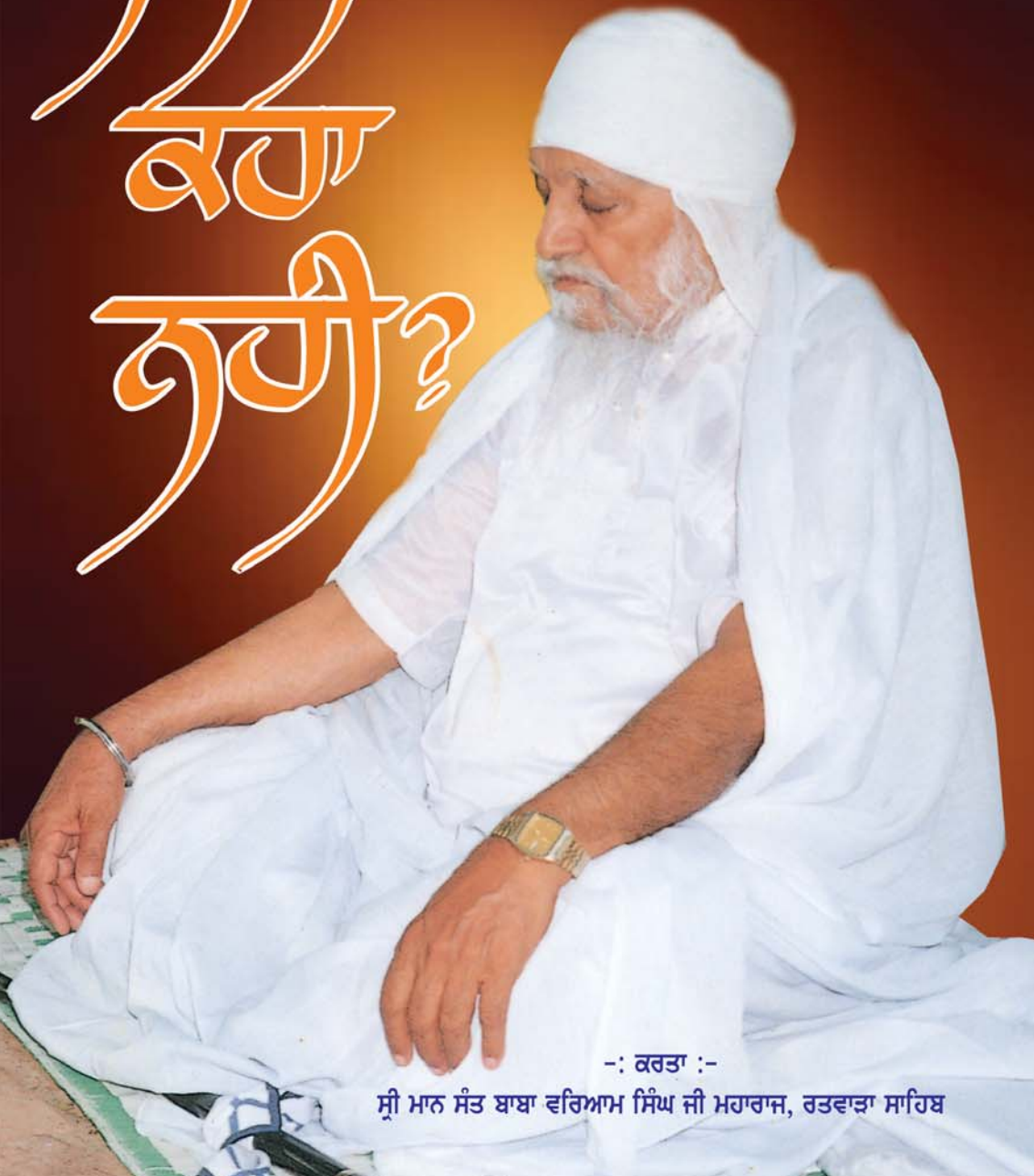

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ?

-: ਕਰਤਾ :-

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

- : ਕਰਤਾ :-

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਭੋਟਾ - ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਪੀ - 200/-

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ - ਸਤੰਬਰ 2006 - 1,000
ਦੂਜੀ ਵਾਰ - ਅਕਤੂਬਰ 2016 - 1,000

ਸਭ ਹੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ -

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਰਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ (ਨੇੜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ)

ਸੰਪਰਕ ਨੰ: 98146-12900, ਦਫਤਰ-94172-14391, 79

ਭੂਮਿਕਾ

ਪਿਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਾਧ ਕੀ ਬਾਣੀ' ਨਿਰਸੰਦੇਹ 'ਸਾਧ ਕੀ ਬਾਣੀ' ਹੈ, 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ' ਹਨ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਏਥੇ ਖੂਬ ਢੁਕਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ, ਗੁਰਮੁਖ ਆਪ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਐਸਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ -

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਪ੍ਰਤਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੩੦੫

ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੱਥੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਸੰਪੂਰਨ 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸਜਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਵੇਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਅਲੌਕਿਕ ਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ੬-੬.੩੦ ਵਜੇ ਤਕ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਸਾਰੰਸ਼ ਦਸ ਕੇ ਕੁਝ ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨਮੋਲ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਾਧ ਕੀ ਬਾਣੀ' ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਲੜੀਵਾਰ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰੰਸ਼ ਦਸ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਚਾਰ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ -

ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥

ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥ ੧ ॥

ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਲਾਗਿ ਰਹਿਓ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥

ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਧੰਨੁ ਹਮਾਰਾ ਮੀਤੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮਨਿ ਬਿਲਾਸ ਭਏ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਅਚਰਜ ਦੇਖਿ ਬਡਾਈ ॥

ਹਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਆਨਦ ਕਰਿ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭਿ ਪੂਰਨ ਪੈਜ ਰਖਾਈ ॥ ਅੰਗ - ੬੮੨

ਆਪ ਨੇ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਦੁਖ, ਆਰਥਿਕ ਕਠਿਨਾਈਆਂ, ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਬਖੇੜਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਔਖੀ ਘੜੀ, ਔਖਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੰਸਾਰਕ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ -

ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀ ਆਖਣੁ ਨਾਹਿ ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ ॥

ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥ ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੀ ਆਵਹੁ ਜਾਹੁ ॥

ਅੰਗ - ੪

ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਨਿਰੀਆਂ ਕਹਿਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਧਰਮ ਰਾਇ ਨੋ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਬਹਿ ਸਚਾ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰਿ ॥

ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਦੁਸਟ ਆਤਮਾ ਓਹੁ ਤੇਰੀ ਸਰਕਾਰ ॥

ਅੰਗ- ੩੮

ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨਮੁਖ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਦੁਖ ਬੀਜਦਾ ਤੇ ਦੁਖ ਹੀ ਵੱਢਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭੋਗਦਾ ਹੈ -

ਮਨਮੁਖੁ ਦੁਖ ਕਾ ਖੇਤੁ ਹੈ ਦੁਖੁ ਬੀਜੇ ਦੁਖੁ ਖਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੭

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਨੇਕ ਸਿਧਾਂਤ ਬੜੀ ਸਰਲ ਤੇ ਸੌਖੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ, ਸਾਖੀ ਪਰਮਾਣ ਦੇ ਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਕ੍ਰਣ ੨੦੦੪ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੂਜਾ ਸੰਸਕ੍ਰਣ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ੩੦, ੩੧ ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ ੧, ੨ ਨਵੰਬਰ ੨੦੧੬ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ, ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਨਗੀਆਂ।

(ਸੰਤ ਬਾਬਾ) ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ,

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ,

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਸੰਪਾਦਕ -

ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

ਅਦਾਰਾ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ'

ਮਿਤੀ .....-੯-੨੦੧੬

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਪ੍ਰਾਕਥਨ

**ਬਾਣੀ ਬਿਰਲਉ ਬੀਚਾਰਸੀ ਜੇ ਕੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ॥
ਇਹ ਬਾਣੀ ਮਹਾਪੁਰਖ ਕੀ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਹੋਇ॥**

ਅੰਗ - 935

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਅਨੁਭਵੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤੱਤ-ਗਿਆਨ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਹੈ, ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਚੌਥੇ ਪਦ ਦਾ ਬਖਾਨ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ - ਰਜੋ, ਸਤੋ, ਤਮੋ ਦੇ ਬਖਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਿੰਮ੍ਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵੀ ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ -

**ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਬੀਚਾਰਦੇ ਤਤੈ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ॥
ਤਤੈ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ ਗੁਰੂ ਬਾਝਹੁ ਤਤੈ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ॥
ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ॥
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੇ ਜਨ ਜਾਗੇ ਜਿਨਾ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸਿਆ
ਬੋਲਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ॥**

ਅੰਗ - 920

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਆਰੰਭ ਹੋਈ, ਉੱਚੀ ਸੁਰਤਿ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਨੇਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਾਂਭਿਆ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਬੀਜੀ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਖਸ਼ਦੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ -

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਅੰਗ - 2

ਸੰਗਤ ਦੇ ਅਥਾਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਉਮਾਹ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਛਪਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ‘ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਗਸਤ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ 1997 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁਣਨ ਉਪਰੰਤ ਜੋ ਭਾਵ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.....ਉਸ ਸਮੇਂ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ) ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬਚਨ ਸ਼ੁੱਧ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਪਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਬਚਨ ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕ ਉਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਨਿਜੀ ਅਨੁਭਵ ਉਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਹਨ....ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਉਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਵਾਕ ਦੀ ਕਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ,.....ਕੇਵਲ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।’

ਆਪ ਜੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਦੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਘਾਲਣਾ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਜਾਗਣਾ, ਕੀਰਤਨ ਰਸ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਅਤੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਣੀ। ਐਸਾ ਬੈਕੁੰਠ ਵਾਲਾ ਅਨੰਦ ਬੜੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਘਾਲਣਾ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਉਜਲ-ਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ -

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ ॥

ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ ॥ ਅੰਗ - 8

ਇਸ ਲੜੀ ਵਿਚ ਇਹ ਤੀਜੀ ਪੁਸਤਕ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਸੁਹਿਰਦ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ, ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ 28 ਸਤਿਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਾਂਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਲ 2004 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ. 30, 31 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ 1, 2 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਆਯੋਜਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਮਹਾਨ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਵੀਚਾਰਧਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੇਗੀ।

(ਡਾ.) ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਤੱਤਕਰਾ

ਲੜੀ ਨੰ.	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਪੰਨਾ ਨੰ.
੧.	ਮਨ ਬਿਲਾਸ ਭਏ ਸਾਹਿਬ ਕੇ	੭
੨.	ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬੈਕੁੰਠੈ ਆਹਿ॥	੧੯
੩.	ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ	੩੯
੪.	ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ	੬੧
੬.	ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼	੭੫
੭.	ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ॥	੯੩
੮.	ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਰੇ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ॥	੧੧੦
੧੦.	ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀ	੧੨੮
੧੧.	ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਹੈ	੧੫੭
੧੨.	ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ॥	੧੬੮
੧੩.	ਜਿਹ ਕੁਲਿ ਪੂਤੁ ਨ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ॥	੧੯੬
੧੪.	ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥	੨੧੧
੧੫.	ਪਰਮੇਸਰਿ ਦਿਤਾ ਬੰਨਾ॥	੨੩੬
੧੬.	ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ	੨੪੭
੧੭.	ਠਾਕੁਰੁ ਗਾਈਐ ਆਤਮ ਰੰਗਿ॥	੨੬੧
੧੮.	ਜੀਉ ਤਪਤੁ ਹੈ ਬਾਰੇ ਬਾਰ॥	੨੭੨
੧੯.	ਹਰਿ ਮਨਿ ਤਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਈ॥	੨੯੫
੨੦.	ਤੂ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ॥	੩੦੨
੨੧.	ਹੋਰਤੁ ਬਿਧਿ ਲਇਆ ਨ ਜਾਈ	੩੧੨
੨੨.	ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਅਚਰਜ ਸੋਭਾ	੩੨੨
੨੩.	ਐਸੋ ਗੁਨੁ ਮੇਰੋ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕੀਨ॥	੩੨੯
੨੪.	ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਪਿਆਰੇ	੩੪੯
੨੫.	ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਮੀਠਾ ਲਾਇਆ॥	੩੫੬
੨੬.	ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਕਵਲ ਰਿਦ ਧਾਰੇ	੩੬੩
੨੭.	ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿਆ	੩੭੨
੨੮.	ਭਇਓ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਦੀਨ ਦੁਖੁ ਭੰਜਨੁ	੩੮੪
੨੯.	ਅਨਦੁ ਭਇਆ ਪੇਖਤ ਹੀ ਨਾਨਕ	੩੯੬
੩੦.	ਸਿਮਰਿ ਮਨਾ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਚਿਤਾਰੇ	੪੧੦
੩੧.	ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ	੪੩੯
੩੨.	ਇਕੁ ਰਾਮੁ ਪਰਾਇਆ	੪੪੯
੩੩.	ਜਾਮਿ ਨ ਉਚਰਸਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ	੪੫੪
੩੪.	ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ ਹੈ	੪੬੯
੩੫.	ਆਵੈ ਜਾਇ ਨਿਸੰਗੁ	੪੯੫
੩੬.	ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੂਲਹੁ ਭੂਲਹੁ॥	੫੧੬
੩੭.	ਚਿੰਤਾ ਸਗਲ ਬਿਨਾਸੀ	੫੨੩

ਮਨ ਬਿਲਾਸ ਭਏ ਸਾਹਿਬ ਕੇ

ਆਪ ਸਾਰੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਇਕ ਰਸ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਸਰਵਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੀ। ਉਪਰੰਤ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਾਵਨ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜੋ ਪੰਨਾ 682 ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਵਣ ਕਰਿਆ। ਆਪ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਸੱਚੀ ਲਗਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਂ। ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹੋਂ, ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਗਹਿਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਆਪ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਅੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਆਏ ਸਿਧਾਂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨਾ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨਾ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥
 ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਲਾਗਿ ਰਹਿਓ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥
 ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਧੰਨੁ ਹਮਾਰਾ ਮੀਤੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਮਨਿ ਬਿਲਾਸ ਭਏ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਅਚਰਜ ਦੇਖਿ ਬਡਾਈ ॥
 ਹਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਆਨਦ ਕਰਿ ਨਾਨਕ
 ਪ੍ਰਭਿ ਪੂਰਨ ਪੈਜ ਰਖਾਈ ॥**

ਅੰਗ - 682

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਐਸੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਮੈਂ ਨਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਔਖੀ ਘੜੀ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਲਈ ਕੁਝ ਤਾਣ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਦਮੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਹਰਨ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਗਊ, ਮੱਝ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ੇਰ ਆਦਿ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਜਾਗਦੀ ਹੈ, ਪੇਟ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇਗੀ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਐਸਾ ਨਮ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ 84 ਲੱਖ ਜੂਨੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਚੁੰਝ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਖਾਣਾ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਮਾਤਾ ਦੇ ਬਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿਚਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੰਮਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਬਣਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ, ਆਦਮੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਓਨਾਂ ਚੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਣ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਟਰੂ ਬਛਰੂਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਦੁੱਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਧਨ ਕਮਾਉਣ, ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਲਗਨ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਤਮੋ ਗੁਣ ਵਰਗ ਦੇ ਜੀਵ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜੋ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ ਐਨਾ ਹੀ ਹੈ ਖਾਓ ਪੀਓ ਅਤੇ ਮੌਜ ਕਰੋ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਬਣਿਆ, ਅਸੀਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ। ਨਾ ਹੀ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਅਗੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਲਈ ਜਵਾਬ ਦੇਹ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਸਾ ਹੀ ਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਓ ਪੀਓ ਮੌਜ ਓਡਾਓ, ਅਸੀਂ ਨਾ ਜਨਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਨਾ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜੋ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ, ਨੱਕ ਨੂੰ ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਅਤੇ ਜੀਭ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰੀਰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖਾਸ ਮਰਿਆਦਾ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਸਰੀਰ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਕਾਇਮ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਰਗ ਅੰਦਰ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਕੀ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹ ਇਕ ਢਕੋਂਸਲਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਹਲੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਘਾੜਤ ਜਾਣ ਕੇ ਨਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਮਾਨਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ਈ ਅਤੇ ਪਾਮਰ ਵਰਗ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਰੂਹ ਵਿਛੜ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਕਈ ਘੰਟੇ ਪਿਛੋਂ ਫੇਰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਤਜਰਬਾ ਜੋ ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਦਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ। ਜਿਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸੁਪਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਉਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਰੱਖਣ ਪਰ ਉਹ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਸ਼ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਫਿਰ ਮੁੜ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸੁਧ ਜੀਵਨ ਸਚਾਈ ਭਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ਪਰ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਐਸੀ ਨੇਤ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਰਤੀ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਮੈਂ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਪੁਲ ਪਾਸ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਟਰੱਸਟ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ, ਬੈਠੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕਾਫੀ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਕਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਓ। ਪ੍ਰਿੰ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਕੁਟੀਆ ਬਣਾ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਜਨ ਵਿਚ ਹੀ ਬਤੀਤ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਰੀਚਾ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਕਦ ਕਾਠ ਖੁਲ੍ਹਾ ਡੁਲ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬੰਦੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਸੌ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਫੌਜ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਟਰੇਨਿੰਗ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਸਰਵਿਸ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰੀਜ਼ਰਵ ਲਿਸਟ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਮਾਇਆ ਜੋ ਰੀਜ਼ਰਵ ਲਿਸਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮੇਰੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਪੂਰਾ ਜਵਾਨ ਸੀ, ਕੰਮ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਜੀਅ ਲਾ ਕੇ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਖੂਹੀ ਤੇ ਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਜੋ ਫੌਜ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਮੇਰੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਘਰ ਵਿਚ ਅਫਸੋਸ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਕਮਾਊ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵਗੈਰਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਵੱਲ ਲੈ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਂਦੇ ਪਿਟਦੇ ਵੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ ਐਨਾ ਰੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਗਾਈਡ ਧਰਮਰਾਜ ਵਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ। ਜਮਦੂਤ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਆਏ ਹੋਣ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਵਗੈਰਾ ਮੈਂ ਪੀਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਮਾਸ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਕਿਤੇ ਮਾਰ ਨਾ ਪਵੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਚੁਗਲੀ ਨਿੰਦਿਆ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਇਸ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਏ। ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਹੁਣ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਲਿਜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ, ਉਥੇ ਮੇਰਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਧਰਮਰਾਇ ਨੌ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਬਹਿ ਸਚਾ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰਿ॥
ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਦੁਸਟ ਆਤਮਾ ਓਹੁ ਤੇਰੀ ਸਰਕਾਰ॥**

**ਅਧਿਆਤਮੀ ਹਰਿ ਗੁਣ ਤਾਸੁ ਮਨਿ ਜਪਹਿ ਏਕੁ ਮੁਗਾਰਿ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਰੈ ਧੰਨੁ ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ॥**

ਅੰਗ - 39

ਉਹ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਅਸਾਥੋਂ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆਉਣਾ ਪਰ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾ ਤਰਖਾਣਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਲਿਆਓ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾ ਕੇ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹੋ ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਲੋਕ ਪੁਛਣਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਲਿਆਏ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਨਰਕ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਦੇਵੋ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਲੰਘਾਇਆ। ਉਥੇ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਫਰੀਦਾ ਮਉਤੈ ਦਾ ਬੰਨਾ ਏਵੈ ਦਿਸੈ ਜਿਉ ਦਰੀਆਵੈ ਢਾਹਾ॥
ਅਗੈ ਦੋਜਕੁ ਤਪਿਆ ਸੁਣੀਐ ਹੁਲ ਪਵੈ ਕਾਹਾਹਾ॥**

ਅੰਗ - 1383

**ਵੇਖਹੁ ਬੰਦਾ ਚਲਿਆ ਚਹੁ ਜਣਿਆ ਦੇ ਕੰਨਿ॥
ਫਰੀਦਾ ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤੇ ਦੁਨੀ ਵਿਚਿ ਦਰਗਹ ਆਏ ਕੰਮਿ॥**

ਅੰਗ - 1383

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਹੈ -

**ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧੂਮ ਰਾਇ॥**

ਅੰਗ - 1425

ਮੈਂ ਸਵਰਗ ਦੇਖਣ ਦੀ ਵੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਸਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਵਲ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰ ਦੇਣ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੇਹ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵਰਗਾਂ ਦਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਾਂਗੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਐਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਦੁਖ ਹੀ ਦੁਖ ਹਨ, ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹਨ ਹੋਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਇਧਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾ ਦਿਤੀ ਮੈਂ ਇਕ ਦਮ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਝਟਕਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਨਾਲ ਜੋ ਬਾਣ ਦੀਆਂ ਰੱਸੀਆਂ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਉਪਰਲੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਖਿੰਡ ਗਈਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬੈਠਾ ਆਪਣੀ ਲੱਤ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਹ ਮੇਰੀ ਲੱਤ ਦੇਖੋ ਇਸ ਉਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸੋਗ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਏ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਆਇਆ ਹਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਪਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਿਸਤਰੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਹਾੜੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਚਿਤਾ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲਕੜਾਂ ਪਾੜ ਕੇ ਹਟਿਆ ਸੀ। ਅਗ ਲੱਗਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਕਿੱਕਰ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਜਿਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਂਹੇ (ਦਸਤੇ) ਲਈ ਲੱਕੜੀ ਕਟਾਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁਹਾੜਾ ਟਾਹਣੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ balance ਕਾਬੂ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਸਿਰ ਭਰਨੇ ਗਿਰ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ, ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਿਸਤਰੀ ਮਰ ਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਚਿਖਾ ਉਪਰ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੀ! ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਸਾ ਇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਵਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਪਰਿਵਾਰ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਕੀਮ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆਏ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜਲੇ ਹੋਏ ਥਾਂ ਉਪਰ ਦਵਾਈ ਲਗਾਈ। ਮੈਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਲਿਜਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਜ਼ਖਮ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਆਇਆ ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਸਭ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਿੰਨੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ -

ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ਸੰਤ ਟਹਲ ਕੀ ਬੋਲਾ ॥

ਈਹਾ ਖਾਟਿ ਚਲਹੁ ਹਰਿ ਲਾਹਾ ਆਗੈ ਬਸਨੁ ਸੁਹੇਲਾ ॥

ਅਉਧ ਘਟੈ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਾਰੇ ॥

ਮਨ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ॥

ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਬਿਕਾਰੁ ਸੰਸੇ ਮਹਿ ਤਰਿਓ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ॥

ਜਿਸਹਿ ਜਗਾਇ ਪੀਆਵੈ ਇਹੁ ਰਸੁ

ਅਕਥ ਕਥਾ ਤਿਨਿ ਜਾਨੀ ॥

ਅੰਗ - 13

ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਹੋ ਮੈਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਧਨ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਇਹ ਸਾਰੇ ਝੂਠੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਤੁਸੀਂ ! ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਚ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਬਾਣੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੈਠ ਜਾਈਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਠਨ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਗਏ, ਨਾ ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ, ਨਾ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਓਹੀ ਮੇਰਾ ਅਧਾਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਜਿਹ ਮਾਰਗ ਕੇ ਗਨੇ ਜਾਹਿ ਨ ਕੋਸਾ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਉਹਾ ਸੰਗਿ ਤੋਸਾ॥
 ਜਿਹ ਪੈਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਉਜੀਆਰਾ॥
 ਜਹਾ ਪੰਥਿ ਤੇਰਾ ਕੋ ਨ ਸਿਵਾਨੁ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਤਹ ਨਾਲਿ ਪਛਾਨੁ॥
 ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਤਪਤਿ ਬਹੁ ਘਾਮ॥
 ਤਹ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ ਤੁਮ ਉਪਰਿ ਛਾਮ॥
 ਜਹਾ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਨ ਤੁਝੁ ਆਕਰਖੈ॥
 ਤਹ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਰਖੈ॥

ਅੰਗ - 264

ਜਹ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਮੀਤ ਨ ਭਾਈ॥
 ਮਨ ਉਹਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ॥
 ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਦੁਤ ਜਮ ਦਲੈ॥
 ਤਹ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਤੇਰੈ ਚਲੈ॥
 ਜਹ ਮੁਸਕਲ ਹੋਵੈ ਅਤਿ ਭਾਰੀ॥
 ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਉਧਾਰੀ॥
 ਅਨਿਕ ਪੁਨਹ ਚਰਨ ਕਰਤ ਨਹੀ ਤਰੈ॥
 ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਕੋਟਿ ਪਾਪ ਪਰਹਰੈ॥
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਮਨ ਮੇਰੇ॥
 ਨਾਨਕ ਪਾਵਹੁ ਸੁਖ ਘਨੇਰੇ॥

ਅੰਗ - 264

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੀ! ਦੇਖੋ ਮੈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਕੋਈ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਫੇਰ ਉਥੇ ਦੇ ਉਥੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ - 'ਪੰਚਾ ਦਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿਆ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਪਤਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ, ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਵੇਦ, ਛੇ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਦਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਤੋਸਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈ, ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਲਗਾ ਕੇ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਫਰੀਦਾ ਕੁਕੇਦਿਆ ਚਾਂਗੇਦਿਆ ਮਤੀ ਦੇਦਿਆ ਨਿਤ ॥
ਜੋ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਵਾਇਆ ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ ॥**

ਅੰਗ - 1378

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਹਿਮ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਤੋਸਾ ਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈਏ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਬਚਨ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹੇ ਹਨ ਕਿ ਐਨਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਆਦਮੀ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਲਈ ਸੋਹਣੀ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੇਧ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਮਰ ਅਤੇ ਭੋਗੀ ਪੁਰਸ਼ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਸਚਾਈ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਮਨਮੁਖਤਾਈ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਹੋ ਖਾਓ, ਪੀਓ, ਮੌਜ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤਾ ਖਾਣ ਨਾਲ ਰੋਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪੀੜਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਸਪਿਰਟ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਸੋਚਣ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਨਾ ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਤ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਹੋ 'ਮੌਜਾਂ ਕਰੋ', ਇਹ ਸਭ ਖਿਆਲੀ ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਭੋਗ ਦੇਰ ਤਕ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਰਜ ਕੇ ਖਾ ਲਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਪੀੜਾ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਮਾੜਾ ਖਾਧੇ ਨੇ ਨਾੜਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅੰਸ ਜਮਾਂ ਕਰ ਦੇਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਲਦੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਣਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਰੋਗ ਲਗ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ ॥
ਤਾਂ ਤਨਿ ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ ॥**

ਅੰਗ - 1256

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਨੇ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਬੋਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਮਨਮੁਖੁ ਦੁਖ ਕਾ ਖੇਤੁ ਹੈ ਦੁਖੁ ਬੀਜੇ ਦੁਖੁ ਖਾਇ ॥

ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਜੰਮੈ ਦੁਖਿ ਮਰੈ ਹਉਮੈ ਕਰਤ ਵਿਗਾਇ॥

ਅੰਗ - 947

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਸੁਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਿੰਨੇ ਦੁਖ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਬਿਰਤੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੱਪ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਬਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੂਰ ਦੀ ਜੂਨੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਾਮੁਕ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੇਸਵਾ ਦਾ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਤੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪ੍ਰੇਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਤੇ ਨੀਵੀਂ ਜੂਨ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰੀ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸਹਿਨ ਵਾਲੀ ਜੂਨ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨਾਮ ਵੱਲ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਲਈ ਕਦੇ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਕਤੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਰ ਮੁਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ 1. ਸਮੀਪ 2. ਸਾਲੋਕ 3. ਸਾਰੂਪ 4. ਸਾਜੁਸ। ਇਹ ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ

ਅੰਤਿ ਕਾਲ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ॥

ਅਰੀ ਬਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮੁ ਮਤਿ ਬੀਸਰੈ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਬੇਸਵਾ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲੜਕੇ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਸੂਕਰ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਨਾਰਾਇਣੁ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ॥
ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ ਪੀਤੰਬਰੁ ਵਾ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸੈ॥

ਅੰਗ - 526

ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਓ, ਪੀਓ, ਮੌਜਾਂ ਕਰੋ, ਆਖਰ ਇਕ ਦਿਨ ਮਰ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਮਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ, ਨਾ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਸੌਣ ਤਕ ਹੀ ਇਹ ਜੀਵ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਆਏ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਨਾ ਆਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਫਰੀਦਾ ਤਿਨਾ ਮੁਖ ਡਰਾਵਣੇ ਜਿਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓਨੁ ਨਾਉ ॥

ਐਥੈ ਦੁਖ ਘਣੇਰਿਆ ਅਗੈ ਠਉਰ ਨ ਠਾਉ ॥ ਅੰਗ - 1383

ਇਹ ਸੁੰਨੇ ਘਰ ਦੇ ਕਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕਾਂ-ਕਾਂ ਕਰਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ।

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ ਅੰਗ - 642

ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਪਿਆਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਕੋਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥

ਅੰਗ - 433

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਕ ਵਰਗ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਗਿਆਸੂ ਵਰਗ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ 92% ਪਾਮਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਈ ਲੋਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 7.9% ਜਗਿਆਸੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਆਇੰਟ 0001 ਉਹ ਮੁਕਤ ਆਤਮਾਵਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਕਾਰਜ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਜੋ ਸੁਖ ਹਨ, ਬਰਕਤਾਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰੋ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਗਰਭਿ ਨ ਬਸੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਖੁ ਜਮੁ ਨਸੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਕਾਲੁ ਪਰਹਰੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਸਮਨੁ ਟਰੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਸਿਮਰਤ ਕਛੁ ਬਿਘਨੁ ਨ ਲਾਗੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਅਨਦਿਨੁ ਜਾਗੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਭਉ ਨ ਬਿਆਪੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਖੁ ਨ ਸੰਤਾਪੈ ॥

ਅੰਗ - 262

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥
 ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥**

ਅੰਗ - 749

ਇਹ ਮੁਕਤ ਆਤਮਾਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੁਗ ਬੀਤਣ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮੈਂ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਦਾ ਹੀ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

**ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥
 ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥
 ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥
 ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥
 ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ ॥
 ਜਨਮੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਾਤ ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅੰਗ - 12**

ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਅਧੀਨ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਧ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ, ਅੰਡਿਆਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਐਸਾ ਪਿਆਰਾ ਮਿਲਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦੇਵੇ, ਸੋਝੀ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਲਾ, ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਸਮਰੱਥ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮੇਰੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣੇ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ ਰਚਣ ਦੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵੋ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਟਾਂਵੇਂ-ਟਾਂਵੇਂ ਆਦਮੀ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਜਾਗਣਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਾਕਿਆਂ ਵਿਚੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਘਰ ਭਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ, ਅਵਾਜ਼ ਘੁੰਮ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਸਿਓਂ ਆਉਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਤਿਸੰਗੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਕਿੰਨੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਗਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਉਚੇ ਸੰਸਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪੈਰ-ਪੈਰ ਉਪਰ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਖਿਆਲ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਛੱਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਰੁਲਣ ਤੋਂ ਬਚ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਂਵਾਕ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

**ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨਾ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥
ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥**

ਅੰਗ - 682

ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖੀ ਘੜੀ ਕਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੌਣ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਿਰਦ ਕੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਰਖਦਾ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ, ਇਹ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੈ।

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬੈਕੁੰਠੈ ਆਹਿ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਸਾਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਸਰਦੀ ਗਰਮੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਨੀਂਦ ਦੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਸੁਪਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੀਨਤਾ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁੱਪ ਐਨੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂ-ਸਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਹਾਵੜਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਆਪ ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਬੈਕੁੰਠਪਤੀ ਬੈਕੁੰਠ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਨੰਦ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਸਾਰੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੇਵਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ -

ਹਰਿ ਕੀ ਕਥਾ ਹੋਤ ਹੈ ਜਹਾਂ ਗੰਗਾ ਭੀ ਚਲ ਆਵਤ ਤਹਾਂ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹ ਕਹੀਐ ਕਾਹਿ ॥ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬੈਕੁੰਠੈ ਆਹਿ ॥

ਅੰਗ - 325

ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਝਾਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪੈਣ ਨਾਲ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਿਬਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਵਿਅਕਤ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਵਰਤਾਵਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਚੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੇਵ ਅਤੇ ਅਦੇਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਾਰਦਮੁਨੀ ਨੇ ਵਰਤ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਉਪਾਹਨ ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਜਾ ਕੇ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਉਸ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੱਛਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਬੈਕੁੰਠਪਤੀ ਜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ, ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਭਗਤ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੱਛਮੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਰਦ ਜੀ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿਬਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਨਾਰਾਇਣ-ਨਾਰਾਇਣ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਜ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਖ ਚੁਕਿਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰੀਆਂ ਕੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖ ਚੁਕਿਆ ਹਾਂ, ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਰੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਲਈ ਹੈ, ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਲੱਭਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੱਛਮੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਾ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਪਤ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਰਦਮੁਨੀ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਏ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਰਦ ਨੇ ਦੀਰਘ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਸਵਰਨ ਹੀਰੇ ਜੜਤ ਤਖਤਾਂ ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕੌਤਕ ਹੋਇਆ, ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਰਤ ਉਪਾਹਨ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਨਾਰਾਇਣ-ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਕੀਤੀ। ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਰਦ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਏ, ਨਾਰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਹੀ ਦਰੀ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਇਹ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਨਾਰਦਮੁਨੀ! ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਭਗਤ ਹੈਂ, ਸੰਸਾਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਘਰ ਦਰ ਤੋਂ ਹੀਣ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਦਰ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਆ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖਾਂ, ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮੇਰਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਜੇ ਮੇਰੇ ਸਚਮੁੱਚ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਰਨੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਾਕਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਪਰਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ, ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਸਖਾ ਮਿਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਤਮ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਰਦ ਜੀ! ਇਹ ਸਾਧਸੰਗਤ ਐਵੇਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਇਥੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਭੰਡਾਰ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਇਹ ਸਾਧਸੰਗਤ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ, ਪਰਮ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਵਸੀਲਾ ਸਾਧਸੰਗਤ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਆਤਮ ਸੁਖ ਮਾਨਣ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਰੰਗ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ ਭੁੰਚਣ ਲਈ ਹੈ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਦੀ ਸੋਭਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਸਤਤ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਉਪਮਾ ਤੋਂ ਵੀ ਅਤੀ ਵਧੇਰੇ ਉਪਮਾ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਨਿਜ ਘਰ ਮੇਰੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ, ਨਾਰਦ ਮੁਨਿ,
ਦਰਸਨ ਸਾਧ ਸੰਗ ਮੇਰੋ ਨਿਜ ਰੂਪ ਹੈ॥
ਸਾਧ ਸੰਗ ਮੇਰੋ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਉ ਕੁਟੰਬ ਸਖਾ,
ਸਾਧ ਸੰਗ ਮੇਰੋ ਸੁਤ ਸ੍ਰੇਸਟ ਅਨੂਪ ਹੈ॥**

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਸਾਧ ਸੰਗ ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਜੀਵਨ ਮੈ,
ਸਾਧ ਸੰਗ ਨਿਜ ਪਦ ਸੇਵਾ ਦੀਪ ਧੁਪ ਹੈ॥
ਸਾਧ ਸੰਗ ਰੰਗ ਰਸ ਭੋਗ ਸੁਖ ਸਹਜ ਮੈ,
ਸਾਧ ਸੰਗ ਸੌਭਾ ਅਤਿ ਉਪਮਾ ਅਉ ਉਪ ਹੈ॥੩੦੩॥**

ਕਬਿੱਤ-ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਤਾ ਜਿੰਨੀ ਤਿਰਛੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਮੋਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ-ਰਸੀਏ ਸਤ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਵਸ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀਰਤਨ ਸਮੇਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਾਲ ਪਰਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਸਨਕ ਸਨੰਦਨ ਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਆਦਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕ ਤਿੰਨੇ ਦੇਵਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹਨ, ਹੁਕਮੀ ਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਗਿਣਤ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਧੂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸਮਝ ਸੋਚ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਸ ਵਿਚ ਜਲ ਦੀ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਅਤਿ ਅਟੁਟ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਲਿਵਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਕਿੰਚਤ ਕਟਾਛ ਮਾਇਆ ਮੋਹੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਖੰਡ,
ਸਾਧ ਸੰਗ ਰੰਗ ਮੈ ਬਿਮੋਹਿਤ ਮਗਨ ਹੈ॥
ਜਾਂ ਕੈ ਓਅੰਕਾਰ ਕੈ ਅਕਾਰ ਹੈ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ,
ਕੀਰਤਨ ਸਮੇਂ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਸੌ ਲਗਨ ਹੈ॥
ਸਿਵ ਸਨਕਾਦਿ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਜਾ ਕੇ,
ਅਗ੍ਰਭਾਗ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਗੁਨਨੁ ਅਗਨ ਹੈ॥
ਅਗਮ ਅਪਾਰ, ਸਾਧ ਮਹਿਮਾ ਅਪਾਰ ਬਿਖੈ,
ਅਤਿ ਲਿਵਲੀਨ ਜਲ-ਮੀਨ ਅਭਗਨ ਹੈ॥੩੦੨॥**

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਉਸ ਮਹਾਨ ਸੰਗਮ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਜਿਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਕੰਠ ਵੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ॥

ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ॥

ਅੰਗ - 682

ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਔਖੀ ਘੜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਔਖੀ ਘੜੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੋਟੇ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਚਾਲ ਚਲਦਿਆਂ ਕੋਈ ਐਸਾ ਸਮਾਂ ਆ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਘੋਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਈਏ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਬੁੱਧੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਲ ਨਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਖੱਡ ਵਿਚ ਗਿਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜੋ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਔਖੀ ਘੜੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਔਖੀ ਘੜੀ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਡਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਔਖਾ ਸਮਾਂ ਆਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਦੰਡ ਹੀ ਦੰਡ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਘਾਟੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਪਸਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੱਤੇ ਸੁਧਾਂ ਭੁਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਅਕਲ ਗੀਣ ਲਗਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਦੰਡ ਵੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਜਮਾਇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਭਾਣਾ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਿਗੁਏ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜੀਵਨ ਆਪ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਲੰਘਾਉਂਦਿਆਂ ਸੰਕਟਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਈਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਹਾਂ, ਆਪ ਸਮਰੱਥ ਹੋਂ ਸੰਕਟ ਹਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ। ਆਪ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਬਚਾਵੋਂ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਇਹ ਨਿਤ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਕਿੱਡੀ ਵੀ ਉਚੀ ਪਦਵੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਉਹ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾ ਦੇਵੋ, ਅਸਾਡਾ ਵੀ ਹੁਣ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਅਚਿੰਤ ਹੀ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਅਚਿੰਤ ਕੰਮ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਭ ਤਿਨ ਕੇ

ਜਿਨ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਪਿਆਰਾ॥

ਅੰਗ - 638

ਪਿਆਰ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਨੰਬਰ ਇਕ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰਕ ਪਿਆਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖ ਨਿਰਲੇਪ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਧੁਰੋਂ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਰਦਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ।

ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੁੱਭਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕੋ ਹੀ ਲਗਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਸੁਖੀ ਰਹੇ, ਇਥੇ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਨਾ ਹੀ ਯੁੱਧ ਹੋਣ, ਨਾ ਹੀ ਮਾਰ ਧਾੜ, ਖੋਹ ਖਿੰਝ ਹੋਵੇ, ਅਮਨ ਹੋਵੇ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਚਿਤਵਨਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸੀ ਚਿਤਵਨੀ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਥਾਂ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਖ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੰਦੇਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹੋਣ, ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਦੇ ਹੋਣ, ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਦਾ ਕੋਈ ਉਥੇ ਦਿਖਾਵਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਇਹ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੋਵੇ, ਖੋਫ ਜਿਥੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਨਾ ਆਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਚਿਤਵਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਪਿਆਰਾ ਰੱਤੀ ਭਰ ਲਈ ਵਿਛੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਜੀਉਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੋੜ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅੰਗ ਮੁੜਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

**ਅਜੁ ਨ ਸੁਤੀ ਕੰਤ ਸਿਉ ਅੰਗੁ ਮੁੜੇ ਮੁੜਿ ਜਾਇ॥
ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਡੋਹਾਗਣੀ ਤੁਮ ਕਿਉ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥**

ਅੰਗ - 1379

ਇਹ ਪਿਆਰ ਅਤਿ ਉਤਮ ਨਿਰਮਲ ਪਿਆਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗਰਜ਼ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ-

**ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਪਰੀਤ ਹੈ ਲਾਇ ਤਾਰ ਨਿਹਾਲੇ।
ਚਕਵੀ ਸੂਰਜ ਹੇਤ ਹੈ ਮਿਲਿ ਹੋਨਿ ਸੁਖਾਲੇ।
ਨੇਹੁ ਕਵਲ ਜਲ ਜਾਣੀਐ ਖਿੜਿ ਮੁਹ ਵੇਖਾਲੇ।
ਮੋਰ ਬਬੀਹੇ ਬੋਲਦੇ ਵੇਖਿ ਬਦਲ ਕਾਲੇ।
ਨਾਰਿ ਭਤਾਰ ਪਿਆਰੁ ਹੈ ਮਾਂ ਪੁਤ ਸਮਾਲੇ।**

ਪੀਰ ਮੁਰੀਦਾ ਪਿਰਹੜੀ ਓਹੁ ਨਿਬਹੈ ਨਾਲੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 27/4

ਇਸ ਪਿਆਰ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੋ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵਨ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਕੇ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਵੀ ਐਸਾ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਬੇ ਗਰਜ਼ ਪਿਆਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਸ਼ੂਆਂ, ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਅੰਗ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ॥

ਬੂੰਦ ਵਿਹੁਣਾ ਚਾੜ੍ਹਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੇਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥

ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ॥

ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 708

ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪ ਬੇਢੀ ਨੇ ਛਪਰੀ ਬਣਾਈ, ਤਾਂ ਨਾਲ ਦੀ ਗੁਆਂਢਣ ਬੀਬੀ ਨੇ ਉਸ ਛਪਰੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਤਕ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਮਦੇਵ! ਇਹ ਛਪਰੀ ਤੂੰ ਕਿਸ ਤੋਂ ਬਣਵਾਈ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁ ਟਿਕਾਣਾ ਦਸ ਦੇਹ। ਜਿੰਨੀ ਮਜ਼ੂਰੀ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਦੁਗਣੀ ਮਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗੀ ਪਰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ ਪਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸ। ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਭੈਣ ਜੀ! ਉਹ ਬੇਢੀ ਦੇ ਬਹੁ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੇਖ ਜਿਥੇ ਵੀ ਤੇਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਕਾਸ਼ ਧਰਤੀ, ਪਤਾਲ, ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਮਹੀਅਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਤੂੰ ਮਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਦੀ ਮਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਹਾਂ ਧਨਾਢ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ੂਰੀਆਂ ਵਿਚ ਲੁਭਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਕਿਵੇਂ ਆ ਗਿਆ? ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿਉਂ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹੀ ਉਸ ਕਰਕੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕੰਮ ਮਜ਼ਦੂਰੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਉਸਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਹੈ ਵੀ ਅਨੋਖੀ, ਉਹ ਹੈ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮਜ਼ੂਰੀ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਸੋਚਦੀ ਹੋਵੇਂਗੀ ਕਿ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪੁਸ਼ਪ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਪਿਆਰ ਕੱਚਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਗਰਜ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਵਗੈਰਾ ਅਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮਜ਼ੂਰੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰ ਖਿੰਡਿਆਂ ਹੋਇਆ ਪੁੱਤਰ, ਧੀਆਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਆਰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਭੂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰ ਤੋੜ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ -

ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥

ਅੰਗ - 9

ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਲੋਗ ਕੁਟੰਬ ਸਭਹੁ ਤੇ ਤੋਰੈ ਤਉ ਆਪਨ ਬੇਢੀ ਆਵੈ ਹੋ ॥

ਅੰਗ - 657

ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ -

ਪਾੜ ਪੜੋਸਣਿ ਪੁਛਿ ਲੇ ਨਾਮਾ ਕਾ ਪਹਿ ਛਾਨਿ ਛਵਾਈ ਹੋ ॥

ਤੋ ਪਹਿ ਦੁਗਣੀ ਮਜ਼ੂਰੀ ਦੇਹਉ

ਮੋ ਕਉ ਬੇਢੀ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ ਹੋ ॥

ਗੀ ਬਾਈ ਬੇਢੀ ਦੇਨੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਦੇਖੁ ਬੇਢੀ ਰਹਿਓ ਸਮਾਈ ॥

ਹਮਾਰੈ ਬੇਢੀ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰਾ ॥

ਬੇਢੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਜ਼ੂਰੀ ਮਾਂਗੈ

ਜਉ ਕਉ ਛਾਨਿ ਛਵਾਵੈ ਹੋ ॥

ਲੋਗ ਕੁਟੰਬ ਸਭਹੁ ਤੇ ਤੋਰੈ

ਤਉ ਆਪਨ ਬੇਢੀ ਆਵੈ ਹੋ ॥

ਐਸੋ ਬੇਢੀ ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ

ਸਭ ਅੰਤਰ ਸਭ ਠਾਂਈ ਹੋ ॥

ਅੰਗ - 657

ਸੋ ਇਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਇਕ ਗਰਜ਼ ਹੈ, ਮੰਗਾਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪੂਜਾ, ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਏ ਹੋਏ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਆਲੂ ਹੈ ਉਹ ਬਿਨਾਂ

ਮੰਗੋ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ -

ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਠਾਕੁਰ ਅਪੁਨੇ ਤੇ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੇਵੈ ॥ ਅੰਗ - 681

ਜਿਸ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਪਿਆਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ, ਪਾਠ, ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਪਣ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ ॥

ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚੀਤਿ ॥ ਅੰਗ - 283

ਗੁਰੂ ਉਸ ਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਜਾਮਿ ਗੁਰੂ ਹੋਇ ਵਲਿ ਧਨਹਿ ਕਿਆ ਗਾਰਵੁ ਦਿਜਇ ॥

ਜਾਮਿ ਗੁਰੂ ਹੋਇ ਵਲਿ ਲਖ ਬਾਹੇ ਕਿਆ ਕਿਜਇ ॥

ਜਾਮਿ ਗੁਰੂ ਹੋਇ ਵਲਿ ਗਿਆਨ ਅਰੁ ਧਿਆਨ ਅਨਨ ਪਰਿ ॥

ਜਾਮਿ ਗੁਰੂ ਹੋਇ ਵਲਿ ਸਬਦੁ ਸਾਖੀ ਸੁ ਸਚਹ ਘਰਿ ॥

ਅੰਗ - 1399

ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੀ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

ਸੇਵਕ ਕਉ ਗੁਰੁ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ॥

ਸਿਖ ਕੀ ਗੁਰੁ ਦੁਰਮਤਿ ਮਲੁ ਹਿਰੈ ॥

ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਚਰੈ ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੇ ਬੰਧਨ ਕਾਟੈ ॥

ਗੁਰ ਕਾ ਸਿਖੁ ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਹਾਟੈ ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਉ ਨਾਮ ਧਨੁ ਦੇਇ ॥

ਗੁਰ ਕਾ ਸਿਖੁ ਵਡਭਾਗੀ ਹੇ ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਾ ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਵਾਰੈ ॥

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਉ ਜੀਅ ਨਾਲਿ ਸਮਾਰੈ ॥

ਅੰਗ - 286

ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਗਜਨੀ ਤੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਸੀ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਮੇਰਾ ਆਸਰਾ ਹੋ, ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਦੀ ਲਾਜ਼ ਰੱਖੋ, ਵਾਧ ਘਾਟ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੋ। ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਮੈਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ੋ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਵਿਚ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਨਵਾਬ ਪਾਸ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਅਹੁਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਿ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦਾ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਅਨੇਕਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਰ ਵਕਤ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੋ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਥੇ ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਨ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਧਨ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਲੁੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

ਇਸੁ ਦੇਹੀ ਅੰਦਰਿ ਪੰਚ ਚੋਰ ਵਸਹਿ

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਹੰਕਾਰਾ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੁਟਹਿ ਮਨਮੁਖ ਨਹੀ ਬੁਝਹਿ ਕੋਇ ਨ ਸੁਣੈ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - 600

ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭਰਪੂਰੁ ਹੈ ਮਨਮੁਖਾ ਸਾਦੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥

ਜਿਉ ਕਸਤੂਰੀ ਮਿਰਗੁ ਨ ਜਾਣੈ ਭ੍ਰਮਦਾ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਜਿ ਬਿਖੁ ਸੰਗ੍ਰਹੈ ਕਰਤੈ ਆਪਿ ਖੁਆਇਆ ॥

ਅੰਗ - 644

ਇਹ ਪੰਜ ਕਲੇਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਮਵਾਰ ਅਵਿਦਿਆ, ਅਸਿਮਿਤਾ, ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼, ਰਾਗ ਅਤੇ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਹਨ ਇਹ ਹਰ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਧਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਗਿਆਨ ਵਸ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਹਿਤ ਅਤੇ ਅਹਿਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸਦਾ ਹੀ ਦੁਖ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਆਸਾ ਤੇ ਅੰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਡੈਣਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਿੜਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਜੀਵ ਮਹਾਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨ ਸਤਿ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਹੀ ਸਮਝਦਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਮਨ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਪੰਜੇ ਕਲੇਸ਼ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁਖ ਭੁਗਤਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੋ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਰਾਸ 3 ਅੰਕ 51 ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

ਅਸ ਮੁਝ ਕਉ ਦੀਜਹਿ ਉਪਦੇਸ਼।

ਸੁਨਤਿ ਕਮਾਵਤਿ ਨਸਹਿ ਕਲੇਸ਼।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 2145

ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਧੁਰ ਹਿਰਦਿਓਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਆ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਤਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਣ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਜਾਣ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰਿਓ, ਉਹ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਨਾਮੁ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖੋ, ਇਸ ਵਿਚ ਸਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ, ਜਦੋਂ ਸ੍ਰਾਸ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਹੋਵੇ, ਖਾਲੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਸੱਖਣਾ ਨਾ ਆਵੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਐਨਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਧੀਆਂ ਲਾਓ, ਆਪਣੇ ਨਵਾਬ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਇਹ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਕ੍ਰਿਆ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰਾਸ-ਸ੍ਰਾਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਦਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ, ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਇਸ ਨਾਲ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਦਾ ਹੀ ਰਸ ਭਿੰਨਾਂ ਅਨੁਭਵ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਹੁ ਗੋਬਿੰਦ॥

ਮਨ ਅੰਤਰ ਕੀ ਉਤਰੈ ਚਿੰਦ॥

ਅੰਗ - 295

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਦਇਆ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੋ ਕੇ, ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼, ਘੁੱਟ ਕੇ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਸ੍ਰਾਸ ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਠਦੇ ਬਹਿੰਦੇ, ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਰਹਿਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਾਦ ਰਖਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਭਲਾ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ, ਗਮੀ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਰੱਖੋ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਠੀਕ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹੋ, ਕਿਸੇ ਉਪਰ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਦੇਵੋ, ਦੋਸ਼ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੁਖ ਸੁਖ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ॥

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ॥

ਅੰਗ - 433

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਰ ਥਾਂ ਉਤੇ ਵਿਆਪਕ ਹਨ ਜਿਧਰ ਵੀ ਤੇਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੂੰ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈਂ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਵੀ ਤੇਰੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ, ਕੋਈ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜੋਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਦਿਬਯ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਤਕ ਇਹ ਜੋਤ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਸ਼ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰ ਜੀਵ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਕੋਈ ਦੁਖ ਆਵੇ, ਕੋਈ ਸੁਖ ਆਵੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਦੇਵੋ, ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰਹੋ।

ਤੀਜਾ ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਹੈ ਉਹ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈਂ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਤੱਤ, 25 ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੇ ਬਣੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੇ, ਕਰਮ ਇੰਦਰੇ, ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣ, ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਚਿਤ ਤੇ ਹੰਗਤਾ ਰੂਪੀ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੈਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣ, ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਪ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਦੋਸ਼ ਅਰੋਪਹੁ ਕੋਇ ਨ ਪ੍ਰਭੁ ਮੈਂ।

ਜੋ ਬਯਾਪਕ ਨਭ ਕੀ ਸਮ ਸਭਿ ਮੈਂ।

ਤਨ ਹੰਤਾ ਕੋ ਤਜਿ ਅੰਭਯਾਸ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਲਖਿ ਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 2145

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਮੈਲ ਧੋ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਪੜੇ ਨੂੰ ਧੋਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਬਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ, ਤਨ ਤੇ ਪਈ ਗਰਦ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਉਹ ਮੈਲ ਧੋਤੀ ਜਾਂਦੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ

ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ ॥

ਖੰਨਲੀ ਧੋਤੀ ਉਜਲੀ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਣਿ ਪਾਹੁ ॥

ਅੰਗ - 651

ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੀਵ ਘਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਿੰਸਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਰੂਪ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣਾ, ਮਾਰਨਾ ਸਰੀਰਕ ਹਿੰਸਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਠੋਰ ਬਚਨ ਬੋਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਵਿੰਨ ਦੇਣਾ ਇਹ ਵਾਚਕ ਹਿੰਸਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਹਿੰਸਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦੇਣਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਖੋਹ ਲੈਣੀ, ਇਹ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਹਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਹਿੰਸਾ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤਾਂਤਰੀ ਤੋਂ ਜਾਦੂ ਟੂਣੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਜਾਂ ਆਪ ਚਿਲੇ ਕੱਟਣੇ। ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰੂਪ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਪਿਛੋਂ ਜਾਂ ਇਕੱਲਿਆਂ ਵੀ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰਾ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਉਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨੀ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨਹੀਂ ਦੁਖਾਉਣਾ, ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚਾਲੇ ਕੰਧ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਉਸ ਕੰਧ ਕਾਰਨ ਰੁਕ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਹਨ ਕਿ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹੈ-

ਬੁਰਾ ਗਰੀਬ ਕਾ ਮਾਰਨਾ ਬੁਰੀ ਗਰੀਬ ਕੀ ਆਨ।

ਮੁਏ ਬਕਰੇ ਕੀ ਖਾਲ ਸੇ ਲੋਹਾ ਭਸਮ ਹੋ ਜਾਏ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਦਇਆ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦਇਆ ਤੋਂ ਹੀ ਧਰਮ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਦਇਆ ਹੈ ਉਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧੀਰਜ ਹੈ, ਖਿਮਾਂ ਹੈ ਸੰਤੋਖ ਹੈ, ਅਹਿੰਸਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਹੈ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੌਚ ਹੈ, ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹੈ, ਚਰਿੱਤਰ ਹੈ, ਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਮਿਠਾਸ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਣ ਦਇਆ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਦਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

**ਕਬੀਰ ਜਹਾ ਗਿਆਨ ਤਹ ਧਰਮੁ ਹੈ ਜਹਾ ਝੂਠੁ ਤਹ ਪਾਪੁ॥
ਜਹਾ ਲੋਭੁ ਤਹ ਕਾਲੁ ਹੈ ਜਹਾ ਖਿਮਾ ਤਹ ਆਪਿ॥**

ਅੰਗ - 1372

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ! ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਣੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਨਤ ਜੀਅ ਭਰਕੇ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਉਪਰ ਸੰਤੋਖ ਰੱਖੋ, ਕਲਪਣਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਅਲੇਪ ਰਹੋ ਪਰ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਗਮਨ ਗਿਰਾਵਟ ਲਈ ਬਜਰ ਅਸਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਪ ਤਪ ਸਾਰੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਅੰਦਰੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਮੁਕ ਬਿਰਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸੋਂ ਗਿਰਾਵਟ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਕੇ ਬੇਅੰਤ ਬਚਨ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੜੇ। ਉਹ ਗਜ਼ਨੀ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਨਵਾਬ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਸਨ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ ਤਨਖਾਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਐਸਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ -

**ਲੇਤਿ ਰਜਤਪਣ ਨਿਤ ਪੰਚਾਸ।
ਆਯੁਧ ਧਰੇ ਰਹਤਿ ਤਿਸ ਪਾਸਿ॥**

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ - 2145

ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ 50 ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ ਦੇਣੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਤਨਖਾਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਵੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੇ 750 ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ 50 ਰੁਪਏ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ 7500 ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਰਹਿਤ ਕਮਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਹਿਤ ਰੱਖੇ, ਭੇਖ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾਇਆ ਕਰਦਾ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਅਸੀਂ ਭੇਖ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਜੀਵਨ ਅਕਾਰਥ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ, ਉਦਮ ਧਾਰਨ ਕਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ, ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣ ਨਾਲ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਲਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਲਾਵੇ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਬਹਿੰਦਿਆਂ ਉਠਦਿਆਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਵੇ, ਕੋਈ ਸ਼੍ਰਾਸ ਖਾਲੀ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਕ੍ਰਿਆ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨੈਣ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ॥

ਅੰਗ - 407

ਸੋ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮੀ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅੱਜ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਨਵਾਬ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲ੍ਹਣ ਜਾਣਾ ਹੈ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਹੁਕਮ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਸਦੇ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਆਵੇ ਉਹੋ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਜਾਂ ਪਕੜੇ। ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਕ ਹਰਨੀ ਆ ਗਈ, ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਘੋੜਾ ਨਠਾ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਘੋੜਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਤਿੱਖੀ ਚਾਲ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਰਨੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਸ ਦੇ ਮਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਦੋ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਬੱਚੇ ਵੀ ਕਟ ਗਏ, ਹਰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਗਿਰ ਪਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤਰਸ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤੜਫ-ਤੜਫ ਕੇ ਮਰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਧਿਰਕਾਰ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਧਿਰਕਾਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਦਇਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਏ ਨੇ ਹਰਨੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਧਿਰਕਾਰ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਕਰਮ ਧਿਰਕਾਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਪਾਪ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਾਰਨਾ ਤਾਂ ਇਕ ਨੂੰ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਿੰਨ ਮਾਰ ਦਿਤੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਕਿਥੇ ਗਿਆ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦਇਆ ਕਮਾਈਂ, ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰੀਂ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਪਲਟ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਮੈਂ ਮਹਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਈ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਜ਼ਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਜੀਵ ਮਰੇਗਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਸਜ਼ਤਰ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜੀਵ ਨਹੀਂ ਮਰ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸਪਾਤ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਾਹ ਕੇ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਿਸ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪਾ ਲਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇਸਪਾਤ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਵਾਬ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ ਜੋ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਨਾਲ ਖਾਰ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਨਵਾਬ ਇਸ ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਹ ਮਿਲ ਗਈ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਨੇ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੌਕਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਇਹ ਇਸਨੂੰ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤਕ ਯਾਦ ਰਹੇ। ਉਹ ਨਵਾਬ ਪਾਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਤਿਲੋਕਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਿਪਾਹੀ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਜਰਨੈਲ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਰਕਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਨ ਆਪ ਤੇ ਵਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਉਸ ਉਪਰ ਆਪਣੇ ਵਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਤੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਮੁੱਠਾ ਲਾ ਕੇ ਦਿਖਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸਪਾਤ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਮਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਉਹ ਕਾਠ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਆਪ ਤੋਂ ਧਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਚੁਗਲ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਤਾਂ ਮਹਾਨ-ਮਹਾਨ ਸੂਰਮਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਖਾਸ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੰਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਚੁਗਲ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ 'ਹੱਥ ਕੰਗਣ ਨੂੰ ਆਰਸੀ ਕੀ' ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ ਕਿ ਆਪ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਲਾਇਨਾਂ ਲਵਾਓ ਅਤੇ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਦੇਖੋ। ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਕਾਠ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਤਲਵਾਰ ਪਹਿਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਦਿਸ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਪ ਮੇਰੇ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਉਸ ਪਾਸ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨਿਕਲ ਆਈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਕਰ ਦੇਣਾ, ਜੇ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸਪਾਤ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਜੋ ਦੰਡ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਵੋਗੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਐਨੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਹਿਤੁ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਹਿਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਰਖ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਇਕ ਦਮ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਤਲਵਾਰ ਦੇਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ; ਜੇ ਇਸ ਪਾਸ ਇਸਪਾਤ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਨਵਾਬ ਨੇ ਕਿਸੇ ਚੁਗਲ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਮੰਨ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਕਰਮ ਨੂੰ ਨਿਰਾਦਰੀ ਮੰਨੇਗਾ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਕੱਢੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੇਖੋ। ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਇਸਪਾਤ ਐਸਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇਖਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਸਭ ਸੂਰਮੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਓ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਤਲਵਾਰ ਕਾਠ ਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਵਾਬ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਵੇ, ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਵੇ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਦੰਡ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਫਿਕਰ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਅਤਿ ਔਖੀ ਘੜੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤਕ ਸਭ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਨਾ ਤਾਂ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਉਥੋਂ ਹਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਮਿਆਨ ਵਾਲੀ ਤਲਵਾਰ ਮੰਗਵਾ ਲੈਂਦਾ। ਉਸ ਪਾਸ ਇਕੋ ਚਾਰਾ ਸੀ ਉਹ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਆਸਰਾ। ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦਾ, ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਸੀ।

ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਮੁਗਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਥੇ ਹੈ ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਦਸਾਂਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਇਆ ਕਮਾ, ਦਇਆ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰਨੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਮੇਰਾ ਪੜਦਾ ਲਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਧਿਆਨ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ! ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਨੇ ਇਸਪਾਤ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਪਹਿਨ ਲਈ ਸੀ। ਇਥੇ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਵਾਬ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅੰਗ ਰਖਸ਼ਕ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਧੋਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ! ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੇਰੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਪ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ -

**ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥
ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥**

ਅੰਗ - 682

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਹੁਣ ਆਪ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਰੱਖੋ, ਆਪ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਹੋ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਉਹ ਨਕਸ਼ਾ ਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਦਰੋਪਤੀ ਨੂੰ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਲੈ ਆਏ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁਰਯੋਧਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪੰਚਾਲੀ ਨੂੰ ਸਭਾ ਵਿਚ ਨਗਨ ਕਰ ਦੇਵੋ; ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਰੋਪਤੀ ਅਤਿ ਅੱਖੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ, ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ, ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਚਾਰੀਆ ਅੱਗੇ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੰਧੇ ਰਾਜਾ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਪੰਜੇ ਪਾਂਡਵ ਜੋ ਸਭ ਕੁਝ ਜੂਏ ਵਿਚ ਹਾਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੀਮਸੈਨ ਨੂੰ ਜੋਸ਼ ਆਵੇਗਾ, ਉਹ ਮਹਾਂਬਲੀ ਮੈਨੂੰ ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਅੱਖ ਨਾ ਰਲਾਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਸਰੇ ਛੀਨ ਹੋ ਜਾਣ, ਉਸ ਦਾ ਆਸਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਾਸ਼ਨ ਨੇ ਝਟਕਾ ਮਾਰਿਆ, ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਅੱਧੀ ਸਾੜੀ ਲਹਿ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਹੀ ਮੇਰਾ ਆਸਰਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਅੰਗ ਸੰਗ, ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਪੰਚਾਲੀ ਕਉ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮਹਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੁਧਿ ਆਈ ॥
ਤਾ ਕੋ ਦੁਖੁ ਹਰਿਓ ਕਰੁਣਾ ਮੈ ਅਪਨੀ ਪੈਜ ਬਢਾਈ ॥**

ਅੰਗ - 1008

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਜੋ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਾਸ਼ਨ ਝਟਕੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਸਾੜੀ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਸ ਦੇ ਨੀਚੇ ਹੋਰ ਸਾੜੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੰਗਾਂ-ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾੜੀਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗ ਗਏ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤ ਦਿਨ, ਸੱਤ ਰਾਤਾਂ ਇਹ ਕੁਕਰਮ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਕਪੜਿਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਗ ਗਏ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਸਿਰ ਧੁਣਨ ਲੱਗੇ ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਚੰਡਾਲ ਚੌਂਕੜੀ ਵਿਚੋਂ ਛੁਟ ਕੇ ਦਰੋਪਤੀ ਘਰ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਿਛੋਂ ਆਏ ਹੋ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰੋਪਤੀ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਅੱਧੀ ਸਾੜੀ ਲਹਿ ਚੁਕੀ ਸੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਾਣ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਰਕਸ਼ਾ ਕਰਨੀ ਹੈ -

**ਅੰਦਰਿ ਸਭਾ ਦੁਸਾਸਣੈ ਮਥੇਵਾਲ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਆਂਦੀ।
ਦੂਤਾ ਨੋ ਫੁਰਮਾਇਆ ਨੰਗੀ ਕਰਹੁ ਪੰਚਾਲੀ ਬਾਂਦੀ।
ਪੰਜੇ ਪਾਂਡੋ ਵੇਖਦੇ ਅਉਘਟਿ ਰੁਧੀ ਨਾਰਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ।
ਅਖੀ ਮੀਟਿ ਧਿਆਨੁ ਧਰਿ ਹਾਹਾ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੈ ਬਿਲਲਾਂਦੀ।
ਕਪੜ ਕੋਟੁ ਉਸਾਰਿਓਨੁ ਥਕੇ ਦੂਤ ਨ ਪਾਰਿ ਵਸਾਂਦੀ।
ਰਥ ਮਰੋੜਨਿ ਸਿਰੁ ਧੁਣਨਿ ਪਛੋਤਾਨਿ ਕਰਨਿ ਜਾਹਿ ਜਾਂਦੀ।
ਘਰਿ ਆਈ ਠਾਕੁਰ ਮਿਲੇ ਪੈਜ ਰਹੀ ਬੋਲੇ ਸ਼ਰਮਾਂਦੀ।
ਨਾਥ ਅਨਾਥਾਂ ਬਾਣਿ ਧੁਰਾਂਦੀ॥**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ10/8

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੁਸੀਂ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਦਿਤੀ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਵੀ ਲਾਜ ਰੱਖੋ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਮੇਰੀ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਨ ਹਾਨੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣਗੇ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦਿਲ ਧੱਕ-ਧੱਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧੀਰਜ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਉਸ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਪਹੁੰਚੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੇਵਕ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੋਏ। ਉਧਰ ਨਵਾਬ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾ, ਮੈਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਖਦਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਉਹੋ ਮੇਰੇ ਪਾਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਆ ਕੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ ਖਿੱਚ ਲਈ। ਨਵਾਬ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ, ਐਸੀ ਚਮਕ ਉਸ ਤਲਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਈ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ! ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਐਨੀ ਤਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤਕ ਐਸੀ ਤਲਵਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ। ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮੁਗਲ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਨੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਤਲਵਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਰਖਸ਼ਾ ਕਰੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੁਗਣੀ ਤਨਖਾਹ ਲਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਨੇ ਚੁਗਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਇਹ ਕੌਤਕ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗਲ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਦੀ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਤੇ ਜੇ ਇਸਪਾਤ ਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੰਡ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਵੋਗੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਜ਼ਤ ਰਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਰੂਰ ਇਸਦੇ ਪੀਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵਾਬ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਵੋ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਬਿਰਦ ਦੇਖ ਕੇ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਰੱਖੀ, ਆਪ ਧੰਨ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿ ਕਿਸ ਕਰਕੇ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਬੀਤੀ ਉਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਜੋ ਸਾਡਾ ਬਚਨ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਪਹਿਨ ਲਈ, ਇਸ ਨੇ ਦਇਆ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਦਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੇ ਬਚਨ ਕਮਾਇਆ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਇਹ ਬਿਰਦ ਬਾਣੀ ਦੀ ਲਾਜ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ -

**ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥
ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥
ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਲਾਗਿ ਰਹਿਓ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥**

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਧੰਨੁ ਮਹਾਰਾ ਮੀਤੁ॥ ਰਹਾਉ॥
ਮਨਿ ਬਿਲਾਸ ਭਏ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਅਚਰਜ ਦੇਖਿ ਬਡਾਈ॥
ਹਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਆਨਦ ਕਰਿ ਨਾਨਕ
ਪ੍ਰਭਿ ਪੂਰਨ ਪੈਜ ਰਖਾਈ॥**

ਅੰਗ - 682

ਸੋ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਲਾਜ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਐਸੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਕਥਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਔਖੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਦੇ ਵੱਟੇ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਕਥਾ ਫੇਰ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਸਭ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ, ਗੁਰੂ ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਿਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੇ, ਔਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਮ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਉਚਾਰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸ਼੍ਰਾਸ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਕਿੰਨਾ ਭਰੋਸਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਘੋਰ ਕਲਜੁੱਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਰਮ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਪਰਮ ਦਇਆ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਕੁਦਇਆ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹੋਗੇ -

**ਜੀਅ ਬਧਹੁ ਸੁ ਧਰਮੁ ਕਰਿ ਬਾਪਹੁ ਅਧਰਮੁ ਕਹਹੁ ਕਤ ਭਾਈ॥
ਆਪਸ ਕਉ ਮੁਨਿਵਰ ਕਰਿ ਬਾਪਹੁ ਕਾ ਕਉ ਕਹਹੁ ਕਸਾਈ॥**

ਅੰਗ - 1103

ਵਿਣੁ ਗੁਣ ਕੀਤੇ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - 4

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰੋ ਪਰ ਇਕ ਸ਼੍ਰਾਸ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਵੋ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨੀਏ ਅਤੇ ਹਰ ਸ਼੍ਰਾਸ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਲੰਘਾਈਏ, ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾਈਏ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਗੁਰ ਕੀ ਮੁਰਤਿ ਹਿਰਦੇ ਵਸਾਇ ਜੋ ਇਛੇ ਸੋਈ ਫਲ ਪਾਏ॥

(-----)

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋ। ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲਭ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਦੋ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਦੂਸਰਾ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਣੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਸਾਧਨ ਹੀ ਉਤਮ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

**ਅਬ ਕਲੁ ਆਇਓ ਰੇ ॥ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ ॥
ਅਨ ਰੁਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ ॥ ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲਹੁ ਭੁਲਹੁ ॥**

ਅੰਗ - 1185

ਪਹਿਲੇ ਜੁਗਾਂ ਅੰਦਰ ਬੜੇ ਕਰੜੇ ਸਾਧਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜੀਵ ਦੇ ਉਧਾਰ ਲਈ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਹਰਿ ਕੀਰਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਚਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਇਹ ਅਮੁੱਲ ਵਸਤੂ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪੰਜੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਸਮੇਤ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨਤਾ ਰਖਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਰਫ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

**ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥**

ਅੰਗ - 642

ਇਸ ਉਪਰ ਪੰਜੇ ਭਰਾ ਇਕ ਦਮ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਬੋਲ ਉਠੇ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਸਤਿਸੰਗ ਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ। ਹਰ ਵਰਗ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਸਾਧੂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਰਣਾਂ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਆ ਸਕੇ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਹਰ ਜੀਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਭਾਈ! ਕਲਜੁੱਗ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦੇ ਤਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਸਤਿਜੁਗ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਬੈਕੁੰਠਪਤੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਸੰਗ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਕੇਵਲ ਹਰੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ। ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਜੇ ਕੋਈ ਜੀਵ ਇਛਿਆ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਗਣ ਕਰਕੇ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਚਲੋ ਭਾਈ! ਅੱਜ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਵੇਖ ਆਈਏ, ਫੇਰ ਕਦੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਪੰਜੇ ਪਾਂਡਵ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਨੁਮਾਇਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲ ਪਈ। ਭੀਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮੱਲ ਯੁੱਧ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ, ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਅਰਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਭੀ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖੇਲੂ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਭੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਭੀ ਦੱਸੋ ਆਪ ਨੇ ਕੀ ਵੇਖਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਮਨਾ ਸਮੀਪ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਹਰੀ ਜਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਅਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਸੋ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪਿਆਰਿਓ! ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਨਾਸਤਕ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਾਧੂਆਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜਸੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤੇ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੰਡ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਨਾਸਤਕ ਮਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਸਮਾਗਮ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਪਰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਪੂਰੇ ਦੋ ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਸਤਿਸੰਗ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵੀ ਅਨੇਕ ਵਿਘਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਥਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜੋ ਬਾਣੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਪੂਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਦੇਖੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਚਲਦੇ ਹੋ, ਕਿੰਨਾ ਖਤਰਾ ਮੁਲ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੜਬੜ ਵੱਧ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਫੌਜ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨੀ ਪੁਛਗਿਛ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਆਸਾਮ ਵਲੋਂ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਆਈ ਹੈ ਉਹ ਇਥੇ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਨਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬੋਲੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਹਲੀਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਰਾਜੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰੀਚੰਦ ਸੀ, ਦੀ ਰਾਣੀ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜਸੀ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਆਈ ਜਿਥੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੀ ਦੀ ਕਥਾ ਸਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਸਤਿਸੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਉਣਾ ਐਨਾ ਔਖਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਪਾਣੀ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥

ਬੁੰਦ ਵਿਹੁਣਾ ਚਾੜਕੋ ਕਿਉ ਕਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੇਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥

ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ ॥

ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - 708

ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰਾਜੇ ਹਰੀਚੰਦ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਐਥੇ ਉਸ ਨੇ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਕਿਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਾ ਨਾਸਤਕ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਤਿਸੰਗ ਧਾਮ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਖੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਛ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਅਖੀਰ ਇਕ ਭੇਤ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬਾ! ਮੈਂ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਕੰਮ ਹੈ, ਜੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੇਦ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ-ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਰਾਲੋਚਨ ਰਾਣੀ ਸੀ, ਇਹ ਪਤੀਵਰਤਾ ਅਤੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਪਰ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।

ਇਸ ਨੇ ਐਸਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਇਕ ਗੋਲੀ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਢਲਦੇ ਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਸਾਦੇ ਵਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਸਤਿਸੰਗ ਤੇ ਬਿਖਮ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ। ਸਤਿਸੰਗ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਕੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਇਹ ਨੇਮ ਨਿਭਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮਹੱਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਗੁਪਤ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਤੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਹੀ ਭੇਤ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਜਾਗ ਆ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਦਾ ਪਲੰਘ ਖਾਲੀ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵੀਚਾਰਾਂ ਲੰਘੀਆਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਰਾਣੀ ਪਤੀਵਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਥਾਂ ਤੇ ਤਾਂ ਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਗਦੇ ਰੱਖਿਆ, ਉਪਰੋਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਰਾਣੀ ਉਠੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਸਾਦੇ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਰਾਣੀ ਹੈ ਉਹ ਗੋਲੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗੁਪਤ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਚਲ ਕੇ ਰਸਤਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੁੜਦਾ ਸੀ। ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲਿਆਂ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਦੀ ਹੋਈ ਉਸ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਜਿਥੇ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਜਾ ਵੀ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਬੀਰ ਯਾਤਰਾ ਵਾਲੀ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨ ਕੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਥਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੈ, ਚਿਤ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਜੁੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਾਣੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਐਉਂ ਬੈਠ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਯੋਗੀ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ, ਨਿਮੀ-ਨਿਮੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰੀਚੰਦ ਵੀ ਪਿਛੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸ਼ਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਧੁਰ-ਮਧੁਰ ਭਜਨ ਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਚਿਤ ਵੀ ਜੁੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਸ ਆਇਆ, ਕੁਝ ਸਰੂਰ ਆਇਆ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬੈਠਣ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਾਵਾਂ ਹੈ, ਇਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਨਾਸਤਕ ਮਤ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੋ ਬਚਨ ਹਨ, ਉਹ ਸਤਿ ਹਨ, ਕਮਾਏ ਹੋਏ ਬਚਨ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਹਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਜਿਸ ਕੈ ਅੰਤਰਿ ਬਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਸੀਖ ਤਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - 269

ਉਹ ਚਸ਼ਮੇ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੇ ਅਸਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਸੇਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਲੋਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਧੁਰਤਾ ਹਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਅਸਰ ਰਾਜੇ ਹਰੀਚੰਦ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗਲਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦਿਤੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਲਈ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਾਂਤ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਦੀ ਬਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਇਹ ਲੋਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਹੰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਚਾਲਾਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਕਿੰਨੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਵੈਸੇ ਵੀ ਸੁਧ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਓਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਓਰੇ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ, ਇਹ ਰਾਜਾ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਖੜਾਂਵ ਚੁੱਕ ਲਈ ਅਤੇ ਇਕ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਦੀ ਆਸਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪੁਛਾਂਗਾ ਕਿ ਤੇਰੀ ਦੂਜੀ ਖੜਾਂਵ ਕਿਥੇ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਚਲ ਪਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਨਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆਈ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਨਰਾਜ਼ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਚੰਦ ਖੜਾਂਵ ਆਪਣੇ ਕਪੜੇ ਵਿਚ ਵਲੇਟ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਲੰਘ ਉਪਰ ਜਾ ਕੇ ਸੌਂ ਗਿਆ।

ਇਧਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਖੜਾਂਵਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਇਕ ਖੜਾਂਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਖੜਾਂਵ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਾ ਲਈ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਖੜਾਂਵ ਚੁੱਕੀ ਗਈ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਵਾਤਾਵਰਣ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋਹਣੀ ਜੁੱਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਲੰਗਰ ਦੇ ਬਰਤਨ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਭੀ ਜੋ ਕੁਝ ਹੱਥ ਆਇਆ, ਉਹ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਲੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਂਡੇ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਕਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਸਾਥੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਪ੍ਰੇਤ ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਲਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰੇਤ ਜਿਨੀ ਰਾਮੁ ਨ ਪਛਾਤਾ

ਸਤਜੁਗਿ ਪਰਮ ਹੰਸ ਬੀਚਾਰੀ॥

ਦੁਆਪੁਰ ਤ੍ਰੇਤੈ ਮਾਣਸ ਵਰਤਹਿ ਵਿਰਲੈ ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 1132

ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਲੋਕ ਸਨ ਉਹ ਸਾਧੂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਖੜਾਂਵ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋਂ! ਰਾਜਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਵਲਾਇਤ ਤੋਂ ਇਹ ਖਾਸ ਜੋੜਾ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਮੈਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਖੜਾਂਵ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਗਈ। ਜੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਨਰਾਜ਼ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੋਈ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਨਾ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਸਤਿਸੰਗੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਭ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਆਦਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਉਨ੍ਹੀਂ ਹੀ ਵਰਤੀ ਹੋਈ, ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਖੜਾਂਵ ਪਹਿਲੀ ਖੜਾਂਵ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਜੁੜ ਗਈ। ਰਾਣੀ ਨੇ ਖੜਾਂਵਾਂ ਪਾ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਆ ਕੇ ਬਿਰਾਜ ਗਈ। ਸਹੀ ਟਾਈਮ ਤੇ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਿਤਨੇਮ ਕੀਤਾ, ਐਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਗ ਆ ਗਈ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬਾ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮੈਂ ਇਕ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੜੀ ਹੋਈ ਖੜਾਂਵ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਲਗਦੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਹ ਦੇਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖੜਾਂਵਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੋਨੋਂ ਖੜਾਂਵਾਂ ਫੜ ਕੇ ਦੇਖੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਦੂਜੀ ਖੜਾਂਵ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਲਮਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਖੜਾਂਵ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਨਾਲ ਰਲਾ ਲਈ। ਹੁਣ ਉਹ ਪਛਾਣ ਨਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਖੜਾਂਵ ਮੈਂ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਖੜਾਂਵਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬਾ! ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਪਤੀਦੇਵ! ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮਾਫੀ ਮੰਗਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਗਿਆ ਲਈ ਸੀ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੂਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਲੈ ਕੇ ਰਸਤਾ ਪੁਛ ਕੇ ਉਸ ਉਪਰ ਚਲ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਚਨ ਰਾਣੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਹਰੀਚੰਦ ਨੂੰ ਕਹੇ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਤੀਸਰੀ ਖੜਾਂਵ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ-

ਸੁਖੁ ਰਾਜੇ ਹਰੀ ਚੰਦ ਘਰਿ ਨਾਰਿ ਸੁ ਤਾਰਾ ਲੋਚਨ ਰਾਣੀ।
 ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਗਾਵਦੇ ਰਾਤੀ ਜਾਇ ਸੁਣੈ ਗੁਰਬਾਣੀ।
 ਪਿਛੈ ਰਾਜਾ ਜਾਗਿਆ ਅਧੀ ਰਾਤਿ ਨਿਖੰਡਿ ਵਿਹਾਣੀ।
 ਰਾਣੀ ਦਿਸਿ ਨ ਆਵਈ ਮਨ ਵਿਚਿ ਵਰਤ ਗਈ ਹੈਰਾਣੀ।
 ਹੋਰਤੁ ਰਾਤੀ ਉਠਿ ਕੈ ਚਲਿਆ ਪਿਛੈ ਤਰਲ ਜੁਆਣੀ।
 ਰਾਣੀ ਪਹੁਤੀ ਸੰਗਤੀ ਰਾਜੇ ਖੜੀ ਖੜਾਉ ਨੀਸਾਣੀ।
 ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਆਰਾਧਿਆ ਜੋੜੀ ਜੁੜੀ ਖੜਾਉ ਪੁਰਾਣੀ।
 ਰਾਜੇ ਡਿਠਾ ਚਲਿਤੁ ਇਹੁ ਏਹ ਖੜਾਵ ਹੈ ਚੋਜ ਵਿਡਾਣੀ।
 ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਟਹੁ ਕੁਰਬਾਣੀ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 10/6

ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਆ ਕਰੋ। ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਹਰ ਥਾਂ, ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਹੋਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਮ ਦਾਨੀ ਰਾਜਾ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ-

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਿਨਿ ਹਰੀ ਚੰਦਿ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਪਤਿ ਰਾਜੇ

ਕਾਗਦਿ ਕੀਮ ਨ ਪਾਈ॥

ਅਉਗਣੁ ਜਾਣੈ ਤ ਪੁੰਨ ਕਰੇ ਕਿਉ ਕਿਉ ਨੇਖਾਸਿ ਬਿਕਾਈ॥

ਅੰਗ - 1344

ਰਾਜਾ ਹਰੀਚੰਦ ਮਹਾਂ ਦਾਨੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤਰ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਈਰਖਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿਣੇ ਪਏ। ਇਸ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤਰ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤਰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਤੂੰ ਰਾਤ ਮੈਨੂੰ ਰਾਜ ਪੁੰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਚਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜੇ ਤੋਂ ਦੱਛਣਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਨ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਪਾਸ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤਰ ਸਮੇਤ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁਲਾਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਕਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਦਫ਼ਣਾ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤਰ ਨੂੰ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਉਸ ਉਪਰ ਕਸ਼ਟ ਹੀ ਕਸ਼ਟ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਣੀ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਵਿਕੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਘਰ ਸੀ, ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਐਨਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਣ ਲਈ ਵੀ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਧਰ ਹਰੀਚੰਦ ਰਾਜਾ ਇਕ ਚੰਡਾਲ ਪਾਸ ਵਿਕ ਗਿਆ। ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਸੂਰ ਵੀ ਚਾਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਚੰਡਾਲ ਜਲਾਦ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਲਾਦੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹਰੀਚੰਦ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਰਦਾ ਟੈਕਸ ਦਿਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਨਹੀਂ ਸਾੜ ਸਕੇਗਾ। ਅੱਜ ਰਾਣੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਗਈ। ਤਾਂ ਇਹ ਦਾਸ ਧਰਮ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੋਰ ਰਾਣੀ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਦੀ ਮਾਲਾ ਪਾ ਗਏ, ਜੋ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਰਾਣੀ ਜੋ ਦਾਸੀ ਬਣ ਕੇ ਮੁੱਲ ਵਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਰੀਚੰਦ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਚੋਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਭੀ ਤੇ ਹਰੀਚੰਦ ਦਾ ਸ਼੍ਰਾਮੀ ਚੰਡਾਲ, ਵਜ਼ੀਰ ਅਮੀਰ ਸਾਰੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਹਰੀਚੰਦ ਨੇ ਸਜ਼ਤਰ ਵਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਭਾਰਿਆ, ਜਦੋਂ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਹਰੀਚੰਦ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਵਾਰ ਵਿਚਾਲੇ ਰੋਕ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਚਤੁਰਭੁਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਭ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਫੁਲ ਵਰਸਾਏ। ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਲਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹਰੀਚੰਦ ਮਹਾਰਾਣੀ ਤਾਰਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲੋਚਨ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਧਰਮ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ, ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਗਿਰਾ ਨਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਅਯੁੱਧਿਆ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ।

ਸੋ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਲਜੁੱਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਆਲਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅੱਜ ਆਪ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ -

ਅਪੁਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਖੇ ਆਪੇ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥
ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਯਾਵੈ ॥
ਸੇਵਕ ਕਉ ਨਿਕਟੀ ਹੋਇ ਦਿਖਾਵੈ ॥
ਜੋ ਜੋ ਕਹੈ ਠਾਕੁਰ ਪਹਿ ਸੇਵਕੁ ਤਤਕਾਲ ਹੋਇ ਆਵੈ ॥
ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੈ ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜੋ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ॥
ਤਿਸ ਕੀ ਸੋਇ ਸੁਣੀ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਤਿਸੁ ਨਾਨਕ ਪਰਸਣਿ ਆਵੈ ॥
 ਅੰਗ - 403

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਤੱਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਦਸਿਆ ਸੀ -

ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥
ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥
 ਅੰਗ - 682

ਇਕ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅੱਖੀ ਘੜੀ ਸੇਵਕ ਉਪਰ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੇਵਕ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਪਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦਾ। ਦੂਜਾ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਹਰ ਸ਼੍ਰਾਸ ਉਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼੍ਰਾਸ ਦੇ ਕੇ ਕਲਜੁੱਗ ਦੇ ਝੋਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਕੇ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਚਿੱਤ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਪ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਅਪੁਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਖੇ ਆਪੇ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥
ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਯਾਵੈ ॥
 ਅੰਗ - 403

ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰ ਥਾਂ ਉਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਭਾਵੇਂ ਰੂਪ ਰੰਗ ਰੇਖ ਭੇਖ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਦਾ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੁਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਹਰ ਘਟ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ-

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਅੰਗ - 293

ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਧਰ ਵੀ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਉਧਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ, ਦੂਰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਐਨਾ ਨੇੜੇ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਜੋਤ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਨਾਸਕਾ ਸੁਗੰਧੀ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਰਸਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਸਰਬ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ। ਦੂਰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਰ ਹੈ ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚੋਂ ਸੋਝੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਦੂਰ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਾਡੇ ਨਿਸ਼ਚਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਐਉਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਰੇਖ, ਭੇਖ, ਕੋਈ ਜਾਤ ਪਾਤ ਨਹੀਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਹੋਈ? ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਾਠ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜ਼ੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ ॥

ਈਤ ਉਤ ਨਹੀ ਬੀਛੁੜੈ ਸੋ ਸੰਗੀ ਗਨੀਐ ॥

ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਜੋ ਨਿਮਖ ਮਹਿ ਸੋ ਅਲਪੁ ਸੁਖੁ ਭਨੀਐ ॥

ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ਅਪਿਆਉ ਦੇਇ ਕਛੁ ਉਨ ਨ ਹੋਈ ॥

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸੰਮਾਲਤਾ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ ॥

ਅੰਗ - 677

ਐਨਾ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਸਾਡੇ ਹਰ ਸ੍ਰਾਸ ਨੂੰ ਸਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ ਕੇ ਸੁਆਸ ਫੇਰ ਆਕਸੀਜਨ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਕਤੀ ਲੈ ਕੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸ੍ਰਾਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਦੀ ਮਾਰੂ ਗੈਸ ਕਾਰਬਨ ਸਮੇਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ, ਇਤਨੀ ਕਮਾਲ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਿਕਾਰਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵਿਚ ਲਿਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਕੰਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਰਦੇ ਹਾਂ-

ਚੰਗਿਆਈ ਆਲਕੁ ਕਰੇ ਬੁਰਿਆਈ ਹੋਇ ਸੇਰ॥ ਅੰਗ - 518

ਘਟੀਆ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਿਉਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪ। ਰੱਬ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਬਹੁਤ ਮਾਰੂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਗਿਆਸੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁਖ ਕਟਣਾ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਸੰਤ ਅਨੰਤਹਿ ਅੰਤਰੁ ਨਾਹੀ॥ ਅੰਗ - 486

ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਸਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਰੂਪ ਰੰਗ ਰੇਖ ਭੇਖ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਾਰੇ ਪਸਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਇਕੋ ਹੀ ਹਨ -

**ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥
ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥**

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਰਖਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਪਿਆਰ ਵਸ ਆਏ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਹਿਰਦੈ ਵਸਾਏ॥
ਜੋ ਇਛੈ ਸੋਈ ਫਲੁ ਪਾਏ॥**

ਅੰਗ - 661

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਲੋਹਾ ਸੋਨਾ ਤਾਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਾਰਸ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ -

**ਮਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਨਿ ਧਿਆਵੈਗੋ॥
ਲੋਹਾ ਹਿਰਨੁ ਹੋਵੈ ਸੰਗਿ ਪਾਰਸ**

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗੁਰੂ ਪਾਰਸ ਕੋ ਹੋਇ ਆਵੈਗੋ॥

ਜਿਉ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸਿ ਤਰੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦਾ

ਗੁਰੁ ਸੇਵਕ ਪੈਜ ਰਖਾਵੈਗੋ॥

ਅੰਗ - 1311

ਮਨੁਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹਿਰਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ, ਰਸ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕੇ ਸੁਰਜੀਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹੋ ਰੁਮਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਭਇਆ ਮਨੁਰੁ ਕੰਚਨੁ ਫਿਰਿ ਹੋਵੈ ਜੇ ਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਤਿਨੇਹਾ॥

ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਓਹੁ ਦੇਵੈ ਤਉ ਨਾਨਕ ਤ੍ਰਿਸਟਸਿ ਦੇਹਾ॥

ਅੰਗ - 990

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਦੂਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆ ਕੇ ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਆਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੁਣੇ, ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਰਕਮ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਦਿਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਕੀਤੀ। ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਵਿਚ ਅੱਠ ਅੰਗ ਸਰੀਰ ਦੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਲਗਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਡੰਡੇ ਵਾਂਗੂੰ ਲੰਮਾ ਪੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ -

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥ਅੰਗ - 256

ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ, ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਹੋ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਆਪ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹੋ, ਜੋ ਵੀ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਬੜਾ ਵਡਭਾਗੀ ਹੈ। ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਵੀ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ, ਦੂਰ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ, ਆਸਾ, ਅੰਦੇਸਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਜੁੜਿਆ ਰਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਮਨੋਰਥ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਸੂਬਾ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜੀਵਕਾ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਧੜਵਾਈ ਹਾਂ, ਅਨਾਜ ਤੋਲਦਾ ਹਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਨਾਜ ਜੋ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮੈਂ ਤੋਲ ਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਟਾਰੂ! ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਕਠਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਨਿਯਮ ਪੂਰਵਕ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਮਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

**ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥
ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ
ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ॥
ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ
ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਦੋਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ॥
ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ
ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥
ਜੋ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ
ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੁ ਮਨਿ ਭਾਵੈ॥** ਅੰਗ - 305

ਸੋ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ! ਸਿੱਖੀ ਕਮਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ -

**ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੁਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥
ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ॥**
ਅੰਗ - 1102

ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਇਕੋ ਆਤਮਾ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਹਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਧਰਮ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਅਤੇ ਏਕੰਕਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਨਾਮ ਹਨ ਉਥੇ ਆਤਮਾ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹਰ ਥਾਂ ਉਤੇ ਓਤ ਪੋਤ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਜਦੋਂ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਕੋ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਹਉਮੈ ਨੇ ਬੜੀ ਕਰੜੀ ਦੀਵਾਰ ਆਤਮਾ ਤੇ ਜੀਵ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਉਸ ਆਤਮਕ ਸਰੀਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਆਤਮ ਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਸਭੁ ਧਰਮੁ ਹੈ
ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਸਚੇ ਕੀ ਵਿਚਿ ਜੋਤਿ॥
ਗੁਹਜ ਰਤਨ ਵਿਚਿ ਲੁਕਿ ਰਹੇ
ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕੁ ਕਢੈ ਖੋਤਿ॥
ਸਭੁ ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਪਛਾਣਿਆ
ਤਾਂ ਇਕੁ ਰਵਿਆ ਇਕੋ ਓਤਿ ਪੋਤਿ॥
ਇਕੁ ਦੇਖਿਆ ਇਕੁ ਮੰਨਿਆ ਇਕੋ ਸੁਣਿਆ ਸ੍ਰਵਣ ਸਰੋਤਿ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਲਾਹਿ ਤੂ ਸਚੁ ਸਚੇ ਸੇਵਾ ਤੇਰੀ ਹੋਤਿ॥

ਅੰਗ - 310

ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ 'ਖੋਤ' ਅੱਖਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਖੋਤ ਇਕ ਕ੍ਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਉਪਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਨਹਿਰਾਂ ਵਗੈਰਾ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਮਾਰੂ ਖੇਤੀਆਂ ਮੀਂਹ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ, ਕੋਈ ਕੋਈ ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਕਿਸਾਨ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਖੂਹ ਪੁਟ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਟਿੱਬਿਆਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਓਡਾਰ ਦੇ ਟਿੱਬੇ ਹਵਾ ਦੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਇਕ ਥਾਂ ਟਿਕਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ। ਰੇਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਉਚੇ-ਉਚੇ ਢੇਰ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਸੈਂਕੜੇ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪਣੇ ਹੇਠ ਦਬ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹਿਲਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਹਨ੍ਹੇਰੀਆਂ, ਲਗਾਤਾਰ ਹਵਾ ਦੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹਿਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁੱਤ ਪੜੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਣੇ ਦੱਸ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਥਾਂ ਖੂਹ ਦਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰੇਤਾ ਕਾਫੀ ਉਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖੂਹ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ ਕਿ ਖੂਹ ਕਿਥੇ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਯਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਕੌਮ ਜੋ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਓਡ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੁੱਤੇ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਖੂਹ ਓਡਾਰ ਵਿਚ ਦਬ ਗਿਆ ਸੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਕੱਢ ਦਿਓ। ਉਹ ਓਡ ਬੱਕਰੀਆਂ ਪਾਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਖੂਹ ਕੱਢਣ ਦੇ ਪੈਸੇ ਮਿੱਥ ਕੇ ਬਕਰੀਆਂ ਦੇ ਇੱਜੜ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਤੋਰਦੇ ਸਨ, ਬਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਵਲੋਂ ਗਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਥਾਂ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਪੋਲੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਖੂਹ ਦਬਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਰੁਕ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਖੂਹ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਦੋ ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਥਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਪਾਏ, ਇਸ ਥਾਂ ਹੀ ਖੂਹ ਹੈ। ਉਸ ਵਕਤ ਟੋਕਰੀਆਂ, ਕਹੀਆਂ, ਪੌੜੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਖੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

**ਘਰਿ ਰਤਨ ਲਾਲ ਬਹੁ ਮਾਣਕ ਲਾਏ
ਮਨੁ ਭੁਮਿਆ ਲਹਿ ਨ ਸਕਾਈਐ॥**

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਜਿਉ ਓਡਾ ਕੁਪੁ ਗੁਰਜ ਖਿਨ ਕਾਢੈ
ਤਿਉ ਸਤਿਗੁਰਿ ਵਸਤੁ ਲਹਾਈਐ ॥**

ਅੰਗ - 1179

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ! ਕਈ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਦਬਿਆ ਹੋਇਆ ਧਨ ਕਿਥੇ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਪਤ ਵਿਦਿਆ ਹੈ ਇਹ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਖੂਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਗਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੂਹ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਛੁਪੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੋ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਕਰਮ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸਤਿਨਾਮੁ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਸਦਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਧੜਵਈ ਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬੁਰਾ ਕੰਮ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਪਰ ਘੱਟ ਤੋਲਣਾ ਇਕ ਨਖਿੱਧ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਾਪ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ -

**ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੋ ਘਾਟ ਨਹਿੰ ਦੀਜੈ।
ਸਤਿਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨਿ ਕੀਜੈ ॥**

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ - 2147

ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਸ਼ੁੱਧ ਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਮੁਨਾਫਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵੰਧ ਕਢ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਦੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦਲਿੱਦਰ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੜਿਆ ਕਰਦਾ -

**ਦੇਹੁ ਦਸੋਂਧ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਸਦਾ।
ਦਾਰਿਦ ਸਦਨ ਹੋਹਿ ਨਹਿੰ ਕਦਾ ॥**

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 2147

ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕਮਾਏ ਹੋਏ ਧਨ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਧਨ ਧਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ ਧਰਮੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਕਰਤਵ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਦਸ ਨਖ ਕਰ ਜੋ ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ
ਤਾਂ ਕਰ ਜੋ ਧਨ ਘਰ ਮੈ ਆਵੈ ॥
ਤਿਸ ਤੇ ਗੁਰੁ ਦਸੋਂਧ ਜੋ ਦੇਈ,
ਸਿੰਘ ਸੁਯਸ ਬਹੁ ਜਗ ਮਹਿ ਲੇਈ ॥
ਗੋਲਕ ਰਾਖੈ ਨਾਹਿ ਜੋ, ਛਲ ਕਾ ਕਰੈ ਵਪਾਰ।
ਕਰੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਜੀ! ਭੋਗੈ ਨਰਕ ਹਜ਼ਾਰ।
ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੁ ਨਹਿ ਦੇਵਈ, ਝੂਠ ਬੋਲ ਜੋ ਖਾਇ।
ਕਰੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਜੀ!
ਤਿਸ ਕਾ ਕਛੁ ਨ ਬਿਸਾਹਿ।
ਜੋ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਨੇ ਲਗੇ, ਹਾਥ ਸੁਚੇਤ ਕਰੇਇ।
ਏਕਾਕੀ ਬਹਿ ਖਾਹਿ ਨਹਿ, ਅਵਰਨ ਕੋ ਭੀ ਦੇਇ।**

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ 40ਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਬਚਤ ਦਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਰਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਾਨੀ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਾ ਹਰੀਚੰਦ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨ ਦੇ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਇਕ ਚੰਡਾਲ ਦਾ ਨੌਕਰ ਬਣ ਕੇ ਸੂਰ ਚਾਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਸਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦਾ ਕਰ ਲੈ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਣ ਮਹਾਂਦਾਨੀ ਸੀ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਰਜਨ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕਰਣ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦਾਨ ਦਾ ਸੂਰਜ ਛੁਪ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਰਜਨ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਸਮਝਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਦਾਨੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ ਕਰਣ ਵੱਡਾ ਦਾਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਬਦਲ ਲਏ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੁੱਢੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ, ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਰਣ ਯੁੱਧ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਅੰਤਲੇ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਖੂਨ ਦਾ ਛਪੜ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। 18 ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ 18 ਖੂਹਣੀਆਂ ਫੌਜ ਮਾਰੀ ਗਈ ਇਕ ਖੂਹਣੀ ਸਵਾ ਦੋ ਤੋਂ ਢਾਈ ਲੱਖ ਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। 18 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 45 ਲੱਖ ਬੰਦਾ ਵੀਰ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਸਿਰਫ ਦਸ ਯੋਧੇ ਬਚੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜੇ ਪਾਂਡਵ ਤੇ ਛੇਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਸਨ, ਇਕ ਦੋ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ।

ਕਰਣ ਪਾਸ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੇਦ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਛੜ ਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ, ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦਲਿੰਦਰ ਨੱਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇ। ਕਰਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਯੁੱਧ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹਾਂ, ਖੂਨ ਦਾ ਛੱਪੜ ਲੱਗਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਹ ਸਰੀਰ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਅੱਖ, ਦਿਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅੰਗ ਕੰਮ ਆ ਸਕੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਜੇ ਹੱਡੀਆਂ ਕੰਮ ਆ ਜਾਣ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲਣ ਪਿਛੋਂ ਲੈ ਜਾਈਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਣ! ਤੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਦੰਦਾਂ ਉਪਰ ਸੋਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੇ-ਦੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਰਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਬੜਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੰਦਾਂ ਉਪਰ ਸੋਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪੱਥਰ ਫੜਾ, ਮੈਂ ਦੰਦ ਭੰਨ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਰਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇਵ! ਤੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾ ਜਾਹ ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਇਕ ਪੱਥਰ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਹਿੱਲ-ਹਿੱਲ ਕੇ ਪੱਥਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਕਰਣ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੱਥਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੰਦ ਤੋੜਨ ਲਈ ਉਭਾਰਿਆ, ਪੱਥਰ ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਆ ਕੇ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਨੂੰ ਤੋਰ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਸੌ ਗਿਰਹੀ ਜੋ ਨਿਗ੍ਰਹੁ ਕਰੈ ॥ ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਭੀਖਿਆ ਕਰੈ ॥
ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਾ ਕਰੈ ਸਰੀਰੁ ॥ ਸੌ ਗਿਰਹੀ ਗੰਗਾ ਕਾ ਨੀਰੁ ॥**

ਅੰਗ - 952

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਮਾਇਆ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਉਸ ਨਾਲ ਇਕ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਵਿਚੋਂ ਮੋਹ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਵਸਤਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਬਿਰਧਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਮੰਦਰ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਸੌ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸੀ।

ਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਣ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰ, ਜੇ ਤੂੰ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਚਿਮੜਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਖਿਚ ਕੇ ਰਖਦੀ ਹੈ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

**ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ
ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥**

ਅੰਗ - 526

ਦਸਵੰਧ ਦਸਵੇਂ ਭਾਗ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਕਰਤਾਰ ਅਰਥ ਦੇਣਾ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਹੈ। ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਖੱਟ ਕੈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਪਾਇ ॥

ਦਸਵੰਧ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪਰਾਸ਼ਰ ਰਿਖੀ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਵਿਚੋਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਰਥ ਇਕੀਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਤੀਹਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਦੇਵੇ। ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਓਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਓਲਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਵੰਧੀਆ ਬਣਾਵਾਂਗਾ। ਰੀਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਬਾਲਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਜਦ ਲੜਕਾ ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਦਾ ਦਸੌਂਧ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਰਕਮ ਦਸਵੰਧ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ! ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਪਣ ਦਸੌਂਧ ਦਿਆ ਕਰ। ਤੇਰੇ ਘਰ ਕਦੇ ਵੀ ਦਲਿੱਦਰ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ, ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਕਟਾਰੂ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਧੁਨ ਉਚਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਂਦਾ, ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਪੂਰਾ ਤੋਲਦਾ ਸੀ, ਡੰਡੀ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 'ਗੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤ ਮਨ ਮਹਿ ਧਿਆਨ' ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਧਿਆਨ ਇਕ ਜੀਵਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਕੱਛੂ ਆਂਡੇ ਬਰੇਤੀ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ। ਕੁੰਜ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਅਸੂਲ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤਿਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਅਰਜਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਦੁਆਰਕਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਮਹੱਵ ਸਨ, ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਰੁਕਣਾ ਪਿਆ। ਆਪ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਅਰਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਰਬੱਗ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ, ਪੂਰਨ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋ, ਆਪ ਲਈ ਕੋਈ ਕ੍ਰਿਆ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਲਈ ਸੀ ਉਹ ਆਪ ਨੇ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਆਪ ਕਿਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਬੈਠੇ ਸੀ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਅਰਜਨ! ਜੋ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦੇ ਹਨ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਗੋਂਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਆਪ ਨੇ ਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਆਤਮ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰਾ ਦਿਤਾ, ਅੰਦਰ ਜੋਤ ਜਗਮਗਾ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ। ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰਿਹਾ, ਉਹ ਯੋਗ ਸਾਧਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਸਵੱਸਥ ਹੀ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੂੰ 'ਕਲਜੁਗ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸੁਖਾਲਾ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ।

ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਦਾ ਹੀ ਧਰਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਆਪ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਚੌਂਕੀ ਡਾਹ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਪਿਛਲਾ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਦਾ ਆ ਗਿਆ, ਆਪ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਨਾ ਹੋਏ, ਇਧਰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਸ ਧਿਆਨ ਦੇ ਵਸੀਕੂਤ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਤਕ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਰਹੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੁਛਣ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਹੁਣੇ ਹੀ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਠਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਹਿਲਦੀ ਸੀ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਤਕ ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਤਕ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਜੱਫਾ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ।

ਇਹ ਕੋਈ ਮਨ ਕਲਪਤ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਚਾਈ ਸੰਮਿਲਤ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਧਿਆਤਾ, ਧਿਆਨ, ਧੇਅ ਦੀ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਵਿਚੋਂ ਜਗਿਆਸੂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਧਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਰੂਹਾਨੀ ਸਫਰ ਤਹਿ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਫਲਦਾਇਕ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਰੇਖ, ਭੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫੇਰ ਧਿਆਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਤੋੜ ਕੇ ਕਦੇ ਬੁੱਤ ਪ੍ਰਸਤੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਨਿਰਾਰਥਕ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ਕ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਹੋਇਆ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮੇਰਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਔਕੜ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਹੀ ਕਰੇਗਾ।

ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਕਿਰਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਜੱਸ ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਥਾਂ ਦਾ ਨਵਾਬ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਬਾਣੀਆਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਨਾਲ ਇਕ ਘੱਟ ਵੱਟਾ ਵਟਾ ਲਿਆ। ਉਸਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਤੋਲੇਗਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਨੂੰ ਜੋ ਕੀਰਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਉਸਦਾ ਅਪਜੱਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਦਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖਾਹਮਖਾਹ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਇਨਿ ਮੁਗਧ ਨਰ ਸੰਤ ਨਾਲਿ ਖਹੰਦੇ॥ ਅੰਗ - 316

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸਮਾਨ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤੋਲ ਲਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਸੇਰ ਪਿਛੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਦੇ ਵਜ਼ਨ ਦਾ ਤੋਲ ਘੱਟ ਹੈ, ਉਹ ਨਵਾਬ ਪਾਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਾ ਕੇ ਚੁਗਲੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਦਾ ਧੜਵਈ ਘੱਟ ਤੋਲ ਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੱਟੇ ਮੰਗਾ ਲਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਣ ਲੱਗਿਆ। ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰਾ ਵੱਟਾ ਵਟਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਮੈਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਕ ਦਮ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਡਰ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵੱਟਾ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਵਾਬ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਸੀ ਉਹ ਘੱਟ ਤੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਮਾਸ ਕੱਟ ਕੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਭਰੋਸੇ ਤੇ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਾ ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ ਆਸ ਰਖਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਆਸ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਤੇਰੀ ਹੈ। ਇਧਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਇਉਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਲੱਖਾਂ ਚਕੋਰਾਂ ਚੰਦਰਮਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀਆਂ ਅੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝਮਕਦੀਆਂ। ਅਰਦਾਸ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੈ ਪਰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਵੱਟਾ ਵਟ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ-

**ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੀ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥
ਸੇਵਕ ਕਉ ਗੁਰੁ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ॥
ਸਿਖ ਕੀ ਗੁਰੁ ਦੁਰਮਤਿ ਮਲੁ ਹਿਰੈ ॥
ਗੁਰੁ ਬਚਨੀ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਚਰੈ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੇ ਬੰਧਨ ਕਾਟੈ ॥
ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਿਖੁ ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਹਾਟੈ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਉ ਨਾਮ ਧਨੁ ਦੇਇ ॥
ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਿਖੁ ਵਡਭਾਗੀ ਹੇ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਾ ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਵਾਰੈ ॥
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਉ ਜੀਅ ਨਾਲਿ ਸਮਾਰੈ ॥**

ਅੰਗ - 286

ਜਿਥੇ ਵੀ ਸੇਵਕ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਆਪ ਹੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ -

**ਅਪੁਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਖੈ ਆਪੇ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥
ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥**

ਅੰਗ - 403

ਐਨੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਚੜ੍ਹਾਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਹ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚੁਕ ਲਏ, ਆਪ ਕਦੇ ਖੱਬੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸੱਜੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਇਸ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕੇ, ਅਖੀਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਪੈਸੇ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਰਖ ਦਿਤੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅੱਜ ਤਕ ਆਪ ਨੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਇਆ, ਅੱਜ ਆਪ ਇਹ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਘੁਮਾਈ ਗਏ ਹੋ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਭੇਤ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਿਆਰਿਓ! ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਘੱਟ ਵੱਟਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੱਖੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਵੱਟਾ ਬਦਲ ਦਿਤਾ, ਉਹ ਵੱਟਾ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਘੱਟ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਤੋਲਦੇ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਚੁਗਲ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੁਗਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਵੱਟਾ ਘੱਟ ਸੀ ਪਰ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵੱਟਾ ਘਟ ਹੈ, ਉਹ ਪੂਰਾ ਈਮਾਨਦਾਰ ਸੀ। ਸੋ ਉਹ ਚੁਗਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ -

**ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥
ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥**

ਅੰਗ - 682

ਸੂਬੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਦੁਸ਼ਟ ਚੁਗਲ ਝੂਠਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਦੀ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਹੋਈ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਵਾਬ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਸ਼ਪਤੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ, ਵਿਭਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਨਮਕ ਖਾ ਕੇ ਹਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਪੂਰੇ ਇਤਬਾਰ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਹੰਝੂ ਗਿਰਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਲੱਜਾ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰੱਖੀ ਜਿਵੇਂ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਕੌਰਵਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋਂ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਿਥੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਰਕਸ਼ਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਤੋਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਰਿਣੀ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ -

ਬਿਖਮ ਥਾਨ ਮਹਿ ਭਏ ਸਹਾਈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਹਾਂ ਨ ਪਹੁੰਚਹਿ ਬਾਪ ਨ ਮਾਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 2149

ਸੋ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਗਤਾ ਹੈ ਦੇਉ॥

ਅੰਗ - 479

ਭਰੋਸਾ ਲਿਆਓ, ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆ ਹੈ-

ਅਪੁਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਖੇ ਆਪੇ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ॥

ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 403

ਇਸ ਉਪਰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ। ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਣੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਥੇ ਹੀ ਮੈਂ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

**ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।**

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਨੇ ਠੰਢੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦੋ ਵਜੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੀਕਰ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਿਆ, ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਕੰਠ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜੁਬਾਨੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਗੁਟਕੇ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਜੇ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜੋ ਬਾਹਰ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਆ ਕੇ ਸਰਵਣ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁੱਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਗਿਆਨ ਫਲੀਭੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁੱਗ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਤਰਕ ਵਿਤਰਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਦਾ ਸ਼ੇਸ਼ਟ ਵਾਕ 'ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਮੀ' ਕਲਜੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਧਨਾ ਵਿਗੁਣੇ ਸਾਧਕ ਵਿਚ ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਗਿਆਨਮਈ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਬਚਨ ਉਚਾਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦਾ, ਆਪਣੇ ਹਉਮੈ ਭਾਵ ਵਿਚੋਂ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਉਠ ਸਕਦਾ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ, ਲੈਕਚਰਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਜੀਵ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ 84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜੂਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਇਆ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੇ ਸੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀਣਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੀਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਮੈਲ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ

ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ॥

ਖੰਨਲੀ ਧੌਤੀ ਉਜਲੀ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਣਿ ਪਾਹੁ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ (ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਦਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਖੇਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਰਸ਼ਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਫਲ ਲੈ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਪਾਣੀ ਰੁਕ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕ ਉਸ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਖੇਤ ਉਕਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਲ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਕਣਕ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਜੇ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਬੱਲੀ ਲੈ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਨੂੰ 10-12 ਪਾਣੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਲਗਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਖਤ ਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਖੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਐਸੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਧਾਨ ਦੇ ਖੇਤ ਦੀ ਕਰੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਪਾਣੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਸੁੱਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੀਆਂ ਤਰੇੜਾਂ ਫਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਕ ਹਲਟ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਉਸਦੀਆਂ ਤ੍ਰੇੜਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸੁਕ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਉਸ ਹਲਟ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਖੂਹ ਵੀ ਲਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਦੋ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤ੍ਰੇੜਾਂ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਕੇ ਤ੍ਰੇੜਾਂ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਜੇ ਪਾਣੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਖੇਤ ਵਿਚ ਰਹੇ ਤਾਂ ਫਸਲ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਇਹ ਦਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਧਕ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਫਲੀਭੂਤ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਤ੍ਰੇਤੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਯੱਗ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਕਾਫੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਦਾਨ, ਯੱਗ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸੀ, ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਮਿਥੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਧਕ ਆਪਣੇ ਲਕਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਲਜੁੱਗ ਵਿਚ ਉਪਰ ਦਸੇ ਹੋਏ ਸਾਧਨ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਰਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਈ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਦੂਜਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਲਜੁੱਗ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਜੁੱਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਐਨੇ ਬਲ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭਗਤੀ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕੀਰਤਨ ਹੈ, ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੀਨ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ—

ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਕੀਰਤਨੁ ਪਰਧਾਨਾ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪੀਐ ਲਾਇ ਧਿਆਨਾ॥

ਆਪਿ ਤਰੈ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰੇ

ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪਤਿ ਸਿਉ ਜਾਇਦਾ॥

ਅੰਗ - 1076

ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪਦਵੀ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਵਾਰਭਾਟਾ ਲਿਆਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਟਿਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕੀਰਤਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤਸਕਰਣ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਹੈ -

ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮੁ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮੁ॥

ਅੰਗ - 266

ਸਿਮਰਨ ਭਗਤੀ, ਸਰਵਣ ਭਗਤੀ, ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਉਪਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਨੀਂਦ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਠੀਕ ਦੋ ਵਜੇ, ਦੂਰ ਦੂਰਾਡੇ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਨ੍ਹੇਰੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਘਰ ਟੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਸ਼ਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਜੋ ਆਪ ਦੇ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਧਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਲਈ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦੀ ਮੈਲ ਲਹਿਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਮੈਲ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਮਨ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵ ਕਿਰਤ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋਇਆ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰਜੋ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰਮ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਨ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮ ਤੇ ਕਿਰਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਵੰਡ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਨ - ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਮ ਜੋ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਕਾਇਕ ਕਰਮ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਲਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਉਠਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਕੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਾਸਤੇ ਬੁਰਸ਼ ਆਦਿ ਕਰਨਾ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਸਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸਵੱਛ ਥਾਂ ਉਪਰ, ਕਿਸੇ ਚੌਕੀ ਉਪਰ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਹਣਾ ਆਸਣ ਵਿਛਾ ਕੇ ਇਕਾਂਤ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠਣਾ, ਹਿੰਮਤ ਧਾਰ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਪੂਰੀ ਨਿਮਰਤਾ, ਦਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਜਾਣ ਕੇ ਕਰਨੀ, ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ, ਚਕੋਰ ਤੇ ਚੰਦ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ, ਇਹ ਕਾਇਕ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਵਾਚਕ ਕਰਮ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਅਤੇ ਕੂੜ ਦਾ ਸਪਰਸ਼ ਆਪਣੀ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣਾ, ਬਚਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੌਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ, ਪੂਰੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ, ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮਰਥਾ ਦਿਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਥਾ ਰਾਹੀਂ ਜਸ ਕਰਨਾ। ਤੀਸਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਕਰਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ ਉਸ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਦਸ ਗੁਣ ਦਇਆ, ਖਿਮਾ, ਧੀਰਜ, ਸੀਲ, ਮਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਸੰਤੋਖ, ਦਾਨ, ਸੇਵਾ, 'ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੋਇ' ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਅ ਰਖਣਾ, ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਉਸ ਉਪਰ ਸੰਤੋਖ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚੋਂ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰਨੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵਕ ਫਲ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚੋਂ ਮਲ, ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਾਨਸ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਕਾਇਕ ਅਤੇ ਵਾਚਕ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਰਮ ਜੋ ਮਨ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਕੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਸ਼ੁਧਤਾ ਲਈ ਉਦਮ ਕਰਨਾ, ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਸ਼ੁਧਤਾ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਰਮ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਮਨੋਂ, ਚਿਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਜੋ ਇਸ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਕਰਮ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਹੰਗਤਾ ਧਾਰ ਕੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਇਹ ਪ੍ਰਾਣੀ ਭਿਆਨਕ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਅਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਕਰਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਨ, ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਖਾਲਸਾ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਤਮ ਰਸੀਏ ਹਨ, ਆਤਮ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ ਸੋ ਹੈ ਖ਼ਾਲਸ ਦੇਵ॥

ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥

ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ

ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰੋ, ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿ ਨਿਮਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪੁਤਲੀ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਨਚਾਉਂਦੇ ਹੋ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨਚਦਾ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਰਬੱਗ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਅਲਪੰਗ ਜੀਵ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਬੁਲਾ ਲੈਣਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਜੀਵ ਦੀ ਕੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਬਚਨ ਕਰੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਵੇਂ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਕਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਰਵਣ ਕਰੋ। ਇਹ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਸਾ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਚਿੰਬੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਕ ਕਰਮ ਨੂੰ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ, ਤੀਸਰੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਰੂਪੀ ਭੱਥੇ ਵਿਚ ਇਹ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਣ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੇਤਨ ਆਤਮਾ ਦੀ ਜੋ ਸਤਾ, ਅਭਾਸ (ਆਲਸ ਛਾਇਆ) ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਜਾਂ ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਆਤਮ ਸੱਤਾ ਦੀ ਛਾਇਆ ਜਦੋਂ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਜੜ੍ਹ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਚੇਤਨਤਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ। ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ, ਚਿਤ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ (ਹੰਗਤਾ, ਮਮਤਾ, ਹਉਮੈ) ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਸਾਮੁਦਾਇ ਵਿਚ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਟਿਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਆਪ ਜੜ੍ਹ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਚੇਤਨ ਦਾ ਅਕਸ਼ (ਪਰਛਾਵਾਂ) ਇਸ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ, ਨਾ ਹੀ ਕਰਮ ਕੋਈ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਸ ਵਿਚ ਚੇਤਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਚੇਤਨ ਦੀ ਛਾਇਆ (ਅਭਾਸ) ਪੈਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਚੇਤਨਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਪਿਆ ਅਗਿਆਨ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਅਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਸੋ ਬਿਨਾਂ ਅਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕਰਮ ਧਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਇਕ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਹੋਇਆ, ਦੂਸਰਾ ਅਗਿਆਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਆਤਮਾ। ਇਹ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਇਹ ਜੀਵ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਇਕ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੋ, ਸਤੋ ਗੁਣ ਰੂਪੀ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਜਾਣੋ, ਯਾਨਿ ਕਿ ਸਤੋ ਗੁਣ (ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ) ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਇਕ ਡਲਾ (ਢੇਲਾ) ਜਾਣੋ। ਜੋ ਚੇਤਨ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਕਾਸ਼ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਹੈ; ਜੋ ਅਗਿਆਨ ਹੈ ਉਹ ਜਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਿੱਟੀ (ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ)

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤੇ ਪਾਣੀ (ਅਗਿਆਨ) ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਗੁੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਭਾਂਡਾ ਬਣਨ ਦੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸਮਰਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਸ ਗੁੰਨੀ ਹੋਈ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਘੁਮਿਆਰ ਚੱਕ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਘੜਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਈ ਬਰਤਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਘੜੇ ਵਿਚ ਜੋ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਤਮ ਸੱਤਾ ਸਮਝੋ, ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਜਲ ਅਤੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਘੜਾ ਬਣਾਇਆ ਹੁਣ ਉਸ ਉਤੇ ਕਰਮ ਰੂਪੀ ਅਨਾਜ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦੇ ਹਨ ਜੇ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਅੱਡ ਰਹਿਣ ਯਾਨਿ ਅਗਿਆਨ (ਪਾਣੀ) ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ (ਮਿੱਟੀ) ਅਤੇ ਆਤਮ ਸੱਤਾ (ਖਾਲੀ ਥਾਂ); ਤਾਂ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਰੂਪੀ ਘੜਾ ਬਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੇ ਇਕੱਲੀ ਆਤਮਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਜਿਹੜਾ ਅਗਿਆਨ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਵੀ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਰੂਪੀ ਤਰਕਸ਼ (ਤੀਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਭੱਥਾ) ਦੇ ਵਿਚ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬਾਣ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰਕਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਧਨੁਖ ਦੇ ਉਤੇ ਤੀਰ ਚਾੜ੍ਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਚਲ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਧੇਅ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਗਿਰ ਪਿਆ ਫੇਰ ਉਹ ਤੀਰ ਨਿਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਹੈ ਇਹ ਆਪਣਾ ਫਲ ਦੇ ਕੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੀਰ ਹੋਰ ਫਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਤੀਰ ਅਜੇ ਭੱਥੇ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਆਪਣਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਸਮਝ ਲਓ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਉਹ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਮਤਲਬ ਕਿ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਏ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਫਲ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਫੇਰ ਧਨੁੱਖ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਧਨੁਖ ਤੋਂ ਚਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਕਰਮ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਅਗਿਆਨ ਵਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਰਮ ਮੈਂ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਫਲ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਮਾਣ ਉਪਰ ਚਿਲਾ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਕਾਲ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਕਾਲ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਜੋ ਲੰਘ ਗਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਭੂਤਕਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਤਿੰਨ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਫਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜੀਵ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਉਥੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਕਿਸ ਖਾਨਦਾਨ, ਕਿਸ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਭੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ, ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਜਿਨਸ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਏਗਾ, ਕਿਸ ਖਾਣੀ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਵੇਗਾ, ਦਰਖਤ ਬਣੇਗਾ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂ ਬਣੇਗਾ ਜਾਂ ਸੱਪ ਆਦਿ ਬਣੇਗਾ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਬਣੇਗਾ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੰਗਾਲ ਬਣੇਗਾ ਜਾਂ ਅਮੀਰ ਬਣੇਗਾ, ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ, ਜਾਂ ਧਨੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਬੱਚੇ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਸਾਥ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਦਾ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੰਜੋਗ ਤੇ ਵਿਜੋਗ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬਿਜਨਸ, ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜੜ੍ਹ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਥਰ ਆਦਿ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ-

ਕਈ ਜਨਮ ਸੈਲ ਗਿਰਿ ਕਰਿਆ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਰਭ ਹਿਰਿ ਖਰਿਆ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਸਾਖ ਕਰਿ ਉਪਾਇਆ॥

ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 176

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਤਮ, ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਅੱਧਮ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ, ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਸੋ ਜਾਤੀ ਰੂਪ ਫਲ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਆਰਬਲਾ ਮਿੱਥੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਆਰਬਲਾ ਵਿਚ ਮਿੱਥ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਜੰਮਦਾ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਗਰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਖਿਰ ਜਾਵੇਗਾ, ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਭਰਪੂਰ ਜਵਾਨੀ ਜਾਂ ਬੁਢੇਪੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਭੋਗ ਕੇ ਮਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫਲ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਿਲਣਗੇ ਜਾਂ ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਬੇਮਾਣਾ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਕੌਹੜਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਭੋਗ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਤੱਤ ਬੇਤਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮਿਲੇਗਾ, ਕੋਈ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਇਸ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿਆ

ਤਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥

ਅੰਗ - 450

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ

ਭੋਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥

ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥

ਅੰਗ - 204

ਇਹ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ ਭੋਗਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ।

ਜੋ ਪਰਾਲਬਧ ਦਾ ਬਾਣ ਛੁਟ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਲੇਖ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਹਨ ਦੁਖ ਸੁਖ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਉਹ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤਕ ਵੀ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। 14 ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਭੱਥੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਧਨੁਖ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਜਿਹੜੇ ਸੰਚਤ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਜੀਵ ਦੀ ਆਯੂ ਤੋਂ ਭੋਗੇ ਬਗੈਰ ਬਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਚਤ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵ ਨੇ ਆਰਬਲਾ ਵਿਚ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਜੋ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਫਲ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਭੋਗ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੋ ਭੋਗਣੇ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਬਣ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਸਰੀਰ ਜਦੋਂ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਅਤੇ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਐਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਹੀ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਵੀ ਫਲ ਦੇਣੇ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲਈ ਜਿਸ ਨੇ ਹਰ ਥਾਂ ਉਪਰ ਸਮਰੱਥ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਉਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ ॥

ਅੰਗ - 1195

ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਧਨੁਖ ਦੇ ਚਿਲੇ ਤੋਂ ਚਲ ਚੁਕੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲੇਖੁ ਨ ਮਿਟਹੀ ਹੇ ਸਖੀ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰਿ॥ ਅੰਗ - 937

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭੱਥੇ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਰੂਪੀ ਬਾਣ ਰੋਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਰਮ ਦਾ ਧਨੁੱਖ ਬਾਣ ਉਤੇ ਚਿਲ੍ਹਾ ਚੜ੍ਹਾ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਛੁਟਿਆ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਛੁਟੇ ਹੋਏ ਬਾਣ ਵਾਂਗੂੰ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਕੋਈ ਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ, ਪੀਰ, ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਦੇ ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਨੂੰ ਸੂਲ ਬਨਾਉਣ ਵਾਂਗੂੰ ਘਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਬਲ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਉਹ ਐਸਾ ਵਾਤਾਰਵਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਕਰਮ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਸ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਜਾਗ ਆ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸੰਚਤ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਅਨਾਜ ਵੀ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੜਿਆ ਹੋਇਆ ਅਨਾਜ ਦੁਬਾਰਾ ਉਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਅਨਾਜ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅੰਕੁਰ ਨਹੀਂ ਫੁਟਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਜੋ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ, ਉਹ ਗਿਆਨ ਅਗਨ ਕਰਕੇ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਚਿਤ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਅਮਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਰਮ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੋਈ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਅਨਾਤਮ ਬੁੱਧੀ ਆਤਮ ਬੁਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਤਿ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਤਿ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿ ਅਤੇ ਅਸਤਿ ਦੀ ਨਿਰਣੈਪੂਰਵਕ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਨਾਤਮ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਵੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਆਤਮਾ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨਾਤਮ ਵਸਤੂਆਂ ਅਨਾਤਮ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਚਿੱਤ ਇਸ ਸਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਅਨਾਤਮ ਚਿਤ ਸਮੇਤ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਵੀ ਜਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਅਨਾਜ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਜਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਕੁਝ ਵੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਜਾਗਦੇ ਹਾਂ, ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮੰਦੇ ਫਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਅਨਾਤਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਸੂਖਸ਼ਮ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਮਝਣ ਲਈ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਦੇਹੀ ਦੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਦੇਹੀ ਦੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਦੇਹ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਭਿਮਾਨ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਹੰਗਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੋ ਵੀ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਤੇ ਮੰਦਾ ਫਲ ਦੇਣਹਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕਰਮ ਅਸੀਂ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਸਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਅਨਾਤਮ ਜਾਣਦਾ, ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਭੋਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਿਰਥੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਲੇਪ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਅਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਪ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਕੇ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਅਭਿਮਾਨ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਆਹੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਕਰਮ ਕੋਈ ਫਲ ਦੇਣ ਲਈ ਉਪਜਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਭੋਜਨ ਛਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਸਮਝੋ, ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਭੋਜਨ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਪਛਾਣੋ। ਜਿਹੜੀ ਦੇਹੀ ਬਿਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅੰਸ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਜਿਹੜਾ ਅਰੋਗ ਹੈ ਉਸੇ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅੰਗ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਗਿਆਨੀ ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ ਸਹਿਤ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੰਧਾਏਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਰੋਗੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅੰਸ ਤਕੜੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਧਾਰਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਗਲ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਨ ਹੰਗਤਾ ਛਡ ਦਿਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਉਹ ਮਾਲਾ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਹਉਮੈ ਦੇ ਰੋਗ ਕਰਕੇ ਰੋਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਨ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਆ, ਜਾਤੀ, ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਹਉਮੈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਹਉ ਵਿਚਿ ਆਇਆ ਹਉ ਵਿਚਿ ਗਇਆ॥

ਹਉ ਵਿਚਿ ਜੰਮਿਆ ਹਉ ਵਿਚਿ ਮੁਆ॥

ਅੰਗ - 466

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਤਿਆਦਿ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ ਛੱਡੋ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਪ੍ਰਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਜੋ ਹੰਗਤਾ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਹੋ, ਇਸ ਉਤੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਾ ਲਿਆਓ, ਫੇਰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹ ਲੱਖਾਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜੂਨੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਘੁੰਮੇਟਣੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਨ ਹੰਗਤਾ ਅਗਿਆਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਨ ਹੰਗਤਾ ਤੋਂ ਮਮਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮਮਤਾ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸੋ ਸਾਰੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਧਨ ਸੰਚਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਝੂਠੀ ਮੈਂ ਨੂੰ, ਨਕਲੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਾ ਸਮਝੋ, ਸਾਡਾ ਸਰੂਪ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇਕੋ ਹਨ, ਓਹੋ ਆਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ, ਓਹੀ ਸਤਿ ਹੈ, ਓਹੀ ੴ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਕੀ ਹੈ, ਅਵਿਦਿਆ ਕੀ ਹੈ, ਬੰਧਨ ਕੀ ਹੈ, ਮੌਤ ਕੀ ਹੈ, ਜਾਗ੍ਰਤ, ਸੁਪਨ, ਸਬੋਪਤ ਇਹ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ, ਮੂਰਛਾ ਕੀ ਹੈ, ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਕੀ ਹੈ, ਸਾਖੀ ਕੀ ਹੈ, ਜੀਵ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੰਚ ਕੋਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ 15 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ -

ਤਾ ਕੀ ਰਜਾਇ ਲੇਖਿਆ ਪਾਇ ਅਬ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ਪਾਂਡੇ ॥

ਹੁਕਮੁ ਹੋਆ ਹਾਸਲੁ ਤਦੇ ਹੋਇ ਨਿਬੜਿਆ ਹੰਢਹਿ ਜੀਅ ਕਮਾਂਦੇ ॥

ਅੰਗ - 653

ਇਸਦਾ ਤਾਤਪ੍ਰਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਪ ਤੋਲ ਕੇ, ਜੋਖ ਕੇ ਸੁਖ ਅਤੇ ਦੁਖ, ਸੰਜੋਗ ਅਤੇ ਵਿਜੋਗ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਲੇਖ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਲੇਖ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਭੱਥੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ ਤਦੇ ਹੀ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਸੀ ਸੋ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਲੇਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੁਣ ਜੀਵ ਕਮਾਈ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਰੂਪੀ ਨਕੇਲ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਮ ਜਾਂ ਨਕੇਲ ਕਹੋ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ ਕਿਰਤ ਬਣਦੇ ਹਨ ਯਾਨਿ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਧੱਕ ਕੇ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਜੋ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖ ਹੁਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸਦੇ ਪਿਛੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਲੋਕ ਜੋ ਕਰਮ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭੋਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਰਮ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਕਾਰਨ ਤੇ ਕਾਰਜ ਵਾਕਰ ਆਪੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬੁੱਧ ਮਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਦੇਣਹਾਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਜੋ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਅਤੇ ਸੰਚਤ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਵਿਚ ਭੋਗਣਾ ਸੀ ਉਹ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਨ ਕਾਰਣ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਕਰਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੁਕਮ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਰਮ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਚਾਉਂਦੇ ਟਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਗਮੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਅੰਤਰਣ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ ਹੈ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬੀਚਾਰਿ॥

ਕਾਰਣੁ ਕਰਤੇ ਵਸਿ ਹੈ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਖੀ ਧਾਰਿ॥ ਅੰਗ - 148

ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਰੀ ਆਪ ਖੜਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਰਮ ਭੀ ਆਪਣੇ ਫਲ ਆਪੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਹਰੀ ਦੀ ਰਜਾ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਫਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ -

ਹੁਕਮਿ ਚਲਾਏ ਆਪਣੈ ਕਰਮੀ ਵਹੈ ਕਲਾਮ॥

ਅੰਗ - 1241

ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਕਰਤੇ ਦੇ ਵਸ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਹੁਕਮ ਕਰਦਾ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈ, ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ।

ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਉਸਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਸਮੇਟਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਦਰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਰਾਗ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦ੍ਰੈਤ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦ੍ਰੈਤ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਖਮ ਕਰਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੁਰੇ ਫਲ ਦੇਣੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਅਤੀ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੋ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਸਮਝੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਗੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ

ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੁਪ ਦਿਖਾਈ॥

ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥

ਅੰਗ - 442

ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ “ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ?” ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਤੇ ਇਕ ਪੁਸਤਕ “ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ” ਲਿਖੀਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ -

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ॥ ਅੰਗ - 1

ਅਤੇ ਸਚਿਆਰ ਹੋਣ ਲਈ, ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਤੋੜਨ ਲਈ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ -

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ॥ ਅੰਗ - 1

ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੂਲੀ ਤੋਂ ਸੂਲ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾ ਦਿਤੇ। ਬਾਹਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਸੋ ਇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਦੇ ਫੇਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

(-----)

ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਅੱਜ ਆਪ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਰੀ ਧੁੰਧ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਹੱਥ ਮਾਰਿਆਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਟੋਹਾਂ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ ਆਪਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ। ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਔਖੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਦੀਵਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਲਬ ਦੂਰ ਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧੁੰਦ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ, ਸੂਰਜ ਕਿੰਨੀ ਚਮਕਦਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਧੁੰਧ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਿੰਨੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਇਸ ਧੁੰਧ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਬਚ-ਬਚ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਧੁੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟਕਰਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਅਜਾਈਂ ਚਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਧੁੰਧ ਜਿਥੇ ਰਸਤਾ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਸਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਉਥੇ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਨਿੱਘ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਸਰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਗਰਮ ਕਪੜੇ ਪਹਿਨਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਵੀ ਸਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ। ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਫਾਰਮ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੁੰਧ ਪੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਸਰਦੀ ਵੀ ਪੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਕਣਕਾਂ ਪੱਕ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਬੱਲੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਲੋਹੇ ਰੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਵਕਤੀ ਤੌਰ ਉਪਰ ਅਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਧੁੰਧ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਹਵਾ ਚਲ ਪਵੇ ਤਾਂ ਧੁੰਧ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਛਿਨ ਭਿੰਨ ਕਰਕੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿਸਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਹੁਲਾਰੇ ਮਾਰਨ ਲਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੰਛੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੀਤ ਗਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਚੌਗਾ ਭਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਫਰਕ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਗਰਮ ਕਪੜੇ ਲਾਹ ਕੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਨਿੱਘ ਲੈਂਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੂਰਜ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਰਕੇ ਵਾਪਰਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਰੀ ਧੁੰਧ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਹਰਲੇ ਵਜੂਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਣ ਦਿੰਦੀ। ਮਨ ਦੀ ਧੁੰਧ ਕੀ ਹੋਈ? ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਕਹਿ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਨੇਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਯੰਤਰ ਨਾਲ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਧੁੰਧ ਦਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹਨੇਰਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਚਾਲ ਠੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹਨੇਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜਨਮ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਹੱਥ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਮਾਨਸਕ ਧੁੰਧ ਨੇ, ਨਾ ਹੀ ਸਤਿ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਿਤਾ, ਨਾ ਹੀ ਸਤਿ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਸੱਚ ਦਾ ਸੂਰਜ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਉਸ ਦੀ ਅਸਾਡੇ ਤਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਗਿਰ ਕੇ ਜੀਵ ਭਾਵ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਐਨਾ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਦੀ, ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ, ਮਲਮੂਤਰ ਦੀ ਮਹਾਂ ਅਪਵਿੱਤਰ ਦੇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਦੇਹ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਮਾਨਸਕ ਧੁੰਧ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਕ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਧੁੰਧ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਲ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਕਰਮਾਂ ਕਾਡਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝੀ ਪਈ ਸੀ। ਕੋਈ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਤਾਰਿਆਂ ਨਖੜਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਨਈਆ ਦੀ ਚਾਲ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਨਿੱਛਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਸ਼ਨਿੱਛਰ ਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਡਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਯਤਨ ਆਪਣੇ ਬਚਾਵ ਤੇ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਡਰਦੇ ਸਨ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲਾ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਪੁੰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਟੇਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਕਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਕੋਈ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਹੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਆਦਮੀ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਨਿਕਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਗਏ ਉਪਰ ਲਾਲ ਕਪੜਾ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਰਾਣੀ ਦਾ ਵਾਹਨ ਜਾਣ ਕੇ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੇ ਗਧਾ ਦੇਵਤਾ! ਆਪਣੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਤਾ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਪਹੁੰਚਾ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚੇ ਉਪਰ ਹੋ ਰਹੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਿਪਲਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਰੋਹੀ ਦੇ ਜੰਡ ਦੀ ਅਤੇ ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਾਨਤਾ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਫਰਜ਼ੀ ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਮੰਗ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਕਰਨ। ਚੁਰਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਟੂਣੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅੱਗ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦੇਵਤਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਐਨੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਧੁੰਧ ਪੈ ਚੁਕੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਲ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 84 ਲੱਖ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਐਨਾ ਪਾਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਸਣ ਲਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦਾ ਝਰੋਖਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਐਸੀ ਇਕ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖੁਦਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੁੱਸਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜੋਤ ਰੱਖ ਦਿਤੀ, ਜੋ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਦੀ ਗੁੰਜਾਰ ਭਰ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚੋਂ ਸਰੂਪ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੁੱਸੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਇਸ ਮਨੁੱਖੀ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਗਟ ਆਸਣ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਐਨਾ ਉਤਮ ਸਰੀਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ, ਗੁਪਤ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਮੇਰੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਖੁਦਾਵੰਦ ਤਾਲਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਕ ਨੂੰ ਜਿਸਨੂੰ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਸਿਜਦਾ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਥਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਾਮਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਮਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਲੋਚਾ ਦੇਵਤਾ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕਰਤੱਵ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਾਨਸਕ ਧੁੰਧ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਮਰਦਾ ਹੈ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਹ ਇਸ ਸਤਿ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਕਰਕੇ ਨਿਮਾਣਾ ਤੇ ਨਿਤਾਣਾ ਜੀਵਨ ਸਮਝਣ ਲਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਕੁਰਲਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਇਸ ਧੁੰਧ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਉਪਰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਧੁੰਧ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੀ ਮਿਟ ਗਿਆ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਅਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਧੁੰਧ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਜੇ ਤੀਕਰ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ ਧੁੰਧ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਹੁਣ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਇਹ ਧੁੰਧ ਦਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹਨੇਰਾ ਵਧ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਘਟ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ, ਕੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਉਪਾਓ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਧੁੰਧ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਇਆ -

**ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥**

ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਭ ਆਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਆਦਿ ਹਨ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਦਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਨਾਦਿ ਹਨ। ਸਦਾ ਤੋਂ ਹੀ ਹਨ, ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦਿ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਆਦਿ ਦੀ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਉਹ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ ॥
ਏਕੰਕਾਰੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ ॥**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 26/2

ਸੋ ਇਸ ਨੂੰ ਆਦਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਆਦਿ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ ਆਪ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਥਿਤ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਸਤੂ (Time & space) ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾ ਸਮਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਸਤੂ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਸੀ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਸੁਖੈਨ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਇਹ ਅਰਥ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਖਰੀਆਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਹੀਂ ਆਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ, ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਇਕ ਰੂਪ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਉਸ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਸਨ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਛਾਇਆ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵਖਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਹੀ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜਿਨਸਾਂ, ਰੰਗਾਂ, ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕੋ ਇਕ ਹੈ, ਏਕੰਕਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਅਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚਿੰਤਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਵਖਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਅਨਾਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨਰਬਚਨੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮਾਇਆ ਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕੀ ਹੈ, ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਝੂਠੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸੱਚੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਕਈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਚਿੰਤਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਦੀ ਉਪਜ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸੂਖਸ਼ਮ ਭੂਤ - ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਥੂਲ ਭੂਤ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਅਕਾਸ਼, ਸਪਰਸ਼ ਤੋਂ ਹਵਾ, ਰੂਪ ਤੋਂ ਤੇਜ (ਅੱਗ), ਰਸ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਗੰਧ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਵਰਗੇ ਠੋਸ ਤੱਤ ਬਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਤੱਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੇਤਨ ਕਲਾ ਰਲਾ ਕੇ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਰਜੋ, ਤਮੋ, ਸਤੋ ਗੁਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਵਖਰਾ ਤੱਤ ਮੰਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਵੀ ਵਖਰਾ ਤੱਤ ਮੰਨ ਕੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਦੁਖ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ, ਕਲੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਭਾਵਿਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਅਵਿਦਿਆ, ਅਸਮਿਤਾ, ਰਾਗ, ਦ੍ਰੋਸ਼, ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਉਪਜ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਇਥੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਤੱਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਛਿਨਭੰਗਰ ਵਜੂਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਦੁਖ ਦਾ ਵਜੂਦ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਤੱਤ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨ ਲਏ ਇਕ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ, ਇਕ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਦਿਖਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਉਹ ਚੇਤਨ ਤੱਤ ਜੋ ਸਭ ਵਿਚ ਪਰਿਪੂਰਨ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਚੇਤਨ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਸੱਤਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਖੇਲੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਆਪਣੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਕੌਤਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਕੌਤਕ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਕਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕੋ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਜੂਦਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਾਮ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੋ ਵਜੂਦ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸੁਨਨ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਆਗਾਸ ਪਾਤਾਲ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲ ਆਕਾਰ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਪੁਰੀਆ ਸਭ ਭਵਨ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਸੰਗਿ ਉਧਰੇ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰਵਨ ॥

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਜਿਸੁ ਆਪਨੈ ਨਾਮਿ ਲਾਏ ॥

ਨਾਨਕ ਚਉਥੇ ਪਦ ਮਹਿ ਸੋ ਜਨੁ ਗਤਿ ਪਾਏ ॥ ਅੰਗ - 284

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਾਨਸਕ ਚੁੰਧ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੁਝ ਸਾਧਨ ਬਣਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਧਨ - ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇ? ਜਿਥੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ -

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥ ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ - 72

ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਤਿ ਮਨੁੱਖੀ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਨੁੱਖੀ ਬੁੱਧੀ ਵਿਚੋਂ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਧਾਰਮਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਂਖ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਨਿਆਏ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਉਤਰ ਮੀਮਾਂਸਾ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਪਾਤੰਜਲ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਵੇਦਾਂਤ ਸਾਸ਼ਤਰ ਆਦਿ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਏ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੱਚ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅਗੰਮ ਅਤੇ ਅਗੋਚਰ ਵਿਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੈ, ਇਹ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ -

ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ॥ ਅੰਗ - 1

ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ -

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ॥ ਅੰਗ - 1

ਆਦਿ ਦੀ ਨਾ ਹੀ ਲੰਮੀ ਚੁੱਪ ਕਰਿਆਂ, ਨਾ ਲੰਮੀ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਇਆਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਾਧਨਾ (meditation) ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਸੋਝੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਧਨਾ (meditation) ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਾਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਹੈ। ਸਾਧਨਾ (meditation) ਮਨ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪੁਆਇੰਟ ਤੇ ਮਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾਮ ਜਾਪ, ਨਾਮ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਲਪਤ ਕੇਂਦਰ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਧਿਆਉਣ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਘਟ-ਘਟ ਦੇ ਜਾਨਣਹਾਰ ਜੋ ਨਿਰੇ ਆਪਣੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਅਭੇਦ ਹੋਣ ਨੂੰ ਨਾਮ ਸਮਾਧੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੋਅ ਚਲ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ (meditation) ਇਕ ਨਿਰਾਰਥਕ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤ੍ਰਾਟਕ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ, ਮਾਨਸਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ (meditation) ਮਾਨਸਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। meditation ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਇਆਵੀ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਇਆਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਾਮ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮਾਰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਅਭੇਦ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਚੁਪੈ ਚੁਪ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵ ਤਾਰ॥ ਅੰਗ - 1

ਜੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗ ਕੇ, ਫੇਰ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਸ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਮ ਤੱਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਵੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਨਾਲ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵਧਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ ਵਿਚ ਵਧੇਰੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਹੋਰ ਭਾਂਬੜ ਮਚਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ। ਭੋਗਣ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੀ ਰੁਚੀ ਸਿਖਰ ਤੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਿਟਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ। ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਘੁੰਮੇਟਣੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਉਪਰ ਇਕ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਸੰਮਿਲਤ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਸਣਾਂ ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਯੋਗ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਦੀ ਕਥਾ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੱਲ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜੀਵ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਇਕ ਕੀੜੇ ਵਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬਲ ਵਾਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਯੋਗ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਗੱਲ ਦੇਖੀ, ਉਸ ਕੀੜੇ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਲੱਤਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕੰਧ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਪਰ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਹੱਸ ਪਏ। ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਖਮੋਸ਼ੀ ਤਾਰੀ ਹੋਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਉਚੀ ਉਠੀ ਜ਼ੋਰ ਵਾਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਚੰਭਤ ਹੋ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ ਕਿ ਹੇ ਰਾਮ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ ਐਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹਸਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਹੋ, ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖਤ, ਵਰਤਮਾਨ, ਗੁਪਤ, ਪ੍ਰਗਟ ਸਭ ਦੇ ਆਪ ਜਾਨਣਹਾਰ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਹਸਿਆ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਆਪ ਦਾ ਉਤਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਕੀੜੇ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਕੀੜੇ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਹਸਿਆਂ ਹਾਂ। ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕੀੜੇ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਰਾਮ! ਇਸ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਲੱਤਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕੰਧ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੱਸਣ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਭੇਦ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪ ਸੰਕੋਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਆਪਣਾ ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਨੀ ਜਨੋ! ਇਹ ਕੀੜਾ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 14 ਵਾਰੀ ਇੰਦਰ ਦੇ ਤਖਤ ਉਪਰ ਬੈਠ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਦੇ ਜੋ ਭੋਗ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇੰਦਰ ਦੇ ਤਖਤ ਉਪਰ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਰ 84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਗੇੜੇ ਕੱਢ ਕੇ, ਮਨੁੱਖ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ, 101 ਯੱਗ ਕਰਕੇ ਇੰਦਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਕੰਧ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਭੋਗਾਂ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਦੋ ਲੱਤਾਂ ਟੁੱਟਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂ ਤੇ 101 ਯੱਗ ਕਰਕੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂ। ਇਸ ਮੂਰਖ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮ ਨਿਰਵਾਣ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭੋਰਾਂ ਦੀ ਇਛਿਆ ਦੀ ਰੁਚੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਭੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ, ਸ਼ਿਵ ਪੁਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰੀ ਦੇ ਜੇ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਿਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤਕ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਤੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਕੀ ਆਸਾ ਲੈ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਹਾਂ, ਦੋ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਵੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਬਰਕਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕੋਈ ਰੇਖ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮੈਂ ਵੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਜੋਗਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਵੀਂ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਅਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਲੈ ਜਾਵੀਂ ਤੇਰਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਪਾਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਟੁੱਟਣ ਤੇ ਇਕ ਬੱਤੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀਂ, ਕਹੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਈਂ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਈਂ ਜਿਸ ਥਾਂ ਬੱਤੀ ਬੁੱਝ ਜਾਵੇਗੀ ਉਥੋਂ ਥਾਂ ਪੁੱਟ ਲਈਂ, ਤੇਰੇ ਖਾਣ ਜੋਗਾ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਫੇਰ ਵੀ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰੀ ਬੱਤੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕੇ ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਈਂ, ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬੁਝ ਜਾਵੇ ਉਥੋਂ ਥਾਂ ਪੁੱਟੀਂ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਜੀ ਬੱਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਚੌਥੀ ਬੱਤੀ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਜਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਈਂ।

ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੱਤੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਾ ਪਈ, ਮਸਾਂ-ਮਸਾਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਲੰਘੀ ਉਸ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਲਈਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਬੱਤੀ ਜਗਾਈ ਅਤੇ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬੱਤੀ ਬੁਝੀ ਉਥੋਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜ਼ਮੀਨ ਪੁੱਟੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਖਰਚ ਕਰੀ ਜਾਵਾਂ, ਇਹ ਪੈਸੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਨਹੀਂ ਮੁਕਣੇ। ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਵਾਸ਼ਨਾ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਉਸ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਦੱਬ ਆਇਆ, ਹੁਣ ਦੂਜੀ ਰਾਤ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬੱਤੀ ਜਲਾਈ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਰੂ ਤਾਰੇ ਦੀ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਚਲ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਬੱਤੀ ਬੁਝੀ ਉਥੇ ਕਹੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਪੁੱਟੀ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨਿਕਲ ਆਇਆ, ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਹੁਣ, ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਮੋਹਰਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੋ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬੱਤੀ ਜਗਾ ਕੇ ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਬੱਤੀ ਬੁਝੀ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਜਦੋਂ ਥਾਂ ਪੁਟਿਆ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਮੋਹਰਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਚਲੋ ਦੱਖਣ ਵਲ ਵੀ ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਸਾ ਮਾਇਆਵੀ ਹੈ ਇਥੇ ਜਾ ਕੇ ਫਸ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਜੋ ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੂਪ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੰਦਾ ਤਾਬ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਮਾਇਆਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਨੇ ਉਸ ਬਚਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਬੱਤੀ ਜਗਾ ਕੇ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮਾਇਆਵੀ ਖੇਲੂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਆਇਆ, ਉਹ ਇਸ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਗੇ ਇਕ ਬੰਦਾ ਚੱਕੀ ਘੁੰਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਵਲ ਨਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਚੱਕੀ ਘੁੰਮਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪੁਛਾਂ ਕਿ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਕਿਥੇ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹੱਥਾ ਫੜ ਲੈ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੇ ਹੱਥਾ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਥ ਉਸ ਹੱਥੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਹੱਥ ਛੁਟ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਥੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਛੁਟੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਰ ਤੂੰ ਇਸ ਚੱਕੀ ਨਾਲ ਹੁਣ ਬੱਝ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚੱਕੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਆਏ ਤੇ ਛੁਟਿਆ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਫਸਿਆ ਸੀ ਤੂੰ ਛੁਡਾ ਲਿਆ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕੋਈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵੱਧ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਲੂ ਆਵੇਗਾ ਉਹ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਆ ਕੇ ਛੁਡਾਵੇਗਾ। ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਤਾਂ ਮਾਇਆਵੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਬੱਝ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਖਜ਼ਾਨੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਇਸੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ

**ਜਿਕਰ ਲੋਭੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਛੁਡਾਇਆ ਆਨ।
ਤਿਕਰ ਕੋਈ ਮੀਤ ਜੀ ਆ ਜਾਉ ਆਨ ਛੁਡਾਨ।**

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ -

**ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਿਰਲੇ ਹੀ ਕੀ ਬੁਝੀ ਹੇ॥
ਕੋਟਿ ਜੋਰੇ ਲਾਖ ਕ੍ਰੋਰੇ ਮਨੁ ਨ ਹੋਰੇ॥
ਪਰੈ ਪਰੈ ਹੀ ਕਉ ਲੁਝੀ ਹੇ॥**

ਅੰਗ - 213

ਸਹਸ ਖਟੇ ਲਖ ਕਉ ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਆਵੈ ਮਾਇਆ ਪਾਛੈ ਪਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 278

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਆਦਿ ਸਚੁ ਪ੍ਰਮ ਹਸਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੋਚਾਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਪਵਿਤਰਤਾ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਲੰਮੀਆਂ ਸਮਾਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਕੇ ਭੋਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਕੋਲ ਹੋਣ, ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਥਿਊਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਸੱਚ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਰਦੀ। ਮਨ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਧੁੰਧ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਫੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਮਨ ਵਿਚ ਪਈ ਧੁੰਧ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿਤਾ ਹੈ -

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ॥

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ॥ ਅੰਗ - 1

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨਾਲ ਸੁਮੇਲ ਕਰਕੇ, ਹੁਕਮ ਪਛਾਣ ਕੇ, ਹਉਮੈ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਮ ਪਦ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਮ ਤੱਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਟਕ ਚਾਨਣੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੱਸਾ ਪਿਆ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੱਪ ਹੈ। ਰਾਤ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਗਾੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਮੰਜੇ ਉਪਰ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਲੰਘਾਈ ਤੇ ਡਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸੱਪ ਮੇਰੇ ਮੰਜੇ ਉਪਰ ਨਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚੜ੍ਹ ਆਵੇ। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਸੋਟੀ ਵਗੈਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਵਲ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਸੱਪ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਸਤਿ ਅਵਸਥਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੱਸੀ ਹੀ ਸੀ। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਸੱਪ ਸਮਝੀ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਮਾਨਸਕ ਯੁੱਧ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਿਰਾਟ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਖਰੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਵਖਰੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵੀ ਨੂੰ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਮੀ ਵਿਚ ਐਨਾ ਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਵੀ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਕ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ -

ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਾ ਦੇ ਮਤੀ ਬਰਜਿ ਬਿਆਸਿ ਪੜਾਇਆ॥

ਤਿਨਿ ਕਰਿ ਜਗ ਅਠਾਰਹ ਘਾਏ ਕਿਰਤੁ ਨ ਚਲੈ ਚਲਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 1344

ਇਸ ਰਾਜੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਰਾਜ ਕੋ ਗ੍ਰਹਿ ਪਾਇਕੈ ਜਨਮੇਜਾ ਰਾਜ ਮਹਾਨ॥

ਸੂਰਬੀਰ ਹਠੀ ਤਪੀ ਦਸ ਚਾਰ ਚਾਰ ਨਿਧਾਨ॥

ਦਸਮ

ਗ੍ਰੰਥ

ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਾ ਛੇ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ, ਚੋਹਾਂ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਹਠੀ ਤਪੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਸ਼ਤਰੀ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਯੱਗ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਕਥਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਡਵਾਂ ਨੇ ਦਰੋਪਤੀ ਨੂੰ ਜੂਏ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਂਡਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੀ ਉਹ ਵਿਰਾਟ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਮਜ਼ੂਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਰੋਵਹਿ ਪਾਂਡਵ ਭਏ ਮਜ਼ੂਰ॥

ਜਿਨ ਕੈ ਸੁਆਮੀ ਰਹਤ ਹਦੁਰਿ॥

ਅੰਗ - 954

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੁਰਯੋਧਨ ਨੇ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। 18 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 18 ਖੂਹਣੀਆਂ ਯਾਨਿ ਕਿ 45 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਯੋਧੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 10 ਬੰਦੇ ਹੀ ਬਚੇ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਜਨਮੇਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਂਮੁਨੀ ਜੀ! ਆਪ ਮੇਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦੇ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਛਲ ਖੇਲੂ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰਿਆ? ਨਾ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਨੇ ਕੋਈ ਸਮਝ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਨਾ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆਂ ਵਰਗੇ ਯੋਧਾ ਨੇ ਅਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਚਾਰੀਆ ਵੀ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਹਾਨ ਵਿਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਬਚ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਜਨਮੇਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਟੱਲ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦੂਸਰਾ ਜਦੋਂ ਮਾੜੇ ਦਿਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਹੋਣ ਹਾਰ ਹਿਰਦੇ ਬਸੀ ਗਈ ਸਰੀਰੋਂ ਬੁਧ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਆਪ ਆਪਣੇ ਅੰਗਰਥਿਅਕ ਲੈ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ, ਦੁਰਯੋਧਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਆਏ। ਖੁਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਿਦਰ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਰਹੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਭਗਤ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦੁਰਯੋਧਨ ਨੂੰ ਆਪ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਐਸੀ ਸਥਿਤੀ ਆਈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੂੰ ਦੁਰਯੋਧਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਬੰਦੀ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਕੈਦ ਕਰ ਲਵੇ ਜਾਂ ਮਾਰ ਦਿਓ। ਹੋਣੀਹਾਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਦੁਆਰਕਾ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਭਿਅੰਕਰ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗਲਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਐਡਾ ਯੁੱਧ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਆਦਮੀ ਅੰਦਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਸੂਝ ਹੈ, ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਨਾਲ ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਨੇਤ ਹੀ ਐਸੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਹ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੀ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਨੋਤ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ ਕਰਦੀ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰੋਕ ਲਵੇ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਟੱਲ ਹੈ -

ਸਾਹਾ ਹੁਕਮੁ ਰਜਾਇ

ਸੌ ਨ੦ ਟਲੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੈ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਅੰਗ - 763

ਰਾਜੇ ਜਨਮੇਜੇ ਨੇ ਫੇਰ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਗੁਰੂਦੇਵ! ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਟੋਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖੂਹ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਗਿਰਦਾ। ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਉਸ ਰਾਹ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੁਤਰੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਦੇ ਦਾਜ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲੀ ਗੋਲੀ ਆਵੇਗੀ, ਤੂੰ ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਟਗਾਣੀ ਬਣਾ ਲਵੇਗਾ। ਇਕ ਘੋੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਾਵੇਂਗਾ। ਜਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਉਸ ਘੋੜੀ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਵੇਂਗਾ। ਜਲ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਘੋੜਾ ਨਿਕਲੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਘੋੜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤੇਰੀ ਘੋੜੀ ਤੋਂ ਕਾਲੇ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲਾ ਤੇ ਸਫੇਦ ਰੰਗ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਵਛੇਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਸੁਮੇਧ ਯੱਗ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡੇਂਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਉਪਰ ਤੂੰ ਫਤਹਿ ਪਾ ਲਵੇਗਾ। ਮਹਾਨ ਜਿੱਤ ਉਪਰੰਤ ਤੂੰ ਰਾਜਸੂ ਯੱਗ ਕਰੇਂਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਠਾਰਾਂ ਗੋਤਰਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵੇਂਗਾ। ਜੋ ਤੇਰੀ ਦਾਸੀ ਤੋਂ ਬਣੀ ਰਾਣੀ ਹੈ ਉਹ ਯੱਗ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹਸਦੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਹਵਾ ਨਾਲ ਪੱਲਾ ਉਡਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੱਸੇ ਹਨ ਤੇ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 18 ਗੋਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭਠਾਂ ਵਿਚ, ਕੜਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾੜ-ਸਾੜ ਕੇ ਮਾਰੇਂਗਾ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਕੋਹੜੁ ਹੋਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਪਰਬਾਂ ਵਾਲਾ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਇਹ ਸੁਣੇਗਾ ਕਿ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਭੀਮਸੈਨ ਨੇ ਹਾਥੀ ਚੁਕ ਕੇ ਉਪਰਲੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜੋ ਹੁਣ ਤਕ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਨੱਕ ਮਰੋੜੇਂਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਨੱਕ ਤੇ ਕੋਹੜੁ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਵਰਤ ਕੇ ਦਸ ਕਿ ਤੂੰ ਇਹ ਭਾਵੀ ਨੂੰ ਮੋੜ ਸਕੇਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਾ ਦੇ ਮਤੀ ਬਰਜਿ ਬਿਆਸਿ ਪੜਾਇਆ॥

ਤਿਨਿ ਕਰਿ ਜਗ ਆਠਰਹ ਘਾਏ ਕਿਰਤੁ ਨ ਚਲੈ ਚਲਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 1344

ਰਾਜੇ ਜਨਮੇਜੇ ਨੇ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲੰਘਣ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਘੋੜੇ ਮਰ ਗਏ, ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਘੋੜੇ ਲੈਣ ਦੀ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਗਿਆ ਨਾਂਹ ਦਿਤੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਰਾਜਨ! ਘੋੜੀ ਕੋਈ ਨਾ ਖਰੀਦੋ, ਘੋੜੇ ਖਰੀਦ ਲਵੋ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਘੋੜੀ ਆ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਖਰੀਦ ਲਈ ਗਈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸੀ, ਉਸ ਉਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜਾ ਉਸ ਘੋੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਝੀਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਘੋੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀ, ਇਕ ਘੋੜਾ ਆਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਕਾਲੇ ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਵਛੇਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਇਸ ਨੇ ਰਾਜਸੂ ਯੱਗ ਕਰਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਅਠਾਰਾਂ ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਕਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੁਤਰੀ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਜੋ ਗੋਲੀ ਆਈ ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ ਉਪਰ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪਟਰਾਣੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਯੱਗ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਯੱਗ ਵਿਚ ਹਰ ਵਾਰੀ ਭੋਜਨ ਵਰਤਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਂ ਸਾੜੀ ਬਦਲ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਵਾਰੀ ਨਵੀਂ ਰਾਣੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਇਹੀ ਰਾਣੀ ਕਪੜੇ ਬਦਲ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਪੈਰ ਤੇ ਨਹੁੰ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਚੌਲ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਣੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸਾੜੀ ਬਦਲ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਚੌਲ ਦਾ ਦਾਣਾ ਲੱਗਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਹੱਸ ਪਏ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹਵਾ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਬੁਲਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਰਾਣੀ ਬੇਪੜਦ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ, ਉਪਰ ਬੱਚੇ ਹੱਸੇ, ਉਪਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਰਾਜੇ ਜਨਮੇਜੇ ਨੂੰ ਕ੍ਰੋਧ ਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ 18 ਗੋਤਰਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਹੜ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਰੋਵੈ ਜਨਮੇਜਾ ਖੁਇ ਗਇਆ॥

ਏਕੀ ਕਾਰਣਿ ਪਾਪੀ ਭਇਆ॥

ਅੰਗ - 954

ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੂੰ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 18 ਪਰਬਾਂ ਵਾਲਾ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੀਮਸੈਨ ਤੇ ਗੰਧਰਬਾਂ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਯੁਧ ਸੁਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੀਮਸੈਨ ਨੇ ਮੰਤਰ ਬਲ ਵਰਤ ਕੇ ਹਾਥੀ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਸਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ, ਜੋ ਹੁਣ ਤਕ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਥਾ ਆਈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਨੱਕ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਨੱਕ ਵਿਚ ਕੋਹੜ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਹੁਕਮ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਵੀ ਨਿਕੰਮੀਆਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਨਾ ਬੁੱਝਣ ਕਰਕੇ ਸਚਿਆਰ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬੁਝਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ ਤ ਹਉਮੈ ਕਰੈ ਨ ਕੋਇ॥** ਅੰਗ - 1

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ -

**ਸਹਸ ਸਿਆਣਪ ਨਹ ਮਿਲੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਤਾ ਰਾਮ॥** ਅੰਗ - 541

ਅਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਐਡੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਧੁੰਧ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਤਿ ਅਵਸਥਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ -

**ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਸਗਲੇ ਠਾਉ॥
ਜਿਤੁ ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਰਾਖੈ ਤੈਸਾ ਤਿਨ ਨਾਉ॥
ਆਪੇ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਜੋਗੁ॥
ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਫੁਨਿ ਹੋਗੁ॥
ਪਸਰਿਓ ਆਪਿ ਹੋਇ ਅਨਤ ਤਰੰਗ॥
ਲਖੇ ਨ ਜਾਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਰੰਗ॥
ਜੈਸੀ ਮਤਿ ਦੇਇ ਤੈਸਾ ਪਰਗਾਸ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਰਤਾ ਅਬਿਨਾਸ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਾਨਕ ਭਏ ਨਿਹਾਲ॥**

ਅੰਗ - 275

ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵੀ ਹਾਂ, ਸੁਣਦੇ ਵੀ ਹਾਂ, ਕਥਾ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਿਤਨੇਮ ਵਿਚ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ-

**ਏਕ ਮੂਰਤ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ।
ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ॥** ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ
ਭਣਤਿ ਨਾਨਕੁ ਜਬ ਖੇਲੁ ਉਝਾਰੈ ਤਬ ਏਕੈ ਏਕੰਕਾਰਾ॥
ਅੰਗ - 999

ਸਦੀਵ ਤੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਹਨ, ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਗੈਰ ਦੀ ਕੋਈ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹਉਮੈ ਦੇ ਪਏ ਹੋਏ ਭੁੱਲ ਭੁਲੇਖੇ ਨੇ, ਹਉਮੈ ਰੂਪ ਧੁੰਧ ਨੇ ਐਸਾ ਮਨ ਵਿਚ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਦਿਸ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰਹੀ। ਸੋ ਇਹ ਹਨੇਰਾ ਸਭ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਅੰਧਕਾਰ ਸੁਖਿ ਕਬਹਿ ਨ ਸੋਈ ਹੈ॥

ਰਾਜਾ ਰੰਕੁ ਦੋਉ ਮਿਲਿ ਰੋਈ ਹੈ॥

ਅੰਗ - 325

ਇਸ ਅੰਧਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ॥

ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ॥

ਅੰਗ - 463

ਫੇਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋਵੇ, ਕਿਹੜਾ ਸਾਧਨ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਤਿ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਤਿਸੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਨ - ਸਤਿਸੰਗ, ਬੈਰਾਗ, ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬਿਰਾਜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ, ਸਤਿ ਤੇ ਅਸਤਿ ਦੇ ਭੇਦ ਮਿਟਣਗੇ ਅਤੇ ਅਸਤਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਬੈਰਾਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਵਿਵੇਕ ਬਿਰਤੀ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਤਿ ਅਸਤਿ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਸਾਡਾ ਮਨ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਗੇਗਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਉਪਜੇਗਾ, ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਕੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਭਰਮ ਦੀ ਕਾਈ ਮਿਟਾ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ -

ਮੈ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ॥

ਈਘੈ ਨਿਰਗੁਨ ਉਘੈ ਸਰਗੁਨ

ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ॥

ਨਗਰ ਮਹਿ ਆਪਿ ਬਾਹਰਿ ਫੁਨਿ ਆਪਨ

ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੋ ਕੋ ਸਗਲ ਬਸੇਰਾ॥

ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜਨੁ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਇਆ

ਕਹ ਕਹ ਠਾਕੁਰੁ ਕਹ ਕਹ ਚੇਰਾ॥

ਕਾ ਕਉ ਦੁਗਾਉ ਕਾ ਸਿਉ ਬਲਬੰਚਾ

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਤਹ ਨੇਰਾ॥

ਸਾਧ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਓ ਨਾਨਕ

ਮਿਲਿ ਸਾਗਰ ਬੂੰਦ ਨਹੀ ਅਨ ਹੇਰਾ॥

ਅੰਗ - 827

ਆਪਣਾ ਛੋਟਾ ਆਪਾ ਆਪਣੀ ਝੂਠੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਆਤਮ ਸਰੂਪ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਵੇਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮਨ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਧੁੰਧ ਮਿਟ ਕੇ ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਅੱਜ ਕਿਉਂਕਿ ਧੁੰਦ ਬਹੁਤ ਸੀ ਸੋ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਧੁੰਦ ਉਪਰ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਇਆ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਫੇਰ ਕਦੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣੀ ਅਜੇ ਵੀ ਧੁੰਧ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਸਫਰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਪੂਰਾ ਕਰਨ, ਇਹੋ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਅੱਜ ਫੇਰ ਬਹੁਤ ਧੁੰਦ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਹੱਥ ਮਾਰਿਆਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਪ ਉਪਰ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ, ਆਪ ਠੀਕ ਦੋ ਵਜੇ ਧੁੰਦ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹੋ, ਕੰਬਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਕਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਾਲਾਂ ਲਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਠੰਢ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਭ ਦੀ ਸੁਰਤ ਉਚੀ ਉਠ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਸੀ -

ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥

ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥

ਅੰਗ - 682

ਅੱਜ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਹੋ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਿਆਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਔਖੀ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣ ਦਿੰਦੇ। ਇਹ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿੰਤੂ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿੰਤੂ ਕਰਨਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਠੀਕ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ, ਪੀਰਾਂ, ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਔਖੀ ਘੜੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੇ ਹਨ, ਬੜੇ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ, ਦੇਗਾਂ ਵਿਚ ਉਬਾਲੇ ਖਾਧੇ, ਤੱਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੀ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰੇ ਗਏ, ਅੱਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾਲ ਦਿਤੇ ਗਏ ਪਰ ਔਖੀ ਘੜੀ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਟਾਲ ਸਕੇ, ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬਚਾਓ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਤਰਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਲਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਸੁਥੈਨ ਹੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਰਕਸ਼ਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਉਤਰ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਲੋਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਖ ਝੱਲ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਨਕੂਲਤਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜੋ ਵੀ ਹੋਣੀ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਧਾਰਣ ਗੱਲ ਹੈ, ਦੂਸਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਾਨੂੰ ਜੀਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦਸਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਫੌਜ ਵਿਚ ਪੀ.ਟੀ. ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਆਪ ਪੀ.ਟੀ. ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਵੇਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਉਣ ਹਿਤ ਆਪ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ -

ਜਿਉ ਜਿਉ ਤੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਤਿਵੈ ਤਿਉ ਹੋਵਣਾ॥

ਅੰਗ - 523

ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੁਕਮ ਤੇ ਹੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਅਸਾਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਨਾਦਿ ਹਨ; ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਆਦਿ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਸਮਾਂ ਤੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਣੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚੀ ਗਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੋਹੜ ਦਾ ਬੀਜ ਅਚੇਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਮਾਧਿਤ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਛਿਲੜ ਵਿਚ ਜੀਵਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਰਕ੍ਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਬੀਜ ਵਿਚ ਦਰਖਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਕਾਇਮ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੀਜ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰਲ ਕੇ ਬੂਟਾ ਬਣਿਆ, ਬੋਹੜ ਦਾ ਦਰਖਤ ਬਣਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਬੀਜ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਕਲ ਬਦਲ ਕੇ ਬੂਟੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਦਾ ਬ੍ਰਿਛ ਬਣ ਗਿਆ, ਟਾਹਣੇ ਨਿਕਲ ਆਏ, ਪੱਤੇ ਨਿਕਲ ਆਏ, ਓਹੀ ਬੀਜ ਉਸ ਸਾਰੇ ਬੂਟੇ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਫੁਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਬੀਜ ਰੂਪ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਬੀਜ ਵਿਚ ਗੋਲ ਬਣੀ ਉਸ ਵਿਚ ਉਹ ਬੀਜ ਫੇਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਕ ਅਧੂਰੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਬੀਜ ਬਣ ਗਏ। ਅਨੇਕਾਂ ਬੀਜ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਪਸਰਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਿ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸੀ, ਜੁਗਾਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਦੂਜੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਅਸੂਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੀ, ਨਾ ਦੈਵੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦਿੰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ॥

ਚੁਪੈ ਚੁਪ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵ ਤਾਰ॥

ਭੁਖਿਆ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੀ ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ॥

ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ॥

ਅੰਗ - 1

ਹੁਣ ਫੇਰ ਕਿਵੇਂ ਸਚਿਆਰ ਬਣਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਜੋ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਣ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਨੇਕਤਾ ਨੂੰ ਏਕਤਾ ਵਿਚ, ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਇਸ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖਣੀ ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਛਿਨ-ਛਿਨ ਕਰਕੇ ਬਦਲਦੀ ਹੈ, ਰੂਪ ਵਟਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵਿਨਾਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਹਉਮੈ ਬੁਝੈ ਤਾ ਦਰੁ ਸੁਝੈ॥

ਗਿਆਨ ਵਿਹੁਣਾ ਕਥਿ ਕਥਿ ਲੁਝੈ॥

ਅੰਗ - 466

ਇਹ ਹਉਮੈ ਕਿਥੋਂ ਹੋਈ, ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਖ ਤੇ ਸੁਖ ਦੀਆਂ ਘੁੰਮੇਟਣੀਆਂ ਖਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਹੰਡੋਲਿਆਂ ਤੇ ਝੂਟੇ ਖਿਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਬੁੱਝੇ ਤਾਂ ਦਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਰਿਆਦਾ, ਆਪਣੀ ਨੇਤ, ਨਿਯਮ ਆਪਣੀ ਸਹਿਜ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਦਾ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਭਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਨੇਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਨੇਤ ਹੈ, ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਓ ਜੋ ਉਹ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੇ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਿਖਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਮੰਗਦਾ ਫਿਰੇ ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਨੇਤ ਹੈ, ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ ਐਨੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਜੋ ਉਸ ਉਪਰ ਕਿੰਤੂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਸੁਰ ਨਾ ਮੇਲਣੀ, ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੇ ਮੰਡਲ ਦਾ ਖੇਲ੍ਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ, ਸਮੁੱਚੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ-

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ॥ ਅੰਗ - 1

ਹੁਕਮ ਬਾਰੇ comments (ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ) ਦੇਣੇ, ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਸੋਭਦੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦੀ ਚਲ ਰਹੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਉਬਲਦੀ ਦੇਗ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸਹਿਣੇ ਪੈਣੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਚ, ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਰਚੀ ਰਚਾਈ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸੁਰ ਮੇਲ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ॥

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਨਾਨਕੁ ਮਾਂਗੈ॥

ਅੰਗ - 394

ਉਸ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਚਿਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਅਵਸਥਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਘੋਰੇ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨਤਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ, ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਅਤੇ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸਗੋਂ ਇਕ ਖਿਆਲ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਔਕੜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਣ ਕੇ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ -

ਮਿਤ੍ਰੁ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹਾਲੁ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਣਾ॥

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਰੋਗੁ ਰਜਾਈਆਂ ਦਾ ਓਢਣ,

ਨਾਗੁ ਨਿਵਾਸਾਂ ਦੇ ਰਹਣਾ॥

ਸੂਲੁ ਸੁਰਾਹੀ ਖੰਜਰੁ ਪਿਆਲਾ,

ਬਿੰਗੁ ਕਸਾਈਆਂ ਦਾ ਸਹਣਾ॥

ਯਾਰੜੇ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਥਰੁ ਚੰਗਾ,

ਭਠੁ ਖੇੜਿਆਂ ਦਾ ਰਹਣਾ॥

ਖਿਆਲੁ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਨਿਕਲ ਜਾਵੋ, ਚਾਹੇ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਨਿਕਲੋ, ਚਾਹੇ ਆਪਣੇ ਯੁੱਧ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰਤੱਵ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨਾਲ ਨਿਕਲੋ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਖਾਲਸਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਥੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਹ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੇ ਅਪਾਰ ਬਲ ਦੇ ਸਦਕੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਗੁਪਤ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਨਾਮ ਦਾ ਸਹਿਜ ਬਲ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਕੋਠੇ ਪਿੰਡ, ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਆਪ ਆਪਣੇ ਗੜਵਈ ਨਿਹੰਗ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੈਰ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਇਕ ਖੂਹ ਆਇਆ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਵਸਤਰ ਸਾਫ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਖੂਹ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਚਲ੍ਹਾ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਉਪਰ ਨੂੰ ਟੱਪਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੜਵਈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾ ਆਹ ਗੜਵਾ ਸਾਨੂੰ ਫੜਾ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੜਵਾ ਫੜਾਉਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਾਈ ਫੜ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਫੜ, ਉਹ ਗਿੱਲਾ ਥਾਂ ਟੱਪਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਨਾ ਉਥੇ ਖੂਹ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਦਰਖਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਨਵੇਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ। ਸਮਝਣੇ ਹੀ ਇਕ ਪਿੰਡ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਬੀਹੀ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਮੰਜੇ ਉਪਰ ਬਿਮਾਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਰਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਝੁਕ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਕਹਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ” ਦਸ ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਾਇਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਮੂੰਹ ਘੁੱਟ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖੇ! ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਘਰ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਹੀ ਠਹਿਰਾਂਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ਕਰੋ, ਵਡਹੰਸ ਰਾਗ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨੇ, ਦੇਗ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾਉਣੇ ਤੇ ਆਪ ਨਿਹੰਗ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆ। ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਾਈ ਫੜ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਗਹਿਰਾ ਜਿਹਾ ਥਾਂ ਸੀ ਉਸ ਉਪਰੋਂ ਛਾਲ ਜਿਹੀ ਮਾਰੀ, ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਖੂਹ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਗਾਰੇ ਜਿਹੇ ਉਪਰੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛ ਨਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ, ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਪਾਰਸਭਾਗ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਪੀਰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪੋਥੀ ਉਪਰ ਹੱਥ ਰਖ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ! ਸਾਡਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਚਨ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਸੀ, ਉਸ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ, ਜੋ ਅਸਾਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਨਹੀਂ ਰਚਦੇ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਕੋ ਗੱਲ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾਈ ਹੈ -

ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕੀਏ ਕੁਕਾਜਾ॥

ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਆਵਤ ਲਾਜਾ॥

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ

ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਨਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣੇ ਸਨ, ਨਾ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੜ੍ਹ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਗਦਾਦ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਮਾਰਨ ਆਏ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰਾਂ ਸਮੇਤ ਜੜ੍ਹ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਆਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਘੱਟ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਹਿਜ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਫੁਰਨੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਆ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਰਤਾਪੁਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹਉਮੈ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਦੀ ਗਿਆਤ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੀ.ਏ. ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਧਾਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਪ ਇਸ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਧੂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਪੂਰਨ ਜਗਿਆਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਲ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਹ ਸਾਧੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸਫਰ ਕੀਤਿਆਂ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ, ਉਹ ਜੋਹਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗਏ, ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ, ਸੋਨੇ, ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਪਏ ਤੱਕੇ, ਹਲਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਗਏ, ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੱਕੀਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ ਗਏ, ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਾਧੂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਵਖਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਲਾਂਘ ਭਰ ਕੇ ਤਿੰਨ ਮੰਜਲੇ ਮਕਾਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਕ ਲਾਂਘ ਭਰ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਬੱਚੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਆਏ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਆਪ ਨੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧੂ ਬੈਠਾ ਸੁਲਫਾ ਪੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ -

ਮੈ ਜਾਨਿਆ ਵਡਹੰਸੁ ਹੈ ਤਾ ਮੈ ਕੀਆ ਸੰਗੁ ॥

ਜੇ ਜਾਣਾ ਬਗੁ ਬਪੁੜਾ ਤ ਜਨਮਿ ਨ ਦੇਦੀ ਅੰਗੁ ॥

ਅੰਗ - 585

ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਤਮਾਕੂ ਨੋਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਾਧੂ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਨਾ ਲਗਦਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਤਮਾਕੂ ਪੀਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਪਰ ਆਪ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਪ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਾਨ ਸਖਸ਼ੀਅਤ, ਸਰਬ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਸਰਮਦ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਆਪ ਵਿਚ ਬੇਪਨਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ ਉਪਰ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਕ ਦਰਖਤ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਥੜੇ ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਕਪੜਾ ਘੱਟ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਪੜਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪਾਸ ਘੱਟ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਉਥੇ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਫਕੀਰ ਬ੍ਰਹਿਨਾ (ਨੰਗਾ) ਬੈਠਾ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਕੰਬਲ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਢਕ ਲੈ। ਆਪ ਨੇ ਕੰਬਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਿਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਢਕੀ ਦੀ ਹੈ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕੰਬਲ ਉਪਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ! ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਘੁਮੰਡ ਨਾ ਕਰ, ਤੂੰ ਐਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਦੋਜਕ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਕੰਬਲ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਕਿਵੇਂ ਲਵਾਂ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਢਕੀ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦਰਵੇਜ਼ ਵਲ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਪਾਪ ਢਕੇ ਹੋਏ ਹਨ? ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੰਬਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਕੰਬਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਦਾਰਾ ਦਾ ਸਿਰ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਪਿਆ, ਹੋਰ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਸੀਸ ਪਏ ਹਨ। ਘਬਰਾ ਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਕੰਬਲ ਦਾ ਪੱਲਾ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਖਾਰ ਖਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਸੁਰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਖਾਨਦਾਨ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਲਵੇਂਗਾ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਚੀਚੀ ਉਂਗਲੀ ਨੂੰ ਚੀਰਾ ਦੇ ਕੇ ਦੇਖ, ਜਦੋਂ ਸੁਰਮਦ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਨੂੰ ਚੀਰਾ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਤੇ ਵੀ ਚੀਰੇ ਆ ਗਏ, ਖੂਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਚੀਰਾ ਆ ਗਿਆ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋਲ ਸੁਨੇਹਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਖੂਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੁਰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸੀਸ ਕੱਟ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਸੀਸ ਕਟਾ ਲਵੇਂਗਾ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਤਾਹਨਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਐ ਫਕੀਰ! ਤੇਰਾ ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਿਆ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਚਮੜੇ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੁਰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਚਮੜਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲੈ ਲੈ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਸੁਰਮਦ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਵੇ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਸੌ ਇਕ ਕੋਰੜਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਨਮਕ ਘੋਲ ਕੇ ਇਕ ਟਾਈਮ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਖਾਣ ਲਈ ਸੁੱਕੇ ਟੁਕੜੇ ਜਿਵੇਂ ਕੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਹੋਈ ਕਿ ਫਾਰਸ (ਈਰਾਨ) ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਐਸੇ ਆਏ ਕਿ ਇਕ ਦਾ ਨਾਮ ਸਬਰ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ੁਕਰ ਸੀ। ਉਲਮਾ, ਮੁਲਾਣਿਆਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨੇ ਉਸਦੇ ਅਰਥ ਕੀਤੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਈ।

ਨਾ ਤਸੱਲੀ ਹੋਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਆਰਫ ਲੋਕ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ! ਜੇ ਤੂੰ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਇਹਦੇ ਅਰਥ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸਫੀਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕਿ ਅਰਥ ਪੁੱਛ ਕੇ ਆਵੇ। ਬੀਰਾਨ ਦੇ ਸਫੀਰ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਅਤੇ ਸਰਮੱਦ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਤਿ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਤਾਲੇ ਲਾ ਕੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਫੀਰ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਤਾਲਾ ਟੁੱਟ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਤਾਲੇ ਟੁੱਟ ਟੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਗਏ। ਸਰਮੱਦ ਨੇ ਸਫੀਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦਸ ਦਿਤਾ। ਸਰਮੱਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਅਰਥ ਪੁਛਣੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਸਕ ਲੈ ਕੇ ਆਈਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕਈ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਨਾਲ ਦੋ ਗਜ਼ ਕਪੜਾ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਨੰਗਾ ਹਾਂ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਰਮੱਦ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਦੋ ਗਜ਼ ਕਪੜਾ ਪਹਿਨਿਆ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਕੀਲ ਸਾਮੁਣੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਜਲਾਦ ਆਇਆ ਉਸ ਨੇ 101 ਕੋਰੜੇ ਸਰਮੱਦ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਸਨ। ਸਰਮੱਦ ਹਰ ਹੰਟਰ ਪੈਣ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉਚਾ ਕਰਕੇ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ 50 ਹੰਟਰ ਲਗ ਗਏ ਤਾਂ ਜਲਾਦ ਥੱਕ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਸਰਮੱਦ ਦਰਵੇਸ਼ ਨੇ ਸਫੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਫੀਰ ਸਾਹਿਬ! ਕੁਝ ਸਮਝ ਆਇਆ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਅਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਰਮੱਦ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੀ। ਜਲਾਦ ਨੇ ਬਾਕੀ ਹੰਟਰ ਮਾਰਨੇ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਫੀਰ ਨੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਸਮਾਨੀ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰਮੱਦ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਕਮ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਗਰਕ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਹੰਟਰ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਸਫੀਰ 'ਚੋਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹਾਏ-ਹੂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ, ਇਕੋ ਅਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇਰੀ ਰਜ਼ਾ ਮੇਰੇ ਖੁਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਫੀਰ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਸਬਰ ਕਿਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਦੇਖ, ਮੈਂ ਐਨੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਜ਼ਾਲਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਬਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਟੁੱਟਣ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਇਕ ਫੁਰਨੇ ਨਾਲ ਗਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਸਰਮੱਦ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਲੱਪ ਭਰ ਕੇ ਨਮਕ ਦਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਮੱਦ ਨੇ ਉਹ ਪੀ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਾਣੀ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਸਫੀਰ ਨੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਧਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਛੱਤੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਉਹ ਨਮਕ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਭੀ ਪ੍ਰਭੂ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸੁਰ ਮੇਲ ਕੇ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਤੱਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠਣਾ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਉਬਾਲੇ ਖਾਣਾ, ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣਾ, ਹੋਰ ਤਕਲੀਫਾਂ ਸਹਿਣੀਆਂ ਅਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਕਹਿਣਾ—

ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ ॥ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਨਾਨਕੁ ਮਾਂਗੈ ॥

ਅੰਗ - 394

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਾਂ, ਇਹੋ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਨਿਰਮੂਲ ਸ਼ੰਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਧਾਰ ਹੈ ਉਹ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚੱਲਿਆਂ ਹੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ ॥ ਅੰਗ - 1

ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ, ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਛੈਣੇ ਵਜਾ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਦੇ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਿਚੋਂ। ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤੂੰ ਛਕਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਪਿਆਰਿਆ! ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸੁਰ ਮੇਲਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇਹਾਂ ਨੇ ਬਿਨਸਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਮਰਥਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਉਹ ਭਾਵੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੋਟਿਆ ਕਰਦੇ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਵਿਚ ਸਮਰਥਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਭਾਵੀ ਨੂੰ ਮੋਟ ਸਕੇ। ਸਿਰਫ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਮੋਟਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

**ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੂਟੈ ਮੋਹਿ॥
ਏਕ ਸਮੈ ਮੈ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ
ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੈ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥**

ਅੰਗ - 1252

ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਜਦੋਂ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਚ ਦੇ ਪੀਰ ਬਣਨ ਪਿਛੋਂ ਰਾਏ ਕੱਲੇ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਰਾਏ ਕੱਲਾ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

**ਆਇ ਅਗਾਰੀ ਸੋ ਮਿਲਯੋ ਅਵਿਲੋਕੇ ਸ੍ਰਾਮੀ॥
ਨੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ ਥਿਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥**

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 5940

ਰਾਇ ਕੱਲਾ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ -

**‘ਆਪ ਸਾਥ! ਰਣ ਗਾਥ ਬਡ ਹੇ ਨਾਥ ਅਸੰਭੈ।
ਤਉ ਬਿਲੋਕਿ ਬਹਾਦਰੀ ਸਭਿ ਤੁਰਕ ਅਚੰਭੈ॥੪॥
ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਬਡੇ ਸਮਰਥ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ।
ਚਹੋ ਬਨਾਵੋ ਛਿਨਕ ਮਹਿ ਅਨਬਨ ਬਨਿ ਜਾਤੀ।
ਨਰ ਲੀਲਾ ਕਲਿ ਕਾਲ ਕੀ ਕਰਿ ਜਗ ਦਿਖਰਾਵੋ।
ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਨਹਿ ਬਯਾਪ ਹੀ ਤਿਲ ਲੇਪ ਨ ਲਾਵੋ॥੫॥
ਹਮ ਲੋਕਨ ਕੋ ਦੀਖਤੀ ਜਬਰੀ ਤੁਰਕੇਸ਼ਾ।
ਕਰਯੋ ਬੁਰਾ ਤਿਨ ਅਪਨ ਸਭਿ, ਤੁਮ ਸੋ ਰਚਿ ਦ੍ਰੈਸ਼ਾ।’**

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 5940

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਆਪ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਵੀ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਕੋਈ ਨਰ ਮੋਟ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਨਾਰੀ ਮੋਟ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੀਸ ਉਪਰ ਵਰਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦੇਵਤੇ ਨੇ, ਭਾਵੇਂ ਦੈਂਤ ਨੇ, ਆਦਮੀ ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ ਕੀ ਹਸਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦੇਵੇ, ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

**ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਯੋ ‘ਇਮ ਹੋਵਨਹਾਰੀ।
ਮਿਟਤਿ ਨ ਕੋਟ ਉਪਾਵ ਤੇ ਨਰ ਹੁੈ ਕੈ ਨਾਰੀ॥੬॥
ਮਾਨਨੀਯ ਸਭਿ ਸੀਸ ਪਰ ਸੁਰ ਅਸੁਰਨਿ ਕੇਰੀ।**

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਰ ਬਪੁਰੇ ਕੀ ਕਹਾਂ ਗਤਿ ਜੋ ਫੇਰੈ ਹੇਰੀ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 5941

ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸੰਗਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਯੁੱਧ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਫਸੋਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਾਰੇ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਵੀ ਵਰਤਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵਰਤ ਕੇ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਭਾਵੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਟ ਦੇਣ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਬਲ ਨਾਲ ਮਿਟਾਉਣਾ ਚਾਹੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵੀ ਮਿਟਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਜਿਸ ਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੀਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ, ਇਕ ਥਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਬੀਬੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰੀ ਪਈ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸੱਜੇ ਥਣ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਖੱਬੇ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਬਣਾਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਬੀਬੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਗਾਗਰ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਹੱਸ ਪਈ, ਕੋਲ ਹੀ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਹਾਸਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕਾਰਨ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਰੀਚਾ ਵੀ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਹਸਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਭੇਤ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੱਸੀ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੀ ਕਦੇ ਟਲਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਭਾਵੀ ਇਥੇ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਕਦੇ ਖੱਬੇ ਥਣ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸੱਜੇ ਥਣ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਧਾਤਾ ਦੇ ਲਿਖੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸੀ ਹਾਂ ਕਿ ਹੋਣੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਲੰਮੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੂੰ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੀ ਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਂ ਰਾਜਨ! ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਜਾ, ਨਾ ਫਕੀਰ, ਨਾ ਕੋਈ ਕਰਾਮਾਤੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਤਾਂਤਰੀ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਮੇਟ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਤੂੰ ਦਸ ਸਕਦੀ ਹੈਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਬੰਦੇ ਉਪਰ ਭਾਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਰੋਕੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਆਦਮੀ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਅਕਲ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਸੁਵਿਧਾ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬਚ ਰਹਿਏ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੋਣਹਾਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੁੱਧੀ ਬੁਰਾ ਸੋਚਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੇ ਭਾਵੀ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਸ, ਅਸੀਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਵਣ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੂਰਜ, ਚੰਦਰਮਾ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਨੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੋਲੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਸ ਰਾਵਣ ਉਪਰ ਵੀ ਭਾਵੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੇਟ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਦਸਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਵਣ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਲੜਕੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਜੇ ਸੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦੇਵੇ।

ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਥਾਂ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ, ਕੀ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਕੰਮ ਹੈ ਜਾਂ ਵੈਸੇ ਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਮਾਇਆਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਥਾਂ ਮੈਂ ਬੀਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਥਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਰਾਵਣ ਉਪਰ ਭਾਵੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿਓ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਰਾਵਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀ। ਚੰਡਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ, ਮਰੇ ਡੰਗਰਾਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾ ਲੈਣਾ, ਕੋਈ ਕਰਮ ਧਰਮ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵਿਮੁਖ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਚੰਡਾਲ ਰਾਵਣ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰਾਵਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਵੇ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਕੇ ਛੁਟੀ ਲੈ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਰਾਵਣ ਨੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਚੰਡਾਲ ਦਾ ਲੜਕਾ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਲੰਕਾ ਵਾਸੀ ਵਿਗੜ ਜਾਣਗੇ। ਆਪਾਂ ਹੋਰ ਇਲਾਜ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਜਨ ਬਣ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦੇਈਏ ਅਤੇ ਆਪੇ ਭੁੱਖਾ ਪਿਆਸਾ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਯੋਗ ਬਲ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬਣਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਵਣ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ 14 ਵਿਦਿਆਵਾਂ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਹ ਬੇਟਾ! ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਅਜਮਾਈ ਕਰ। ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਸਵਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਹਾਜ਼ ਇਕ ਕੰਢੇ ਤੇ ਆ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ 'ਚੋਂ ਉਤਰ ਆਇਆ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਸੌਂ ਗਿਆ, ਉਸ ਟਾਪੂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ ਉਸ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਜੋ ਵੀ ਬੰਦਾ ਗੇਟ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਸਵੇਰੇ ਗੇਟ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਲੜਕਾ ਉਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਸੋ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਬਹੁਤ ਉਨਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਇਸ ਨੇ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਰਾਵਣ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਉਨਤੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ। ਰਾਵਣ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਵੀ ਸੁਣੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਵਾਂਗੀ। ਰਾਵਣ ਨੇ ਸੁਅੰਬਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗ ਵਿਚ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੜਕੀ ਪਸੰਦ ਕਰੇਗੀ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਟਾਪੂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਵੀ ਸੁਅੰਬਰ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਰਾਵਣ ਦੀ ਸਹਿਜ਼ਾਦੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜਾਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਜੈਮਾਲਾ ਪਾ ਦਿਤੀ। ਸ਼ਾਦੀ ਪਿਛੋਂ ਰਾਵਣ ਨੇ ਅਵਾਹਨ ਕਰਕੇ ਜੋ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਬੁਲਾਏ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਭਾਵੀ ਬਦਲ ਦਓ, ਤੁਸੀਂ ਅਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਰਮ ਮਿਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋ ਮੈਂ ਭਾਵੀ ਬਦਲ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਤੂੰ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਵੀ ਕੱਟਿਆ ਸੀ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹਾਂ, ਮੈਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚਾਰ ਉਂਗਲੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੇ ਪੈਰ ਦੇਖੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਉਂਗਲੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਖ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ, ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ। ਦੂਜਿਆਂ ਛੋਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਮਾਹੀ ਖਬਰ ਲੈਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤੇ ਆਸ਼ਾਵੰਦ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਭੁੱਲੇ ਦੈਂਤ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ, ਰਾਖਸ਼ਸ਼ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਭਾਵੀ ਹੈ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚਲਣਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੋਭਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਰੋਂਦੇ ਕੁਰਲਾਂਦੇ ਹਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਵੀ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸੁਰ ਮੇਲ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਮਤੀਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਰਾਖੀ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਨਾ ਹੀ ਸਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਲਪੇਟੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ, ਨਾ ਹੀ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਦੀ ਉਬਲ ਰਹੀ ਦੇਗ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਭਾਣੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਤਾਪ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰ ਮੇਲ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਦੋ ਤਬਲੇ ਜਾਂ ਦੋ ਸਤਾਰਾਂ ਵਜ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰ ਇਕੋ ਹੋਵੇ। ਪੁੱਗੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਹ ਸੱਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਮੱਦ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤੰਗ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਆਮ ਸਾਧਾਰਣ ਬੰਦਿਆਂ ਉਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਉਪਰ ਔਖੀ ਘੜੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੱਤੀ ਵਾਓ ਨਹੀਂ ਲਗਣ ਦਿੰਦੇ, ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੀਵ ਜਾਂ ਦੇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਦੇਹ ਵਾਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਉਚੇ ਨਹੀਂ ਉਠਿਆ ਕਰਦੇ, ਦੇਹ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਾਇਆ ਮੰਡਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜੇ ਉਚੇਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਉਹ ਅਜੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਅਜੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਖਰੀ ਸੱਤਾ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰਖਸ਼ਿਤ ਰਖਣਾ ਲੋਚਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਲਈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਦੀ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਜੋ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਖ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਕੱਢੀ ਤਾਂ ਉਹ ਐਉਂ ਚਮਕੀ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕੀ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਕਟਾਰੂ ਦੇ ਜੋ ਘੱਟ ਵੱਟੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਘੱਟ ਸਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਚੋਂ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਕੌਤਕ ਕਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵੱਟਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜੋ ਹੁਕਮ ਹੈ 'ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ' ਇਸ ਉਪਰ ਪੂਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੀਵ ਹਉਮੈ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਸੰਜੋਗ ਤੇ ਵਿਜੋਗ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਸਦਾ ਦਿਆਲੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹਨ-

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ॥

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਾਨਕ ਭਏ ਨਿਹਾਲ ॥

ਅੰਗ - 275

ਜੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਵਾ ਸਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜੋ ਬਚਨ ਹੈ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਤਿ ਬਚਨ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਸਾਡੀ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਗਿਆਨਵਾਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਉਹ ਅਭਿਨਾਸੀ ਬਿਨਸਤ ਨਾਹੀ ॥

ਨਾ ਕੋ ਆਵੈ ਨਾ ਕੋ ਜਾਹੀ ॥

ਗੁਰਿ ਪੂਰੇ ਹਉਮੈ ਮਲੁ ਧੋਈ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੇਰੀ ਪਰਮ ਗਤਿ ਹੋਈ ॥ ਅੰਗ - 736

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਹਉਮੈ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਬੋਲ ਹੈ, ਜੋ ਛੁੰਹਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਵਜ੍ਹਾਦ ਹੈ ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ -

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥

ਅੰਗ - 1

ਉਹ ਕਿਸੇ ਯਤਨ ਨਾਲ ਵੀ ਕਮਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕੇਵਲ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਜਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ, ਸੋਝੀ ਹੋਣ ਤੇ ਹੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਚਾਈ ਦਾ ਪਰਤੱਖ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿ ਬਚਨ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਸ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਸਮਝਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸ਼ੰਕਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਅਸ਼ਰਧਕ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਥੇ ਹੀ ਮੈਂ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼ੁਭ ਨਾਹੀ ਰੇ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ ॥

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ, ਪੰਚਕੁਲਾ, ਮਨੀਮਾਜਰਾ, ਬਡਹੇੜੀ, ਕਜਹੇੜੀ, ਬਟੇਲਾ ਆਦਿ ਦੀ ਸੰਗਤ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਜਦ ਤੋਂ ਸਰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੋਏ ਸਵੇਰੇ ਠੀਕ ਦੋ ਵਜੇ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਸਲੋਕਾਂ, ਛੱਕਿਆਂ, ਸਮੇਤ ਜੋ ਅਨੰਦ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਾਣਿਆ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰਲੇ ਰੂਹਾਨੀ ਆਤਮ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ, ਕੋਈ ਨਾਪ ਤੋਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਮਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਸਰਦੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਦਿਨ ਵੀ ਵੱਡੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਇਕ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆ ਕੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠੰਢਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਦਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸੇ ਸੰਸਕਾਰ ਅੰਕਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਸੇਧ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਆਪਾਂ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਲੰਘ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਜਪ ਤਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਰਮ ਧਰਮ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਸ਼ੁਭ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਗਿਰ ਜਾਣਗੇ, ਕੁਤਾਹੀ ਕਰਨਗੇ, ਜਪ ਤਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗੇਗਾ। ਆਦਮੀ ਦੀ ਚੰਚਲ ਅਕਲ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰੂਪਮਾਨ (ਈਜਾਦ) ਕਰ ਦੇਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਣ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਨ ਲੱਗੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਪ ਤਪ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੇਗਾ, ਤੀਰਥਾਂ ਵਿਚ ਫਲ ਦੇਣ ਦੀ ਤੇ ਪਾਪ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੇਵਤਾ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਦੇਖ ਕੇ ਤੀਰਥਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੇਵ ਮੰਡਲਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਸ਼ਰਾਬ, ਮੀਟ, ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਕੁਧਰਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ, ਅੰਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅੰਨੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਅੰਨੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਧਾਰਣ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਕਲਜੁੱਗ ਨੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਦਮ ਸਾਰੇ ਘਬਰਾ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਲਜੁੱਗ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਆਪਰ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਚਰਣ ਬੇਈਮਾਨੀ, ਧੱਕਾ, ਛਲ, ਕਪਟ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਦੁਰਯੋਧਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਛਲ ਕਪਟ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਸ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿ ਦੇ ਹਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੜਨਾ ਪਿਆ। ਸਤਿ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ 18 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 45 ਲੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇ ਕਲਜੁੱਗ ਨੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ ਇਕ ਦਮ ਗਰਮੀ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਕਲਜੁੱਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੁਧਰਮ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਕੁਧਰਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਵੀ ਧਰਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਹ ਵੀ ਸੰਸਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ, ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਾਖੰਡ ਵਰਤਣਗੇ। ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕਲਜੁੱਗ ਦਾ ਕੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ?

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸ਼ੀਘਰ ਹੀ ਦਿਸ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜਾ ਯੁਧਿਸ਼ਠਰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਨਿਆਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਂਡਵ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰੀ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਹਰਲੇ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅੰਦਰਲੇ ਸਰਕਲ ਵਿਚ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਹ ਚਾਰੋਂ ਭਰਾ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਕ ਫਰਿਆਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਆਇਆ, ਪਹਿਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਭੀਮ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ? ਉਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਖੂਹ ਦੀ ਮੌਣ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਡੋਲ ਕੱਢਿਆ ਉਸ ਨਾਲ ਦਸ ਘੜੇ ਭਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਭਰ ਲਏ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਦੂਸਰੀ ਵਾਰੀ ਦੇਖਿਆ ਜਦੋਂ ਓਹੋ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਘੜੇ ਉਸ ਨੇ ਡੋਲ ਵਿਚ ਪਲਟ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਡੋਲ ਦਾ ਸਿਰਫ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਭਰਿਆ, ਬਾਕੀ ਪਾਣੀ ਕਿਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਾਧਾਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਪਾਣੀ ਕਿਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਭੀਮਸੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਅਗਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਮਹਾਂਬਲੀ ਧਨੁਸ਼ਧਾਰੀ ਅਰਜਨ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਅਰਜਨ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪੁਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਹੰਸ ਦੇ ਹੁਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੇ ਪੰਖ ਆਮ ਹੰਸਾਂ ਵਰਗੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਪੰਖਾਂ ਉਪਰ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਹਾਂਵਾਕ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਮੋਤੀ ਚੁਗਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪੇਤਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਬਗਲਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਡੱਡਾਂ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੰਸ ਕਦੇ ਵੀ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਚਾਹੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਚਲੇ ਜਾਣ। ਉਹ ਮਾਸ ਕਿਉਂ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਐਨਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਮਹਾਂਵਾਕ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਮੇਰੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਅਰਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੂੰ ਨਕੁਲ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲਿਆ ਜਾਹ। ਉਹ ਅਗਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਨਕੁਲ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਨਕੁਲ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਕ ਮੈਂ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਦੇਖੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਹਾਥੀ ਦੇ ਦੋ ਸੁੰਢਾਂ ਹਨ, ਇਕ ਨਾਲ ਮਾਸ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਨਾਲ ਘਾਹ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਹਾਥੀ ਦੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸੁੰਢ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸਹਿਦੇਵ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਜਾਹ।

ਉਹ ਸਹਿਦੇਵ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਇਕ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਖੇਤ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੇਤ ਨੂੰ ਅਵਾਰਾਂ ਡੰਗਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਕੰਡੇਦਾਰ ਵਾੜ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਬਾੜ ਨੂੰ ਗਊਆਂ, ਝੋਟਿਆਂ, ਹਰਨਾਂ ਵਰਗੇ ਮੂੰਹ ਲਗ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਾੜ ਨੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਖੇਤ ਖਾ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਵਾੜ ਤਾਂ ਖੇਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਖੇਤ ਹੀ ਖਾ ਲਿਆ। ਸਹਿਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਚਲਿਆ ਜਾਹ। ਉਹ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਪਾਸ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਜੈ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਣਹੋਣੀ ਗੱਲ ਦੇਖੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਉਚੇ ਪਹਾੜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਪਹਾੜ ਦੀ ਟੀਸੀ ਤੋਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਣ ਦਾ ਪੱਥਰ ਰੁੜਿਆ, ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਟਦਾ ਭੰਨਦਾ ਹੋਇਆ ਉਥੇ ਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਪੱਥਰ ਨੇ ਖਾਈ ਵਿਚ ਜਾ ਗਿਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਕਿ ਇਕ ਘਾਹ ਦੇ ਤਿਣਕੇ ਨੇ ਉਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਜੀ! ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਰਖਤ ਨਾ ਰੋਕ ਸਕੇ ਤੇ ਘਾਹ ਦੇ ਤਿਣਕਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਟੁੱਟ ਗਏ ਪਰ ਇਸ ਘਾਹ ਦੇ ਤਿਣਕੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੱਡ ਵਿਚ ਗਿਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਈ ਆਮ ਸਾਧਾਰਣ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਕਿ ਇਹ ਨਿਕਲ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਫੜ ਲਵੋ ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਚਾਰੋਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਦਮ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਛਾਈਂ ਮਾਈ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਾਰਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਭੀਮ ਨੇ ਡੋਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ, ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਕਲਜੁਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦਾ ਕੰਮ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਾਜਾ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਸ਼ਕ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਣਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਸੀ। ਭੀਮਸੈਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦਸ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਐਨੀ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਜੋੜਨ ਪਿਛੋਂ ਆਦਮੀ ਅਰਬਾਂ ਨੂੰ ਲੋਚੇਗਾ, ਅਰਬਾਂ ਮਿਲਣ ਪਿਛੋਂ ਖਰਬਾਂ ਨੂੰ ਲੋਚੇਗਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਦਾ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਸਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਾ ਪੇਟ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਕਲਜੁੱਗ ਵਿਚ ਹਰ ਬੰਦਾ ਕਮਾਈ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਮਨ ਤੋਂ ਭੁੱਖਾ ਰਹੇਗਾ, ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ—

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਿਰਲੇ ਹੀ ਕੀ ਬੁਝੀ ਹੇ॥

ਕੋਟਿ ਜੋਰੇ ਲਾਖ ਕੌਰੇ ਮਨੁ ਨ ਹੋਰੇ॥

ਪਰੈ ਪਰੈ ਹੀ ਕਉ ਲੁਝੀ ਹੇ॥

ਅੰਗ - 213

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵੱਡਾ ਰੋਗ ਦਸਿਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ -

ਏਹ ਤਿਸਨਾ ਵਡਾ ਰੋਗੁ ਲਗਾ ਮਰਣੁ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰਿਆ॥

ਅੰਗ - 919

ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰੀਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਰੋਗੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਿਚ ਗੁਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਜੁਆਰੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਜਨ ਤੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ, ਪੰਡਤ, ਪਰੋਹਤ, ਕਥਾਕਾਰ, ਗਿਆਨੀ, ਧਿਆਨੀ, ਮੌਲਵੀ, ਮੁਲਾਣੇ, ਪਾਦਰੀ, ਅਖੌਤੀ, ਪਾਖੰਡੀ, ਨਕਲੀਏ, ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਵਾਕ ਸੁਣਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਗੇ ‘ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮਅਸਮੀ’ ਮੈਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਾਕ ਸਤਿ ਹੈ ਪਰ ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਵਿਚ ਬੰਨੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਕਹਿਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਹੰਸ ਕਿਰਮ ਖਾਂਦਾ ਸੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ, ਭੋਗਾਂ, ਪੈਸੇ ਜੋੜਨ ਰੂਪੀ ਕਿਰਮ ਝੂਠ ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ ਖਾਣਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਆਪ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਕਿਰਮ ਖਾਣਗੇ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਮਾਸ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਪੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਖੁਲਮ-ਖੁਲੇ ਖਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕਰਮ ਧਰਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਤੀਰਥ ਬਿਫਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਤੀਸਰੇ ਭਰਾ ਨਕੁਲ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਕਲਜੁੱਗ ਦੱਸ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਆਮ ਸ਼ਾਸਕ ਰਿਸ਼ਵਤ ਖੋਰ ਹੋਣਗੇ, ਝੂਠੇ ਨੂੰ ਸੱਚਾ, ਸੱਚੇ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਬਣਾਉਣਗੇ, ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਖਾਣਗੇ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਆੜ ਲੈਣਗੇ, ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸੁੰਢ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਚਰਿਤਰ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਕਰਤੱਬ ਕਰਕੇ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਂਗੂੰ ਮੁਰਦਾਰ ਖਾਣਗੇ, ਪਰਾਇਆ ਹੱਕ ਖਾਣਗੇ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਹਿਦੇਵ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਪਰਜਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਉਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੇ ਕਸਾਈ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪਰਜਾ ਦੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਚੂਸਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਖੇਤ ਨੂੰ ਵਾੜ ਖਾ ਗਈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਜਾ ਦੇ ਧਨ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਾਸਕ ਖਾ ਜਾਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ॥
ਕੂੜ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ॥**

ਅੰਗ - 145

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

**ਕਲਿ ਆਈ ਕੁਤੇ ਮੁਹੀ ਖਾਜੁ ਹੋਇਆ ਮੁਰਦਾਰ ਗੁਸਾਈ॥
ਰਾਜੇ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦੇ ਉਲਟੀ ਵਾੜ ਖੇਤ ਕਉ ਖਾਈ॥**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 1/30

ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੇ ਯੋਗੀ, ਮੁਲਾਂ ਮੁਲਾਣੇ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਆਪ ਅੰਨੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਨੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣਗੇ। ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਣਗੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਹੀਣਾ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਚਾਰੋਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀ ਦਸ ਕੇ ਗਿਆ ਹੈ? ਤਾਂ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਦਸ ਗਿਆ। ਕਲਜੁੱਗ ਵਿਚ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਰੁੜ੍ਹ ਕੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦੇਵੇਗਾ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਰੁੜ੍ਹਦੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਇਕ ਤਿਣਕੇ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਅੱਲਾ, ਰਾਮ ਜੋ ਵੀ ਨਾਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਭ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਹਨ ਉਸ ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਕਲਜੁੱਗ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਰੂਪੀ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਵਸ ਨਾਮ ਸਦਕਾ ਨਹੀਂ ਚਲੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਲਜੁੱਗ ਨੇ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਛੱਡਾਂਗਾ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਭੇਖ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਣ, ਚਾਹੇ ਤਿਲਕ ਲਾ ਲੈਣ, ਚਾਹੇ ਲੰਬੀਆਂ ਦਾੜੀਆਂ ਰਖ ਲੈਣ, ਪਰ ਮੈਂ ਭੇਖੀ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਥੇ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਸਚਮੁੱਚ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਉਥੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਾਵਾਂਗਾ। ਇਹ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਨ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਮੇਰਾ ਵੀ ਉਧਾਰ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਦੀ ਇਕ ਕਣੀ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜੀਵਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੋਟਿ ਉਧਾਰਦਾ ਭਾਈ ਦੇ ਨਾਵੈ ਏਕ ਕਣੀ॥

ਅੰਗ - 608

ਕਲਜੁੱਗ ਵਿਚ ਸਿੱਕਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਓਹੀ ਸਿੱਕਾ ਇਹਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚੱਲੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਇਹਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪੀਰਾਂ ਨੇ ਗਿਆਤ ਕਰਾਇਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਅਬ ਕਲੁ ਆਇਓ ਰੇ॥ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ॥

ਅਨ ਰੁਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ॥ ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲਹੁ ਭੁਲਹੁ॥

ਅੰਗ - 1185

ਸੋ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕਲਜੁੱਗ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਪਿਆਰ ਸਹਿਤ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਕੋਈ ਕਰਮ ਜਾਗੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਜੀਵ ਦੇ ਉਪਰ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰਮਈ ਬੱਦਲ ਐਨੇ ਗਾੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਛਾ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਕੁੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ॥

ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ॥ ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ॥

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਦੁਖੁ ਰੋਈ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਗਤਿ ਹੋਈ॥

ਅੰਗ - 145

ਆਦਮੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਮ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਨੇਤਰਹੀਣੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੰਨਿਆਂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਅੰਨਾ ਆਗੂ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਪੂਰ ਨੂੰ ਲੰਘਾਉਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅਗਿਆਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪ ਵੀ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਡੋਬ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਜੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਹੀ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਿੱਧਾ ਮਾਰਗ ਪੁਛਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰਸਤਾ ਪੁਛਣ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੀ। ਸ਼ਰਧਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਉਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਖੰਡ ਜੋਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥
ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥**

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਦੁਖ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਭੁਲਿਆਂ ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗ॥

ਅੰਗ - 135

ਪਾਰ ਲੰਘਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜੇ ਸਹੀ ਕਿਸਤੀ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭੁਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਿਆ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਰਸਤਾ ਕੌਣ ਪੁਛੇ? ਇਹ ਬੜਾ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਹਰ ਬੰਦਾ ਸੁਖ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸੁੱਖ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧਦਾ ਹੈ ਦੁਖ ਬਿਨਾਂ ਬੁਲਾਏ ਇਸ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੁਖ ਵਾਸਤੇ ਆਦਮੀ ਧਨ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਸ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਧੋਖੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨਾਉਂ ਰਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਣੀ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਇਕ ਐਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਜਾਣਦੇ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਸੰਜੀਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਐਸਾ ਜਗੁ ਦੇਖਿਆ ਜੁਆਰੀ॥ ਸਭਿ ਸੁਖ ਮਾਰੀ ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 222

ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਹਨ, ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਹਸਤੀ ਸਥਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਹਰ ਸੈਕਿੰਡ ਦੇ ਕ੍ਰੋੜਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਅਦਲ ਬਦਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਛਿਨਭੰਗਰ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕੋ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਹਸਤੀ ਉਪਰ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰੋ, ਜਿਥੇ ਸੁਖ, ਸਤਿਤਾ, ਅਨੰਦ, ਚੇਤਨਤਾ ਦੇ ਫੁਹਾਰੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਸੁਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਸੁਖ ਹੋ ਗਿਆ; ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਖੁਸ਼ੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਦੇਰ ਪਿਛੋਂ ਲੜਕੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਕੋਠੀ ਲੈ ਲਈ, ਕਾਰ ਲੈ ਲਈ ਕੁਝ ਦੇਰ ਖੁਸ਼ ਰਿਹਾ ਪਰ ਇਹ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਦੁਖ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਸਕਿਆ। ਜਿਥੇ ਦੁਖ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਥੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਫੇਰ ਦੁਖ ਵਿਚ ਹਉਕੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਦਾਂਚ ਵੀ ਸੁਖ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਝਲਕਾਰਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਵਜਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਖੰਡ ਸੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੇਜਾਂ, ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਪਲੰਘ, ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਦੀ ਝਿਲਮਿਲਾਹਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਸੁੰਦਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ, ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਗ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਰੋਗੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਘਰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਚੰਦਨ, ਕਸਤੂਰੀ ਦੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਮਨ ਵਿਚ ਮਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਮੋਤੀ ਤੇ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਝਿਲਮਿਲਾਹਟ ਦੀ ਝਲਕਾਰ ਅੱਖਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਮਨ ਦੀ ਇਛਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸੁੱਖ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਾ ਰਹੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਸੰਸਾਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਖ, ਸੁਖ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਧਿਆਤਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ ਮਹਾਂ ਹੁਲਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰੀ ਵਹਾਓ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਟੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਇਕ ਵਿਸ਼ਟਾ ਦੇ ਕੀੜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ, ਨਾਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਦੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸੁੰਦਰ ਸੇਜ ਅਨੇਕ ਸੁਖ ਰਸ ਭੋਗਣ ਪੂਰੇ ॥

ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਇਨ ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ ਲਾਇ ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ॥

ਮਨ ਇਛੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ਵਿਸੁਰੇ ॥

ਸੋ ਪ੍ਰਭੂ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ ॥

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ ॥

ਅੰਗ - 707

ਬਗੈਰ ਨਾਮ ਤੋਂ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੁਲਾਰੇ ਓਡਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਭੁਲੇਖਾ ਹਨ ਜਿੰਡਾ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਝਰਮਟ ਵਿਚ ਕੁਮਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ (ਭੁਲੇਖਾ) ਦੇ ਰਹੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਹਿੰਦਾ ਦਰਿਆ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਇਹ ਖਿੱਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਪ੍ਰਮ ਮਨੋਰਥ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਦੀਆਂ ਅਥਾਹ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਦਾ ਮਨ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੈ -

**ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਰੇ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ॥
ਜੀਤਿ ਜਨਮੁ ਇਹੁ ਰਤਨੁ ਅਮੋਲਕੁ
ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਜਪਿ ਇਕ ਖਿਨਾ॥**

ਅੰਗ - 761

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸੁਖ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਸੁਰਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਥਾ ਵਲ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਉਚੇ ਨੀਚੇ ਦਰਜੇ ਹਨ, ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਹ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ (Earth planet) ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਦੇ ਉਹ ਬੁੱਢਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸਦਾ ਭਰਿਆ ਰਹੇ, ਉਸ ਦੀ ਪਰਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਵਰਗਾ ਮੰਨਦੀ ਹੋਵੇ, ਮੌਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਐਨੇ ਸੁਖਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜੋ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਯੂਨਿਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਸੌ ਗੁਣਾਂ ਸੁਖ ਗੰਧਰਭ ਲੋਕ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਗੰਧਰਭ ਲੋਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖ ਭੋਗਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸੁੱਖ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਸੌ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੇਵ ਗੰਧਰਭ ਲੋਕ ਵਿਚ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੰਧਰਭ ਲੋਕ ਤੋਂ ਸੌ ਗੁਣਾਂ ਸੁਖ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸੌ ਗੁਣਾਂ ਸੁੱਖ ਪਿਤਰ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸੌ ਗੁਣਾਂ ਸੁਖ ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਵਿਚ, ਉਸ ਤੋਂ ਸੌ ਗੁਣਾਂ ਸੁਖ ਇੰਦਰ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੰਦਰ ਲੋਕ ਸਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਦਾ ਲੋਕ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਉਤੇ ਕਰਮਦੇਵ ਲੋਕ, ਅਜਾਨ ਦੇਵ ਲੋਕ, ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ, ਸ਼ਿਵ ਲੋਕ ਅਤੇ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੌ ਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪੁੰਨ ਬੀਜੇ ਹਨ ਓਹੋ ਜਿਹੇ ਥਾਂ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਿਵਾਸ ਆਪਣੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਸੁੱਖ ਭੋਗਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਖਰਬ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਖ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਭੋਗ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਸਵਾਦ ਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਝਿਲਮਿਲ-ਝਿਲਮਿਲ ਕਰਦੇ ਹੋਣ, ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧੀ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਹਵਾ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ ਅਜਿਹੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਹਉਕੇ ਹਾਵੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਪਰ ਕਥੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਸੁੱਖ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਪਰ ਉਹ ਬੀਮਾਰੀ ਅਤੇ ਮਿਹਦੇ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਕਰਕੇ ਸਵਾਦ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਕੌੜੇ ਹਨ। ਸੋ ਇੰਦਰ ਕੋਲ ਬੇਅੰਤ ਸੁੱਖ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਸੁਨਿਹਰੀ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਮਾਰਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ, ਪਾਰਜਾਤ ਵਰਗੇ ਰੁਖ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਜੋ ਵੀ ਮਨ ਵਿਚ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕਰੇ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਾਮਧੇਨ ਵਰਗੀਆਂ ਗਊਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਖਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਚ ਤੇ ਗਾਣੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿੰਨਰ, ਗੰਧਰਬ ਤੇ ਅਪੰਛਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਇੰਦਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਸਕੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਹਿਸਪਤ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇੰਦਰ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹਰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਲੀਪੁਣਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਦਾਸ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਗੋਤਮ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਿੰਨਾ ਭਰਮਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮਾਇਆਵੀ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰਿਸ਼ੀ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਅਹੱਲਿਆ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਦੀ ਅੰਧਕਾਰਮਈ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਸਰਾਫ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੋਂ ਫਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਮਲ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਗੋਤਮੁ ਤਪਾ ਅਹਿਲਿਆ ਇਸਤ੍ਰੀ

ਤਿਸੁ ਦੇਖਿ ਇੰਦ੍ਰੁ ਲੁਭਾਇਆ॥

ਸਹਸ ਸਰੀਰ ਚਿਹਨ ਭਗ ਹੁਏ ਤਾ ਮਨਿ ਪਛੋਤਾਇਆ॥

ਸਹੰਸਰ ਦਾਨ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ ਰੋਆਇਆ ॥

ਅੰਗ - 953

ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਿਉਂ ਭਟਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਪਾਤਾਲ ਲੋਕ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਭੁੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਪੱਛਰਾਵਾਂ ਹਨ, ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਤਿ ਉਚੇ ਥਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਹਿਸਪਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਦਰ! ਤੇਰਾ ਲੋਕ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਭੋਗ ਲੋਕ ਹੈ ਉਥੇ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਵਰਗਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਉਸ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਖੋਜਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਪਰ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਦੇ ਜੋ ਸੁੱਖ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜਿਉੜਾ ਜਲਿਆ ਬਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਜੀਵ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾ ਸਕਣ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਮੋਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਉਸਰਹਿ ਰਤਨੀ ਤ ਹੋਹਿ ਜੜਾਉ ॥

ਕਸਤੂਰਿ ਕੁੰਗੁ ਅਗਰਿ ਚੰਦਨਿ ਲੀਪਿ ਆਵੈ ਚਾਉ ॥

ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥

ਮੈ ਆਪਣਾ ਗੁਰੁ ਪੂਛਿ ਦੇਖਿਆ ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ ਥਾਉ ॥

ਧਰਤੀ ਤ ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜਤੀ ਪਲਘਿ ਲਾਲ ਜੜਾਉ ॥

ਮੋਹਣੀ ਮੁਖਿ ਮਣੀ ਸੋਹੈ ਕਰੇ ਰੰਗਿ ਪਸਾਉ ॥

ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥

ਸਿਧੁ ਹੋਵਾ ਸਿਧਿ ਲਾਈ ਰਿਧਿ ਆਖਾ ਆਉ ॥

ਗੁਪਤੁ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ਬੈਸਾ ਲੋਕੁ ਰਾਖੈ ਭਾਉ ॥

ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥

ਸੁਲਤਾਨੁ ਹੋਵਾ ਮੇਲਿ ਲਸਕਰੁ ਤਖਤਿ ਰਾਖਾ ਪਾਉ ॥

ਹੁਕਮੁ ਹਾਸਲੁ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਨਾਨਕਾ ਸਭ ਵਾਉ ॥

ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥ ਅੰਗ

ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਹਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜੋ ਇਹ ਜਿਉੜਾ ਹੈ ਇਹ ਜਲ ਬਲ ਕੇ ਮਨੁਰ ਵਰਗਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਰਿ ਬਿਨ ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥

ਅੰਗ - 14

ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾਹ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਨਰਬਦਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸਵਰਗ ਲੋਕ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਫਲ ਲੈ ਆਇਆ। ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਚਾਰ ਮਹਾਤਮਾ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਆਤਮ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹੋਏ ਪਰਮ ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਸਮਾਧਿਸ਼ਟ ਸਨ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਮੁਹਰੇ ਦੇਖੇ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਮਹਾਤਮਾ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪਏ ਖਾਲੀਪਣ ਬਾਰੇ ਪੁਛਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚਾਰ ਫਲ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿਤੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਆਤਮ ਰਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਖਮੂਰ ਸੀ, ਅਨੰਦਿਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ, ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ, ਨਾ ਹੀ ਫਲਾਂ ਵਲ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ। ਇੰਦਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਇਹ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਫਲ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦਰਖਤ ਦੇ ਓਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਉਪਰੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਵਲ ਸੀਸ ਝੁਕਾ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜਨੋਂ! ਇਥੇ ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ ਚਾਰ ਫਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਆਪਾਂ ਚਾਰ ਹਾਂ ਇਕ-ਇਕ ਫਲ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਫਲ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਹਨ, ਚੌਥਾ ਫਲ ਕਿਥੇ ਗਿਆ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਦਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰੋਗੇ, ਇਹ ਫਲ ਕਿਸ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ?

ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਫਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ, ਮੈਂ ਸ਼ਪਥ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮ ਰਸ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਭਾਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਦੂਜੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਜੇ ਮੈਂ ਫਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮ ਅਨੰਦ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣ ਜਾਵਾਂ। ਤੀਜੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਇਹ ਫਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ, ਮੈਂ ਸ਼ਪਥ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮ ਰਸ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇੰਦਰ ਲੋਕ ਦੀ ਮਹਾਂ ਨੀਚ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇੰਦਰ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਚੌਥੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜਨੋਂ! ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਫਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਤਮ ਅਨੰਦ ਭੁੱਲ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣ ਜਾਵਾਂ।

ਅਜੀਬ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਇੰਦਰ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਮਹਾਂ ਨੀਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 101 ਯੱਗ ਨਿਰਵਿਘਨਤਾ ਪੂਰਵਕ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਯੱਗ' ਅਖਰ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਯੱਗ ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੇ, ਅਗਨ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਮੰਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਹੁਤੀਆਂ ਦੋ-ਦੋ, ਚਾਰ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਯੱਗ ਦੀ ਸਫਲਤਾ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਮਨ ਇੱਛਤ ਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਯੱਗ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਛਕਾਉਣਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 101 ਯੱਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਦਰ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਤੂੰ ਦਰਖਤ ਪਿਛੇ ਕਿਉਂ ਲੁਕਿਆ ਹੈਂ? ਤੂੰ ਇਹ ਦਸ ਕਿ ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਫਲ ਰੱਖੇ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਫੇਰ ਰੱਖ ਕੇ ਚੁੱਕੇ ਕਿਉਂ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਇੰਦਰ ਡਰਦਾ-ਡਰਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇੰਦਰ ਹਾਂ, ਚਾਰ ਫਲ ਮੈਂ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਫੇਰ ਆਪ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲਗ ਗਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਆਪ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੇਰੇ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਫੁਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਇਕ ਫਲ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।

ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇੰਦਰ! ਤੂੰ ਕੀ ਪੁਸ਼ਨ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈਂ? ਇੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇੰਦਰ ਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਸੁੱਖ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਨ ਖਾਲੀ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਹਿਸਪਤ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਛਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾਹ ਤੇ ਕਿਸੇ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪੁਛ, ਉਹ ਤੇਰੇ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਨਿਸ਼ਾ ਕਰੋ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਦਰ! ਸਾਰੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮਨ ਕਦੇ ਵੀ ਧੀਰਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਵੇਂ -

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ ॥

ਅੰਗ - 707

ਸੋ ਇੰਦਰ ਲੋਕ ਵਿਚ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇੰਦਰ ਤੁਸੀਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹਾਂਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਅਨੰਦਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ 'ਵਿਸ਼ੇ' ਅਨੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ, ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ 'ਰਾਗ' ਅਨੰਦ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਸੋਝੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਘੰਡੇਹੋੜੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਹਿਰਨ ਬੇਸੁਧ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਅਨੰਦ 'ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ' ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਛਿਨਭੰਗਰ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੈ। ਚੌਥਾ ਅਨੰਦ 'ਕੀਰਤਨ' ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਉਨੀਂ ਦੇਰ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਅਨੰਦ 'ਭਜਨ' ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਉਨੀਂ ਦੇਰ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਛੇਵਾਂ 'ਗਿਆਨ' ਅਨੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਨੀਂ ਦੇਰ ਉਹ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਜੋ ਹੈ ਉਹ 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ' ਅਨੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਜੀਵ ਖੁਦ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਹਾਨ ਅਨੰਦ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਨੰਦ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਕਤਰੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਅਨੰਦ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਹ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਪਾ ਦੇਣਗੇ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਬ੍ਰਹਮ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਬਸਤਾ ਤੂਟੀ ਝੁੰਪੜੀ ਚੀਰ ਸਭਿ ਛਿੰਨਾ ॥

ਜਾਤਿ ਨ ਪਤਿ ਨ ਆਦਰੋ ਉਦਿਆਨ ਭ੍ਰਮਿੰਨਾ ॥

ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਇਠ ਧਨ ਰੂਪਹੀਣ ਕਿਛੁ ਸਾਕੁ ਨ ਸਿੰਨਾ ॥

ਰਾਜਾ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨਾ ॥

ਤਿਸ ਕੀ ਧੁੜਿ ਮਨੁ ਉਧਰੈ ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਇ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨਾ ॥ ਅੰਗ - 707

ਉਹ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ 'ਨਾਮ' ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਬੇਪਰਵਾਹ ਕਿਸੇ ਵਲ ਤਕਦੇ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਅਨੰਦ ਕੇਵਲ ਸਾਧੂਆਂ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਭੇਖ ਧਾਰਨ ਨਾਲ ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸਾਧੂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਧ ਲਿਆ। ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪਛਾਣ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿੰਦ ਪਰਮ ਜਿੰਦ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਜੋ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਛੋਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਪਰ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ -

ਤਿਸ ਕੀ ਧੁੜਿ ਮਨੁ ਉਧਰੈ ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਇ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨਾ॥

ਅੰਗ - 707

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਜੋ ਉਪਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਅਮੁੱਲ ਵਸਤੂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੀਬਰ ਲਗਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਸੁੱਖ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਾਂਗੂੰ ਹਨ ਪਰ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁੱਖ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਹੈ। ਅਸਾਡਾ ਮਨ ਅਜਿਹੇ ਅਮੁੱਲ ਨਾਮ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ? ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਮਾਇਕ ਮੈਲ ਦੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਜਿਸ ਦਾ ਹਾਜ਼ਮਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ ਰੱਖ ਦੇਈਏ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੁਚੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਕ ਜੀਵ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਕਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪਰਚਦੇ ਹਨ ਜੋ ਛਿਨਭੰਗਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਖ ਦੁਖ ਦੀਆਂ ਹੇਤੂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ। ਨਾਮ ਦੀ ਲਗਨ, ਨਾਮ ਦੀ ਖਿੱਚ ਓਨੀ ਤੀਬਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਜਿੰਨੀ ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੇ ਭੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗਦਾ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਨਾਮ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਇਸੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ ਨਾਮੁ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ॥

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦੁ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥

ਅੰਗ - 293

ਪਰ ਇਹ ਜੀਵ ਹਉਮੈ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਭੋਖੀ ਸੰਤ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਬਚਨ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਆਸ ਰਖਦੇ ਹਨ ਸਾਧੂ ਉਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜਿਨਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ ॥

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੁਲਿ ਸਾਈ ਜੇਹਿਆ ॥

ਅੰਗ - 397

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਇਕ ਰਸ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦੂਡ ਲੈਣ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਸਮੁੰਦਰਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਦਰਾਂ, ਔਖੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਭਾਲਦਾ ਹੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ, ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਤਾਂ ਆਵੇਗੀ ਜੇ ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣੇਗਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰੇ-ਇਸ਼ਾਰੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਿਨ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਭੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ।

ਇਥੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਸਪਸ਼ਟ ਬੇਨਤੀ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੱਤ ਬੇਤਾ, ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੋਤਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਬਕਤਾ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਛੋਹ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਓਦੋਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪੰਜਿਆਂ 'ਚੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਇਹ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਥੇ ਹੀ ਨਾ ਰੁਕ ਜਾਣਾ, ਸਾਧਨਾ ਸਪੰਨ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰੋ, ਬਾਣੀ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪਾਠ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਅੰਤਰ ਖੋਜ ਵਿਚ ਲਾਓ, ਅੰਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਗੁੰਜਾਰ ਸੁਣੋ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਬਿਨਾਂ ਵਜਾਏ ਵਾਜੇ ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਹਾਨ ਦਿਬਯ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਹਿ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਅੰਦਰਲਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਈ ਸਾਲ ਭੁਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਤੁਹਾਨੂੰ, ਮੈਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸੱਚੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਨਾਮ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕੀਏ। ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਇਸ ਜੀਵ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਪੁਣਾ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਚਲਿਆ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਿੱਕੀ ਜਿੰਦ ਪਰਮ ਜਿੰਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ ਕਿ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜੋਤ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜੋਤ ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਅਖੰਡ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਅਦ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜੀਵ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜੋ ਕੇਵਲ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੀ ਸੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਪਰਮ ਚੇਤਨ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਸਾਰੇ ਵਿਚ ਤਕਦੀ ਹੈ। ਪਸਾਰਾ ਵੀ ਆਪ ਹੈ, ਪਸਾਰੇ ਵਿਚ ਤੱਕਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਪ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਦੋ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਬਹੁਤ ਬੰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜ ਪਾਠ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਫਲਾਣਾ 25 ਪਾਠ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਵਾਲ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ, ਬਿਰਤੀ ਕਿਥੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਦ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਜ਼ਲ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਮਹਾਨ ਆਪੇ ਵਿਚ ਲੈਅ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ 'ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਏਕੰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਡਲ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਏਕੰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਹੱਸ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਜੇ ਸ਼ੋਕ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡਾ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਫਲ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੋ ਨਿਗ੍ਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਰੱਖੋ, ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਪਰ ਰੱਖੋ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੇ ਐਨਾ ਮਹਾਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਓਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਸਮਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ, ਐਸੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਘਟ ਕੇ ਠੰਢ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਮਾਨ ਬਹੁਤ ਗਾੜ੍ਹੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਚਾਂਦਨੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ ਛੁਪ ਕੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਚੰਦ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚਾਂਦਨੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗਾੜ੍ਹੀ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਚੌਲੀ ਕਰਦਾ ਕਦੇ ਦਿਸਦਾ ਕਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੱਦਲ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਲਗਦਾ ਐਉਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਆਪ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਧੋਅ ਵਲ ਪੁਲਾਂਘਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਅਨੰਤ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਟੁੱਭੀ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਜਦੋਂ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ, ਸਾਜਾਂ ਦੀ ਧੁਨਕਾਰ ਨਾਲ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਾਜ਼ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵਜਦੇ ਹਨ ਬੱਦਲ ਵੀ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵਰਸ਼ਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰ ਜਲ ਹੀ ਜਲ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਸ ਵਰ੍ਹਦੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਛੱਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬਰਸਾਤੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਭਿੱਜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਬੈਠਦੇ ਜਾਓ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਹਾਵਣਾ ਸਮਾਂ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰ ਕੇ ਮੇਘ ਝੜੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਬਰਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਪੀਹੇ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝ ਚੁਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੁਣ ਅਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਿਹੁ ਪ੍ਰਿਹੁ ਦੀ ਘਟ ਹੀ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪਿਆਸ ਸ੍ਰਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਬੂੰਦ ਵੀ ਸਾਰੇ ਮੀਂਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਧੰਨ ਹੈ ਪਪੀਹਾ ਜਿਸਦੀ ਲੋਚਾ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਕਲਪਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਕੋਲ ਫੁੱਲ ਮੂਧਾ ਹੋਇਆ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰੀਂ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਅਨੰਦਮਈ ਕਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਿਲਿਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਿਆਸਾਂ ਬੁਝ ਜਾਣਗੀਆਂ? ਅਣਜਾਣ ਹੈ ਬੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆ ਰਹੇ ਹੋ, ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਗੂੰਜਾਰ, ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਅਨੰਦ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵਲ ਨੂੰ ਰੁਖ ਕਰਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋਇਆਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਮਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁੱਝ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੌੜਾ ਘੁਟ ਮਿੱਠੇ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਪੀ ਕੇ ਆਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਿਆਸ ਦੇ ਬੁੱਝ ਜਾਣ ਦੀ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਾਮ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂੰਦ ਹੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਹਉਮੈ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਬਿਖੁ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਰੰਭ -

ਕਿਆ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਸਾਰਿ ਸਮਾਲੀ ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਨ ਕੇ ਦਾਤਾ ਰੇ ॥

ਅੰਗ - 738

ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਗਣ ਲਈ ਇਹ ਜੀਵ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਂ ਢੀਠ ਹੋ ਕੇ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮੰਗਣ ਤੇ ਆਪ ਗਿਲਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਢੀਠ ਮੰਗਤਾ ਉਦੋਂ ਤਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਮੰਗੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਮੈਂ ਵੀ ਢੀਠ ਹੋ ਕੇ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪਿਆਰੇ ਜਿਹੜੇ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਰਿਝਾ ਲਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਚਰਨ ਪੂੜ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਵਿੱਤਰ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪੂੜ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਤਕ ਰੁਸਵਾਈ ਕਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਸੰਤ ਰੇਣ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆਂ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਆਪੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੂੜ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਤਾ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਮੀਨ, ਕਾਰੋਬਾਰ, ਨੌਕਰੀਆਂ, ਆਪਣੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤਰੱਕੀ, ਸੋਹਣੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ, ਸੋਹਣੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਸੋਹਣੇ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਜੋਲ ਨੂੰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਤੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਨਾਲ ਲਬਾ-ਲਬ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਜੇ ਇਕ ਘੁੱਟ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਤਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰਾ ਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ

ਇਹੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਵੈ ਜਨੁ ਕੋਇ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵੈ ਅਮਰੁ ਸੋ ਹੋਇ॥

ਉਸੁ ਪੁਰਖ ਕਾ ਨਾਹੀ ਕਦੇ ਬਿਨਾਸ॥

ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਪ੍ਰਗਟੇ ਗੁਨ ਤਾਸ॥

ਅੰਗ - 287

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਦਾਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਚਰਨ ਪੂੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਤਕ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

ਜਨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜਾ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਮਹਿਮਾ

ਜਨ ਕੇ ਚਰਨ ਤੀਰਥ ਕੋਟਿ ਗੰਗਾ ॥

ਅੰਗ - 828

ਜਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂੜ ਕ੍ਰੋੜ ਗੰਗਾ ਤੀਰਥਾਂ ਤੋਂ ਉਤਮ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਪੂੜ ਮਸਤਕ ਨੂੰ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਾਪ 'ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਹਰੇ ਕਲੰਗਾ' ਵਾਂਗੂ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਪੂੜ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਸੰਤ ਰੇਣ ਸਦਕੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਇਕ ਛਿਨ ਵਿਚ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹਾਂ, ਜੋ ਐਨੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦਾ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵਚਿੱਤਰ ਸਰੀਰ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤਿਅੰਤ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤਾਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅੰਦਰ ਵਸਦੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਤੋਂ, ਡਾਕੂਆਂ ਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਲਾ ਦਿਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰ ਗੜ ਅੰਦਰਿ ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥

ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ ॥

ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ ॥ ਆਪੇ ਲੇਵੈ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ ਜਾਣੈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - 1033

ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਾਡੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਗਹਿਣੇ ਪਾਉਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗਹਿਣੇ (mortgage) ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦਾ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਸਮਰਥਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਸੀਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਛੁਡਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਕੋਈ ਫੈਕਟਰੀ ਹੈ, ਕਾਰਖਾਨਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸਾਡਾ ਉਸ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਗਾਓ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੈਥਰੀਦ ਹਾਂ, ਮੁਲ ਖਰੀਦਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਮਨ, ਚਿਤ, ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਜੀਵ ਇਹ ਸਭ ਤੇਰੇ ਹੀ ਹਨ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਅਮੁੱਲ ਦਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਦਾਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਪਾ ਬੈਠਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਅ ਸਦਾ ਸਦਾ ਭੁੱਲਣਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਸੁਭਾਅ ਸਦਾ ਹੀ ਬਖਸ਼ਣਾ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਐਨਾ ਮੋਹਣਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਉਸ ਦੇ ਗਲੋਂ ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਸੁੱਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਦਾਤਾ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਇਕ ਨਿਮਾਣਾ ਅਤੇ ਮੰਗਤਾ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਉਪਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰਾ ਸੁਭਾਅ ਸਦਾ-ਸਦਾ-ਸਦਾ ਦਇਆਲ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖ, ਤੈਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪ੍ਰਭ ਜੀ! ਤੂੰ ਅਗੰਮ ਹੈਂ, ਅਪਾਰ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਤੈਨੂੰ ਰਿਝਾ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਵਾਂ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤੜਫ ਹੈ, ਕੀ ਆਖ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਅ ਕੇ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ। ਤੇਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੋਈ ਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਕੋਈ ਪਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਪਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤੜਫ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਪੀਹਾ ਆਖਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰਾਂਤੀ ਬੁੰਦ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈਂ, ਮੇਰੀ ਸ੍ਰਾਂਤੀ ਬੁੰਦ ਤੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਢੀਠ ਹੋ ਕੇ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਦੇਹ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਬਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜੋ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤ ਮਿਲੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ -

**ਕਿਆ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਸਾਰਿ ਸਮਾਲੀ ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਨ ਕੇ ਦਾਤਾਰੇ ॥
ਬੈ ਖਰੀਦੁ ਕਿਆ ਕਰੇ ਚਤੁਰਾਈ ਇਹੁ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਥਾਰੇ ॥
ਲਾਲ ਰੰਗੀਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਨਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਕਉ ਹਮ ਬਾਰੇ ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਦਾਤਾ ਮੋਹਿ ਦੀਨੁ ਭੇਖਾਰੀ ਤੁਮ ਸਦਾ ਸਦਾ ਉਪਕਾਰੇ ॥
ਸੋ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਜਿ ਮੈ ਤੇ ਹੋਵੈ ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਅਗਮ ਅਪਾਰੇ ॥**

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਿਆ ਸੇਵ ਕਮਾਵਉ ਕਿਆ ਕਹਿ ਗੀਝਾਵਉ

ਬਿਧਿ ਕਿਤੁ ਪਾਵਉ ਦਰਸਾਰੇ ॥

ਮਿਤਿ ਨਹੀ ਪਾਈਐ ਅੰਤੁ ਨ ਲਹੀਐ ਮਨੁ ਤਰਸੈ ਚਰਨਾਰੇ ॥

ਪਾਵਉ ਦਾਨੁ ਢੀਠੁ ਹੋਇ ਮਾਗਉ ਮੁਖਿ ਲਾਗੈ ਸੰਤ ਰੇਨਾਰੇ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਗੁਰਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ

ਪ੍ਰਭਿ ਹਾਥ ਦੇਇ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - 738

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਇਕ ਲੋਚਾ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਇਕ ਰਹਿਮਤ ਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਸੰਤ ਪੂੜ ਕਹਿ ਕੇ ਅਸਾਡੀ ਬੁੱਧੀ ਗੋਚਰੇ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਤ ਪੂੜ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਮਹੱਤਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਇਕ ਥਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਪੂੜ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੋਚਦੇ, ਇਸਨੂੰ ਦੇਵ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਜੋ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਦੇਵ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਲੋਚਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂ ਲੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪੂੜੀ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਸੰਤ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੀਰ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਪਾਪ ਅਤੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਮੈਲ ਜੋ ਪਾਪਾਂ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਾੜ੍ਹੀ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾਹੁੰਣ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਲਹਿ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਵੀ ਪੁਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਪਣੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਪਾਪੀ ਲੋਕ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਜਾਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੁਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ ਤੇ

ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ ॥

ਕਿਲਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੈ ਵਿਚਿ

ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਧੂਰਿ ਗਵਾਈ ॥

.....
ਜਿਤਨੇ ਤੀਰਥ ਦੇਵੀ ਥਾਪੇ

ਸਭਿ ਤਿਤਨੇ ਲੋਚਹਿ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ ॥

ਅੰਗ - 1263

ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਪੂੜ ਮੱਥੇ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਜੋ ਮਨ ਵਿਚ ਤਰੰਗ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਛਲਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨਿਰਮਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਕ੍ਰੋੜ ਗੰਗਾ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਤਾ ਰਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਉਤੇ ਇਕ ਸਾਖੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਨਵਾਸ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਚਵਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਥੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਮੀਲਾਂ ਤੇ ਇਕ ਸਾਧੂਆਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਆਸ਼ਰਮ ਸੀ। ਉਥੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਥੇ ਇਕ ਬੀਬੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਾਮ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਈ-ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਿਵਰੀ ਸੀ ਉਹ ਜਾਤ ਕਰਕੇ ਭੀਲਣੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਮਾਰਦਾ ਸੀ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਲ ਰਹਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਤਕ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਦਾ ਉਹ ਰੂਪ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਭਿਮਾਨ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਛੋਟੀ-ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੀਬੀ ਸ਼ਿਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਅਭਿਮਾਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਸਾਧੂ ਭੇਖ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪਿਛੋਂ ਤੈਨੂੰ ਤੰਗੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਤੂੰ ਬੇਸੁਖ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਤਪ ਕਰ ਕਰਕੇ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਅਭਿਮਾਨ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਸ਼ਿਵਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਝੋਂਪੜੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੱਰਾ ਰੱਖ ਦੇਣਾ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਫੇਰ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਚਰਚਾ ਚੱਲੀ ਕਿ ਲੱਕੜੀਆਂ ਦਾ ਭੱਰਾ ਕੌਣ ਰਖ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ਿਵਰੀ ਲੱਕੜਾਂ ਦਾ ਭੱਰਾ ਰੱਖਣ ਲੱਗੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆ ਕੇ ਫੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ, ਸਗਮਾਂ ਮਾਰਿਆ ਵੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਛੋਟੀ ਜਾਤ ਦੀ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਜਪ ਤਪ ਲੱਕੜਾਂ ਦੀ ਅਗਨ ਵਿਚ ਸਾੜ ਰਹੀ ਹੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਫੇਰ ਲੱਕੜਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਨਾ ਰੱਖੀਂ।

ਸ਼ਿਵਰੀ ਅੰਦਰ ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਪੰਪਾਸਰ ਤੀਰਥ ਜੋ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ ਉਥੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਰਾਤ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੋੜੇ ਕੰਡੇ, ਝਾੜ ਸੜਕ ਉਪਰ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਰਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਚਰਚਾ ਵੀ ਚਲ ਪਈ ਕਿ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਝਾੜ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਸ਼ਿਵਰੀ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਲੱਕੜਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਸਾਡਾ ਤਪ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਰਸਤਾ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਤਪ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਵਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਰਿਆ। ਉਹ ਉਥੋਂ ਆਪਣੀ ਝੌਂਪੜੀ ਛੱਡ ਕੇ 8-10 ਮੀਲ ਤੇ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਰਾਮ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਮਸਤ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਸਦਾ ਹੀ ਉਸਦੇ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰੇ ਰਾਮ-ਹਰੇ ਰਾਮ ਨਿਕਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਐਨੀ ਬਰਕਤ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਛੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰ ਸਭ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਸ਼ੇਰ-ਹਰਨ ਭੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬੇਸੁਧ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ 14 ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰੂਪਧਾਰੀ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਸਨ। ਬਨਵਾਸ ਕੱਟਣ ਲਈ ਨੇੜੇ ਹੀ ਪੰਚਵਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਪੰਪਾਸਰ ਤੀਰਥ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਕੀੜੇ ਪੈ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੂਰੇ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਗੰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਪੀਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਯੱਗ ਕੀਤੇ, ਯੱਗ ਦਾ ਜਲ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਤੀਰਥ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਅਖੀਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਪੰਪਾਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਪਗਡੰਡੀ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਜਿਸ ਰਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੁੜੇ ਹੋ, ਇਹ ਰਸਤਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਥੇ ਇਕ ਝੌਂਪੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਜਾਤ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਵਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਾਹ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦੇ ਦੇਵੋ, ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਵੋ ਜਿਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਉਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਫੇਰ ਉਹ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਲ ਨੂੰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਦੇ ਸਾਰੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਧਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ, ਲੱਛਮਣ ਜੀ, ਸੀਤਾ ਜੀ ਸਮੇਤ ਜਦੋਂ ਕਾਫੀ ਡੂੰਘੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਬੀਬੀ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਬੈਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਤਾਂਘ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸੇ ਭਾਵ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ -

**ਜੇ ਤੂ ਵਤਹਿ ਅੰਛਣੇ ਹਭ ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਹੋਇ॥
ਹਿਕਸੁ ਕੰਤੈ ਬਾਹਰੀ ਮੈਡੀ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੋਇ॥**

ਅੰਗ - 1095

ਤੂ ਚਉ ਸਜਣ ਮੈਡਿਆ ਡੋਈ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰਿ॥

ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ ਕਦਿ ਪਸੀ ਦੀਦਾਰੁ॥ ਅੰਗ - 1094

ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਧੋਅ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਗੁਆ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਰੀ ਕਹਿ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, ਤਿੰਨ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਵਰੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਉਹ ਸਿਮਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਉਸ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਦੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ? ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੋ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹਾਂ। ਜਦ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ਿਵਰੀ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਈ, ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਰਾਮ ਜੀ ਆਏ ਹਨ, ਮੈਂ ਗਰੀਬਣੀ ਹਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂ। ਸ਼ਿਵਰੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਪਾਸਰ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਆਉਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਪਰਥ ਕੇ ਮਿੱਠੇ ਬੋਰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ, ਹਰ ਬੋਰ ਨੂੰ ਸੂਏ (ਦੰਦ) ਹੇਠ ਲੈਂਦੀ ਜੋ ਬੋਰ ਮਿੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਰੱਖ ਲੈਂਦੀ, ਜੋ ਖੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬੋਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਝੱਟ ਹੀ ਅੰਦਰ ਗਈ ਅਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਉਂਜਲ ਭਰ ਕੇ ਇਕ-ਇਕ ਉਂਜਲ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਤੇ ਲੱਛਮਣ ਜੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਏ ਹੋਏ ਬੋਰ ਛਕ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ਿਵਰੀ! ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦਿਆਂ-ਖਾਂਦਿਆਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਖੁਮਾਰੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਲੱਛਮਣ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਰ ਬੋਰ ਉਪਰ ਦੰਦ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮਨ ਵਿਚ ਆਈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੋਰ ਜੂਠੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚੰਦਰ ਜੀ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਛਕ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੇਰ ਜੂਠੇ ਹਨ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਨਾ ਜੂਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਸੁੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਆਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਬੇਗਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਬਲ ਭਾਵਨਾ ਇਸ ਵਕਤ ਸ਼ਿਵਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸਨੇ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਮੇਰੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਇਸ ਝੌਂਪੜੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਪੰਪਾਸਰ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਤਾਂ ਇਕ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੱਛਮਣ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਬੇਰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਪਰਬਤ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟੀ ਬਣੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ਜੀ ਗਏ ਅਤੇ ਲੱਛਮਣ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣ ਦਿਤੇ।

ਉਥੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਪੰਪਾਸਰ ਵਲ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੱਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਘੋਰ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਪਾਉਂਦੇ ਜਾਓ ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਇਸ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਭ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਪਾਏ ਪਰ ਪਾਣੀ ਉਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਾਮ ਭਗਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਰਾਗ ਤੇ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ ਪਿਆਂ ਇਹ ਪਾਣੀ ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਮ ਭਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਵਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦੋ ਵਾਰੀ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਨਠਾ ਚੁੱਕੇ ਹੋ, ਉਹ ਰਾਮ ਭਗਤ ਹੈ। ਤਪ ਤੇ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਹੈ। ਤਪ ਨਿਜੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਗਤੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਪਰਪੰਚ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਉਤਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਸ਼ਿਵਰੀ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਧੱਕੇ ਮਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਓ, ਉਸਦੇ ਚਰਨ ਪੁਆਓ। ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵਰੀ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ ਉਸ ਜਲ ਵਿਚ ਪੁਆਏ। ਉਹ ਜਲ ਜੋ ਇਕ ਪਾਤਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਰੀ ਦੇ ਚਰਨ ਪੁਆਏ ਗਏ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਜਲ ਪੰਪਾਸਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਕੁੰਗੂ ਵਾਂਗੂੰ ਨਿਰਮਲ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਬਰਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਤੀਰਥਿ ਅਠਸਠਿ ਮਜਨੁ ਨਾਈ॥

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੀ ਧੂਰਿ ਪਰੀ ਉਡਿ ਨੇੜੀ

ਸਭ ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ ਗਵਾਈ॥

ਅੰਗ - 1263

ਇਥੇ ਤਕ ਆਪ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਜਿਤਨੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਤੁਮਰੀ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ

ਸਭ ਤਿਤਨੀ ਲੋਚੈ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ॥

ਅੰਗ - 1263

ਪਰ ਇਹ ਧੂੜ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ -

ਨਾਨਕ ਲਿਲਾਟਿ ਹੋਵੈ ਜਿਸੁ ਲਿਖਿਆ

ਤਿਸੁ ਸਾਧੂ ਧੂਰਿ ਦੇ ਹਰਿ ਪਾਰਿ ਲੰਘਾਈ॥

ਅੰਗ - 1263

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲਈ ਗਿਆਤ ਹੈ - ਕਰੋ ਅਰਦਾਸ, ਸਾਰੇ ਕਰੋ-

ਪਾਵਉ ਦਾਨੁ ਢੀਠੁ ਹੋਇ ਮਾਗਉ ਮੁਖਿ ਲਾਗੈ ਸੰਤ ਰੇਨਾਰੇ॥

ਅੰਗ - 738

ਇਹ ਧੂੜ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਦੀ ਧੂੜੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਕੱਟਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜਨ ਕੀ ਧੂਰਿ ਮਨ ਮੀਠ ਖਟਾਨੀ॥

ਪੂਰਥਿ ਕਰਮਿ ਲਿਖਿਆ ਧੂਰਿ ਪ੍ਰਾਨੀ॥

ਅਹੰਬੁਧਿ ਮਨ ਪੂਰਿ ਥਿਧਾਈ॥

ਸਾਧ ਧੂਰਿ ਕਰਿ ਸੁਧ ਮੰਜਾਈ॥

ਅਨਿਕ ਜਲਾ ਜੇ ਧੋਵੈ ਦੇਹੀ॥

ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਸੁਧੁ ਨ ਤੇਹੀ॥

ਅੰਗ - 199

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਜਪ ਤਪ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲ ਮੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਮਰਿਆਦਾ ਸਹਿਤ ਚਲ ਰਿਹਾ ਜੀਵਨ ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਰਗ ਵਿਚ ਪਾਖੰਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਿਛਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ ਨਿਜ ਧਰਮ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਸਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਐਨੀ ਬਦਲ ਗਈ ਕਿ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਘਟ ਅਕਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ, ਮਰਿਆਦਾ ਸੀ, ਸੱਚ ਬੋਲਦੇ ਸਨ, ਛਲ ਤੇ ਕਪਟ ਕਰਨਾਂ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਡਿਆਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਸਗਮਾਂ ਇਹ ਅਸੂਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ -

ਕਰਿਕੇ ਨੀਚ ਸਦਾਵਣਾ ਤਾ ਪ੍ਰਭੁ ਲੇਖੈ ਅੰਦਰਿ ਪਾਈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 1/16

ਨੇਕੀ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਨਿਮਰਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ, ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਕੋਈ ਵੀ ਵਰਗ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਜਿਥੇ ਸੱਚ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੋਵੇ, ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨਾ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਕੇ ਅਸਲੀ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣੀਆਂ, ਨਕਲੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੇ ਮਹਿੰਗੇ-ਮਹਿੰਗੇ ਮੁੱਲ ਲੈਣੇ, ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਆਪ ਕਰਨੀ, ਰਾਜਸੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹਿਤ ਵਾਸਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਸਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਣਾ ਆਦਮੀ ਦੀ ਘੱਟ ਅਕਲ ਗਿਣਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੂਟ ਨੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਧੋਖਾ ਤੇ ਛਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ, ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਬਚਨ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਬਚਨ ਵਿਚ ਬੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਧੋਖੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਛਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਡਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ-

ਕਲਿ ਆਈ ਕੁਤੇ ਮੁਹੀ ਖਾਜੁ ਹੋਇਆ ਮੁਰਦਾਰ ਗੁਸਾਈ।

ਰਾਜੇ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦੇ ਉਲਟੀ ਵਾੜ ਖੇਤ ਕਉ ਖਾਈ।

ਪਰਜਾ ਅੰਧੀ ਗਿਆਨ ਬਿਨੁ ਕੂੜੁ ਕੁਸਤਿ ਮੁਖਹੁ ਅਲਾਈ।

ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾਇਦੇ ਨਚਨਿ ਗੁਰੂ ਬਹੁਤੁ ਬਿਧਿ ਭਾਈ।

ਸੇਵਕ ਬੈਠਨਿ ਘਰਾਂ ਵਿਚਿ ਗੁਰ ਉਠਿ ਘਰੀ ਤਿਨਾੜੇ ਜਾਈ।

ਕਾਜੀ ਹੋਏ ਰਿਸਵਤੀ ਵਢੀ ਲੈ ਕੇ ਹਕ ਗਵਾਈ।

ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖੈ ਦਾਮ ਹਿਤ ਭਾਵੈ ਆਇ ਕਿਥਾਉ ਜਾਈ।

ਵਰਤਿਆ ਪਾਪ ਸਭਸ ਜਗ ਮਾਂਗੀ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 1/30

ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ -

ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕੁਝ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ॥

ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ॥ ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ॥

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਦੁਖੁ ਰੋਈ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਥਿਧਿ ਗਤਿ ਹੋਈ॥

ਅੰਗ - 145

ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਾੜਨ ਵਾਸਤੇ ਕੈਂਚੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣੀ ਆਪਣੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਗਿਣਦੇ ਹਨ। ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਥੰਮ ਧਰਮ ਦੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ - ਪਹਿਲਾ ਥੰਮ ਰਾਜੇ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਥੰਮ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਸੁੱਚਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੀਸਰਾ ਵੱਡਾ ਥੰਮ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚੌਥਾ ਸਤਿ ਸਾਸ਼ਤਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅੱਜ ਰਾਜਸੀ ਵਰਗ ਦਾ ਜੋ ਜੀਵਨ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿਤ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਜਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦਾ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾਸਤਕਤਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਉਥੇ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਮਾਸ, ਮੱਛੀ, ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਹ ਥੰਮ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ। ਤੀਸਰਾ ਵੱਡਾ ਥੰਮ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਤਪ ਤਪਸਿਆ ਦੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਇਆ ਦਾ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਆਪਣਾ ਨਿਰਭਾਅ ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁਲੀ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪਬਲਿਕ ਵਾਸਤੇ ਸਕੂਲ, ਖੂਹ, ਸੜਕਾਂ, ਹਸਪਤਾਲ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਰਚ ਕਰਦੇ। ਸਤਿ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ, ਅੰਦਰ ਜੋਤ ਜਗਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਲਟ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਲਿਖਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਚੌਥਾ ਥੰਮ ਸਾਸ਼ਤਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਸਤਿ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਰਚੇ ਸਤਿ ਸਾਹਿਤ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੰਡਦੇ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਅਨੁਭਵ ਵਿਹੁਣੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਨਾਸਤਕ, ਕਾਮੁਕ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਥੰਮ ਗਿਰ ਗਏ ਹਨ, ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਧਕਾਰ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਕਠਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਪਾਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਤਾਰਾ ਕਰੀਏ, ਗਰਭ ਅਗਨ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਈਏ? ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ ਉਚ ਪਾਏ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਨਦਰੋਂ ਨਦਰੀ ਨਿਹਾਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸੱਚੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ। ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਵੇਲਾ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਕ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਮੰਡਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲਈ, ਆਪਣੀ ਨੀਂਦ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਪਿਆਰਿਓ! ਆਪਾਂ ਉਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਘੂਕ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ, ਵਿਚਾਰ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਧਨ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਆਪ ਉਪਰ ਹੋਈ ਹੈ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਸੋ ਮੈਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੀਵ ਜੋ ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਫਿਰਨ ਪਿਛੋਂ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਛਾਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਦਸਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜੇ ਰਸਤਾ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਗੁਪਤ ਹੈ ਵੀ ਕੋਈ, ਤਾਂ ਪੁਛਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਈਸ਼ਵਰ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਸਮਰੱਥ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਗ ਰਚਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਜੀਵ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੰਮਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਇੰਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ, ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋ ਗਏ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਸਾਰ ਐਨਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਨਿਰਸੰਕੋਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ 'ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ' ਇਸ ਵਿਚ ਸੁਖ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਬਾਲੀ ਰੋਵਹਿ ਨਾਹਿ ਭਤਾਰੁ॥ ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਅੰਗ - 954

ਪਰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਵੀ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋ ਗਈ, ਨਾਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਏ ਉਹ ਸੁਖੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ -

ਮੰਨੇ ਨਾਉ ਸੋਈ ਜਿਣਿ ਜਾਇ॥ ਅਉਰੀ ਕਰਮ ਨ ਲੇਖੈ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - 954

ਸੰਸਾਰ ਕਿਉਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਇਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਛੇ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਖ-ਨਿਆਏ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪਾਤੰਜਲ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਦੋ ਤੱਤ ਹੋਰ ਹਨ, ਇਕ ਪੁਰਸ਼ (ਜੀਵ) ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤੀਜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਦੁਖ ਰੂਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਛਿਨਭੰਗਰ ਅਤੇ ਨਿਰਾ ਦੁਖ ਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਉਪਰ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਥੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਚਰ ਅਚਰ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਜੋ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਨਾਲ ਸੰਧੀ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਜੀਵ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਓਹੀ ਜੀਵ ਨਾਮ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉਚਾ ਉਠਦਾ ਹੈ ਅੰਨਮਯ ਕੋਸ਼, ਪ੍ਰਾਣਮਯ ਕੋਸ਼, ਮਨੋਮਯ ਕੋਸ਼, ਵਿਗਿਆਨਮਯ ਕੋਸ਼, ਅਨੰਦਮਯ ਕੋਸ਼ ਤੋਂ ਉਚਾ ਉਠਦਾ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ, ਚਿੱਤ, ਅਹੰਭਾਵ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਮਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨਮਨ ਮਨ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁਖ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਇਕ ਸ਼ੰਕਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੀਭ ਨਾਲ taste ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਪਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੱਕ ਨਾਲ ਸੁੰਘਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਛਿਨਭੰਗਰ ਹੈ, ਇਕ ਛਿਨ ਦੇ ਕੋੜ੍ਹਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦੁਖ ਹੀ ਦੁਖ ਹੈ ਜੀਵ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਦੁਖਾਂ ਕਰਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੱਠ ਯੋਗ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਾ ਕੇ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਕੈਵਲ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਐਨਾ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਉਤੇ ਪੈ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਹਰਕਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਜੀਵ, ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਈਸ਼ਵਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਿੰਨ ਤੱਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹੇ ਨਾਨਕ! ਤੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਵਿਚ ਦੁਖ ਦਾ ਭਾਵ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਹੈ। ਦੁਖ ਜੜ੍ਹ ਤਤ੍ਵ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਚੇਤਨ ਤਤ੍ਵ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੰਕਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇਰਾ ਗਿਆਨ ਅਧੂਰਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਜੋ ਚਾਰ ਸਾਸ਼ਤਰ - ਸਾਂਖ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਯੋਗ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕ ਸਾਸ਼ਤਰ ਅਤੇ ਨਿਆਏ ਸਾਸ਼ਤਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਜ-ਖੋਜ ਕੇ ਵੀਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਚਰ ਅਚਰ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਅਨਾਦੀ ਕਾਲ ਤੋਂ ਚਲੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਕ ਜੀਵ, ਦੂਸਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ, ਅਗਿਆਨ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਆਪ ਈਸ਼ਵਰ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਆਪ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ 'ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ' ਇਸ ਥਾਂ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਆਪ ਨੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿਤਾ ਹੈ -

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥ ਅੰਗ - 1

ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਸਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕਿ ਦੁਖ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਿਆ ਜੋ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ? ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਕਿਥੋਂ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੱਡ ਮੱਡ ਕਰ ਦਿਤਾ? ਜੀਵ ਕਿਥੋਂ ਆ ਕੇ ਫਸ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਾਥ ਜੀ! ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਆਕਾਰ ਬਣੇ, ਉਚਾ ਨੀਵਾਂ, ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ -

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥ ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥

ਅੰਗ - 284

ਨਾਮ ਨਿਰਾ ਹੀ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਇਆ ਆਪ ਪਸਾਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਇਆ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗੂੰ ਅਨਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਵਜ੍ਹਦ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ॥

ਏਕੰਕਾਰੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 26/2

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਅਪਨੀ ਮਾਇਆ ਆਪਿ ਪਸਾਰੀ ਆਪਹਿ ਦੇਖਨਹਾਰਾ॥

ਨਾਨਾ ਰੂਪੁ ਧਰੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ ਸਭ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਾ॥

ਅੰਗ - 537

ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੁ ਹੈ ਦੂਸਰ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਬਲਿਹਾਰਣੈ ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਸੋਇ॥

ਅੰਗ - 276

ਸੋ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਸਮਰੱਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਆਪ ਹੀ ਰਚਦਾ ਹੈ।

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ॥

ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥

ਦਾਤਾ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਤੂੰ ਤੁਸਿ ਦੇਵਹਿ ਕਰਹਿ ਪਸਾਉ॥

ਤੂੰ ਜਾਣੋਈ ਸਭਸੈ ਦੇ ਲੈਸਹਿ ਜਿੰਦੁ ਕਵਾਉ॥

ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥

ਅੰਗ - 463

ਜੀਵ ਅਨਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੀਵ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਾਇਆ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੇਰੀ ਚੋਣ ਗਲਤ ਹੋ ਗਈ, ਤੂੰ ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਦੁਖ ਹੀ ਦੁਖ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਮ ਦੀ ਥਾਂ ਹਉਮੈ ਨੇ ਘੇਰ ਲਈ, ਨਾਮ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹਨ। ਜੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਾਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਰਮ ਸੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਾਇਆ ਨੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਧਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੋ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਸਮਸ਼ੱਟ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਅਸਰ ਅਧੀਨ ਵਿਅਸ਼ਟ (ਵੱਖਰਾ-ਵੱਖਰਾ) ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਅਪਣਾਅ ਲਿਆ। ਸਮਸ਼ੱਟ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਵਿਅਸ਼ਟ ਹਉਮੈ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ ਜਾਂ ਐਉਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਸਮੁੱਚਤਾ ਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੇਕਤਾ ਅਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਅੱਡੋ-ਅੱਡ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਦਿਬੜ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸਮਸ਼ੱਟ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਨਾਥ ਜੀ! ਤੁਹਾਡਾ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ -

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਦੁਖਿ ਬਿਨਸਿ ਜਾਈ॥

ਅੰਗ - 946

ਉਸ ਸਮੁੱਚੇ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ -

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ

ਨਾਮਿ ਵਿਸਰਿਐ ਦੁਖੁ ਪਾਈ॥

ਅੰਗ - 946

ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੈ, ਨਾਮ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਜੀਵ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੁਖ ਹੀ ਦੁਖ ਵੱਧ ਗਏ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਮੱਸ਼ਟਤਾ (ਸਮੁੱਚਤਾ) ਤੇ ਹੈ, ਵਿਅਸ਼ਟਤਾ (ਅਨੇਕਤਾ) ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਲਈ ਧਨ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਸਵਾਰੀ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਘਰ ਨੂੰ ਸਜਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਹਿੰਗੇ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਗਲੀਚੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਛੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਥੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੀਵ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਲਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚ ਵਿਚ ਸੁਖ ਭਾਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਓਵੇਂ ਹੀ ਹਉਕੇ ਹਾਵੇ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਓਹੀ ਡਾਕਟਰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਰਕਤ ਚੈਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪੈਸੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਮੀਰੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਆਰਾਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਹਨ ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਬਹੁਲਤਾ, ਬਹੁਤੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਕਾਰਾਂ, ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਸੁੱਖ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਖ ਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਛਿਨਭੰਗਰ ਹਨ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਘਟਦੇ ਵਧਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਅਪੂਰਨ ਹਨ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੋਹਣੀ ਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਮਨ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਠੀ ਦੀ ਚੱਠ ਕੀਤੀ, ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਐਨਾ ਪੈਸਾ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ ਲਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਉਤਰੇਗਾ? ਸੋ ਕੋਠੀ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਚਾਓ ਮਲਾਰਾਂ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸੋ ਸੁਖ ਦਾ, ਦੁਖ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਨ ਨਾਲ ਹੈ ਜੇ ਮਨ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪਰਿਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹਨ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਰੇਤੇ ਵਿਚੋਂ ਤੇਲ ਕੱਢਣ ਵਾਂਗ ਇਕ ਵਾਧੂ ਖੋਚਲ ਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ-

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਸੁੰਦਰ ਸੇਜ ਅਨੇਕ ਸੁਖ ਰਸ ਭੋਗਣ ਪੂਰੇ ॥
ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਇਨ ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ ਲਾਇ ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ॥
ਮਨ ਇਛੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ਵਿਸੁਰੇ ॥
ਸੌ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ ॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ ॥**

ਅੰਗ - 707

ਸੇਜਾਂ ਸੁੰਦਰ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ, ਝਾਲਰਾਂ ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਰਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ, ਦੀਵਾਰਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਚੰਦਨ ਦੇ ਲੇਪਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਨ ਇਛੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂ blood pressure (ਖੂਨ ਦਾ ਦਬਾਅ) ਵਧ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿਉਂ ਦਿਲ ਦੀ ਚਾਲ ਬੇਮਰਿਆਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਉਸਦੀ ਹਸਤੀ ਵਿਸ਼ਟਾ ਦੇ ਕੀੜੇ ਵਰਗੀ ਹੈ -

ਸੌ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ ॥

ਅੰਗ - 707

ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਇਹ ਮਨ ਉਲਟ ਕੇ ਉਨਮਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਨਾਮ ਦੀ ਪਰੀਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ ॥

ਅੰਗ - 707

ਬਗੈਰ ਨਾਮ ਤੋਂ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨ ਧੀਰਜ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੌ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਐਸਾ ਜਗੁ ਦੇਖਿਆ ਜੁਆਰੀ ॥ ਸਭਿ ਸੁਖ ਮਾਰੀ ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰੀ ॥

ਅੰਗ - 222

ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ਰਾਮ॥

ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 538

ਗੋਰਖਨਾਥ ਜੀ! ਆਪਣੇ ਵੀਚਾਰਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਐਨਾ ਹੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਤੱਤ ਅਨਾਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਭੀ ਅਨਾਦੀ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਤਾਂ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਕੇ ਨਿਰਵਾਣ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਮਾਇਆ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਤੁਹਾਡੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਕੇ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜੀਵ ਦਾ ਵਖਰਾਪੁਣ ਖਤਮ ਹੋ ਕੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੀਵ ਅਗਿਆਨ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਹਉਮੈ ਅਧੀਨ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ (ਮਾਇਆ) ਆਪਣਾ ਆਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿੰਨ ਤੱਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੀਵ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਦੀ ਹੋਂਦ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਰੱਸੀ ਵਿਚ ਸੱਪ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਿੱਪ ਵਿਚ ਚਾਂਦੀ, ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਨੀਲ। ਫਰਕ ਕੀ ਹੋਇਆ ਤੁਸੀਂ ਮੰਨ ਲਵੋ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਮਾਇਆ ਤੇ ਹਉਮੈ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਪਰਮ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਜੀਵ ਭਾਸਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੁਖ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਾਮ ਉਹ ਨਿਰਮਲ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰਬਾਨ ਅਵਸਥਾ ਆਖਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੀ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮੇਹਰ ਤੇ ਹੈ।

ਇਹਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਦੇਵ, ਦੈਂਤ, ਗੁਪਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸੋਮਾ ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ। 'ਨਾਮ' ਹਰੇਕ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਠਰੰਮੇ, ਧੀਰਜ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਸਤਿ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕ ਤੈਹਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੈਹਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਪਰਮ ਤੱਤ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ॥

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦੁ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥

ਅੰਗ - 293

ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਾਂ। ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ ਜਿਸਦੀ ਜੋਤ ਹਰ ਥਾਂ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ -

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਤੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ ॥

ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਗੁਰੂ ਤੋਂ (ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ) ਮੂਲਮੰਤਰ ਅਤੇ ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਦਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾਮ ਮੈਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਮੰਤਰ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਗੁਰੂ ਤੇ ਵਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰ ਆਪਣੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਅਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੈਰ ਹੈ, ਫੇਰ ਨਾਮ ਕਿਥੋਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੇ। ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਵੇਸਲੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਮ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਲੱਗਿਆਂ ਅਸਾਡੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ -

ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਠਾਕੁਰ ਅਪੁਨੇ ਤੇ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੇਵੈ ॥

ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਮੁਖ ਤੇ ਜੋ ਬੋਲੈ ਈਹਾ ਉਹਾ ਸਚੁ ਹੋਵੈ ॥

ਅੰਗ - 681

ਇਕ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਜਾਪ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਹਵਾ-ਵਾਹਵਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲਗਨ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵੀ ਅਧੂਰੇ ਵਿਚੇ ਲਟਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਲੱਗਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਅੰਦਰ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਸੀ ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਇਸ ਮਾਰਗ ਉਪਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਘਟ ਵਧ ਜਗਿਆਸਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਲਗਨ ਵੀ ਮੱਠੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਸੁਖ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾਮ ਤਕ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ ਸਥਿਲ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਉਹ ਸੁਭ ਕਰਮ, ਨੇਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕੀਤੇ ਸਕਾਮ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਇਸਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ॥

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ॥

ਅੰਗ - 433

ਅਤੇ ਕਈ ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ।

ਸੋ ਇਸ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ ਜੋ ਪੂਰਨ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੰਦੀਆਂ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਜਿਥੇ ਜਗਿਆਸੂ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ। ਤਰਕ ਵਿਤਰਕ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਦਾ ਐਨਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਉਲਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਧੂ ਦੀ ਲੋੜ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਾਧੂ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਕੀ ਸਾਧੂ ਭੇਖ ਧਾਰ ਕੇ, ਸਿੰਘ ਬਣ ਜਾਣ ਨਾਲ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕਹਾਉਣ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਬਣਦਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਬਣਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਤਿਆਗ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਬਯ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹਨ, ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਾਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਹਨ, ਆਪ ਤਰੇ ਹਨ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਹੰਭਾਵ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, 'ਮੈਂ' 'ਮੇਰਾ' ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੋ ਮੈਂ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਸਭ ਤੇਰੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਤੋੜਦਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਉਮੈ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਦਾ ਇਲਾਜ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ॥

ਹਉਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹਿ॥

ਹਉਮੈ ਕਿਥਹੁ ਉਪਜੈ ਕਿਤੁ ਸੰਜਮਿ ਇਹ ਜਾਇ॥

ਹਉਮੈ ਏਹੋ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਫਿਰਾਹਿ॥

ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗੁ ਹੈ ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸੁ ਮਾਹਿ॥

ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜੇ ਆਪਣੀ ਤਾ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਮਾਹਿ॥**ਅੰਗ - 466**

ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਉਮੈ ਦੇ ਸੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਉਮੈ ਟੁੱਟਦੇ ਸਾਰ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਉਮੈ ਤੇ ਨਾਮ ਇਕ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦੇ -

ਹਉਮੈ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧੁ ਹੈ ਦੁਇ ਨ ਵਸਹਿ ਇਕ ਠਾਇ॥**ਅੰਗ - 560**

ਜਿਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਹਰ ਘਟ ਵਿਚ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਜਾਗ ਪਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਏ, ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜਿਨਾ ਨਾ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ॥**ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਈ ਜੇਹਿਆ॥****ਅੰਗ - 397**

ਦਰਅਸਲ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਲੱਗ ਥਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹੋ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਹੋ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਚਾਓ ਨਾਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਓਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ 'ਚੋਂ ਉਪਜੇ ਅਨੇਕ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਓਸੇ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ, ਆਤਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਮਸ਼ਟ ਆਤਮਾ ਇਕੱਲ-ਇਕੱਲੇ (ਵਿਅਸ਼ਟ) ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਆਪਣੇ ਪਦ ਤੋਂ ਹੋਰ ਹੇਠਾਂ ਗਿਰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਉਪਰ ਅਨੰਦ ਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਫੁਰਨਿਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਖੀਰ ਉਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਦੀ ਕਾਲੀ, ਗੋਰੀ, ਚਿੱਟੀ ਦੇਹ, ਮਨੁੱਖ, ਔਰਤ ਮੰਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਜੀਵ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਬੇਸੁਧ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜ ਪੜਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਵਾਰ ਨਾਮ ਅਨੰਦਮਯ, ਵਿਗਿਆਨਮਯ, ਮਨੋਮਯ, ਪ੍ਰਾਣਮਯ ਅਤੇ ਅੰਨਮਯ ਕੋਸ਼ ਹਨ। ਉਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੇ ਪਤਨ ਹੋਣ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਰੇੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਟਿਕਾਣੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਪਰੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਰਸ ਹੋ ਕੇ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਮੱਸ਼ਟ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਗਾਟ ਕਹਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ (ਸਰੂਪ) ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਟੁਕੜਾ ਵਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਇਕੋ body ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਮੁੱਚਤਾ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਸੱਤਾ ਜਦੋਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਇਸ ਦਾ ਪਤਨ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਸਦਾ ਹੀ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ ਪਰ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ-ਜੀਵ-ਆਤਮਾ, ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਸੱਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਲ ਕੇ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਸਰ ਅਧੀਨ ਸਰੀਰ ਕਹਾਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਚ ਕੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਤਵਾਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਸ਼ਾ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਰਜੋ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ ਦੀ ਮਾਇਕ ਨੀਂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਗਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦਾ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਜਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਫੇਰਦਾ -

**ਫਰੀਦਾ ਕੂਕੇਦਿਆ ਚਾਂਗੇਦਿਆ ਮਤੀ ਦੇਦਿਆ ਨਿਤ॥
ਜੋ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਞਾਇਆ ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ॥**

ਅੰਗ - 1378

ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ॥

ਅੰਗ - 920

ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਜਿਹੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੁਪਨਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਰਹੇ। ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੱਤ ਬੇਤਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਦੀ ਗਫਲਤ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ। ਜੋ ਅਵਸਥਾ ਸਾਡੇ ਤੇ ਬੀਤ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅਸਾਡਾ ਆਪਾ ਬੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਂਕੜੇ ਬੰਧਨ ਸਾਡੇ ਦੁਆਲੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਬੰਧਨਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੁਪਨੇ ਸੇਤੀ ਚਿਤੁ ਮੁਰਖਿ ਲਾਇਆ॥

ਬਿਸਰੇ ਰਾਜ ਰਸ ਭੋਗ ਜਾਗਤ ਭਖਲਾਇਆ॥

ਆਰਜਾ ਗਈ ਵਿਹਾਇ ਧੰਧੈ ਧਾਇਆ॥

ਪੂਰਨ ਭਏ ਨ ਕਾਮ ਮੋਹਿਆ ਮਾਇਆ॥

ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ ਜੰਤੁ ਜਾ ਆਪਿ ਭੁਲਾਇਆ॥ ਅੰਗ - 707

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਦੋ ਚਾਰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਾਇਆ ਦੀ ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੀਂਦ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਨੀਂਦ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੌਂਦਾ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਨੀਂਦ ਨਸ਼ਾ ਖਾ ਕੇ ਜੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਸਦੀ ਨੀਂਦ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨੀਂਦ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਚੜ੍ਹ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਇਸਨੂੰ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਇਹ ਉਸ ਨੀਂਦ ਵਿਚੋਂ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਸ ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਦਾ ਇਲਾਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਸੇ ਪਹਾੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਕਿਸੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਥੱਲੇ ਘੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ ਛੁਪਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਦੈਂਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ

ਖੋਜਦੇ ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ॥

ਪਾਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਨੀ ਸਚਾ ਮਨਿ ਵਸਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 918

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਭੇਤ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ Nector, ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਖੋਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਛੁਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਨਾਮ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਰੇ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਸੇ ਸਵਰਗੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਸ਼ਕਤੀ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਛਕਾਏ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਧਾਰਣ ਜਲ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਗੁਰੂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਦਸ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ -

ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਏ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 538

ਉਹ ਹੈ ਕਿਥੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਘਟ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਘਟਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥

ਅੰਗ - 3

ਏਕ ਕਵਾਵੈ ਤੇ ਸਭਿ ਹੋਆ॥

ਅੰਗ - 1003

ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏਕੰਕਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਹੋਈ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਦਾ ਨਾਮ ਓਅੰਕਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਓਅੰ' ਦੀ ਲੰਮੀ ਧੁਨ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਉਸ ਧੁਨ ਦੇ ਆਸਰੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਨਿਰੋਲ ਸ਼ਕਤੀ (energy) ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਓਅੰਕਾਰਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤਿ॥ ਓਅੰਕਾਰੁ ਕੀਆ ਜਿਨਿ ਚਿਤਿ॥

ਓਅੰਕਾਰਿ ਸੈਲ ਜੁਗ ਭਏ॥ ਓਅੰਕਾਰਿ ਬੇਦ ਨਿਰਮਏ॥

ਓਅੰਕਾਰਿ ਸਬਦਿ ਉਧਰੇ॥ ਓਅੰਕਾਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਰੇ॥

ਓਨਮ ਅਖਰ ਸੁਣਹੁ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਓਨਮ ਅਖਰੁ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸਾਰੁ॥

ਅੰਗ - 930

ਓਅੰਕਾਰਿ ਤੋਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਜੂਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਓਅੰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਜੜ੍ਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅੰਦਰ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋਇਆ, ਓਅੰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੀ time & space ਸੈਲ ਤੇ ਜੁਗਾਂ ਦੀਆਂ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਬੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਰੀ ਉਤਪਤੀ ਓਅੰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਈ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਧੁਨ (energy) ਹੈ ਇਹ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਹੈ ਇਸ ਧੁਨ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਧੁਨ ਨੂੰ ਏਕੰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਖਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਰਗੁਣ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਮੇਤ ਇਸ ਓਅੰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕੋ ਹਸਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ੴ (ਏਕੰਕਾਰ + ਓਅੰਕਾਰ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਇਹ ਸੋਝੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਉਖਧੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਅਉਖਧ ਆਖਦੇ ਹਨ। 'ਨਾਮ' ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਵਿਹੁ ਜੋ ਅਰਬਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਰੂਹ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਲਹਿ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਜੋ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਤਰਾਂ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਗ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਅਤਿ ਸਿਆਣਾ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ 'ਮੈਂ' ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਹੰ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇਕ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚੋਂ ਪੈਂਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਮਿਟ ਗਈ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰੀਪੂਰਨ ਦੇਖਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਦਿ ਵਲ ਵਧਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅੰਨਮਯ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਪੜਦਾ ਦੂਰ ਕੀਤਾ, ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਣਮਯ ਕੋਸ਼, ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ, ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ, ਮਨੋਮਯ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮਾਇਕ ਅਨੰਦ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਇਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਉਨਮਨੀ ਹੋ ਗਈ, ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਇਥੇ ਤਾਂ ਆਤਮਾ ਹੀ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਆਤਮਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਉਸ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਨਾਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ, ਨੀਂਦ 'ਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਆ ਗਈ, ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਨਿਸ਼ਚੇਪੂਰਵਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਜਾਣ ਕੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਆਤਮਾ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਇਆ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ਕੌਨ ਬਸਾਈ॥

ਤਾ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ ਕੋਊ ਪਾਈ॥

ਨਾ ਇਹੁ ਗਿਰਹੀ ਨਾ ਓਦਾਸੀ॥

ਨਾ ਇਹੁ ਰਾਜ ਨ ਭੀਖ ਮੰਗਾਸੀ॥

ਨਾ ਇਸੁ ਪਿੰਡੁ ਨ ਰਕਤੁ ਰਾਤੀ॥

ਨਾ ਇਹੁ ਬ੍ਰਹਮਨੁ ਨਾ ਇਹੁ ਖਾਤੀ॥

ਅੰਗ - 871

ਸੋ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੁਖੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ 'ਨਾਮ' ਹੈ। ਸੋ ਨਾਮ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥ ਅੰਗ - 1

ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਹਉਮੈ ਵਿਚੋਂ 'ਮੈਂ' 'ਮੇਰੀ' ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਜਬ ਲਗੁ ਜਾਨੈ ਮੁਝ ਤੇ ਕਛੁ ਹੋਇ ॥

ਤਬ ਇਸ ਕਉ ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥

ਜਬ ਇਹ ਜਾਨੈ ਮੈ ਕਿਛੁ ਕਰਤਾ ॥

ਤਬ ਲਗੁ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਮਹਿ ਫਿਰਤਾ ॥

ਜਬ ਧਾਰੈ ਕੋਉ ਬੈਰੀ ਮੀਤੁ ॥

ਤਬ ਲਗੁ ਨਿਹਚਲੁ ਨਾਹੀ ਚੀਤੁ ॥

ਜਬ ਲਗੁ ਮੋਹ ਮਗਨ ਸੰਗਿ ਮਾਇ ॥

ਤਬ ਲਗੁ ਧਰਮਰਾਇ ਦੇਇ ਸਜਾਇ ॥ ਅੰਗ - 278

ਸੋ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਦੇਖੋ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਕਪੜੇ ਭਿੱਜ ਗਏ। ਇਥੇ ਆਏ ਤਾਂ ਇਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਥੇ ਰੂਹ ਭਿੱਜ ਗਈ ਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਭਿੱਜ ਜਾਣ ਦਾ ਚੇਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਰੂਹ ਭਿੱਜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਨਾਮ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਸਤਿਸੰਗਤ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥ ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ - 72

ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਕਿਵੇਂ ਸਦੀਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਾਧਨ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਧਨ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਸਥਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਾਧਨ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਇਹ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਾਲੇ ਪਹਿਲੀ ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਪੀ-ਐਚ. ਡੀ; ਡੀ. ਲਿਟ; ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਾਡੀ ਯਾਦ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਪੁਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਬੋਲ ਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁਲ ਚੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਨਹੀਂ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਜਿਵੇਂ ਹਵਾ ਦੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਕੰਢਿਆਂ ਦੇ ਉਤੋਂ ਆ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਡੁਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਰਸ ਰੱਖਣ ਲਈ ਫੁਰਨਿਆਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰੂਪੀ ਹਵਾ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚੋਂ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਦਾ ਇਕੋ ਸਾਧਨ ਉਪਾਸਨਾ ਹੈ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮੂਰਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ ਜੋ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਫਾਰਮੂਲਿਆਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਉਖੇੜਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਗੁਰੂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨੀ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਵਿਚ ਮਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਸ ਜਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉਪਰ ਜੋ ਪੜਦਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਜਿਥੇ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇ ਜਿਥੇ ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ ਦਾ ਆਖਰੀ ਕੰਢਾ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਰਹੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ, ਅਨੰਤ, ਅਲਖ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਸਰੀਰ ਹੈ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਤੋ ਗੁਣੀ ਖੁਰਾਕ ਦੇਵੋ, ਸਤੋ ਗੁਣੀ ਆਚਾਰ, ਵਿਹਾਰ, ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੋ। ਇਹ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਨ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਅਮੁੱਲ ਵਸਤੂ ਪਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਵਸਤੂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਸਹਿਤ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਬੋਰ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ, ਬੋਰ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਵੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਪਰ ਜੋ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਉਹ ਸਭ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਬੋਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਸਭੁ ਧਰਮੁ ਹੈ

ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਸਚੇ ਕੀ ਵਿਚਿ ਜੋਤਿ॥

ਗੁਰਜ ਰਤਨ ਵਿਚਿ ਲੁਕਿ ਰਹੇ

ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕੁ ਕਢੈ ਖੋਤਿ॥ ਪੰਨਾ - 309

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਬਤ੍ਰ ਰਵਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ?

ਸਭੁ ਆਤਮੁ ਰਾਮੁ ਪਛਾਣਿਆ ਤਾਂ

ਇਕੁ ਰਵਿਆ ਇਕੋ ਓਤਿ ਪੌਤਿ॥

ਇਕੁ ਦੇਖਿਆ ਇਕੁ ਮੰਨਿਆ ਇਕੋ ਸੁਣਿਆ ਸ੍ਰਵਣ ਸਰੋਤਿ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਲਾਹਿ ਤੂ ਸਚੁ ਸਚੇ ਸੇਵਾ ਤੇਰੀ ਹੋਤਿ॥

ਪੰਨਾ - 310

ਸੋ ਨਾਮ ਦੀ ਸੰਭਾਲਣਾ ਵਾਸਤੇ ਤਾਕੀਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗਿਆਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਆਤਮਾ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲੜੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਥਿਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਪਤਿਤ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਅਸੀਂ ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ, ਧੁੰਦਾਂ ਵਿਚ ਚਲ-ਚਲ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਵਪਾਰ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਏ ਹਾਂ। ਉਸ ਸਮੁੱਚੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰੋ, ਸਤਿਸੰਗ ਇਸ ਦਾ ਸਟੋਰ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਸਾਡੇ ਗੋਚਰੇ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ, ਅਸੀਂ ਸਾਧਨ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਈਏ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਰਮਲ ਮੁਖ ਜਾਈਏ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਜੀਵਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਲੰਕ ਰਹਿਤ ਜਾਣ ਲਈ ਪਰੇਰੀਏ।

ਬਾਰਸ਼ ਥੰਮ ਗਈ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਤੇ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ, ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ, ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਹੋਵੇ।

ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮੌਸਮ, ਠੰਢ ਵੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਧੁੰਦ ਵੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਕਿਸੇ ਸੂਰਮੇ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਝੱਖੜ ਚਲਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਮੀਂਹ ਵਰਸਦੇ ਹੋਣ ਫੇਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ, ਸਾਗਰ ਹੋਵੇ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਲੰਘ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕੋਈ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਫਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਐਨੀਆਂ ਮੈਲ ਦੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਜਮ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਲਾਗ ਖੱਟ ਲਈਏ। ਪੈਸੇ ਟਕੋ ਦੀ ਬਾਤ ਹੋਵੇ ਆਦਮੀ ਦੌੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾਚ-ਗਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁਬਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਗੋਤੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੀ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਹੱਥ ਮਾਰੇ ਆਪਣੇ ਬਿਗਾਨੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਸ ਅੰਧ ਕੂਪ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਗਿਰਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢ। ਉਸ ਦੇ ਕੱਢਣ ਦਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੌੜੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ - ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ, ਹੱਥ ਪੈ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ, ਫੇਰ ਆਦਮੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਅਪਣੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਮੈਂ' ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, 'ਮੈਂ' ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਚਿੰਬੜਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਵਿਘਨ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਜਿੰਨੇ ਘਾਟੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜਦੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਮ ਚਿੰਬੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ - ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਵੀ ਤੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਵੀ। ਜਦੋਂ 'ਮੈਂ' ਵਿਚੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਗਿਰਦੀ ਹੋਵੇ, ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਏਕੋ ਏਕੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਵਿਆਪੈ॥

ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਪਛਾਣੈ ਇਉ ਘਰੁ ਮਹਲੁ ਸਿਵਾਪੈ॥

ਅੰਗ - 930

ਹੈ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਵਿਚ, ਪਰ ਮੂੰਹ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ-ਇਕ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀਆਂ, ਜੰਮਣ-ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ, ਪਾਪ-ਪੁੰਨ ਦਾ ਬੀਜ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ ਤੇ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਬੀਜ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਆਦਮੀ ਜੰਮਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਮਰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਵਿਛੜਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਨਿਰਾਸ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆਏਗਾ, ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ 'ਮੈਂ' ਹੈ ਉਸ ਦੀ। ਸੋ 'ਮੈਂ' ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਹੈ। 'ਮੈਂ' ਦੇ ਵਿਚ ਮੋਟੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ - ਇਕ ਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਧਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਮੇਰੀ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ - ਮੇਰਾ ਮਨ, ਮੇਰਾ ਤਨ, ਮੇਰਾ ਧਨ। ਸੋ 'ਮੇਰੀ' ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ, ਬੇਅੰਤ ਦੁਖ ਨੇ। ਇਸ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸੱਚਮੁਚ ਸੋਝੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਮੰਨ ਲਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੁਖੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਛਿਟ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਧਰ ਦਿਓ - ਤਿੰਨੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ - ਮਨ ਹੈ ਮੇਰਾ, ਤਨ ਹੈ ਤੇ ਧਨ ਹੈ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ; ਫੇਰ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਬਾਕੀ ਇਕ ਹੋਂਦ ਜਿਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਿੱਛੇ, ਜਿਸਨੂੰ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਹੋਂਦ ਸੱਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਮੇਰੀ' ਲਹਿ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅੱਧਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਖੀ ਸਰੂਪ ਹਾਂ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦਾ, ਦੇਖਣਵਾਲਾ ਹਾਂ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰੋੜਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਘੁੰਮ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਕਿਉਂ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ? ਕਿਉਂ ਮੇਰੇ ਗਲੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ? ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਟਿਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਤੈਨੂੰ ਪਰਮ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਾਹੁਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ 'ਮੈਂ' ਵੀ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਤਨ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਮਨ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਧਨ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ 'ਅੰਤਸਕਰਣ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਤਾਂ ਫੁਰਨੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਵੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਆਦਮੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਓਨਾਂ ਚਿਰ 'ਮੈਂ' ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ -

ਤਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਧਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਮਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਕੀਆ॥

ਅੰਗ - 610

ਜਦੋਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਉਸ ਦਾ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਆਪਣਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ, ਫੇਰ ਉਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਦੇ ਬੈਠਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਦੇਖਿਓ, ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਦਿਓ ਗੁਰੂ ਨੂੰ। ਆਪ ਦੇਖਿਓ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਏਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਦਏਗਾ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਰਿਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ 'ਮੈਂ' ਫੇਰ ਵਸ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ 'ਮੈਂ' ਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਇਹ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰਮ ਮੌਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਣੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਨੇ, ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। 8 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਕੀ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ? ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਸੀ, ਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਗਲ ਸੀ, ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਐਸਾ ਅਧਿਆਸ ਬੈਠ ਗਿਆ ਕਿ ਜੋ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ, ਰਾਜ-ਭਾਗ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦੇ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖੀ, ਮਜਬੂਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ -

ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ॥

ਅਛਤ ਰਾਜ ਬਿਛੁਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 658

ਰਾਜ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਰਾਜ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਆਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਿਹੜੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਜਾਗ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਤੇ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਉਹ ਸੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੈ? ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, 8 ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਮੰਗਾ ਲਏ, ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਿਛੇ ਪੈਸੇ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਹ ਹਨ ਲੇਕਿਨਿ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਸੋ ਇਕ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਬਾਲਕ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੀ, ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਦਾ 8-9 ਸਾਲ ਦਾ ਜਾਂ 10 ਸਾਲ ਦਾ, ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਬਾਲਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਇਕ ਉਹ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ - 'ਇਹ ਸੱਚਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾ?' ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਐਡੇ-ਐਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬੈਠੇ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਵਰਸ਼ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਭਾਸ਼ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ ਵੇਦਾਂ ਤੇ, ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਤੇ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਤੇ, ਉਹ ਇਸ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ? ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜ। ਪਾਲਕੀ ਤਿਆਰ ਕਰਾ ਕੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਿਥਲਾਪੁਰੀ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅੱਠ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਸਭਾ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਭਾ ਲੱਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਬੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ 8 ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਝਾਕਦਾ ਕਿਧਰੇ ਨੂੰ ਹੈ, ਪੈਰ ਕਿਧਰੇ ਨੂੰ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਹੱਥ ਕਿਧਰੇ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਅੰਗ ਹਿਲਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਹਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਜਿੰਨੀ ਸਭਾ ਬੈਠੀ ਸੀ - ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ, ਜਗਿਆਸਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਾ ਕਿਹੜਾ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜਾ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰ ਦਏਗਾ ਜਿਹੜਾ ਸਾਥੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ, 8 ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਹ ਬੱਚਾ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਦਏਗਾ। ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਜਗਿਆਸਾ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਦੇਖੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹਾਸਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਹੱਸ ਪਏ, ਖਿੜਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਹੱਸਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਆਤਮਦਰਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ, ਸਾਰੇ ਚਰਮਦਰਸ਼ੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਜੋ ਚਰਮਦਰਸ਼ੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਮੜੇ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਹ ਸਭਾ ਤਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭਾ ਹੈ ਸਾਰੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੱਸਣ ਲਗ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗਿਆ। ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਰਾਜਨ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਮੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਕੀ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚਮਾਰ ਨੇ।

ਐਨੀ ਗੱਲ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗਈ, ਸਾਰੇ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਗਏ ਆਪਣੇ ਆਸਣਾਂ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ, ਕੋਈ ਬਾਹਾਂ ਉਚੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਦੂਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲ ਬੁਲਾਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਬੱਚਾ! ਸਾਡੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਥੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ? ਕੋਈ ਕਹੇ ਅਸੀਂ ਸਰਾਪ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਕੁਝ ਕਹੇ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਰਾਜਨ! ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਭਾ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਪਰ ਇਹ ਤੇਰੇ ਨਮਿੱਤ ਹੋ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਹ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸਾਡੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਚਰਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ‘ਚਮਾਰ’ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰ ਕੇ ਸਾਡੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਜੀ, ਆਪ ਵੀ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀਗਣ ਜਿੰਨੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬੈਠੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਖੇਦ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਖੇਦ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੋਲ-ਕੁਬੋਲ ਬੋਲ ਰਹੇ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ। ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?

ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਰਾਜਨ! ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ। ਦੇਖੋ, ਮੈਂ ਆਇਆ ਤੇ ਇਹ ਹੱਸੇ ਕਿਉਂ ਨੇ? ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੱਸੇ? ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਉਂ ਹੱਸੇ? ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਵਾਹਨ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਵਲ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਲ ਕੋਈ ਸੁੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਰੂਪ ਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਿਆਨੀ ਹੱਸ ਲੈਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਅਗਿਆਨੀ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੇ, ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਸ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਹੈ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਏਗੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਸਾ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਠੇਸ ਲੱਗੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਜਿੰਨੇ ਖਿਆਲ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸੀ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਵਾਸਤੇ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਪਰੀਤ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਕਰਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ - ਐਡੇ-ਐਡੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ, ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਗੰਨਾ ਵਿੰਗਾ-ਤੜਿੰਗਾ ਹੋਵੇ, ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਹੋਣ, ਉਸ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਰਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲ ਜੇ ਅਗੜਾ-ਦੁਗੜਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪੱਤੀਆਂ ਜੇ ਉਖੜੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਇਹ ਆਤਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਹਿ ਕੇ ਚਰਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਮ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਸੋ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ੈਣੀ ਬੁੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਚਰਮ ਵਿਸ਼ੈਣੀ ਬੁੱਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਥੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਤੇ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਗੱਲ ਕਰਨ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਉਸ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਨੀਵੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੰਤਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਿਸ਼ਚੇ-ਪੂਰਵਕ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ-ਮੰਡਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਮਨ ਦੇ ਫੁਰਨੇ ਰੋਕ ਕੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਖਿਆਲ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਓਨਾਂ ਕੁ ਚਿਰ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਚਰਮ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਨੀਵੀਆਂ ਪਾ ਲਈਆਂ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੱਸੋ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋ! ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਕੋਈ ਆਪ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਆਇਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਕਰੋ।

ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਸੱਚਾ ਹੈ?

ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਰਾਜਨ! ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਹੈਂ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਸਦਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਸੋ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਜਵਾਬ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਝੂਠਾ ਉਹ ਵੀ ਝੂਠਾ।”

ਐਨੀ ਗੱਲ ਕਹੀ, ਨਾ ਉਹ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਈ, ਨਾ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਿਹਚਾ ਆਇਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਕਰ, ਜੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰਾਜੇ ਨੇ ਰਾਜ-ਗੱਦੀ ਖੋਹ ਲਈ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੈਨੂੰ ਬੇਇਜ਼ਤ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਪਾਇਆ ਤੇ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਐਨਾ ਗਹਿਰਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਤੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਐਨਾ ਭਰਮ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਸੱਚਾ ਹੈ। ਰਾਜਨ! ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਝੂਠੇ ਨੇ। ਜਿੰਨਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਸੌਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਝੂਠੇ ਨੇ। ਇਥੇ ਸਤਿ ਅਵਸਥਾ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਆਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ‘ਮੈਂ’ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ‘ਮੈਂ’ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ‘ਮੈਂ’ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

ਸੋ ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆ ਗਈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਿਆ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਐਡੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਐਨਾ ਦੁੱਖ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਨਿਗੁਰਾ ਹੈਂ ਅਜੇ ਤੱਕ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਰਕਾਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਕੇ ਦੂਸਰਾ ਪੈਰ ਉਪਰ ਰੱਖਣ ਤਕ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਜਾ ਕੇ ਚੰਦਨ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਰਾਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਬੱਚਾ ਫੇਰ ਉਠਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਚੰਦਨ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਰਾਜਨ! ਘੋੜਾ ਮੰਗਵਾ।”

“ਘੋੜਾ ਮੰਗਵਾ ਲਿਆ।”

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੁਣ ਦੱਸ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ?”

ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਫੜ ਲਈਆਂ ਤੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੰਨੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾਵਾਂ, ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਉਹ ਹੋਏਗਾ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ-ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਦੇਵੇ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਠੀਕ ਹੈ।” ਰਾਜਾ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਰਾਜਨ! ਠਹਿਰ! ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦਕਸ਼ਣਾ ਕਿਥੋਂ ਦੇਵੇਂਗਾ?”

ਰਾਜਾ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਰਾਜਨ! ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਲਗਾਓ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਲਗਾਓ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਓ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਤੂੰ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਂਗਾ, ਤੱਤ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦਕਸ਼ਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਜਾ ਸਾਨੂੰ - ਅਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ।”

ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਲਾਜ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗੁ ਹੈ ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸੁ ਮਾਹਿ॥

ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜੇ ਆਪਣੀ ਤਾ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਮਾਹਿ॥

ਅੰਗ - 466

ਹਉਮੈ ਦੀ ਦਾਰੂ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਦੀ ਦਾਰੂ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਦੱਸੋ ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ-ਦੇ, ਤਨ ਦੇ-ਦੇ, ਮਨ ਦੇ-ਦੇ, ਧਨ ਦੇ-ਦੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਠੀਕ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਤੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਚੂਲੀ ਲਈ, ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਮਨ, ਮੇਰਾ ਤਨ, ਮੇਰਾ ਧਨ ਤੁਹਾਡਾ ਹੋਇਆ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਕੁਝ ਨਾ ਰਿਹਾ।

ਕਬੀਰ ਮੇਰਾ ਮੁਝ ਮਹਿ ਕਿਛੁ ਨਹੀ ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਿਛੁ ਹੈ ਸੋ ਤੇਰਾ॥

ਅੰਗ - 1375

ਇਹ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸਾਰਾ -

ਤੇਰਾ ਤੁਝ ਕਉ ਸਉਪਤੇ ਕਿਆ ਲਾਗੈ ਮੇਰਾ॥

ਅੰਗ - 1375

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ - ਤਨ ਨਾਲ, ਮਨ ਨਾਲ, ਧਨ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿਤਾ, ਕੱਟ ਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ ਤੇ ਇਹ ਪੈਰ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਠਹਿਰ ਰਾਜਨ! ਸਰੀਰ ਦੀ ਹਰਕਤ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਕਰੀ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੋਚ, ਤੂੰ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ ਨੇ, ਸਰੀਰ ਵੀ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਿਲਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਹਿੱਲੇਗਾ, ਤੇਰਾ ਘੋੜਾ ਧਨ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਫੁਰਨਾ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਹੁਣ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਹੜੀ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘੋੜੇ ਦੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਹੁਣ। ਨਾ ਤਾਂ ਘੋੜਾ ਤੇਰਾ ਹੈ, ਨਾ ਤਨ ਤੇਰਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਮਨ ਤੇਰਾ ਹੈ।”

ਐਨੀ ਗੱਲ ਜਿਸ ਵਕਤ ਸੁਣੀ ਉਸ ਨੇ, ਈਮਾਨਦਾਰ ਸੀ ਬੰਦਾ, ਦਿਲੋਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ; ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਈ? ਪੂਰਨ ਇਕਾਂਤ, ਮਹਾਂ ਸੁੰਨ ਵਰਤ ਗਈ, ਫੁਰਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਨੋ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਚੁੱਪ ਕਰਿਆ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆ ਗਿਆ (ਫਰਿਆਦੀ) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਉਸ ਪੰਡਤ ਨੇ ਆ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲਿਆ, ਆਹ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਡਾਕੂ ਨੇ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਧਨ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ, ਸਿਪਾਹੀ ਭੇਜ। ਰਾਜਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ। 15 ਮਿੰਟ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਅਖੀਰ 15 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤ ਭੈੜੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੋਲਾ ਹੈ, ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਪਾਪੀ ਬੰਦਾ ਹੋਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਫਰਿਆਦ ਨਾ ਸੁਣੇ। ਧਿਆਨ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪੱਥਰ ਹੋਇਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਜਦੋਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਗਏ ਕਿ ਹਾਂ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ -

ਤਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਧਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਮਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਕੀਆ॥

ਅੰਗ - 610

ਅਰਪਨ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਅਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ॥

ਸੁਖ ਸਨੇਹੁ ਅਰੁ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਨਹ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੈ ਲੋਭੁ ਮੌਹੁ ਅਭਿਮਾਨਾ॥

ਹਰਖ ਸੌਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਉ ਨਾਹਿ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨਾ॥

ਅੰਗ - 633

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁੱਦ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, “ਰਾਜਨ! ਘੋੜਾ ਛੱਡ ਦੇ।”

ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਈ, ਰਕਾਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਘੋੜਾ ਛੱਡਾ ਕੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ। ਰਾਜਾ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਰਾਜਨ! ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਮਨ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਤੇਰਾ ਧਨ ਵੀ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਤੂੰ ਰਾਜ ਕਰ ਤੇ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੱਲ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਰਾਜ ਕਰਿਆ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਭਗਤੁ ਵਡਾ ਰਾਜਾ ਜਨਕੁ ਹੈ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਇਆ ਵਿਚਿ ਉਦਾਸੀ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 10/5

ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਉਦਾਸ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਹਉਮੈ ਛੱਡ ਦਿਤੀ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਣਾ ਦਿਤੀ, ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਮੁੜ ਕੇ ਬਣਾਈ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਸ਼ਬਦ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪੰਗਤੀ ਹੈ ਇਹ ਕਿ -

ਤਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਧਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਮਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਕੀਆ॥

ਅੰਗ - 610

ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਐਡਾ ਡੂੰਘਾ ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹੀ ਇਕੋ ਹੀ ਤੁਕ ਨੂੰ ਕਮਾ ਲਈਏ ਮਿਹਨਤ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ, ਸਾਧਨ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ; ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਕ ਜਨਮ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਦੋ ਜਨਮ ਲੱਗਣ ਜਾਂ ਦਸ ਜਨਮ ਲੱਗਣ, ਇਕੋ ਇਸੇ ਤੁਕ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਮਾ ਲਈਏ, ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਅਪਣੱਤ ਕੱਢ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡਾ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਸਾਕਸ਼ੀ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਸਾਖੀ ਜਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੱਤ੍ਰਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ। ਜਦੋਂ ਸੱਤ੍ਰਾ ਦਿੰਦੇ-ਦਿੰਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਜੋੜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ, ਮੇਰਾ ਘਰ, ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ, ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਝਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਗਿਰ ਕੇ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਹ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਅਖੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਜੋ ਬਚਨ ਆਇਆ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਗਿਰੇ ਪਏ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਨਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੱਭਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਅਸੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਹੀ ਦਇਆ ਹੈ ਤੂੰ ਰੱਖ ਲੈ। ਉਸ ਨੇ ਦਇਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸਾਡੇ ਉਤੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਜਾਗਣਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਹਰੀ ਜਸ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਬਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਗੋੜੇ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਗੋੜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੜਪ ਰਹੇ ਨੇ। ਥੋੜ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸੋ ਐਸਾ ਤੁਸੀਂ ਤਪ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਤਪ ਦਾ ਕੋਈ ਭਾਵ ਕੱਢੋ, ਹੋਰ ਉਚੇ ਚੱਲੋ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ-ਪੁਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਂ ਪਰਮ ਸੁਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਈਏ।

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ॥

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ, ਜਿਥੇ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਉਥੇ ਤਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਖੇੜਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੇਅੰਤ ਐਸੇ ਰੋਗ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਅਨਜਾਣ ਹਾਂ। ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਜੋ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਪੂਰੀ ਪੈਂਤੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਉਸ ਨੇ, ਅਜੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸੇ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੋਗ ਨੇ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਬਾਦੀਆਂ ਨੇ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੇ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਖਾਣੀਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਬਾਣੀਆਂ ਤੇ ਚਾਰ ਖਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਬਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਬੇਅੰਤ ਪੌਣਾਂ ਨੇ। ਜਿੱਥੇ ਤਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ ਇਹ ਹਰੀ ਦਾ ਜੱਸ vibrations (ਤਰੰਗਾਂ) ਰਾਹੀਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਕਿੰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਫਲ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ -

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੁਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ.....॥

ਅੰਗ - 669

ਆਉਂਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨੇ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਤੋਂ, ਗਾਉਂਦੇ ਵੀ ਨੇ, ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਵੀ ਨੇ -

..... **ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ॥**

ਅੰਗ - 669

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ

ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ॥

ਅੰਗ - 669

ਹੁਣ ਇਥੇ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਗਾਣਾ-ਸੁਣਨਾ ਥਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਕਿਸੇ ਖਿਆਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਫਲ ਬਹੁਤਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ, ਖੇੜਾ ਨਹੀਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲਿਖਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 546

ਜਿਹੜੇ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਤੇ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਰੋੜ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੰਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਿਲਦਾ ਵੀ ਹੈ ਫਲ ਜਾਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਗੱਲ ਸਤਿ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਮਿਥਿਆਵਾਕ ਹੈ। ਜੇ ਐਨਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ - ਕਈ ਕਰੋੜ ਜੱਗਾਂ ਦਾ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਫਲ ਮਿਲਦੇ ਨੇ ਜੇ ਉਹ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਵੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜੰਮਣਾ-ਮਰਨਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣ ਵਾਸਤੇ ਫੇਰ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹਿਰੰਗ ਸਾਧਨ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੇ ਅੰਤਰੰਗ ਸਾਧਨ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਚਾਰ ਨੇ - ਸੁਣਨਾ, ਮੰਨਣਾ, ਮੰਨ ਕੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ, ਅਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣਾ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਫੇਰ ਮੰਨਿਆ ਸੀ।

ਐਉਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਸੁਣਨਾ ਤਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਅਧਿਆਪਕ ਸਬਕ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, theory ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ theory ਸੁਣ ਲਈ ਕਿ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ 2:1 ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਜੇ ਬਿਜਲੀ ਲੰਘਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਢੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਈ - ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ ਉਹ ਯੋਗਤਾ-ਸੰਪੰਨ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਅਨਜਾਣ ਨਹੀਂ, ਅਟਕਲ-ਪੱਚੂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਸਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਜੇ ਉਹ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਤਾਂ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਗੋਲ ਹੈ। ਨਾ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਨਾ ਬੱਚੇ ਨੇ ਦੇਖੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਬੱਚਾ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਗੋਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਦੋ ਗੈਸਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਖਾਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਿਜਲੀ ਲੰਘਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਣੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸ ਦਿਤਾ। ਸ਼ਾਹਿਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਘੁੱਟ ਕਿਤੇ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਸਿਲੰਡਰ ਪਏ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਕਿਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਪਿਆਸੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਲੈਬੋਟਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸੀ ਉਹ ਤੀਸਰੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਚੌਥੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਲਈ। ਸੋ ਇਹ ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਰ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਅੱਗੇ ਵਧ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਸੋ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਫਲ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਜੁਗਤ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਰੀਕਾ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਚੱਲਿਆ ਹਾਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਦਰ ਤੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਮੇਰੇ ਤੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਹਲਾ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਵਲ ਲੈ ਚੱਲਿਆ ਹੈਂ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋਗਾ ਤਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਝੋਲੀ, ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਲਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਤੋਂ ਵਿਹੂਣਾ ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਦਾਤਾਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਾਟੀ ਹੋਈ ਝੋਲੀ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਗਿਰ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਕਰੋੜ-ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੀਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ, ਫਟੀ ਹੋਈ ਝੋਲੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਛਾਨਣੀ-ਛਾਨਣੀ ਹੋਈ ਝੋਲੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ ਇਕ ਕਦਮ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਵਲ ਨੂੰ ਪੁੱਟੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸ਼ਵਮੇਧ ਯੱਗ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏਗਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਫਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੀ ਹੈ, ਏਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

**ਚਰਨ ਸਰਨ ਗੁਰੂ ਏਕ ਪੈਂਡਾ ਜਾਇ ਚਲ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋਟਿ ਪੈਂਡਾ ਆਗੈ ਹੋਇ ਲੇਤ ਹੈ।**

ਕਬਿੱਤ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਸਾਨੂੰ ਵਿਛੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਬੰਦਾ ਹੈਂ। ਕਿੰਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਮੈਂ, Psychology ਦੀ ਕਰੀ ਹੈ, Economics, ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕਰੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ, ਡੀ. ਲਿਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸ, ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਖੁਸ਼ੀ ਤੇਰੀ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ? ਤੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ-ਕੁ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਚਲਦੇ ਨੂੰ? ਸਫਰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਚਲਿਆਂ ਨੂੰ?

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ॥

ਅੰਗ - 999

ਦੱਸ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ਤੇ ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ? ਹੁਣ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸੋਚਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੀ ਦੱਸਾਂ। ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਰੋਪੜ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਦੀਵਾਨ ਸੁਣਨ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ, ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਜਾਣ ਹੈਂ -

ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ॥

ਅੰਗ - 999

ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੈਨੂੰ ਚਲਦੇ ਨੂੰ? ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਠ ਵਜੇ ਘਰੋਂ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਨਜਾਣਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਜੇ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਜੇ ਤੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜ਼ੀਰੋ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ, ਈਰਖਾ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਉਤੇ ਫਤਹਿ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ, ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਜਾਣ ਹੈਂ -

ਪੜਿਆ ਮੂਰਖੁ ਆਖੀਐ ਜਿਸੁ ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰਾ॥

ਅੰਗ - 140

ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਾਡੀ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਅਨਜਾਣ ਹੋ, ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਜਾਣ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਫੇਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਕੌਣ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਕਹੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਡੀ. ਲਿਟ. ਕਰੀ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਸਬਜੈਕਟ ਦੀ ਤੂੰ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕਰ ਲਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲੈ ਲਈ। ਜੇ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਏਂ, ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੇ। ਮੈਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਿਚ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਥੇ ਭਾਵੇਂ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਘੁੰਮੀ ਜਾਓ ਤਾਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦਾ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਐਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਐਨੇ ਸਬਜੈਕਟ, ਐਨੇ ਵਿਭਾਗ ਨੇ, ਆਦਮੀ ਪਾਗਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਿਤੇ ਐਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਭਲਾ ਐਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿੰਨਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪੜ੍ਹ ਲੈ -

ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ ॥

ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੇੜੀ ਪਾਈਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀਅਹਿ ਖਾਤ ॥

ਅੰਗ - 467

ਜਦੋਂ ਚਰ੍ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸਿਆਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਡੰਗਰਾਂ ਨੂੰ ਚਰ੍ਹੀ ਖੁਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੱਤੀ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਗੱਰਾ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਇਉਂ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾ ਦੇਵੋ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਰੈਕ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਤੇ ਫੇਰ ਜਿਵੇਂ ਦਾਣਿਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਈਏ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਏ -

ਪੜੀਐ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾਸ ॥ ਅੰਗ - 467

ਬਰਸ ਵੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਸਾਸ-ਸਾਸ ਵੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੜ੍ਹੋ-

ਪੜੀਐ ਜੇਤੀ ਆਰਜਾ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਸਾਸ ॥

ਅੰਗ - 467

ਆਖਰੀ ਸ਼੍ਰਾਸ ਵੀ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੋਵੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣਗੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਬੜਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏਗਾ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਇਕੱਠ ਹੋਣਗੇ ਲੱਖਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਕਿ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਸਲੀ ਤਾਂ ਇਕ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਲੇਖੇ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ ॥

ਅੰਗ - 467

ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਹਉਮੈ ਦੀ ਝਖਣਾ ਝਾਖ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਤੁਹਾਡੇ ਮੰਤਕ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਫਿਲੋਸਫੀਆਂ, ਜੇ ਤੂੰ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ, ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜ਼ੀਰੋ ਹੈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਵੇਂ ਥਕਾਵਟ ਹਾਸਲ ਕਰੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੇ ਅੰਦਰ-ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੇਂਗਾ, ਰੁਲ ਜਾਏਂਗਾ, ਸੰਘਣਾ ਵਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਫਲਾਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਉਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਤਾਂ ਰੁਲ ਗਿਆ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਇਕ ਪੜ੍ਹਨੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੂਰ, ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਸੌ ਪੜਿਆ ਸੌ ਪੰਡਿਤੁ ਬੀਨਾ

ਜਿਸੁ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਗਲਿ ਹਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - 938

ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੂਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਵੀ, ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ - ਕਿਤਾਬੀ-ਕੀੜੇ। ਸੌ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਬੰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੀ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣਾ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ? ਸਾਨੂੰ ਲਿਜਾਣਾ ਕਿਥੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਐਸੇ ਅਧਿਆਸ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਪੈ-ਪੈ ਕੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜਨਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਬੁਢੇਪਾ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਮੌਤ ਹੋਵੇ, ਜਿੱਥੇ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਦੁੱਖ ਨਾ ਆਵੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਰਨਾ ਤੂੰ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਿਓ ਦਾਸ ਗੋਵਿੰਦ ਪਰਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - 714

ਜੇ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਣ ਹੋ ਜਾਵੇਂ, ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਛੱਡ ਦੇਵੇਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ ਆਸਰਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਬਿੱਲੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਆਸਰਿਤ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਇਣ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ; ਜਿਥੇ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਰਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਰ ਲੈ, ਦੂਜੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਅਬਿਨਾਸੀ ਖੇਮ ਚਾਹਿ ਜੇ ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - 714

ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਬਿਨਾਸੀ ਖੇਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖ। ਤੈਨੂੰ ਪੂਰਨ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਲਈ ਦੁੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹਟਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ! ਜਿਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਓਵੇਂ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਕੀ ਫੁਰਨਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ?

ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਨਜਾਇਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਆਪ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਆਪ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਨਾ ਆਪ ਹਿਲ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਵਲ ਪੈ ਕੇ ਸਰੀਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੂਏ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਪਿਛਾਂਹ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੂਆ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਐਨੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਕੀ ਇੱਛਾ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਗਰਕ ਕਰ ਦਿਆਂ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ! ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਆਪਾਂ ਕਰਨੀ। ਐਨਾ ਜੋਸ਼ ਤੈਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਰਾਤ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਜੂਠੇ ਛਿਲਕੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾ ਲਏ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਫੇਰ ਮਤੀਦਾਸ! ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ।”

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਲਾਲ ਸੁਰਖ ਤਵੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਚਰਨ ਰੱਖਣ ਲੱਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਪਰਾਣਾ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਭਾਈ ਪਰਾਣਾ! ਠਹਿਰੋ! ਕੁਝ ਨਾ ਕਰੋ। ਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਸੀ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ, ਲਾਲ ਸੁਰਖ ਤਵੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।”

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਫੇਰ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਗਰਕ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਸੀ, ਤਾੜੀ ਮਾਰਨ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਹੁਣੇ।” ਤਾੜੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹਟਾ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਆਪਾਂ ਕਰਨੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੈ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ! ਆਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕਰਨੀ। ਤੂੰ ਦੇਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਕੀ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਕ ਹਾਂ? ਆਤਮਾ ਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨਾ ਕੋਈ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਵੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਬਾਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਦਾ ਅਮਰ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਅਮਰ ਹਾਂ। ਇਸ ਸ਼ਰੀਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਜਾਣਾ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਪੜੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਾਟਣਾ ਹੀ ਪਾਟਣਾ ਹੈ।”

ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹਟਾ ਦਿਤਾ। ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਤੀਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ, ਜਕੜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਕੜਾਂ ਵਿਚ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਾ ਸੀਸ ਤੇ ਜਦੋਂ ਰੱਖਿਆ, ਜਲਾਦ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਅਜੀਬ ਬੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਕਤ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਫਿੱਕਾਪਣ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਸਗੋਂ ਲਾਲੀ ਆ ਗਈ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ! ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ, ਆਰਾ ਤੇਰੇ ਸੀਸ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਦੋ ਫਾੜ ਹੋ ਜਾਣੇ ਨੇ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਆ ਗਈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਤੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਬੜੇ ਸਖਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਤੇਰੇ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਤੇਰੇ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਰਦ ਹੈ, ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਦੀ ਚਮਕ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੈ?”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਜਲਾਦ! ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ, ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ।”

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਹੀਂ, ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ! ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਾ।”

ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਇਹ ਜਾਨਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਮੈਂ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਾਧਨ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੰਡਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਸੋ ਹੇ ਜਲਾਦ! ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਗਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਡਰ ਕੀ ਲੱਗਣਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਕ ਨਸ਼ਾ ਪਿਲਾ ਦਿਤਾ ਸਾਨੂੰ, ਜਿਹੜਾ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਮੁੜ ਉਹ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸਾਡਾ ਉਤਰਿਆ। ਉਹ ਖੁਮਾਰੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਮੌਤ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਖੁਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ -

ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ ਨਾਨਕਾ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹੇ ਦਿਨ ਗਤਿ।

ਕੁਝ ਸਮਝਿਆ, ਕੁਝ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਕੋਈ ਤੇਰੀ ਮੈਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਕ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇ, ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੱਲ ਹੈ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਘੁਮਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਓਧਰ ਕਰ ਦੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂ।

ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਕੀ ਹੋਈ? ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕੱਟ ਰਹੇ ਨੇ ਤਾਂ ਜਲਾਦ ਨੇ ਕਲਾਈ ਤੋਂ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਉਪਰ ਗੰਡਾਸਾ ਧਰ ਲਿਆ-ਟੋਕਾ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਟੋਕੇ ਵਲ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਲਾਦ ਵਲ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ। ਜਲਾਦ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੰਬਣੀ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਸਰੀਰ ਠੰਢਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ! ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਹਾਂ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਦੱਸ! ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤੂੰ?”

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਜ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕੱਟ ਦਿਓ ਤੇ ਮੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦ ਹੈ....., ਚੀਚੀ ਉਂਗਲੀ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤਿੰਨ ਬੰਦ ਇਸ ਦੇ ਨੇ, ਨਾਲ ਦੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੰਦ, ਫੇਰ ਤਿੰਨ, ਫੇਰ ਤਿੰਨ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ, ਇਹ 15 ਬੰਦ ਬਣਦੇ ਨੇ ਉਪਰ ਦੇ, ਸੋਲ੍ਹਵਾਂ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਲਾਈ ਦਾ। ਤੂੰ ਤਾਂ 15 ਬੰਦ ਛੱਡ ਕੇ ਸੋਲ੍ਹਵੇਂ ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।”

ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਡਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਾ! ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਸਰੀਰ ਮਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਮਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਣਾਅ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਸਾਡਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਸਮਝ ਪਹਿਲਾਂ, ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ।

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ॥

ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ॥

ਅੰਗ - 999

ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪਤਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਨੂੰ 100 ਜਨਮ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਜਨਮ ਦਾ, ਪੰਜ ਜਨਮ ਦਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰੋੜਾਂ ਸਰੀਰ ਮਿਲੇ ਨੇ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ॥

ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ॥

ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ॥

ਅੰਗ - 176

ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੇਹੀ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਪਿਆਰਿਆ!

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੁਣ ਤੂੰ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੈਨੂੰ ਦੇਹੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਕੀਮਤੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਕਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਕਿੱਡੀ ਅਮੁੱਲੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਜੇ ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹੀਰੋ ਦੀ ਕਦਰ, ਲਾਲ ਦੀ ਕਦਰ ਜੌਹਰੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਾਲ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਮਰਦਾਨਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਸੰਸਾਰ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਨਾਮ ਕਿੱਡੀ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਬਹੁਤ ਹੋ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਪਰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ-ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਨਹੀਂ, ਕਦਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਗ੍ਰਾਹਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਨਾਮ ਦੇ।

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਰਾਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇ ਕੈ ਕਬੀਰਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਖੋਲ੍ਹ ॥

ਨਹੀ ਪਟਣੁ ਨਹੀ ਪਾਰਥੁ ਨਹੀ ਗਾਹਕੁ ਨਹੀ ਮੋਲੁ ॥

ਅੰਗ - 1366

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਹੈ? ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਮੱਝਾਂ ਗਾਈਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਹੈ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਹੈ। ਲੜਕੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣ, ਲੜਕਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤੜਫਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਲੜਕੀਆਂ ਵੀ ਲੜਕੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਹੈ ਜੋ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾਮ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਕਦਰ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸੰਸਾਰ ਨਾਮ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦਸਦੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਪਰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਰਲਾ-ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਿਸ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥
 ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਮਹਿ ਤੋਲਿ॥
 ਲਾਦਿ ਖੇਪ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਚਾਲੁ॥
 ਅਵਰ ਤਿਆਗਿ ਬਿਖਿਆ ਜੰਜਾਲੁ॥
 ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
 ਮੁਖ ਉਜਲ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੋਇ॥
 ਇਹੁ ਵਾਪਾਰੁ ਵਿਰਲਾ ਵਾਪਾਰੈ॥
 ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ॥

ਅੰਗ - 283

ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ-ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਡੁੱਬਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖਤਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ।

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਚੰਗਾ! ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾਵਾਂਗੇ।” ਲਾਲ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ, “ਲੈ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕ ਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਲਾਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੁੱਛ ਕੇ ਆਈਂ, ਵੇਚਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਮਰਦਾਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆ ਕੇ ਸਬਜ਼ੀ ਫਰੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ! ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈਂ? ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਵੱਟੀ ਹੈ, ਅੱਧ ਸੇਰ ਮੂਲੀਆਂ ਲੈ ਜਾ, ਅੱਧ ਸੇਰ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈ ਜਾ, ਅੱਧ ਸੇਰ ਫਲ ਲੈ ਜਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ।”

ਅੱਗੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹਲਵਾਈ ਕੋਲ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਧ ਸੇਰ ਮਠਿਆਈ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਾਈ। ਕਪੜੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਗਜ਼ ਕੱਪੜਾ ਮੁੱਲ ਪਾਇਆ। ਇਕ ਜੌਹਰੀ ਕੋਲ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ 10 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਪਾਇਆ, ਦੂਸਰੇ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੌ ਰੁਪਿਆ। ਸਾਲਸਰਾਏ ਪੂਰਾ ਜੌਹਰੀ ਸੀ - ਪਰਖ ਵਾਲਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਦੇਖਦੀਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਛਾਤੀ ਫੁੱਲ ਗਈ ਓਸ ਦੀ, ਬਟਨ ਜਿਹੜੇ ਸੀ ਉਹ ਕੱਸੇ ਗਏ। ਉਸ ਦਾ ਨੌਕਰ ਅਧਰੱਕਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਦੇਖਦੀਸਾਰ।

ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਬੇਟਾ ਅਧਰੱਕਾ! ਸੌ ਰੁਪਈਆ ਤਿਜੌਰੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆ।”

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਵੇਚਣਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰੀ, ਇਹ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਤਾੜ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਹ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਬੇਟਾ ਅਧਰੱਕਾ, ਬੜੇ ਕੀਮਤੀ ਲਾਲ ਦੇ ਅੱਜ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ। ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕੀਮਤ ਤੂੰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈਂ ਇਸਦੀ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਕੀਮਤ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।” ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਉਦੋਂ ਦਾ ਹੁਣ ਦਾ ਦੱਸ ਲੱਖ ਸਮਝ ਲਓ। ਮਰਦਾਨਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੌ ਤੋਂ ਇਕ ਦਮ 1000 ਰੁਪਿਆ ਮੁੱਲ ਪੈ ਗਿਆ।

ਫੇਰ ਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਨਹੀਂ ਭਾਈ! ਇਹ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਹ, ਪਹਿਲਾਂ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਲਿਆ ਕੱਢ ਕੇ।

ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਆ ਗਿਆ, ਲਾਲ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਲਾਲ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਇਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ।”

ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ! ਇਹ ਤੇਰਾ ਹੈ ਲਾਲ?”

ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਕੀਮਤ ਪੁੱਛਣੀ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ! ਜੇ ਤਾਂ ਕੀਮਤ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ਇਥੇ ਤੇ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜੌਹਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਥੇ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਓਨੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੰਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਨ ਹੋਏਗਾ ਲੇਕਿਨ ਫੇਰ ਵੀ ਬੇਮੁੱਲਾ ਲਾਲ ਹੈ।”

ਮਰਦਾਨਾ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਤੇ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਲਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਦਰਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਦੀ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰੈ।”

ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਦੋ ਖਰਬ, ਪੰਦਰਾਂ ਅਰਬ ਸੈਲ, ਜਿਵੇਂ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਨੇ ਸੈਲ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ - ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚ। 72 ਕਰੋੜ, 72 ਲੱਖ, 72 ਹਜ਼ਾਰ, 200 ਬਲੱਡ ਚੈਨਲ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ, ਪੰਜ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸਰੀਰ ਹਰ ਵਕਤ ਚਲਦਾ ਹੈ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣ, ਉਪਾਨ, ਉਦਾਨ, ਸਮਾਨ, ਬਿਆਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਫੁਰਨੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਦੇ ਉਤੇ ਬੁੱਧੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਚਤੁਸ਼ਟਾ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਐਨਾ ਕੀਮਤੀ ਸਰੀਰ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਗਾਫਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਇਹ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪੀ. ਪੀ ਕੇ, ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਨ ਲਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਹੈ ਕੀ? ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ? ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਾ ਭਾਲਦਾ ਫਿਰ, ਇਹ This is abode of God. ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰੁ ਗੜ ਅੰਦਰਿ ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥

ਅੰਗ - 1033

ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ .... ॥

ਅੰਗ - 1033

ਕਹਿੰਦੇ ਥਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵਧੀਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਮੈਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

..... **ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ ॥**

ਅੰਗ - 1033

ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਥਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਘਟ ਘਟ ਮੈ ਹਰਿ ਜੁ ਬਸੈ ਸੰਤਨੁ ਕਹਿਓ ਪੁਕਾਰਿ ॥

ਅੰਗ - 1427

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਸਦਾ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲਗਦਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ, ਸ਼ੌਕ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਆ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕੀ? ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਾਂ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਸੁਣੇਗਾ? ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਪੈਡਲ ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਲੈ, ਕਾਠੀ ਉਤੋਂ ਦੀ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਲੰਘਾਉਂਦਿਆਂ-ਲੰਘਾਉਂਦਿਆਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਉਹ ਭਾਵ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੋਲ ਆਏ, ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਨਵਾਬ ਦਾ ਜਨਰਲ ਹਾਂ - ਉਸ ਦੀ ਨਿਜੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ, ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਹੈ। ਨਵਾਬ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਜੁਗਤ ਦੱਸੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵੀ ਉਧਾਰ ਹੋ ਸਕੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ! ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਗਰੀਬ ਦੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣਾ, ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਹੈ ਗਰੀਬ ਦੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਣਾ ਹੈ, ਉਠ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ

ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥

ਅੰਗ - 305

ਜੇ ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਸੁਣ ਲੈ, ਤੇਰੀ ਰਹਿਤ ਇਹ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀ ਰਹਿਤ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿਤੀ। ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬੱਚਾ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵਰਦੀ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਵਰਦੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਰਦੀਆਂ ਸੀ, ਭੁੱਲ ਗਏ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਨੇਊ ਦੀ ਵਰਦੀ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਇਸਾਈਆਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ cross ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਪੰਡਤ ਜੀ! ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲੱਗਿਆ ਹੈਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਏਗਾ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਾਨਕ ਜੀ! ਤੁਹਾਡਾ ਦੂਸਰਾ ਜਨਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾ ਜਨਮ ਹੈ ਉਹ ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਹੈ ਉਹ ਨਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਤੇਰੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਆਹ ਧਾਗਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਏਗਾ? ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਹੈ? ਪੰਡਤ ਜੀ! ਇਹ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੈਲਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਬਦਲਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਤੇਰੀ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਧਾਗੇ ਨੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਜਾਣਾ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੈ ਜੋ ਤੂੰ ਲੁਕੋ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਗੱਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਜੋ ਤੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹੇ ਨਾਨਕ! ਤੂੰ ਸਮਝਾ ਦੇ।”

ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਬੈਠਾ ਹੈ 12 ਸਾਲਾਂ ਦਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਦੇਖੋ! ਇਸ ਧਾਗੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਦਇਆ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈ, ਦਇਆ ਦਾ ਧਾਗਾ ਬਣਾ ਲੈ, ਦਇਆ ਦੀ ਕਪਾਹ ਬਣਾ ਲੈ

ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖੁ ਸੂਤੁ .....॥ ਅੰਗ - 471

ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖ ਲੈ ਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਇਆ ਲੈ ਆ, ਦਇਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਦਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਸਨੂੰ ਨੇ? ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਨਾ ਚੱਲਣ, ਬੇਵਸ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਰਹਿਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦਇਆ ਕਰੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ। ਕਹਿੰਦੇ ਦਇਆ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਦਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੀਅ ਬਧਹੁ ਸੁ ਧਰਮੁ ਕਰਿ ਥਾਪਹੁ .....॥

ਅੰਗ - 1103

ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਧਰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

..... ਅਧਰਮੁ ਕਰਹੁ ਕਤ ਭਾਈ॥

ਅੰਗ - 1103

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਫੇਰ ਅਧਰਮ ਦੱਸੋ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਜੀਵ ਮਾਰਦਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿਹੜੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਤੈਨੂੰ ਪਾਪ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਵੇਗੀ, ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ-

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ ਅੰਗ - 134

ਇਹ ਤਾਂ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੱਕ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਧਰਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਰਮ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹੇਂਗਾ -

ਆਪਸ ਕਉ ਮੁਨੀਵਰ ਕਰਿ ਥਾਪਹੁ ਕਾ ਕਉ ਕਹਹੁ ਕਸਾਈ ॥

ਅੰਗ - 1103

ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੁਣ ਪੂਰਾ, ਪੰਡਤ ਜੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਮੁਨੀ ਜੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਕਸਾਈ ਕਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਧਰੇਂਗਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਦਇਆ ਨੂੰ ਸਮਝ, ਦਇਆ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਦਇਆ ਜੇ ਤੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਦਇਆ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ-

ਧੌਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ ॥

ਅੰਗ - 2

ਜੇ ਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤਾਂ ਧਰਮ ਕਿਥੋਂ ਆ ਜਾਏਗਾ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਧਰਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਇਆ ਮਾਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ। ਧਰਮ ਤੇ ਮਜ਼੍ਹਬ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਿਜੀ ਆਚਰਣ (Personal character) ਮਜ਼੍ਹਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਂਝਾ ਆਚਾਰ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਸਮੁਦਾਇ ਨੇ ਚਲਣਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਦਇਆ ਦੀ ਕਪਾਹ ਬਣਾ। ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਦਇਆ ਦੀ ਕਪਾਹ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੀਝਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬੀਬੀ, ਮੁੱਲ ਵਿਕੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰਾਵੀਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਗੁਲਾਮ ਸੀ ਉਹ। ਕਾਫਲੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਮੱਕੇ ਤੋਂ 60 ਕੋਹ ਉਰ੍ਹੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪੜਾਅ ਕੀਤਾ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਤੁਰ ਗਏ, ਉਥੇ ਇਕ ਕੁੱਤੀ ਖੂਹ ਦੁਆਲੇ ਗੋੜੇ ਕੱਢਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਾਣੀ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਕ ਗਈ ਤੇ ਕਾਫਲਾ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਰਲਦੀ ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ, ਤੁਸੀਂ ਚੱਲੋ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੇਖਿਆ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਪਾੜ-ਪਾੜ ਕੇ ਰੱਸੀ ਬਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਕ ਕਪੜਾ ਰੱਖ ਲਿਆ ਭਿਓਂਣ ਵਾਸਤੇ, ਜਦੋਂ ਖੂਹ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵਿਚ ਲਟਕਾਇਆ ਤਾਂ ਉਚਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇਸ ਕੱਟ ਲਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਰੱਸੀ ਵੱਟ ਲਈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਲਟਕਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਲਿਆ-ਲਿਆ ਕੇ, ਇਕ ਥਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਟੋਆ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਪੀਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪੀਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਈ ਕੁੱਤੀ। ਜੇ ਆਦਮੀ 'ਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਥਾਈਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਕ ਥਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਹੈ

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਥੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ ॥

ਨਾ ਘਾਟ ਹੈ ਨਾ ਬਾਢ ਹੈ, ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ ॥

ਅਕਾਸ ਉਸਤਤਿ

ਹਾਜ਼ੀ ਚਲੇ ਗਏ, ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਹੁਣ ਕਾਅਬਾ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਜ਼ੀਓ! ਕਾਅਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਜ਼ੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਾਅਬਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ! ਖੁਦਾ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਾਅਬੇ ਨੂੰ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾ ਕੇ ਰਾਵੀਆ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਆ, ਰਾਵੀਆ ਦਾ ਤੂੰ ਹੱਜ ਕਰਕੇ ਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਈ? ਇਕ ਦਇਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਓਸ ਨੇ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਪ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਸੁਬਕਤਦੀਨ। ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਅਨੰਦਪਾਲ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਿਰਨੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਫੜ ਲਿਆ, ਹਿਰਨੀ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਛੇ ਮੀਲ ਨਾਲ ਹੀ ਆ ਗਈ। ਅੰਦਰ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਕੋਈ ਫੜ ਲਏ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਵੀ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਿਛੇ ਐਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਨਸੇਗੀ। ਬੱਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਬੱਚਾ ਭੱਜ ਕੇ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹਿਰਨੀ ਨੂੰ। ਹਿਰਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਘਿਆ, ਚੱਟਿਆ, ਉਪਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰ ਲਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਉਸ ਨੂੰ, ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਬਕਤਦੀਨ! ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਤੇਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਦਇਆ ਥਾਂ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ, ਖੁਦਾ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਜ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿਓ। ਜਾਹ! ਤੈਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਆਨਿ-ਉਮਰੀ (ਸ਼੍ਰੀ-ਜੀਵਨੀ) ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਦਇਆ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਪੰਡਤ ਜੀ! ਧਰਮ ਕਿਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ? ਦਇਆ ਅਪਣਾਓ ਪਹਿਲਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਜੀਵ ਬੱਧ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਫੇਰ ਦਇਆ ਕਿਥੋਂ ਆ ਜਾਏਗੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ?

ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖੁ ਸੂਤੁ ..... ॥

ਅੰਗ - 471

ਫੇਰ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਸੂਤ ਬਣਾ -

ਯਥਾ ਲਾਭ ਸੰਤੁਸ਼ਟੈ ॥

ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰ, ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹਿ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ। ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਤੋਖ ਕਰ -

ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰੂਪੁ ਨ ਪੇਖੈ ਨੇਤ੍ਰੁ ॥

ਅੰਗ - 274

ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਤੋਖ ਧਾਰਨ ਕਰ -

ਕਰਨ ਨ ਸੁਨੈ ਕਾਹੁ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ॥

ਅੰਗ - 274

ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਤੋਖ ਕਰ, ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਹੱਥ। ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੋਖ ਕਰ - ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪੈਰ ਤੁਰ ਕੇ ਨਾ ਜਾਣ। ਜੁਬਾਨ ਦਾ ਸੰਤੋਖ ਕਰ, ਜੁਬਾਨ ਕਦੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਫਿੱਕਾ ਨਾ ਬੋਲੇ, ਕੌੜਾ ਨਾ ਬੋਲੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਬੰਨ੍ਹ ਪਾ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਦਾ ਸੂਤ ਬਣਾ ਤੇ ਫੇਰ 'ਜਤ' ਦਾ ਜੀਵਨ ਧਾਰਨ ਕਰ। ਜੋ ਬਚਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਚਨ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਹ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਥੇ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਉਥੇ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਆਪਣੇ 'ਜਤ' ਦੇ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਹ ਤੇ 'ਸਤ' ਦਾ ਜੀਵਨ ਧਾਰਨ ਕਰ।

ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਝਾਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ -

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਇਹ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ -

ਭੀਤਰਿ ਕੋਟ ਗੁਫਾ ਘਰ ਜਾਈ ॥

ਨਉ ਘਰ ਥਾਪੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ॥

ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਲੇਖੁ ਅਪਾਰੀ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - 1033

ਹੁਣ ਪਹੁੰਚਾਵੇ ਕੌਣ ਇਥੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਕੋਈ -

**ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ॥
ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ॥**

ਅੰਗ - 205

ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਭਾਗ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਤੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦਾਨ ਕਰਿਆ ਸੀ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹਾਂ ਜੀ! ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਸੰਕਲਪ ਕਰ ਦਿਤਾ ਪਰ ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਲਾਂਗਾ।”

ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾਲਦਾ। ਇਕ ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਚੰਦ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਚਨ ਪਾਲਿਆ। ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਾਉਂ ਆ ਗਿਆ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰ, ਫੇਰ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਰਸਮ ਤੂੰ ਪਹਿਨੇਂਗਾ -

ਏਹੁ ਜਨੇਉ ਜੀਅ ਕਾ ਹਈ ਤਾ ਪਾਭੇ ਘਤੁ॥ ਅੰਗ - 471

ਇਹ ਜੀਵ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਨਾਲ ਨਿਭਣੀ ਹੈ। ਸੋ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਰਹਿਤ ਇਹ ਹੋ ਗਈ, ਇਕ ਰਹਿਤ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਸਦੇ ਨੇ -

**ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥**

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ॥

ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖੁ ਪਾਪ ਦੋਖੁ ਲਹਿ ਜਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 305

ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ, ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ। ਇਸ ਸਰੀਰ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਕਰਾਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਜਾਣਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਵੇਂ ਪਾਲਾਂਗੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਸਮਝ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਕੀ ਹੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਗੁਰੂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰਿ ਨਾਤੇ ॥

ਅੰਗ - 625

ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੈ। ਰਾਮ ਦੇ ਦਾਸ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਣ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮਨ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ, ਉਥੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣ, ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ, ਬਾਣੀ ਸੁਣ, ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੋਏਗਾ। ਦੂਸਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰੂ ਨੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭਰਪੂਰੁ ਹੈ

ਮਨਮੁਖਾ ਸਾਦੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥

ਜਿਉ ਕਸਤੂਰੀ ਮਿਰਗੁ ਨ ਜਾਣੈ ਭ੍ਰਮਦਾ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਜਿ ਬਿਖੁ ਸੰਗ੍ਰਹੈ ਕਰਤੈ ਆਪਿ ਖੁਆਇਆ ॥

ਅੰਗ - 644

ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ! ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਹੜਾ ਹੋਇਆ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਫੇਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਸ ਦਿਤਾ, ਕਹਿੰਦੇ -

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਮੁਤਿ ਪਾਏ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - 538

ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਹੈ ਇਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੱਖ ਦਿਤਾ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸਮੁ ॥

ਅੰਗ - 293

ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥

ਅੰਗ - 293

ਜਿੱਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਉਥੇ 'ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ' ਹੈ, ਉਥੇ ਅਫੁਰ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, 'ਗਗਨੰਦਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰੁ ਗੜੁ ਅੰਦਰਿ ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥

ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - 1033

ਕਹਿੰਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਹੁ ਸਦਾ ਚਿਰੁ ਜੀਵਹੁ ..... ॥ ਅੰਗ - 496

ਸਦਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ। ਸੋ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਹੈ ਕੀ? ਬਾਹਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਨਾ, ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੁਣੋ, ਐਵੇਂ ਨਾ ਮਨ ਘੜਤ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਿਆ ਕਰੋ। ਮਨ-ਘੜਤ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਡਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ, ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਦੇ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ, ਓਹੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਿੰਦਿਆ, ਓਹੀ ਚੁਗਲੀ, ਓਹੀ ਈਰਖਾ, ਓਹੀ ਚਿੰਤਾ, ਓਹੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਤੌਖਲਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ-

ਕਬੀਰ ਗੁਰੁ ਲਾਗਾ ਤਬ ਜਾਨੀਐ ਮਿਟੈ ਮੋਹੁ ਤਨ ਤਾਪ ॥

ਅੰਗ - 1375

ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਗਿਆ? ਜੇ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੋਹ ਦਾ ਤਾਪ ਮਿਟ ਜਾਏਗਾ, ਜਦੋਂ ਮੋਹ ਦਾ ਤਾਪ ਮਿਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਵੀ ਮਿਟ ਗਏ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਿਟ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਫੌਜ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਲੱਗਿਆ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਤੈਨੂੰ, ਅਜੇ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਲੱਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਬਣਿਆ ਕਰਦਾ। ਮਾਸਟਰ ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਬਣਾ ਲਿਆ; ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈਂ ਉਸ ਦੀ? ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ -

ਕਬੀਰ ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਿਆ ਕਰੈ ਜਉ ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੁਕ ॥

ਅੰਧੇ ਏਕ ਨ ਲਾਗਈ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਜਾਈਐ ਫੁਕ ॥

ਅੰਗ - 1372

ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਬਾਸ ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਰਖਦਾ ਹੈ - ਬਾਣੀ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਦੱਸੋ, ਇਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਏਗਾ? ਇਸ ਦਾ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਦੇਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ, ਅੰਦਰਲਾ ਜੋ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ, ਉਥੇ ਰਹੇ ਫੇਰ, ਕਹਿੰਦੇ-

ਸਚੁ ਤਾਂ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਆਤਮ ਤੀਰਥਿ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ ॥

ਅੰਗ - 468

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵਾਸਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰ ਲੈ ਆਪਣਾ। ਉਥੇ ਬਹਿ ਜਾ, ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ ਨਾਮ -

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 538

ਨਾਮ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਏ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 538

ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਅਸਲੇ ਤੋਂ ਤੋੜੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦੀ ਠਗਉਰੀ ਸੁੰਘਾ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਜੀਵ ਬਣ ਗਏ, ਅਲਪੱਗ ਬਣ ਗਏ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੈਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਏਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਹੁ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲਹਿਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ - ਹਉਮੈ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ, ਇਹ ਦੋ ਵਿਹੁਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਲਹਿ ਜਾਣਗੀਆਂ -

ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਏ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 538

ਇਕ ਵਾਰ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲ੍ਹਣ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਅੱਗੇ ਇਕ ਹਿਰਨੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਰ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਿਚ। ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਤਲਵਾਰ ਲਾਹ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕਾਠ ਦੀ ਪਾ ਲਈ। ਉਹ ਨਵਾਬ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਦ ਦਾ ਖਾਸ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ। ਚੁਗਲ ਨੇ ਚੁਗਲੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਜਿਹੜਾ ਆਪ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਕਾਠ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਪਹਿਨੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਆ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਸਕੇਗਾ?

ਨਵਾਬ ਕਹਿੰਦਾ, “ਕਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈਂ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਦੀ।”

ਨਵਾਬ ਕਹਿੰਦਾ, “ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਦੀ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਦੋ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ‘ਸਤਿ’ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ। ਜਿਹੌ ਜਿਹਾ ਅੰਦਰੋਂ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਬਾਹਰੋਂ, ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ।

ਬੜੀਆਂ ਤਾਰੀਫਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਾਜ਼ੀ ਨੂਰਦੀਨ ਆਇਆ ਸੀ - ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਨਾਲ। ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ, ਸਿੱਖ ਨੱਠੇ ਹੋਏ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ; ਜੇ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਲੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ 25 ਗੁਣ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਸ ਨੇ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਿਓ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ। ਸਾਡੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਵੀ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰੀ ਹੈ।

ਨਵਾਬ ਕਹਿੰਦਾ, “ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਝੂਠ ਬੋਲ ਸਕਦਾ, ਗਲਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।”

ਚੁਗਲ ਕਹਿੰਦਾ, “ਹੱਥ ਕੰਗਣ ਨੂੰ ਆਰਸੀ ਕੀ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਕਢਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਤਲਵਾਰ।”

ਨਵਾਬ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਸਿੱਧੀ ਕਢਾਈ ਤਾਂ ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਬੁਰਾ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ! ਸਾਡੀਆਂ ਕਈ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਟੱਕ ਲਗ ਗਏ ਨੇ, ਖੁੰਢੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਨੌਕਾਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਮੈਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ। ਇਉਂ ਕਰੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ ਦਿਖਾਓ ਫੇਰ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਕਾਠ ਦੀ ਹੈ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਮੁੱਠ ਤੇ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗਿਆਂ ਸਿਰਫ ‘ਸਤਿਨਾਮੁ’ ਦਾ ਆਵਾਜ਼ਾ ਆਇਆ - ‘ਸਤਿਨਾਮੁ’। ਮਨ ਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ, ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਕਿ ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਏਸ ਵੇਲੇ -

ਰਾਖੁ ਪੈਜ ਨਾਮ ਅਪੁਨੇ ਕੀ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨਹਾਰੇ ॥

ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ ਖਸਮਾਨਾ ਕਰਿ ਪਿਆਰੇ ॥

ਅੰਗ - 631

ਐਨੀ ਛੋਟੀ ਅਰਦਾਸ ਪੂਰੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸਾਰ ਜਦੋਂ ਤਲਵਾਰ ਕਢਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਚਮਕ ਐਨੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਨਵਾਬ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ ਵੀ ਜਿੰਨੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸੀ ਸਭ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ।

ਨਵਾਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਵਾਹ! ਵਾਹ!! ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਇਸਪਾਤ, ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪੈ ਕੇ ਪਰਤਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਐਨੀ ਚਮਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ! ਇਹ ਤਲਵਾਰ ਤੂੰ ਲਈ ਕਿੱਥੋਂ?”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਇਹ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਸੋ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਫਲ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਐਨਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਐਨੀ ਨੇੜਤਾ ਹੈ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਨਹੀਂ ਵਿਛੜੇ।

ਸੋ ਮੈਂ ਜੋ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਹੈ ਇਹ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ-

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰੈ ਬਾਰ॥

ਅੰਗ - 1367

ਇਹ ਐਨਾ ਕੀਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਪਾ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਦਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਖਰਬ, 15 ਅਰਬ ਸੈਲ ਨੇ; ਇਕੱਲੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ 15 ਅਰਬ ਸੈਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ magnetic waves (ਚੁੰਬਕੀ ਲਹਿਰਾਂ) ਤੇ Electronic waves (ਬਿਜਲੀ ਤਰੰਗਾਂ) ਹਰ ਵਕਤ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਮੋਟਰਾਂ ਕਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਜੇ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਾਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਮਝ -

ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰੈ ਬਾਰ॥

ਜਿਉ ਬਨ ਫਲ ਪਾਕੇ ਭੁਇ ਗਿਰਹਿ ਬਹੁਰਿ ਨ ਲਾਗਹਿ ਡਾਰ॥

ਅੰਗ - 1367

ਮੁੜ ਕੇ ਇਹ ਡਾਲੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ। ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਹੈ -

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ॥

ਅੰਗ - 1159

ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨੀ। ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਣਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਪਰਮ ਅਨੰਦ, ਜਿਥੇ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਉਥੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ॥

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ॥

ਅੰਗ - 755

ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਈ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾਨ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਚਨ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ, ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਵਾਲੇ ਝੂਠ ਮਾਰੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਣ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿਓ ਕਿਧਰੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ, ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਐਵੇਂ ਨਾ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਜਾਵੀਂ, ਬਾਹਰ ਦੀ ਵਰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਮੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਦਾਖਲਾ ਹੈ, ਦਾਖਲ ਕਰਿਆ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਅਜੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨੀ ਹੈ ਤੂੰ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਬ ਧਾਰੈ ਕੋਊ ਬੈਰੀ ਮੀਤੁ॥

ਤਬ ਲਗੁ ਨਿਹਚਲੁ ਨਾਹੀ ਚੀਤੁ॥

ਅੰਗ - 278

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤੂੰ ਧਾਰਦਾ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਵੈਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਮਿੱਤਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਨਿਹਚਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਜੇ -

ਜਬ ਲਗੁ ਮੋਹ ਮਗਨ ਸੰਗਿ ਮਾਇ॥

ਤਬ ਲਗੁ ਧਰਮ ਰਾਇ ਦੇਇ ਸਜਾਇ॥

ਅੰਗ - 278

ਤੈਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਿਆਰ - ਘਰ ਦਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ, ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ। ਤੇਰਾ ਮੋਹ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ? ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕੌਣ ਮਿਟਾ ਦੇਵੇਗਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਐਵੇਂ ਅਣਜਾਣ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਭੁਚਾਲ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ। ਤੱਤ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੋ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰੋਗੇ, ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਐਵੇਂ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਰੋ। ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਨਾ ਖਰਾਬ ਕਰੋ, ਤੱਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ ਨੇ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਪ੍ਰੇਮਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੇ ਨ ਕਾਮ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥

ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ॥

ਜਨਮੁ ਬਿਥਾ ਜਾਤ ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਅੰਗ - 12

ਪਿਆਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾ ਕੇ ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਬਿਰਥਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਐਨਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ? ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸਿੰਘ ਬਣੇ ਨੂੰ? ਕਦੋਂ ਦਾ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਤੇਰਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਹੈ? ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਕੀ ਹੈਂ? ਇਹ ਤਾਂ ਹਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ? ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਸਾਡਾ ਰੂਹਾਨੀ ਸਫਰ ਨਹੀਂ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਕਿ ਰੱਬ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਕੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰੇਮਸ਼ਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਮਝ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ॥

ਅੰਗ - 954

ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣੇ ਨੇ, ਉਹ ਗੁਪਤ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ - ਦਸਵਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ। ਨੌਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਨੇ, ਦਸਵਾਂ ਗੁਪਤ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਇਹ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਕਿਉਂਕਿ **‘ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲ੍ਹਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦ ਖੁਲੀਜੈ’** ਉਥੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਸਖਤ -

..... ਆਸਾ ਅੰਦੇਸਾ ਦੁਇ ਪਟ ਜੜੇ ॥

ਅੰਗ - 877

ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪੱਟਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦਾ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਤੂੰ ਰੱਬ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਇਹ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ ॥

ਆਪੇ ਲੇਵੈ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ ਜਾਣੈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - 1033

ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਇਥੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਥੇ ਤਕ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਗੁਰਮੰਤਰ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਉਤੋਂ ਇਕ ਲਾਹਨਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ -

ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੁ ਹੀਣਸੁ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਧ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ ॥

ਕ੍ਰਕਰਹ ਸੁਕਰਹ ਗਰਧਭਹ ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ ॥

ਅੰਗ - 1356

ਤੇਰੀ ਜਿਹੜੀ ਤੁਲਨਾ ਸੀ ਕੁੱਤੇ, ਗਧੇ, ਸੱਪ, ਸੂਰ, ਕਾਵਾਂ ਵਰਗੀ, ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੈਨੂੰ ਅੱਜ ਮੰਤਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਗੁਰੂ ਦਾ। ਹੁਣ ਮੰਤਰ ਤਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਅੱਗੇ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤੂੰ ਵਰਤ। ਇਸ ਮੰਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ, ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਏਸ ਮੰਤਰ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਨੇ -

ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਜਪੀਐ ॥

ਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤਨੁ ਧ੍ਰਪੀਐ ॥

ਅੰਗ - 286

ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ ਮੈਂ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮੀ ਹਾਂ। ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਨੇ, ‘ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ’ ਤੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ‘ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ’ ਦੇ ਤੈਨੂੰ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਬਾਕੀ ਤੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ, ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੈਂ? ਮਖੌਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ? ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਕਰ ਜਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਨੇਮ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਿਸਨੂੰ ‘ਨਿਤਨੇਮ’ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤੂੰ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੈ -

ਆਗਾਹਾ ਕੂ ਤ੍ਰਾਪਿ ਪਿਛਾ ਫੇਰਿ ਨ ਮੁਹਭੜਾ॥

ਅੰਗ - 1096

ਤੂੰ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ -

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ॥

ਅੰਗ - 954

ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ cosmic music ਹੈ, ਆਤਮਕ ਸੰਗੀਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੋ। ਉਥੇ ਹਨ੍ਹੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਨੁਭਵ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ॥

ਅੰਗ - 954

ਜਦੋਂ ਅਨੁਭਵ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ, ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਝਾਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ -

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ॥

ਅੰਗ - 954

ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਇਹ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ -

ਭੀਤਰਿ ਕੋਟ ਗੁਫਾ ਘਰ ਜਾਈ॥

ਨਉ ਘਰ ਥਾਪੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ॥

ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਲੇਖੁ ਅਪਾਰੀ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਦਾ॥

ਅੰਗ - 1033

ਹੁਣ ਪਹੁੰਚਾਵੇ ਕੌਣ ਇਥੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਕੋਈ -

ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ॥

ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ॥

ਅੰਗ - 205

ਜਿਹ ਕੁਲਿ ਪੂਤੁ ਨ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ॥

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਫੁਰਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅੱਜ, ਬਹੁਤ ਸਾਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਭਾਵ ਹੈ ਉਹ ਤਿੰਨ ਪੱਖ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਨੇ - ਇਕ ਤਾਂ ਨਾਮ ਤੋਂ ਵਿਹੂਣਾ, ਇਕ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਉਹ ਨਾਮ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸਿਓ ਤਿਨ ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਫੀਕ॥

ਅੰਗ - 1336

ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਵਸਿਆ ਪਿਆਰਿਆ! ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਐਸਾ ਕਰਦਾ ਕਿ ਤੇਰੀ ਜੋ ਮਾਂ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਂਝਪੁਣਾ ਲਿਆ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈਂ, ਪਸ਼ੂ ਜੋ ਹਨ ਉਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੇ ਨੇ, ਘਾਹ ਖਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਦੁੱਧ ਵਰਗੀ ਅਮੋਲ ਵਸਤੂ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਚਮੜਾ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੱਡੀਆਂ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਹਲ ਖਿਚਦੇ ਨੇ, ਸਮਾਨ ਢੋਂਦੇ ਨੇ, ਸਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਯੁੱਧਾਂ-ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਪਿੱਠਾਂ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਹੈ, ਉਹ ਐਸਾ ਕੋਈ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋਵੇ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਹ ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੋ ਹੁਕਮ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਿਵਾਏ ਏਸ ਦੇ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਭਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ, ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁੱਖ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ, ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ, ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਤੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਐਸਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਨਾਮ ਤੋਂ ਵਿਹੂਣਾ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਜੋ ਜਨਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਉਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਫੇਰ ਜੇ ਆ ਹੀ ਗਿਆ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਤੇਰੀ ਦੇਹ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸੁੰਨੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੂੰ ਦੁੱਖ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਸੋ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਿਹ ਕੁਲਿ ਪੂਤੁ ਨ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ॥

ਬਿਧਵਾ ਕਸ ਨ ਭਈ ਮਹਤਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 328

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੀ ਕੁਲ ਦੇ ਵਿਚ ਪੁੱਤ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਾ ਜੇ ਪਿਤਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਂਦਾ - ਵਿਆਹ ਹੁੰਦੀ ਸਾਰ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਜੇ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ ਹੀ ਗਿਆ ਹੁਣ -

ਜਿਹ ਨਰ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਨਹਿ ਸਾਧੀ॥

ਜਨਮਤ ਕਸ ਨ ਮੁਓ ਅਪਰਾਧੀ॥

ਅੰਗ - 328

ਇਹ ਜੀਵਨ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ ਜੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਭਾਵ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਤਕ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਹ ਬਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਉਹ ਕਿੱਡਾ ਉਚਾ ਥਾਂ ਹੋਏਗਾ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਕਿੰਨਾਂ ਮਹਾਨ ਸਰੂਪ ਹੋਏਗਾ ਜਿਥੋਂ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ -

ਜਿਨੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ

ਸੇ ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥

ਇਹੁ ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ

ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਰਥਾ ਸਭੁ ਜਾਏ॥

ਅੰਗ - 450

ਇਹ ਬਿਰਥਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਥੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਨੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਉਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੇ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਉਂ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਸਮਾਨਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਚਾ ਗਿਣਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਅਖਬਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਥਕਦੇ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਥਕਦੇ ਤੇ ਸਾਡੀ ਰੁਚੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੈਸਾ ਜੀਵਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਐਸਾ ਹੀ ਸਾਡਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸੀਂ ਰੀਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਏਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ? ਇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸੋਚਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਕੱਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਸਾਡੀ ਸੋਝੀ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਫੇਰ ਇਹ ਵੀ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਕਿਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਹੈ, ਤੂੰ ਬੀਜਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ, ਬੀਜਣ ਬਦਲੇ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਹਰ ਵਾਰੀ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਤੂੰ ਹੈ 83,99,999 ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਘੋੜੇ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ, ਹਾਥੀ ਨੇ ਕਦੇ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਜੂਨ ਨੇ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਇਕ ਤੂੰ ਹੈਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਤੈਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਥੱਲੇ ਸੁਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੁ ਪਉੜੀ ਤੇ ਜੋ ਨਰੁ ਚੁਕੈ

ਸੋ ਆਇ ਜਾਇ ਦੁਖੁ ਪਾਇਦਾ॥

ਅੰਗ - 1075

ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਮਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਸੇਧ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ। ਮਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸੁੱਖ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ, ਸੁਖ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ-

ਐਸਾ ਜਗੁ ਦੇਖਿਆ ਜੁਆਰੀ॥

ਸਭਿ ਸੁਖ ਮਾਰੈ ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 222

ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਖ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਨਾਮ ਭੁੱਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ (ਨੀਵੀਆਂ) ਸਮਝੇ।

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ॥

ਅੰਗ - 12

ਫਜ਼ੂਲ ਸਮਝੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਜੋ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਦੱਸਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਐਸਾ ਜੋ ਨਾਮ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੂੰ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗਦਾ ਹੈਂ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਸੁਖ ਨਾ ਭਾਲ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਖ ਦੇ ਥਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਘਰ ਐਨਾ ਸੋਹਣਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਤੇ ਐਨਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਖਿਚਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਚਿਣਾਈ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਜੋ ਮੌਤੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਲਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਰਤਨ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹੋਣ - ਕਰੋੜ-ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਰਤਨ। ਅਸੰਭਵ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ, ਸੋਨੇ ਦੇ ਮੰਦਰ ਤਾਂ ਬਣਾਏ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਰਤਨਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਹਾਲੇ ਤਕ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਇਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਜੇ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ -

**ਮੌਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਉਸਰਹਿ ਰਤਨੀ ਤ ਹੋਹਿ ਜੜਾਉ ॥
ਕਸਤੂਰਿ ਕੁੰਗੁ ਅਗਰਿ ਚੰਦਨਿ ਲੀਪਿ ਆਵੈ ਚਾਉ ॥**

ਅੰਗ - 14

ਐਨੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਹੋਣ ਕਿ ਆਦਮੀ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋਣ ਤੇ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ -

ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ - 14

ਮਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਚਿੱਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਾਮ ਕੁਝ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ-

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥ ਪੰਨਾ - 14

ਜਿਹੜਾ ਸਾਡਾ ਕਮਲ ਹੈ ਉਹ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ -

ਮੈ ਆਪਣਾ ਗੁਰੁ ਪੁਛਿ ਦੇਖਿਆ ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ ਥਾਉ ॥

ਅੰਗ - 14

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੁਛਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੁੱਖ ਦਾ ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ ਸਿਵਾਏ ਨਾਮ ਤੋਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ - ਦੁਰਲੱਭ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ-

**ਧਰਤੀ ਤ ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜਤੀ ਪਲਪਿ ਲਾਲ ਜੜਾਉ ॥
ਮੋਹਣੀ ਮੁਖਿ ਮਣੀ ਸੋਹੈ ਕਰੇ ਰੰਗਿ ਪਸਾਉ ॥**

ਅੰਗ - 14

ਐਨੇ ਸੁੰਦਰ ਥਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਭੋਗ ਨੇ -

ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ - 14

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਫੇਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਅੰਤ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਕਰੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ। ਐਨੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇ।

ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਕੋਈ ਆਇਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਆਟੇ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਲੈ। ਮੈਂ ਭਰ ਲਈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁਣ ਖੋਲ੍ਹ ਲੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੁੱਠੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਵਿਚ ਆਟਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੇ ਦਾਣੇ ਪਏ ਨੇ। ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦਾਣੇ ਬਣਾ ਦੇਵੇ। ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੀ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਕਿ ਹੁਣ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਤੇ ਆਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਅਸੀਂ ਮਾਨਤਾ ਕਰਾਂਗੇ ਓਸ ਦੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਕਹੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਮਿੰਟ ਉਡੀਕ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਆਵਾਂ, ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਮਿੰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਖਬਰ ਦੇ ਦੇਵੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਦੇ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿ ਜੋ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਹੁਣੇ ਗਏ ਨੇ ਇਹ। ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ। ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਅੰਤ ਨੇ, ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕਿ ਐਨੀਆਂ ਕੁ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

**ਸਿਧੁ ਹੋਵਾ ਸਿਧਿ ਲਾਈ ਰਿਧਿ ਆਖਾ ਆਉ॥
ਗੁਪਤੁ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ਬੈਸਾ ਲੋਕੁ ਰਾਖੈ ਭਾਉ॥
ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ॥**

ਅੰਗ - 14

ਕਿਤੇ ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਨਾਉਂ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਨੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸੁਲਤਾਨ ਹੋਵਾਂ -

ਸੁਲਤਾਨੁ ਹੋਵਾ ਮੇਲਿ ਲਸਕਰ ਤਖਤਿ ਰਾਖਾ ਪਾਉ॥

ਅੰਗ - 14

ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਹੋਣ, ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਕੰਡਾ ਨਾ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੋਵੇ, ਮੇਰੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਚਾਹਾਂ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾ ਦਿਆਂ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਤਲ ਹੁੰਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਦਿਆਂ, ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਐਨੀ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ।

ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ॥

ਅੰਗ - 14

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਐਸੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਸੰਭਵ ਨੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਜੇ ਹੋ ਵੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਫਰੇਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਇਕ ਠਗਮੂਰੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਉਹ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਗਿਆ -

ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਨ ਬਸਿਓ

ਤਿਨ ਮਾਤ ਕੀਜੈ ਹਰਿ ਬਾਂਝਾ ॥

ਤਿਨ ਸੁੰਢੀ ਦੇਹ ਫਿਰਹਿ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ

ਓਇ ਖਪਿ ਖਪਿ ਮੁਏ ਕਰਾਂਝਾ ॥

ਅੰਗ - 697

ਉਹ ਖਪ-ਖਪ ਕੇ ਕਰਾਂਝ-ਕਰਾਂਝ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਹੱਥ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਸੋ ਓਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਈ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਵਸਿਆ। ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਵਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਆਦਮੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਸੱਟ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਉਹ ਖਾਂਦਾ-ਪੀਂਦਾ, ਕੰਮ ਕਰਦਾ, ਹਉਕੇ ਲੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਛੋੜਾ ਝੱਲਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸਰੀਰ ਗਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ ॥

ਅੰਗ - 274

ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ, ਜੋ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਘਨ ਨੇ ਉਹ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਸੋ ਐਸੀ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਐਸਾ ਪੱਥਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਰਸ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਰਾਜੇ ਵੀ ਓਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਬੜੇ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਦੇ ਸੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਹੈ - ਭੇਡਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੇ ਖੁਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਖੁਰੀਆਂ ਲਾ ਦੇਣੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਾਉਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ, ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਾ ਛੱਡਣੀ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਰ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਲੋਹਾ ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੋਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਤੇ ਸੁਭਾਗ ਦੇ ਨਾਲ ਐਸਾ ਪੱਥਰ ਛੁਹ ਜਾਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਉਹ ਇਕੱਲੀ-

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਕੱਲੀ ਵੱਟੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਏਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ। ਬੇਅੰਤ ਧਨ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਇਹ ਪਾਰਸ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਸ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸਿ੍ਰਸ਼ਟੀ ਸੂਝਵਾਨ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਤੁਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਮੁਨੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੋਜਦੇ.....॥

ਅੰਗ - 918

ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਇਕ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਬ-ਏ-ਹਿਆਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਹੈ ਐਸਾ, ਜੇ ਆਦਮੀ ਉਹ ਪੀ ਲਵੇ ਤਾਂ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ ਮਿਥਿਹਾਸ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ।

ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਰਾਜ ਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਬ-ਏ-ਹਿਆਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮੌਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਕ ਪਹਾੜ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਉਥੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਚਸ਼ਮੇ ਦੀ ਗੜ-ਗੜਾਹਟ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ....। ਜਿਹੋ-ਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਪਨੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਆਹ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ ਉਹ ਚਸ਼ਮਾ ਜਿਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈਂ। ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਿਆ ਕਿ ਉਂਜਲ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੀ ਲਵਾਂ, ਕਿਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਲ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਕਾਹਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆ, ਉਂਜਲ ਭਰ ਗਿਆ ਤੇ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਇਕ ਗਿੱਧ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਉਚੀ-ਉਚੀ ਹਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੰਗ ਟੁੱਟੇ ਪਏ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਦਬੂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਦੂਰ ਤੋਂ ਤੇ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਪੀ, ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਪੀ; ਮੈਂ ਵੀ ਚੁੰਝ ਭਰੀ ਸੀ ਮੇਰਾ ਆਹ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਮਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਉਂਦੀ, ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਕੁਝ ਨਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਖਾਵਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਆਹ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪਾਂ ਦੋ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਉਹ ਭਰਿਆ ਖੁੱਕ, ਆਬ-ਏ-ਹਿਆਤ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ।

ਇਹ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਵੀ ਜਾਵੇ, ਆਦਮੀ ਸਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜੋ ਤਲਾਸ਼ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੋਰ ਹੋਏਗੀ। ਦੇਵਤੇ ਅਮਰ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਨੇ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ 16 ਕਰੋੜ ਖਰਬ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ 16 ਲੱਖ ਖਰਬ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ। ਸੋ ਐਡੀਆਂ-ਐਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਲੱਭ ਨਾ ਸਕਿਆ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ, ਨਾ-ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਿਸ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਤੂੰ ਉਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਇਕ ਘੁੱਟ ਭਰ ਲਵੇਂ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਹੈ, ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਘੁੱਟ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਸੋ ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਤੂੰ ਘੁੱਟ ਭਰ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈਂ, ਤੇਰੀ ਕਦੇ ਮੌਤ ਨਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਓਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਕਾਲ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ, ਮੁੜ ਕੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਫੇਰ ਏਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਤਾਂ ਤੂੰ ਇਹ ਸਮਝੋ ਕਿ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਚਸ਼ਮਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਚਾਰ ਘੁੱਟਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੂੰ ਪੀਣੀਆਂ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਅਸੀਂ ਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ -

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ .....॥

ਅੰਗ - 538

ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

..... **ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ਰਾਮ॥ ਅੰਗ - 538**

ਜਦੋਂ ਤੱਕ 100% ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤਾਂ ਮਿਲਣਾ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਏਂਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਹੁਣ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅਸੀਂ ਬੇਅੰਤ ਅਰਥ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ। 10-20 ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੀ ਬਚਨ ਆਇਆ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਹੈ ਗੁਰਮਤਿ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਭਾਵ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਾਏ ਨੇ ਉਹ ਹੈ ਮਨਮਤਿ। ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਨਹੀਂ। ਚਾਹੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬੈਠ ਕੇ ਕੋਈ ਅਸੂਲ ਘੜ ਲਏ ਉਹ ਅਸੂਲ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਗੁਰਮਤਿ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਮਨਮਤਿ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ

ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ॥

ਅੰਗ - 9

ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਨੱਠਣਾ ਭੱਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਵੇਂ ਆ ਜਾਏਗਾ? ਉਹ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ - ਹਰ ਵਕਤ ਤੂੰ ਨਾਮ ਜਪ -

ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਜਪੀਐ॥

ਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤਨੁ ਧ੍ਰੁਪੀਐ॥

ਅੰਗ - 286

ਇੱਥੇ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬਾਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਹ ਨਾਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ.....॥ ਅੰਗ - 538

ਇਕ ਹਉਮੈ ਤੇ ਇਕ ਮਾਇਆ, ਅਵਿਦਿਆ, ਭੁੱਲ ਇਹ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਹੁ ਨੇ - ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਹ ਐਨੀਆਂ ਫੈਲ ਗਈਆਂ, ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਫੈਲ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲੈ ਗਈਆਂ, ਕੋਈ ਕਣ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਗਈ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਹੈ ਸਾਡੀ ਦੇਹੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਹ ਵੀ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅਸਰਦਾਇਕ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਸੁਰਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੀ ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਜਿੱਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੀ ਜਾਤ ਹੈ ਜੇ ਇਹੀ ਨਾ ਰਹੀ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਸੁਣਦਾ ਸੀ, ਧਾਰਨਾ ਇਥੋਂ ਜਾ ਰਹੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੜੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਅਵਾਜ਼ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਧਾਰਨਾ ਸੀ - 'ਕਿਤੇ ਲੱਗ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਵੇ, ਹਉਮੈ ਵਾਲਾ ਰੋਗ ਹੈ ਬੁਰਾ।' ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹਉਮੈ ਦੇ ਰੋਗ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਕਿ ਰੋਗ ਲੱਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰੋਗ ਬੁਰਾ ਤਾਂ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਲੱਗ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਪਿਆ ਹੈ; ਲੱਗਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਲੱਗ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ -

ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ ਮਾਨੁਖ ਕਉ ਦੀਨਾ॥ ਅੰਗ - 1140

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਹਉਮੈ ਰੋਗ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੋੜ ਦਿਤਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਉਮੈ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਹਉਮੈ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧੁ ਹੈ ਦੁਇ ਨ ਵਸਹਿ ਇਕ ਠਾਇ॥

ਅੰਗ - 560

ਸੋ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਵੇ ਜੋ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੈ -

ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਏ ਰਾਮ॥ ਅੰਗ - 538

ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਿਲ ਗਿਆ ਨਾਮ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਹੁ ਲਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵਿਹੁ ਲਹਿੰਦੀ ਸਾਰ ਤੂੰ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਏਂਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਆ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਸੁਰਤ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈਂ। ਹਰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੈਨੂੰ 100% ਨੰਬਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਦਾਨਾ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਤੇਰਾ ਆਦਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਤੇਰੀ ਜਿਹੜੀ ਸੁਰਤ ਹੈ ਉਹ ਜਾਗੀ ਹੋਈ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਸੁਰਤ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਹਰ ਅੰਗ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ -

ਨੈਨਹੁ ਨੀਦ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਵਿਕਾਰ॥

ਸ੍ਰਵਣ ਸੋਏ ਸੁਣਿ ਨਿੰਦ ਵੀਚਾਰ॥

ਰਸਨਾ ਸੋਈ ਲੋਭਿ ਮੀਠੈ ਸਾਦਿ॥

ਮਨੁ ਸੋਇਆ ਮਾਇਆ ਬਿਸਮਾਦਿ॥

ਅੰਗ - 182

ਕਿਸੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸੁੱਤੇ ਪਏ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੀ ਸੁਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸੋਝੀਵਾਨ ਬੰਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਤੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾ -

ਭੋਲਿਆ ਹਉਮੈ ਸੁਰਤਿ ਵਿਸਾਰਿ॥ ਅੰਗ - 1168

ਤੂੰ ਤਾਂ ਭੋਲਾ ਹੈਂ, ਦਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਇਸ ਹਉਮੈ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਫੇਰ -

ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਹਉਮੈ ਬਿਖੁ ਫੈਲੁ॥ ਅੰਗ - 289

ਜਿਹੜੀ ਵਿਹੁ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

**ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਏ ਰਾਮ॥** ਅੰਗ - 538

ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ ਇਹ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਛਕ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਵਿਹੁ ਤਾਂ ਲਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਇਕ ਵਿਧੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਿਲਣੀ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਸਵੈ ਅਨੁਸਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੋਲ 100% ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦੇਵੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਿਲਣੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ -

**ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ॥
ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ ਨ ਚੁਕੈ ਫੇਰਾ॥** ਅੰਗ - 124

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸੁ॥
ਅੰਗ - 293

ਇਹ ਚੀਜ਼ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੂੰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਚਾਬੀ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਹੈ।

**ਸਤਿਗੁਰ ਹਥਿ ਕੁੰਜੀ ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ
ਗੁਰੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥** ਅੰਗ - 124

ਤੇ ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਤੇਰੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਏਗਾ, ਪੂਰੇ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਏਗਾ, ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

**ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ॥
ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ॥**
ਅੰਗ - 205

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੂੰ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਭੇਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਤੈਨੂੰ ਏਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਮਨ ਗਹਿਣੇ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ -

ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ .....

ਅੰਗ - 918

ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਤੂੰ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ। ਜਦੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਦਿਤਾ ਫੇਰ ਹੁਕਮ ਚਲੇਗਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈ।

.....ਹੁਕਮਿ ਮੰਨੀਐ ਪਾਈਐ॥

ਅੰਗ - 918

ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਤੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸੋ ਉਸ ਨਾਮ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ -

**ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੋਜਦੇ
ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ॥
ਪਾਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਨੀ
ਸਚਾ ਮਨਿ ਵਸਾਇਆ॥**

ਅੰਗ - 918

ਉਹ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਤੇਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ॥

ਅੰਗ - 293

ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਵਸਿਆ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਬਾਂਝ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦਾ -

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ॥

ਅੰਗ - 293

ਇਸ ਦੇਹੀ ਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ -

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ॥

ਅੰਗ - 293

ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਥੇ ਜੇ ਹੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤਾਂ ਇਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੂਜਾ ਕੋਈ, ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਥੇ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਹੈ, ਆਤਮਕ ਸੰਗੀਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਤੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈਂ, ਨਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪੰਜ ਸ਼ਬਦ ਨੇ, ਇਕ ਤਾਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਜਿਵੇਂ ਸਿਤਾਰ ਤੇ ਗਜ਼

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਤੀਸਰਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬੰਸਰੀ ਵਜਦੀ ਹੈ, ਚੌਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀਣਾ ਵਜਦੀ ਹੈ, ਪੰਜਵਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਿਰਦੰਗ ਦੀ ਧੁਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਗਰਜਣਾ, ਬੱਦਲ ਦੀ ਗਰਜਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਪ ਤੋਲ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਕੋਈ ਆਤਮਕ ਸੰਗੀਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਦੂਜੀ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਕਬੀਰ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੀ ਮਉਜ ਕੋ ਕਹਿ ਕੈਸੇ ਉਨਮਾਨ ॥

ਅੰਗ - 1371

ਕਿਵੇਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾਏਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ। ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੈਠੇ ਹੋਣ, ਉਥੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਕਿ ਆਹ ਹਰਾ ਹੈ, ਨੀਲਾ ਹੈ, ਕਾਲਾ ਹੈ, ਪੀਲਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਆਏਗਾ? ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਜੋ ਨਾਮ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸਮੁ ॥

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥

ਅੰਗ - 293

ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ -

ਤਿਨਿ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਦਿਖਾਏ ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਸੋਝੀ ਪਾਏ ॥

ਅੰਗ - 293

ਜਿਸ ਦੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਉਹ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤਾ -

..... **ਗੁਪਤੁ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਝਾ ॥**

ਅੰਗ - 697

ਗੁਪਤ ਸੀ, ਅੰਦਰ ਸੀ ਸਾਡੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਦੇਹੀ ਵਿਚ ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ ਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਨੇਤਰੁ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ -

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਕਰਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਉ॥

ਅੰਗ - 294

ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੋਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਸਬੰਧ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੀਏ ਕਿਵੇਂ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਤੈਨੂੰ ਭਗਤੀ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਵਰਤਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤੀ -

ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਕੀਰਤਨੁ ਪਰਧਾਨਾ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪੀਐ ਲਾਇ ਧਿਆਨਾ॥

ਆਪਿ ਤਰੈ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰੇ

ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪਤਿ ਸਿਉ ਜਾਇਦਾ॥

ਅੰਗ - 1076

ਸੋ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ। ਇਹ ਦੋ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਅਸਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਦੂਜਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਸੀ ਉਹ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ॥

ਅੰਗ - 657

ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਿੰਨੀ ਹੈ -

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ

ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ॥

ਅੰਗ - 649

ਇਹੀ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ਸਾਡਾ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੁੱਝੇ ਤਾਂ -

ਆਵਨ ਆਏ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮਹਿ ਬਿਨੁ ਬੁਝੈ ਪਸੁ ਢੋਰ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋ ਬੁਝੈ ਜਾ ਕੈ ਭਾਗ ਮਥੋਰ॥

ਅੰਗ - 251

ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਇਹ ਲੇਖ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕਾਗਜ਼ ਨੇ ਉਹ ਮਾਅਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਧਰਮਰਾਜ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਧਰਮਰਾਜ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ - ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਵੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਵਤਾ, ਉਹ ਤਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਗੋਂ ਉਸ ਅਨੁਭਵ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੇ ਨੇ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸ਼ੁਰ॥

ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ॥ ਅੰਗ - 273

ਸੋ ਇਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਓ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ, ਬਚਨ ਮੰਨੋ।

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੁਰਿ ਦੁਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ॥

ਅੰਗ - 677

ਕਿਉਂ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਹਉਮੈ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਮੱਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲੱਗੇਗਾ।

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹਰਿ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ, ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ, ਨਾਮ ਦੀ ਸੋਝੀ, ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਇਆ ਕਰਕੇ ਦੇਣ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਈਏ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ (ਕਾਬਲ) ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਮ ਮੰਗ ਲੈਣਾ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਬਿਰਤੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? ਕਿਹੜੇ ਕਰਮ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ ਹੈ ਕਿ -

ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ ॥

ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਮਹਿ ਤੋਲਿ ॥

ਅੰਗ - 284

ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਤੂੰ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਨਾਮ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੇਚ ਦੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਇਹ ਤੇਰਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ, ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਦੋਏ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ। ਇਕ 'ਮੈਂ' ਬਣਨਾ ਤੇ ਇਕ ਮੇਰੀ ਬਣ; 'ਮੇਰੀ' ਯਾਨੀ ਜਿੰਨਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਕੋਈ ਸੁਖਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਖੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਿਆਗੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਭਿਮਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਐਸੀ ਸਾਖੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਰਾਣੀ ਆ ਗਈ। ਜਵਾਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ (ਬਿੰਦੂ) ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ saturation point (ਸੰਤ੍ਰਿਪਤੀ ਬਿੰਦੂ) ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਥੇ ਭੋਗਾਂ ਦਾ ਰਸ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰਾਣੀ ਬੜੀ ਸੋਝੀ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ, “ਰਾਜਨ! ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਸ ਭੋਗੇ ਨੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੇ ਤੇ ਸਰੀਰ ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਦਾ-ਭੋਗਦਾ ਆਪ ਹੀ ਭੋਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਖੀਣ (ਕਮਜ਼ੋਰ) ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਲੇਕਿਨ ਤੇਰਾ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਮੇਰਾ ਅਨੁਭਵ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰਵਿਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਖਾਲੀਪੁਣਾ ਵਧਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਟਿਕਾਅ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਰਸ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਮਨ ਭਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਬਰਦਸਤ ਖਾਲੀਪੁਣਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਕੇ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤ ਵਰਤਾਰਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲਚਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਝੌਂਪੜੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਦਰਖਤ ਦੇ ਖੱਲੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਪਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੀ।”

ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਰੂਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਵਾਕ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਪਹਿਲੀ ਤਾਂ ਹੈ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ-

ਸੁੰਦਰ ਸੇਜ ਅਨੇਕ ਸੁਖ ਰਸ ਭੋਗਣ ਪੂਰੇ ॥ ਅੰਗ - 707

ਅਪੂਰੇ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਰਸ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਰਸ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਰਸ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰਸ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਰਸ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਸੁਰੰਧੀ ਦੇ ਰਸ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਰਸ ਨੇ, ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਰਸ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭੋਗਦਾ ਹੋਵੇ -

ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਇਨ ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ ਲਾਇ ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ॥

ਅੰਗ - 707

ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ਲਾ ਕੇ ਘਰ ਸਜਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਆਦਮੀ ਦੀ ਬੁਧੀ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਅਸਚਰਜਤਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਐਨੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਤੱਕ।

ਮਨ ਇਛੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ਵਿਸੁਰੇ ॥

ਅੰਗ - 707

ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਖ ਨੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਗਿਣਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਾਂ ਲੱਖਾਂ ਸੁਖ ਨੇ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਉਹ ਮਾਣਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਾ ਵੀ ਘਾਟਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕੋਈ ਰਸ ਤੇ ਕੋਈ ਸੁਖ, ਦੁਖ ਵਿਚ ਨਾ ਬਦਲਦਾ ਹੋਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਐਨੀ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਹੋਵੇ ਲੋਕਿਨ ਜੇ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਸ਼ਟਾ ਦੇ ਕੀੜੇ ਵਰਗੀ ਹੈ -

ਸੌ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ॥

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ॥

ਅੰਗ - 707

ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾਮ ਹੀ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਧੀਰਜ ਵਿਚ ਆ ਸਕੇ, ਰੱਜ ਜਾਵੇ। ਸੌ ਇਕ ਪਾਸੇ ਭੋਗ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ, ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਾਮ ਹੈ। ਸੌ ਨਾਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਉਹ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ। ਸੌ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ -

ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੋ॥

ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੋ॥

ਅੰਗ - 81

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੱਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਮ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੈ -

ਬਸਤਾ ਤੂਟੀ ਝੁੰਪੜੀ ਚੀਰ ਸਭਿ ਛਿੰਨਾ॥

ਅੰਗ - 707

ਕੱਪੜੇ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਝੁੰਪੜੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਪੱਤ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਬੈਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਜਾਤਿ ਨ ਪਤਿ ਨ ਆਦਰੋ ਉਦਿਆਨ ਭ੍ਰਮਿੰਨਾ॥

ਅੰਗ - 707

ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ -

ਮਿਤ੍ਰੁ ਨ ਇਠ ਧਨ ਰੂਪਹੀਣ ਕਿਛੁ ਸਾਕੁ ਨ ਸਿੰਨਾ॥

ਅੰਗ - 707

ਨਾ ਕੋਈ ਮਿੱਤਰ ਹੈ, ਨਾ ਸੋਹਣਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਕ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ -

ਰਾਜਾ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨਾ॥

ਅੰਗ - 707

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਆਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਧਰਤੀ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਜਿੰਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਭਿੱਜ ਗਿਆ ਨਾਮ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਭਿੱਜਣਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਭਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਨ ਕਠੋਰ ਹੈ, ਇਹ ਭਿੱਜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਤਿਸ ਕੀ ਧੂੜਿ ਮਨੁ ਉਧਰੈ .....

ਅੰਗ - 707

ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

..... **ਪ੍ਰਭ ਹੋਇ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨਾ॥**

ਅੰਗ - 707

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਉਸ ਦਾ ਆਦਰ ਵੀ ਕਰ ਦੇਈਏ ਐਸੇ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੇ ਕੋ ਜੀਉ ਕਹੈ ਓਨਾ ਕਉ ਜਮ ਕੀ ਤਲਬ ਨ ਹੋਈ॥

ਅੰਗ - 1328

ਉਸ ਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਸਤਾਉਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੀਰਖਾ ਕਰ ਲਓ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੈਤ ਭਾਵ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਓ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਅੱਧ ਵਿਚੋਂ ਟੁਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੇ ਤਰਕ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਦੋਏ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਓ ਜਾਗ ਪਿਆ -

ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ॥

ਅੰਗ - 283

ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਤੂੰ ਗਾਹਕ ਹੈਂ ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 283

ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਨੇ, ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਣਜ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਾਹਕ, ਗਾਹਕ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ, ਉਹ ਗਠੜੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ, ਉਹ ਬਾਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਰਾਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇ ਕੈ ਕਬੀਰਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਖੋਲ੍ਹੁ ॥
ਨਹੀ ਪਟਣੁ ਨਹੀ ਪਾਰਖੁ ਨਹੀ ਗਾਹਕੁ ਨਹੀ ਮੋਲ੍ਹੁ ॥**

ਅੰਗ - 1366

ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਹਿ ਦਿਤੀਆਂ ਕਿ ਗਾਹਕ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਗਾਹਕੀ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ..... ॥ ਅੰਗ - 1102

ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮਰਣ ਕਬੂਲ ਕਰੇ, ਹਰ ਕੋਈ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਹੋਵਾਂ, ਬਾਕੀ ਵੀ ਸਾਰੇ ਹੋਣ। ਆਪਣੀ ਮੈਂ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਤ ਰਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਚਲਣੀਆਂ। ਬੇਹਤਰ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਂ' ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਵੇ, 'ਮੈਂ' ਮਰਦੀਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਬੜੀ ਜਬਰਦਸਤ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ -

ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੋ ਸੁਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ ॥

ਅੰਗ - 624

ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ -

ਭਾਂਡੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੋ ..... ॥ ਅੰਗ - 624

ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਉਡਣ ਵਾਲੀ ਭੰਬੀਰੀ ਦਾ ਫੰਗ (ਖੰਭ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿ ਐਨਾ-ਕੁ ਹੀ ਪੜਦਾ ਹੈ -

..... ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੁਰਾਇਓ ॥ ਅੰਗ - 624

ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਖ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਿਖ ਜਾਵੇ, ਹੁਣ ਉਹ ਦੂਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਮਾਤਰ ਹੈ, ਦਰਅਸਲ ਪੜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਐਨਾ ਵੀ ਪੜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਬੁਧੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨਾ ਕੁ ਪੜਦਾ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਲਓ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ 'ਮੈਂ' ਦਾ ਪੜਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ 'ਮੈਂ' ਬਰੀਕ ਤੋਂ ਬਰੀਕ ਹੈ, ਸੂਖਸ਼ਮ ਤੋਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ 'ਮੈਂ' ਹੈ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈ ਤੂੰ ਮਰਨਾ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਕਹੋ, ਫੇਰ ਜੇ 'ਮੈਂ' ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਫੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਸ ਦੇ ਕਰਨੇ ਨੇ? ਫੇਰ ਕਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਆ ਕੇ ਅਨੰਦ ਲਏਗਾ?

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਦੂਜਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੁਲੇਖੇ ਤੇ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਤੂੰ ਇਹ ਸਚਮੁਚ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਹ 'ਮੈਂ' ਛੱਡ ਦੇ -

ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ ॥

ਅੰਗ - 283

ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਆ ਜਾਏਗੀ ਜਿਸ ਲਈ ਤੂੰ ਗਾਹਕ ਬਣ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਫੇਰ -

ਲਾਦਿ ਖੇਪ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਚਾਲੁ ॥

ਅੰਗ - 283

ਫੇਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਵਕਤੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਰੋਤਰੀ, ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਵਕਤ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਹ ਅਸਲ ਸੰਤ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵੀ ਭੁਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਦੇ ਵੀ -

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥

ਅੰਗ - 319

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਦੇ, ਨਾ ਸੁਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਜਾਗਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲ ਪੈਂਦੀ। ਐਡੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਘਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਰੱਸੀ ਪਈ ਹੋਵੇ, ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਫਟੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਡੁੰਘੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਲ ਪਾ ਕੇ ਪਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਪ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਫਟੀ ਸੀ, ਨਾ ਇਹ ਸੱਪ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਅਧਿਆਸ ਸੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦਾ ਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਰੱਸੀ ਪਈ ਸੀ ਸਹਿਜ ਦੇ ਨਾਲ। ਹੁਣ ਉਹ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਭੁੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਸੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਭਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਭਰਮ ਹੈ।

ਪੰਜ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਭਰਮ ਕਰਕੇ -

ਭਰਮ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਕਾਰ ॥

ਅੰਗ - 736

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਦੋਂ ਭਰਮ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ -

ਭ੍ਰਮ ਛੁਟੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰ॥

ਅੰਗ - 736

ਭਰਮ ਛੁਟਦੀਸਾਰ ਹੀ ਏਕੰਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੋ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝ ਜੇ ਤੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਮਿਲਦਾ ਕਿਥੋਂ ਹੈ? ਉਹ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਗਾਹਕੀ ਕੋਈ ਸੁਖਾਲੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਓ, ਐਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕਹੇ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਔਖਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਸ ਐਵੇਂ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਤੈਨੂੰ ਮੰਤਰ ਮਿਲੇਗਾ- ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੰਤਰ। ਨਾਮ ਬੜੀ ਦੂਰ ਹੈ। ਨਾਮ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਆਏਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਬੰਦ ਨੇ -

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ ਜਾਣੈ .....॥ ਅੰਗ - 1033

ਤੇ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ -

..... **ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ॥** ਅੰਗ - 1033

ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਸ਼ਬਦ ਲੈ ਗੁਰੂ ਤੋਂ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ -

ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੁ ਹੀਣਸੁ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ॥

ਕ੍ਰਾਕਰਹ ਸੁਕਰਹ ਗਰਧਭਹ ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ॥

ਅੰਗ - 1358

ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਲੈ ਪਹਿਲਾਂ। ਉਹ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ -

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ

ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ॥

ਅੰਗ - 651

ਸੋ ਮੈਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸਲੀ ਤਰੀਕਾ ਜੋ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ -

ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਨੁ ਮਾਂਜੀਐ ਭਾਈ .....

ਅੰਗ - 649

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੇ ਤੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕੂੜ ਕਬਾੜ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਤੂੰ ਮਾਂਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਵੇਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਮਾਂਜੇਂਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ -

..... ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਨਿਵਾਸੁ ॥ ਅੰਗ - 649

ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾਮ ਭੁਲਦਾ ਨਹੀਂ -

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥

ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ ॥ ਅੰਗ - 319

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਮ ਪਦਾਰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੀਂ ਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਸਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਕਬੀਰਾ ਏਕੁ ਅਚੰਭਉ ਦੇਖਿਓ ਹੀਰਾ ਹਾਟ ਬਿਕਾਇ ॥

ਬਨਜਨਹਾਰੇ ਬਾਹਰਾ ਕਉਡੀ ਬਦਲੈ ਜਾਇ ॥ ਅੰਗ - 1373

ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਕਾਹਲਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵੇਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੌਡੀ ਦੇ ਭਾਅ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੀਰਾ ਵਿਕ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏਗੀ ਕਿ ਕੌਡੀ ਦੇ ਭਾਅ ਤੇ ਵਿਕ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਡੀ ਦੀ ਹੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੌਡੀ ਹੀ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਸ ਵਕਤ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਵਾਸਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ-ਦਰ-ਜੀਵਨ ਲੰਘਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੇਅੰਤ ਜੀਵਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਬਕ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਉਮਰਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ - ਇਹ ਬਚਨ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ। ਇਹ ਕੋਈ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਖੇ ਨੇ ਸਮਝਣੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਰੁਖ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨੇ। ਇਕ ਆਬਸ਼ਾਰ (ਝਰਨਾ) ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਝੀਲ ਦੇ ਵਿਚ, ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਗਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਝਰਨਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ। ਉਸ ਝਰਨੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਜੋ ਵੀ ਚੀਜ਼

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਆਉਣੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਮੀਲਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਆਉਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸੁਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣੀ। ਪੁੱਠੀ ਤਾਰੀ ਤਰ ਕੇ ਫੇਰ ਝੀਲ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਜਿਥੋਂ ਇਹ ਵਿਛੜਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬੇਅੰਤ ਤਰੱਦਦ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ, ਲੱਗਭੱਗ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਕ ਸਿਰਫ ਮੱਛੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੁੱਠੀ ਤਾਰੀ ਤਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਤਰ ਸਕਦੀ। ਮੱਛੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੁੱਠੀ ਤਾਰੀ ਤਰ ਕੇ ਉਸ ਆਬਸ਼ਾਰ ਵਿਚੀਂ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਕੇ ਝੀਲ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨ 'ਚ ਲਿਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਛੜੇ ਸੀ ਉਥੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚਲੀਏ। ਉਹ ਕਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾਣ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਸਮਝਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟੇ ਨੇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੈਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆ ਕੇ 'ੴ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ -

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਕਹਿੰਦੇ ਏਕੰਕਾਰ ਆਪੇ ਹੀ ਹੈ ਉਹ -

ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ.....॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਏਕੰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਿਰਿਆ ਹੋਈ, ਉਹ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਈਏ, ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਠ ਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਓਹੀ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਫਰਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਹੋਈ, ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਅਕਾਰ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਕਿਰਿਆ, ਸਾਰਾ ਹੁਕਮ, ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸੀ -

ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ 26/2

ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਓਅੰਕਾਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੋ ਇਹ ਏਕਾ 'ੴ' ਤੇ ਓਅੰਕਾਰ 'ਓਕਾਰ' ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭੁਲੇਖਾ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਫੇਰ ਵੀ ਸਤਿ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ -

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ॥ ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ॥

ਅੰਗ - 284

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਨਾਮ ਨੇ। ਜੇ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਸਭ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਇਥੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਆਦਿ ਸ਼ਕਤੀ' ਹੈ ਨਾਮ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬੇਅੰਤ ਨਾਮ ਰੱਖੇ ਨੇ। ਨਾਮ ਕੋਈ ਰੱਖ ਲਓ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸਭ ਸਰੀਰ ਕਾਇਮ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਖਰਬ, ਪੰਦਰਾਂ ਅਰਬ ਸੈਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਖਿੰਡ ਜਾਣ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਉਥੇ ਰਹੇ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਤੋਂ ਅਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ਸੌ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੌ ਰਹਾ॥

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਿਬ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ vibration (ਕੁੰਬਣੀ) ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੰਨ ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਪਰ ਦਿਬ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਦਿਬ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਦਿਬ ਕੰਨ ਖੁਲ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਤੱਕ। ਦਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਦਿਬ ਨੇਤਰ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਦਿਬ ਸਪਰਸ਼ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਜਿਹੜੀ ਅੰਦਰਲੀ ਦਿਬ ਸਪਰਸ਼ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਉਹ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਦਿਬ ਸੁਗੰਧੀ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਨਾਸਕਾ ਵਿਚ ਦਿਬ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਦਿਬ ਰਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਬਾਹਰਲੇ ਰਸ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਉਹ ਰਸ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੇਰ ਜੇ ਪਤਾ ਵੀ ਹੋਵੇ -

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਗੁੰਗੈ ਗੁੜੁ ਖਾਇਆ ਪੂਛੇ ਤੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ॥

ਅੰਗ - 334

ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਜੁਬਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਦੱਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਵੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਰਲਦੇ ਮਿਲਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੰਸਰੀ ਵਰਗਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਵੀਣਾ ਵਰਗਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ।

ਓਹੀ ਧੁਨ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਧੁਨ ਨੇ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਨਾਮ ਦਾ ਵੀ ਅੰਗ ਹੈ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਹੈ ਉਸੇ ਨੇ 'ਕਰਤਾ' ਬਣ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੀ ਹੈ। ਉਹ 'ਪੁਰਖ' ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਇਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਥਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਮੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੋ ਰੱਬ ਹੈ ਉਹ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ, ਲੋਕਿਨ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਹਸਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਣ ਨੇ, ਉਹ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਪੁਰਖ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਉਹ ਡਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਾਲ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਹਸਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਹਰੇਕ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ -

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲਾ ॥

ਅੰਗ - 275

ਦੂਸਰਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਆਦਿ ਸੱਚ ਹੈ -

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥

ਅੰਗ - 1

ਇਥੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅੱਧਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ, ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਫੇਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦੇਖੀਂ ਕਿਤੇ ਭੁਲ ਨਾ ਜਾਈਂ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੇ ਸੀ, ਤੂੰ ਕਾਇਮ ਹੈਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਭੁਲ ਗਿਆ? ਇਥੇ ਫੇਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ-

ਆਦਿ ਪੂਰਨ ਮਧਿ ਪੂਰਨ ਅੰਤਿ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰਹ ॥ ਅੰਗ - 705

ਇਥੇ ਪੂਰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ, ਵਿਚ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ ਉਦੋਂ ਵੀ ਓਹੀ ਹੋਏਗਾ। ਹੁਣ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਰੌਲਾ-ਗੌਲਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਕੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਖੇਲੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਇਥੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਧੂ ਨੇ ਉਹ ਸਰਬਤ੍ਰ ਰਮੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਪਰੀਪੂਰਨਤਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਤੱਕ ਮਨ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਮੰਨ ਲਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ 'ਗਤਿ' ਕਿੰਨੀ ਹੋ ਗਈ -

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ ॥

ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ ॥

ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥

ਪੰਨਾ - 3

ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੰਨੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਇਹ ਫੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਨਾਮ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਨੇ - ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ ਦੇ ਉਤੇ -

**ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ
ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ॥**

ਅੰਗ - 649

ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਵਸ ਗਿਆ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਦੁਨਿਆਵੀ, ਹੋਰ ਬੇਅੰਤ ਜਿੰਨਾ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ -

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਗਰਭਿ ਨ ਬਸੈ॥ ਅੰਗ - 262

ਆਹ ਸਾਰੀ ਨਾਮ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਹੀ ਸਾਰਾ ਨਾਮ -

ਨਾਨਕ ਕੈ ਘਰਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ॥ ਅੰਗ - 1136

ਕੇਵਲ ਇਕ ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਤ ਕਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਰੀਕੇ ਬੇਅੰਤ ਕਰੇ ਨੇ। ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਗਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਹੀ ਫੜ ਲਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ। ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਰੀ ਲੁਕਾਈ - ਕਰਮ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ, ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕੁ ਕੋਈ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਅਸੀਂ ਇਕ ਪੱਖ ਲਿਆ ਹੈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ, ਇਹ ਭਗਤੀ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੈ - ਕੀਰਤਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਵਣ ਹੈ, ਫੇਰ ਸਿਮਰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕੀਰਤਨ, ਭਗਤੀ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੈ - ਨੌਂ ਭਗਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਨੇ ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ -

ਮੈ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ॥ ਅੰਗ - 827

ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ, ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਮੰਨ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜੁਬਾਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਲੇਕਿਨ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡਾ ਹੀ। ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ -

ਤਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਧਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਮਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਕੀਆ॥

ਅੰਗ - 610

ਉਹ ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਗੱਲ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ, ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਕਰਿਆ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ? ਸਾਡੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨੇ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁਕਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ! ਇੰਜ ਤਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਚਲਣਾ, ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਬੁੱਧੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਬੁੱਧੀ ਵਰਤਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਸ ‘ਮੈਂ’ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ‘ਮੈਂ’ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ‘ਤੂੰ’ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸੋ ਇਹੀ ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ -

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਪੰਨਾ - 954

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਫੇਰ ਹੋਰ ਹੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸੀ ਹੈ - ਹੁਕਮ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਓ, ਜੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ।

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ

ਐਸੇ ਭੁਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪੰਜੇ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਨਿਰੁੱਧ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਿਛਲੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਜਾਗੇ ਨੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸਮਝਣ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਔਖ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲੇ ਅੱਖਰ ਵਰਤੇ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਮੈਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ-ਜਪ ਕੇ ਇਕ ਲੋਚਾ ਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਇਕ ਮੇਰੇ ਮਨ ਲੋਚਾ ਉਠੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਫੁਰਨੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਮੇਰਾ ਫੁਰਨਾ, ਇਕ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅਤਿ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਜਿਹੜੇ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ, ਤੇਰਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਏ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਪੂੜੀ ਬਖਸ਼ ਦੇਹ, ਹੋਰ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ -

ਜਿਨ ਹਰਿ ਜਪਿਆ ਸੇ ਹਰਿ ਹੋਏ

ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ਕੋਲ ਕੇਲਾਲੀ ॥ ਅੰਗ - 667

ਉਹ ਹਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਜੋ ਗਿਆਨ ਦੇ ਚਕਸੂ ਬੰਦ ਨੇ, ਅੱਖਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਪਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਹ, ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਕੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਵਿਹੁ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਹੁ ਦੇ ਭੰਡਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕੀ ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਦੁਖੀ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਵਿਹੁ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨੇ ਉਹ ਵਿਹੁ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਬਿਖਿਆ ਦੇ ਜੰਜਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਅੱਖ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਕ ਉਹ ਅੰਨ੍ਹੀ ਅੱਖ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਅੱਖ। ਉਹ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਜੋ ਅੱਖ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰਕੇ ਉਹ ਵਿਹੁ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਅਵਸਥਾ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅੱਖ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਨੇਤਰ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕੀਏ। ਦੂਸਰਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਹੁ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਵਿਹੁ ਦੇ ਨਾਲ ਐਨਾ ਪਿਆਰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੱਤੇ ਗਏ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਸੀ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੇਕਿਨ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਵਿਹੁ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈ ਗਿਆ ਉਹ ਵੀ ਐਨਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀ ਅਫੀਮ ਖਾਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਨਸ਼ਾ ਖਾਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਉਹ ਨਸ਼ਾ ਖਾਂਦਾ-ਖਾਂਦਾ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ-ਇਕ, ਦੋ-ਦੋ, ਚਾਰ-ਚਾਰ, ਅੱਠ-ਅੱਠ, ਦਸ-ਦਸ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰੱਤਿਆ ਗਿਆ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖੂਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਵਿਹੁ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਜੇ ਜ਼ਹਿਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਦੀ ਹੈ ਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਹੀ ਹਾਲ ਸਾਡੇ ਹੋ ਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਹਮ ਅੰਧੁਲੇ ਅੰਧ ਬਿਖੈ ਬਿਖੁ ਰਾਤੇ

ਕਿਉ ਚਾਲਹ ਗੁਰ ਚਾਲੀ ॥ ਅੰਗ - 667

ਵਿਹੁ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਹੋਏ ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੀਏ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਲ ਤੇ ਚੱਲੀਏ। ਇਹੀ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਐ ਪਿਆਰਿਓ! ਕਾਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਆ ਕੇ ਝਪਟਾ ਮਾਰੇ, ਉਡੀਕ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਜਪਾਂਗੇ, ਨੌਕਰੀਓਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਾਂਗੇ, ਮੁੰਡੇ ਵਿਆਹੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਕਿਤੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਾਂਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ -

ਸਤਗੁਰੁ ਸੇਵਿ ਖਰਚੁ ਹਰਿ ਬਾਧਹੁ

ਮਤ ਜਾਣਹੁ ਆਜੁ ਕਿ ਕਾਲੀ॥ ਅੰਗ - 667

ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਈਏ। ਜੇ ਅੱਜ ਨਾ ਗਏ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਣਾ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ, ਕਾਹਲੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਵੇਗ ਚੱਲੋ, ਵੇਗ ਚੱਲੋ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ, ਸੁਸਤੀ ਨਾ ਕਰੋ, ਨੱਠਣ ਦੀ ਨੌਬਤ ਤੱਕ ਚੱਲੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਛੇਤੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਲਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਜਾਓ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਜੋ ਅੱਖ ਬੰਦ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਸੋ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੇ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਥੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੀਆਂ ਨੇ।

ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬੰਦ ਹੈ, ਉਹ ਆਹ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ - ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਅੱਖ ਵੀ ਹੋਰ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਅੱਖ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਰੋਸੇ ਦੀ, ਯਕੀਨ ਦੀ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਨੇਤਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਰਤਨ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪਰਚਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹਾਰ-ਹਾਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਗਏ ਨੇ, ਉਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਓਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ ਲਿਖਣਾ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਫੇਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਚਾਕਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਲੈਣਾ, ਬੱਚੇ ਹੋ ਜਾਣੇ, ਬੱਚੇ ਪਾਲਣੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਖਬਰਦਾਰ ਹੋ ਤੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਰਚਿਆ ਪਿਆ ਹੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ-

ਤਬ ਤੇਰੀ ਓਕ ਕੋਈ ਪਾਣੀਓ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ਅੰਗ - 656

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇਣਾ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਜੀ! ਉਸ ਦਾ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਕਮਾਈ ਕਰੀ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰੀ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਜੀ! ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਖੇਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ। ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤੇ ਪੁਛਿਆ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਫੇਰ ਪੁੱਛੀ, ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗਲਾਸ ਪਾਣੀ ਦਾ ਲਿਆ ਦੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋ ਨੂੰ ਹਾਂ ਨੇ, ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਨੇ, ਲੜਕੀ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਘਰਵਾਲੀ ਕੋਲ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਨਿੱਕੇ ਕੋਲ ਨੇ, ਖੇਡਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਚੌਥੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਕੋਈ ਪੰਜਵੀਂ ਵਿਚ ਹੈ ਫੇਰ ਵਜ੍ਹਾ ਕੀ ਹੈ ਮੈਥੋਂ ਪਾਣੀ ਕਿਉਂ ਮੰਗਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਰੋਣ ਲਗ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਸਵੇਰ ਦਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ, ਇਕ ਗਿਲਾਸ ਘੜੇ ਵਿਚੋਂ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਲਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਐਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝੁਕਾਓ ਕਰੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗਿਲਾਸ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਜੇ ਤੂੰ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰੋਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਲਾ ਜਾਇਆ ਕਰੋਂ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਪਿਆ ਹਾਂ।

ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਦੇਖੋ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਹਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਫੇਰ ਆਦਮੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਦੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੂਜੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਿਹੁ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ ਹੋਏ ਨੇ, ਨਿੰਦਿਆ ਦੇ, ਚੁਗਲੀ ਦੇ, ਬੀਰਖਾ ਦੇ, ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਜਨ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਾਂਗੇ ਮਨ ਸੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਬੜੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਫੁਰਨੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਭਜਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਾਂ। ਕਹੋ ਕਹਾਏ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੇ ਵਿਹੁ ਦੇ ਜਾਲ ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਵਿਹੁ ਇਕੱਠੀ ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਲੀ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਾਂਗੇ? ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਾਤ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਾਂ ਇਕੋ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ 'ਚਾਲੀ' ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਮਝੋ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋ ਮੱਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੱਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਨੇ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ। ਸਿਵਾਏ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਟੋਹ ਕੇ ਲਿਖਦੇ ਨੇ, ਦੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੇ। ਅੰਨ੍ਹਾ ਦੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਟੋਹ ਕੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਜੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਦੱਸੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਸਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ judgement ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਕਹੇਗਾ ਸ਼ਾਇਦ ਥੰਮ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਚਾਰ ਥੰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਥੱਲੇ ਉਪਰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਸੁੰਡ ਨੂੰ ਫੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਟੋਹ ਲੱਗੀ, ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ - ਚਾਹੇ ਇਤਿਹਾਸ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਨੇ ਸਤਿ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਉਸ ਦੇ ਨੇਤਰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੇ, ਅੰਨਾ ਹੈ ਉਹ, ਉਸ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸਾਰਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਗਾਇਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਲ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਚੱਲੀਏ ਉਸ ਚਾਲ ਦੇ ਉਤੇ, ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਤੂੰ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਲੇ ਲਾ ਲੈ, ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈ, ਸਾਨੂੰ ਨੇਤਰ ਬਖਸ਼ ਦੇਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਲਈਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਿਵੇਂ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋ ਚਾਲ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਨਾ ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕੁਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਜੋ ਤੁਹਾਡਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਮੁੱਚਾ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਇਥੇ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ -

**ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥
ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥**

ਅੰਗ - 1

ਲੇਕਿਨ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ ॥

(ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ)

ਇਕ ਮੂਰਤ ਨੇ ਅਨੇਕ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਲਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਵੀ ਨੇ, ਮੰਦੇ ਵੀ ਨੇ, ਦਵੰਦ ਪਾ ਦਿਤੀ, ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਵਿਚਾਰ ਪਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੇ ਨੇ, ਇਹ ਮੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਬੁੱਧੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਇਹ ਦਵੰਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕੁਝ ਹੋਰ।

**ਮਨ ਮੇਰੇ ਜਿਨਿ ਅਪੁਨਾ ਭਰਮੁ ਗਵਾਤਾ ॥
ਤਿਸ ਕੈ ਭਾਣੈ ਕੋਇ ਨ ਭੂਲਾ
ਜਿਨਿ ਸਗਲੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਤਾ ॥**

ਅੰਗ - 610

ਜਿਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਆ ਗਈ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਦਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਹਮ ਨਹੀ ਚੰਗੇ ਬੁਰਾ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ - 728

ਮੰਦਾ ਜਾਣੈ ਆਪ ਕਉ ਅਵਰੁ ਭਲਾ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - 991

ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਹੀ ਮੰਦਾ ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਭਲਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ। ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਣਾ ਸ਼ਕਤੀ ਗਲਤ ਹੋ ਗਈ, ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੁਰੇ ਬੁਰੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਦੂਜੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਖੇਲੂ ਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਖੇਲੂ ਖੇਲੂਦੇ ਨੇ -

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥

ਅੰਗ - 433

ਇਹ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥ ਅੰਗ - 1

ਸੋ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਲ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੇ। ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ, ਬਿਗਾਨੇ ਨੇ, ਅਸੀਂ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਥਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ। ਜੋ ਸਾਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਥਾਂ ਹੈ, ਉਹ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਥਾਂ ਨਾ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਇਕ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸੇ। ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਵਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਵਸੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਸਾਰੇ ਅਨੰਦ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਝਰਨਾਹਟ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਵਸ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੈਰੀ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਯਾਦ ਆਏਗਾ ਅੰਦਰੋਂ ਨਫਰਤ ਦੇ ਵਰੋਲੇ ਉਠਣਗੇ, ਬੁਰੇ ਖਿਆਲ ਆਉਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੇ ਥਾਂ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ, ਅਸੀਂ ਓਸ ਨੂੰ ਕੱਢ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਬਾਹਰ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਏ ਪਏ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਜਬ ਧਾਰੈ ਕੋਊ ਬੈਰੀ ਮੀਤੁ ॥

ਤਬ ਲਗੁ ਨਿਹਚਲੁ ਨਾਹੀ ਚੀਤੁ ॥

ਅੰਗ - 278

ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਨਿਹਚਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਤੂੰ ਦਵੰਦ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈਂ।

ਜਬ ਲਗੁ ਮੋਹ ਮਗਨ ਸੰਗਿ ਮਾਇ ॥

ਅੰਗ - 278

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਤੂੰ ਮੋਹ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੈਂ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲ ਤੇਰੀ ਬਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਗਈ -

ਤਬ ਲਗੁ ਧਰਮੁ ਰਾਇ ਦੇਇ ਸਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - 278

ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਥਾਂ ਮਿਲਣੀ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ। ਪਿਛੋਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਾਏਂਗਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸੱਚਖੰਡ 'ਚ ਥਾਂ ਦੇ ਦਿਓ। ਨਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਚਖੰਡ ਕਿਥੇ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਇਸ ਦੇ ਭਾਵ ਦਾ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਹਿ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਲਏਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਵੀ ਓਹੀ ਗੱਲ ਮੰਨੇਗਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਤੇਰੀ ਬਾਤ ਮੰਨੇਗਾ। ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਈਏ। ਜਿਹੜੀ ਬਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅੱਖਰ ਰਟੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਬਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਲ ਤੇ ਅਸੀਂ ਚੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਸਤੇ ਨੁਕਤਾ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ

ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਅੰਗ - 305

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਰੀ ਦੇ ਨਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੇ।

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ....॥

ਅੰਗ - 305

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਦੀ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਠ ਕੇ ਇਨਸਾਨ ਕਰੇ

..... **ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ॥**

ਅੰਗ - 305

ਦੀ ਬਾਤ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਹੈ, ਉਹ ਲਬਾ-ਲਬ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ -

ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭਰਪੂਰੁ ਹੈ

ਮਨਮੁਖਾ ਸਾਦੁ ਨ ਪਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 644

ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਮਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਤੀਰਥ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੱਚ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਸਚੁ ਤਾਂ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਆਤਮ ਤੀਰਥਿ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੋ ਪੁਛਿ ਕੈ .....

ਅੰਗ - 468

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ, ਜੁਗਤ ਪੁਛ -

..... **ਬਹਿ ਰਹੈ .....**

ਅੰਗ - 468

ਫੇਰ ਉਥੋਂ ਹਿੱਲੀਂ ਨਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਣਾ ਲੈ -

..... **ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ॥**

ਅੰਗ - 468

ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਜੋ ਸਰੋਵਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ। ਫੇਰ ਸਾਡਾ ਖਿਆਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਨਹਾਉਣਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਭੁਲੇਖਾ ਨਾ ਖਾਹ -

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 538

ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਮਤਿ ਰਖਦਾ ਹੈਂ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਉਠਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਅਜੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੰਗਾ ਤੇ ਮਾੜਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅਸਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਨਹੀਂ ਧਾਰੀ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਏਂਗਾ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਣ ਲਗ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਚਾਹੇ ਚੰਗਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਬੁਰਾ, ਸਭ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੈ -

ਜੇ ਸੁਖੁ ਦੇਹਿ ਤ ਤੁਝਹਿ ਅਰਾਧੀ ਦੁਖਿ ਭੀ ਤੁਝੈ ਧਿਆਈ॥

ਅੰਗ - 757

ਦੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਆਫਰਦਾ ਨਹੀਂ, ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਣ ਲਗ ਜਾਏਗਾ-

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ॥

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 275

ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੈਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਆ ਜਾਏਗਾ।

ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ॥

ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ॥

ਅੰਗ - 275

ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਗਮੀ ਤੇਰੀ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸਦਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ, ਕਦੇ ਤੈਨੂੰ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਆਏਗੀ -

ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ॥

ਅੰਗ - 275

ਸੋਨੇ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਮੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਿੱਚਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ, ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਜਾਣੇਗਾ ਤੂੰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ -

ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ॥

ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ॥

ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ॥

ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ॥

ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ॥

ਅੰਗ - 275

ਸੋ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਲੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੋ ਰਸਤਾ ਸਾਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 538

ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਨੇ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਹਿਰ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਇਹ ਬਿਨਸ ਜਾਣੀ ਹੈ -

ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਹਉਮੈ ਬਿਖੁ ਫੈਲੁ॥

ਅੰਗ - 289

ਜਿਹੜੀ ਵਿਹੁ ਫੈਲ ਗਈ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੱਕ ਤੇ ਤੇਰੇ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਤੇ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ

ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੇ ਲਾਹ ਦੇਣਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ

-

ਹਉਮੇ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਏ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 538

ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਜੇਕਰ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਹੁ ਲਹਿ ਜਾਏਗੀ। ਸੋ ਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰੱਜ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ -

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 305

ਸਰੋਵਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਨਕੋ-ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਹ-

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ॥

ਅੰਗ - 293

ਨੌਂ ਨਿੱਧੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਬਿਸਰਾਮ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ -

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ॥

ਅੰਗ - 293

ਇਹ ਦੇਹੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰੇਂਗਾ, ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਚੌਥੀ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੂੰ ਲੀਨਤਾ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਏਂਗਾ, ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ ਜਿਸਨੂੰ ਨਿਰੁੱਧ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਨਿਰੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੈਨੂੰ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਵੱਜਣਗੇ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏਗੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ੈਣੀ ਬੁੱਧੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਨਮਨ ਦਾ ਮੰਡਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਅਬ ਮਨੁ ਉਲਟਿ ਸਨਾਤਨੁ ਹੁਆ॥

ਅੰਗ - 327

ਜੋ ਉਹ sphere (ਮੰਡਲ) ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਦਾਖਲਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਫੇਰ ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏਗੀ, ਉਥੇ ਅਨੰਦ ਕਿੰਨਾ ਹੈ?

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ॥

ਅੰਗ - 293

ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਰਸ ਹੈ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਉਤੇ ਜਿਸ ਰਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੱਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਆਨੰਦ ਹੈ ਤੇ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਸੰਗੀਤ ਹੈ, ਆਤਮਕ ਸੰਗੀਤ ਹਰ ਵਕਤ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹਿੱਲ ਕੇ ਝਰਨੂਟਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇਰੀ ਦੇਹੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕਣ-ਕਣ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਸ ਭਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਰਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ -

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ॥

ਤਿਨਿ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਦਿਖਾਏ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਸੋਝੀ ਪਾਏ ॥

ਅੰਗ - 293

ਜਿਹੜਾ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਕੋ ਹੀ ਲੋਚਾ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ, ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲੋਚਾ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਤਾਂ ਕਰਾ ਦੇਹ-

ਜਿਨ ਹਰਿ ਜਪਿਆ ਸੇ ਹਰਿ ਹੋਏ ..... ॥ ਅੰਗ - 667

ਜਿਹੜੇ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਹੀ ਦਵਾ ਦੇ, ਇਕ ਨਿਗ੍ਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਇਕ ਨਿਗ੍ਰਾ ਪੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਾਂ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ -

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ ॥

ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ, ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਉਹ ਤੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਜੋਤ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਐਵੇਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ, ਬੜੇ ਤਰਲੇ ਲਏ, ਬਹੁਤ ਰੋਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੱਛੀ ਤਰਲੇ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਬੜੇ ਚਾਓ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਤੜਫਣ ਲਗ ਗਈ।

ਕਹਿੰਦੀ, “ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਗਈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ।”

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਤੇਰੀ ਜਾਨ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਈ।” ਉਸ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਆਹ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਤੂੰ ਜੀਉਂਦੀ ਹੈਂ ਆਹੀ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਥੋਂ ਤੂੰ ਭਾਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈਂ।”

ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਤੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਤੇਰੀ ‘ਮੈਂ’ ਸ਼ੰਕਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ‘ਮੈਂ’ ਦੀ ਢੇਰੀ ਢਾਹ ਦੇਹ, ਜਦੋਂ ਢਹਿ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ -

ਹਉ ਮੁਆ ਖੁਦਾ ਹੁਆ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਏਂਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਚਾਲ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹਨੇਰਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਚੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਆਹ ਅੱਖ ਸਾਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਹੋਰ ਕੁਝ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਵੈਰੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਮਿੱਤਰ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਬੇਗਾਨੇ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਹੀ ਭਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਾਡੀਆਂ ਬਦਲ ਕੇ ਸੱਚ ਦੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਸੇ ਅਖੜੀਆਂ ਬਿਅੰਨਿ ਜਿਨੀ ਡਿਸੰਦੋ ਮਾ ਪਿਰੀ॥

ਅੰਗ - 577

ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਲ ਤੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਅੱਖ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹਣੀ ਹੈ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਧੂੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਫੇਰ ਤੂੰ 100% ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖ। ਜੋ ਬਚਨ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰ, ਫੇਰ ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏਗੀ, ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਅੰਧੇਰਾ ਹੈ ਮਨ ਦਾ, ਇਹ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਨਾ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੂਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਸੂਰਜ, ਨਾ ਚੰਦਰਮਾ, ਨਾ ਤਾਰੇ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਅਸੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਡਾ ਸ਼ੇਰ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਬੰਧਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਸ ਬੰਦੇ ਵਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਰਛਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਰ ਬੈਠ ਕੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਵਸਤੂ ਵਲ, ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਤਾ ਵਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਉਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ-

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ।

ਏਕੰਕਾਰੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ .....

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਏਕੰਕਾਰੋਂ ਨਾਮ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ।

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋਹ ਰਹਾ।

ਉਹ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਧੁਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ, ਉਹ ਨਾਮ ਹੈ ਵਿਆਪਕ ਨਾਮ। ਉਹ ਅੱਖ ਜਦੋਂ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਹੀ ਨਾਮ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਆਕਾਰ ਨਾਮ ਦੇ ਹੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ।

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ॥ ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ॥

ਅੰਗ - 284

ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਵੀ ਤੇ ਨਾਮ ਬਾਹਰ ਵੀ। ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਉਸ ਵਿਆਪਕ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਉਠੋ। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਲ ਲੋਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਚਾਨਣੇ ਵਲ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅੱਖਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚਾਨਣਾ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਆਓ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਅਸੀਂ ਧਾਰਨ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣ ਕੇ ਤੇ ਕਮਾ ਕੇ ਫੇਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦੇਣ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਪਰਮੇਸਰਿ ਦਿਤਾ ਬੰਨਾ ॥

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਦਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਜਾਗ ਤੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁਰਲੱਭ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਮਿਲਣੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਉਹ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥

ਅੰਗ - 642

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਦੁਖ ਨੇ, ਸਰੀਰਕ ਦੁਖ ਨੇ, ਆਰਥਕ ਦੁਖ ਨੇ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਦੁਖ ਨੇ, ਰਾਜਸੀ ਦੁਖ ਨੇ, ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਮਨ ਦਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬੜੇ ਦੁਖ ਨੇ -

ਦੁਖੁ ਵੇਛੋੜਾ ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਭੁਖ ॥

ਅੰਗ - 1256

ਸਬੰਧੀ ਨੇ ਵਿਛੜ ਜਾਣਾ, ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਵਿਛੜ ਜਾਣਾ ਉਸ ਦੁਖ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਮਨ ਦੀ ਭੁਖ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਦਮੀ ਦੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਚਿਤਵਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਆਹ ਨਾ ਬਣਿਆ, ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾ ਖਰੀਦੀ, ਮੈਂ ਕੋਠੀ ਨਾ ਬਣਾਈ, ਮੈਥੋਂ ਆਹ ਤਰੱਕੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਸੋ ਜੇ ਮਨ ਦੀ ਭੁਖ ਹੈ ਉਹ ਐਸਾ ਵੱਡਾ ਦੁਖ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਖ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ, ਹਰ ਵਕਤ ਭੁਖ ਦੇ ਦੁਖ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਦੁਖ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੂਤ ॥

ਅੰਗ - 1256

ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਉਹ ਮੂਰਖ ਬੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਚਲੇ ਗਏ, ਸੋ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਮੇਰੀ ਜਵਾਨੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਮੰਜਿਆਂ ਤੇ ਪਏ ਨੇ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੋਟੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਨੇ ਇਹੀ ਤੁਰਦੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਤੁਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਬੜਾ ਨਰੋਆ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ। ਲੇਕਿਨ ਬੁਢਾਪਾ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਹੀ ਆਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੁਢਾਪੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ, ਆਪਣੇ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ, ਮਿਹਨਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀਆਂ, ਰਿਸ਼ਤੇ ਗੰਢੇ, ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਪੋਤਰਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਗੇ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕੋਈ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਥੇ ਇਕੱਲਾ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ? ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਸੀ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਸੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਧਨੀ ਸੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁਖੀ ਬੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ। ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁਝਦਾ।

ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਪੀੜਤ ਹੁੰਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੇਖੇ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ -

**ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥
ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੁਆਇਆ ॥**

ਅੰਗ - 464

ਫੇਰ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਫੇਰ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਆਈ ਨਾ ਕਿ ਆਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਭਾਣਾ ਬੀਤਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰਮ ਹੀ ਨਾ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁੱਚਾ ਰੱਖਦਾ, ਸਾਂਭ ਕੇ ਚਲਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ-

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ ਅੰਗ 1- 134

ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੀਜ ਲਏਂਗਾ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਵੱਢ ਲਏਂਗਾ, ਨਿੰਦਿਆ ਬੀਜੇਂਗਾ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ ॥

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ ॥ ਅੰਗ - 755

ਏਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨਰਕ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਂਗਾ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ। ਨੇਕੀ ਕਰੇਂਗਾ ਤਾਂ ਨੇਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਹਿਮ ਕਰੇਂਗਾ, ਦਇਆ ਕਰੇਂਗਾ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਦਇਆ ਹੋਏਗੀ, ਰਹਿਮ ਹੋਏਗਾ। ਸੰਤੋਖ ਵਿਚ ਰਹੇਂਗਾ ਤਾਂ ਸੰਤੋਖ ਮਿਲੇਗਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਮਦੂਤ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਦੁਖ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੀਤਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਆ ਕੇ ਦਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਦੁਖ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ -

ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੁਤ ॥

ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਰੋਗੁ ਲਗੈ ਤਨਿ ਧਾਇ ॥

ਅੰਗ - 1256

ਇਕ ਦੁਖ ਹੈ ਕਿ ਦੌੜ ਕੇ ਆ ਕੇ ਰੋਗ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਏਡਜ਼ ਵਰਗਾ ਲਗ ਗਿਆ, ਕੈਂਸਰ ਵਰਗਾ ਲੱਗ ਗਿਆ-

ਵੈਦ ਨ ਭੋਲੇ ਦਾਰੂ ਲਾਇ ॥

ਅੰਗ - 1256

ਹੁਣ ਵੈਦ ਤੋਂ ਦਾਰੂ (ਦਵਾਈ) ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਉਹ ਦੁਖ ਚਿੰਬੜ ਗਿਆ, ਲਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਦੁਖ ਐਸੇ ਨੇ ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਈ ਦੁਖ ਐਸੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਇਹ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ -

ਮਰਣਹਾਰੁ ਇਹੁ ਜੀਅਰਾ ਨਾਹੀ ॥

ਅੰਗ - 188

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਔਗੁਣਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਚੁਕ ਕੇ ਚਲਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁਝਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿਵਾਏ ਅਫਸੋਸ ਤੋਂ, ਹਾਏ-ਹਾਏ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ -

ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧੂਮ ਰਾਇ ॥

ਅੰਗ - 1425

ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਆਪੇ ਹੀ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ -

ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥

ਅੰਗ - 4

ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਦੁਖ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਦੁਖ ਹੈ, ਔਲਾਦ ਨਾ ਹੋਈ, ਪੈਸਾ ਟਕਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਕੀ ਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਲੇਕਿਨ ਆਪਣੇ ਔਲਾਦ ਨਾ ਹੋਈ। ਝੁਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਬਹਾਲ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਹ ਦੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, “ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਹ ਜਿਹੜੇ ਮੈਨੂੰ ਦੁਖ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਕਰ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇਹ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਖੇੜਾ ਆਵੇ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕੋਈ ਜੀਵਨ ਰੁਮਕੇ, ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਚੱਲੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ। ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਐਸੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਭੂ ਕਹਿੰਦਾ ਤੂੰ ਮੰਗ ਮੈਂ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਜੋ ਵੀ ਤੂੰ ਮੰਗੇ ਮੈਂ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਤੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਮੰਗ

ਉਸ ਵੇਲੇ -

ਦੇਦਾ ਦੇ ਲੈਦੇ ਥਕਿ ਪਾਹਿ॥

ਅੰਗ - 2

ਆਖਹਿ ਮੰਗਹਿ ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ ਦਾਤਿ ਕਰੇ ਦਾਤਾਰੂ॥ ਅੰਗ - 2

ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੇਹ-ਦੇਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਦੁਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੁਖ ਵਾਸਤੇ ਚੀਜ਼ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਬੜੀ ਬੋਝਲ ਪੰਡ ਕਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਰ ਦੇ ਉਤੇ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਧੋਣੇ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸੁਕਾਉਣੇ ਨੇ, ਸੁਕਾ ਕੇ ਫੇਰ ਤੈਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਛਾਪੇ ਲਾਉਣੇ ਨੇ, print ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਲਾਕਾਰ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਜੋ ਛਾਪੇ ਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੀਪੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਛਾਪਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ। ਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਕਦੇ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਘੋੜੀ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇਕ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਉਸ ਦੇ ਉਪਰ ਲੱਦ ਲਿਆ ਕਰਾਂ। ਪ੍ਰਭੂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਘੋੜੀ ਦੁਖ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਏਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਘੋੜੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਮੁਗਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ, ਨਾਲ ਘੋੜੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵਛੇਰਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, ਬੜੇ ਰੋਅਬ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਕਹਿੰਦੇ, “ਆਹ ਮੇਰੀ ਘੋੜੀ ਦਾ ਵਛੇਰਾ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਚੁਕ। ਇਹ ਹੁਣੇ ਸੂਈ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਰਸਤਾ ਗਲਤ ਹੈ ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਵਛੇਰੇ ਦੀ ਕੋਈ ਲੱਤ ਵਗੈਰਾ ਟੁਟ ਜਾਵੇ, ਕਿਸੇ ਖੱਡੇ ਵਿਚ ਗਿਰ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨੱਠ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤੂੰ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਚੁਕ ਏਸ ਨੂੰ।” ਬੜਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਏ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਚੁਕ ਲਿਆ, ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅਗੇ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪਠਾਣ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਾਹ ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਘਾਹ ਲੈ ਕੇ ਆ ਨਰਮ-ਨਰਮ, ਜੇ ਸਖਤ ਲਿਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਲਿੱਦ ਵਗੈਰਾ ਸਾਫ ਕਰ, ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰ ਤੂੰ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਾਏ ਤਾਂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਬੜਾ ਸੋਹਣਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਨੇੜੇ ਹੀ ਮੋੜ ਲਿਆ। ਜੇ ਮੈਂ ਘੋੜੀ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਹੀ ਬੀਤਿਆ ਕਰਨੀ ਸੀ ਰੋਜ਼।”

ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਸੁਖ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਦੁਖ ਸੀ।

ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਮੰਗ ਤਾਂ ਸਹੀ। ਜੋ ਮੰਗਣਾ ਹੈ ਮੰਗ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਦੁਖ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੁੱਤਰ ਮੰਗ ਲਿਆ, ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਿਮਾਗ ਸਹੀ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਲੱਗ ਗਈ, ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਦੁਖ ਗਲ ਪਾ ਲਿਆ। ਏਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਨਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋਣਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਨਾਲਾਇਕ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਲਾਂਭੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਰੋਜ਼, ਕੋਈ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਏਸ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਦੁਖ ਓਸ ਦੇ ਗਲ ਪੈ ਗਿਆ। ਸੀ ਤਾਂ ਸੁਖ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਪਰ ਦੁਖ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਰੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਵਿਆਹ ਲਿਆ। ਵਿਆਹੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਸੁਖ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਦੁਖ ਨਿਕਲਿਆ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਏਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਵੀ ਆ ਗਈ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਮੰਗ ਕੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈਂ?”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਸੋਝੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦੁਖ ਛੁਪਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਜੋ ਬੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੇਅੰਤ ਧਨ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੇ .....

ਸੁੰਦਰ ਸੇਜ ਅਨੇਕ ਸੁਖ ਰਸ ਭੋਗਣ ਪੂਰੇ॥

ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਇਨ ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ ਲਾਇ ਮੌਤੀ ਹੀਰੇ॥

ਅੰਗ - 707

ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੰਦਨ ਦੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਹੀਰੇ ਤੇ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਝਾੜ ਫਨੂਸ ਚਮਕ ਰਹੇ ਨੇ, ਦਮਕ ਰਹੇ ਨੇ, ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਤਰੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ -

ਮਨ ਇਛੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ਵਿਸੁਰੇ॥ ਅੰਗ - 707

ਜਿਸ ਸੁਖ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਮਨ ਮੇਰਾ ਫੇਰ ਕਲਪਣਾ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖੇੜਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੇੜਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਖੇੜਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਕਦੇ ਉਚਾ ਜੀਵਨ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਵਿਚ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਚੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਕਿਵੇਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਸ ਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਚਾਹੇ ਭੁਖਾ ਹੈ ਚਾਹੇ ਨੰਗਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਐਸਾ ਜੀਵਨ ਹੈ ਜਿਸ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ, ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਰੌਣਕ ਰਹਿੰਦੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ, ਉਦਾਸੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਬੋਲ 'ਚ ਮਿਠਾਸ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਕੁਝੱਤਣ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਕੋਈ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਕੋਈ ਕ੍ਰੋਧ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਕੀ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਉਹ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਚਾਹੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਵਧੀਆ ਲੱਗੇ -

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤੁ ॥

ਅੰਗ - 253

ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ ਹੈ ਤੇ ਵੱਡੀ ਕੁਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਬੋਲਣ ਚਲਣ ਦੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਹੈ, ਵੇਦ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੌਅ ਨਹੀਂ ਹੁਮਕਦੀ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤੁ ॥

ਅੰਗ - 253

ਜੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਰੌਅ ਨਹੀਂ ਹੁਮਕੀ ਤਾਂ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ ॥

ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ ॥

ਅੰਗ - 142

ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਕ ਐਸੇ ਜੀਵਨ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜਿਥੇ ਦੁਖ ਦਾ ਨਾਮੋਨਿਸ਼ਾਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਦੁਖ ਨਾਹੀ ਸਭੁ ਸੁਖੁ ਹੀ ਹੈ ਰੇ ਏਕੈ ਏਕੀ ਨੇਤੈ ॥

ਅੰਗ - 1302

ਕਹਿੰਦੇ ਦੁਖ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰਾ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਉਂਕਿ ਓਸ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਿਥੇ ਦੁਖ ਦਾ ਨਾਮੋਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸਾ ਵੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੇ ਉਹ ਮੰਗ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਖ ਕਦੇ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਭ ਦੁਖ ਹੀ ਦੁਖ ਨੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਜੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ ॥

ਅੰਗ - 707

ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਟਾ ਦਾ ਕੀੜਾ ਹੈ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਤੂੰ ਅੰਨ ਖਰਾਬ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਜਾਏਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ -

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ ॥

ਅੰਗ - 707

ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਤੇ ਧੀਰਜ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗਿਣੇ ਨੇ -

ਸਹੰਸਰ ਦਾਨ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰੁ ਰੋਆਇਆ ॥

ਪਰਮ ਰਾਮੁ ਰੋਵੈ ਘਰਿ ਆਇਆ ॥

ਅਜੈ ਸੁ ਰੋਵੈ ਭੀਖਿਆ ਖਾਇ ॥

ਐਸੀ ਦਰਗਹ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - 954

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਣ ਕੇ ਅਖੀਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਬਾਲੀ ਰੋਵੈ ਨਾਹਿ ਭਤਾਰੁ ॥

ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - 954

ਤੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖ ਦਾ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੁਸਖਾ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਤਮਾ ਬੁਧ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਹੀ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਲੇਕਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨ ਕਹੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਹ ਸੁੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਿਆ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਦੁਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਹੇੜ ਲਏ। ਸਹੇੜੇ ਕਿਵੇਂ? ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਿਆ ਉਹ ਛਲਾਵਾ ਸੀ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸੋ ਸੁਖ ਦਾ ਵੀ ਸਾਧਨ ਹੈ -

ਮੰਨੇ ਨਾਉ ਸੋਈ ਜਿਣਿ ਜਾਇ ॥ ਅਉਰੀ ਕਰਮ ਨ ਲੇਖੇ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - 954

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆ ਗਿਆ, ਪਰੀਪੂਰਨ ਨਾਮ ਦੇ ਉਤੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਤਾਂ -

ਮੰਨੈ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ ॥

ਅੰਗ - 3

ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਕੀ ਕਰਮ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਐਸਾ ਆਸਰਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਐਸੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸੋਝੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਹ ਦੁਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ -

ਵਿਣੁ ਤੁਧੁ ਹੋਰੁ ਜਿ ਮੰਗਣਾ ਸਿਰਿ ਦੁਖਾ ਕੈ ਦੁਖ॥

ਦੇਹਿ ਨਾਮੁ ਸੰਤੋਖੀਆ ਉਤਰੈ ਮਨ ਕੀ ਭੁਖ॥ ਅੰਗ - 958

ਮੇਰੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦਾ ਆਸਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣੀ ਤੇ ਲੋਚਾ ਨੂੰ ਤੋਲਿਆ, ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਮੰਗ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਠਾਕੁਰ ਅਪੁਨੇ ਤੇ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੇਵੈ॥

ਅੰਗ - 681

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੋਈ ਮੰਗ ਲਓ ਉਸ ਦਾ ਦਰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ। ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦੇ ਜਿਹੜੀ ਮਿਲਕੇ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਦੁਖ ਹੋਵੇ ਹੀ ਨਾ, ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੀ ਦੁਖ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਇਥੇ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਓਥੇ ਦਾ। ਇਥੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਸੁਖੀ ਰਹਾਂ ਤੇ ਓਥੇ ਵੀ ਮੈਂ ਸੁਖੀ ਰਹਾਂ। ਦੁਖ ਦਾ ਨਾਮੋਨਿਸ਼ਾਨ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ, ਅੱਖਰ ਹੀ ਮਿਟ ਜਾਵੇ ਦੁਖ ਦਾ। ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪਈ ਤਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ -

ਦੇਹਿ ਨਾਮੁ ਸੰਤੋਖੀਆ ਉਤਰੈ ਮਨ ਕੀ ਭੁਖ॥

ਅੰਗ - 958

ਮੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਦੇ, ਨਾਮ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇਹ, ਨਾਮ ਦੀ ਰੌਅ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਰੁਮਕੇ। ਸੋ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਨਾਮ ਦੇ ਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਖ ਦਾ ਨਾਮੋਨਿਸ਼ਾਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਲਾਦ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ, ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਫੱਟਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇ ਤੇਰੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਕਿਉਂ ਤੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਲਾਲੀ ਆ ਗਈ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਜੀਵਨ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਬੜਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਿਆਧੀ ਨੂੰ ਤੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਸੁਖ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪੈ ਗਈ।”

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਸੁਖ ਦਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸ ਮੰਨ ਕੇ, ਉਹ ਆਸਰਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਪਰਮੇਸ਼ਰਿ ਦਿਤਾ ਬੰਨਾ॥

ਅੰਗ - 627

ਉਹ ਐਸਾ ਆਸਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ -

ਦੁਖ ਰੋਗ ਕਾ ਡੇਰਾ ਭੰਨਾ॥

ਅੰਗ - 627

ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਛਾਉਣੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਦੁਖਾਂ ਤੇ ਰੋਗਾਂ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੀ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਜੂਦ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਵਜੂਦ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਐਨਾ ਸੁਖ ਅੰਦਰ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਰ ਤੇ ਨਾਰੀਆਂ ਸਭ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਅਨੰਦ ਕਰਹਿ ਨਰ ਨਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 627

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਅੰਦਰ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦੁਖ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਆਈ ਅੰਦਰ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ॥

ਅੰਗ - 628

ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਮਾਤਾ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪੁੱਠੇ ਲਟਕਦੇ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਬਾਣੀ ਆ ਗਈ ਸੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ। ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਸੀ, ਸੋਝੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਿਮਰਨ, ਯਾਦ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਣੀ ਇਥੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਆਉਣ ਸਾਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਕੇ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਮ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਜਿਸ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥

ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਮਹਿ ਤੋਲਿ॥

ਲਾਦਿ ਖੇਪ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਚਾਲੁ॥

ਅੰਗ - 283

ਇਸ ਦੀ ਖੇਪ ਭਰ ਕੇ ਇਕੱਲਾ ਨਾ ਜਾਈਂ, ਚੋਰ ਲੁਟ ਲੈਣਗੇ, ਡਾਕੂ ਲੁਟ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲੈਣਗੇ, ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਹੈਂ।

**ਕਬੀਰ ਹਰਨਾ ਦੂਬਲਾ ਇਹੁ ਹਰੀਆਰਾ ਤਾਲੁ ॥
ਲਾਖ ਅਹੇਰੀ ਏਕੁ ਜੀਉ ਕੇਤਾ ਬੰਚਉ ਕਾਲੁ ॥**

ਅੰਗ - 1367

ਤੈਨੂੰ ਲੁਟਣ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ, ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਨਾ ਜਾਈਂ ਲੁਟਿਆ ਜਾਏਂਗਾ, ਤੈਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਣਗੇ। ਕਾਮ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਲੋਭ ਨੇ, ਮੋਹ ਨੇ, ਅਹੰਕਾਰ ਨੇ, ਈਰਖਾ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਆਸਾ ਅੰਦੇਸਾ ਅਨੇਕਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਦਾਓ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਧਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਨਾਮ ਦਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਨਾ ਚੱਲੀਂ -

ਲਾਦਿ ਖੇਪ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਚਾਲੁ ॥

ਅੰਗ - 283

ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚੱਲੀਂ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਨੇ -

ਅਵਰ ਤਿਆਗਿ ਬਿਖਿਆ ਜੰਜਾਲੁ ॥

ਅੰਗ - 283

ਬਾਕੀ ਵਿਹੁ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਛੱਡ ਦੇਹ। ਵਿਹੁ ਇਕੱਠੀ ਕਰੇਂਗਾ ਤਾਂ ਖਾਣੀ ਪਏਗੀ, ਫੇਰ ਖਾਣ ਵੇਲੇ ਦੁਖੀ ਹੋਏਂਗਾ।

ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਕਰੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ - 283

ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਥੇ ਧੰਨ-ਧੰਨ, ਜਦੋਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾਏਂਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿੰਨਿਆਂ ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੇਗਾ ਉਥੇ ਤੈਨੂੰ ਧੰਨ-ਧੰਨ, ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇਵੇਗੀ, ਫੁੱਲ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇਰੇ ਤੇ, ਤੈਨੂੰ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਕਹਿਣਗੇ, ਤੇਰੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਧੰਨ ਕਹਿਣਗੇ।

ਮੁਖ ਉਜਲ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੋਇ ॥

ਅੰਗ - 283

ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜਿਥੇ ਲੇਖੇ ਦੇਣੇ ਨੇ ਉਥੇ ਮੁਖ ਉਜਲਾ ਹੋਏਗਾ, ਉਥੇ ਬੜੀ ਇਜ਼ਤ, ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏਗੀ, ਪੱਤ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ, ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ। ਸੋ ਐਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ। ਜਦੋਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਏਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਕਰਕੇ-

ਇਹੁ ਵਾਪਾਰੁ ਵਿਰਲਾ ਵਾਪਾਰੈ ॥

ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ॥

ਅੰਗ - 283

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਨਾਮ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਕਲੋਨੀ ਦੇ ਉਤੇ ਵੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਅ ਜਾਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣੀਏ, ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਾਈਏ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਸਫਲ ਕਰੀਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਚੀ ਸੋਝੀ ਦੇ ਕੇ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾ ਕੇ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਦੇਵੇ।

ਮਾਣਸ ਜਨਮ ਦੁਲੰਭੁ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਆਪ ਨੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੁਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੇਹੂੰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਉਹ ਵੈਸੇ ਵੀ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਅੰਧਕਾਰ ਹੈ, ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕੀ ਰਸਤਾ ਹੈ? ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਹਾਂ? ਕੀ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ? ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਪੱਤ ਪ੍ਰਵਾਣ ਹੋਣੀ ਹੈ? ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਪੱਤ ਲਹਿ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੇ ਭੇਖ, ਬਾਹਰਲੇ ਦਿਖਾਵੇ, ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀਆਂ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਪੱਤ ਦਾ ਪਰਵਾਣਾ, ਵੱਟਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਪਤਾ ਲਗਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਦੀ ਪੱਤ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜਿਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖੈਨ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੋ ਦੱਸੇ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ, ਦੋਏ ਬਹੁਤ ਹੀ ਔਖੇ ਨੇ, ਦੁਰਲੱਭ ਚੀਜ਼ ਹੈ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਜੇ ਤਾਂ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ, ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਤਪ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਾਗ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਭਾਗ ਬਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏਗੀ, ਗੁਰੂ ਮਿਲੇਗਾ, ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏਗੀ, ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਨੇੜੇ ਆ ਸਕਿਆ ਕਰਦੇ-

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ ਸਤਸੰਗੁ ਨ ਲਭੈ

ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ - 95

ਬਗੈਰ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ 'ਸਤਿ' ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਚਿਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲਾਉਣ, ਉਹ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਜੁੜ ਜਾਵੇ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਚਿਤ ਜੁੜ ਜਾਵੇ, ਦੋੜਦਾ ਭੱਜਦਾ ਨਾ ਫਿਰੇ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰਸ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੀਸਰੀ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਸਤਿ' ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਸਤਿ' ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਲੱਭ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੇ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ 'ਸਤਿਸੰਗ' ਆਖਦੇ ਨੇ।

ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਣਾ, ਇਕ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸਰ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਫਾਇਦਾ ਤਾਂ ਓਸ ਦਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਤਨੋ ਮਨੋ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਡੁਬਕੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਛੱਡ ਕੇ, ਚਿਤ ਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉਚੇ ਹੋ ਕੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਨਿਰੁਧ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ, ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਭਾਵ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਉਤਮ ਸੰਗਤ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪਾਪ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਭਾਗ ਬਣਨ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਅੰਗ - 642

ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਗਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨੇ, ਬਾਣੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਸੁੱਕੇ ਕਿਉਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ? ਅਸਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ? ਜਦੋਂ ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ਜੀਵਨ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਹੀ ਨਿੰਦਿਆ, ਓਹੀ ਚੁਗਲੀ, ਓਹੀ ਈਰਖਾ, ਓਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਰਹਿਣਾ। ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਇਕ ਮਸ਼ੀਨੀ ਕਿਰਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸਾਧ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਸਾਜ਼ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਧੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰੋਂ ਕੋਰੇ ਦੇ ਕੋਰੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਦੂਰ ਦਰਾਜ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਇਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬਿਲਕੁਲ ਖੁਸ਼ਕ ਨਿਕਲਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਭੁਲ ਭੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ! ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪਿਆਰਿਓ! ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਜੁਗਤਿ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਫਲ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਜੁਗਤਿ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਜਾਇਆ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।”

ਫਾਰਮੂਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਰਕਮਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਸਲੇਟਾਂ ਤੇ ਕਾਪੀਆਂ ਤੇ ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜੁਗਤਿ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਦਿਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਜੁਗਤਿ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸੰਗਤ ਦੀ।

ਸੋ ਓਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ‘ਸਤਿ’ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਅਸੀਂ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂ ਘਰ ਤੋਂ ਚਲੇ, ਜੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਤਿਸੰਗ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜਾਗ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਐਸਾ ਅਸੂਲ ਹੈ ਕਿ Time Piece ਹੋਵੇ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੱਚੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਇੰਨੇ ਵਜੇ ਮੈਂ ਜਾਗਣਾ ਹੈ, ਐਨੇ ਵਜੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਐਸੀ ਘੜੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਿੰਟ ਦੀ ਵੀ ਉਹ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜਗਾ ਦੇਣਗੀ। ਇਹ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਦਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਇਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸੁਣਨਾ ਹੈ ਜਾ ਕੇ, ਕੰਮ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਖਤਮ ਕਰੋ, ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਓਸ ਵੇਲੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਠੀਕ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭਿਜਿਆ, ਰਸ-ਰੰਗ-ਰੱਤਾ ਗੁਰਮੁਖ, ਗੁਰਸਿੱਖ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਸਖਤ ਬੰਦਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਇਕ ਵਾਰੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਿਉਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਿੱਜੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਰਸ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਹਿਰਦੇ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, ਪਰਮ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਛੇਕ ਪਾਉਂਦੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

**ਕਬੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਮੇ ਬਾਹਿਆ ਬਾਨੁ ਜੁ ਏਕੁ ॥
ਲਾਗਤ ਹੀ ਭੁਇ ਗਿਰਿ ਪਰਿਆ ਪਰਾ ਕਰੇਜੇ ਛੇਕੁ ॥**

ਅੰਗ - 1374

ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ-ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਚਨ ਛੇਕ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਆਵੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰੇ ਹੋਏ ਨੇ ਓਸ ਦੇ, ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਣਾ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਫਲ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਫਲ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਪੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਫਲ ਇਕ ਜਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਨੇ ਹੀ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਉਸ ਦੇ ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਦੱਬਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਿਮਰਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਲਗਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਸਦਕੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ। ਤੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਾਸਤਾ ਮੈਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਉਹ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਬੰਦ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਰਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਤਰਕ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਲੈ ਇਹ ਵੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਆਏਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ, ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਹੁੰਚ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਕਬੀਰ ਸਭ ਤੇ ਹਮ ਬੁਰੇ ਹਮ ਤਜਿ ਭਲੇ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਜਿਨਿ ਐਸਾ ਕਰਿ ਬੁਝਿਆ ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ ਸੋਇ ॥**

ਅੰਗ - 1365

ਮਿੱਤਰ ਓਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਬੁਝ ਲਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਨੇ। ਜੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਪਿਛੇ। ਉਸ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਝੁਕਣਾ ਨਿਮਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਐਵੇਂ ਝੁਕੀ ਜਾਓ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀ ਜਾਓ -

**ਅਪਰਾਧੀ ਦੁਣਾ ਨਿਵੈ ਜੋ ਹੰਤਾ ਮਿਰਗਾਹਿ ॥
ਸੀਸਿ ਨਿਵਾਇਐ ਕਿਆ ਥੀਐ ਜਾ ਰਿਦੈ ਕੁਸੁਧੇ ਜਾਹਿ ॥**

ਅੰਗ - 470

ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਫਲ ਬੇਅੰਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਾਜ਼ੀ ਸਲਾਦ-ਦੀਨ ਕਿ ਇਹ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਪੁੱਠੇ ਲੇਖ ਨੇ ਇਹ ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਦਬ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੁਭ ਲੇਖ ਨੇ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ।”

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਅੰਤ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਬੇਅੰਤ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਖਿਆਲਾਂ ਨਾਲ। ਫੇਰ ਉਹ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚਦਾ ਹੈ ਇਕ-ਇਕ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੂੜ੍ਹਤਾ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ। ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਬਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਨੱਠਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਕਦੇ ਏਧਰ, ਕਦੇ ਓਧਰ, ਕਦੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਕਦੇ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਬਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿਮਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਫਤਿਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੱਲਾਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਅੱਜ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਵੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਵੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਵੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈਆਂ ਉਹ ਵੀ, ਸਿਮਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਲਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਿਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਫੇਰ ਉਹ ਇਕਾਗਰਤਾ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਬੰਧ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਾਰ ਦਾ ਤੇ ਬਲਬ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਸਵਿਚ ਦੱਬੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਾਰਬਨ ਆਈ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਜਲਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬਟਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਸਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਨੋਤਾਂ ਹਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਮਨੋਤਾਂ ਨੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੱਤ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਅਤੱਤ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਗੋੜੇ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਧੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਉਨਾ ਚਿਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਲੇਕਿਨ ਗੱਲ ਸਮਝ 'ਚ ਨਾ ਆਈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਚੰਗਾ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਤਿੰਨ ਬਾਟੇ ਲੈ ਕੇ ਆਓ।”

ਤਿੰਨ ਬਾਟੇ ਲੈ ਆਏ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਉਹ ਪਤਾਸਿਆਂ ਦਾ ਉਂਜਲ ਭਰ ਤੇ ਇਕ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦੇ।”

ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਹ ਕੱਚਾ ਡਲਾ ਪਿਆ ਹੈ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਦੂਜੇ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦੇਹ।”

ਤੀਸਰੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਉਹ ਪੱਥਰ ਹੈ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਤੀਸਰੇ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦੇਹ।”

ਬਚਨ ਚਲਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਤੂੰ ਪਤਾਸੇ ਲਿਆ ਕੱਢ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਜਲ ਦੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਪਾਏ ਸੀ।”

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਪਿਆ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁਲ ਗਿਆ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਤਾਂ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ, ਉਹ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਡ ਕੱਢੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਰੱਖ ਦੇਹ” ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਲਿਆ ਆਪਣਾ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਡਲਾ ਕੱਢ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਡਲਾ ਤਾਂ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਪਾਣੀ ਇਸ ਦੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਿਆ ਤੇ ਗਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਇਹ। ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਸ ਨੂੰ ਇਥੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਦੇਹ ਧੁੱਪੇ।”

ਧੁੱਪੇ ਰਖਾ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਸਰੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਤੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਪੱਥਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ। ਉਸ ਨੇ ਪੱਥਰ ਕੱਢਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖ, ਗਿਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਇਹ?” ਹਵਾ ਚਲਦੀ ਸੀ ਗਰਮ, ਲੂ ਚਲਦੀ ਸੀ। ਦੋ ਬੁੱਲੇ ਲੱਗੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਗਿੱਲਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਵਾ ਦੀ ਗਰਮਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁੱਕ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ।”

ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੁਣ ਕੀ ਦੱਸਣਗੇ ਸਾਨੂੰ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਭਰੇ ਹੋਏ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਤਿਸੰਗ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਤਰੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਓਸ ਦਾ ਅਸਰ, ਉਸ ਦੀ ਝਰਨਾਹਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਲਾਰਾ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਡਲੇ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਅੰਦਰ ਕਠੋਰਤਾ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਪਰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੇ ਚਿੱਕੜ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਅੰਦਰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਨਿਖਰ ਆਵੇ। ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਨਾਮ-ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੋਈ ਐਸੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਿ ਇਥੇ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ ਦੇਖੀਏ। ਸੋ ਐਸੇ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਪੱਥਰ ਵਰਗੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੋ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਵਿਧੀ ਪੂਰਬਕ ਸਤਿਸੰਗ ਨਾ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ ਉਨਾ ਚਿਰ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੁਣ ਲਿਆ, ਸੁਣਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਬਚਨ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਮੰਨਣਾ ਹੈ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

**ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ
ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ॥
ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ॥**

ਅੰਗ - 669

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਓਨਾ ਚਿਰ ਗਾਉਣਾ ਤੇ ਸੁਣਨਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰੇ ਫੇਰ ਫਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਸਾਥੋਂ ਪੁਛੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਾਪ ਤੋਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫੇਰ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਕ ਬੁੱਧੀ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬੇਅੰਤ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਕੀ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਖਰਬ, ਕਰੋੜ-ਖਰਬ, ਲੱਖ ਖਰਬ, ਲੱਖ ਕਰੋੜ-ਖਰਬ ਕਹਿ ਦੇਵੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਲਵਾਂਗੇ ਕਿ ਐਨਾ ਕੁ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਬੇਅੰਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਜੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਜੋ ਫਲ ਹੈ ਉਹ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 546

ਜਿਹੜੇ ਸੁਣਦੇ ਤੇ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਰੋੜ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਪਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਡੇ ਨਿਤਨੇਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥

ਅੰਗ - 12

ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਜਨਮ ਹੈ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦੂਜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਜਿੰਨੇ ਕੰਮ ਛੱਡ ਜਾਣੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਖਪੇ ਰਹਿਣਾ, ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਚਿਤ ਚੇਤੇ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਵਕਤ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਫਸੇ ਰਹਿਣਾ, ਧਨ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ

ਬਹੁ ਪਰਪੰਚ ਕਰਿ ਪਰ ਧਨੁ ਲਿਆਵੈ ॥

ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਪਹਿ ਆਨਿ ਲੁਟਾਵੈ ॥

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੁਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 656

ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਜਿੰਨੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ ਜੇ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਵਿਅਰਥ ਕੰਮ ਨੇ ਸਾਰੇ, ਤੇਰੇ ਕੋਢੀ ਦੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਕਹੋ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਰ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੀ ਹੈ -

ਜੈਸੀ ਕਲਮ ਵੁੜੀ ਹੈ ਮਸਤਕਿ ਤੈਸੀ ਜੀਅੜੇ ਪਾਸਿ ॥

ਪੰਨਾ - 74

ਉਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈਂ ਤੇ ਤੂੰ ਇਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਚਿੰਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ

ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ ॥

ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ

ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ ॥

ਅੰਗ - 10

ਕਹਿੰਦੇ ਕੂੰਜਾ ਵੱਲ ਦੇਖ -

ਉਡੇ ਉਡਿ ਆਵੈ ਸੈ ਕੋਸਾ ਤਿਸੁ ਪਾਛੈ ਬਚਰੇ ਛਰਿਆ ॥

ਤਿਨ ਕਵਣੁ ਖਲਾਵੈ ਕਵਣੁ ਚੁਗਾਵੈ

ਮਨ ਮਹਿ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਿਆ ॥

ਅੰਗ - 10

ਇਹ ਤਾਂ ਇੰਤਜਾਮ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਵੇਲਾ ਲੰਘ ਜਾਏਗਾ। ਦਿਨ-ਦਿਨ ਕਰਕੇ ਤੇਰੀ ਅਉਧ ਉਮਰ ਘਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਤਉ ਚੇਤ ਲੈ ਨਿਸਿ ਦਿਨਿ ਮੈ ਪ੍ਰਾਨੀ॥

ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਅਉਧ ਬਿਹਾਤੁ ਹੈ ਫੁਟੈ ਘਟ ਜਿਉ ਪਾਨੀ॥

ਅੰਗ - 726

ਇਹ ਤਾਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਘੜੇ ਵਿਚੋਂ ਕਤਰਾ-ਕਤਰਾ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਘੜਾ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰੇ 24000 ਸ੍ਰਾਸ ਰੋਜ਼ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਦੇਖ ਕਿਥੇ ਕੁ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ? ਕਦੋਂ ਤੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਿਆ ਸੀ ਹੁਣ ਪਹੁੰਚਿਆ ਵੀ ਹੈ ਕਿਤੇ? ਜਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗੋੜੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ, ਖੋਪੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕੋਹਲੂ ਦੇ ਬੈਲ ਵਾਂਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਘੁੰਮਦਾ ਬਹੁਤ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਖੋਪੇ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈੜ ਵਿਚ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਪਰਖ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਰੂਹਾਨੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਜਾਂ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਹਾਂ। ਨਿੰਦਿਆ ਕਿੰਨੀ ਘਟੀ ਹੈ, ਨੁਕਤਾ-ਚੀਨੀ ਕਿੰਨੀ ਘਟੀ ਹੈ, ਈਰਖਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਗਈ ਹੈ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਕਿੰਨਾ ਉਚਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨੀ ਬਿਰਤੀ ਟਿਕਾ ਕੇ ਤੂੰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਤੂੰ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਚੋਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਥੋੜਾ-ਥੋੜਾ ਪਤਾ ਲਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬੇਅੰਤ ਪਾਠ ਕਰੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਿਆ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰਾ ਜਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਸਭ ਕੁਝ, zero (ਸਿਫਰ) ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਰਬ (ਗੁਣਾ) ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਕਰੋੜ ਨੂੰ ਸਿਫਰ ਨਾਲ ਜ਼ਰਬ ਦੇ ਦਿਓ ਸਿਫਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਰਕੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਿਫਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਿਫਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਤੂੰ ਘਟਾਓ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣਾ ਪਏਗਾ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਜੋ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਹੈ ਇਹ ਦੁਲੱਭ ਹੈ, ਇਹ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ, ਇਸ ਦਾ ਜੋ ਕੰਮ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥

ਅੰਗ - 12

ਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਜੇ ਤੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏਂਗਾ, ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਲਏਂਗਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਕਮਾ ਲਏਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਏਂਗਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਤਰ ਮਿਲ ਜਾਏਂਗਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਗੁਰਮੰਤਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ। ਗੁਰੂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਕਤ ਹੋਵੇ ਕਿ -

**ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥
ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥**

ਅੰਗ - 1291

ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਪਹੁੰਚਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਹਿੰਦੇ -

**ਕਬੀਰ ਮਾਇ ਮੁੰਡਉ ਤਿਹ ਗੁਰੁ ਕੀ ਜਾ ਤੇ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਇ ॥
ਆਪ ਭੁਬੇ ਚਹੁ ਬੇਦ ਮਹਿ ਚੇਲੇ ਦੀਏ ਬਹਾਇ ॥**

ਅੰਗ - 1369

ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਕੱਟ ਦਿਓ ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਦਾ, ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ -

**ਮਾਧਵੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਭ੍ਰਮੁ ਐਸਾ ॥
ਜੈਸਾ ਮਾਨੀਐ ਹੋਇ ਨ ਤੈਸਾ ॥**

ਅੰਗ - 657

ਐਸਾ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ, ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਨਕਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੱਚ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ -

**ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ ॥
ਅਛਤ ਰਾਜ ਬਿਛੁਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ ॥**

ਅੰਗ - 657

ਸੋ ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ, ਰਾਜੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਰਾਜ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਮੇਰੇ ਤੇ ਤਾਰੀ ਹੋ ਗਈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਸਮਰੱਥ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੈ ਲਗਿਆ ਕਢਿ ਰਤਨੁ ਦੇਵੈ ਪਰਗਾਸਿ ॥

ਅੰਗ - 40

ਉਹ ਮੰਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ -

ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੁ ਹੀਣਸੁ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਧ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕੁਕਰਹ ਸੁਕਰਹ ਗਰਪਭਹ ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ॥

ਅੰਗ - 1356

ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਜੋ ਗੀਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਵਲੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਲੈ ਕੇ, ਮੰਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਗੁਰਮੰਤਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਬਿਰਤੀ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੂਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਟਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ, ਮਨੋਮਈ ਕੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਵਿਗਿਆਨਮਈ ਕੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਅਨੰਦਮਈ ਕੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਫੇਰ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ॥

ਅੰਗ - 293

ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਦੇਹੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ -

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ॥

ਅੰਗ - 293

ਸੋ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਗੁਰਮੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਪਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਸੋ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਏਸੇ ਭਾਵ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਤ ਤਾਂ ਰਹਿਣੀ ਹੈ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ, ਜੇ ਪੱਲੇ ਨਾਮ ਹੋਏਗਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਨਾਮ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਨਾਮ ਤੱਕ ਤੇਰੀ ਰੁਸਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਫੇਰ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਗਿਣ। ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਵਰਗਾ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਭ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ, ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਚਲਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਚਲਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਨਾ ਹੋਏ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਜੀਵਨ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਰਸਾਇਣਿਕ ਜੀਵਨ (chemical life) ਹੈ, ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਸਰੀਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁੱਧੀ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਦਿਮਾਗ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਦਿਮਾਗ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਿਚ ਤੂੰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਨੀਂਦ ਵਿਚ, ਜਾਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਜਾਗ ਆਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੋ ਏਸ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਤੂੰ ਛੱਡ ਦੇਹ। 'ਭੋਲਿਆ ਹਉਮੈ ਸੁਰਤਿ ਵਿਸਾਰਿ॥ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦੇਹ, ਇਹ chemical life (ਰਸਾਇਣਿਕ ਜੀਵਨ) ਹੈ। ਉਹ ਜੀਵਨ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨੇੜੇ ਆਵੇਗਾ ਉਹ ਵੀ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ -

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ॥

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਬੀ ਜਾਇ॥

ਅੰਗ - 142

ਇਹ ਪਤ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਲਹਿ ਰਹੀ ਹੈ -

ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ॥

ਅੰਗ - 142

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰਾ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ -

ਜਿਉ ਕੁਕਰ ਜੂਠਨ ਮਹਿ ਪਾਇ॥

ਅੰਗ - 240

ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਤਾ ਜੂਠੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਏਂ ਤੂੰ ਖਾਂਦਾ ਹੈਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ। ਸੋ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਤੁਕ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ।

ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਏ। ਇਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ ਨੇੜੇ, ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, “ਕੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈਂ?”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਜੀ”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਐਥੇ ਆ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ ਸਾਨੂੰ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹੀ -

ਸਾਚੀ ਲਿਵੈ ਬਿਨੁ ਦੇਹ ਨਿਮਾਣੀ॥

ਦੇਹ ਨਿਮਾਣੀ ਲਿਵੈ ਬਾਝਹੁ ਕਿਆ ਕਰੇ ਵੇਚਾਰੀਆ॥

ਅੰਗ - 917

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗੁਟਕੇ ਦੇ ਉੱਤੇ, ਗੁਟਕਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਫੜ ਕੇ, ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਬਚਨ ਕਰਨਗੇ। ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਆਪ ਨੇ ਕਰਿਆ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪਿਆਰਿਓ! ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਹੁਣ ਬਚਨ ਕਰੀਏ ਕੀ? ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸਮਝ ਗਏ, ਮੈਂ ਵੀ ਸਮਝ ਗਿਆ।”

ਮੰਜੇ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸੀ ਕੱਪੜਾ ਲਿਆ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਪੈ ਗਏ। ਬੰਦੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਕਿ ਹੁਣ ਉਠਣਗੇ ਅੰਦਰ ਓਹੀ ਤੁਕ, ਉਹੀ ਚੀਜ਼ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲਿਵ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਦੇਹ ਹੈ ਇਹ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਾਂ ਨਿਮਾਣੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਲਿਵ ਤਾਂ ਲਗਦੀ ਨਹੀਂ, ਲਿਵ ਤਾਂ ਟੁੱਟੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ ਸਾਡੀ। ਸਾਡੀ ਲਿਵ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਾਲ, ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇ ਫੇਰ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਦੇਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਣ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਤੁਕ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਇਕੋ ਹੀ ਤੁਕ ਲੱਗੀ ਸੀ-

**ਏ ਮਨ ਪਿਆਰਿਆ ਤੂ ਸਦਾ ਸਚੁ ਸਮਾਲੇ ॥
ਏਹੁ ਕੁਟੰਬੁ ਤੂ ਜਿ ਦੇਖਦਾ ਚਲੈ ਨਾਹੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲੇ ॥
ਸਾਥਿ ਤੇਰੇ ਚਲੈ ਨਾਹੀ ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ ਕਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ ॥
ਐਸਾ ਕੰਮੁ ਮੂਲੇ ਨ ਕੀਚੈ ਜਿਤੁ ਅੰਤਿ ਪਛੋਤਾਈਐ ॥**

ਅੰਗ - 919

ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਈਆਂ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੇ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ, ਬੋਲਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਲੈ ਆਏ, ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਚਿੰਬੜ ਗਿਆ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਿੰਗਰਾ! ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਬਾਣੀ ਨੇ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ ਮੈਥੋਂ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?”

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਉਤਮ ਜਗਿਆਸੂ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਆ ਗਈ ਪਿਆਰਿਓ! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ ਘਰਾਂ ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿਆਂਗੇ।

ਸੋ ਬਾਣੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣੋ। ਬਹੁਤੀ ਸੁਣੋ ਚਾਹੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੁਣੋ, ਕੁਝ ਚੀਜ਼ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਵੱਡੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਸਾਡਾ ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਠਾਕੁਰੂ ਗਾਈਐ ਆਤਮ ਰੰਗਿ ॥

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ, ਏਸ ਕਲੀਕਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਜਾਗ ਤੇ ਹਰੀ ਦੇ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਮੈਲਾਂ ਜੋ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਤਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਮੈਲਾਂ ਉਤਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਸਮਾਂ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਮਨ ਮੰਨ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਤੌਰੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਫਲ ਬੇਅੰਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

**ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ
ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ ॥
ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥**

ਅੰਗ - 669

ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਫਲ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - 546

ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਨਿਰਬਾਣ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਥੇ ਕੇਵਲ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਣ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਕਦਮ ਦਾ ਫਲ ਇਕ ਜੱਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਜਦੋਂ ਮਨ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ, ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਹਰੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਜੋੜ ਕੇ ਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਈ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਰੰਗ' ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਲਾਂ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਿਆਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਸ਼ਰਾਬਾਂ-ਕਬਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮੱਛੀਆਂ ਖਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਕੇਵਲ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਿਆਰ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਸੂਰਮਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਜਜ਼ਬੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕਾਮ ਹੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਫਤਿਹ ਪਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਫਤਿਹ ਪਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਭੁਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਓਹੀ ਸੂਰਮਾ ਹੈ -

ਜਾ ਕਉ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਲਾਗੋ

ਇਸੁ ਜਗੁ ਮਹਿ ਸੋ ਕਹੀਅਤ ਹੈ ਸੂਰਾ॥ ਅੰਗ - 679

ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿਤ ਲਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਮਨ ਜਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਨ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਵਾਸਤਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਕਰਕੇ ਹੈ -

ਮਮਾ ਮਨ ਸਿਉ ਕਾਜ ਹੈ ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ॥

ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸਿਉ ਕਹੈ ਕਬੀਰਾ ਮਨ ਸਾ ਮਿਲਿਆ ਨ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ - 342

ਮਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਬੇਗਾਨੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਦੁਸ਼ਮਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਘਟੀਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਇਥੇ ਪਸਾਰਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਮਨ ਦਾ ਖੇਲੂ ਹੈ। ਜੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿਤ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਮਨ ਜਿਤਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿਤ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮਨ ਹੈ। ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ, ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਇਹ ਸਭ ਮਨ ਦੇ ਹੀ ਖਿਆਲ ਨੇ। ਮਨ ਨੂੰ ਨਾ ਜਿਤਿਆ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਨੂੰ ਜਿਤ ਲਿਆ ਤਾਂ ਇਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੇ ਯਤਨ ਕਰਿਆ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਸਤੇ।

ਐਸੀ ਇਕ ਸਾਖੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਯੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਏਸ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਡਾ ਸੂਰਮਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿੱਤ ਲਈ, ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਵੀ ਆਬਾਦੀ ਸੀ ਉਥੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਤਹਿਤ ਕਰ ਲਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਦੇਖੋ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ! ਮੈਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਵੀ ਫਤਿਹ ਪਾ ਲਈ, ਦੈਤਾਂ ਤੇ ਵੀ ਫਤਿਹ ਪਾ ਲਈ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੇ ਵੀ ਮੈਂ ਫਤਿਹ ਪਾ ਲਈ, ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਉਤੇ ਮੈਂ ਫਤਿਹ ਪਾ ਲਈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਗ਼ੈਬ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ‘ਰਾਜਮੇਧ’ ਯੱਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲੱਖ ਰਾਜਾ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕੈਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਲੱਖ ਰਾਜਾ ਹੈ। ਸੋ ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਹ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮੈਂ ‘ਰਾਜਮੇਧ’ ਯੱਗ ਕਰਾਂ।”

ਤਾਂ ਉਹ ਵਜ਼ੀਰ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਅਜੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਤੇ ਅਜੇ ਤਾਂ ਓਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿਹੜਾ ਓਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਸਕੇ ਉਹ ‘ਰਾਜਮੇਧ’ ਯੱਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਉਹ ਰਾਜਾ ਹੈ ਕਿਥੇ? ਕਿਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਥਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਕੈਸੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕਿਹੜੇ ਸਸਤ੍ਰ ਨੇ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਅਸਤ੍ਰ ਨੇ?”

ਵਜ਼ੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਰਾਜਨ! ਉਹ ਜੋ ਰਾਜਾ ਹੈ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਰਾਜਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਸੀ ਸੰਸਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ। ਸੋ ਉਹ ਜੋ ਰਾਜਾ ਹੈ ਉਹ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਉਹ ‘ਮਨ ਰਾਜਾ’ ਹੈ।

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ ਉਨਾ ਚਿਰ ਸੰਸਾਰ ਜਿੱਤਿਆ ਨਾ ਜਿੱਤਿਆ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਨ ਨਠਾਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਹੈ, ਮੰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਉਤੇ ਮਨ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ, ਮਨ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਕੇਲ ਹੈ।”

ਸਾਡੇ ਨਕੇਲ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਮਨ ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਧਰ ਨੂੰ ਲੈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ। ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜੋ ਨਠ ਭਜ ਹੈ, ਉਧੇੜ ਬੁਣ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਸਭ ਮਨ ਦੀ ਕਲਪਣਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਨ ਨੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਐਨਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿ ਨੂੰ ਇਹ ਸਤਿ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਰਿਹਾ, ਨਕਲ ਨੂੰ ਇਹ ਅਸਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਨੂੰ ਨਕਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਏਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਿਤਦੇ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।”

ਸੋ ਉਸ ਨੇ ਬੜਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦੇਵਾਂ, ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਵਾਂ, ਫਤਹਿ ਪਾ ਲਵਾਂ ਮੈਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੇ। ਜਦੋਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ ਓਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਿਆ ਕਰਦਾ। ਮਨ ਦੌੜਦਾ ਭੱਜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਚਿਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਕੀਰਤਨ ਸੁਣੇਗਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਬਚਨ ਸੁਣੇਗਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਦੌੜਨਾ-ਭੇਜਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਨਿਚਲਾ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਆਹ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਆਪੇ ਹੀ ਮਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਬੁਝਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਮਚਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਬੁਝਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਵਿਕਲਪ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਖਿਆਲ ਚਲਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ। ਸੋ ਬੜਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਓਸ ਨੇ, ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ, ਲੰਮੀ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਲਈ, ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨ ਕਲਪਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਨ ਦੀ ਕਲਪਣਾ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਮਨ ਨਾ ਜਿਤਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੀਉਂਦਾ ਸੜ ਜਾਵਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਿਤਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਿਸ ਵਕਤ ਵੇਈਂ ਨਦੀ ਵਿਚ ਚੁੱਭੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤੇ ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਮਾਜ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਸੀ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਸੀ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਆਰਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਫੇਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵਨਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਕੋ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਵਕਤ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਮਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ। ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਇਮਾਮ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਪੁਛ ਬੈਠੇ ਕਿ ਨਾਨਕ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਆਏ ਸੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਨਮਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਏਥੇ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ ਜੁਮੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਵੀ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਸਾਡੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਹੁੰਦੇ ਜੇ ਇਕ ਅੱਧਾ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ।”

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਨਵਾਬ, ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਾਨਕ ਜੀ! ਮੈਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਨਮਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਪੜ੍ਹੀ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘੋੜੇ ਖਰੀਦੇ ਨੇ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੰਧਾਰ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸਰੀਰ ਤੇਰਾ ਇਥੇ ਸੀ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਛੜੀ ਨਾਲ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਹ ਘੋੜਾ ਖਰੀਦ ਲਓ, ਆਹ ਤੋਪ ਖਾਨੇ ਵਾਸਤੇ, ਆਹ ਸਵਾਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ, ਆਹ ਫੌਜ ਵਾਸਤੇ, ਆਹ ਮੇਰੀ ਸਵਾਰੀ ਵਾਸਤੇ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਰੰਗ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੁੱਲ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਨਮਾਜ਼ ਕਿਸਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ?”

ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵਾਬ ਹੋਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ ਵਲੀ ਔਲ੍ਹਾ! ਆਪ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ।”

ਕਾਜ਼ੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਵੀਂ ਘੋੜੀ ਸੂਈ ਸੀ, ਖੂਹੀ ਤੇ ਮੌਣ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਤਾਂ ਏਸ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਵਛੇਰੀ ਖੂਹੀ ਵਿਚ ਨਾ ਗਿਰ ਜਾਵੇ। ਤੂੰ ਮੌਣ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਵਛੇਰੀ ਮੋੜੀ ਗਿਆ ਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਤਾਂ ਤੂੰ ਪੜ੍ਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹੋਰ ਬੋਲੋ ਜਿਸ ਨੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ?”

ਸਾਰੇ ਨੀਵੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਕਿਥੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਮਨ ਸਾਥ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜੇ ਮਨ ਸਾਥ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਕ ਕਿਰਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਸਾਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਰਬੀ ਦੇ ਹੋਏ, ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਲੇਕਿਨ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਪੂਜਾ ਕਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ, ਮਨ ਨੇ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਮਨ ਮੰਨ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਐਸੀ ਹੈ ਕਿ -

ਮੰਨੈ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ॥

ਅੰਗ - 3

ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਨੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਭਰਥਰੀ ਹਰੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਦਮਨੀ ਰਾਣੀਆਂ ਸਨ, ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੁਗੰਧੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਰੂਪ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਓਸ ਨੇ ਸੱਟ ਖਾਧੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਇਕ ਦਮ ਬਦਲ ਲਿਆ, ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਜਾ ਕੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੋ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਲਿਆ, ਬਸਤ੍ਰ ਵੀ ਪਹਿਨਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਸ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਕੇਵਲ ਪੰਛੀ, ਦਰਖਤ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੀ, ਬੰਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਰਪਾਤੀ ਬਿਰਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈ। ਅੱਤ ਦੀ ਭੁੱਖ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੰਦਮੂਲ ਕਿਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਫਲ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਵਾਸ਼ਨਾ ਕੋਈ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅੱਜ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ, ਰਾਤ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਪੂਰੇ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਚਾਨਕ ਘਾਹ ਦੇ ਉਤੇ ਨਿਗ੍ਰਾ ਪੈ ਗਈ, ਉਸ ਉਤੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਮਕਦਾਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪਈ ਹੈ, ਰਾਜਾ ਸੀ ਇਕ ਦਮ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਲਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਨ ਦੇ ਵੇਗ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਅੱਗੇ ਕਰਕੇ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਜਿਸ ਨੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਤੇ ਅਰਾਮ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ, ਬਸਤ੍ਰ ਤੱਕ ਪਹਿਨਣੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਲਾਲ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਿਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪਰ ਉਥੇ ਲਾਲ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਾਨ ਖਾ ਕੇ ਬੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਬੁੱਕ ਨਾਲ ਹੱਥ ਲਿਬੜ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਧਿਰਕਾਰਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਕਾਰ ਹੈ ਮੇਰੇ ਉਤੇ। ਮੈਂ ਰਾਣੀਆਂ ਛੱਡੀਆਂ, ਤਖਤ ਛੱਡਿਆ, ਹਕੂਮਤਾਂ ਛੱਡੀਆਂ, ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ-ਜੁਲਣਾ ਛੱਡਿਆ, ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨਣੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ, ਭੁੰਜੇ ਮੈਂ ਪੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਕੀੜੇ ਲੜਦੇ ਨੇ, ਸਿਰ੍ਹਾਣਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ, ਹੱਥ ਨਾਲ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਾ ਹਾਂ। ਐਨਾ ਸਭ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫੇਰ ਵੀ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਮਨ ਹੈ ਇਹ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਜੇ? ਇਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਫੇਰ ਘੁਮਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰਿਆ -

ਮਨ ਰਿਪ ਜੀਤੇ ਸਭ ਰਿਪ ਜੀਤੇ ॥

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

..... **ਮਨਿ ਜੀਤੇ ਜਗੁ ਜੀਤੁ ॥**

ਅੰਗ - 6

ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਉਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਸੋ ਇਹ ਮਨ ਦਾ ਜਿੱਤਣਾ ਜੋ ਹੈ ਪੁਛਿਆ ਓਸ ਨਵਾਬ ਦੌਲਤ ਖਾ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਬੜਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਮਨ ਤਾਂ ਜਿੱਤਿਆ ਨਾ ਗਿਆ, ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰਾਂ ਲੰਘ ਗਈਆਂ, ਤੇਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਵੀ ਨਮਾਜ਼ ਨਾ ਪੜ੍ਹੀ। ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰਾਂ ਲੰਘ ਗਈਆਂ ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਵੀ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਪਾਠ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਦੇ ਯੁਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਸਾ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਚ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਭਾਈ! ਕੋਈ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਾਓ ਕਿਉਂਕਿ ਯੁਧ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਅਵਿਅਕਤ ਰੂਹਾਂ ਇਥੇ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੇ ਇਕ ਪਾਠ ਇਕ ਚਿਤ ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਭਟਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਸਭ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਪੁਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਬਾਣੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ ਕੁਝ ਗਿਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਾਫਜ਼ਾਬਾਦ ਦਾ ਇਕ ਭਾਈ ਗੁਪਾਲਾ ਨਾਮ ਦਾ ਗੁਰਸਿਖ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਜਿੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੇ ਮੇਰੇ ਸੀਸ ਦੇ ਉਤੇ ਆਪ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।” ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਸਿਖ ਚਾਹੇ ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਉਚਾ ਹੋਵੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਟੇਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਕਰਦਾ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਈ! ਇਕ ਸਿੰਘਾਸਣ ਲਿਆਓ, ਸਾਥੋਂ ਚਾਰ ਉਂਗਲ ਉੱਚਾ ਇਸ ਦਾ ਆਸਣ ਲਾਓ।”

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਹੈਰਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਿੱਖ ਤੁਹਾਥੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਹਾਂ! ਕਿਉਂਕਿ ਏਸ ਨੇ ਬਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣੀ ਹੈ ਸਾਨੂੰ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਦਬ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਚਾਰ ਉਂਗਲ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ, ਆਸਣ ਖਾਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਦੇ ਥੱਲੇ। ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਗੁਰਸਿਖ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੁਣਦੇ ਨੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼! ਬਲਿਹਾਰ ਦਾ ਅਵਾਜ਼ਾ ਆਇਆ। ਪੜ੍ਹਦਾ-ਪੜ੍ਹਦਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਖਰੀ ਸਲੋਕ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਖਰੀ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਏਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਚੀਜ਼ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮਨ ਐਨੀ ਦੋਰ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ, ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਤਖਤ ਤੋਂ ਉਤਰਨ ਲੱਗੇ ਤੇ ਇਕ ਚਰਨ ਹੇਠਾਂ ਲਗਾ ਲਿਆ, ਦੂਸਰਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਗੁਰਸਿਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੇ ਸਵਾ ਲੱਖ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਘੋੜਾ ਹੈ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇ ਕੇਵਲ -

ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥ ਅੰਗ - 8

ਅੱਧੀ ਤੁਕ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ ‘ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥’ ਜੇ ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੁੜ ਫੇਰ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਬਲਿਹਾਰ! ਸਿੱਖਾ ਬਲਿਹਾਰ!! ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਜੋ ਤੂੰ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਚੀਜ਼ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇਣ ਲਗੇ ਸੀ। ਹੁਣੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਸੀ ਕਿ ਨਾਰੀਅਲ ਲੈ ਆਓ, ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਲਿਆਓ, ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਾਰਸ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਤੂੰ ਅੱਧੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਜਾਓ! ਜੇ ਸਵਾ ਲੱਖ ਵਾਲਾ ਘੋੜਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਾਠੀ, ਸੋਨੇ ਦੇ ਝੁੱਲ, ਹਮੇਲਾਂ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਮੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਕਲਗੀ ਤੇ ਹਾਰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਉਹ ਸਭ ਲੈ ਕੇ ਆਓ।”

ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਜੇ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਵਾਬ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ! ਮਨ ਕਿਵੇਂ ਕਾਬੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਮਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਿਹੜੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਬੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਨੇ, ਪੁਤਰਾਂ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਦੇਹ ਨੂੰ ਸ਼ਿਗਾਰਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਹਿਣ, ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀ ਹੋਵੇ, ਨੌਕਰ-ਚਾਕਰ ਹੋਣ ਫੇਰ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਧਨੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਲੋਕ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਅਨੁਸ਼ਠਾਨ ਵਾਸ਼ਨਾ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਾਸ਼ਨਾ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਅਸੀਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਸ਼ਨਾ ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਿਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋੜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਕੰਡਿਆਲਾ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਫੇਰ ਉਹ ਘੋੜਾ ਮਨ ਦੀ ਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਸਵਾਰ ਲਿਜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਧਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਮਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਲੀਨਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਮਨ ਜਿੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਟਿਕਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਕਿੰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ.....॥

ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਜੇ ਇਕ ਚੁਟਕੀ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅੱਖ ਦੇ ਝਮਕਣ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ, ਐਨਾ ਚਿਰ ਵੀ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਵੱਲ ਮਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ -

..... **ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ॥**

ਗੱਲ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਕਾਲ ਦੀ ਫਾਸੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਅਜਾਮਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪੁਤ੍ਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੀਨੀ ਕਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ਬੋਲਾਰੇ॥

ਅੰਗ - 981

ਕਹਿੰਦੇ, ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨਾਉਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਰਾਇਣ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਾਰਾਇਣ-ਨਾਰਾਇਣ ਕਰਕੇ ਬੁਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅੰਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਹ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਾ, ਅੱਧਾ ਹੀ ਸਾਹ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਟਿਕ ਗਿਆ, ਟਿਕਦੇ ਸਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਇ ਭਾਵਨੀ ਜਮਕੰਕਰ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰੇ॥

ਅੰਗ - 981

ਐਨਾ ਹੀ ਮਨ ਟਿਕਣ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜਮਗਣਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿ ਜਨ ਭੇਜ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ। ਸੋ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਉਹ ਸੂਰਮਾ ਹੈ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਜਿੱਤ ਲੈਣਾ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈਣਾ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਜਿੱਤ ਲਿਆ -

ਜਾ ਕਉ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਲਾਗੋ ਇਸੁ ਜੁਗ ਮਹਿ

ਸੋ ਕਹੀਅਤ ਹੈ ਸੂਰਾ॥

ਅੰਗ - 679

ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਲੱਗ ਗਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਸੂਰਮਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਰਮਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ-

ਆਤਮ ਜਿਣੈ ਸਗਲ ਵਸਿ ਤਾ ਕੈ

ਜਾ ਕਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ॥

ਅੰਗ - 679

ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਆ ਜਾਵੇ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਵੇ -

ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ

ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ॥

ਅੰਗ - 918

ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਮਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਇਹ ਕਰ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਦੇਹ ਜਿਹੜੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹਰ ਵਕਤ ਜੁੜੇ ਹੋਏ 'ਜਨ' ਕਹਾਉਂਦੇ ਨੇ -

ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿ ਜਨੁ ਜਨ ਮਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ॥

ਅੰਗ - 287

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਨੇ, ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜੀ ਦੇਹ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਅਕਸੀਰ ਹੈ, ਕਰੋੜਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਧੂੜੀ ਨੂੰ -

ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ

ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ॥

ਅੰਗ - 1263

ਸਾਧੂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਵਾਸਤੇ ਉਦਮ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਕਿਲਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੈ ਵਿਚਿ

ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਧੂਰਿ ਗਵਾਈ॥

ਅੰਗ - 1263

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਜਨ ਜਿਹੜੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਂ ਦਾਨ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਦੇ ਦੇ। ਸੋ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਪਥ-ਪ੍ਰਦਸ਼ਨ ਕਰਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨੇ। ਉਮਰ ਸਾਡੀ ਲੰਘਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਿਨ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਾਤ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮ ਸਾਡੇ ਬੀਤ ਚੁਕੇ ਨੇ -

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ॥

ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਯੌਹ॥

ਇਆਹੂ ਜੁਗਤਿ ਬਿਹਾਨੇ ਕਈ ਜਨਮ॥

ਅੰਗ - 267

ਇਕੋ ਹੀ ਸਾਧਨ ਹੈ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਜੇ ਕੋਈ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਜਾਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੰਦਾ। ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਸਾਨੂੰ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਬਖਸ਼ਣ ਸਾਡਾ ਵੀ ਭਲਾ ਹੋਵੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਜੀਉ ਤਪਤੁ ਹੈ ਬਾਰੋ ਬਾਰ॥

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਜਸ 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਰਾਹੀਂ ਆਪ ਨੇ ਗਾਇਨ ਤੇ ਸ੍ਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਸਫਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਬੇਅੰਤ ਵੱਡਾ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸ੍ਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਐਸਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕਿ ਇਕੋ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਇਹ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਮਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਰੀਰਿਕ ਦੁਖ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੁਖ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਰੀਰਿਕ ਦੁਖ, ਮਾਨਸਿਕ ਦੁਖ, ਆਰਥਿਕ ਦੁਖ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਦੁਖ, ਰਾਜਸੀ ਦੁਖ, ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਅਪੂਰਤੀ ਦਾ ਦੁਖ, ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਦੁਖ, ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਦੁਖ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਨੇ। ਜੇ ਦੁਖ ਗਿਣਨ ਲੱਗੋ ਤਾਂ ਦੁਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਜੋ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸੋ ਰੋਗੀ॥

ਰੋਗ ਰਹਿਤ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੋਗੀ॥

ਅੰਗ - 1140

ਇਕ ਸਿਰਫ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ -

ਬਾਲੀ ਰੋਵੈ ਨਾਹਿ ਭਤਾਰੁ॥ ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਅੰਗ - 954

ਦੁਖ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਜਦੋਂ ਆਪ ਦੀਪਾਲਪੁਰ ਨਗਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹਟ ਕੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਦਰਖਤ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਥੱਲੇ ਰੈਣ ਕੱਟਣ ਦਾ, ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦਮ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ, ਕਿਤੋਂ ਜਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਲ ਲਿਆਵਾਂ ਤੇ ਥਾਂ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਏ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਛਿੜਕ ਦੇਵਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੰਦ ਮੰਦ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਫਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਿਛਾਉਂਦਾ, ਕੋਈ ਪਲੰਘ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਿਥੇ ਰਾਤ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਉਥੋਂ ਹੀ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਤੋੜ ਕੇ ਓਨਾ ਕੁ ਥਾਂ ਸਾਫ ਕਰ ਲੈਣਾ ਤੇ ਉਥੇ ਦਰਖਤ ਦੇ ਥੱਲੇ ਪੈ ਜਾਣੇ, ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੀ ਸੌਂ ਜਾਣਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਉਠ ਜਾਣਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਫੇਰ ਭਜਨ ਕਰ ਲੈਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਐਨਾ ਕਪੜਾ ਲੀੜਾ ਚੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਪ ਹਰ ਵਕਤ ਤੁਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਖਦੇ। ਪਾਣੀ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਹਲਕਾ ਬਰਤਨ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਰੱਸੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ, ਕਿਸੇ ਨਦੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈ ਲੈਣਾ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਬਾਕੀ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਕੜੀ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੜਾਵਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਖੁੰਟੀਦਾਰ। ਪਹਿਨਣ ਵਾਸਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੱਪੜੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਜਾਮਾ ਸਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੁੜਤਾ ਸਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕੋ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਗਿਲਟੀ ਮਾਰ ਲੈਣੀ, ਉਹ ਤੇੜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਕ ਉਤੇ ਲੈ ਲੈਣਾ। ਦੋ ਚੱਦਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੋ ਚਾਦਰਾਂ ਵਿਚ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ, ਤਿਆਗ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਵਕਤ ਸਫਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਬਸਤ੍ਰ ਰੱਖਣੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ! ਇਥੇ ਹੀ ਥਾਂ ਸਾਫ ਕਰ ਲਓ, ਰਾਤ ਵੱਡੀ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਚੰਗਾ ਦਰਖਤ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਚੌਤਰਾ (ਚਬੂਤਰਾ) ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਝਾੜੂ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਮੁਹੱਲੇਦਾਰ ਨਿਕਲ ਆਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਪੈਣ ਦੇਣਾ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੌਂ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਘਰ ਭੰਨ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਚੋਰ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦੇ।”

ਸਾਫ ਕਰਿਆ-ਕਰਾਇਆ ਥਾਉਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਭਾਈ! ਆਪਣਾ ਕਾਹਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਮਲਕੀਅਤ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਥੇ ਬੈਠਾਂਗੇ। ਚਲੋ ਕੋਈ ਭਲਾ ਬੰਦਾ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ ਉਥੇ ਚਲਦੇ ਹਾਂ।”

ਉਥੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆ ਕੇ ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਓਪਰੇ ਬੰਦੇ ਆ ਕੇ ਪੈ ਰਹੇ ਨੇ ਨੇੜੇ। 100 ਗਜ ਦੀ ਵਿਥ ਹੋਏਗੀ 200 ਗਜ ਦੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋਏਗੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਤੀਸਰੇ ਥਾਉਂ, ਚੌਥੇ ਥਾਉਂ ਰਾਤ ਦੇ 10 ਵਜ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕਾਣਾ ਦਿੰਦਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਕਿਉਂ ਬਈ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਬੰਦੇ ਹੋ, ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਉਹ ਸਾਧੂ ਹੀ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਸਤਾ ਦਸਦੇ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਕੋਈ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਕੋਈ ਸਰਾਂ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਾ! ਨਾ! ਬਾਬਾ! । ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ, ਫਜ਼ੂਲ ਬਾਤਾਂ ਵਿੱਚ। ਪਹਿਲਾਂ ਠਹਿਰਨ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦਿਓ, ਫੇਰ ਘਰ ਭੰਨ ਲੈਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਓਪਰਾ ਬੰਦਾ ਅੰਦਰ ਵੜਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਜਿਥੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਬੜਾ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਤਿਥੀ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ, ਆਰਾਮ ਦੇਣਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ। ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਮਹਾਤਮਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਇਕ ਬਚਨ ਹੀ ਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।”

ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਲੇਕਿਨ ਕੋਈ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਅਖੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹਾਂ, ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਸੰਤ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫੀ ਦਿਓ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚੋਂ ਗੱਲ ਨਿਕਲ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਥਾਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਐਨਾ ਜੀਅ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਥੇ, ਐਨੀ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਐਨੇ ਸੁਪਨੇ। ਕੋਲ ਖੂਹ ਹੈ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਥੇ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਦੱਸਣੀ ਸੀ ਇਹ ਗੱਲ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਚੋਰ-ਚਕਾਰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਤੁਹਾਨੂੰ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਕਿਥੇ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਆਹ ਰਸਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਜਿਹੜਾ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਇਓ, ਕੋਈ 3-400 ਕੁ ਗਜ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮੁੜ ਜਾਇਓ, ਦਰਖਤ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗਾ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਕਾਨ, ਖੂਹ ਹੈ ਉਥੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ। ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੈ ਉਥੇ ਤੁਸੀਂ ਟੋਹ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣਾ।”

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਚੱਲ ਬਈ ਪਿਆਰਿਆ! ਦੇਖ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਕਿ ਕਿਧਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਰਤਾਰ। ਸੋਹਣਾ ਮਹੱਲ ਹੈ ਜਾਂ ਸੋਹਣਾ ਮਹੱਲ ਬਣ ਜਾਏਗਾ ਇਹ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ।”

ਰਮਜ਼ ਦੇ ਗਏ ਉਥੇ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਖੂਹ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਿਰ ਚੱਕਰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਕੀ ਗੱਲ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਐਨੀ ਦੁਰਗੰਧ ਹੈ ਕਿ ਆਪਾਂ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਕੋਈ ਪਸ਼ੂ ਮਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਰਦਾਨਿਆ! ਅੱਜ ਆਪਾਂ ਰਾਤ ਇਥੇ ਹੀ ਕੱਟਣੀ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਐਸੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਵੀ ਕੱਟ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ।”

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਰਖਤ ਦੇ ਥੱਲੇ ਸਫਾਈ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਝਾੜੂ ਦਿੱਤਾ, ਰਾਤ ਵੱਡੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਾਏ! ਹਾਏ!! ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਓਲਾਂਭੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਰੱਬਾ! ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਸੀ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ ਰਹਿਮਦਿਲ ਹੈਂ ਪਰ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਦੁਖੀ ਹਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਦੁਖ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਮੇਰਾ ਦੁਖ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਓਲਾਂਭੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਮਰਦਾਨਿਆ! ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਕੀ ਸੋਣਾ ਹੈ, ਰਾਤ ਬੀਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਚਲ ਇਉਂ ਕਰ, ਅਜ ਆਪਾਂ ਰੈਣ ਸਬਾਈ ਕੀਰਤਨ ਹੀ ਕਰਾਂਗੇ, ਰਬਾਬ ਸੁਰ ਕਰ।”

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਰਬਾਬ ਸੁਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਹ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਪ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਗਾਇਨਿ ਕੀਤੀ -

ਜੀਉ ਤਪਤੁ ਹੈ ਬਾਰੋ ਬਾਰ॥

ਤਪਿ ਤਪਿ ਖਪੈ ਬਹੁਤੁ ਬੇਕਾਰ॥

ਅੰਗ - 661

ਕਿ ਜੀਵ ਤਪ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਤਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਪ-ਤਪ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਲਾਪ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗਲੇ ਤੋਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋਇਆ। ਆਵਾਜ਼ ਉਠੀ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ vibration (ਝਰਨਾਹਟ) ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ ਝੌਂਪੜੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਉਹਦੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਰਾਹੁਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਕੌਣ ਆ ਗਿਆ? ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਲ ਵਿਚ ਐਨੀ ਤਾਸੀਰ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਰੋਗ ਜਾਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਓ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਦੇਖਿਓ ਕਿਤੇ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰਿਓ, ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਆਵਾਜ਼, ਚੁਪ ਨਾ ਕਿਤੇ ਕਰ ਜਾਇਓ। ਤੁਸੀਂ ਗਾਓ-ਗਾਓ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਤਾਸੀਰ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।”

ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੂਸਰਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ -

ਜੈ ਤਨਿ ਬਾਣੀ ਵਿਸਰਿ ਜਾਇ॥ ਜਿਉ ਪਕਾ ਰੋਗੀ ਵਿਲਲਾਇ॥

ਅੰਗ - 661

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੱਕ ਕੋੜ੍ਹ ਹੋ ਕੇ ਸਰੀਰ ਗੱਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰੇ ਤੇ ਬਦਸ਼ੁ ਮਾਰੇ। ਗਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰੀਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਬੈਠ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾਂਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਰਲਾਪ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਹਉਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਹਾਵੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਅੰਦੇਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਚਨ ਜੋ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਾਣੀ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ? ਬਾਣੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ? ਬਾਣੀ ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਹੈ? ਸ਼ੁਧ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਅਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਉਸ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ‘ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ’ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ

ਸੁਅਸਤਿ ਆਥਿ ਬਾਣੀ ਬਰਮਾਉ॥

ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ॥

ਅੰਗ - 4

ਕੋਈ ਬਾਣੀ ਐਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਬੋਲਦੇ ਨੇ, ਪਸ਼ੂ ਬੋਲਦੇ ਨੇ, ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਬੋਲਦੇ ਨੇ, ਪਾਣੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਅੱਗ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਅਕਾਸ਼ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਪੱਥਰ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਸਾਰੇ ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ, ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠ ਜਾਓ ਇਕੋ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਲ-ਕਿਲ-ਕਿਲ-ਕਿਲ ਦੀ ਆਏਗੀ, ਅੱਗ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਜਾਓ ਪਕ-ਪਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਏਗੀ ਕਿ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਹ ਬੋਲਦੇ ਸਾਰ, ਕੋਈ ਬੋਲ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੇੜਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਚਾਓ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਉ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੂਨ ਨਵਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਥਕੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਬੁਢਾਪਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਚਾਓ ਹੀ ਚਾਓ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਰਝਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਰਝਾਏ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਦੇਖੋ ਨੇ, ਬਚਪਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦੇ ਮੁਰਝਾਏ ਹੋਏ ਦੇਖੋ ਨੇ। ਮੁਰਝਾਹਟ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਥ' ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ 'ਆਥ' ਬਾਣੀ ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਧੁਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਖੰਡ-ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਜੇ ਤਾਂ ਉਸ ਧੁਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ ॥

ਅੰਗ - 4

ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਦਾ ਹੀ ਨਵੀਨਤਾ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਖੇੜਾ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਾਣੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਬਾਣੀ ਜੇ ਵਿਸਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਜਿਉ ਪਕਾ ਰੋਗੀ ਵਿਲਲਾਇ ॥

ਅੰਗ - 661

ਜਿਵੇਂ ਪੱਕਾ ਰੋਗੀ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਾਣੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਆਥ' ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ॥ ਸੌ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ ॥

ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਕਹਿੰਦੇ ਧੁਨ ਹੋਏਗੀ। ਐਸਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਬੰਸਰੀ ਹਰ ਵਕਤ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਪਸ਼ੂ, ਜਿਹੜੇ ਚੁਗਦੇ ਹੋਏ ਬੰਸਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੇ ਸੀ ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਚੁਗਣਾ ਛੱਡ ਕੇ, ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸੀ ਫੇਰ ਉਹ ਚੁਗਣਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਾਣੀ ਕੋਈ ਮੋਹਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਹਿਰਨ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਮੋਹਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਘੰਡੇਹੋੜੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਬਾਣੀ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲਿਟਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਹ ਬਾਣੀ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਲਿਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਫੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਕ ਐਸੀ ਬਾਣੀ ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਥ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੇ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੰਮਣਾ-ਮਰਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਣੀ, ਇਹ ਧੁਨ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਹੜ ਵਾਲਾ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਐਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਹ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਕ ਰਮਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੋ ਪਵਿੱਤਰ ਗਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਣੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਆਪ ਉਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਸੀ, ਭੁੱਲਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਦੇ ਵੀ, ਹਰ ਵਕਤ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਨਹਦ ਬਾਣੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਅਨਹਦ ਬਾਣੀ ਥਾਨੁ ਨਿਰਾਲਾ ॥ ਤਾ ਕੀ ਧੁਨਿ ਮੋਰੇ ਗੋਪਾਲਾ ॥

ਅੰਗ - 186

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਪੱਕੇ ਰੋਗੀ ਵਾਗੂੰ ਵਿਲਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨਿ ਕਨ ਕੀਤੇ ਅਖੀ ਨਾਕੁ ॥

ਅੰਗ - 661

ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਨੇ, ਨੱਕ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਜੁਬਾਨ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਆਦਮੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਭੁਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ ਜੇ ਗੂੰਗਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਦੇਖਣ ਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਨਾਂ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਣਾ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਨਾ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੀਭ ਵਿਚ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦਾ (ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ) ਹਰ ਵਕਤ ਭੁੱਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪ੍ਰਸੂਤ ਦੀ ਹਵਾ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਕਤ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੰਮ ਪਿਆ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਬਾਣੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖ ਭਾਲਦਾ ਹੈ, ਪੈਸੇ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖ ਭਾਲਦਾ ਹੈ, ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ ਸੁਖ ਭਾਲਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਣੁ ਝਖਣੁ ਹੋਇ ॥

ਵਿਣ ਬੋਲੇ ਜਾਣੈ ਸਭੁ ਸੋਇ ॥

ਅੰਗ - 661

ਕਾਹਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰੱਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਇਥੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ॥

ਤਾਂ ਤਨਿ ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ॥

ਅੰਗ - 1256

ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਰਸਾਂ ਤੇ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਪਏਗਾ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਰੋਗੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਫੇਰ ਉਹ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਕਿਉਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਂਦੇ। ਤੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਕੋਹੜ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਂਦੇ ਨਾ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਵੇਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਦਾ ਦਇਆਲੂ, ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਭੁਭ ਜਾਵੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਆ ਜਾਵੇ ਉਸ ਪਰੀਪੂਰਨ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ‘ਸੁਰਤਿ’ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਠ ਖੜਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਜਿੰਨਾ ਮੋਹ, ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਸਵਾਦ ਨੇ। ਸੁਆਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਰਸ, ਕਸ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਲਖ ਦੇ ਦਾਗ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਤੇ ਧੱਬੇ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਫੇਰ -

ਦਾਗ ਦੋਸ ਮੁਹਿ ਚਲਿਆ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - 662

ਜਦੋਂ ਮੂੰਹ ਦੇ ਉਤੇ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਫੇਰ ਐਸੇ ਗੰਦੇ ਮੰਦੇ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਵੜਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਦਰਗਹ ਬੈਸਣ ਨਾਹੀ ਜਾਇ॥

ਅੰਗ - 662

ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਵੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਵੀ -

ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੁਆਇਆ॥

ਅੰਗ - 464

ਉਹ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰਨਗੇ ਕਿ ਜਾਹ ਕੁੱਤਿਆਂ-ਬਿੱਲਿਆਂ ਦੀ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਹ। ਤੇਰਾ ਇਥੇ ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਐਨੇ ਦਾਗ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈਂ ਮਨੁੱਖ ਬਣ ਕੇ ਕਿ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਫੇਰ ਜਾਹ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੁੱਤੇ, ਬਿੱਲੇ, ਸੂਰ, ਸੱਪ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ। ਇਹ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਫਲ ਭੋਗ ਤੇ ਬਦਲੇ ਦੇਹ ਤੇ ਜੋ ਮੁਰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਰਦਨਾਂ ਮਰੋੜ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੁਣ ਜਾਹ, ਮੁਰਗਾ ਬਣ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕਬੀਰ ਖੁਬੁ ਖਾਨਾ ਖੀਚਰੀ ਜਾ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੋਨੁ॥

ਅੰਗ - 1375

ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਸਾਦੀ ਰੋਟੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਨਮਕ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲੈਣੀ, ਦਾਲ ਨਾਲ ਇਹ 'ਖੂਬ' ਹੈ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ।

ਹੇਰਾ ਰੋਟੀ ਕਾਰਨੇ ਗਲਾ ਕਟਾਵੈ ਕਉਨੁ ॥ ਅੰਗ - 1375

ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਸਵਾਦ ਲਾ-ਲਾ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਕਟਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ, ਫੇਰ ਨੱਠਦਾ-ਭੱਜਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਫੰਗ (ਖੰਭ) ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਦੌੜਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਆ। ਇਹ ਕ੍ਰਮ, ਸਿਲਸਿਲਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਇਹ ਚੱਕਰ ਚਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਦਰਗਹ ਬੈਸਣ ਨਾਹੀ ਥਾਉ ॥ ਅੰਗ - 354

ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਭਲਾ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇ ਆਦਮੀ ਫੇਰ ਬਸ ਡੁੱਬ ਗਿਆ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ! ਡੁੱਬਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਿਆਰਿਓ! ਜੇ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਲੱਗ ਜਾਵੇ-

ਜੇ ਕੋ ਡੁਬੈ ਫਿਰਿ ਹੋਵੈ ਸਾਰ ॥ ਅੰਗ - 662

ਕਹਿੰਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਦਇਆਲੂ ਤੇ ਦਾਤਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਆਥ' ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ 'ਆਥ' ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਬਾਣੀ ਹਰ ਵਕਤ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਐਸੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵੀ ਮੋਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗਲੇ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੋਇਆ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹਾਏ-ਹਾਏ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ? ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ, ਪੰਛੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਰੋਟੀ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਐਨਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਬਾਂਸ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਡੁੱਬਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਪਾ ਕੇ ਇਥੇ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਬਾਂਸ ਦੇ ਨਾਲ, ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੱਥੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਆ ਗਏ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ। ਮੈਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੁਹਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਮੇਰੇ ਉਤੇ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਬਦਬੂ ਹੈ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਗੰਦ ਹੀ ਗੰਦ ਫੈਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ ਐਨੇ ਚੰਗੇ ਬੰਦੇ? ਜਿਹੜੇ ਇਥੇ ਆ ਗਏ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਕ ਵੱਜ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਆਹ ਕੁੰਡ ਭਰ ਪਾਣੀ ਦੀ।”

ਕੁੰਡ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਧੋਤੀ, ਸਾਫ ਕਰੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਾਂਜੀ, ਮਾਂਜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਲਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿਆ। ਅੱਗੇ ਟੋਆ ਸੀ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਜਿਥੇ ਪਾਣੀ ਖੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿਆ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਵੀ ਕਰਿਆ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੈ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿੰਦੇ, “ਓ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਹਾਂ-ਪਾਪੀ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਰਾਜੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੋਹੜੀ ਹਾਂ।” ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ।”

ਡੱਬਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸੇ ਡੱਬੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਬਾਲੇ-ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਡੱਬਾ ਉਤੇ ਸੁਟਦਾ ਹੈ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸੀ ਮੇਰੇ ਵਿਚ, ਜਿਹੜੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀ ਸੀ, ਐਨਾ ਮੇਰਾ ਗੋਰਾ ਰੰਗ ਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾਲ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਨਿਕਲਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਰੰਗ ਚਮਕ ਗਿਆ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਰਦਾਨਿਆ! ਕੋਈ ਬਸਤ੍ਰ ਦੇ ਭਾਈ ਜੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਹੈ।”

ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ, “ਜਾਹ! ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ।”

ਉਥੇ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹੀ ਜਿਹੜਾ ਕੋਹੜੀ ਫਕੀਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਦੇਖੇ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਵੇਂ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਹਿੰਦਾ, “ਉਏ ਮੂਰਖੋ! ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਧੱਕੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ ਰਾਤ ਟਿਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤੁਸੀਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਕਲਾਮ ਸੁਣੀ ਹੈ ਉਹ ਕਲਾਮ ਸੁਣਦੀ ਸਾਰ ਮੈਂ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਆਹ ਦੇਖੋ। ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ।”

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਦੀਪਾਲਪੁਰ, ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੌੜੇ ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਅਸੀਂ ਮੂਰਖ ਬੰਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਅਸੀਂ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਿਆ ਤੇ ਪੈਣ ਜੋਗਾ ਵੀ ਥਾਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦਾ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਉਠ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਕਬਜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਿੱਡੇ ਅਸੀਂ ਮੂਰਖ ਲੋਕ ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਪਾਲਪੁਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਹਰੇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਕੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦਾ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਾਂਗੇ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਗੁਪਤ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਉਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਸਾਡਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਫੇਰ ਜੰਮਣਾ ਮਰਣਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਏਗਾ? ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਵੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਸੰਬੰਧ ਤੋੜ ਲਵੇ, ਨਾ ਇਹ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਿੱਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਹਿੰਦੇ -

**ਸਿਧ ਛਪਿ ਬੈਠੇ ਪਰਬਤੀ ਕਉਣੁ ਜਗਤਿ ਕਉ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 1/29**

ਪਿਆਰਿਓ! ਜਗਤ ਦੁਖੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਜਾਵਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਨਹੀਂ ਬੰਦਾ ਸਮਝਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਨੇ ਤੇ ਭੋਗਣ ਦਿਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਹੁਣ ਭੋਗਣ ਇਹ, ਨਾਂਹ! ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਤੁਸੀਂ ਉਚੇ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਚੇ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਦੁਖ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਸੋਝੀ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਲਾਉਣੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਸਮਝਾਉਣੀਆਂ ਨੇ, ਭੁੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ ॥ ਅੰਗ - 273

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਚਸ਼ਮਾ ਫੁੱਟ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ, ਫੇਰ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਲਾਵੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਾਇਆ ਲਾਵੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਲਾਵੋ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਸਮਾਂ ਹੁਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬੜਾ ਹੀ ਭਿਆਨਕ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਤੇ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਉੱਤੇ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਬੰਗਾਲ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦੁਖ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਦੁਖੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪਿਘਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੱਥਰ ਵਰਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰੀਏ।

ਸੋ ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਹੜ੍ਹ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਫਸਲਾਂ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਏ, ਕਿਤੇ ਸਿਰ ਢੱਕਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਿਹੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਦੇ ਸੀ ਉਹ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਏ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਸੱਚ ਤੇ ਸੱਚ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਸੱਚ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਸਚ ਦਾ ਆਚਾਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਸੱਚ ਦੇ ਆਚਾਰ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਜੀਉਂਦਾ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਜੀਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੂਰਤ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਨਿਹਚੇ ਪੂਰਬਕ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਬੀਜਿਆ ਜਾਵੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਫਲਿਆ ਤੇ ਫੁੱਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਆਪ ਸਾਰੇ ਆਲਸ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਸਦਕੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਵਿਚ ਚਿਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮਹਾਨ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥ ਅੰਗ - 546

ਇਕ ਦੋ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਕਈ ਕਰੋੜ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ। ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਬੰਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ (ਮਰਨ) ਤੱਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੱਗ ਕਰੇ, ਕੋਈ ਦਿਨ ਵੀ ਖਾਲੀ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਵੇ ਤਾਂ 36,500 ਜੱਗ 100 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਬਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰਨਾ, ਚਿਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਢਾਲਣਾ ਇਹ ਕਰੋੜਾਂ ਜੱਗਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ ਫਲ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਆਪ ਸਾਰੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ॥ ਪ੍ਰਭਿ ਪੂਰੀ ਲੋਚ ਹਮਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 621

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਇਆ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਲੋਚਾ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੋਚਾਂ ਵੀ ਉੱਚੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉੱਚਾ ਜਾਣ ਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੰਮਣ-ਮਰਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏ, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਾਜ ਮਿਲ ਜਾਏ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਨਣ ਲੱਗ ਜਾਏ ਉਸਨੂੰ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਵੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਬੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ, ਉਮਰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਹੋਵੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ-

ਕੀਟਾ ਅੰਦਰਿ ਕੀਟੁ ਕਰਿ ਦੋਸੀ ਦੋਸੁ ਧਰੇ॥ ਅੰਗ - 2

ਸੋ ਨਿਗ੍ਹਾ ਕਰਾਉਣੀ, 'ਨਦਰਿ' ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ ਜੋ ਤਰਲਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ -

**ਸੀਨੇ ਖਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਧੀ ਓ ਕਰ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ।
ਨਿਹੁੰ ਵਾਲੇ ਨੈਣਾਂ ਕੀ ਨੀਂਦਰ ਓ ਦਿਨੇ ਗਤ ਪਏ ਵਹਿੰਦੇ।
ਇਕੋ ਲਗਨ ਲਗੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਟੋਰ ਅਨੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਵਸਲੋਂ ਉਰੇ ਮੁਕਾਮ ਨ ਕੋਈ ਸੋ ਚਾਲ ਪਏ ਨਿਤ ਰਹਿੰਦੇ।**

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੇਹੁ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਪਿਆਰ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਖਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਖਿੱਚ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵਨ ਰੋਂ ਰੁਮਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਜੀਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਕੋਈ ਰੋਂ ਹੋਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਜੀਵਨ ਜੀਉਂਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਰਸਾਇਣਿਕ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਟਾਮਿਨ ਆਦਿ ਪੂਰੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਨਿਉਟ੍ਰੈਂਟ ਸਰੀਰ ਦੇ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਵਿਘਨ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਵਾਦ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਜੀਵਨ ਹੈ ਇਹ ਰਸਾਇਣਿਕ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੁਰਤ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜੀ ਚੇਤੰਨਤਾ ਹੈ ਉਹ ਜਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਥਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਆਲ ਬਣਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੁਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਰਾਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਜੇਹੀ ਸੁਰਤਿ ਤੇਹਾ ਤਿਨ ਰਾਹ॥ ਅੰਗ - 25

ਉਹ ਜੀਵਨ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਹੋਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਹੋਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੈ, ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ ਉਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਆਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ -

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।

ਉਹ ਕੇਵਲ ਅੱਖਰ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸੋ ਉਹ ਜੀਵਨ ਨਦਰ ਹੇਠ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਲੋਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋਚਾ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਦੂਸਰਾ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੀਸਰਾ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੜ੍ਹ ਦੇਹ ਹੈ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦੁਖ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੇ ਬੜਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਗਤ ਜੋ ਹੈ ਇਹ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਇਕ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਦੁਖ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਚਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਕੀ ਕੋਈ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੁਖ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ? ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਜਫਰ ਜਾਲੇ, ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਅਖੀਰ ਕੁਝ ਅਸੂਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਏਹੀ ਬਚਨ ਕਹੇ ਨੇ ਕਿ ਜੋ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੇ, ਭਬੂਤੀਆਂ ਨੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਖ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦੁਖ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਜੋ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇੰਦਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇੰਦਰ ਦੇ ਕੋਲ ਏਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਖਰਬ ਕਰੋੜ-ਕਰੋੜ ਖਰਬ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਖ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਭੁਜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਸੋ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀਆਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੀ ਹੋਣ -

ਸੁੰਦਰ ਸੇਜ ਅਨੇਕ ਸੁਖ ਰਸ ਭੋਗਣ ਪੂਰੇ ॥

ਗਿ੍ਹ ਸੋਇਨ ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ ਲਾਇ ਮੌਤੀ ਹੀਰੇ ॥ ਅੰਗ - 707

ਘਰ ਹੀਰੇ ਤੇ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਨਾਲ ਝਿਲਮਿਲ-ਝਿਲਮਿਲ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਸਜਿਆ ਹੋਵੇ। ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਦੂਰ ਤੱਕ ਚੰਦਨ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਨ ਇਛੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ਵਿਸੁਰੇ ॥ ਅੰਗ -

707

ਜੇ ਵੀ ਮਨ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਆ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ ॥ ਅੰਗ -

707

ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਕ ਕੀੜਾ ਹੈ ਗੰਦਗੀ ਦਾ।

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ ॥ ਅੰਗ

- 707

ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਿਥੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਹੈ, ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਹੈ, ਪਰਸਰਾਮ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਹੈ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ, ਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਅਖੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ-

ਬਾਲੀ ਰੋਵੈ ਨਾਹਿ ਭਤਾਰੁ ॥ ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥ ਅੰਗ

- 954

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁਖ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁਖ ਹੈ ਬਾਹਰਲੀ ਅਵਸਥਾ, ਕੱਪੜੇ ਲੀਝਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਖ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਐਸਾ ਜੀਵਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹੈ -

ਦੁਖੁ ਨਾਹੀ ਸਭੁ ਸੁਖੁ ਹੀ ਹੈ ਰੇ ..... ॥ ਅੰਗ -

1302

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਐਸੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦੁਖ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਖ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਹ ਕੋਈ ਚੀਜ਼

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸਲ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ -

ਮੰਨੇ ਨਾਉ ਸੇਈ ਜਿਣਿ ਜਾਇ॥ ਅਉਰੀ ਕਰਮ ਨ ਲੇਖੈ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - 954

ਬਾਕੀ ਕਰਮ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਠਦੇ ਬੈਠਦੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੋ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੋ ਸਤਿ-ਚਿਤ-ਅਨੰਦ-ਪ੍ਰਿਅ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਰੋਆਂ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਸਤਿ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲੇਗਾ ਉਹ 'ਸਤਿ' ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਉਹ ਕਾਲ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ ਦੁਬਾਰਾ। ਦੂਸਰਾ ਉਹ ਪਰਮ ਚੇਤਨ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੈ, ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਤੀਸਰਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਸਮਾਦ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਹੈ। ਇਕ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਅਨੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬਰਤਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੱਕੋ ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਕ ਤੁਪਕਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਅਨੰਦ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਚੌਥਾ ਉਹ ਪ੍ਰਿਅ ਹੈ, ਪਿਆਰ - ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਜੱਤੁ ਤੱਤੁ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ॥

(ਜਾਪੁ
ਸਾਹਿਬ)

ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿੰਨੇ ਸੈਲ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਖਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਖਿੱਚ ਦਾ ਜੋ ਜੋੜਨਹਾਰਾ ਹੈ ਉਹ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੰਡਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੁਰਤਿ ਜੁੜੀ ਜਿਵੇਂ ਆਹ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਜਦੋਂ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਥੋਂ ਖਬਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪਿਆਰ ਦੀ 'ਰੋ' ਜੁੜਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਜੁੜਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਓਹੀ ਚੀਜ਼ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੰਬੰਧ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਠਦੇ ਬੈਠਦੇ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੋ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਖੇੜਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਦੁਖ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕਲਪਣਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾ ਰਹੇ, ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਇਹ ਓਨਾ ਚਿਰ ਹੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਸਭ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ ਕਿ -

ਸੰਤ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਧਰਮ ਕੀ ਪਉੜੀ ..... ॥ ਅੰਗ - 622

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜੋ ਮਾਰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦਾ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਚਾਨ੍ਹਣੇ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਆਦਮੀ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ -

ਅੰਧਕਾਰ ਸੁਖਿ ਕਬਹਿ ਨ ਸੋਈ ਹੈ ॥

ਰਾਜਾ ਰੰਕੁ ਦੋਉ ਮਿਲਿ ਰੋਈ ਹੈ ॥

ਅੰਗ - 325

ਰਾਜਾ ਵੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਵੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੰਦਰ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ -

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ ॥

ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ॥ ਅੰਗ - 463

ਸੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਮਿਟ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਗਿਆ।

ਸੋ ਸੰਤ ਦਾ ਜੋ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਸੰਤ ਦਾ ਜੋ ਰਸਤਾ ਹੈ ਉਹ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਚਾਨਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਸਫਰ ਕਰਨ ਗਏ ਤੇ ਨਹਿਰ ਬਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਪੁਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਉਥੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਠੰਕੇਦਾਰ ਨੇ ਲੱਕੜੀ ਗੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਮੂੰਹ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਘਰੋਂ ਸਫਰ ਲਈ ਤੁਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਪੁਲ ਤੇ ਬੰਦਾ ਖੜਾ ਹੈ, ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਡਰ ਗਏ ਤੇ ਡਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਲੁਟ ਲਏਗਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਆਪਾਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਲੈਣ ਦੇਈਏ ਤੇ ਉਥੇ ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਚਲੋ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਧੁੱਪ ਚੜ੍ਹ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਪਰ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਚ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਉਹ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਰਾਗ ਛੱਡ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖ ਨਾ ਲਵੇ। ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬੰਦਾ ਦਲੇਰ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਇੱਟਾਂ ਪਾ ਲਈਆਂ, ਰੋੜੇ ਪਾ ਲਏ ਤੇ ਰੋੜੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਦੇਖੋ ਜੇ ਇਹ ਨਠੇਰਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਨੱਠ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਦੇਖਾਂ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਬੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ।

ਸੋ ਰੋੜੇ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਰੋੜਾ ਲਕੜੀ ਵਿਚ ਲਗਿਆ ਤੇ ਖੜਕਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਐਨੇ ਨੂੰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਵਿੰਗੀ ਜਿਹੀ ਲੱਕੜ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਮਨੁੱਖ ਵਰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋਈ, ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ? ਕਿ ਬਾਹਰ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅੰਧਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਝਗੜੇ ਫਸਾਦ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਕਰਕੇ ਨੇ, ਅੰਧਕਾਰ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਰਸਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅੰਧਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਗੈਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ-

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ॥

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ

ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ॥

ਅੰਗ - 1299

ਵੈਰੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਬਿਗਾਨਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਮਾਰਗ ਹੈ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ 'ਧਰਮ ਕੀ ਪਉੜੀ' ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਉੜੀ ਦੇ ਡੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਡੰਡਿਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਮੰਜਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ।

ਸੋ ਪੌੜੀ ਦੇ ਜੋ ਡੰਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੱਸੇ ਨੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਦਇਆ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰਦਾ -

ਪੌਲ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੁਤੁ ॥

ਅੰਗ - 3

ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਇਆ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਦਇਆਲੂ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੀ ਦਇਆਲੂ ਹੈ। ਸੋ ਦਇਆ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੂਜੇ ਗੁਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਖਿਮਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਧੀਰਜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਏਸ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਖਿਮਾਵਾਨ ਜਿਹੜਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਐਡਾ ਕਦਮ ਚੱਕ ਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੋਏਗਾ, ਬੱਚੇ ਵੀ ਦੁੱਖੀ ਹੋਣਗੇ, ਮੂਰਖ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਚਲੋ ਇਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿਓ, ਅਜੇ ਹੋਰ ਦੇਖੋ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੁਖਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤ ਲਓ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਖਿਮਾ ਰਖੋ।

ਸੋ ਇਹ ਖੂਬੀਆਂ ਨੇ ਪੌੜੀਆਂ ਨੇ। ਧੀਰਜ ਹੈ - ਧੀਰਜਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਹਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਧੀਰਜਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਤਰੱਕੀਆਂ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਹੜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ ਧੀਰਜੀ ਹੋਏ ਨੇ।

ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਿਊਟਨ ਨੇ ਬੜੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਪੇਪਰ ਪਏ ਸੀ ਮੇਜ ਦੇ ਉੱਤੇ, ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਵਿਚ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਪਾਲਤੂ ਬਿੱਲੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਹਰ ਵਕਤ ਉਸ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਉਠ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਤੇ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਮੇਜ ਤੇ ਛਾਲ ਮਾਰੀ। ਛਾਲ ਮਾਰਦੀਸਾਰ ਮੋਮਬੱਤੀ ਗਿਰ ਗਈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੜ੍ਹ ਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋ ਗਈ। ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮਿਹਨਤ, ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਜਾਈ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ, ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਉਸ ਨੇ। ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਲਿਆ, ਡਰੀ ਬੈਠੀ ਸੀ ਬਿੱਲੀ, ਪਲੋਸਿਆ, ਪਲੋਸ ਕੇ ਐਨੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰੀ, ਕਹਿੰਦਾ, ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੇਪਰਾਂ ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਾ ਤੂੰ ਘਬਰਾ ਨਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਫੇਰ ਸੰਤੋਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਉਲਟ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਿਹਨਤ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰੋ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ, ਨਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ, ਸੱਚੀ ਸੁਚੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ। ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ ਕਮਾਓ, ਲੇਕਿਨ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਬਰ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ-

ਬਿਨਾ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀਂ ਕੋਊ ਰਾਜੈ ॥

ਅੰਗ - 279

ਚਾਹੇ ਰਾਜਾ ਹੋਵੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸੰਤੋਖ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ, ਚਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ, ਉਹ ਅੱਗੇ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਨੰਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ -

ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਿਰਲੇ ਹੀ ਕੀ ਬੁਝੀ ਹੇ ॥

ਕੋਟਿ ਜੋਰੇ ਲਾਖ ਕ੍ਰੋਰੇ ..... ॥

ਅੰਗ - 213

ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਥੋੜਾ ਹੈ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

..... ਮਨੁ ਨ ਹੋਰੇ ॥

ਅੰਗ - 213

ਉਥੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੜਦਾ -

..... ਪਰੈ ਪਰੈ ਹੀ ਕਉ ਲੁਝੀ ਹੇ ॥

ਅੰਗ - 213

ਸੋ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾ ਹੋਈ ਜਿਥੇ ਸਬਰ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਨਾ ਆਈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ 'ਸਤਿ' ਦਾ ਡੰਡਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਹੋਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਚਾਈ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ, ਕਈ ਚਿਹਰੇ ਨਹੀਂ ਉਸਦੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਤਿ' ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ 'ਸਤਿਵਾਦੀ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ 'ਸਤਿ' ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ, ਦਾਨ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਹੈ, ਮਿਲਵਰਤਨ ਹੈ, ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ, ਨਿਮਰਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਡੰਡੇ ਉਸ ਪੌੜੀ ਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਸੰਤ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਧਰਮ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕੋ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਏ ॥

ਅੰਗ
- 622

ਵੱਡਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸੂਝ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੰਡਿਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ 'ਇਕੀਸ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਏਤੁ ਗਹਿ ਪਤਿ ਪਵੜੀਆ ਚੜੀਐ ਹੋਇ ਇਕੀਸ ॥

ਅੰਗ - 7

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਐਨਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਹੈ। ਦੋ ਨਹੀਂ, ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਚੱਕਰ ਸਾਨੂੰ ਪੈ ਗਿਆ। ਚਿੰਤਕਾਂ, ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਪਰਮਾਣੂ ਤੋਂ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਮਨ ਅੱਗੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ This is all manifestation of electricity electron, proton, neutron ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਵਜੂਦ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਚਲ ਪਏ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ (energy) ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ (energy) ਸ਼ਕਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਚ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਾਡੀ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ energy (ਸ਼ਕਤੀ) ਨਿਰਜਿੰਦ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਦਾ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਜੜ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੁਛਦੇ ਹਾਂ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਹੀ ਜਿੰਨੀ manifestation (ਸਿਸ਼ਟੀ) ਹੈ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥

ਅੰਗ - 3

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੀ 'ਏਕੰਕਾਰ' ਬਣਿਆ -

ਏਕੰਕਾਰੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਏਕੰਕਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਹੋਈ, ਸ਼ਬਦ energy (ਸ਼ਕਤੀ) ਉਸ ਸ਼ਬਦ energy (ਸ਼ਕਤੀ) ਨੂੰ ਹੀ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਪਰਮ ਚੇਤਨ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੀ ਹੈ, ਦਇਆਲੂ, ਕਿਰਪਾਲੂ, ਜਿੰਨੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਗੁਣ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ energy (ਸ਼ਕਤੀ) 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਨੇ, ਏਕੰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ (energy) ਤੋਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ (manifestation) ਹੋਂਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਇਕਾਈ ਹੈ ਇਹ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕੋ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਦੋ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ। ਫੇਰ ਉਹ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ, ਸੰਨਿਆਸੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹਰ ਵਕਤ ਉਠਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਪਏ ਨੇ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ? ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਜੋ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਉਹ ਨਾਮ ਦਾ ਇਲਾਜ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਿਆ ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ, ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜਾਗਦੇ ਹੋ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਾਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਿਤ-ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ, ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ, ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਮ ਦੀ ਇਕ ਹਾਲਤ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਰ ਵਕਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਖਿੱਚ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਸਾਰਾ process (ਤਰੀਕਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ) ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ (illusion) ਧੋਖਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਜੋ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ -

**ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ
ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ॥**

ਅੰਗ - 649

ਸਾਰੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਤਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

**ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥**

ਹਰਿ ਮਨਿ ਤਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਈ॥

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਦਕੇ ਸਾਰੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜੁੜ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਲਏ ਉਹ ਹਰੀ ਦੇ ਜਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਸਰੋਤਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਲਵੇ, ਉਹ ਮਨੋ, ਤਨੋ ਚਿਤ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰਾ ਜਸ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਸ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਪੈਸੇ ਵਾਸਤੇ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇਗਾ ਦੂਸਰੇ ਉਹਨੂੰ ਵਾਹਵਾ ਕਰਨਗੇ, ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਉੱਚੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਰਸਤੇ ਤਾਂ ਪੈ ਗਿਆ ਪਰ ਆ ਕੇ ਭਟਕ ਗਿਆ। ਇਕ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਤਨੋ ਮਨੋ ਹੋ ਕੇ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਾਉਣਾ ਪਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾ ਸੰਬੰਧ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਆਹ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਫੁਰਮਾਇਸ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਰਚੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਓ ਉਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਲਾ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਬਹੁਤ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਧੜਾਧੜ ਆ ਕੇ ਪੈਸੇ ਭੇਂਟ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਬਾਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਢੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਹੀਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ ਚਾਹੇ ਉਸ ਨੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਲਈ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਗਾਣਾ ਗਾ ਲਿਆ। ਸੋ ਜਸ ਗਾਉਣ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ -

ਹਰਿ ਮਨਿ ਤਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਈ॥

ਅੰਗ - 629

ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜੇ ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੋਵੇ ਤੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹ ਵਸ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਤ ਅਸੀਂ ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਾਂਗੇ ਉਸ ਦਾ, ਦੋਸ਼ ਕਢਾਂਗੇ, ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਆ ਜਾਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਲਿਆ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰਸ ਨਾ ਆਇਆ ਸਾਨੂੰ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਥੋਥੀ ਪੈ ਗਈ, ਬੇਰਸੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਲਿਆ। ਕੋਈ ਕਾਮੁਕ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਵੇ, ਕਾਮੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਮਨ ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਮੈਲ ਪੈ ਜਾਏਗੀ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਭੈੜੇ ਖਿਆਲ ਚੱਲ ਪੈਣਗੇ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਤਨ ਦੇ ਉਤੇ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵਸਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਰੇਖ, ਭੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਐਸੇ ਬਚਨ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ -

ਨਹੀਂ ਜਾਨ ਜਾਈ ਕਛੁ ਰੂਪ ਰੇਖੰ॥

ਕਹਾਂ ਬਾਸੁ ਤਾਂ ਕੋ, ਫਿਰਿ ਕਉਨ ਭੇਖੰ॥

ਕਹਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਕੈ, ਕਹਾਂ ਕੈ ਕਹਾਵੈ॥

ਕਹਾ ਕੈ ਬਖਾਨੋ, ਕਹੇ ਮੋ ਨਾ ਆਵੈ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਜਿਹੜਾ ਕਹੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗੰਮ ਤੇ ਅਗੋਚਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਵਸੇ? ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਇਹ ਬਾਤ। ਕੇਵਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦਾ, ਜਿਥੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ, ਜਿਥੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਚਿਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਉਹ ਇਕ ਪਰਮ ਸੱਤਾ ਹੈ, ਪਿਆਰੀ ਸੱਤਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਉਹ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਤਿ ਹੈ, ਚਿਤ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਿਅ ਹੈ - ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਹਰੇਕ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਜਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ॥

(ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ)

ਅਨੁਰਾਗ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਉਹ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਔਗੁਣ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚਿਤਾਰਦਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੀ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪਤਿਤ ਹੋ ਜਾਣ ਬਹੁਤ ਪਾਪ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਉਹ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਫੇਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀ! ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੰਡ ਨਾ ਮਿਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਪ ਕਰੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਐਨੀ ਹੈ ਪਾਵਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਬਾਤ ਭਾਈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਨੋ, ਮਨੋ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਔਗੁਣ ਨਹੀਂ ਚਿਤਾਰਦਾ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਜੋ ਕਰਮ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਓਹੀ ਇਸ ਦੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਦੇ ਹੇਤੂ ਬਣਦੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਭੋਗਦਾ ਹੈ।

ਆਪੇ ਬੀਜ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥

ਅੰਗ - 4

ਕਿੱਕਰਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿੱਕਰਾਂ ਹਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹੀ ਨੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੋਈ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਮ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਹੈ। ਸਤਿ ਹੈ, ਚਿਤ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਹਸਤੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ। ਰੂਪ ਰੰਗ ਸਾਰੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਰ ਆਏਗਾ, ਜੋ ਵੀ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਚਿਤਵਨੀ ਆਏਗੀ ਉਹ ਸਭ ਮਾਇਆ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਰੰਗ ਹੋਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਰੂਪ ਹੈ ਕੋਈ, ਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੀ ਹੀ ਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-

ਏਹ ਮਾਇਆ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ

ਮੋਹੁ ਉਪਜੈ ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - 921

ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ, ਯਾਦ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣਾ। ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਦਮੀ ਫੇਰ ਵੀ ਭੁੱਲਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਥਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਵੀ ਭੁੱਲਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਭੁੱਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਸਦਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ -

ਹਰਿ ਮਨਿ ਤਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਈ ॥

ਅੰਗ - 629

ਉਹ ਫੇਰ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਕੀ ਕਰੇਗਾ? ਤਨ ਓਹੀ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਦੂਸਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਬੁਰੇ ਥਾਂ ਚੱਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ, ਜੁਬਾਨ ਬੁਰਾ ਬੋਲੇਗੀ ਨਹੀਂ, ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਚੁਗਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਮਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਮੈਲੀ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਸਿਆ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸੰਬੰਧ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਧਾਰਾ ਹੈ ਉਹ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਧਨ ਹੋਵੇ, ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਹੋਵੇ, ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਵੇ-

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ ॥

ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤ ॥

ਅੰਗ - 253

ਸੋ ਜੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰਦਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਇਕ ਪਤਲਾ ਜਿਹਾ ਕਾਗਜ਼ distributor ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿਓ ਇਕ-ਇਕ ਪਤਲਾ ਜਿਹਾ। ਬੈਟਰੀ ਵੀ ਕਰੰਟ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਇੰਜਣ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਤਾਰਾਂ ਵੀ ਠੀਕ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ, ਕਰੰਟ, ਉਥੇ ਹੀ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋ ਲਹਿਰ ਹੈ ਪਿਆਰ ਦੀ ਉਸ ਦਾ ਜੋ ਅਨੁਭਵ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੁੱਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ। ਜੇ ਲਗਨ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਆਦਮੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਦਇਆਲੂ ਹੁੰਦੇ? ਉਹ ਤਾਂ ਦਇਆਲੂ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ ॥

ਅੰਗ - 1263

ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੰਧ ਬਣ ਗਈ ਬੜੀ ਕਰਾਰੀ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ -

ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੋ ਸੁਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ ॥

ਭਾਂਭੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੋ ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੂਰਾਇਓ ॥ ਅੰਗ - 624

ਉਹ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ -

ਮਨ ਮਹਿ ਆਪਿ ਮਨ ਅਪੁਨੇ ਮਾਹਿ ॥

ਨਾਨਕ ਕੀਮਤਿ ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - 279

ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹਉਮੈ ਦਾ, 'ਮੈ' ਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਹ 'ਮੈ' ਜਾਵੇ ਕਿਵੇਂ? ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਕੋ ਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਲੈ ਲਓ ਤੇ ਉਸ ਮੰਤਰ ਦਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਜਾਪ ਕਰ, ਮਿਹਨਤ ਕਰ, ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਾਲ, 2 ਸਾਲ, 10 ਸਾਲ, 20 ਸਾਲ ਕੋਈ ਇਸ ਦਾ ਨੇਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਪ ਕਰੀ ਜਾਹ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਜਾਪ ਕਰੀ ਜਾਹ। ਜੇ ਕਹੇ ਜੀ! ਕੰਮ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਕਰੀਏ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਜਾਪ ਹੀ ਕਰੀ ਗਏ? ਜਾਪ ਮਨ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੁਬਾਨ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕੰਮ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਤੁਰਨਾ ਪੈਰਾਂ ਨੇ ਹੈ, ਦੇਖਣਾ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਹੈ, ਸੁਣਨਾ ਕੰਨਾਂ ਨੇ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਤਾਂ ਰਸਨਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਰਸਨਾ ਵਿਹਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਰਸਨਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਇਹ ਵਿਹਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇੰਦਰਾ। ਅੱਖਾਂ ਦੇਖਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਦੇ ਸੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਕੰਨ ਕਦੇ ਵੀ ਗਾਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਵੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੁਣਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਪਰਸ਼ ਦਾ ਜੋ ਇੰਦਰਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਉਂਗਲੀ ਲਾ ਦਿਓ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਗਾਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਸਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤੇ ਰਸ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਇਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਚਲਦੀ ਨਹੀਂ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਜੇ ਰਸਨਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ -

ਰਸਨਾ ਜਪੈ ਨ ਨਾਮੁ ਤਿਲੁ ਤਿਲੁ ਕਰਿ ਕਟੀਐ॥

ਅੰਗ - 1363

ਫੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ -

ਰੇ ਜਿਹਬਾ ਕਰਉ ਸਤ ਖੰਡ॥ ਜਾਮਿ ਨ ਉਚਰਸਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ॥

ਅੰਗ - 1163

ਤੇਰੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਗੋਬਿੰਦ, ਔਲਾ, ਨਾਰਾਇਣ, ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਤਾਂ 100 ਟੁਕੜਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਉਲਟੀ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਹੈਂ। ਰਸਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤਨ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪੇ ਹੀ ਵਸ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੋ ਚੀਜ਼ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਹੈ ਉਹ ਤਨ ਵਿਚ ਵੀ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰੋਧ ਵਸ ਜਾਵੇ ਤਨ ਨੂੰ ਰੋਗੀ ਕਰ ਦਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਨ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ। ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਡਰ ਵਸ ਜਾਵੇ, ਮਿਹਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਟ ਜਾਏਗਾ, ਭੁੱਖ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਹੱਟ ਜਾਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤਨ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਵਸਿਆ ਉਹ ਖਿਆਲ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ, ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜੁੜ ਗਈ।

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ, ਦਿਨ ਰਾਤ -

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਹੁ ਗੋਬਿੰਦ॥ ਮਨ ਅੰਤਰ ਕੀ ਉਤਰੈ ਚਿੰਦ॥

ਅੰਗ - 295

ਸੁਆਸ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ, ਕੰਠ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ, ਨਾਭੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ, ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ, ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ, ਧਿਆਨ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਏਂਗਾ, ਡੂੰਘਾ ਚਲਿਆ ਜਾਏਂਗਾ, ਗਹਿਰਾ ਚਲਿਆ ਜਾਏਂਗਾ, ਤੇਰੀ ਦੇਹੀ ਵਿਚ ਝੁਣਝੁਣਾਹਟ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਏਗੀ। ਜੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਸ ਆਇਆ ਫੇਰ ਤੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ। ਜੇ ਰਸ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਚਿਤ ਬੜਾ ਉਦਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਆਖਰੀ ਹੱਦ ਹੈ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਏਂਗਾ, ਉਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸੰਬੰਧ ਜੁੜ ਜਾਏਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਜੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ ਮੈ ਮੂਰਖ ਜਾਨਿਆ ਦੂਰੀ ਰੇ॥

ਅੰਗ - 612

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤੇ ਤਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਸ ਜਾਏਗਾ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੀ! ਆਹ ਸੇਵਕ ਆਇਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਲੰਘਾ ਦਿਓ। ਮਹਾਤਮਾ ਤਾਂ ਉਮਰ ਵੀ ਲੰਘਾ ਸਕਦੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੇਅੰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਕਰੀ। ਨਾ ਮਿਹਨਤ ਕਰੀ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਖੁਲਿਆ, ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸੋ ਮਹਾਤਮਾ ਵੱਡੇ ਲੰਮੇ-ਲੰਮੇ ਪਾਠ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਲੰਮੀਆਂ-ਲੰਮੀਆਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮੁਸ਼ਕੱਤਾਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਭੋਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾੜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀ ਜਾਹ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਇਕੋ ਹੀ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਸਿਧ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੈ ਉਹ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਫੇਰ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਏਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਅਸੀਂ ਉਠ ਕੇ ਸਾਂਭਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅਸਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤੇ ਦਿਨ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਧਿਆਨ ਆਵੇ ਤੇ ਧਿਆਨ ਐਨਾ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪਿਆਰ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜਦੋਂ 24 ਘੰਟੇ ਦਾ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ break ਵਿਚੋਂ ਟੁੱਟੇ ਨਾ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਤੂ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ॥

ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਜੋ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਮਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਮਤ ਐਨੀ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਤੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਛੱਡਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਚਾਹੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਖੀ ਜਾਣ, ਚਾਹੇ ਰੱਬ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਆਖ ਦੇਵੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਅਸੀਂ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕਰੋੜਾ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਐਸੇ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਨੇ, ਦਿਮਾਗੀ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਐਨੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਹੈ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਿਕਲ ਆਵੇ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਵੀ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਹੈ, ਚੰਗੇ ਵੀ ਹਨ, ਮੰਦੇ ਵੀ ਹਨ, ਰਾਜੇ ਵੀ ਹਨ, ਰਿਆਇਆ (ਪਰਜਾ) ਵੀ ਹੈ, ਗਿਆਨੀ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਅਗਿਆਨੀ ਵੀ ਹਨ, ਗੁਰਮੁਖ ਵੀ ਹਨ, ਮਨਮੁਖ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਤੇਰਾ ਬਚਨ ਵੀ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਆਹ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਗਿਣਿਆ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਨਾਹ ਫੇਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ, ਹਾਂ। ਇਕ ਗੱਲ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਕੋਈ ਬਰਮਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਿਵਜੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ, ਇਹ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ-

ਤੂ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - 723

ਇਸਦੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਗਲਤ ਕੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤੂੰ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਹਾਂ। ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਕੁਝ ਬਾਤ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਣੀ ਔਖੀ ਹੈ ਕਿਉਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਐਸੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪੱਕੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਆਖਰ ਕਿਉਂ ਹੈ ਇਹ ਚੀਜ਼? ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੂੰ, ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਿ ਜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੇ?

ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੋਕ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਨੇ ਓਹੀ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੈਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਨੇ ਓਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਵੀ ਮੈਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਕੁਝ ਕਰੇਂਗਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੀ ਕਰੇਂਗਾ, ਮਾੜਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਾੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਘਾਟੇ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਨਿਰਾਦਰੀ ਵੀ ਸਹਿਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਉਪਮਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਦਵੰਦ ਦੇ ਖਿਆਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦੋ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਚੱਲੀ ਜਾਣੇ ਅਰਥ ਆਪਣਾ ਹੀ ਕਢਣਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹਿਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਦੇਣੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਾ। ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਅਰਥ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕੌਣ ਕੱਢਦਾ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, “ਜੀ! ਮੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਕੱਢਦੀ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ! ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੋਇਆ? ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖ।”

ਕਈ ਇਸ ਸੋਚ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਇਥੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ ਕਿ ਮੈਂ ਸੀ? ਮੇਰਾ ਨਾਸ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ? ਤੇ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਤੋਂ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਰਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਮਾਇਆ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵੀ ਪੱਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵੀ ਪੱਕੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਥਿਰ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵੀ ਪੱਕੀ ਹੈ। ਸੋ ਜੀਵ ਇਥੇ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਫਲਸਫੇ ਬਣੇ, ਸ਼ਾਸਤਰ ਬਣੇ, ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਇਆ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਨਿਕਲ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਇਆ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੰਮਣਾ-ਮਰਣਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੰਮਾਂਗੇ-ਮਰਾਂਗੇ, ਜੰਮਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋਈ। ਮਹਾਤਮਾ ਜਨ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿੰਨੀ 400 ਤਲਵਾਰ ਇਕੋ ਥਾਂ ਤੇ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਜਾਂ 1000 ਬਿੱਛੂ ਇਕੱਠਾ ਲੜ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਓਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਐਨੀ ਤਕਲੀਫ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਗਿਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਆਉਣਾ ਹੈ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬਣਾਈਆਂ, ਕੋਠੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ, ਘਰ ਬਣਾਏ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਖਪਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਧਨ ਜੋੜਿਆ, ਬੜਾ ਨਾਉਂ ਖਟਿਆ ਤੇ ਇਹ ਬਸ ਗਿਆ ਆਇਆ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਛੱਡਣਾ ਹੈ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਕਮੀਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸਾਥੋਂ। ਕੋਈ ਸਾਡਾ ਕਮੀਜ਼ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਚੁੱਕ ਲਏ, ਉਹ ਵੀ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੀਜ਼ ਲੈ ਗਿਆ ਮੇਰਾ, ਇਕ ਕੱਪੜਾ ਛੱਡਣਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੈ।

ਸੋ ਐਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਛੱਡਣੀ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਰਕੇ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਦੁਖ ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਟਿਕਾਣਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੰਮਾਂ ਤੇ ਮਰਾਂ ਨਾ, ਟਿਕ ਕੇ ਰਹਾਂ, ਹੋਵਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਦੁਖ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਸਾਧਨ ਕੀਤੇ, ਬੜੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਬਣੀਆਂ, ਪਾਤੰਜਲ ਨੇ ਅੰਦਰਲੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰੀ ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ, ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਵਖਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ, 6 ਚੱਕਰ ਛੇ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਜਿਥੇ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਆਨੰਦ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਪਾਤੰਜਲ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ। ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲਾ ਕੱਢ ਲਿਆ, ਵੱਖਰਾ ਕੱਢ ਲਿਆ ਕਿ ਜੀਵ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹ ਪਰਮ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਕੈਵਲਯ (ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ, ਜੈਨੀਆਂ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ, ਨਿਆਏ ਸਾਸ਼ਤਰ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ, ਸਾਂਖ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ ਲੇਕਿਨ ਵੇਦਾਂਤ ਨੇ ਏਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਨਾ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਤਾਂ ਗਲਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਵ ਫਸਿਆ ਹੈ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਤੰਤਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਐਸਾ ਹੋਏਗਾ ਹੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਕਾਇਮ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਤਾ ਤੇ। ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ ਖਿੱਚ ਲਵੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫੇਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਫੇਰ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੋਏਗਾ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਕੋਈ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਿਆ, ਕੋਈ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਮਲ ਸੀ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਸਿਆ ਉਦੋਂ ਹੁਣ ਵੀ ਫਸ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੌਤਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪੇ ਹੀ ਰਚਨਾ ਰਚਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੀਵ ਤਾਂ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮਾਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਾਇਆ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਨਰ ਬਚਨਯ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਹੋਣਾ, ਐਵੇਂ ਪਾਣੀ ਰਿੜਕ ਕੇ ਮੱਖਣ ਕੱਢਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਖਪ ਜਾਵਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਆਦਿ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਕਿ ਕਰੋੜ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੈ ਜਾਂ ਖਰਬ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਕਹਾਂਗੇ ਉਦੋਂ ਅੱਗੇ ਓਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਅੰਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕਹਿ ਗਏ ਨੇ, ਐਨੇ ਹੀ ਹੋਰ ਹੋ ਜਾਣ ਉਹ ਵੀ ਕਹਿ ਜਾਣ, ਐਨੇ ਹੀ ਹੋਰ ਹੋ ਜਾਣ ਉਹ ਵੀ ਕਹਿ ਜਾਣ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਹੱਥ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਪਰ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਸਾਡਾ ਮਨ ਰੁਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਨਾ ਰੁਕਣ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸੋ ਇਹੀ ਜੋ ਬਚਨ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ, ਇਹੀ ਬਚਨ ਜੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਦੱਸੀ ਸਾਨੂੰ ਆ ਕੇ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਵੇਦਾਂਤ ਸੋਧ ਕੇ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਤੱਤ ਸੀ ਉਹ ਲੈ ਲਿਆ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਮਾਇਆ ਅਨਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਈ! ਇਹ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਮੌਜ ਨੂੰ ਲਹਿਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਲਹਿਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਉਛਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਨੇ, ਹਵਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹ ਕਲੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਮੌਜ ਦੇ ਵਿਚ ਆਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਆਪੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ -

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥

ਪੰਨਾ - 3

ਅਪਨੀ ਮਾਇਆ ਆਪਿ ਪਸਾਰੀ ਆਪਹਿ ਦੇਖਨਹਾਰਾ॥

ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਧਰੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ ਸਭ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਾ॥ ਅੰਗ - 537

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬੇਅੰਤ ਪਸਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪੇ ਹੀ ਮਾਇਆ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਆਪੇ ਹੀ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਫੇਰ ਨਿਆਰੇ ਦਾ ਨਿਆਰਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਐਨਾ ਕੁ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਇਆ ਦਾ ਤੇ ਸਾਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ ਆਪਸ ਵਿਚ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਰੋਲਾ-ਰੱਪਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ -

**ਆਪੀਨੈਂ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈਂ ਰਚਿਓ ਨਾਉ॥
ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥**

ਅੰਗ - 463

ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪ ਹੀ ਸਾਜ ਲਿਆ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੈਠ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਦੂਰ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਵੇਲੇ, ਭਜਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੇਕ ਤਰੀਕੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਬਿਰਤੀ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਥੇ 'ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਆਹ ਕੂੜ ਕਬਾੜ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਫੁਰਨੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਆਦਮੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਫੁਰਨੇ ਰਹਿਤ ਸੀ, ਐਨੇ ਫੁਰਨੇ ਇਕ ਦਮ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੀ ਸਤ੍ਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕੱਟ ਹੁੰਦੇ।

ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸੁਣ ਲਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਮਾ ਲਓ, ਨਹੀਂ ਕਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਓ ਨਹੀਂ ਕਮਾ ਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਯਾਦ ਰਹੇ। ਐਨਾ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, 5 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ ਵੀ, ਬਾਹਰ ਵੀ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ -

**ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥
ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ, ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥**

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਹੁਣ ਯਾਦ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ? ਵੈਦਾਂਤ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਲੇਕਿਨ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਦੱਸਿਆ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਮੱਤ ਰਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਛੁਟੀਏ ਕਿਵੇਂ? ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਹਲ ਮਿਲੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਚੀਏ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਮਨ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਘਾਟੇ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮਿੱਤਰ-ਦੋਸਤ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ ਹੈ -

ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਸੁ ਆਵੈ ਨ ਚੀਤਿ ॥

ਜੋ ਬੈਰਾਈ ਤਾ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥

ਬਲੁਆ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਭੀਤਰਿ ਬਸੈ ॥

ਅਨਦ ਕੇਲ ਮਾਇਆ ਰੰਗਿ ਰਸੈ ॥

ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਿ ਮਾਨੈ ਮਨਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ॥

ਕਾਲੁ ਨ ਆਵੈ ਮੂੜੇ ਚੀਤਿ ॥

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ ॥

ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਧੌਹ ॥

ਇਆਹੁ ਜੁਗਤਿ ਬਿਹਾਨੇ ਕਈ ਜਨਮ ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨ ਕਰਿ ਕਰਮ ॥

ਅੰਗ - 267

ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਦੇ ਚਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਵਰਣ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵੇ? ਹਨੇਰ ਗੁਬਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਹ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੇ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਜਾਗੇ, ਨਾ ਜਾਗਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਤਰਕਾਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਸਾਧਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ -

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਅੰਗ - 72

ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇ ਜਿਥੇ ਅਨੁਭਵੀ ਰੂਹ ਹੋਵੇ, ਸਾਧੂ ਬੈਠੇ ਹੋਣ, ਸੰਤ ਬੈਠੇ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਬਚਨ ਨੇ, ਜੋ ਉਹ ਤੱਤ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜਿਥੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਫੇਰ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਪਿਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਤਰ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ। ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਜੇ ਤੂੰ ਦਇਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰ, ਮੈਨੂੰ ਐਸੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸੰਤ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਦੇ ਭੁਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਪੜਦਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂੜੀ ਦੇ-ਦੇ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਹਾਂ ਕੁਝ। ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂੜੀ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਵਾਂ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਬੜੀ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਹੈ। ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ -

ਅਪਣੀ ਮਾਇਆ ਆਪਿ ਪਸਾਰੀ .....॥ ਅੰਗ - 537

ਆਪਣੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਆਪ ਪਸਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਈ। ਫੇਰ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਹੈ ਕੀ ਚੀਜ਼? ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਾਇਆ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਉਸ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਰ ਲਇਓ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ-

ਮਾਇਆ ਕਿਸ ਨੋ ਆਖੀਐ ਕਿਆ ਮਾਇਆ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥

ਅੰਗ - 67

ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮਾਇਆ ਤੇ ਕਰਮ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਮਾਇਆ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਕਰਮ ਇਹ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ। ਦੂਸਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਚੇਤੰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲੀ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਉਹ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਹੜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਬ੍ਰਹਮ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਅੰਗ - 846

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸ਼ੁਧ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ, ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਸ਼ਕਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਜਦੋਂ ਕਰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਦੋਂ ਕਹਿੰਦੇ 'ਏਕੰਕਾਰ' ਸੀ। ਜਦੋਂ 'ਏਕੰਕਾਰ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੀ ਨਿਰਗੁਣ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਨਿਰਗੁਣ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਸਰਗੁਣ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਏਕੰਕਾਰ -

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ॥

ਏਕੰਕਾਰੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਮਾਇਆ ਹੈ ਇਹ ਕੰਮ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਚੇਤਨ ਸੱਤ੍ਰਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਸਲੇ ਨਾਲੋਂ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ, ਘੇਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਵਿਚ ਆਪਾ, ਜਾਤ, ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਮੈ' ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਮੈ' ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੋਝੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਹਉਮੈ ਮੈਂ ਦਾ ਫੈਲਾਓ, ਪਰਸਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਆ ਰਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਪਸਾਰਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਸਭ ਹਉਮੈ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਜੀਵ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਕਾਬੂ ਆ ਗਈ। ਇਹ ਤਾਂ ਚੇਤਨ ਹੈ, ਜੜ੍ਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਦੁਖਿ ਸੁਖਿ ਏਹੁ ਜੀਉ ਬਧੁ ਹੈ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥

ਅੰਗ - 67

ਇਹ ਦੁਖ ਤੇ ਸੁਖ ਦੋਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ 'ਮੈਂ' ਧਾਰ ਕੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਧਾਰ ਕੇ ਇਸ ਨੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਰਮ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਫਲ ਭੋਗਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਰਮ ਭੋਗਣ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸੁਭਾਅ ਬਣ ਗਿਆ, ਸੁਭਾਅ ਬਣਨ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਕਿਰਤ ਤੇ ਕਰਮ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕੀ -

ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੁੜੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 133

ਉਸ ਨੇ ਕੰਮ ਹੀ ਇਹ ਕਰਿਆ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਦੋਹੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਨਾ ਮਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਜੀਵ ਹੈ। ਸਤਿ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬ੍ਰਹਮ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਅੰਗ - 846

ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਕਿਉਂ ਭਰਮ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹੋ? ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੌਤਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ 'ਮੈ' ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ। 'ਮੈ' ਹੁਣ ਛੱਡੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਤਰੀਕੇ ਵਧਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 'ਮੈ' ਵਧੇਗੀ, ਤਪ ਕਰੋਗੇ, ਤਪ ਨਾਲ ਵਧੇਗੀ, ਜਪ ਕਰੋਗੇ ਜਪ ਨਾਲ ਵਧੇਗੀ, ਦਾਨ ਕਰੋਗੇ ਦਾਨ ਨਾਲ ਵਧੇਗੀ, ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕਰੋਗੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧੇਗੀ। ਜਿੰਨੇ ਕਰਮ ਕਰੋਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਧੇਗੀ।

ਹੁਣ ਛੁਟੇ ਕਿਵੇਂ? ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਮੰਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਵੇਗਾ। ਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮੰਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮਨੁੱਖ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਉਹ ਮੰਤਰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ -

ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੁ ਹੀਣਸੁ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਧ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ॥

ਕੁਕਰਹ ਸੁਕਰਹ ਗਰਪਭਹ ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ॥

ਅੰਗ - 1357

ਕੁੱਤਾ, ਬਿੱਲਾ, ਸੂਰ, ਸੱਪ ਹੋ ਉਹ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗੁਰੂ ਨੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਮੰਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਦਾ ਜਾਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਰ ਸੰਗਤ, ਇਸ ਦਾ ਕਰ ਜਾਪ ਤੇ ਐਨਾ ਪਿਆਰ ਪਾ ਲੈ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥

ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥

ਅੰਗ - 1413

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਿਣਾਵੇ ਨਾ ਤੇ 'ਮੈ' ਵੇਚ ਦੇਵੇ। 'ਮੈ' ਹੈ ਮਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਮਨ ਵੇਚ ਦੇਵੇਂ ਤੂੰ -

ਮਨ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ॥ ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੇ ਕਾਰਜੁ ਰਾਸਿ॥

ਅੰਗ - 286

ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਹੈ ਉਹ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵੀ ਦੇ ਦੇਹ ਤੂੰ, ਮਨ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਜਦੋਂ ਮਨ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ -

**ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ
ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ॥**

ਅੰਗ - 918

ਸੋ ਜਿਸ ਤੇ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਡੂੰਘਿਆਈ ਨੂੰ, ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਕਿਰਪਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੁ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਉਸ ਦੀ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਨ ਵੇਚਦੇ ਵੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਮਨ ਨੂੰ ਫੇਰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਮਨ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੱਸੀ ਹੈ-

ਤੂ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - 723

ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੱਥੇ ਟੇਕ-ਟੇਕ ਕੇ ਮੱਥੇ ਵੀ ਘੱਸ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਕਮਾਉਂਦੇ। ਇਹ ਜੀਅ ਦੇ ਨਾਲ ਵਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਜੀਅ ਨਾਲ ਵੱਸ ਜਾਏ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਚਨ ਲੈ ਲਈਏ ਝੋਲੀ ਅੱਡ ਕੇ, ਝੋਲੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਮਨ ਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਇਹ ਬਚਨ ਜੀਅ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਸਕਰ ਲੈਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਪਾਣੀ ਡੋਬਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਅੱਗ ਜਾਲਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਅਟੱਲ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੂਰਜ, ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ, ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨੇ ਬਚਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਅਟੱਲ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਸਤਿ ਬਚਨ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

..... **ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ॥**

ਅੰਗ - 1204

ਸੋ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਹੋਵੇ, ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲੇ, ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਗ ਆਵੇ, ਲੋਚਾ ਜਾਗੇ, ਐਸਾ ਉਚਿਤ ਮਾਹੌਲ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣ ਲਿਆ, ਆਪਾਂ ਵੀ ਸੁਣ ਲਿਆ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਲਿਆ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਨੰਬਰ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਗਏ। ਸੋ ਜੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਸਭ ਕੁਝ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਹੋਰਤੁ ਬਿਧਿ ਲਇਆ ਨ ਜਾਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ—

ਭਿੰਨੀ ਰੈਨੜੀਐ ਚਾਮਕਨਿ ਤਾਰੇ॥

ਜਾਗਹਿ ਸੰਤ ਜਨਾ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ॥ ਅੰਗ - 459

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਜਾਗ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਇਕ ਮਨ, ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਗਾਇਆ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ—

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 546

ਕਈ ਕਰੋੜ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੀਏ, ਮੰਨ ਲਈਏ ਅਸੀਂ। ਇਕ ਸੁਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਮੰਨਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਣਨ ਦਾ ਵੀ ਮਹਾਤਮ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ -

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ॥

ਅੰਗ - 3

ਸੋ ਜੋ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ, ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਕਿਰਨ ਦਿਖਾਈ ਹੈ, ਰਾਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਵੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਚਾਹੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੇਠ ਬੈਠ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ, ਚਾਹੇ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਚਾਹੇ ਇਸ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅਗੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਯਾਨੀ ਕਿ ਉਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਉਹ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਅਫਸਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮਿੱਤਰ ਹੈ ਸਾਡਾ, friend ਹੈ।

ਜਿਥੈ ਹਰਿ ਆਰਾਧੀਐ ਤਿਥੈ ਹਰਿ ਮਿਤੁ ਸਹਾਈ॥

ਅੰਗ - 734

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਹ ਮਿੱਤਰ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਵੀ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜ਼ੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ॥

ਅੰਗ - 677

ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਉਧਰ ਉਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਜਾਂਦਾ।

ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤੁ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥

ਅੰਗ - 677

ਉਹ ਐਨਾ ਦਇਆਲੂ, ਕਿਰਪਾਲੂ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਨਾ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਆਰਾਧਨਾ ਕਰੋ ਉਥੇ ਹੀ ਉਹ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਈਤ ਉਤ ਨਹੀ ਬੀਛੁੜੈ ਸੋ ਸੰਗੀ ਗਨੀਐ॥

ਅੰਗ - 677

ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਨੇ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਛੁੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰ ਉਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਹਿਤ ਤੇ ਮਤਲਬ ਅਗੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਹਿਤ, ਉਹ ਹਟਦੇ-ਹਟਦੇ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਐਨਾ ਗਾੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰੀਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਉਹ ਮਿੱਤਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਛੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੱਪੜਾ ਲਾਹ ਦੇਈਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕੱਪੜਾ ਲਾਹ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੱਪੜਾ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਫੇਰ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸਦਾ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਦਾ ਦਾ ਮਿੱਤਰ, ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ ਇਕ ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜਿੰਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਐਸੇ ਹਨ -

ਜੁੜਿ ਜੁੜਿ ਵਿਛੁੜੈ ਵਿਛੁੜਿ ਜੁੜੈ॥

ਜੀਵਿ ਜੀਵਿ ਮੁਏ ਮੁਏ ਜੀਵੈ॥

ਕੇਤਿਆ ਕੇ ਬਾਪ ਕੇਤਿਆ ਕੇ ਬੇਟੇ ਕੇਤੇ ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਹੁਏ॥

ਅੰਗ - 1238

ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਣੇ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਪੁੱਤਰ ਬਣੇ ਹਾਂ, ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਮਿੱਤਰ ਬਣੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਸਦੀਵੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਦੀਵੀ ਮੇਲ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਕੋ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਦਾ ਹੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਦਾ ਹੀ ਦਇਆਲੂ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਹੀ ਭੁੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ -

ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਸੁ ਆਵੈ ਨ ਚੀਤਿ ॥ ਅੰਗ - 267

ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਸਾਡੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਸੰਬੰਧ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਨੇ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਲਗਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਸਾਡੇ ਮਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਘਮੇਟਣੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਦੇ ਕੁਝ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਦੇ ਕੁਝ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ-

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਖ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥ ਅੰਗ - 176

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ। ਸੋ ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਿੱਤਰ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਜੋ ਗਿਆਨ ਹੈ ਅੰਦਰ ਵਸ ਜਾਣਾ। ਉਸ ਦੀ ਜੋ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਵਸ ਜਾਣੀ, ਹਰ ਵਕਤ ਵਸੀ ਰਹਿਣੀ, ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਭੁਲਣਾ, ਜਿਧਰ ਦੇਖੇ ਓਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ। ਹੈ ਤਾਂ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਓਹੀ ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਜਿਹੀ ਆ ਗਈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜੀ ਅਸਲੀ ਸੁਰਤ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਮੱਧਮ ਹੋ ਗਈ, ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜਾਗ ਪਈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਭੋਲਿਆ ਹਉਮੈ ਸੁਰਤਿ ਵਿਸਾਰਿ ॥ ਅੰਗ - 1168

ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗਿਣਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਆਈ, ਆਤਮਿਕ ਸੁਰਤ ਤੋਂ ਤੂੰ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ, ਅਜੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ -

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਜਗੁ ਕਮਲਾ ਫਿਰੈ ..... ॥ ਅੰਗ - 643

ਕਹਿੰਦੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਪਾਗਲਪਣ ਦੇ ਵਿਚ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਉਸ ਜਾਗ ਵਿਚ ਆ ਜਿਥੇ ਹੋਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਨਿਹਚਾ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ ਦਾ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲੇ ਉਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਨਾਮ ਧਨ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਧਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਦੇ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸਦੇ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਤਰੱਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਔਖੀਆਂ-ਔਖੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਾਨ ਜੋਖਮ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਧਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਦਿਆ ਕਰਦਾ -

ਬਹੁ ਪਰਪੰਚ ਕਰਿ ਪਰ ਧਨੁ ਲਿਆਵੈ ॥

ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਪਹਿ ਆਨਿ ਲੁਟਾਵੈ ॥

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥ ਅੰਗ - 656

ਇਹ ਧਨ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿੰਨੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਤੂੰ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਏਗਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ, ਜਦੋਂ ਸੱਚ ਦੀ ਤਕੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਿਆਂ ਹੋਏਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਇਹ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਚਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਆਪੇ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਬੈਂਕ ਭਰੇ ਹੋਏ ਛੱਡ ਜਾਣੇ ਨੇ, ਕੋਠੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਛੱਡ ਜਾਣੀਆਂ ਨੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਪਾਰ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਭ ਛੱਡ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਧਨ ਨਹੀਂ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਰ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਾਲੇ ਟੈਕਸ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਬਹੁਤਾ ਹੋਵੇ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ; ਮੋਹਰ ਲਾ ਕੇ ਸੀਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਧਨ ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਧਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੈਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਗਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਨਾ ਉਸ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਚੱਕਾ ਲੁੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਪਾਣੀ ਉਸ ਨੂੰ ਡੋਬ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਅੱਗ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਹਵਾ ਉਡਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਜਮਦੂਤ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਟੈਕਸ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਧਨ ਵੀ ਆਦਮੀ ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਕਰਮ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਪੁੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਧਨ ਤਾਂ ਬੜਾ ਜਬਰਦਸਤ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਕਰਮਯੋਗ ਹੈ -

ਕਰਮ ਧਰਮ ਪਾਖੰਡ ਜੋ ਦੀਸਹਿ ਤਿਨ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਲੁਟੈ ॥

ਅੰਗ - 747

ਜਦੋਂ ਉਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਜੀਵ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਰਸਤੇ ਦੇ ਵਿਚ ਐਸੀਆਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਥੋਂ ਇਹ ਸੁਖਾਲਾ ਲੰਘਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਵਾਰੀ ਭਾਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਔਖਾ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਲੰਘਾਂ, ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲਾ ਲੰਘ ਜਾਂਵਾ, ਉਥੇ ਟੈਕਸ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਵਾਰੀਆਂ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ, ਉਹ ਰਸਤਾ ਲੰਘਣ ਵਾਸਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਚੁੰਗੀ ਟੈਕਸ ਜਿਵੇਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਟੈਕਸ ਲੱਗੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਐਨਾ ਲੁਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਟੈਕਸ ਹੈ ਕਿ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਬਚਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸੁਖਾਲਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਪੱਲੇ ਨਾ ਕੁਝ ਵੀ ਬਚਿਆ। ਫੇਰ ਇਹ ਧਨ ਵੀ ਨਾਲ ਨਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਧਨ ਅਸਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਧਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਰ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਧਨ ਦਿੰਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ -

ਜਿਹ ਮਾਰਗ ਕੇ ਗਨੇ ਜਾਹਿ ਨ ਕੋਸਾ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਉਹਾ ਸੰਗਿ ਤੋਸਾ॥

ਜਿਹ ਪੈਂਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਉਜੀਆਰਾ॥

ਜਹਾ ਪੰਥਿ ਤੇਰਾ ਕੋ ਨ ਸਿਵਾਨੁ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਤਹ ਨਾਲਿ ਪਛਾਨੁ॥

ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਤਪਤਿ ਬਹੁ ਘਾਮ॥

ਤਹ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ ਤੁਮ ਉਪਰਿ ਛਾਮ॥

ਜਹਾ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਨ ਤੁਝ ਆਕਰਖੈ॥

ਤਹ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਰਖੈ॥

ਅੰਗ - 264

ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਜਹ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਮੀਤ ਨ ਭਾਈ॥

ਮਨ ਉਹਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ॥

ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਦੂਤ ਜਮ ਦਲੈ॥

ਤਹਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਤੇਰੈ ਚਲੈ॥

ਜਹ ਮੁਸਕਲ ਹੋਵੈ ਅਤਿ ਭਾਰੀ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਉਧਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 264

ਸੋ ਇਹ ਨਾਮ ਦਾ ਜੋ ਧਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਬੈਠੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਇਹ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਿਲਦਾ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਥੋਂ ਇਹ ਧਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈ -

ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 283

ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਾ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ -

ਜਿਨ੍ਹਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੈਹਿਆ॥

ਅੰਗ - 397

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਓਹਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਦੇ ਹਰ ਥਾਂ, ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨੇ? ਜਾਗਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੁੱਤੇ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਕਿੱਡਾ ਕੁ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਂਈ ਜੇਹਿਆ॥

ਅੰਗ - 397

ਉਹ ਰੱਬ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਭੇਦ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣੇ -

ਹਰਿ ਕਾ ਸੇਵਕੁ ਸੋ ਹਰਿ ਜੇਹਾ॥

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮਾਣਸ ਦੇਹਾ॥

ਜਿਉ ਜਲ ਤਰੰਗ ਉਠਹਿ ਬਹੁ ਭਾਤੀ

ਫਿਰਿ ਸਲਲੈ ਸਲਲ ਸਮਾਇਦਾ॥

ਅੰਗ - 1076

ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਾਮ ਧਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਬੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਸ ਨਾਮ ਦੇ ਧਨ ਦੀ -

ਗੁਰੁ ਕੰਜੀ ਪਾਹੁ ਨਿਵਲੁ ਮਨੁ ਕੋਠਾ ਤਨੁ ਛਤਿ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਮਨ ਕਾ ਤਾਕੁ ਨ ਉਘੜੈ

ਅਵਰ ਨ ਕੰਜੀ ਹਥਿ॥

ਅੰਗ - 1237

ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਧਨ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਉਸ ਧਨ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ? ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਸਖਤ ਪਹਿਰਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਹੋਰ ਥਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਏਸ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥
ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥**

ਅੰਗ - 954

ਇਥੇ ਇਕ ਭੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿ ਉਥੇ ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਲਵੇ, ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ-

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਉਹ ਫੋਕਾ ਕੋਈ ਸੁੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਸੰਗੀਤ ਹੈ, ਆਤਮਿਕ ਸੰਗੀਤ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਸ਼ਬਦ ਲਗਾਤਾਰੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ -

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਉਥੇ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧੋਖਾ, ਅਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਥੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਮਿਲਦਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਚਿਤਵਨਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਉਥੇ ਭਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਉਥੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ ॥

ਅੰਗ - 947

ਜਦੋਂ ਉਹ ਧਨ ਖਟ ਲਿਆ ਫੇਰ ਨਿਗਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਮਿਲਦਾ ਕਿਥੋਂ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - 283

ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ, ਤੱਤ ਬੇਤਿਆਂ ਕੋਲ ਉਹ ਧਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਥੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਿਲਦਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਵਖਰਾਪਨ ਹੈ ਤੇਰੀ ਵਿਅਕਤੀਤਵ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਮਝਦਾ ਹੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅਰਪਣ ਕਰ ਦੇਹ -

**ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ
ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ ॥**

ਅੰਗ - 918

ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਛਡਦੇ -

ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ ॥

ਅੰਗ - 283

ਜਿਹੜੀ ਹੰਗਤਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜੀਵ ਹੰਗਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜੀਵ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਹ। ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਫੇਰ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲੈ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਰ ਤੋਲ ਲੈ -

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਮਹਿ ਤੋਲਿ ॥

ਅੰਗ - 283

ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ, ਨਾਮ ਦੇ ਜਪ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਤੋਲ -

ਲਾਦਿ ਖੇਪ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਚਾਲੁ ॥

ਅੰਗ - 283

ਉਹ ਭਰ ਲੈ ਤੇ ਖੇਪ ਲੱਦ ਕੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਨਾ ਤੁਰੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਤੁਰੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਦ੍ਰਿੜ ਵਾਦੀ ਨੇ। ਭੇਦ ਵਾਦੀ ਨਹੀਂ, ਅਭੇਦ ਵਾਦੀ ਨੇ। ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਤੁਰੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਭੇਦ ਵਾਦੀ ਨੇ ਉਥੇ ਤੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਏਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦ੍ਰਿੜਵਾਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਤੁਰ। ਫੇਰ ਹੋਏਗਾ ਕੀ? ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਏਂਗਾ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਸਭ ਕਹਿਣਗੇ -

ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ - 283

ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਹੋਏਗੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੰਡਲਾਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘੇਗਾ, ਬੇਅੰਤ ਮੰਡਲ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਹੋਏਗੀ, ਫੁੱਲ ਵਰਸਣਗੇ, ਸਭ ਕਹਿਣਗੇ ਧੰਨ ਹੈ, ਧੰਨ ਹੈ -

ਮੁਖ ਉਜਲ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੋਇ ॥

ਅੰਗ - 283

ਜਿਸ ਵਕਤ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਏਂਗਾ ਉਥੇ ਫੇਰ ਮੁੱਖ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏਂਗਾ, ਦਾਗਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏਂਗਾ, ਉਜਲਾ ਹੋਏਂਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਐਡੀ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ-

ਇਹੁ ਵਾਪਾਰੁ ਵਿਰਲਾ ਵਾਪਾਰੈ ॥

ਅੰਗ - 283

ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮਝ ਕੇ

ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ॥

ਅੰਗ - 283

ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰੀ ਓਸ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਖੱਟਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਅਸਲੀ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਸ ਨੂੰ ਖੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਬਾਕੀ ਜੋ ਬਿਖਿਆ ਦਾ ਧਨ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਪਾਪ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਖੱਟਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਰੂਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਗਲਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਖਰਾਬੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਚਾਹੇ ਕਾਲਾ ਧੰਦਾ ਕਰਨਾ ਪਏ, ਚਾਹੇ ਗੁਪਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਨਾ ਪਏ, ਚਾਹੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਛੁਪਾਉਣੇ ਪੈਣ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ, ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਦਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਧਨ ਫੇਰ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਧਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਸਾਕਤਾਂ ਨੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਹ ਧਨ ਖੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਿਆ, ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਛੁਟਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਫੇਰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਕਪੜੁ ਰੁਪੁ ਸੁਹਾਵਣਾ ਛਡਿ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰਿ ਜਾਵਣਾ ॥

ਮੰਦਾ ਚੰਗਾ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਪਾਵਣਾ ॥

ਹੁਕਮ ਕੀਏ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ ਰਾਹਿ ਭੀੜੈ ਅਗੈ ਜਾਵਣਾ ॥

ਨੰਗਾ ਦੌਜਕਿ ਚਾਲਿਆ ਤਾ ਦਿਸੈ ਖਰਾ ਡਰਾਵਣਾ ॥

ਅੰਗ - 471

ਫੇਰ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਕਰਿ ਅਉਗਣ ਪਛੋਤਾਵਣਾ ॥

ਅੰਗ - 471

ਪਛਤਾਵਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਦੋਏ ਪੱਖ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਨੇ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਧੀ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ? ਕਿਹੜਾ ਧਨ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਥੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਛੱਡ ਜਾਈਏ ਤੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗੀਏ ਜਾਂ ਉਹ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾਵੇ। ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਤਾਂ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸਭ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਆਏ ਨੇ। ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਕੱਟ ਲਓ ਅਖੀਰ ਫੇਰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ -

ਐਸਾ ਕੰਮ ਮੂਲੇ ਨ ਕੀਚੈ ਜਿਤੁ ਅੰਤਿ ਪਛੋਤਾਈਐ॥

ਅੰਗ - 918

ਜਿਸ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਐਸਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ। ਉਹ ਕੰਮ ਕਰੋ ਕਿ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੋਵੇ, ਸੁਖਾਲੇ ਜਾਈਏ, ਸੁਖਾਲੇ ਜਾ ਕੇ ਰਹੀਏ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਅਚਰਜ ਸੋਭਾ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਦਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰੀ ਜਸ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹੋਣ, ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਐਸੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪੂਰੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਕਰੇ ਹੋਣ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਭੇਟ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰੇ ਨੇ, ਸੁਣਦੇ ਸਾਰੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਭੇਟਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਜਾਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤੱਤ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨੇਰਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਲਾਈਟਾਂ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

**ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ॥
ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ॥**

ਅੰਗ - 463

ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਨ੍ਹਣਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਸੂਰਜ ਦਾ, ਚੰਦ ਦਾ, ਬਿਜਲੀਆਂ ਦਾ। ਇਹ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹੈ, ਚਾਨਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਤਮ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਇਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹਨੇਰਾ ਹੈ ਗਾੜ੍ਹਾ ਹਨੇਰਾ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ ਜੋ ਜੇ ਚਾਨ੍ਹਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਚਾਨਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ ਕਰਦਾ। ਜੋ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ, ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ ਇਹ ਅੱਖ ਐਸੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਪੂਰਾ ਹਨੇਰਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਦਿਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅੱਖਾਂ ਐਸੀਆਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਉੱਲੂ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਨ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹਨੇਰ ਘੁੱਪ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਨਣੇ ਵਰਗਾ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗਾ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਫਰਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ। ਕੋਈ ਐਸੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਖ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ, ਨਾ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮਨ ਦੀ ਅੱਖ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਅੱਖ ਹੈ ਲੋਕਿਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਉਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇਵੇ, ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹੈ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ -

ਅੰਧਕਾਰ ਸੁਖਿ ਕਬਹਿ ਨ ਸੋਈ ਹੈ॥

ਰਾਜਾ ਰੰਕੁ ਦੋਊ ਮਿਲਿ ਰੋਈ ਹੈ॥

ਅੰਗ - 325

ਰਾਜਾ ਵੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਰੀਬ ਵੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਨੇਰਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੱਖ ਐਸੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦੁਖ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਹੁਤ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ, ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਾਨੀਆਂ ਦਾ, ਤਿਆਗੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਬਚਨ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ-

ਬਾਲੀ ਰੋਵੈ ਨਾਹਿ ਭਤਾਰੁ॥ ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਅੰਗ - 954

ਅੱਗੇ ਆਪ ਨੇ ਜੁਗਤ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਕਿ -

ਮੰਨੇ ਨਾਉ ਸੋਈ ਜਿਣਿ ਜਾਇ॥

ਅੰਗ - 954

ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਏ ਤਾਂ ਉਹ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਅਉਰੀ ਕਰਮ ਨ ਲੇਖੈ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - 954

ਹੋਰ ਕਰਮ ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਬਚਨ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਅੱਜ ਜੋ ਆਇਆ ਹੈ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਤੁਕ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਓ ਵਡਭਾਰੀ ਮਨਹਿ ਭਇਆ ਪਰਗਾਸਾ॥

ਅੰਗ - 610

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼? ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰੀਪੂਰਨ ਨੇ, ਕੋਈ ਥਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾ ਹੋਵੇ -

**ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜ਼ੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ॥
ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥
ਈਤ ਉਤ ਨਹੀ ਬੀਛੁੜੈ ਸੋ ਸੰਗੀ ਗਨੀਐ॥
ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਜੋ ਨਿਮਖ ਮਹਿ ਸੋ ਅਲਪ ਸੁਖੁ ਭਨੀਐ॥
ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ਅਪਿਆਉ ਦੇਇ ਕਛੁ ਉਨ ਨ ਹੋਈ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸੰਮਾਲਤਾ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ॥ ਅੰਗ - 677**

ਉਹ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜਿੰਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ -

**ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸੁ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੇਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ॥
ਅੰਗ - 293**

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਰਮ, ਉਪਾਸਨਾ, ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ, ਅੱਠ ਸਾਧਨ ਦੱਸ ਕੇ, ਚਾਰ ਅੰਦਰਲੇ ਤੇ ਚਾਰ ਸਾਧਨ ਬਾਹਰਲੇ, ਕਮਾਈ ਕਰਾ ਕੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਕਰੋੜਾਂ, ਅਰਬਾਂ, ਖਰਬਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਉਹ ਨੇਤਰ ਹੈ? ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਉਹ ਨੇਤਰ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਮੋਟੇ ਪੜਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਹਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕੋਈ। ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਨੇਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

**ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ॥
ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ॥
ਅੰਗ - 954**

ਜੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆਤਮਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ -

**ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ॥
ਅੰਗ - 954**

ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਉਥੇ ਲਗਾਤਾਰੀ, ਹਰ ਵਕਤ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੀਵ ਨੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ -

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਨਣਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਨਣਿਆਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਦਿਸਦਾ ਕੀ ਹੈ?

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਬੈਠਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ ॥ ਅੰਗ - 294

ਬੈਸੰਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਖਬਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਝਲਕਾਰਾ ਵੱਜਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ। ਨਿਹਚਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦੇਖਦਾ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੁਝ, ਭੁੱਖ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਨ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਇਕੱਲੀ-ਇਕੱਲੀ ਚੀਜ਼ ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਵਰਤਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਹ ਵੀ ਖਾ ਲਓ, ਆਹ ਵੀ ਖਾ ਲਓ।”

ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਨਾਮਦੇਵ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈਂ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅੱਗ ਤਾਂ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਨਾ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸੇਕ ਹੈ, ਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਵਜੂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵਜੂਦ ਤੇ ਨਾਉਂ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੇ ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ, ਤੂੰ ਕਿਤੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਥਾਂ ਐਸਾ ਬਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤੇਰੇ ਵੀ ਵਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਖਿੱਚ ਲਏਂ ਤੇ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਏਂ। ਤੂੰ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈਂ, ਜਿਧਰ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਓਧਰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੈਂ, ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ।”

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ॥

ਅੰਗ - 407

ਸੋ ਇਹ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਤੀਸਰਾ ਤਿਲ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸ਼ਿਵ ਨੇਤਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਬਿਅੰਨ ਅੱਖੜੀਆਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਨਾਨਕ ਸੇ ਅਖੜੀਆਂ ਬਿਅੰਨਿ ਜਿਨੀ ਡਿਸੰਦੋ ਮਾ ਪਿਰੀ॥

ਅੰਗ - 577

ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪਰਮ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ਜੀਵਨ ਦਾ। ਨਾ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣਾ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣੇ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੀਅ ਭਰਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰੋ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਣੋ-

ਦਮੜਾ ਤਿਸੀਕਾ ਜੋ ਖਰਚੈ ਅਰ ਖਾਇ॥

ਦੇਵੈ ਦਿਲਾਵੈ ਰਜਾਵੈ ਖੁਦਾਇ॥

ਹੋਤਾ ਨ ਰਾਖੈ ਅਕੇਲਾ ਨ ਖਾਇ॥

ਤਹਕੀਕ ਦਿਲਦਾਨੀ ਵਹੀ ਭਿਸ਼ਤ ਜਾਇ॥

ਨਸੀਹਤਨਾਮਾ

ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਦੇ ਨਗਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੜ ਆਏ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਸੇ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ, ਘਰ ਢਹਿ ਗਏ, ਪਸ਼ੂ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ, ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੜਾ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਮੰਜੇ ਵੀ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ, ਬਰਤਨ ਵੀ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤੈਰ ਗਏ ਸਾਰੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕੜਾਹੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ, ਮੁੜ ਕੇ ਲੱਭੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਕਾਨ ਗਿਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਤੀਰੀਆਂ ਤੈਰ ਗਈਆਂ। ਬੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਜੋ ਸੀ ਉਹ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੀਤਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਗਰ ਦੇ ਉਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ, ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਇਆ, ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹਿੱਸਾ ਵੰਡਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹੀ ਅਸੂਲ ਹੈ -

ਦਮੜਾ ਤਿਸੀਕਾ ਜੋ ਖਰਚੈ ਅਰ ਖਾਇ॥

ਜੇ ਪਾਸ ਚਾਰ ਰੋਟੀਆਂ ਹੋਣ ਤੇ ਇਕ ਭੁੱਖਾ ਬੈਠਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਰੋਟੀ ਦੇ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਵੰਡ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਗੈਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ -

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ॥

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ

ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ॥

ਅੰਗ - 1299

ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਈਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ 'ਹਰਿ ਕੀਰਤ' ਤੇ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕਰਮ, ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਤੇ 'ਸਾਧੁ ਦੀ ਸੰਗਤ' ਹੈ -

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਜੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲੇਖ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤੁਹਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ, ਹਰੀ ਦਾ ਜੱਸ ਕਰਾਇਆ। ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਚਿਤ ਲਾ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੰਨਣ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਗਾਇਆ ਸੁਣਿਆ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

**ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ
ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ॥
ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ॥**

ਅੰਗ - 669

ਸੋ ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਕਿੰਨਾ ਹੋ ਗਿਆ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 546

ਕਈ ਕਰੋੜ ਜਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਦਾਣੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰੋ, ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰੋ, ਕੱਪੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰੋ, ਸੁਧ ਦਿਲ ਨਾਲ, ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਫਲ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਵਲ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਉਹ ਕਰੋੜਾਂ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਸੋ ਫਲ ਦੇ ਸਦਕੇ ਆਪ ਦੇ ਨਗਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਸਾਰੇ ਆਏ ਹੋ ਆ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਆਪ ਦੇ ਉੱਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ-

**ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਅਚਰਜ ਸੋਭਾ ਕਾਰਜੁ ਆਇਆ ਰਾਸੇ॥
ਨਾਨਕ ਕਉ ਗੁਰੁ ਪੁਰਾ ਭੇਟਿਓ ਸਗਲੇ ਦੁਖ ਬਿਨਾਸੇ॥**

ਅੰਗ - 610

**ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥**

ਐਸੋ ਗੁਨੁ ਮੇਰੋ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕੀਨ ॥

ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਹਰੀ ਦੇ ਜਸ ਲਈ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਵਿਧੀ ਪੂਰਬਕ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਥਾਂ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਜੋ ਗਾਣਾ ਤੇ ਸੁਣਨਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਚਾ ਰਾਹ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ -

**ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੁਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ
ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ॥
ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ ...॥**

ਅੰਗ - 669

ਇਥੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ। ਗਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨੇ, ਸੁਣਦੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਨੇ ਪਰ ਥਾਂ ਕਿਸਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਗਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ? ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ -

**ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ॥**

ਅੰਗ - 669

ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੇ, ਇਕ ਨੂੰ ਵਿਕਲਪ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਅਵਿਨਿਵੇਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਹਾਲਤਾਂ ਨੇ ਚਿਤ ਦੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਬੰਦਿਆ ਤੇ ਹਾਵੀ ਨੇ, ਕੋਈ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਮਨ ਸਹੀ ਹੋ ਕੇ ਬਾਤ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਮ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਮੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੀਵ ਪੂਰਾ ਮਨ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦਾ, ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਮਨ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। 10% ਮਨ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਤਜਰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਸੋਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸੰਸਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਲਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਬਾਤ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮਨ ਹਿਲਦਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਫੁਰਨੇ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਮਨ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਨਹੀਂ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮਨ ਜੋ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਰਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 'ਸਹਿਜ ਸਮਾਧ' ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਜੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਣ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦਾ। ਕਈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕੰਨ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕੰਧ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕੰਧ ਦੇ ਕੋਲ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਓ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੂੰਜ ਪੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕੰਨ ਜੋ ਅੰਦਰਲੇ ਦਿਬਜ ਕੰਨ ਨੇ ਉਹ ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਏਗਾ ਲੇਕਿਨ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉਥੇ ਹੀ ਕਟ ਜਾਏਗਾ, ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਰੁਚੀਆਂ ਰਸਤੇ ਦੇ ਵਿਚ ਖੜੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਇਸ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਵੇ, ਭੋਰਾ ਕੁ ਗੱਲ ਕਰੋ, 100% ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਬੁੱਧੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਧਰਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਸਿੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਨੁਕਸ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਯਤਨ ਸਿੱਖ ਵਲੋਂ ਹੀ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

**ਕਬੀਰ ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਿਆ ਕਰੈ ਜਉ ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੁਕੁ ॥
ਅੰਧੇ ਏਕ ਨ ਲਾਗਈ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਜਾਈਐ ਫੁਕੁ ॥**

ਅੰਗ - 1372

ਕਹਿੰਦੇ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਕੋ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੋ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਹੀ ਨੇ। ਜੇ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣ ਲਗਦਾ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਮੰਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ, ਉਹ ਮਰਦੀਵਾਰ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਸਮ ਬਣ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਧਰਮ ਰਸਮ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਰਸਮ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਵਿਚ ਗਵਾਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਚੀਜ਼ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਚੰਗੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਹੀ ਮੰਤਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿੱਡਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵੱਡਾ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਨਾਂਹ ਹੋਵੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੋ ਬਿਰਤੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੇ, ਅਵਿਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਜਾਏ ਬਾਣੀ ਫੇਰ ਇਕ ਕੰਮ ਇਹ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮੰਨ ਕੇ ਫੇਰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਘਟਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ

ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ॥

ਅੰਗ - 669

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਆਗਿਆ ਨੂੰ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਲਓ, ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੂੰ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਜਾਗ। ਉਸ ਨੇ ਆਗਿਆ ਮੰਨੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਉਹ ਫੇਰ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਾਂ ਜੀ! ਮੈਂ ਮੰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਆਗਿਆ, ਪਰ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 546

ਜਿਹੜੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਤੇ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਰੋੜ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੇ ਰੋਜ਼ ਜੱਗ ਕਰੇ ਤੇ 100 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 36,500 ਜੱਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਕ ਲੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਜਨਮ ਧਾਰੇ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਜੱਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ। ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੂਰਤ ਵਿਚ ਜਾਗ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨ ਲੈਣੀ, ਕਰੋੜਾਂ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਬਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਫੇਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਫੇਰ ਦਇਆਲ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਜੀਵ ਭਾਵ ਕੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਭਾਵ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਵ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪੰਜ ਦੋਖ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਬੜੇ ਸੀ ਜਬਰਦਸਤ, ਜਿਹੜੇ ਪਿੱਛਾ ਹੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੁਡਦੇ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਦੱਬਦੇ ਵੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਉਠ ਖੜ੍ਹਦੇ ਸੀ - ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਅਹੰਕਾਰ। ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹੀ ਇਹ ਪੰਜ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਅਨੂਪ ਵਸਤੂ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਈ ਹੈ ਪਰ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਦੋਖਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਪੰਜੇ ਦੋਖ ਫੇਰ ਦੋਖ ਨਾ ਰਹੇ, ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਣ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਬਦਲ ਗਈ। ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਹੰਕਾਰ ਸੀ ਉਹ ਅਹੰਕਾਰ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਕ੍ਰੋਧ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਵਿਰੋਧੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਮੋਹ ਬਦਲ ਕੇ ਪਿਆਰ ਆ ਗਿਆ, ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਭ ਬਦਲ ਕੇ ਹਰੀ ਦੇ ਜਸ ਕਰਨ ਦਾ ਲੋਭ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾਮ ਬਹੁਤ ਇਕੱਠਾ ਕਰਾਂ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭੰਡਾਰਾ ਆ ਜਾਵੇ ਨਾਮ ਦਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭੰਡਾਰਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੋਵੇ -

ਲਾਇ ਖੇਪ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਚਾਲੁ॥

ਅਵਰ ਤਿਆਗਿ ਬਿਖਿਆ ਜੰਜਾਲੁ॥

ਅੰਗ - 283

ਅਹੰਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਆ ਗਈ ਉਹ ਵੀ ਐਨੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਵ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਜੀਵ ਭਾਵ ਦਾ ਜੋ 'ਅਹੰ' ਰੋਗ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੰਜ ਦੋਖ ਨੇ ਤੇ ਇਕ ਰੋਗ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਪੀੜਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਰੋਗ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਅਹੰ' ਰੋਗ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਜਨ (ਬੰਦਗੀ) ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਦਮੀ, ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਬਿਬੇਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬਿਰਤੀ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੀ ਬਦਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਬੁੱਧੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਬੁਧਿ ਹਰਿ ਲਈ ਮੇਰੀ

ਬੁਧਿ ਬਦਲੀ ਸਿਧਿ ਪਾਈ॥

ਅੰਗ - 339

ਜੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੜੇ ਸੂਖਮ ਨੁਕਤੇ ਨੇ, ਇਕ-ਇਕ ਲਾਈਨ ਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

‘ਸਰਮ ਖੰਡ’ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸੁਰਤੀ ਤੇ ਬੁਧੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਇਹ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ‘ਗਿਆਨ ਖੰਡ’ ਤੱਕ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ‘ਸਰਮ ਮੰਡਲ’ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਥੇ ‘ਬੁਧ’ ਬਦਲਦੀ ਹੈ -

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ॥ ਅੰਗ - 8

ਜਿਹੜੀ ਸੁਰਤ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਮਤ ਹੈ ਵੀ, ਧਰਮ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ, ਇਕ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਕ ਬੁੱਧੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹਰ ਵਕਤ ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਠੀਏ, ਚਲੀਏ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਘਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਛੇਤੀ, ਬੁੱਧੀ ਕਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡਣਗੇ ਫੇਰ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ। ਇਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ‘ਮੱਤ’ -

ਜੈਸੀ ਮਤਿ ਦੇਇ ਤੈਸਾ ਪਰਗਾਸ॥ ਅੰਗ - 275

ਉਹ ਵੀ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ॥ ਅੰਗ - 8

ਉਥੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਘੜ ਕੇ ਇਕ ਐਸੀ ਬੁੱਧੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ‘ਅੰਗ’ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ‘ਅੰਗ’ ਰੋਗ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ 5 ਦੋਖ ਨੇ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ‘ਹਉਮੈ’ ਦਾ ਰੋਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ -

ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ ਮਾਨੁਖ ਕਉ ਦੀਨਾ॥ ਅੰਗ - 1140

ਬਾਣੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਵੀ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਭਜਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ‘ਅੰਗ’ ਰੋਗ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ਜਦੋਂ ਬਿਬੇਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਬਿਰਤੀ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਫੁਆਰਾ ਫੁੱਟ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਤਰਕ-ਵਿਤਰਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਵਿਚਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਆਖਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ। ਉਥੇ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ, ਇਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮੈ' ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਵਿਛੋੜਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਮੈਂ ਕਰਮ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮੇਰੇ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਜਿਨਿ ਰਚਿ ਰਚਿਆ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੈ ਨਾਲੇ ਹਉਮੈ ਪਾਈ॥

ਅੰਗ - 999

ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਤੱਤ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮੈ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ 'ਮੈ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀ ਉਨਾ ਚਿਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪੇ ਆਪ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਖੇਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ। 'ਮੈ' ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ 'ਮੈ' ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ 'ਮੈ' ਬਣ ਗਿਆ ਇਹ। ਸਮੁੱਚੇ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਇਹ। ਟੁੱਟ ਕੇ ਇਕਾਈ ਬਣਦੀ ਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਚੇਤੰਨਤਾ ਜਿਹੜੀ ਆਈ ਉਹ 'ਮੈ' ਦੀ ਆ ਗਈ। 'ਮੈ' ਨੇ ਫੇਰ ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਵੀ ਕਰੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਵੀ ਕਰੇ। ਚੰਗਿਆ ਦਾ ਚੰਗਾ ਫਲ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਮਾੜਿਆਂ ਦਾ ਮਾੜਾ ਫਲ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਚੱਕਰ ਚੱਲ ਪਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਰੋਗ ਸਾਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ 'ਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘੁੰਮੇਟਣੀਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੋ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ

ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਮਨਿ ਭਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 306

ਭੇਖ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਨ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੱਢ ਦਿਓ। ਜੇ ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਿਲਕ ਲਾ ਕੇ, ਜਾਂ ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਜਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਭੇਖ ਧਾਰ ਕੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਰਿਝਾ ਲਵਾਂਗਾ ਪਰ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ। ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਬਾਹਰਲੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਲਓ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਭੇਖ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਬਣਾ ਲਓ। ਕੋਠੀਆਂ ਨੇ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਠੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ ਬਣਾ ਲਓ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਦਾ, ਕੋਠੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਕੋਲ ਮਾਲ ਹੈ, ਧਨ ਹੈ, ਸੁਖ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨੇ, ਉਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟਿਕਾਓ ਹੈ ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਠੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਹੈ ਉਹ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਨੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਚੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇ ਮੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ 'ਮੈਂ ਕਰਦਾ' ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ 'ਸਾਸਿ' ਤੇ 'ਗਿਰਾਸਿ' ਨਾਮ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਬੜੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ। ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜੋ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਸਦੇ ਨੇ -

ਜਿਨ੍ਹਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ॥

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਈ ਜੇਹਿਆ॥

ਅੰਗ - 397

ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਰਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਵਿਸਰਦਾ -

ਜੋ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ

ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੁ ਮਨਿ ਭਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 306

ਕਹਿੰਦੇ ਸਿਰਫ ਓਹੀ ਗੁਰਸਿਖ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹਉਮੈ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਟੋਕ ਦਿਓ, ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਗੁੱਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗਿਣਦਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਧਨ ਵੀ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਦਿੱਤਾ, ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਥਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਜੇ ਉਹ 10 ਕਦਮਾਂ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ 20 ਕਦਮਾਂ ਪਿਛੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਬਜਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਕਿਉਂ ਜੇ ਨਾਮ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਮ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਦੋਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਏਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਵਸਥਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਐਸੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਕਿਉਂਕਿ -

ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਕਹਣਾ ਮਨ ਮਹਿ ਰਹਿਣਾ.....॥

ਅੰਗ - 580

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਵਿਕਲੋਤਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਉਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਸੇਵਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸੇਵਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਲੇਕਿਨ ਕਰਦੇ ਆਪ ਦੀ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗਾ ਲੇਕਿਨ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਸਿਖ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਾਸਤੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਿਸ ਨੋ ਦਇਆਲੁ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ .....

ਅੰਗ - 306

ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਇਆਲ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ -

..... ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 306

ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਸਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਜਨਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਪਾਣੀ ਸੁਧ ਕਰਕੇ ਉਸ ਜੀਵ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਜਨਮ ਸੰਸਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦੂਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ। ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਮੰਤ੍ਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਾਮ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ। ਤੀਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਇਆਲ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪੂਰਾ ਦਇਆਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਵੇ ਗੁਰਸਿਖ ਕਿਉਂਕਿ ਕਸੌਟੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ, ਰਾਮ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਸਹਿ ਸਕਦਾ =

ਕਬੀਰ ਕਸਉਟੀ ਰਾਮ ਕੀ ਝੁਠਾ ਟਿਕੈ ਨ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ - 948

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਥੇ ਝੂਠਾ ਟਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਦਿਖਾਵੇ ਵਾਲਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਇਕੱਲੀ ਗਿਆਨ, ਖੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਰਾਮ ਕਸਉਟੀ ਸੋ ਸਹੈ ਜੋ ਮਰਜੀਵਾ ਹੋਇ॥ ਅੰਗ - 948

ਜਿਸ ਨੇ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਤਾਂ ਸਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਫੇਰ ਆਖਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ। ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਮ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਦਾ ਭਾਵ ਜੋ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਦੋਖਾਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ 'ਅਹੰ' ਰੋਗ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਆਤਮ ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੇ ਪੜਦੇ ਓਹਲੇ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਪੜਦਾ ਪਾਟ ਗਿਆ -

**ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੋ ਸੁਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ॥
ਭਾਂਡੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੋ ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੁਰਾਇਓ॥**

ਅੰਗ - 624

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਉਮੈ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, 'ਅਹੰ' ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ 'ਸਤਿ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ, 'ਸਤਿ' ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਸੋਝੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰਮ ਤੱਤ ਦੀ ਕਿ ਇਥੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਪੇ ਆਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ -

ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪਿ ਉਪਰਿ ਲੇਖੁ ਭਿ ਤੂੰ॥

ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂ॥ ਅੰਗ - 1291

ਸੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਜੋ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕ-ਇਕ ਵਿਚ ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੋ ਹੈ ਇਹ ਕੇਵਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰ ਦੇਵਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 5 ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਐਨੀ ਬਾਣੀ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾਨਕ ਕੈ ਘਰਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ॥

ਅੰਗ - 1136

ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹ ਲੈਣੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਵਾਹੀ ਜਾਓ ਜਿੰਨਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਰੀਕ ਬਣਾ ਲਈ। ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਬੀਜ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਫਸਲ ਕਿਥੋਂ ਹੋ ਕੇ ਆਏਗੀ। ਬਾਣੀ ਸਾਡਾ ਮਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਮੋੜ-ਮੋੜ ਕੇ, ਬੇਅੰਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ - ਕਰਮ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨ ਪਿਆ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਕਿਥੇ ਕੁ ਚਲਣਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਾਡੀ ਅਵਸਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਅਸੀਂ ਨਰਕ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਨਰਕ ਜਿਹੜਾ ਹੈ -

ਕਵਨੁ ਨਰਕੁ ਕਿਆ ਸੁਰਗੁ ਬਿਚਾਰਾ ਸੰਤਨ ਦੋਉ ਰਾਦੇ ॥

ਹਮ ਕਾਹੂ ਕੀ ਕਾਣਿ ਨ ਕਢਤੇ ਅਪਨੇ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੇ ॥

ਅੰਗ - 969

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਵਸਥਾ ਬਦਲ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਉਚੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਉਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਅਵਸਥਾ ਬਦਲਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲੇਕਿਨ ਪਹੁੰਚਦਾ ਇਹ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਅੰਦਰਲੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਸਫਰ ਨਹੀਂ ਮੁਕਦਾ, ਫਸਲ ਇਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਬੀਜ ਇਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਗੁਰਸਿਖ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਬੈਠੇ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਬੈਠ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਅਕਲ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ ਜੀ ਮੈਂ 5 ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਦੀਆਂ ਨੇ? ਐਨੀ ਛੋਟੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਪੱਚੀ ਕੁ ਮਿੰਟ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਪੱਚੀ ਮਿੰਟ ਤਾਂ ਲਾਏ ਬਾਕੀ 23 ਘੰਟੇ 35 ਮਿੰਟ ਕਿਥੇ ਲਗਣੇ ਨੇ? ਇਹ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਬਹਿੰਦੇ ਸੀ ਗੁਰਸਿਖ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵੀ ਚਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਪਾਠ ਕਰੀ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਹੱਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਘਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਸੀ ਸਾਰੇ।

ਸੋ ਇਹ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ। ਬਾਣੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਮੋੜ-ਮੋੜ ਕੇ ਰੱਬ ਵੱਲ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਬੜੇ ਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਗ ਨਾ ਆਵੇ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੋਂ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਵਿਚ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਕਹਿ ਗਏ -

ਪੰਚ ਦੋਖ ਅਰੁ ਅਹੰ ਰੋਗ ਇਹ ਤਨ ਤੇ ਸਗਲ ਦੂਰਿ ਕੀਨ ॥

ਅੰਗ - 716

ਬਸ ਇਹ 'ਪੰਚ ਦੋਖ' ਹੀ ਦੁਖੀ ਕਰਦੇ ਸੀ, 'ਅਹੰ ਰੋਗ' ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਿਆ ਸੀ ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਸੀਸ ਹੈ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਰਸਿਖੀ ਦਾ ਦਾਨ ਬਖਸ਼ਣ, ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ਣ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰਸਿਖੀ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦੇਣ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਸਿਮਰੰਤਿ ਸੰਤ ਸਰਬਤ੍ਰ ਰਮਣੰ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਦਕੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਜਾਗ, ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ ਮੰਦੇ ਹੋ ਜਾਣ, ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਸ ਦੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਜੀਵ ਦੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਜਦੋਂ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਰਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਚੱਕਰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰੋੜਾਂ-ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੈੜੇ ਤੋਂ ਭੈੜੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁਖ ਹੀ ਦੁਖ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੁਖ ਦਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਜੋ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਤੰਤਰ ਜਨਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਚੱਕਰ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਥਾਂ, ਕੋਈ ਪਰਮ ਸੁਖ ਦਾ ਥਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਗੋੜੇ ਖਾਂਦੇ-ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਉਹ ਕਰਮ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਅਵਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਲੋਂ ਕਿਰਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰੁਚੀ ਸਤਿਸੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਲੱਚਾ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਵਾਂ, ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਾਂ, ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂ, ਉਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਾਂ -

ਐਸਾ ਕੰਮ ਮੂਲੇ ਨ ਕੀਚੈ ਜਿਤੁ ਅੰਤਿ ਪਛੋਤਾਈਐ॥

ਅੰਗ- 918

ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਸੇ ਕਰਮ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਉਣਾ, ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਕਮਾਈ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਦੇਣਾ, ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਕੱਢਣੇ, ਹੋਰ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨੇ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ, ਸੁਭ ਮਤ ਦੇਣੀ, ਦਇਆ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵਸਣਾ, ਖਿਮਾ ਕਰਨੀ, ਅਹਿੰਸਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ, ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣਾ ਇਹ ਜੋ ਸੁਭ ਗੁਣ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਦਾਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਆਗਿਆ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਹੁਣ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਐਸੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਗ ਤਾਂ ਜਾਗੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਥੋਂ ਕੋਈ ਕੱਢਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਥੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਹ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਉਸ ਦਾ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਕਦਮ ਚਲ ਕੇ ਆਵੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨੇ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਫਲ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ

ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ॥

ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ

ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ॥

ਅੰਗ- 669

ਜਦੋਂ ਥਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਲ ਇਕ ਦਮ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 546

ਘਰ ਤੋਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨੇ ਕਦਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਓਨੇ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੇਖ ਜਿਹੜੇ ਪੁੱਠੇ ਨੇ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਘਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜਦੋਂ ਮਨ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੇ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਕਹੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਕਰੋੜ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਹੀ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਫਲ ਦੇ ਅਵਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਫੇਰ? ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਿੱਚ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਖਿੱਚ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਜੋ ਮੈਲ ਹੈ ਧੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਾਪ ਨੱਠ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਹਿਰਦਾ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜਨਮ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੇ ਲੰਘ ਗਏ -

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ॥

ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਧ੍ਰੋਹ॥

ਇਆਹੁ ਜੁਗਤਿ ਬਿਹਾਨੇ ਕਈ ਜਨਮ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨ ਕਰਿ ਕਰਮ॥

ਅੰਗ - 267

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬੰਦਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਾਰੀ ਤੇ ਆ ਕੇ; 83, 99, 999 ਜੂਨਾਂ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮਾ ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਰੁਚੀ ਜਾਗਦੀ, ਨਾ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਤਨ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਨੇਤਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਕੰਠ ਬਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਰਸਨਾ ਉਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਾ ਜੋ ਸਮਾਂ ਹੈ ਉਹ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਮ ਵਿਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੋਭ ਦੀ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਅੰਦੇਸ਼ੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਆਹ ਮਿਲੇਗਾ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਐਸੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ 24,000 ਸੁਆਸ ਜਲ ਕੇ ਕੋਲੇ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ 24,000 ਸੁਆਸ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਕਲਦੇ-ਨਿਕਲਦੇ ਸਮਾਂ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਾਰਾ-

ਦਿਨ ਤੇ ਪਹਰ ਪਹਰ ਤੇ ਘੜੀਆਂ ਆਵ ਘਟੈ ਤਨੁ ਛੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 692

ਸੰਸਾਰ 'ਚੋਂ ਸਮਾਂ ਮੁੱਕ (ਖਤਮ ਹੋ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਤੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਣ, ਕਿਸੇ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਕਿਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਸੀਸ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

ਕਬਹੂ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਇਹੁ ਪਾਵੈ ॥

ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਵੈ ॥

ਅੰਗ- 278

ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਫੇਰ ਹਰ ਵਕਤ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੋਚਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਗਿਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਤੇ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ-

ਆਗਾਹਾ ਕੂ ਤ੍ਰਾਪਿ ਪਿਛਾ ਫੇਰਿ ਨ ਮੁਹਡੜਾ ॥

ਅੰਗ- 1096

ਭੈੜੇ ਜਜ਼ਬੇ, ਭੈੜੇ ਖਿਆਲ ਜਿਹੜੇ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਗੰਮੀ ਰਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਰਸ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਐਸੀ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ, ਉਪਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ -

ਅੰਤਰਿ ਹੋਇ ਗਿਆਨ ਪਰਗਾਸੁ ॥

ਅੰਗ- 278

ਅੰਦਰ ਫੇਰ ਹਨੇਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਪ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ -

ਆਦਿ ਪੂਰਨ ਮਧਿ ਪੂਰਨ ਅੰਤਿ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰਹ ॥ ਅੰਗ- 705

ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ -

ਸਿਮਰੰਤਿ ਸੰਤ ਸਰਬਤ੍ਰ ਰਮਣੰ .....

ਅੰਗ- 705

ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਪਰਪੱਕ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਅੰਦਰ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਏਗੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹੀ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਆਕਸੀਜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹਵਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਗੈਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਕਸੀਜਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਸਾਹ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਕਸੀਜਨ (ਪ੍ਰਾਣ-ਵਾਯੂ) ਮੁੱਕ ਜਾਵੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਡੂੰਘੇ ਟੋਏ 'ਚ ਉਤਰ ਜਾਓ, ਟਿਊਬਵੈਲ ਦੇ ਵਿਚ। ਕਈ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਵਿਚ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਧਰਤੀ ਐਸੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕਾਰਬਨ (ਜਹਿਰੀਲੀ) ਗੈਸ ਨਿਕਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਟੋਆ ਪੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਟਿਊਬਵੈਲ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਆਕਸੀਜਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਭਰ ਜਾਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਹੇਠਾਂ ਖੂਹ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਉਤਰੇਗਾ, ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਲਟੈਨ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰਦੇ ਨੇ, ਆਕਸੀਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗ ਜਲਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਆਕਸੀਜਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਅੱਗ ਬੁੱਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਅੱਗ 'ਚ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਗ ਜਲ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਗੈਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜਲਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਲਾਲਟੈਨ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਰਬਨ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ, ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੇ ਗਲਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਉਤਰ ਜਾਵੇ, ਕਿਡਾ ਹੀ ਤਕੜਾ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਮਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਂ ਕੋਈ ਹਵਾ ਹੈ ਇਥੇ। ਚਾਹੇ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਪਰ ਉਹ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ, ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹਵਾਵਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ। ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਸਹਿਰਾਵਾਂ (ਰੇਗਿਸਤਾਨ, ਮਾਰੂਥਲ) ਵਿਚ ਹਵਾ ਚਲਦੀ ਹੈ ਉਠਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾੜੀ ਹਵਾ ਆ ਗਈ ਵਾਦ-ਏ-ਸਮੂਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ, ਉਠ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਬੈਠ ਕੇ ਇਕ ਦਮ ਆਪਣੀ ਬੂਥੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰੇਤੇ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਨੱਕ ਨੂੰ। ਬੰਦਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬੰਦਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਰੇਤੇ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਹੋ ਕੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਹਵਾ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਠ ਆਪਣੀ ਗਰਦਨ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਵਾ ਲੰਘ ਗਈ, ਦਿਸੀ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਉਹ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈ ਲਵੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਸਭ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਹ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰ, ਪਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜੋਤ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ -

..... ਸਰਬਤ੍ਰ ਰਮਣੰ.....॥

ਅੰਗ - 705

ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਰਮੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਹਰ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਸ ਜੋਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਬੇਗਾਨੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਇਹ ਝਾਕਦੀਆਂ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਝਾਕਣ (ਦੇਖਣ) ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਜੇ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਗੈਸਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ, ਨਾ ਹਵਾ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ pollution (ਅਪਵਿੱਤਰਤਾ) ਹੋਈ-ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਫੇਰ ਜੰਤ੍ਰ (ਯੰਤਰ) ਮਿਲਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਹਵਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਇਸ ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੇ ਯੰਤਰ ਨੇ ਉਹ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹਵਾ ਵਿਚ ਗੰਦਾਪਣ ਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਹਵਾ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਦਰ ਗਈ ਤਾਂ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਟੀ.ਬੀ. (ਤਪੋਦਿਕ) ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਏਗੀ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕੈਂਸਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਪਰ ਯੰਤਰ ਦਸਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹੀਏ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਈਏ ਉਹ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਨੁਭਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬੰਦਗੀ ਕਰਕੇ। ਉਸ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ -

ਸੌ ਅੰਤਰਿ ਸੌ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ॥

ਅੰਗ- 293

ਫੇਰ ਉਹ ਹਵਾ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਤੈਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਤੂੰ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਉਥੇ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਬੋਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ; ਸ਼ਕਤੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹਟ ਜਾਣਗੀਆਂ; ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੰਨ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹਟ ਜਾਣਗੇ, ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲੱਤਾਂ ਖੜ੍ਹ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਨੇ ਪਰ ਸ਼ਕਤੀ ਖਿੱਚ ਲਈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਈਆਂ।

ਸੋ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਹਰ ਵਕਤ ਏਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਲਿਜਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਜੀਵ ਗਲਤ ਪਾਸੇ ਪੈ ਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਆਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਦਿਸਣਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣੀ ਹੈ ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿਸਣਾ, ਓਹੀ ਦਿਸੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਆਹੀ ਸੰਸਾਰ ਪਰਤ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ

ਏ ਨੇੜ੍ਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ॥

ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥

ਅੰਗ - 922

ਸੋ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਅੰਤਰਿ ਹੋਇ ਗਿਆਨ ਪਰਗਾਸੁ॥

ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਕਾ ਨਹੀ ਬਿਨਾਸੁ॥

ਅੰਗ- 278

ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਕ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ imaginary (ਮਨਘੜਤ) ਜਾਂ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਬਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਤਮਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਉਹ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਮਨ ਮੰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਮੰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਪੁਰਸ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥

ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ॥

ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ॥

ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ॥

ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ- 3

ਏਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਇਹ ਜਦੋਂ ਨਿਹਚੇ ਪਰਪੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਏਸ ਨੂੰ -

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ- 3

ਕੋਈ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਮੰਨ ਕੇ ਦੇਖੇ, ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ, ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੰਨ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਵੀ, ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੰਨ ਲਓ, ਐਵੇਂ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਕਹੀ ਜਾਓਗੇ ਕਿ ਮੰਨ ਲਿਆ ਪਰ ਮਨ ਸਾਰੇ ਕਿਤੇ ਹੈ ਇਹ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ।

ਏਕੋ ਏਕੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਵਿਆਪੈ॥ ਅੰਗ- 930

ਰਹਿੰਦਾ ਹਉਮੈ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਹਿੰਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ ਇਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਉਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਪਛਾਣੈ ਇਉ ਘਰੁ ਮਹਲੁ ਸਿਵਾਪੈ॥

ਅੰਗ- 930

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੇ ਪਛਾਣ ਲਏ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹੈ ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਮਨ ਤਨ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਇਕ ਰੰਗਿ॥ ਅੰਗ- 278

ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਏਸ ਅਨੂਭਵ ਦੇ ਵਿਚ ਰੱਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੁੰਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਹਸਤੀ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ -

**ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ ਮੈ ਮੂਰਖ ਜਾਨਿਆ ਦੂਰੀ ਰੇ॥
ਅੰਗ- 612**

ਕਹਿੰਦੇ ਮੂਰਖ ਦੂਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ -

**ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ ਆਇ ਖਟਾਨਾ॥
ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ॥ ਅੰਗ - 278**

ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਵੇਂ ਜੋਤ ਜੋਤੀ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਾਣੀ-ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਜੀਵ ਰਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਿਟਿ ਗਏ ਗਵਨ ਪਾਏ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥ ਅੰਗ- 278

ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨ॥ ਅੰਗ- 278

ਐਸਾ ਪ੍ਰਭ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮੇਲ ਲਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵੱਲ ਰੁਚੀ ਜਾਗਦੀ ਹੈ, ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਘਟ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਤੋਂ ਬੇਰੁਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੀਅ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕੋਈ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਚੱਲ ਭਾਈ! ਕਹੀ ਜਾਏਗਾ ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਬਲ ਵਧ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਛਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਠ ਫੇਰ ਲਏਗਾ, ਫੇਰ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਏਗਾ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋਚਾ ਜਾਗਦੀ ਨਹੀਂ, ਮਰ ਜਾਏਗੀ ਅੰਦਰੋਂ ਜਿਹੜੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਾਰੇ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੂਰਨ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਭ ਥਾਂ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਓਧਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕਰੋੜਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਪਿਆਰੇ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਜਾਗਣਾ ਤੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਨਾ, ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਆਉਣਾ ਇਹ ਐਸੇ ਕਰਮ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਬਹੁਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਦਮ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਜੱਗ ਦਾ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਜਦੋਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾੜੇ ਲੇਖ ਜਿਹੜੇ ਵਿਘਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਦਿਓ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਚਿੱਤ-ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਓਸ ਵੇਲੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 546

ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸਾਥੋਂ ਵਿਘਨ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ, ਪਾਪ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ, ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਐਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਇਕ ਪੱਲੜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਨੇ, ਪੁੰਨ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਪੱਲੜੇ ਵਿਚ ਨੇ। ਪਾਪਾਂ ਕਰਕੇ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਘਾਟੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਬਿਘਨ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਆਦਮੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਪਾਪ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੁੰਨ ਵਧਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸੁੱਖ ਵੀ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਿਘਨਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪ ਦਾ ਪੱਲੜਾ ਬਹੁਤ ਹਲਕਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੁੰਨ ਵਧ ਜਾਣ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਭਾਗ ਜਾਗਿਆਂ ਤੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁੰਨ ਵਧੇ ਹੋਏ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਓਸ ਨੂੰ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਕ 'ਹਰਿ ਕੀਰਤ' ਦੂਜੀ 'ਸਾਧ-ਸੰਗਤ' -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਸਾਧਨਾ ਸੰਪੰਨ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗਿਆਨ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਦੋ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਰਮ ਨੇ ਜੀਵ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬੜੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ, ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਜਾਗਣ -

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ॥
ਅੰਗ - 204

ਰਸਕ ਬੈਰਾਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੋਝੀ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਬੰਦੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਇਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਹੈ ਜੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਸਤਿ ਦੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ, ਐਵੇਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਹੈ।

ਰਾਤ ਦੋ ਵਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਸੀ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਦਸ-ਵੀਹ ਮੀਲ ਤੱਕ ਮੈਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰੀ, ਮੈਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਨਾ ਲੱਭਣ, ਚਾਰ ਹੀ ਮਿਲਣ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਲੱਭਿਆ। ਉਹ ਚਾਰ ਵੀ ਕਹਿਣ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਹੀਂ ਛਕਣਾ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਦੂਜੇ ਸੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਸੀ, ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਮੀਟ ਖਾਂਦੇ ਸੀ, ਅੰਡੇ ਖਾਂਦੇ ਸੀ, ਚੋਰੀਂ ਸਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਸੀ, ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਿੰਘ ਗਿਣ ਲੈਂਦੀ, ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਅੰਤ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਧਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਤਮ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਫੇਰ ਇਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੀਵਨ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬਿਰਥਾ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਥੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਨਾ ਕੋਈ ਭਾਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਬੀਬੀ ਆਈ ਸੀ, ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਡੇ ਹੋਣੇ ਨੇ 18-19-20-20 ਸਾਲ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ 4-4, 5-5 ਸਾਲ ਦੇ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਓਹੀ ਦੇਖਣ ਆ ਗਏ ਸੀ। ਇਥੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬੜੀ ਏਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ ਇਹ ਕੰਮ ਏਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਾਮ ਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੀ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਫੇਰ ਇਥੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ, ਦੋ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਲੱਗੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਜੁੜ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਐਨੇ ਬਣ ਗਏ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਇਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਸੰਗ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਹੋਰ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਪੁੰਨ ਜਾਗਦੇ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਹੋਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਵੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਉਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋਲ ਇਕ ਬੜੀ ਅਮੋਲਕ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮਧੇਨ (ਗਊ) ਹੈ, ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਵੱਟੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਜਾਤ ਰੁਖ ਹੈ। ਪਾਰਜਾਤ ਰੁੱਖ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਉਸ ਬਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਫਲਾਣੀ-ਫਲਾਣੀ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਚਿੰਤਾਮਨ ਵੱਟੀ ਹੈ ਉਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਐਨਾ ਰੁਪਿਆ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਐਨਾ ਸੋਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਓਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ, ਆਹ ਖਾਲੀ ਪੁਲਾੜ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਸੀਰ ਤੇ ਤਾਕਤ ਹੈ।

ਕਾਮਧੇਨ ਗਊ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ ਮੰਗ ਲਓ, ਜੋ ਮੰਗੋਗੇ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇੰਦਰ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਨੇ, ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਵਿਚ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਸਮਝਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਖਪ-ਖਪ ਕੇ ਮਰਦੀ ਹੈ, ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਖਪਦਾ ਹੈ ਹੱਥ ਕੁਝ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਇਕ ਤਾਂ ਓਹ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਜੇ ਉਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵੀ ਮੰਗੋ ਓਹੀ ਕੁਝ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਲਈ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੈ ਲਗਿਆ ਕਢਿ ਰਤਨੁ ਦੇਵੈ ਪਰਗਾਸਿ॥

ਅੰਗ - 40

ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਰਤਨ ਦਾ ਨਾਂ 'ਨਾਮ' ਹੈ -

ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੋ॥

ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੋ॥

ਅੰਗ - 81

ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਲੈ ਲਓ ਨਾਮ ਪੱਲੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਆਖੇ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਦੇਵ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਲੇਕਿਨ ਦੇਵ ਲੋਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ। ਸਵਰਗ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਹੋਵੇ ਲੇਕਿਨ ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਮ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਦੇਵ-ਲੋਕ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਨੇ। ਜਿੱਥੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ, ਉਥੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਲੇਖ ਬਦਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਅਪੜਦਾ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ, ਉਥੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਓਥੈ ਹਥੁ ਨ ਅਪੜੈ ਕੂਕ ਨ ਸੁਣੀਐ ਪੁਕਾਰ॥

ਓਥੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਲੀ ਹੋਵੈ ਕਢਿ ਲਏ ਅੰਤੀ ਵਾਰ॥

ਅੰਗ - 1281

ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਪੱਲੇ ਹੈ ਉਹ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਜਾ ਕਾ ਕਹਿਆ ਦਰਗਹ ਚਲੈ॥

ਸੋ ਕਿਸ ਕਉ ਨਦਰਿ ਲੈ ਆਵੈ ਤਲੈ॥

ਅੰਗ - 186

ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਦਰਗਾਹਾਂ ਮੰਨਦੀਆਂ ਨੇ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਔਲਾਦ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਉਹ ਲੇਖ ਲਿਖਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਲਮਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਚਲ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਹਿਲੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਲੇਖ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਰਮ ਕੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸਿਰਫ ਇਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਕਰਮ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ

ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ॥

ਅੰਗ - 748

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਮੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਮੋਟਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ ॥

ਏਕ ਸਮੈ ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ

ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - 1252

ਸੋ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਮ ਆ ਜਾਵੇ। ਨਾਮ ਆਉਂਦਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ।

ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।

ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭੁਖ ਨ ਨੀਦ ਨ ਖਾਣਾ ਸੋਵਣਾ।

ਪੀਹਣਿ ਹੋਇ ਜਦੀਦ ਪਾਣੀ ਢੋਵਣਾ।

ਪਖੇ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਪਗ ਮਲਿ ਧੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 3/18

ਇਹ ਸੇਵਾ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਰੀ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਕਿਵੇਂ? ਕਹਿੰਦੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਕਰੇ, 'ਮੈਂ' ਧਾਰ ਕੇ ਨਾ ਕਰੇ, 'ਮੈਂ' ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਰੇ -

ਗੁਰ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਰਹੈ ॥

ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਨ ਮਹਿ ਸਹੈ ॥

ਅੰਗ - 286

ਕਿੱਡੀ ਵੀ ਔਖੀ ਹੋਵੇ, ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸਹਿ ਲਵੇ ਆਗਿਆ -

ਆਪਸ ਕਉ ਕਰਿ ਕਛੁ ਨ ਜਨਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - 286

ਇਹ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਬਣ ਗਿਆ।

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਸਦ ਧਿਆਵੈ ॥

ਅੰਗ - 286

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ॥

ਅੰਗ - 286

ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਹੈ, ਫੁਰਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, 'ਮੈਂ' ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਹ ਵੇਚ ਦੇਵੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ।

ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸਿ॥

ਅੰਗ - 286

ਉਸਦੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਹੋਇ ਨਿਹਕਾਮੀ॥

ਤਿਸ ਕਉ ਹੋਤ ਪਰਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ॥

ਅੰਗ - 286

ਜਿਹੜਾ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਲਗਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਰਤਨ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਦਸਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ- ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਨਾਮ।

ਐਸਾ ਜਗੁ ਦੇਖਿਆ ਜੁਆਰੀ॥

ਸਭਿ ਸੁਖ ਮਾਰੈ ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 222

ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੱਲ ਕੇ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਫੇਰ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਰਤਨ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਆਪ ਵੀ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, 101 ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, 24 ਦਾਦਕਿਆਂ ਦੀਆਂ, 20 ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੀਆਂ, 16 ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, 12 ਜਿੱਥੇ ਲੜਕਾ ਲੜਕੀ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਨੇ, 11 ਜਿੱਥੇ ਭੈਣ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, 9 ਜਿੱਥੇ ਭੂਆ ਹੈ ਤੇ 8 ਜਿੱਥੇ ਮਾਸੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 101 ਕੁਲਾਂ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਰਤਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਉਹ ਐਡਾ ਮਾਲਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦਰਗਾਹ ਉਸ ਦਾ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੇਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਕੁੱਤੇ-ਬਿੱਲੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸੀ, ਭੂਤ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨੇ ਤੇ ਤਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਰੂਹਾਂ ਭਵਜਲ ਤੋਂ।

ਸੋ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਵੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਸੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਮਿਲਣਾ, ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਇਹ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

**ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।**

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਮੀਠਾ ਲਾਇਆ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਜੋ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸਾਨ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦਾ ਜਿਸਨੂੰ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਵੀ ਇਹ ਬਚਨ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਆਪੇ ਹੀ ਹੈ ਉਹ - ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਰੂਪ ਧਾਰੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਜੇ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੌ ਜਨਮ ਤਪ ਕਰੇ, ਸਾਧਨਾ ਕਰੇ, ਭਗਤੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸ਼ਾਇਦ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆ ਜਾਵੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਮਝ 'ਚ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝ ਲਵੇ। ਉਹ ਸਮਝ ਕੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਫੇਰ 'ਮੈਂ' ਇਸ ਦੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਮੈਂ' ਐਸਾ ਪੜਦਾ ਪਾਇਆ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਜਪਣ ਨਾਲ ਹਟਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਤਪਾਂ ਨਾਲ ਹਟਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਹਟਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਹਟਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਭਲੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਹਟਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਗੋਂ ਵਧਦਾ ਹੀ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੋਟਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ - ਮੈਂ ਦਾਨ ਕਰਿਆ, ਮੈਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ, ਮੈਂ ਵਖਿਆਨ ਕਰਿਆ, ਮੈਂ ਐਨਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਤਪ, ਸਾਧਨ ਤੇ ਭਗਤੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਕੱਠੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਬਚਨ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਇਹ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਨਾਮ।

ਕਬਹੂ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਇਹੁ ਪਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - 278

ਫਿਰਦਾ-ਫਿਰਦਾ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਗਈ, ਪੂਰਨ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ, ਫਿਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ, ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਰਮ ਤੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ॥

ਅੰਗ - 466

ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ 'ਮੈਂ' ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। 'ਮੈਂ' ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਗੋਂ ਜਿਹੜਾ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਹਾਂ। ਆਪਣਾ ਵਜੂਦ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਹਾਂ, ਉਹ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਅੰਗੂਠੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੱਕ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਆਹ ਵਜੂਦ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਸਰੀਰ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਹੈ 'ਮੈਂ'। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ.....॥

ਅੰਗ - 466

ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਸਮਝਣਾ ਹੈ ਇਸੇ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਰੀਰ ਫੇਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨੇਕ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ (ਕੰਮ) ਤੇ ਬੁਰੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰੇ ਤੇ ਕੋਈ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਰਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 'ਮੈਂ' ਕੰਮ ਕਰੇ ਨੇ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਂ' ਕੰਮ ਕਰੇ ਨੇ ਤੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਚਿੰਬੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਕਰਮ, ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਗੁਦਾਮ ਦੇ ਵਿਚ। ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ - ਚਾਹੇ ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਚਾਹੇ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਚਾਹੇ ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਵੇ - ਚਾਹੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਮਨੁੱਖ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਬੰਨ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੋਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਨੇ, ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਬਾਹਰ, ਉਥੇ ਹੀ ਘੁੰਮੇਟਣੀਆਂ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ, ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕਿਉਂਕਿ 'ਮੈਂ' ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਮਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਰਮ ਚਿੰਬੜੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕਹੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ ਜੇ ਕਹੀਏ ਕਿ ਦਾਸ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਦਾਸ ਹਾਂ ਤੇ ਕਹੇ ਜੀ ਇਹ ਸਰੀਰ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਨੇ। ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸਬੰਧੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਬੰਧੀ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਆਪ ਹੋ ਗਿਆ ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਨਾ ਕਿਤੇ ਲੱਭੇ ਹੋਏ ਲੱਭਦੇ ਨੇ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾ ਕਿਤੇ ਦੱਸ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਲ ਬਣ ਜਾਣ ਆ ਕੇ ਫੇਰ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਤੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਇਹ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਲੇਕਿਨ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ 'ਮੈਂ' ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ,-- ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਮੰਨਦਾ।

ਸੋ ਇਸ ਮੈਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੁਟਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ ਇਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ ਰਹਿੰਦਾ 'ਮੈਂ' ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।

ਏਕੋ ਏਕੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਵਿਆਪੈ ॥

ਅੰਗ - 930

ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਕ-ਇਕ ਨੇ ਪਰ ਹਉਮੈ ਤੇ ਗਰਬ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਆਪ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਪਛਾਣੈ ..... ॥

ਅੰਗ - 930

ਪਰ ਆਹ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਅੰਦਰ ਵੀ ਉਹੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਉਹੀ ਹੈ। ਦੱਸਣ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਆ ਜਾਏਗੀ ਕਿਸਨੂੰ ਪਰ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਬੱਝਦਾ ਇਸ ਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ -

.....ਇਉ ਘਰੁ ਮਹਲੁ ਸਿਵਾਪੈ ॥

ਅੰਗ - 930

ਫੇਰ ਤਾਂ ਮਹਿਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਸੋ ਇਹ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਭਿਖਾਰੀ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਸੂਰਮਾ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਡਰਪੋਕ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਪਾਪੀ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੁੰਨੀ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਾਧੂ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਆਦਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਦੀ ਕਿਤੇ ਕਿਸਮਤ ਜਾਗ ਪਏ, ਕੋਈ ਕਰਮ ਜਾਗ ਪਏ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋ ਜਾਵੇ -

ਕਬਹੂ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਇਹੁ ਪਾਵੈ ॥

ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਵੈ ॥

ਅੰਗ - 278

ਜਿਹੜੀ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੈ - ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲੈਣਾ, ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਰਹਿਣਾ ਇਹ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੰਗਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੁੜ ਜਾਣਾ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ। ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਨਾ ਰੱਖਣਾ ਆਪਣੇ ਪਾਸ, 'ਮੈਂ' ਵੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣੀ। ਸੰਗਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੁੜਨ ਨੂੰ, ਸੰਗ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਉਸ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਐਉਂ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅਸਲੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹੀ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣੀ, 'ਮੈਂ' ਤੇ 'ਮੇਰੀ' ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਕੋਲ ਰੱਖਣੀ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਉਥੋਂ ਨਹੀਂ ਗਿਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਨਠਾਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀ -

ਅੰਤਰਿ ਹੋਇ ਗਿਆਨ ਪਰਗਾਸੁ ॥ ਅੰਗ - 278

ਫੇਰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਹੁਣ ਆਇਆ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰ। ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਣੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਨ ਤਾਂ ਕੰਧ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਬੋਲ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਇਵੇਂ ਇਹ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਮੁੜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਜੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਕੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਸਾਡਾ। ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

**ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਕਾ ਨਹੀ ਬਿਨਾਸੁ ॥
ਮਨ ਤਨ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਇਕ ਰੰਗਿ ॥ ਅੰਗ - 278**

ਇਸ ਦੇ ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਨੇ ਇਹ ਫੇਰ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਦਾ ਬਸਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥ ਅੰਗ - 278

ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹਰ ਵਕਤ ਇਸ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, 'ਮੈਂ' ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਇਹ ਸਦਾ ਹੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਆਏਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

**ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ ਆਇ ਖਟਾਨਾ ॥
ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ ॥
ਮਿਟਿ ਗਏ ਗਵਨ ਪਾਏ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥
ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨ ॥ ਅੰਗ - 278**

ਸੋ ਇਹ ਸਾਡਾ ਟੀਚਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਇਕ ਜਨਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਈਏ, ਹਜ਼ਾਰ ਜਨਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਈਏ, ਲੱਖ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਈਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਨਮ ਤਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਘੋਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਰ ਵਾਰੀ -

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ॥

ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਧ੍ਰੋਹ॥

ਇਆਹੁ ਜੁਗਤਿ ਬਿਹਾਨੇ ਕਈ ਜਨਮ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨ ਕਰਿ ਕਰਮ॥

ਅੰਗ - 268

ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਇਸਨੂੰ ਮਿਲੇ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਕਰੋੜਾਂ ਵਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਬਣਿਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹਰ ਵਾਰੀ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੜ ਕੇ ਭੋਗਣ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਉਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤੂੰ ਛੱਡ ਦੇਹ, ਇਹ ਵਾਧੂ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਲਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਹ, ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਤਾਂ ਸਹੀ ਬਾਕੀ ਕੀ ਬਚਦਾ ਹੈ?

ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਦੋ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਕ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਕ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਦੀਆਂ ਨੇ। ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਕੇ ਅੱਗ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਜੇ ਕੱਪੜਾ ਹੋਵੇ ਹੇਠਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ (ਸਾੜ) ਜਾਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੱਖਰੀ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ 'ਮੈਂ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਇਹ। ਕੇਵਲ ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੇ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਗਰਤ ਹੈ ਉਹ 'ਮੈਂ' ਬਣ ਕੇ ਫਿਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਛੱਡਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਸਲੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਛਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਆਪੇ ਹੀ ਹੈ ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਮੰਨ ਲਈਏ ਏਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਿਨ੍ਹਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ॥

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਂਈ ਜੇਹਿਆ॥

ਅੰਗ - 397

ਉਹ ਸਰੀਰ ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਿਚੋਂ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਸੰਤ ਅਨੰਤਹਿ ਅੰਤਰੁ ਨਾਹੀ॥

ਅੰਗ - 486

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਸਾਧੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਵਿਚੋਂ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸੰਗਤ ਮਿਲੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰੀਏ, ਬਾਣੀ ਸੁਣੀਏ, ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਬਣਨਗੇ, ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਾਂਗੇ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ 'ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਜੋ ਵੀ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਕਰੇ ਨੇ, ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈ, ਦਾਖਲ ਕਰ ਲੈ। ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਤੂੰ ਹੀ ਰੱਖ ਲੈ, ਤੇਰੇ ਹੀ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸੋਝੀ ਨਾਲ ਕਹੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸੋਝੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਫੇਰ ਕਰਮ ਏਸ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਦੇ ਹਾਂ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਲੇ ਚੱਲੋ, ਆਹਿਸਤਾ-ਆਹਿਸਤਾ ਜੀਵਨ ਬਦਲਦਾ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

ਦੂਸਰੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਸੀਂ ਦੇਗ ਵਰਤਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਮੈਲ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਹੱਥ ਜਦੋਂ ਧੋਣ ਲਗਦੇ ਹਾਂ, ਚੁਲ੍ਹੀ ਕੁ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਉਗਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਉਹ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਹੈ, ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਹ ਕੋਈ ਲੁਕਵੀਂ-ਛਿਪਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਉਸ ਦੀ ਤਫਤੀਸ ਹੋਈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਕਿਵੇਂ? ਅਖੀਰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਰਸੋਈਆ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਨਹੁੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਨਹੁੰਆਂ ਨੂੰ, ਉਹ ਜ਼ਹਿਰ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ।

ਸੋ ਨਹੁੰਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦਿਨ ਭਰ ਦੀ, ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਦੇਗ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁੱਚੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧੋ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂੰਝਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਨਹੁੰ ਆਦਿ ਵੱਡੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਰੱਖੋ ਜੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੁੰਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀ ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸੋਧ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਚੁਲੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਲੈ ਲਿਆ, ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਮਲਿਆ, ਮੈਲ ਉਗਲ ਆਈ ਤੇ ਉਹ ਫੇਰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਾੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਮਾੜੇ ਨਹੀਂ, ਸਫਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਗੇ ਉਹ ਕਾਂਟੇ, ਛੁਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚੀਜ਼ ਲੱਗੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਆਦਮੀ ਸਪਰੇਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਕ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਗ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ 20-25 ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਧੋਂਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਨਿਕਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਸ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਿਆ ਕਰੋ। ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਸਫਾਈ ਪਸੰਦ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਤਰਕ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫੇਰ ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੋ ਆਪੇ ਹੀ ਜਿਹੜੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਾਉਣ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਿੰਦੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਜਦੋਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਦਾ ਖੁੱਕ ਗਿਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖੁਦ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਬੜੀ ਸੋਧ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਕਰੋ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਕਵਲ ਰਿਦ ਧਾਰੇ

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਲਦੇ-ਬਲਦੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਨੂੰ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਜਾਗਣ ਤਾਂ ਦੋ-ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ। ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਤੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਬੇਅੰਤ ਸਰੀਰ ਬਦਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਬਾਰ-ਬਾਰ ਭੁੱਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਫੇਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਰਹਿਣਾ ਵਸਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਉਥੇ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਇਸਨੂੰ ਸਾਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਐਸਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ਇਹ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ - ਇਕ ਕਰਮ ਸੁਭ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਅਸੁਭ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਅਸੁਭ ਕਰਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਲ ਐਨੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ ਕਿ -

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ

ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ॥

ਅੰਗ - 651

ਮਾਇਆ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਸਰ ਪੈ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਅਸਲ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਲਹਿ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ -

ਕਬੀਰ ਨਿਰਮਲ ਬੁੰਦ ਅਕਾਸ ਕੀ ਪਰਿ ਗਈ ਭੂਮਿ ਬਿਕਾਰ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਇਉ ਮਾਨਈ ਹੋਇ ਗਈ ਭਠ ਛਾਰ॥

ਅੰਗ - 1375

ਸੀ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਬੁੰਦ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲੀ, ਅਵਿਦਿਆ ਦਾ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਅਸਰ ਹੋਇਆ, ਭੁੱਲ, ਅਗਿਆਨ, ਮਾਇਆ; ਥੋੜ੍ਹਾ ਫਰਕ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੇਕਿਨ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜੋ ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਵ ਅਸੀਂ ਲਈਏ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਅਸਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਭੁਲਾ ਦੇਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਵਿਦਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਅਗਿਆਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਏਸ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਅਸਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਐਨਾ ਭੁਲਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਦੀ ਦੇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੈ ਇਸ ਵਲ ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਰਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਚੰਗਾ ਕਰਮ ਕਰ ਲਏ ਚਾਹੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕਰ ਲਏ ਦੋਵੇਂ ਕਰਮਾਂ 'ਚ ਜੰਜੀਰਾਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਚਾਹੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬੇੜੀ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਹੈ ਤਾਂ ਬੰਧਨ ਹੀ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਦੀ ਰੁਚੀ ਮਾਇਆ ਵਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਜੋ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਫੈਲਾਓ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਨੇ।

ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਆਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਪਰਸ਼ ਤੋਂ ਹਵਾ ਬਣੀ ਹੈ, ਰੂਪ ਤੋਂ ਅਗਨ ਬਣੀ ਹੈ, ਰਸ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਗੰਧ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਬਣੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸੂਖਸ਼ਮ (ਸੂਖਮ) ਭੂਤ ਨੇ, ਪੰਜ ਉਹ ਬਣੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਜਜ਼ਬੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ - ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਬਹੁਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ -

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ

ਨਾਮਿ ਵਿਸਰਿਐ ਦੁਖੁ ਪਾਈ॥

ਅੰਗ - 946

ਇਸ ਹਉਮੈ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰ ਵਕਤ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਾਮ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਹਉਮੈ ਨੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਿਹੜੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਕ ਜਾਗਰਤਾ ਸੀ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਘਟ ਗਈ। ਭੁੱਲ ਗਿਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਗ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਜਾਗ ਵਿਚ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਜਾਗੀ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਨੀਂਦ ਹੈ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਨੇ ਰਜੋ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ। ਇਸ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਇਹ ਸਦਾ ਹੀ ਸੁੱਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਜੀਵ ਦਾ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਰਾਤ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਗ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰਾਤ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ਸਾਰੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਜੂਦ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੁੱਤਾ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਤੇ ਰਾਜਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਗਰੀਬ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕੋਠੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਫੁਟ-ਪਾਥ ਤੇ ਸੌਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਸਨੂੰ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਕੱਲਾ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ-

ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ॥

ਅੰਗ - 920

ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਾਗ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਇਸ ਨੀਂਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਨੇ, ਆਪਣੇ regulation (ਨਿਯਮ-ਬੱਧਤਾ) ਨੇ, ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜੋ ਰੁਚੀ ਹੈ ਮਾਇਆ ਦੀ ਉਹ ਚੰਗੇ ਪਾਸੇ, ਸੁਭ ਵਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰੁਚੀ ਹੈ ਭੋਗਾਂ ਵਲ ਨੂੰ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਫੇਰ ਪੈਸਾ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਜੋੜਨ ਵਾਸਤੇ ਫੇਰ ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਪਾਪਾ ਬਾਝਹੁ ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ ਮੁਇਆ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਈ॥

ਅੰਗ - 417

ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਿਲਾਵਟਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧੋਖੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਰੇਬ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸੇ ਪੈਦਾ ਕਰਾਂ, ਬਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਵਾਂ। ਇਹ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਕਰਮ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਿਆਨ ਹੈ ਤੇ ਅਗਿਆਨ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਮ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੇ ਗੁਦਾਮ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪਏ ਨੇ। ਉਹ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਵੀ ਉਥੇ ਪਏ ਨੇ, ਲੱਖ ਸਾਲ ਦੇ ਵੀ ਉਥੇ ਪਏ ਨੇ, ਪੰਜ-ਦੱਸ ਸਾਲ ਦੇ ਵੀ ਉਥੇ ਪਏ ਨੇ ਤੇ ਇਸ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਉਥੇ ਪਏ ਨੇ। ਉਸ ਸਟੋਰ ਦਾ ਨਾਂ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਰੂਪ ਨੇ। ਇਕ ਮਨ ਹੈ, ਇਕ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਮੈਂ ਹੈ। ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਮਿਲਾ ਦੇਈਏ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਇਕ ਭਾਂਡਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਂਡਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਇਹ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਨਾਲ। ਇਸ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਆਤਮਾ ਦੇ ਨਾਲ।

ਸੋ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਕਰਮ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੇ ਵਿਚ ਟਿਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਵਧਦਾ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣ ਵਾਸਤੇ ਫੇਰ ਇਸਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਜਨਮ ਫੇਰ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਅਗਲਾ ਜਨਮ, ਫੇਰ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਦੂਸਰੇ ਕਰਮ ਨੇ ਉਹ ਵਧਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਘਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਪਾਪ-ਪੁੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਸਰੀਰ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਪ ਬਹੁਤੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਰੋਗੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਗਰੀਬੀ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਦੁੱਖ ਹੀ ਦੁੱਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਵਧੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਗ ਜਿਹੀ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਨੇ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ। ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਫੇਰ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਐਸੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ ਮਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੰਦੇ। ਜੇ ਭਲਾਂ ਆ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ।

ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ ਸਤਸੰਗੁ ਨ ਲਭੈ

ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ਜੀਉ॥

ਅੰਗ - 95

ਇਹ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਂਜ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰੀਰ ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਵੀ ਕਿਤੇ ਹੋਵੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਕੋ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ -

ਕਬਹੂ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਇਹੁ ਪਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - 278

ਸਾਧਨਾ ਸੰਪੰਨ, ਜਾਗੇ ਹੋਏ ਪੁਰਸ਼ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

..... **ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰੇ ਰਾਮ ॥**

ਅੰਗ - 568

ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਾਧੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਕਦੇ ਇਸ ਨੂੰ, ਫਿਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ। ਕੋਈ ਐਸਾ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਇਸ ਦਾ ਜਾਗ ਪਏ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਜਾਏ। ਸੰਗਤ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਫੇਰ ਇਹ ਉਥੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਵੈ ॥

ਅੰਤਰਿ ਹੋਇ ਗਿਆਨ ਪਰਗਾਸੁ ॥

ਅੰਗ - 278

ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਲਗਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਾ ਭਾਵ ਮਿਟਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਸੰਗਤ ਏਸ ਨੂੰ ਖਿਚਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਇਹ ਉਥੋਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਮੁੜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਰਨ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਕਿਥੋਂ ਮੈਂ ਆਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਉਥੋਂ ਫੇਰ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਕੇ ਮੰਤਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਦੋਂ ਜਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਾਲੀ ਜੋ ਕੰਧ ਹੈ ਉਹ ਹਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰ। ਉਹ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਜਾਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਥਿਰ ਥਾਂ ਹੈ, ਅਵਚਲ ਹੈ ਉਹ -

ਮਨ ਤਨ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਇਕ ਰੰਗਿ ॥

ਅੰਗ - 278

ਫੇਰ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮਨ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਸਦਾ ਬਸਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥

ਅੰਗ - 278

ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਏਸ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਪਾਪ ਉਤਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਉਹ ਸੰਗਤ ਜੋ ਰਾਮ ਦੇ ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਹੈ - ਜਿਸਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਰਾਮਦਾਸ ਸੰਗਤ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਸਰੋਵਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਏਸ ਨੂੰ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਰਾਮਦਾਸਿ ਸਰੋਵਰ ਨਾਤੇ ॥

ਅੰਗ - 624

ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਜਦੋਂ ਮਨ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਟਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਕੋਠਾ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ, ਬੀਜ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ। ਉਥੇ ਸੇਕ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਸੇਕ ਲੱਗਣ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਦਾਣੇ ਨੇ ਉਹ ਝੁਲਸੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਉਹ ਹਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਜੋ ਪਾਪ ਨੇ ਉਹ ਜਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕੇ ਜੰਮਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅੱਗੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੁਕਮ ਦੀ ਖੇਡ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢ ਗਿਆ ਉਹ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਕੋਈ ਮੰਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਗਿਆ ਉਹ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਉਹ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੋ ਜਦੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਦੂਸਰਾ ਆਦਮੀ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਹਾਂ ਤੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਸ ਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ ਹੈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਗੁੱਸਾ ਆਏਗਾ ਓਸਨੂੰ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀ ਦਾਸ ਹਾਂ ਮੈਥੋਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਅਗਿਆਨ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਉਪਰੋਂ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤੱਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਹਰ ਵਕਤ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਭਾਂਡਾ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਗਿਆਨ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਂਡਾ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਵਸਤੂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਈ ਸੀ ਉਹ ਸਾਰੀ ਖਿੰਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੰਮਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਫੇਰ ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਅੱਗੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹਉਂ ਧਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਓਸ ਨੂੰ, ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ -

ਏਕੋ ਏਕੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਵਿਆਪੈ॥

ਅੰਗ - 930

ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ ਇਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਵੀ ਹੈ।

ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਪਛਾਣੈ ਇਉ ਘਰੁ ਮਹਲੁ ਸਿਵਾਪੈ॥

ਅੰਗ - 930

ਜੇ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਇਕੋ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਓਸ ਨੇ ਕਿ ਬਾਹਰ ਵੀ ਤੂੰ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਤੂੰ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਮਹੱਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਹ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕਰਮ ਓਸਨੂੰ ਚਿੰਬੜਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਨਾ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਨਾ ਮੰਦੇ ਕਰਮ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਓਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਓਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੁੰਨ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਂਭਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕਿਤੇ ਅਚੇਤ ਪਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ, ਦੋਖੀਆਂ ਦੇ, ਮਾੜੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਉਹ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਖਾਲੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਸੋ ਨਾ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਅੱਗੇ ਕਰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਲਿਖਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ ਕਰਮ, ਜਿਹੜੇ ਤੀਰ ਦੇ ਚਿੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਛੁਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਸਾਰੇ ਬਾਣ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਸਤੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ ਕਰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਭੋਰੀ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ।

ਨਰਮ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਈਸ਼ਵਰ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਆਮ ਜੀਵ ਨੂੰ ਵੀ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਛੁਟ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਭੋਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਆਉਣੀਆਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਆ ਹੀ ਜਾਣੀਆਂ ਨੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ -

ਰਾਮਦਾਸਿ ਸਰੋਵਰ ਨਾਤੇ ॥

ਅੰਗ - 624

ਜਿੱਥੇ ਰਾਮ ਦੇ ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਹੈ, ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ।

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥ ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਅੰਗ - 72

ਜਿੱਥੇ ਇਕੋ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਤ ਚਲਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਵਰਤਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਬਾਤ ਕਰਦੇ ਨੇ ਦੂਜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤਣ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਤਣ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਤਣ ਹਰ ਵਕਤ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਥਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਓਸ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜੀਵ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਰਾਮ ਦੇ ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰੋਵਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਕੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋਅ ਜੋ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਮਨ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ....., ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰੂਪ.....ਖਿਆਲ ਜਿਹੜੇ ਨੇ, ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਬਾਣੀ ਹੈ ਇਹ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਉਹ ਵੀ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਉਸਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮਨ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਇਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ' ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਨਾ ਆਵੇ, ਉਹ ਸਰੋਵਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੋ ਹੈ ਉਸਨੂੰ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਓਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਲਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਾਪ ਲਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਓਸ ਦਾ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਜਾਗ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਸੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਦਾ ਦੇਣਾ-ਲੈਣਾ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਵੇਂ ਬੀਜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਜਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਫੇਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਸਨੂੰ 'ਨਿਜ-ਘਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ॥

ਅੰਗ - 1291

ਸੋ ਓਸ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਸਤਿਸੰਗ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਨਾ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿਆ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਜੋ ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸਾਧਨ ਹੈ ਪਰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਪ੍ਰਭੂ, ਨਾਰਾਇਣ, ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾਂਗੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਮਹਾਨ ਖੁਸ਼ੀ, ਮਹਾਨ ਸੁਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਵੀ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਰੀ ਦੇ ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਵਾਂਗੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਨਾਮ ਜਪਾਂਗੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮੋਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਪੱਕਾ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਥੇ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੰਗਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਜਨਮ ਤੇ ਮਰਨ ਦਾ ਜੋ ਸੰਗਲ ਗਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਹਉਮੈ ਰੋਗ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਅਖੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਕਦਮ ਆਦਮੀ ਅੱਗੇ ਪੁਟਦਾ ਹੈ, ਉਨਾ ਸੁਖ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਤੂੰ ਸਚਮੁਚ ਐਸਾ ਸੁਖ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪਏ, ਹਰ ਵਕਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹੇ ਤੇ 'ਅਥਿਨਾਸੀ ਖੇਮ' ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਤਾਂ ਇਕ ਗਲ ਯਾਦ ਰੱਖ ਕਿ ਤੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਨਾ ਭੁੱਲ। ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਨਾਮ ਸੁਣਨਾ, ਨਾਮ ਗਾਉਣਾ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਣਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਵੇ ਤੇ ਭੁੱਲੇ ਹੀ ਨਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਵੀ।

ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ, 24 ਘੰਟੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖ, ਜੇ ਤੂੰ ਮਹਾਨ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ। ਸੋ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਕੀਰਤਨ ਹੈ ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਭਗਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤੀ ਗਿਣੀ ਗਈ ਹੈ -

ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ਕੀਰਤਨੁ ਪਰਧਾਨਾ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪੀਐ ਲਾਇ ਧਿਆਨਾ॥

ਅੰਗ - 1075

ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਕ ਟੱਕ ਬਿਰਤੀ ਲਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾਮ, ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ, ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ, ਅਪਰਾ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ 'ਮੈ' ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ 'ਤੂੰ' ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਮੈ' ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਫੇਰ-

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ॥

ਅੰਗ - 657

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਅਨੰਤਹਿ ਅੰਤਰੁ ਨਾਹੀ॥

ਅੰਗ - 486

ਸੰਤ ਦਾ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਫੇਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

ਜਿਨਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ॥

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੁਲਿ ਸਾਈ ਜੇਹਿਆ॥

ਅੰਗ - 397

ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਵਿਸਰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨੇ ਉਹ? ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਲਗਦੇ ਨੇ - ਉਵੇਂ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਪੀਂਦੇ ਨੇ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜਿਹੜਾ ਝੂਠਾ 'ਮੈ' ਭਾਵ ਹੈ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸਲੀ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਇਕ ਇਸ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮੈ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਆਪਿ ਤਰੈ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰੇ

ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪਤਿ ਸਿਉ ਜਾਇਦਾ॥

ਅੰਗ - 1076

ਆਪ ਵੀ ਤਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੁਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਫੇਰ ਬਾ-ਇਜ਼ਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ -

ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥

ਮੁਖ ਉਜਲਿ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੋਇ॥

ਅੰਗ - 283

ਮੁਖ ਉਜਲਾ ਲੈ ਕੇ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਿਮਰਨ ਭਗਤੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਦੇ ਨੇ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਇਕ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਯਾਦ ਦੇ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨੀਵਾਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਥੇ ਦੋ ਸਭਿਆਤਾਵਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕੋ ਨਾ ਦੇ ਦੋ ਹੋਏ ਨੇ।

ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਏ ਨੇ ਜੋ ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਲਮੀਕ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਸੀਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਸੀ ਬਨਵਾਸ ਵੇਲੇ ਤੇ ਉਥੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰੀ ਤੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਪੁਸਤਕ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਰਾਮਾਇਣ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਲਿਖੀ। ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਸਨ ਉਹ।

ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਹੋਏ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੋ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰੀਅਨ ਸਭਿਅਤਾ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਨਾ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਐਨਾ ਛੋਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਕਿਤੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਅਪਵਿੱਤਰ ਜੋ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਨਾ ਛੋਟਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਚੰਡਾਲ ਸੀ। ਚੰਡਾਲ ਜਾਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਬਾਸੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾ ਲੈਣੀਆਂ ਤੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਡੰਗਰ (ਪਸ਼ੂ) ਖਾ ਲੈਣੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਜੀਉਂਦਾ ਖਾਂਦੇ ਨੇ? ਇਕ ਭੁਲੇਖਾ ਸੀ, ਨਫਰਤ ਸੀ ਕਿ ਮਰ ਗਿਆ ਪਸ਼ੂ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਖਾਂਦੇ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਦੋਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਨਾ ਕੋਈ ਕਥਾ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਨਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਕ ਮੰਤਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਦਾ ਮੰਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਮੰਤਰ ਤੁਸੀਂ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਉਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਭੁੱਲ ਭੁਲੇਖੇ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਕਹਿ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੀਭ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ। ਯੁੱਗ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਸੀ ਗੋਲਡਨ ਏਜ, ਸਿਲਵਰ ਏਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਦੁਆਪਰ ਯੁਗ ਸੀ ਉਹ ਪਰ ਸਖਤ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਦਰ ਤੇ ਕੀਮਤ ਪਾਈ ਹੈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਰਕ ਸੀ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ, ਜਾਤੀ ਦੇ ਭੇਦ ਨਾਲ ਫਰਕ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰੀਅਨ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਫਰਕ ਸੀ, ਇਕ ਸਰਵ ਉਚ ਸੀ, ਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਸੀ। ਇਕ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਆ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਛੋਟੇ ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੂਦਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨ ਵੰਡਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਐਨੀ ਵੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਐਸੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਲਏ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਸ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ -

ਰੇ ਚਿਤ ਚੇਤਿ ਚੇਤ ਅਚੇਤ॥

ਕਾਹੇ ਨ ਬਾਲਮੀਕਿਹਿ ਦੇਖ॥

ਕਿਸੁ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਹ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ

ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬਿਸੇਖ॥

ਅੰਗ - 1124

ਕਹਿੰਦੇ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਦੀ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਕਿ ਇਕ ਐਸਾ ਬੰਦਾ ਜੋ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਹਿੰਸਕ ਸੀ, ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੋਲਾ ਫਾਲੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਲ, ਪੈਸਾ ਟਕਾ ਜੋ ਹੋਣਾ ਉਹ ਖੋਹ ਲੈਣਾ -

ਵਾਟੈ ਮਾਣਸ ਮਾਰਦਾ ਬੈਠਾ ਬਾਲਮੀਕ ਬਟਵਾੜਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/19

ਲੇਕਿਨ ਕੋਈ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਪਿਛਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਧੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵੱਡੇ ਭਾਰੇ ਪੁੰਨ ਹੋਣ ਇਹ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੈ

ਭੋਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ॥ ਅੰਗ - 204

ਰਸਕ ਬੈਰਾਗੀ ਪੂਰੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮ ਜਾਗ ਪੈਣ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤਰਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਸੁਰਤ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ, ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਬਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ, ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕੋਈ ਸ਼ਰਧਾ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੀ। ਸੋ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਜਾਗ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਧੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿਆ

ਤਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥ ਅੰਗ - 450

ਸੋ ਕੋਈ ਐਸਾ ਲੇਖ ਸੀ ਕਿਸੇ ਜਨਮ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਭਟਕ ਗਿਆ ਸੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ। ਬੰਦੇ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬੰਦਾ ਮਾਰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਪਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦੇ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਅਚਾਨਕ ਐਸਾ ਹੋਇਆ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਰਚਿਆ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕਦੇ ਅਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ। ਅਵਤਾਰ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਵਤਾਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ ਤੇਰਾ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਤੂੰ ਕਰਕੇ ਆਉਣਾ ਹੈ।

ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਅਧਿਆਤਮ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਦਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਦਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅਪਰਾ ਵਿਦਿਆ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲੀ ਵਿਦਿਆ ਹੈ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਵਿਦਿਆ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਹੈ, ਨਾ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲਿਖਤ-ਪੜ੍ਹਤ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਦਿਆ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ 'ਆਤਮ ਵਿਦਿਆ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, 'ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਦਿਆ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਗੁਪਤ ਵਿਦਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਭਟਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਓਸ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਹੈ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰ ਗੜ ਅੰਦਰਿ ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥

ਅਸਥਿਰੁ ਬਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ

ਆਪੇ ਆਪ ਉਪਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - 1033

ਉਹ ਥਾਂ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੀ ਤਾਂ ਖੋਜ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਐਨਾ ਮਾਸ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਐਨੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾੜੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਲ੍ਹਿਆ (ਯੰਤਰਾਂ) ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਪਿਆਰ ਕਿਵੇਂ ਆਲੇ (ਯੰਤਰ) ਵਿਚ ਆ ਜਾਏਗਾ, ਕੋਈ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਇਸ ਦੀ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਗਿਆਨ ਹੈ ਉਹ ਮਿਣਿਆ ਤੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਯੰਤਰ ਨਾਲ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਵਿਦਿਆ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਦਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਪਤ ਵਿਦਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀ।

ਸੋ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਬਾਣੀ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਫੇਰ ਬਦਲ ਇਸ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਚਾਬੀ' ਹੈ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ।

ਸੋ ਆਪ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਵਾਟੈ ਮਾਣਸ ਮਾਰਦਾ ਬੈਠਾ ਬਾਲਮੀਕ ਬਟਵਾੜਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/19

ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਭੋਟਿਆ .....॥ ਅੰਗ - 429

ਅੱਜ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸੀ ਉਹ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੀ ਖਿੱਚ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀਸਾਰ ਪਾਪ ਨੱਠਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ ਹੈ -

ਮਾਰਨ ਨੌ ਲੋਚੈ ਘਣਾ ਕਢਿ ਨ ਹੰਘੈ ਹਥੁ ਉਘਾੜਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/19

ਉਹ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਸੋਚਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਮਾਰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਨਸੂਬੇ, ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮਨ ਦੇ ਫੁਰਨੇ ਸੀ ਉਹ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਤਿਗੁਰ ਮਨੁਆ ਰਾਖਿਆ ਹੋਇ ਨ ਆਵੈ ਉਛੋਹਾੜਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/19

ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਜੋਸ਼ ਸੀ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਫੁਰਨਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਫੁਰਨਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਾਰਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਾਲ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਵਾਹ ਪਿਆ ਹੈ, ਸਸਤਰ ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੜੀਆਂ ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਆਪਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ।

ਸੋ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰਲਾ ਜਾਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਬਾਲਮੀਕ! ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇਰਾ ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਣਨਾ ਜਦੋਂ ਲੇਖਾ ਦਏਗਾ। ਇਹ ਜਨਮ ਤੈਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਜਨਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ। ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਤੇ। ਤੂੰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈਂ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਡਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਹੈ ਲੁਟ ਮਾਰ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਛ ਕੇ ਆ ਤੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਕੀ ਉਹ ਮਰਨ ਸਮੇਂ ਤੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਕਰਨਗੇ?”

ਬਹੁ ਪਰਪੰਚ ਕਰਿ ਪਰ ਧਨੁ ਲਿਆਵੈ ॥

ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਪਹਿ ਆਨਿ ਲੁਟਾਵੈ ॥

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੁਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 656

ਜਾ ਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸਹਾਈ ਹੋਵੋਗੇ? ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਾਂਹ! ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕਰਮ, ਆਪੇ ਕਰੋ ਆਪੇ ਭੁਗਤੋ, ਦੂਜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਭੁਗਤਦਾ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜੋ ਕਰਮ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਭੁਗਤਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਣੇ ਨੇ।”

ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋ! ਮੈਂ ਵੀ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ?”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਹਾਂ! ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਮਹਾਨ ਪਾਪੀ ਸਿਰਫ ਅੱਧੇ ਸਾਹ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ -

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ॥ ਅੰਗ - 1195

ਨਾਮ ਕਰੋੜਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਐਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਹ। ਸੋ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਪਿਆਰਿਆ। ਜੇ ਉਹ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਵਸ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਤੂੰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਅਮਰ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪੂਜਨੀਕ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪੂਜੇਗੀ।”

ਮਨ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਦੁਚਿਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ, ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਰਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪੱਕੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਵਾਲੇ ਜੇ ਉਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਓਧਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਿਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਏਧਰ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਏਧਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦੇਖ! ਇਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ॥

ਅੰਗ - 293

ਪਰ ਇਹ ਮੰਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਕ ਮੰਤਰ ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਦਾ ਰੋਗ ਕਟ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਹੂ ਹਉਮੈ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ ਇਸ ਮੰਤਰ ਦੀ। ਨਾਮ ਦੀ ਲਗਨ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲਾਉਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਿਛੇ ਹਟਿਆ। ਐਸਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਫੇਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਦੋਂ ਐਨੀ ਮਸਤੀ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਗਈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਖ ਬੁਧ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਪੱਤੇ ਆ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਏ, ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮਿੱਟੀ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਘਾਹ ਜੰਮ ਪਿਆ ਤੇ ਇਕ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ, ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬੇਸੁਧ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਿਆ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਬੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ

ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ॥

ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ॥

ਅੰਗ - 205

ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖੋ ਉਹ ਕਿਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਧਿਆਨ ਦੇਵੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਯੱਗ ਕਰਿਆ ‘ਰਾਜਸੂ ਯੱਗ’। ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਹ ਰੱਖੀ ਕਿ ਇਹ ਯੱਗ ਤਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਗਿਣਿਆ ਜਾਏਗਾ ਜੇ ਬਾਂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੰਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵੱਜੇ। ਯੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਰੱਖੀ ਗਈ, ਪੂਰੀ ਸੋਧ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਲਈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਏ ਅਤਿਬੀਆਂ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋਵਾਂਗਾ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਜੂਠੀਆਂ ਪੱਤਲਾਂ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਵਲ (ਢੰਗ) ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਇਹ ਆਪ ਨੇ ਕਰਿਆ। ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਆਪ ਚਰਨ ਧੋਂਦੇ ਤੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੂਠੀਆਂ ਪੱਤਲਾਂ ਚੁਕਦੇ। ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨ ਹੋਇਆ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਹਿਮਾਲਿਆ ਤੋਂ, ਕੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ, ਬਰਫਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਚੋਂ, ਬਾਹਰੋਂ ਜਿਥੋਂ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹਰ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਿਮੰਤਰਣ ਦੇ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਜੱਗ ਹੋਇਆ ਲੇਕਿਨ ਸੰਖ ਨਾ ਵੱਜਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਯੁਧਿਸ਼ਠਰ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋ ਗਏ, ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਤੇ ਯੱਗ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਉਦਾਸ ਕਿਉਂ ਹੋ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।”

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਸੰਖ ਤਾਂ ਵੱਜਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਕੋਈ ਮਹਾਂ ਉਤਮ ਪੁਰਸ਼ ਤੁਸੀਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਧਿਆਨ ਦੇਵੋ! ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ, ਜਮਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਇਕ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ॥

ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ॥ ਅੰਗ - 273

ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਸ ਦੀ ਜਾਤ ਚੰਡਾਲ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਚੰਡਾਲ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?”

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਜਾਤ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੁਝ ਵੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ। ਜਾਤਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪ ਬਣਾਈਆਂ ਨੇ ਰੱਬ ਨੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰੀਆਂ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪ ਜ਼ੋਰ ਜਬਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।”

ਸੋ ਨਿੰਮਤਰਣ ਲੈ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਜੱਗ ਦਾ ਫਲ ਦਿਓ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਜੱਗ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਇਹ ‘ਰਾਜਸੂ ਯੱਗ’ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਕਰਿਆ ਹੈ ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਜੇ ਤੱਕ ਤੇ ਅਸੀਂ ਫਲ ਕਿਵੇਂ ਦੇਈਏ?”

ਸਾਰੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਗਏ ਤੇ ਅਖੀਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਰਾਜਨ! ਜੋ ਸਾਧੂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਦੁਨੀਆਦਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।”

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਹ ਤਾਂ -

ਰਾਜਾ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨਾ॥

ਅੰਗ - 707

ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ॥

ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ॥

ਅੰਗ - 5

ਕਹਿੰਦੇ, “ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਜਾਓ।”

ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕਰੋ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਦ੍ਰੋਪਦੀ! ਉਹ ਤੈਥੋਂ ਇੱਕ ਯੱਗ ਦਾ ਫਲ ਮੰਗਣਗੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰ ਕੇ ਘਰੋਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵਲ ਨੂੰ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਉਹ ਕਦਮ ਪੁਟਦਾ ਹੈ ਉਨੇ ਜੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਸ਼ੰਕੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਭਾਵਨਾ ਲਿਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾਹ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਯੱਗ ਦਾ ਫਲ ਮੰਗਣਗੇ, ਤੂੰ ਇਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦੇਵੀਂ ਤੇ ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਜਾਣਗੇ।”

ਜਦੋਂ ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਉਹੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਬੇਟਾ! ਇਕ ਜੱਗ ਦਾ ਫਲ ਦਿਓ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਦੇਖੋ!! ਇਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਤੇ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਵੱਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਭਾਵਨਾ ਕਰਕੇ ਘਰ ਤੋਂ ਚਲੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕਦਮ ਦਾ ਫਲ ਹੀ ਇਕ ਜੱਗ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਆਪ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੋ, ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਬਾਤ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਸਮਝ ਕੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹਾਂ ਤੇ ਜਿੰਨੇ ਕਦਮ ਮੈਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਗਿਣ ਲਿਓ। ਇਕ ਜੱਗ ਕੱਟ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲਿਓ ਬਾਕੀ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਓ।”

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਜਾ ਕੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ। ਸਾਰੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮਹਾਰਿਸ਼ੀ ਸੀ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੈਠੇ ਦੇਖਦੇ ਨੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਖ ਵਜਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਸਾਰੇ ਪਾਂਡਵ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖੋ ਪਰਮੇਸ਼ਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਬੰਦਾ ਜੋ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਈ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ, ਕੋਈ ਪਰਛਾਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦਾ, ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਦੀ ਪੈੜ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਹੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬਦਸ਼ਗਨੀ ਗਿਣਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਤਾਂ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਹਸਤੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਜੋ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਕਲਾਂ ਅਵਤਾਰ ਸਨ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਨੀ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੀ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਜੂਠੀਆਂ ਪੱਤਲਾਂ ਚੁਕਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋ ਇਹ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ -

ਰਸਨਾ ਗੁਣ ਗੋਪਾਲ ਨਿਧਿ ਗਾਇਣ ॥ ਅੰਗ - 713

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਉਪਜਦੀ ਹੈ, ਸੁਖ ਉਪਜਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਨਮ ਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਛੁਟਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਚਿਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਦੇ ਭੁੱਲੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਉਹ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿ-ਚਿਤ-ਅਨੰਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੱਕ ਲੋਕ ਉਸ ਦਾ ਆਦਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਭਇਓ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਦੀਨ ਦੁਖੁ ਭੰਜਨੁ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਏਸ ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਮਚਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ, ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਸੋਚ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਦਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੂਰਤ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕਿਰਪਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਜਾਗਣ ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ -

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਮਿਲਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਜਾਗ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਸ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਫਲ ਘਟ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਦੋਗਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਗੁਣਾ ਜਿਆਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝਾੜ ਵਧ ਗਿਆ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਰਮ ਨੇ।

ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ 10,000 ਸਾਲ ਕੋਈ ਤਪਸਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧੂਣੀਆਂ ਤਾਪਦਾ ਹੈ, ਘਰ ਬਾਰ ਛਡ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਦਾ ਹੈ, ਭੁੱਖਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤ੍ਰੇਤੇ ਜੁਗ ਦੀ 1000 ਸਾਲ ਦੀ ਤਪਸਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰੇਤੇ ਜੁਗ ਦੀ 1000 ਸਾਲ ਦੀ ਤਪਸਿਆ ਦੁਆਪਰ ਦੇ 100 ਸਾਲ ਦੀ ਤਪਸਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੁਆਪਰ ਦਾ 100 ਸਾਲ, ਤ੍ਰੇਤੇ ਦਾ 1000 ਸਾਲ ਤੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ 10,000 ਸਾਲ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਦੋ ਘੜੀਆ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਤ ਸਾਰਿਆਂ ਮੱਤਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਜ-ਖੋਜ ਕੇ ਕੱਢਿਆ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਤਿਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਇਕ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਸਾਰੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਤੇ ਜੋ ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਰਸਤਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਾਠ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ, ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਔਖੇ ਕਰਮ ਨੇ - ਨਿਉਲੀ ਹੈ, ਭੁਯੰਗਮ ਹੈ, ਰੇਚਕ ਹੈ, ਪੂਰਕ ਹੈ, ਕੁੰਭਕ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਹੋਵੇ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਯ ਹੋਵੇ, ਫਿਕਰ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਦਿਮਾਗ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਾ ਜੋ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਬੰਦਾ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਉਲੀ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਿਉਲੀ ਹੈ, ਧੋਤੀ ਹੈ, ਬਸਤੀ ਹੈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਬੜੇ ਔਖੇ ਨੇ। ਜੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਧੋਤੀ ਜੋ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ 15 ਹੱਥ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਢੇ ਬਾਈ ਫੁੱਟ ਦਾ, ਉਹ 4 ਉਂਗਲ ਚੌੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਂਗਲੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਨਿਘਾਰੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਨਿਘਾਰ ਕੇ ਫੇਰ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਹਦੇ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਨਿਘਾਰਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਬੜੇ ਔਖੇ ਕਰਮ ਨੇ। ਧੌਂਕਣੀ ਵਾਂਗ ਸਰੀਰ ਫੇਰਨਾ, ਜੀਭ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਮੋੜ ਕੇ ਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਤੇ ਸੁਆਸਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲੈਣਾ, ਅੰਦਰ ਗਰਮੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਚੱਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਨੰਣਾ, 6 ਚੱਕਰਾਂ ਨੂੰ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੁਜੰਗਾ ਨਾੜੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਤੇ ਕੁੰਡਲਨੀ ਜਗਾਉਣੀ ਫੇਰ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣਾ। ਇਹ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਾਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਲਗਾਤਾਰ ਇਕਾਂਤ ਥਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪਹਾੜ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਪੌਸਟਿਕ ਖੁਰਾਕਾਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਕੋਈ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਰਕੇ ਦੇਖੇ। ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਵੀ ਜੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਇਕ ਦਰਵਾਜਾ ਹੀ ਹੈ ਬੱਸ ਜਿਵੇਂ ਨੌ ਦਰਵਾਜੇ ਨੇ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਸ ਗੁਪਤ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਜੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਬਗੈਰ ਨਾਮ ਤੋਂ ਮਨ ਮੈਲਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਸਿਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕੋ ਹੀ ਸਾਧਨ ਹੈ ਕਿ -

ਭਗੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥

ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥

ਅੰਗ - 4

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨਾਮ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਰਸਤਾ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਰਕੇ -

ਪਾਠੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬਿਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ ॥

ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ ॥

ਅੰਗ - 641

ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਵਿਚ ਨੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਰ ਲਵਾਂਗੇ, ਅਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿਤ ਲਵਾਂਗੇ ਪਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਜਿਤਿਆ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕਥਾ ਦਸਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪਾਰਸਨਾਥ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ ਜਿੱਤ ਲਈ। ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਉਹ ਉਸ ਨੇ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਤੇ ਰਾਜੇ ਕੈਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ! ਮੈਂ ਹੁਣ ਰਾਜਮੇਧ ਯੱਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।”

ਉਸ ਯੱਗ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਯੱਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ, ਘੋੜੇ ਦੀ ਬਲੀ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ, ਗਊਮੇਧ ਯੱਗ ਵਿਚ ਗਊ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ।

ਸੋ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮੈਂ ਇਹ ਯੱਗ (ਰਾਜਮੇਧ) ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰਾਜਾ ਮੇਰੀ ਕੈਦ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵਿਚ ਹੈ।”

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਜਿਤਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੁਣ ਤੱਕ? ਕਿਸ ਕੋਲੋਂ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ? ਕਿਸ ਜਜ਼ੀਰੇ, ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ? ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਫੌਜ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਫੌਜ ਹੈ?”

ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਵਜ਼ੀਰ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੋ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਸਤਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਸਤਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨੇ, ਬਰਛੇ ਨੇ, ਨੇਜ਼ੇ ਨੇ, ਹੋਰ ਮੰਤਰਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਅਸਤਰ ਨੇ। ਇਹ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਉਹ ਰਾਜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਕੌਣ ਰਾਜਾ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨ ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮਨ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਅਜਿੱਤ ਫੌਜਾਂ ਨੇ, ਬੜੇ ਸੂਰਮੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਰਨੈਲ ਨੇ - ਕਾਮ ਉਸ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਹੈ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ, ਈਰਖਾ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ-ਬਖੀਲੀ, ਛਲ ਕਪਟ ਧੋਖਾ ਬੇਅੰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਜੀਵ ਨੂੰ ਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਮਨ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੁਰਨਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ।”

ਇਸ ਨੇ ਮਨ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਲ ਨਾਲ ਜਿਤਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਬੜੀ-ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਪ੍ਰਾਣ ਉਤਰਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਓਹੀ ਖਿਆਲ ਓਹੀ ਫੁਰਨੇ। ਫੁਰਨੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਦਸ ਮਣ ਸੋਨਾ ਲੱਭ ਜਾਏਗਾ, ਦਸ ਕੁਵਿੰਟਲ ਉਸ ਲਈ ਇਕ ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵਿਧੀ ਦਸਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਵਿਧੀ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਇਹ ਕਰ ਲਏਗਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸੋਨਾ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਤਾਂ ਉਹ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਘੰਟੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, “ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਹ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਦੇਖੀ ਕਿਤੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਂਦਰ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ।”

ਹੁਣ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਂਦਰ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ। ਕੋਈ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਓਹੀ ਧਿਆਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਵਰਜਿਤ ਕਰੋ ਕਿ ਆਹ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਜਰੂਰ ਆਏਗਾ ਖਿਆਲ।

ਸੋ ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਪਾਰਸਨਾਥ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਓਹੀ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਹ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਅਖੀਰ ਬੇਵਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਨਾ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਿਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜੀਉਂਦਾ ਸੜ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਕੋਈ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮਨ ਜਿੱਤ ਲਿਆ।

ਭਰਥਰੀ ਹਰੀ ਨੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਰਾਣੀਆਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਲਪਾਤੀ ਬਿਰਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈ, ਨਾ ਕੱਪੜਾ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਤੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਸਤਰ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ, ਭੁੰਝੇ ਹੀ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਿਆਗ ਕਰ ਲਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਂਦਨੀ ਵਿਚ ਘਾਹ ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਲ ਚੀਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ, ਕਿਰਨਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਲ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਸਿਆਣਾ ਸੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਛਾਣ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਲਾਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਿੰਨੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ, ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਵੇਂ ਕਲਪਾਤੀ ਬਿਰਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਲਾਹੇ ਹੋਏ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਮਨ ਅਜੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਓਸ ਮਨ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਲਾਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਿਰਕਾਰਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹ ਪਾਨ ਖਾ ਕੇ ਬੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਇਕ ਦੋਹਰਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਿਆ ਕਿ -

ਮਨ ਰਿਪ ਜੀਤੇ ਸਭ ਰਿਪ ਜੀਤੇ ॥

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਓਨਾ ਚਿਰ ਸਾਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਜੀਉਂਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨੇ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਜਿੱਤੇ ਗਏ।

ਸੋ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੀ ਬਾਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਕਾਇਮ ਹੈ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਮਨ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਮਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਨ ਅਮਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹੇ ਨੇ ਕਿ

ਪਾਠੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬਿਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ ॥

ਅੰਗ - 641

ਇਹ ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਨੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜਿੱਤ ਨਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਤਾ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਜਲਣਾ ਪਿਆ। ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਵ ਲੋਕ ਵੀ ਜਿੱਤ ਲਏ ਸੀ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਸੀ ਐਸਾ ਵੱਡਾ ਸੂਰਮਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਹ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਿਉਲੀ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਕੁਝ -

ਪਾਠੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬਿਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ ॥

ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ ..... ॥

ਅੰਗ - 641

ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਝਿਆ ਸੰਗ ਹਟਿਆ ਨਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਐਨਾ ਗਿਆਨੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਐਨੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹਾਂ -

..... ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ ॥ ਅੰਗ - 641

ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਰ ਹਉਮੈ ਉਸ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਚਿੰਬੜ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆ ਕੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਅੱਲ੍ਹਾ ਕਾ ਅਰ ਰੂਹ ਕਾ ਵਸਲ (ਮਿਲਾਪ) ਕੈਸੇ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਰਾਤ ਔਰ ਦਿਨ ਕਾ ਜੈਸੇ।”

ਸੋਚੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਤ? ਹੁਣ ਰਾਤ ਮੁੱਕ ਗਈ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਨਾ। ਸੋਚਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਰੀਦ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮੁਰੀਦ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਗੱਲ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਪਰ ਆਇਆ ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀ, ਅਖੀਰ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਕੈਸੇ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਜੈਸੇ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵੈਸੇ।”

ਹੁਣ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂਨੇ ਆਪ ਸੇ ਯੇ ਪੁਛਾ ਥਾ ਕਿ ਰੂਹ ਕਾ ਔਰ ਖੁਦਾ ਕਾ ਮੇਲ ਕੈਸੇ ਹੋਤਾ ਹੈ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਸਚ ਔਰ ਝੂਠ ਕਾ ਜੈਸੇ।

ਹੋਰ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਪੈ ਗਈ, ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ ਤਾਂ ਕਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਪਸ ਵਿਚ, ਦੋਵੇਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਰੇ ਨੇ। ਸੱਚ ਦਾ ਹੋਰ ਸਿਰਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਤਰ ਤੇ ਝੂਠ ਦੱਖਣ ਹੈ। ਫੇਰ ਸੋਚੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਖੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਿ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਨੇਰ ਰੂਪੀ ਜੋ ਰਾਤ ਹੈ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਓ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਜਿਹੜੀ ‘ਮੈ’ ਹੈ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਜਦੋਂ ‘ਮੈ’ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਬੜੇ ਯਤਨ ਕਰੇ ਨੇ ਇਸ 'ਮੈ' ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਮੈਂ ਬੜੇ ਸਾਧਨ ਕਰੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ 6-6 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਚਿੱਲੇ ਕੱਟੇ, ਮੈਂ ਕਾਅਬੇ ਵੀ ਗਿਆ ਹੱਜ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰੇ, ਦੋ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਤੇ ਇਕ ਇਸਲਾਮ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ, ਜ਼ੋਹਦ (ਤਪ) ਵੀ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਭੁੱਖਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਬਣ ਨਾ ਸਕੀ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੋਰ ਸੰਗਲ ਬੰਨ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਦੁਆਲੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸੰਗਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤੇ ਓਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਸੰਗਲ ਤੈਨੂੰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣਗੇ।”

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਾਠ ਵੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਨਿਉਲੀ ਕਰਮ ਵੀ ਕਰੋ, ਬੜੇ ਹਠ ਜੋਗ ਵੀ ਕਰੋ, ਭੁੱਖੇ ਵੀ ਰਹੋ ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ? ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਟਿਆ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਸੰਗਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ ਕਿ ਮੈਂ ਨੇਕ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਦਾਨੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਪੁੰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਪਿਆਰੇ ਇਨ ਬਿਧਿ ਮਿਲਣੁ ਨ ਜਾਈ

ਮੈ ਕੀਏ ਕਰਮ ਅਨੇਕਾ॥

ਅੰਗ - 165

ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਤਾਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਤਰੀਕਾ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ -

ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੈ ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ॥

ਅੰਗ - 165

ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਤਾਣ ਛੱਡ ਕੇ, ਹਾਰ ਕੇ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਨ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸਾਡਾ ਸੰਪਰਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਜਿੰਨਾ ਸਾਡਾ ਤਾਣ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਨ ਹੈ, ਮਨ ਹੈ, ਧਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਤਾਣ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਛੱਡ ਦੇਹ।

ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ

ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ॥

ਅੰਗ - 494

ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾ -

ਆਪੁ ਛਡਿ ਸਦਾ ਰਹੈ ਪਰਣੈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਏ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸੁਣਹੁ ਸੰਤਹੁ ਸੋ ਸਿਖੁ ਸਨਮੁਖੁ ਹੋਏ॥

ਅੰਗ - 919-20

ਜਿਹੜਾ ‘ਮੈ’ ਭਾਵ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਬਿਰਦ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ

ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ॥

ਅੰਗ - 544

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚਾਹੇ ਮਹਾ-ਪਾਪੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਪੁੰਨੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਦੇਖਦਾ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਮਨ ਰੇ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਰਨਿ ਬਿਚਾਰੋ ॥

ਜਿਹ ਸਿਮਰਤ ਗਨਕਾ ਸੀ ਉਧਰੀ ਤਾ ਕੋ ਜਸੁ ਉਰ ਧਾਰੋ ॥

ਅੰਗ - 632

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਰ ਕੇ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ-

ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੈ ..... ॥

ਅੰਗ - 165

ਹਾਰ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਾਣ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਮਾਣ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

.....ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ ॥

ਅੰਗ - 165

ਉਸ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਵੀ ਉਹ ਬੁੱਧੀ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਉਹ ਬੁੱਧੀ ਦੇਹ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਣ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਬਿਰਤੀਆਂ ਖਿਚਦੇ ਹਾਂ, ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਨਾਮ ਦੀ ਰੌਂ ਚੱਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਸੁਆਸ ਨਾਲ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਮਧਮਾ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਪਸੰਤੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ -

ਗੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਮਨ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ॥ ਅੰਗ - 864

ਧਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਤੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਧਿਆਤਾ, ਧਿਆਨ, ਧੇਅ ਦੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਬਿਬੇਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜੀਵ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਜੋ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਹੈ? ਨਿਸਚੇ ਪੂਰਬਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਬੁੱਧੀ ਦੇਹ ਜਿਸ ਬੁੱਧੀ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਣ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੜੇ ਕਰਮ ਗਿਣੇ ਨੇ - ਲੰਮੀਆਂ ਆਰਜਾ ਗਿਣੀਆਂ ਨੇ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਰਮ ਗਿਣੇ ਨੇ, ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਗਿਣੀਆਂ ਨੇ, ਭੁੱਖੇ ਰਹਿਣਾ ਗਿਣਿਆ ਹੈ ਅਖੀਰ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਕੋ ਬਚਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਇਕ ਤਾਂ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਜਰੂਰ ਮਿਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਸ਼ਕ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹਰੀ ਦੇ ਜਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਆਦਮੀ ਤੇ ਇਕ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜੇ ਕਹੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਗੀ ਹੋਈ ਰੂਹ -

ਜਿਨ੍ਹਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ॥

ਭੇਦ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਂਈ ਜੇਹਿਆ॥

ਅੰਗ - 397

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਗਰਤ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਾ ਭਾਵ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ॥

ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ॥

ਅੰਗ - 273

ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਨੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਗਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ, ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਯਤਨ ਕਰ ਲਵੇ ਉਹ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਤਰਕ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜੋ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਸੁਰਤ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚੋਂ ਕਾਲ ਦੀ ਫਾਸੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਜਾਮਲ ਕਉ ਅੰਤ ਕਾਲ ਮਹਿ ਨਾਰਾਇਨ ਸੁਧਿ ਆਈ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਾਂ ਗਤਿ ਕਉ ਜੋਗੀਸੁਰ ਬਾਛਤ ਸੋ ਗਤਿ ਛਿਨ ਮਹਿ ਪਾਈ॥

ਅੰਗ - 902

ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ, ਅਖੀਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਗਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ -

ਅਜਾਮਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪੁਤ੍ਰ ਪ੍ਰਤਿ ਕੀਨੀ ਕਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ਬੋਲਾਰੇ॥

ਅੰਗ - 981

ਨਾਰਾਇਣ ਕਹਿ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਹਾਕ ਮਾਰ ਲਈ ਲੇਕਿਨ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੋਝੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਆਹ ਹਾਕ ਮੈਂ ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਹੈ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਹਾਕ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਲਗਦਾ ਹੈ? ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 2 ਸੈਕਿੰਡ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ, 3 ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ। ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖੋ! ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਸੁਰਤਿ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ ਪਰਿਪੂਰਨ ਹੈ।

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ॥

ਅੰਗ - 293

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਦੇਰ ਤਾਂ ਲਗਦੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਮਗਣ ਮਾਰੇ ਹਰਿ ਜਨਾਂ

ਗਇਆ ਸੁਰਗ ਜਮੁਡੰਡੁ ਨ ਸਹਿਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/20

ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਇ ਭਾਵਨੀ

ਜਮਕੰਕਰ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰੇ॥

ਅੰਗ - 981

ਉਸ ਦੀ ਭਾਵਨੀ ਜਿਹੜੀ ਸੀ ਅੱਧੇ ਸਾਹ ਦੀ ਓਹੀ ਭਾਅ ਗਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਨ ਆ ਗਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ। ਸਾਰੇ ਆਸਰੇ ਟੁੱਟ ਗਏ, ਮਾਰੀ ਸੀ ਹਾਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ-

ਪੁਤ੍ਰ ਹੇਤਿ ਨਾਰਾਇਣੁ ਕਹਿਓ ਜਮਕੰਕਰ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰੇ॥

ਅੰਗ - 999

ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਪਿਆਰ 'ਚ ਆ ਕੇ ਨਾਰਾਇਣ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ -

ਅੰਤਕਾਲ ਜਮਦੂਤ ਵੇਖਿ ਪੁਤ ਨਰਾਇਣੁ ਬੋਲੈ ਛਹਿਆ॥

ਜਮਗਣ ਮਾਰੇ ਹਰਿ ਜਨਾਂ

ਗਇਆ ਸੁਰਗ ਜਮੁਡੰਡੁ ਨ ਸਹਿਆ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾਇ ਲਏ ਦੁਖੁ ਡੇਰਾ ਢਹਿਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/20

ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਸਾਧਨ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਜੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ -

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ॥

ਅੰਗ - 642

ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਤ ਚਲਦੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਫੇਰ ਜਗਿਆਸੂ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਨੀਂਦ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਚਿਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਦਾ ਬੜਾ ਹੀ ਭਾਰਾ ਪੁੰਨ ਹੈ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਅਨਦੁ ਭਇਆ ਪੇਖਤ ਹੀ ਨਾਨਕ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਦਕਾ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ, ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਦੋ ਪਰਮ ਮਨੋਰਥ ਹਨ ਜੋ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੀਰਤਨ ਆਪ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕਰਿਆ, ਉਪਰੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਚਨ ਬਖਸ਼ੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਕ ਐਸੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤੈਰ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਐਨਾ ਭਿਆਨਕ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕਿੰਨੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਨੇ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਤੁਫਾਨ ਉਠਦੇ ਨੇ, ਦੋ ਦੋ ਸੌ ਫੁੱਟ ਉੱਚੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠ ਖੜ੍ਹਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਚੱਕਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 30-40 ਮੀਲ ਦਾ, ਕੋਈ ਜਹਾਜ਼, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬਚਦੀ ਨਹੀਂ ਸਭ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਲਹਿਰ ਬਹੁਤੀ ਉਚੀ ਨਹੀਂ, 200 ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਮੀਲਾਂ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਕਾਨ ਢਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਗਿਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਆਦਮੀ ਰੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਕਿੱਡੀ ਕੁ ਹੈ ਲਹਿਰ 200-250 ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਕਦੇ ਦੋ ਜਾਂ ਇੱਕ ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹ ਕੋਈ ਅਲੰਕਾਰਕ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਥਾਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਥਾਹ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਲੰਘ ਸਕਦੇ, ਫੇਰ ਪਾਣੀ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਅੱਗ ਦਾ ਹੈ, ਜਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖਤਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਰਥਾਂ ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਕੋਈ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਣੇ ਨੂੰ। ਸਾਡਾ ਜੋ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਹੈ ਇਹ ਚੱਕਰ ਖਾਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰ ਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਬਣਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਬਣੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਨਹੀਂ! ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਐਸੇ ਬਚਨ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਜੋ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਿਧ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਤੂੰ ਬਣ ਗਿਆ। ਜੇ ਤੂੰ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਲਏ ਤਾਂ ਇਹ ਛੋਟ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ 84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਏਗੀ, 3-4 ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਆਈਆਂ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਤੂੰ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਤੇ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਮਕਾਨਾਂ, ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਿਆ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਸਗੋਂ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰੇਤ ਦੀ ਜੂਨੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਜੇ ਚਿੱਤ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਿਆ ਫੇਰ ਤੂੰ ਸੱਪ ਦੀ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਜਾਏਂਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਕਰਮ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ ਕਿ -

ਸੰਤ ਕੈ ਦੁਖਨਿ ਤ੍ਰਿਗਦ ਜੋਨਿ ਕਿਰਮਾਇ ॥ ਅੰਗ - 279

ਆਹ ਕੁਤਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਕੀੜੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਜੂਨ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ ਤੈਨੂੰ।

ਜਿਸ ਕੈ ਅੰਤਰਿ ਰਾਜ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥ ਅੰਗ - 278

ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਅਭਿਮਾਨ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ ਚਾਹੇ ਉਹ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਅਖੀਰ ਉਸ ਨੇ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ -

ਸੋ ਨਰਕਪਾਤੀ..... ॥ ਅੰਗ - 278

ਜਦੋਂ ਨਰਕ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪਏਗਾ।

..... ਹੋਵਤ ਸੁਆਨੁ ॥ ਅੰਗ - 278

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਕੇਤ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਸਫਰ ਸਾਡਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਦੇ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਕਦੇ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ।

**ਕਬਹੂ ਜੀਅੜਾ ਉਭਿ ਚੜਤੁ ਹੈ ਕਬਹੂ ਜਾਇ ਪਇਆਲੇ ॥
ਲੋਭੀ ਜੀਅੜਾ ਥਿਰੁ ਨ ਰਹਤੁ ਹੈ ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾ ਭਾਲੇ ॥**

ਅੰਗ - 876

ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰ। ਤੂੰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲੀਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਯਾਦ ਹੈ ਬਾਕੀ ਸਭ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਗੱਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਵੀ ਗਲਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਕੋਈ ਅਲੰਕਾਰਕ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰਤੱਖ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੜੇ ਦਲੀਲ, ਤਰਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਇਹ ਜੀਵ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬੜੀ ਉਲਟੀ ਸੀ। ਪੈਰ ਉਪਰ ਸੀ ਤੇ ਸਿਰ ਥੱਲੇ ਸੀ, ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਦਾ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਨਾ ਉਥੇ ਕੋਈ ਹਵਾ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਨਾ ਉਥੇ ਠੰਢ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ। ਅੱਗ ਸੀ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ, ਬਹੁਤ ਗਰਮੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਇਸ ਦੇ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਸੀਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਏਸ ਜੀਵ ਦੇ ਉਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਸੁਣਨ ਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਯਾਦ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਸ ਯਾਦ ਦੇ ਵਿਚ, ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗਰਮੀ ਨਹੀਂ ਪੋਹ ਸਕੀ, ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਸਮਾਧੀ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਸਮਾਧ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, 101 ਜਨਮ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਹ ਗਲਤੀ ਕਰੀ, ਇਥੋਂ ਖੁੰਝਿਆਂ ਇਥੋਂ ਖੁੰਝਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਇਥੋਂ ਇਸ ਅੰਧ ਕੂਪ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਆਹ ਨਾਮ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਸਿਮਰਨ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਚਾਲੂ ਕਰੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਂਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਦਾ ਹੀ ਯਾਦ ਰੱਖਾਂਗਾ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਕੌਤਕ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਵਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਬਣਿਆ ਹੈ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਬਾਕੀ ਜੂਨਾਂ ਤੂੰ ਛੱਡ ਇਹ ਤਾਂ ਬੇਹਿਸਾਬਾ ਕੰਮ ਹੈ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਐਨਾ ਵਾਇਦਾ ਫਰਾਮੋਸ਼ ਹੈਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਵਾਰੀ ਤੇਰਾ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ॥

ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਧ੍ਰੋਹ॥

ਅੰਗ - 267

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਦ੍ਰੈਤ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਹਉਮੈ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇਰਾ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ ਤੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਏਂਗਾ ਤੇ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੇਗਾ, ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੇਂਗਾ, ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ ਹਾਲਾਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸੋ, ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥

ਅੰਗ - 749

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪਰ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਸੁਣੇਂਗਾ, ਮੁਕਤ ਆਤਮਾਵਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਰੂਪ, ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ, ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਤੇਰੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਾਂਗਾ ਪਰ ਤੂੰ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਂਗਾ। ਚੰਗਾ! ਜੇ ਤੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਹ। ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ, ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਅੱਗ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਜਵਾਬ, ਹਵਾ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸਭ ਕਹਿੰਦੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਤਾਂ ਬੇ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾ ਜੀਵ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕੇਵਲ ਪਾਣੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਜਮਾਨਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਹਰ ਵਾਰੀ ਝੂਠਾ ਪੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਤੀਆ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ?

ਜਲ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਤਬਾਰ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਪਰ ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਕੁ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਕ ਮੱਗ ਪਾਣੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਪਾਏਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਅੱਲ੍ਹਾ, ਰਾਮ ਕਢਾ ਦਿਆਂਗਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜਾਣੇ ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਸੀ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਵਾਇਦੇ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਬਚਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਇਆ ਕੀ? ਜਿਸ ਵਕਤ ਬਾਹਰਲੀ ਹਵਾ ਲੱਗੀ, ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਹਵਾ, ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਇਹ ਕਰਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਨਾਮ ਧੁਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਲਿਵ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਲਗਾਤਾਰ ਅਖੰਡ ਨਾਮ ਸਰਵਣ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨਾਮ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ, ਨਾਮ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਨਾਮ ਦੀ ਲਿਵ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹ ਟੁੱਟ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਲੱਗੀ ਏਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦੀ, ਪੀਣ ਦੀ, ਦੇਖਣ ਦੀ।

ਲਿਵ ਛੁੜਕੀ ਲਗੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਾਇਆ ਅਮਰ ਵਰਤਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - 921

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੀ ਮਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਜੀਵ ਉਤੇ ਅਸਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ -

ਪਹਿਲੈ ਪਿਆਰਿ ਲਗਾ ਬਣ ਦੁਧਿ ॥

ਦੂਜੈ ਮਾਇ ਬਾਪ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥

ਤੀਜੈ ਭਯਾ ਭਾਭੀ ਬੇਬ ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਚਉਥੈ ਪਿਆਰਿ ਉਪੰਨੀ ਖੇਡ ॥
ਪੰਜਵੈ ਖਾਣ ਪੀਅਣ ਕੀ ਧਾਤੁ ॥
ਛਿਵੈ ਕਾਮੁ ਨ ਪੁਛੈ ਜਾਤਿ ॥
ਸਤਵੈ ਸੰਜਿ ਕੀਆ ਘਰ ਵਾਸੁ ॥
ਅਠਵੈ ਕ੍ਰੋਧੁ ਹੋਆ ਤਨ ਨਾਸੁ ॥
ਨਾਵੈ ਧਉਲੇ ਉਭੇ ਸਾਹ ॥
ਦਸਵੈ ਦਧਾ ਹੋਆ ਸੁਆਹ ॥**

ਅੰਗ - 137

10 ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਸ ਨੇ ਉਦੋਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਯਾਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖੋ ਤੇ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਤੂੰ ਉਥੇ ਮੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੀ ਸੀ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਥੇ ਤੂੰ ਰੱਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਬਖਸ਼ੀ, ਆਪਣੀ ਨਾਮ ਧੁਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮਨ ਜੋੜਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਇਕ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਐਸੀ ਅਥਾਹ ਲਹਿਰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਉਹ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸ਼ੀਤਲ, ਉਹ ਅੱਗ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ -

ਪਾਵਕ ਸਾਗਰ ਅਥਾਹ ਲਹਰਿ ਮਹਿ..... ॥

ਅੰਗ - 613

ਮੰਤਵ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ, ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਜਨਮ ਬੀਤ ਗਏ -

**ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਹਾਰਿਓ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ ॥
ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ ॥**

ਅੰਗ - 631

ਬਹੁਤ ਜੁੱਗ ਬੀਤੇ ਨੇ ਇਕ ਨਹੀਂ। ਚਾਰ ਜੁੱਗ ਜੇ ਬੀਤੇ ਹੋਣ ਤਾਂ 43,20,000 ਸਾਲ ਬੀਤਦੇ ਨੇ, ਦਸ ਜੁੱਗ ਬੀਤੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਬੱਤੀ ਲੱਖ ਸਾਲ ਬੀਤਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇੰਨੇ ਕੁ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਹੁਤੇ ਬੇਅੰਤ ਗਿਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਐਨੇ ਜੁੱਗਾਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਘੁਮੇਟਣੀਆਂ ਲੈਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ -

ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ ॥

ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ ਮਿਲਣ ਦੀ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥ ਅੰਗ - 12

ਵਾਰੀ ਆਈ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਫਸ ਗਿਆ, ਪਰਚ ਗਿਆ ਇਹ ਸਭ ਫਜ਼ੂਲ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹਨ -

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੇ ਕਿਤੇ ਨ ਕਾਮ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥ ਅੰਗ - 378

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਲ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ॥ ਅੰਗ - 72

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਲ ਕੇ ਤੂੰ ਨਾਮ ਜਪ ਤੇ ਓਸ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੈਂ, ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਰੱਬ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ? ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਇਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੇ ਤੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਘਬਰਾ ਨਾ ਪਿਆਰਿਆ! ਉਹ ਕਿਸੇ ਸੱਤਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ, ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ, ਅਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰ ਗੜ ਅੰਦਰਿ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ॥ ਅੰਗ - 1033

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿ ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਕਾਇਆ ਦੇਹੀ ਹੈ ਤੇਰੀ -

ਪੁਤਰੀ ਤੇਰੀ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਥਾਟੀ॥ ਅੰਗ - 374

ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿੱਡਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਸਾ ਸਰੀਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਜੋ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਚੌਦਾਂ ਖਰਬ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸੈਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ 14 ਖਰਬ ਗਿਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਸੈਲ ਲਾਏ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ, 72 ਕਰੋੜ, 72 ਲੱਖ, 72 ਹਜ਼ਾਰ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

200 ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੁੰ ਮਾਰੋ ਉਥੇ ਹੀ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਲਈ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ, ਉਪਾਨ, ਬਿਆਨ, ਸਮਾਨ, ਉਦਾਨ ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਕੋਈ ਸਾਹ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਦਿਲ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਮਿਹਦੇ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸਾਢੇ 3 ਕਰੋੜ ਰੋਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਵਕਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਉਹ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਪਮਾਨ ਨਿਯੰਤ੍ਰਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਢੇ ਅਠਾਨਵੇਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਬਿਮਾਰ, ਵੱਧ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਬਿਮਾਰ। ਐਸੀ ਮਸ਼ੀਨ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕਦੀ ਉਹ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਖੁਦ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜੇ। ਫੇਰ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਨ ਹੈ ਜੋ ਫੁਰਨੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਬੁੱਧੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚਿਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ 'ਮੈਂ' ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਸੀ ਬਚਿੱਤਰ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਨਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਤੋਂ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਨੌ ਦਰਵਾਜੇ ਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਅੱਖਾਂ, ਨੱਕ ਕੰਨ ਵਗੈਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਪਰ ਜੋ ਦਸਵਾਂ ਹੈ ਉਹ ਬੰਦ ਪਿਆ ਹੈ, ਗੁਪਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ। ਇਹ ਜੋ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਹੈ -

ਨਉ ਘਰ ਦੇਖਿ ਜੁ ਕਾਮਨਿ ਭੂਲੀ ਬਸਤੁ ਅਨੁਪ ਨ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ - 1033

ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਉਪਮਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਉ ਦਰਵਾਜਿਆਂ ਵਿਚੀ ਨੱਠੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ -

ਅਖੀ ਵੇਖਿ ਨ ਰਜੀਆ ਬਹੁ ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 27/9

ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਕੰਨ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜੀਭ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਵਾਦ ਲੈਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਇੰਦਰੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋਏ ਪਏ ਨੇ, ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ, ਨਾ ਜੁਗਤ ਪਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਪਤ ਰਖਿਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਦਰਵਾਜੇ ਤੋਂ ਤੂੰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਲਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਏ ਤਾਂ ਤੂੰ ਉਸ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਏਂਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੈਨੂੰ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਦਰਵਾਜੇ ਬੰਦ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਥਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜੇ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਦੁਖ ਦਰਵਾਜਾ ਰੋਹੁ ਰਖਵਾਲਾ

ਆਸਾ ਅੰਦੇਸਾ ਦੁਇ ਪਟ ਜੜੇ ॥

ਅੰਗ - 877

ਖਿਆਲ ਦੇ ਹੀ ਜੜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਖੁਲਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ -

ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ ॥

ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ ॥

ਅੰਗ - 205

ਉਹ ਕੁੰਜੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇਹ ਦਰਵਾਜਾ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਦਾ। ਜੇ ਦਰਵਾਜਾ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਖੁਲ੍ਹਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਨਾ ਇਹ ਤੀਰਥਾ ਤੇ ਨੱਠਣ ਭੱਜਣ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੁੰਜੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਦਰਵਾਜਾ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਕੁੰਜੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ। ਮਨ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦਾ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - 1291

ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਦਿਖਾ ਦੇਣਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ। ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਜਾਨ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਹ ਦੇਖ ਲੈ।
ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਖ -

**ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥
ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੋਰਾਨੁ ॥
ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤ੍ਰ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥**

ਅੰਗ - 1291

ਕਹਿੰਦੇ ਐਨਾ ਆਤਮਕ ਸੰਗੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਥੇ ਕਿ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ
ਜਾਂਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

**ਹੋਰ ਕੇਤੇ ਗਾਵਨਿ ਸੇ ਮੈ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਨਿ
ਨਾਨਕੁ ਕਿਆ ਵੀਚਾਰੇ ॥**

ਅੰਗ - 6

ਇਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗਾ ਰਿਹਾ ਓਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਉਤੇ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤੀ
ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਤੱਤ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਕੱਲੀਆਂ-ਇਕੱਲੀਆਂ
ਮੁਕਤ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੇ, ਉਹ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਦੇਵਤੇ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਕਰੋੜਾਂ
ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦੱਸ ਦੇਈਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ
ਗਾ ਹੀ ਰਹੇ ਨੇ।

ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤੀ ਵੀ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ?
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅੱਗ ਵੀ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪੌਣ ਵੀ
ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰ ਜਦੋਂ ਸੋਝੀ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ
ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ-

**ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥
ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥
ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ॥
ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸੁਨਨ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨੁ ॥**

ਅੰਗ - 284

ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਮ ਨੇ ਧਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ -

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ ॥

ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਨੂੰ, ਉਹ ਸੰਗੀਤ
ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਤੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਣਦਾ ਹੈ।
ਐਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹੋਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਦਰਖਤ ਵੀ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਪਾਣੀ ਵੀ
ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੱਗ ਵੀ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਥੇ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤ੍ਰ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਸੁਖਮਨ ਕੈ ਘਰਿ ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ ..... ॥ ਅੰਗ - 1291

ਹੁਣ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਐਸੀ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਖਮਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇੜਾ, ਪਿੰਗਲਾ ਤੇ ਸੁਖਮਨਾ। ਸੁਖਮਨ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਏਂਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੈਨੂੰ ਆਤਮਕ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣੇਗਾ -

..... ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥ ਅੰਗ - 1291

ਨਾਲੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਥੇ ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਐਸਾ ਥਾਂ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜਿਥੇ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣ।

ਅਕਥ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ..... ॥ ਅੰਗ - 1291

ਉਥੇ ਫੇਰ ਉਹ ਕਥਾ ਜਿਹੜੀ ਕਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਦੱਸੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ।

..... ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇ ॥ ਅੰਗ - 1291

ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਖੈ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਮਨੋ ਨਾਸ਼ ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ-ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ

ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਇ ॥ ਅੰਗ - 1291

ਮਹਾਨ ਰਸ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭਰ ਜਾਏਗਾ, ਮਨ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ, ਉਸ ਸੰਗੀਤਕ ਧੁਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਚ ਜਾਏਗਾ।

ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਨ ਵਿਸਰੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ ॥

ਅੰਗ - 1291

ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਸਰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਜਪਦੀਆਂ ਨੇ, ਕੰਨ ਵੀ ਜਪਦੇ ਨੇ, ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਜਪਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ॥ ਅੰਗ - 941

ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਰਾਹੀਂ 'ਨਿਜ ਘਰ' ਦਾ ਵਾਸਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ॥

ਅੰਗ - 469

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੁੱਲ ਗਿਆ ਤਾਂ -

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ॥

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ॥

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ .....

ਅੰਗ - 954

ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ ਭਰਮ ਹਟ ਗਿਆ। ਬਿਰਤੀ ਹੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਏ ਚੱਲ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅੰਨੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਹੋਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਘਟ-ਘਟ ਦੇ ਵਿਚ ਓਹੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਖ ਮਿਲ ਗਈ, ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ -

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ॥

ਅੰਗ - 953

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ॥

ਅੰਗ - 954

ਇਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਏਸ ਥਾਂ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭੁਲਣਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਬਿਰਥਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਾ ਢੂੰਡਣ ਜਾਈਂ, ਅੰਦਰੋਂ ਟੋਲ੍ਹ -

ਬਾਹਰਿ ਢੂਢਣ ਤੇ ਛੂਟਿ ਪਰੇ

ਗੁਰਿ ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ ਦਿਖਾਇਆ ਥਾ॥ ਅੰਗ - 1002

ਜਦੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਦੇਖ ਲਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ -

ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ ਜਾਈ॥

ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ ਤੋਹੀ ਸੰਗਿ ਸਮਾਈ॥

ਪੁਹਪ ਮਧਿ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ ਮੁਕਰ ਮਾਹਿ ਜੈਸੇ ਛਾਈ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਤੈਸੇ ਹੀ ਹਰਿ ਬਸੇ ਨਿਰੰਤਰਿ ਘਟ ਹੀ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ॥
ਬਾਹਰਿ ਭੀਤਰਿ ਏਕੋ ਜਾਨਹੁ ਇਹੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਬਤਾਈ॥
ਅੰਗ - 684**

ਬਾਹਰ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ -

**ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ॥
ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥
ਈਤ ਉਤ ਨਹੀ ਬੀਛੁੜੈ ਸੋ ਸੰਗੀ ਗਨੀਐ॥**

ਅੰਗ - 677

ਫੇਰ ਉਹ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਲੱਭ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜੋ ਅੱਖ ਹੈ ਉਹ ਅੰਨੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰਕੇ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਹਉਮੈ ਦਾ ਇਕ ਜਜ਼ਬਾ ਹੈ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਵੱਖਰਾ ਰਚ ਦਿੱਤਾ। ਹੈ ਉਸੇ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਲੇਕਿਨ ਖੇਲੁ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ -

**ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ॥
ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ॥ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ
ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ॥
ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ .....॥ ਅੰਗ - 464**

ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਜਿਹੜੀ ਸਾਜੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਤੱਤ ਪੈਂਦਾ ਕੀਤਾ। ਹਉਮੈ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਮਹਾਂਭੂਤ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਤੱਤ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਪਈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ ਹਉਮੈ।

ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਤੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਸੰਸਾਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ?"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਗੋਰਖ ਨਾਥ! ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲੇਕਿਨ ਹਉਮੈ ਦੇ ਤੱਤ ਨੇ ਇਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।”

ਉਹ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ, ਨਾ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਹਟਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਤੀਰਥ ਨਾਤਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟਦਾ ਹੈ ਇਹ ਖਿਆਲ ਲਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ -

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਦੁਖਿ ਬਿਨਸਿ ਜਾਈ॥

ਅੰਗ - 946

ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੇ ਨਾਨਕ! ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਲੇ ਦੁਖ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ .....॥

ਅੰਗ - 946

ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਕ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨੇ ਅਣਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ। ਰੱਸੀ ਪਈ ਹੈ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਲੇਕਿਨ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸੱਪ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਡਰੀ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਚਾਨਣਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਓਸ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ -

ਰਾਜ ਭੁਇਅੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੈਸੇ ਹਹਿ

ਅਬ ਕਛੁ ਮਰਮੁ ਜਨਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 658

ਕਹਿੰਦੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਡਰਦੇ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਸੀ ਹੈ ਰੱਸੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸੱਪ ਕਦੇ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਰੱਸੀ ਤਾਂ ਰੱਸੀ ਹੈ ਉਹ ਅਣਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੋ ਗਈ।

ਰੜ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਿਆ ਚਲਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਗੇ, ਫੇਰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਗ (ਹਿਰਨ) ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਨੱਠ-ਨੱਠ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਅਣਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ ਪੈ ਗਿਆ। ਅੱਖ ਦੇ ਕੋਏ ਵਿਚ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਕੇ ਚੰਦਰਮਾ ਵੱਲ ਝਾਕੋ ਦੋ ਚੰਦਰਮਾ ਲੱਗਣਗੇ। ਜੇ ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਵੇ ਪੱਕਾ ਉਹ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਦੋ ਚੰਦ ਨੇ, ਅਸੀਂ ਕਹਾਂਗੇ ਇਕ ਹੈ, ਫਰਕ ਕਿਥੇ ਪੈ ਗਿਆ ਨਿਗ੍ਰਾ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਜੀਵ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੀਵ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਫੇਰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਰੀਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਐਨਾ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪਾਵਕ ਸਾਗਰ ਅਥਾਹ ਲਹਿਰਿ ਮਹਿ ਤਾਰਹੁ ਤਾਰਨਹਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - 613

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਐਨਾ ਫਸ ਗਏ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਅੰਧਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅੱਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘ ਸਕਦੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਸਿਮਰਿ ਮਨਾ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਚਿਤਾਰੇ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਹਰੀ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ ਨੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਖੀਰਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੇਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅੱਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਐਨੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਰਸਤੇ ਪੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸੀ? ਫੇਰ ਅੱਗ ਦਾ ਸਾਗਰ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਬਾਹ ਫੜੀ? ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਬੜੇ ਸੁਖਾਲੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਔਖੇ ਤੋਂ ਔਖਾ ਰਸਤਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਦੇ ਤਾਰੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਚਾਹੇ ਧੁੰਦ ਹੋਵੇ, ਬੱਦਲ ਹੋਣ, ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੁਬਕਣੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਗੋਤਾ ਮਾਰ ਕੇ ਜਿਥੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬੜੇ ਸੁਖਾਲੇ ਸਾਧਨ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ ਰਾਹ ਟੋਲ੍ਹਣ ਦੇ। ਉਤਰੀ ਧਰੂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਦੇ ਨੇ ਕੰਪਾਸ ਦੁਆਰਾ ਤੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਮਿਣ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕੀ ਏਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਔਖਾ ਰਸਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਜਿਹੜਾ ਰਾਹ ਸਾਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਤੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਜੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਅੱਖਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੈਨੂੰ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਭੁੱਲੇ ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੂੰ, ਰੋਂਦੇ-ਕੁਰਲਾਂਦੇ ਨੂੰ, ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਨੂੰ ਤੇ ਭੁੱਲ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾ ਵੜਦਾ ਹੈਂ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ॥

ਅੰਗ - 176

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕੀੜੇ ਤੇ ਪਤੰਗਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵੜਦਾ ਹੈ, ਹਾਥੀ, ਹਿਰਨ, ਬਲਦ, ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ, ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਕੋਈ ਕਿਨਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਕਿੰਨੇ ਚੱਕਰ ਖਾ ਚੁਕਿਆਂ ਹੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਸੰਮਤ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣੀ ਹੈ, ਐਨਾ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਏਸ ਨੂੰ ਬਣੀ ਨੂੰ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗਿਣਤੀ ਰਖੀ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਲੇਕਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ-

ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ ॥ ਅੰਗ - 4

ਕਦੋਂ ਪਸਾਰਾ ਹੋਇਆ? ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ? ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਮਰਾਂ ਮਿਣਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਹ ਧਰਤੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਧਰਤੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਨੇ, ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖੀਂ ਕਿਤੇ ਗਿਣਨ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਈਂ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਰੁਕ ਜਾਏਗਾ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਫੇਰ ਨੇ -

ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ ਲੇਖੇ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ ॥ ਅੰਗ - 5

ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਤੇ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਐਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ ਕਿ -

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਹਾਰਿਓ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ ॥

ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ ॥

ਅੰਗ - 631

ਬਹੁਤ ਜੁਗਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ-ਘੁੰਮਦੇ ਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਮਿਲ ਗਈ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ, ਰਸਤਾ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਦੇਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਐਨੀ ਕੀਮਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਤੈਨੂੰ, ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਤੂੰ ਦੇਹੀ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਹ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ, ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ ਫੇਰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ ਤੇਰੀ -

ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ॥

ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ ॥

ਅੰਗ - 176

ਰਾਹ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਫਾਸਲਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਿੰਨਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਫਾਸਲਾ ਗਿਣਿਆ ਮਿਣਿਆ ਤਾਂ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਐਨਾ ਸੂਖਸ਼ਮ ਫਾਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਫਾਸਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਵੀ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ -

ਭਾਂਡੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੋ ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੁਰਾਇਓ॥

ਅੰਗ - 624

ਭੰਡੀਰੀ ਦਾ ਖੰਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਪਤਲੇ ਤੋਂ ਪਤਲਾ ਕਾਗਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਅਲੰਕਾਰਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਤਲਾ ਪੜਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਰਸਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦਾ, ਰਸਤੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਖੁੰਝ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਚਲਿਆ ਜਾਏਗਾ -

ਇਸੁ ਪਉੜੀ ਤੇ ਜੋ ਨਰ ਚੁਕੈ

ਸੋ ਆਇ ਜਾਇ ਦੁਖੁ ਪਾਇਦਾ॥

ਅੰਗ - 1075

ਨਾਲ ਦੁਖ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸੋ ਇਸ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੈ ਜਬਰਦਸਤ। ਜੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਟੋਹ ਲਾ ਕੇ ਚਲ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਐਨ ਹਨ੍ਹੇਰ ਘੁੱਪ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸੁਝਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਲਭਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਲੱਭਦਾ ਹੈ, ਬਥੇਰਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਣੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਣਗੀਆਂ।

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ॥

ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ॥

ਅੰਗ - 463

ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਘੋਰ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਖਾਈਆਂ ਹੀ ਖਾਈਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਖਾਈਆਂ ਨੇ, ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੀਵ ਗਿਰਦਾ ਹੈ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਭਟਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਸਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ ਚਾਨਣਾ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਫੇਰ ਇਹ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਡੁੱਬ ਰਹੇ ਸੀ, ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਹੇ ਸੀ ਕੋਈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦਾ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦਇਆ ਆਈ ਉਸ ਨੇ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਮਹਾਨ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਮੰਜਲ-ਏ-ਮਕਸੂਦ (ਟਿਕਾਣੇ) ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

ਸੋ ਐਸੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਸਤਾ ਪਿਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਕੋਈ ਤੁਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਭੁਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਨਉ ਘਰ ਦੇਖਿ ਜੁ ਕਾਮਨਿ ਭੁਲੀ

ਬਸਤੁ ਅਨੁਪ ਨ ਪਾਈ॥

ਅੰਗ - 339

ਨੌ ਜਿਹੜੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੁੱਟੇ ਗਏ, ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰੂਪ ਤਕਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਬਿਗਾਨੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਖਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮਾੜੀ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੇਖਦਾ ਹੀ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਨੇਮਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਐਸੇ ਸੀਨ (ਦ੍ਰਿਸ਼) ਆ ਰਹੇ ਨੇ ਦਰਦਨਾਕ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਦੀ ਲੀਨਤਾ ਐਨੀ ਜਬਰਦਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਸੁਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਰੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਾੜਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਾਮੁਕ (ਦ੍ਰਿਸ਼) ਆ ਰਹੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਕੇ ਓਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭੁੱਲ ਗਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਏਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰਜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਰੀਰ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਕੇ ਹੋਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਗਲਤ ਗਾਣੇ, ਭੁਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਭੁਲਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਜੋ ਕਰਮ ਇੰਦਰੇ ਤੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਭੁੱਲਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ॥

ਅੰਗ - 954

ਨੌ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਹੈ, ਅਖੀਰ ਨਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ, ਕਰੋੜਾਂ-ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਏ ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਹੀਂ ਇਹ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਅਨੂਪ ਵਸਤੂ ਦਾ ਭੰਡਾਰਾ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਹ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬੜੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਲੀ ਤੇ ਖੇਲਣਾ ਹੈ ਐਨਾ ਹੀ ਔਖਾ ਇਹ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਚਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਫੇਰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਨ ਦੀ ਆਵੇ, ਫੇਰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਆਵੇ, ਮੰਨਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਇਹ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਵਿਸ਼ਾ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਇਥੇ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਅੱਖਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ -

ਭੁੱਲੇ ਕਉ ਗੁਰਿ ਮਾਰਗਿ ਪਾਇਆ ॥ ਅੰਗ - 864

ਭੁੱਲਿਆ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਕੇ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਹੈ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੈਰ-ਪੈਰ ਤੇ ਭੁੱਲਿਆ ਪਿਆ ਹਾਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਏਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ, ਬਾਂਹ ਫੜਦਾ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੇ। ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚਮਕ ਪੱਥਰ (ਚੁੰਬਕ) ਲੋਹੇ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਖਿੱਚ ਕੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਲਏ, ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਫੇਰ ਕਮਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ। ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ, ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮਹਾਨਤਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਸੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਤਾਰਿਆ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਕਿਸੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਕਿਨਾਰਾ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਅਟਕਲ ਪੱਚੂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਉਸ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਸੰਜਮ ਰੱਖੀਏ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਰਸਤੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੇ ਜਾਈਏ।

ਸੋ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਅੰਦਰ ਮਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਸਤਾ ਲੱਭਣ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾਲ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਰੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਕੇ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਉਸ ਦੀ ਦੇਲੀ ਤੇ ਪੈਰ ਧਰਨ ਜੋਗੇ ਅਸੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ..... ॥

ਅੰਗ - 954

ਲੇਕਿਨ ਪਹਿਲਾਂ -

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਲੀਨਤਾ ਏਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਅੰਦਰ ਰਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਬਿਜਲਈ ਤਰੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਉਠਦੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਕਪਾਟ ਨਹੀਂ ਖੁਲਿਆ ਕਰਦੇ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨੇ-

ਦੁਖੁ ਦਰਵਾਜਾ ਰੋਹੁ ਰਖਵਾਲਾ

ਆਸਾ ਅੰਦੇਸਾ ਦੁਇ ਪਟ ਜੜੇ ॥

ਮਾਇਆ ਜਲੁ ਖਾਈ ਪਾਣੀ ਘਰੁ ਬਾਧਿਆ

ਸਤ ਕੈ ਆਸਣਿ ਪੁਰਖੁ ਰਹੈ ॥

ਅੰਗ - 877

ਪਤਾ ਤਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸਾਨੂੰ ਕਿ ਦੁੱਖ ਦਾ ਦਰਵਾਜਾ ਹੈ। ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਫਤਹਿ ਕਰਕੇ, ਦੁਖ ਤੇ ਸੁਖ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਜਾਣ ਕੇ ਇਥੋਂ ਲੰਘ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ 'ਰੋਹ' ਹੈ ਅੱਗੇ, ਹੱਦ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਓਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਗਏ। ਹੁਣ ਆਸਾ ਤੇ ਅੰਦੇਸਾ ਦੇ ਦਰਵਾਜੇ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ, ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਅੰਦੇਸੇ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਮਰਦੇ ਦਮ ਤੱਕ, ਮਰਦੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰਕੇ 'ਜੈਸੀ ਆਸਾ ਤੈਸੀ ਮਨਸਾ' ਓਹੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਗਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਫੇਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਅੰਤ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ

ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅਰੀ ਬਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮੁ ਮਤਿ ਬੀਸਰੈ ॥
 ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਿਮਰੈ
 ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
 ਬੇਸਵਾ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥
 ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲੜਿਕੇ ਸਿਮਰੈ
 ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
 ਸੂਕਰ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥
 ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ
 ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
 ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥
 ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਨਾਰਾਇਣੁ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
 ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ
 ਪੀਤੰਬਰੁ ਵਾ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸੈ ॥

ਅੰਗ - 526

ਇਹ ਦਰਵਾਜਾ ਨਹੀਂ ਲੰਘ ਹੁੰਦਾ, ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਤੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਦਾ, ਅੰਦੇਸ਼ਿਆਂ ਦਾ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਉਂਦਾ ਅੰਦੇਸੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮਨ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਆਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਨੋ ਨਾਸ਼, ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੂ, ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਮਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨਮਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਮਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸੁਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕਲਪਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਗੱਲ ਆਏਂ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਪੁਛੋਂ ਕਿਉਂ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਏਂ ਗੱਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸੋ ਉਨਮਨੀ ਮਨ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਉਹਨਾਂ ਵਾਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਜੋ ਅੰਦਰ ਸੰਗੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਤਮਿਕ ਸੰਗੀਤ ਜਦੋਂ ਚਿਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰੀ ਸੰਗੀਤ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਲੌਕਿਕ, ਐਸਾ ਬਚਿਤ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਨੇ 3-4 ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਖੀਰ ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਥਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ ਹੈ -

ਭੁੱਲੇ ਮਾਰਗੁ ਜਿਨਹਿ ਬਤਾਇਆ॥ ਅੰਗ - 803

ਐਨੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ, ਰਾਹ ਵੀ ਕੋਲ ਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਭੁਲਦਾ -

**ਬਾਹਰਿ ਦੂਢਨ ਤੇ ਛੂਟਿ ਪਰੇ
ਗੁਰਿ ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ ਦਿਖਾਇਆ ਥਾ॥ ਅੰਗ - 1002**

ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਿਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਮੈਂ' ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, 'ਮੈਂ' ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿਧਰ ਗਈ। ਰਹਿ ਕੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਜੋ ਸਚਾਈ ਹੈ ਇਥੇ, ਜੋ ਤੱਤ ਬਾਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੱਥੇ ਟੇਕੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਮੰਨਣ ਦੀ, ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਇਹ ਮੰਨ ਜਾਵੇ ਤਾਂ -

**ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥
ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ॥
ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ॥
ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ॥
ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥
ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ॥**

ਅੰਗ - 3

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਇਹ ਗੱਲ। ਜੇ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰੋਲਾ-ਗੋਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਝਗੜੇ ਪਾਉਣੇ ਨੇ ਪਾ ਲਓ, ਗੱਲ ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਪਾਸੇ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਨੇ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਪਣ ਦਿਓ ਜਿਥੇ ਖਪਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਲਭਦਾ ਜਦੋਂ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਜੇ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆ ਜਾਵੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਇਹ ਲੰਘ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ -

ਜਾ ਕੈ ਰਿਦੈ ਬਿਸੁਆਸੁ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ॥

ਤਤੁ ਗਿਆਨੁ ਤਿਸੁ ਮਨਿ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ॥ ਅੰਗ - 285

ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਫਿਲੋਸਫੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬਧੀ ਬੋਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਘੰਟਿਆਂ ਬਧੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਐਨੀ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਕਿ ਭਰੋਸਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਭਰੋਸਾ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਤੱਤ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਐਸੀ ਕਲਾ ਵਰਤੋਗੀ ਤੂੰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਪੂਜ ਬਣ ਜਾਏਗਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਆ ਕੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਤੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਮੁਖ ਦੇਵਤੇ-

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ॥

ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ॥ ਅੰਗ - 273

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ ਜੇ ਤੂੰ ਮੰਨ ਲਵੇਂ। ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਐਨਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਜੀਅ ਦਾਨ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਇਕ ਕਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਐਨਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਚਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮ ਦੇ ਛੁੱਟਣ (ਪੜਦੇ) ਕੱਟ ਕੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੱਤ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਫੇਰ ਮੰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਅੱਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ, ਆਪਣੀ ਦਇਆਲਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਸਾਡੇ ਤਰਲੇ ਸੁਣੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਤੇ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਦਿਖਾ ਕੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਛੁੱਡਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫੇਰ ਦਰਜਾ ਕਿੱਡਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹੁਣ ਦੋ ਨਾ ਰਹੇ ਇਕ ਹੋ ਗਏ।

ਕਬੀਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂ ਹੁਆ ਮੁਝ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨ ਹੂੰ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਹ ਆਪਾ ਪਰ ਕਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਤੂ॥

ਅੰਗ - 1375

ਪਤਾ ਹੀ ਉਦੋਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਇਹ ਸੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਇਹ ਬਚਨ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਕਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਭੁੱਲੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ। ਗਿਆਨੀ ਵੀ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਕਥਾਕਾਰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਵਖਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ ਤਾਂ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇ, ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ। ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਪਾ ਦੇਵੇ ਪਰ ਰਸਤੇ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਸੀਸ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰ ਲੈ। ਇਹ ਤੇਰੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜੀ ਸਮਝ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਹੈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਤਾਂ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ, ਲੇਕਿਨ ਏਸ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਦਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ 'ਮੈਂ' ਭਾਵ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈ। ਇਹ ਅਸੀਂ ਛੱਡਦੇ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥

ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥

ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥

ਅੰਗ - 1412

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥

ਅੰਗ - 1102

ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਬੂਲ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਲਓ। ਕਹਿੰਦੇ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮਾਰਨਾ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜਾ 'ਤੂੰ' ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਤਾਂ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਤੂੰ ਵੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਵੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ। ਜੇ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਕਹੀ ਜਾਏ ਕਿ ਇਹ ਕੋਠੀ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਐਡੀ ਹੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ। ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਇਹ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਫਲਾਣਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਫਲਾਣਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਫਲਾਣੀ ਧੀ ਹੈ, ਫਲਾਣਾ ਮੇਰਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੈ, ਫਲਾਣਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ, ਆਹ ਮੇਰੀ ਜਾਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਰੰਗ ਦਾ ਕਾਲਾ ਹਾਂ, ਗੋਰਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਜਿੰਨਾਂ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪੜ੍ਹ ਲੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅੰਦਰਲੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਅੰਦਰਲੇ ਨੇਤਰ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ -

ਪਾਵਕ ਸਾਗਰ ਅਥਾਹ ਲਹਿਰ ਮਹਿ ਤਾਰਹੁ ਤਾਰਨਹਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - 613

ਅਥਾਹ ਲਹਿਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਮਛੰਦਰ ਨਾਥ ਨੇ ਲੰਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਕਿਹਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹੇ ਨਾਨਕ! ਇਸ ਅ-ਤਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਤਰਿਆ ਜਾਵੇ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਅ-ਤਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਫੇਰ ਤਰਨ ਦਾ ਕੀ ਸਵਾਲ ਰਹਿ ਗਿਆ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਫੇਰ ਵੀ ਕੋਈ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਜੀਉਂਦਾ ਤਾਂ ਤਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਤਰ ਲਏਗਾ।”

ਜੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਰ ਜਾਵੇ ਕੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਤੈਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪਾਵਕ ਸਾਗਰ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਅੱਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਥਾਹ ਲਹਿਰਾਂ ਨੇ। ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮਰ ਜਾਵੇ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਾਰ ਦੇਵੇ, ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ, ਸਰੀਰ ਮਰੇ ਤੋਂ ਆਪ ਜੀਉਂਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਖਿਚ ਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਾਡਾ ਵਾਸਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਅਚੱਲ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਾਲ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਅੱਖਰ ਬੜੇ ਸੁਖਾਲੇ ਨੇ ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਗਹਿਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਸੰਗਤ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਕਬਹੂ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਇਹੁ ਪਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - 278

ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਖੱਲੇ ਗਿਰਦਾ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅੰਤਰਿ ਹੋਇ ਗਿਆਨ ਪਰਗਾਸੁ ॥

ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਕਾ ਨਹੀ ਬਿਨਾਸੁ ॥

ਅੰਗ - 278

ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਦਾ -

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ ॥

ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ ਨ ਚੂਕੈ ਫੇਰਾ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਹਥਿ ਕੁੰਜੀ ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ

ਗੁਰੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ ॥

ਅੰਗ - 124

ਚਾਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਦਇਆ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਸਾਨੂੰ ਲੰਘਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਕੱਢ ਲਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਨਾਰਾਇਣ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਅੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣੇ, ਫੇਰ ਮੰਨੇ, ਫੇਰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਦੇਖੇ ਤੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰੇ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਹ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅੱਧਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ, ਜੋ ਅਦਲੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੁਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਾਰੀ-ਮਾਰੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਔਖੇ-ਔਖੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਹੋਰ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ, ਬਹੁਤਾ ਧਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੇਇਮਾਨੀਆਂ, ਠੱਗੀਆਂ, ਚੋਰੀਆਂ, ਮਿਲਾਵਟਾਂ, ਧੋਖੇ, ਖੋਹ-ਖਿੰਝਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਐਸੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਫੇਰ ਲੇਖੇ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਸੁਖ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸੁਖ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਐਸੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਸੋਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਦੱਸ ਦੇਵੇ, ਪਾਰਸ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇੰਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵਾਂਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨੁਸਖਾ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੋਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਹਟਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪਾਰਸ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੋਨਾ ਬਣਾਵਾਂਗਾ, ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਸਪਰਸ਼ ਕਰ ਕਰ ਕੇ। ਗੱਲ ਓਸ ਨੇ ਸਮਝ ਲਈ ਪਰ ਜੋ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ।

ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਬੰਦਾ ਜੋ 100 ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਹੀਏ ਇਹ ਵਿਰਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕਹੀਏ ਉਹ ਵੀ ਵਿਰਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਲੱਖ ਵਿਚ ਇਕ ਕਹੀਏ ਉਹ ਵੀ ਵਿਰਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਇਕ ਅੱਧਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਤੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬਣੇ, ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸੁਣਦੀ ਹੈ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਨਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਭਿਆਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਨਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਐਸਾ ਨਿਰੰਤਰ ਸੁਖ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਟੁੱਟੇ, ਦੁਖ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਾ ਦੇਖੇ, ਸਦਾ ਹੀ ਸੁਖੀ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਜੋ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ 6 ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਹੀ ਜੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਲਓ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਨ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਰਸਨਾ ਜੇ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ, ਚਾਹੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੇਵਲ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਵੱਸ਼ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਸਹਿਜ ਦਾ ਜੀਵਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਖੇੜਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਤੁਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁਗਤ ਦੱਸ ਕੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਗਠੜੀ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਬੰਦਾ ਤੁਸੀਂ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ, ਦੁਖਾਂ ਦੀਆਂ ਗਠੜੀਆਂ, ਦੁਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪੋਟਲੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੁਖ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾਲ ਮਣ ਜਿੰਨਾ ਦੁਖ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਾਈ ਜਿੰਨਾ ਸੁਖ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮਣ ਜਿੰਨਾ ਦੁਖ ਨਾਲ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਤੇ ਆਰਥਿਕ ਦੁਖ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਦੁਖ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦੁਖ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਸਰੀਰਕ ਦੁਖ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਰਾਜਸੀ ਦੁਖ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਦੁਖ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਲੋਭ ਵਗੈਰਾ ਦੇ ਦੁਖ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਦਾ ਦੁਖ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਗਿਣੀ ਜਾਹ ਜਿੰਨਾ ਤੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾ ਰੱਖ ਦੇ 'ਸਗਲੇ ਦੁਖ' ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੁਖ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁਖ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗਲੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦਾ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਜੰਮਣਾ ਤੇ ਮਰਨਾ ਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਜੰਮਦਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ -

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ॥

ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ

ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ॥

ਅੰਗ - 999

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਰਬਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੰਮਦੇ ਮਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਵੱਡੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਗਲਤ ਕਰਮ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਿਭ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅੱਗੇ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਛੁਪਦੇ, ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧ੍ਰਮ ਰਾਇ॥

ਅੰਗ - 1425

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਰੂਹ ਤੜਫਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਐਸੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ -

ਓਥੇ ਹਥੁ ਨ ਅਪੜੈ ਕੁਕ ਨ ਸੁਣੀਐ ਪੁਕਾਰ॥ ਅੰਗ - 1281

ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਾਮਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਅੰਧਕਾਰ ਛਾ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਪਿਛਲਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖ ਲੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਜੇ-

ਰਸਨਾ ਗੁਣ ਗੋਪਾਲ ਨਿਧਿ ਗਾਇਣ॥

ਅੰਗ - 713

ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਜੋ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ -

ਸਾਂਤਿ ਸਹਜੁ ਰਹਸੁ ਮਨਿ ਉਪਜਿਓ

ਸਗਲੇ ਦੁਖ ਪਲਾਇਣ॥

ਅੰਗ - 713

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਖੁਲ੍ਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਤੂੰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਮੰਗ ਲੈ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ-

ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬਾ ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ॥

ਘਰਿ ਤ ਤੇਰੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ ਜਿਸੁ ਦੇਹਿ ਸੁ ਪਾਵਏ॥

ਅੰਗ - 917

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦਿੰਦਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਹਰੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਣ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਜੋ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਸੋਈ ਸੋਈ ਪਾਵਹਿ

ਸੇਵਿ ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਣ ਰਸਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - 714

ਹਰੀ ਦੇ ਜੋ ਚਰਨ ਨੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ, ਇਹ ਤੂੰ ਸੇਵਨ ਕਰ, ਇਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ। ਜਾਪ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਪੁਛ ਕਿਉਂਕਿ ਕਹਿੰਦੇ ਕੱਖ ਦੇ ਓਹਲੇ ਲੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਖਪੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਕੜੀਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲਕੜੀਆਂ ਵੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਖਪਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕੱਪੜਾ ਪੂਰਾ ਪਹਿਨ ਸਕੇ, ਨਾ ਰੋਟੀ ਚੰਗੀ ਖਾ ਸਕੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਮਕਾਨ ਪਾ ਸਕੇ, ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੱਟਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹੀਰਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਹੀਰਾ ਵਿਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਫਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਲਕੜੀਆਂ ਵੱਢਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੜਕੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੱਕੜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਲਿਆ ਕੇ। ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਬੰਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਇਕ ਗਾਹਕ ਆ ਜਾਵੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਿਆ ਦੇ ਜਾਏਗਾ। ਫਰਕ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਜੁਗਤ ਹੈ, ਲਕੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਜੁਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਵੱਡਾ ਭਾਰਾ ਖਜਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕੋਈ ਵੀ। ਬਿਨਾ ਗਾਹਕ ਤੋਂ ਜੇ ਗੁਣ ਵੇਚਿਆ ਜਾਵੇ -

ਵਿਣੁ ਗਾਹਕ ਗੁਣ ਵੇਚੀਐ

ਤਉ ਗੁਣੁ ਸਹਯੋ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - 1086

ਤਾਂ ਕਉਡੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ -

ਜੇ ਗਾਹਕ ਇਕੋ ਹੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਣ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਹੀ ਆ ਜਾਵੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਗਾਹਕ ਤੇ ਉਹ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕੀਮਤ ਦੇ ਦੇਵੇ -

**ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ
ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ .....॥**

ਅੰਗ - 918

ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

..... **ਪਾਈਐ ॥**

ਅੰਗ - 918

ਨਾਮ ਅਸੀਂ ਜਪਦੇ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਭੇਤ ਹੈ ਨਾਮ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਇਕ ਮਾਲਾ ਫੇਰਦਾ ਹੈ, ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਜਾਪ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਦੂਸਰਾ 'ਉਪਾਸੂ ਜਾਪ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਘੰਟਾ ਉਹ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਘੰਟਾ ਉਹ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਘੰਟੇ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਜੁਗਤ ਹੈ ਇਹ। ਜੁਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਮਾਲਾ ਫੇਰੀ ਇਸ ਨੇ ਓਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮਾਲਾ ਫੇਰ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਫੇਰ ਜੁਗਤ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਇਕ ਮਾਲਾ ਫੇਰੀ ਦੂਸਰੇ ਨੇ 1000 ਫੇਰ ਲਈ, ਤੀਸਰੇ ਨੇ ਓਨੇ ਚਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ 10,000,00 ਮਾਲਾ ਫੇਰ ਲਈ, ਕਿੰਨਾ ਫਰਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੀਰਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਇਹ ਜੁਗਤ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਦਾ ਤਾਂ -

ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਸੋਈ ਸੋਈ ਪਾਵਹਿ

ਸੇਵਿ ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਣ ਰਸਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - 714

ਉਹ ਰਸਾਇਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਸਾਇਣ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਸੋਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਐਡਾ ਫਲ ਹੈ ਕਿ -

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਤੇ ਛੁਟਹਿ.....॥

ਅੰਗ - 714

ਜੰਮਣ ਤੇ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਛੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭਵਜਲ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਵੀ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੋਜ-ਖੋਜ-ਖੋਜ ਕੇ ਤੱਤ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਇੱਛਾ ਜਾਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸੁਖ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਾ ਕਰੇ ਤੇ ਸਦਾ ਦਾ ਸੁਖ ਮਿਲ ਜਾਵੇ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦੁਖ ਆਵੇ ਹੀ ਨਾ ਕਦੇ। ਦੁਖ ਦੀ ਪਰੀਭਾਸ਼ਾ, ਦੁਖ ਦਾ ਅੱਖਰ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫੇਰ ਲਗਾਤਾਰ, 24 ਘੰਟੇ, ਨਿਰੰਤਰ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਯੋਗ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਿਵ ਹੋ ਜਾਹ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੈਨੂੰ ਐਸੇ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੱਸਣਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਆਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸੁਖ ਨੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਹਨ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਓ, ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਖ ਨਾ ਛੱਡਿਓ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਫੇਰ ਸਵਰਗਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਓ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸਵਰਗ ਦਾ ਜੋ ਸੁਖ ਹੈ ਉਹ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲੋਂ 100 ਗੁਣਾਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਗੰਧਰਵ ਲੋਕ’ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਤੋਂ 100 ਗੁਣਾਂ ਜਿਆਦਾ ਸੁਖ ਹੈ ‘ਦੇਵ ਗੰਧਰਵ’ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 100 ਨਾਲ ਗੁਣਾਂ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਇੰਦਰਲੋਕ ਦਾ ਦਸ ਅਰਬ ਗੁਣਾਂ ਜਿਆਦਾ ਸੁਖ ਹੈ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲੋਂ ਫੇਰ ਪ੍ਰਜਾਪਤ ਲੋਕ, ਕਰਮਦੇਵ ਲੋਕ ਹੈ, ਅਜਾਨਦੇਵ ਲੋਕ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ, ਸ਼ਿਵਲੋਕ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਹੈ। ਬੈਕੁੰਠਧਾਮ ਦਾ ਜੋ ਸੁਖ ਹੈ ਉਹ ਖਰਬ ਗੁਣਾ ਖਰਬ ਗੁਣਾਂ ਖਰਬ ਗੁਣਾ ਨਾਲ ਕਰ ਲਇਓ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ। ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਜੋ ਸੁਖ ਹੈ ਬੈਕੁੰਠ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕਾਈ ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਬੂੰਦ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਸੁਖ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਇਕਾਈ ਮੰਨ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਇਕ ਬੂੰਦ ਸੁਖ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਣ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਬੂੰਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਜਿੱਡਾ ਦੱਸਣ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜਿਆਦਾ ਯਾਨੀ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ‘ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ’ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅੱਜ ਜੋ ਬਚਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਸੀਂ ਹਰ ਵਾਰ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਸੁਣਦੀ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ। ਲੇਕਿਨ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਏਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣੇ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ, ਸੁਣਨ ਦਾ ਫਰਕ ਮੈਂ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਨਾਲ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇਥੇ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਡਹੇੜੀ ਦੇ ਏਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਸੀਂ ਮੁੜੋਗੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕੁਦਰਤ ਐਸੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਪੌਂਡਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਗੇ ਪਏ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਸੁਣਦੀਸਾਰ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ। ਅਸੀਂ ਕਹਿਣਾ ਹੁਣੇ ਜਾਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅੰਦਰ ਤਨ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਗੱਲ। ਉਹ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਸੁਣਨ ਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 4 ਪਉੜੀਆਂ ‘ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ’ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਐਸਾ ਸੁਣਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੰਨ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦਸ਼ਮਲਵ ਲਗ ਗਿਆ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੂਤਕ ਹੈ। 'ਦਿਬ ਕੰਨ' ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਣਨੀ ਹੈ ਉਹ ਬੰਦ ਪਏ ਨੇ, 'ਦਿਬ ਨੇਤਰ' ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਦਿਬ ਰਸਨਾ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ, ਦਿਬ ਨਾਸਕਾ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ, ਦਿਬ ਸਪਰਸ਼ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ, ਕਿਥੋਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਡੇ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ ਅਜੇ, ਸਾਡੇ ਐਸੇ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਸਤੇ ਚੱਲ ਪਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬੜਾ ਕੂੜ ਕਬਾੜ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਅਭਿਮਾਨ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਜਿਆਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਿਗ੍ਹਾ ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਕਿਧਰੇ ਚੌਧਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਿਗ੍ਹਾ ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ, ਇਹ ਗੰਦਗੀ ਹੈ ਦਿਮਾਗ ਦੀ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਇਹ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਹੈ ਅਣਜਾਣਪੁਣਾ। ਸੋ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅਸਲੀ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੁਣਨ ਦੀ, ਨਹੀਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦਾ। ਇਕੋ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਕੋਈ ਬਹੁਤੇ ਗਹਿਰੇ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬੇਅੰਤ ਚਿਰ ਦੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਭਾਵ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਜੇ ਭਾਵ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਈਏ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸੁਖ ਹੀ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਢੰਗ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸੇ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਐਸੀ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ 'ਮੰਨੈ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੇ 'ਮੰਨੈ' ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ -

ਮੰਨੈ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥

ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ॥

ਅੰਗ - 3

ਇਕ ਅੱਧਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ -

ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਸੇਵਕੁ ਹੋਰਿ ਸਗਲੇ ਬਿਉਹਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 495

ਸੰਸਾਰ ਵਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਅਣਸੁਣੀ ਕਰਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੁਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਚਿਤਵਉ ਤੁਮਰੀ ਓਰਿ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲੋਚਾ ਹੈ ਬੜੀ ਜਬਰਦਸਤ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇਵੇ, ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ, ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਲੋਚਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨ ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣਨ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਤੇ ਐਸੀ ਸੋਝੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਸ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਲੋਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ -

ਜਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਦਰਸ ਪਿਆਸਾ॥

ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਸਾ॥

ਅੰਗ - 266

ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਦਾ ਜੋ ਪਰਮ ਮਨੋਰਥ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ। ਜੋ ਪਰਮ ਮਨੋਰਥ ਹੈ - 83,99, 999 (ਤਰਾਸੀ ਲੱਖ ਨੜਿਨਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਂ ਸੌਂ ਨੜਿਨਵੇਂ) ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਘੁੰਮਦਾ-ਘੁੰਮਦਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ॥

ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ॥

ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ॥ ਅੰਗ - 176

ਉਹ ਇਸ ਦੇਹ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਹੱਥ ਆਈ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਬਹੁਤੇ ਜੁਗ ਹਾਰਿਓ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਲਹੀ॥

ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀ॥

ਅੰਗ - 631

ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਵਰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜੋ ਮੰਤਵ ਹੈ ਉਹ ਖਾਓ ਪੀਓ ਮੌਜ ਕਰੋ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭੀਖ ਮੰਗਣੀ ਉਧਾਰ ਲੈਣਾ ਤੇ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਧਨ ਜੋੜਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੰਮ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਰਦੇ ਆਏ ਨੇ ਓਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਕਰ ਲਈ, ਬੱਚੇ ਪਾਲ ਲਏ, ਫੇਰ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਇਆ ਸੀ ਉਹ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਥੋਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਵਰਤੇਗੀ। ਐਸੇ ਜੋ ਲਾਪਰਵਾਹ, ਬੇਪਰਵਾਹ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਮਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭੋਗ ਨੇ। ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਨੇ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਦੇਖੀ ਜਾਣਾ, ਬੁਢਾਪਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਬੈਠਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਭੋਗ-ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਣੇ ਸੁਣੀ ਜਾਣੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਵੱਲ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿਣਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਤੀਸਰੇ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅੰਦਰ ਵੈਰਾਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਮਨੋ, ਤਨੋ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਚੱਕਰ ਲੱਗ ਜਾਵੇ -

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ॥

ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ॥

ਅੰਗ - 999

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਦਾ ਚੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਖਰਬ ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੇਰਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰੋੜ ਖਰਬ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ, ਸੰਸਾਰ ਬਣਿਆ-

**ਥਿਤਿ ਵਾਰੁ ਨ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨ ਕੋਈ॥
ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ॥**

ਅੰਗ - 4

ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਗੋੜੇ ਖਾਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ। ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਰੁਚੀ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਐਨਾ ਗਿਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਸੱਪ ਦਾ ਧਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਿਰਤੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਬਣਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੇ, ਈਰਖਾ ਕਰਦੇ, ਦੁਖ ਦਿੰਦੇ ਦਾ ਜਨਮ ਲੰਘ ਜਾਵੇ ਤਾਂ -

ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਤ੍ਰਿਗਦ ਜੋਨਿ ਕਿਰਮਾਇ॥ ਅੰਗ - 279

ਕੁੱਝਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਕੀੜੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਅਭਿਮਾਨੀ ਆਦਮੀ ਹੈ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਉਸ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੁਝ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਿਸ ਕੈ ਅੰਤਰਿ ਰਾਜ ਅਭਿਮਾਨੁ॥

ਸੋ ਨਰਕਪਾਤੀ .....॥

ਅੰਗ - 278

ਉਸ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੀ ਗਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਰਕ ਤਾਂ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ -

..... ਹੋਵਤ ਸੁਆਨੁ॥

ਅੰਗ - 278

ਕੁੱਤਾ ਬਣ ਕੇ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਹਿਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਕੀ ਹੈ? ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਕਿਥੋਂ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ 'ਰਹਿਰਾਸ' ਦੇ ਅੰਦਰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆਂ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੇ ਨ ਕਾਮ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥

ਅੰਗ - 12

ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤੇ ਤੂੰ ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਫਜੂਲ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਨਾਲੇ ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੂੰ ਦੁਖ ਤੇ ਸੁਖ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਅਸਲੀ ਕੰਮ ਤੇਰਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਪਰ ਏਸ ਰਸਤੇ ਤਾਂ ਪਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਪਤਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਿਥੇ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਇਕ ਮੱਧਮ ਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੇ ਖਿਆਲ ਵਾਲੇ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸੇ ਭਾਵ ਆਉਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਗਿਆਸੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਚੌਥੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਇਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥

ਅੰਗ - 749

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭੁਲੇ-ਭਟਕੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇਣ, ਦੱਸ ਪਾ ਦੇਣ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? ਤਰੀਕਾ ਦੱਸ ਦੇਣ, ਇਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ

ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥

ਅੰਗ - 749

ਦੱਸਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਨੁਕਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਉਪਕਾਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਮੂੜ ਹੈ -

ਕਬਹੂ ਜੀਅੜਾ ਉਭਿ ਚੜਤੁ ਹੈ ਕਬਹੂ ਜਾਇ ਪਇਆਲੇ॥

ਲੋਭੀ ਜੀਅੜਾ ਥਿਰੁ ਨ ਰਹਤੁ ਹੈ ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾ ਭਾਲੇ॥

ਅੰਗ - 876

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲਾ ਦੇਣਾ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਕਿ ਇਹ ਚਲਦਾ ਵੀ ਰਹੇ, ਰਸਤੇ ਦੇ ਉਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾ ਕਰੇ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਸੰਗਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ, ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਬਣਾ ਦੇਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਆਤਮਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸੰਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜਾਰ ਕੇ ਫੇਰ ਰਸਤਾ ਦੱਸਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਸਾਡਾ ਪਰਮ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋਚਾ ਲੱਗ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਿਆ ਹੈ-ਕਿੱਡੀ ਲੋਚਾ ਹੈ ਕਿ -

ਕੋਈ ਜਨੁ ਹਰਿ ਸਿਉ ਦੇਵੈ ਜੋਰਿ॥ ਅੰਗ - 701

ਕੋਈ ਹੈ ਐਸਾ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਵੇ।

**ਚਰਨ ਗਹਉ ਬਕਉ ਸੁਭ ਰਸਨਾ
ਦੀਜਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਅਕੋਰਿ॥**

ਅੰਗ - 701

ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਵਾਂ, ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਜੋ ਵੀ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਸਮੇਤ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦੇਵਾਂ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਦੇਵੇ, ਮਿਲਾ ਦੇਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਅਭੈ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾ ਦੇਵੇ, ਅਮਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਲੋਚਾ ਹੈ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਤੇ ਅਸੂਲ ਐਸਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਥਾਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਲੱਭਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਨੇਰਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਨਾ ਉਹ ਬਿਜਲੀਆਂ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਸੂਰਜ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਚੰਦਰਮਾ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ - ਇਕ ਦੋ ਚੰਦਰਮਾ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਵੀ ਜੇ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਤਾਂ -

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ॥

ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ॥

ਅੰਗ - 463

ਉਹ ਹਨੇਰਾ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦੇਵੇ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ? ਕੀ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? ਰਹਿੰਦਾ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਬੰਦਾ ਆਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ ਤੇ ਇਹੀ ਕਹੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਫਲਾਣਾ ਬੰਦਾ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਜੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਵੇ ਤੇ ਕਹੇ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੈਕਟਰ 1, 2, 3, 4 ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ, ਸਾਰੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ -

ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ ਜਾਈ॥

ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ ਤੋਹੀ ਸੰਗਿ ਸਮਾਈ॥

ਅੰਗ - 684

ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦਸ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੂੰ ਆਪਾ ਨਹੀਂ ਚੀਨਦਾ ਓਨੀ ਦੇਕ ਤੱਕ ਜੋ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭਰਮ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਹ ਮਿਟਣੇ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਵੱਲ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ 14 ਖਰਬ ਸੈਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਇੰਟਾਂ ਲੱਗ ਕੇ ਮਕਾਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 14 ਖਰਬ ਸੈਲ ਲੱਗ ਕੇ ਇਹ ਸਰੀਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ 72 ਕਰੋੜ, 72 ਲੱਖ, 72 ਹਜ਼ਾਰ, 201 ਰਕਤ ਨਾੜੀਆਂ (blood channels) ਯੋਗੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਗਿਣੀਆਂ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 20 ਨਾੜੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 3 ਖਾਸ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਕ ਦਾ ਨਾ 'ਇੜਾ' ਹੈ, ਦੂਸਰੀ ਦਾ ਪਿੰਗਲਾ, ਤੀਸਰੀ ਦਾ ਨਾਮ 'ਸੁਖਮਨਾ' ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਭ ਲਵਾਂਗੇ ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰ ਗੜ ਅੰਦਰਿ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ॥

ਅੰਗ - 1033

ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾ ਦਿੱਤੀ -

ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ

ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ॥

ਅੰਗ - 1033

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਜੋ ਕਾਇਆ ਨਗਰ ਹੈ ਇਸ ਨਗਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੱਚਾ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਵਸਦਾ ਓਸ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਗਗਨੰਦਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ 'ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ'। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਅਕਾਸ਼-ਮੰਡਲ' ਸਾਡੇ ਕਿਥੇ ਕੁ ਹੋਇਆ? ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਅਸੀਂ ਲੱਭਣਾ ਹੈ? ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਮਲ ਹੈ ਥਾਂ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਓਸ ਥਾਂ ਤੇ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਪੇ ਹੀ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਰੱਬ ਦਾ ਜੋ ਕਿਲਾ ਹੈ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪਣਾ ਮੰਦਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ ॥

ਅੰਗ - 1033

ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਹੋਰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਏਸ ਕਿਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਸਰੀਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - 954

ਨੌਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨੇ, ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ, ਅੱਖਾਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੀਆਂ। ਅੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਪਰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀਆਂ। ਖਿਆਲੀ, ਕਲਪਤ ਨੇ ਉਹ। ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਦਿਬ ਨੇਤਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਨ ਨੇ ਇਕ ਅੰਦਰ ਨੇ 'ਦਿਬ ਕੰਨ' ਇਕ ਬਾਹਰ ਨੇ। ਇਕ ਅੰਦਰਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਬਾਹਰਲੇ ਰੌਲੇ ਗੋਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਨੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਸਕਾ ਇਕ ਬਾਹਰੋਂ ਸੁਗੰਧੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਐਨੀ ਸੁਗੰਧੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪੇ ਹੀ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਰਸਨਾ ਬਾਹਰੋਂ ਸਵਾਦ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਵਾਦ ਹੈ ਜੋ 'ਦਿਬ-ਰਸਨਾ' ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸਪਰਸ਼ ਬਾਹਰੋਂ ਜੋ ਭੋਗ ਭੋਗਦੀ ਹੈ ਇਕ 'ਦਿਬ-ਸਪਰਸ਼' ਐਸੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਝਰਨਾਹਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ..... ॥

ਅੰਗ - 954

ਇਹ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜਿਆਂ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜੇ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨੇ। ਅੰਦਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜਿਆਂ ਦਾ ਏਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਗਿਆਤ ਅਣਜਾਣੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ। ਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਖ ਦਰਵਾਜਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਵਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

..... **ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥ ਅੰਗ - 954**

ਉਹ ਦਸਵੇਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਐਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ -

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ..... ॥ ਅੰਗ - 954

‘ਬਜਰ ਕਪਾਟ’ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਉਹ ਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨੇ -

..... **ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥ ਅੰਗ - 954**

ਜੇ ਗੁਰੂ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਦੇ। ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਨਿਗੁਰਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂ। ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਜੋਰ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਨਿਗੁਰਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਗਤੀ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਹੋਏਗੀ -

ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੁ ਗੀਣਸ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ ॥

ਕੁਕਰਹ ਸੁਕਰਹ ਗਰਧਭਹ ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ ॥

ਅੰਗ - 1356

ਕੁੱਤਿਆਂ ਬਿਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੂਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇਂਗਾ। ਅੱਗੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਇਕ ਅਣਗੌਲੀ ਬਾਤ ਮੰਨ ਲਿਆ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਰਵਾਜਾ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ। ਇਹੀ ਚਾਬੀ ਹੈ -

ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ ॥

ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ ॥

ਅੰਗ - 205

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾਲ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦਰਵਾਜਾ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਦਾ -

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ॥

ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ ਨ ਚੁਕੈ ਫੇਰਾ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਹਥਿ ਕੁੰਜੀ ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ

ਗੁਰੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥

ਅੰਗ - 124

ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਹੋਣ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ॥

ਆਪੇ ਲੇਵੈ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ ਜਾਣੈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ॥

ਭੀਤਰਿ ਕੋਟ ਗੁਫਾ ਘਰ ਜਾਈ॥

ਨਉ ਘਰ ਥਾਪੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ॥

ਅੰਗ - 1033

ਜਿਸ ਵਕਤ ਨੌ ਘਰਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਸਵੇਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ -

ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਲੇਖੁ ਅਪਾਰੀ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਦਾ॥

ਅੰਗ - 1033

ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਆਪੇ ਹੀ ਬੰਦਾ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਰਦਾ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਓਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਜਲਵਾ ਨਹੀਂ ਵਜਦਾ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸਲੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ-

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ॥

ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੇਰਾਨੁ॥

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤ੍ਰ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ॥

ਸੁਖਮਨ ਕੈ ਘਰਿ ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ॥

ਅਕਥ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇ॥

ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ ਇਹੁ ਮਨ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਇ॥

ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ॥

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ॥

ਅੰਗ - 1291

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਇਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ? ਇਸ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਨਾਲ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਲੱਭ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਬਾਹਰਿ ਦੂਢਨ ਤੇ ਛੂਟਿ ਪਰੇ

ਗੁਰਿ ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ ਦਿਖਾਇਆ ਥਾ ॥

ਅੰਗ - 1002

ਸੋ ਇਹ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਸੋ ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ

ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ ਤੋਂ 'ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ' ਜਿਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਕੋਈ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ, ਭਗਤੀ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀ। ਇਕੋ ਹੀ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨਤਾ ਸਹਿਤ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨਤਾ ਸਹਿਤ ਹੀ ਕਾਰਜ ਚਲਦਾ ਰਹੇ, ਇਹ ਇਕ ਲੋਚਾ ਸੀ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਲੋਚਾ ਸੀ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ, ਮਨ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰੀ, ਅਭਿਮਾਨ ਛੱਡਿਆ। ਖੁਦ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਖੁਦ ਬਰਤਨ ਮਾਂਜਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹੇਂ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸੇਵਕ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਇਛਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਘਨ ਜੋ ਸਨ ਚਾਹੇ ਉਹ ਘਰ ਦੇ ਉਤੇ ਚਾਹੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਉਤੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਉਤੇ, ਆਰਥਿਕ ਸਨ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਨ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲੀ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ। ਉਥੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋ ਕੇ ਇੰਜਨੀਅਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਚੱਲੇ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣਾ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇਕੋ ਇਕ ਰਾਹ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੁਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲਿਆ।

ਉਥੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਚੱਲੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਜੋ ਕਰਮ ਨੇ ਉਹ ਮਿਟ ਸਕਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਟ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਮੀ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਭੋਗਣਾ ਇਸ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਭੁਗਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀਂ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ ॥

ਇਹ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਚਲਦੀ-ਚਲਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬ ਛਪ ਜਾਂਦੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਆਏ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਰਮ ਜੋੜਦੇ ਨੇ, ਕੁਝ ਕੱਟਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਇਕ ਬੜਾ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਗੋਰਖ ਧੰਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਨੇਕ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਫੇਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਬਦ ਆਦਮੀ ਹੈ-ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਿਲਾਵਟਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧੋਖੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਠੱਗੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਪਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਛਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਅਵਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸੂਝਵਾਨ ਦਿਮਾਗ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਤਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਿਥਿਆਵਾਦ ਹੈ ਇਹ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਐਸਾ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਚੰਗੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਥੱਲੇ ਦਬਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਾੜਾ ਆਦਮੀ ਕਿਉਂ ਉਠਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਐਸਾ ਮਤ ਹੈ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ, ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਬੁੱਧੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ। ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮੰਦੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਕਰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਮਾੜੇ ਤਾਂ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਚਹਿਰੀ ਜਾਂ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕਰੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਓਸੇ ਜਨਮ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜੋ ਇਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸੇ ਜਨਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸੌ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਜੁਗ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਦੁਆਪਰ ਜੁਗ 8,64000 ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪੂਰੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਤੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਭੁਗਤਿਆ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਐਸੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਜਨਮ-ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਬਾਕੀ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਨਦੀ ਚਲਦੀ ਹੈ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਬਣ ਬਣ ਕੇ ਰੇਤਾ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਉਹ। ਉਥੋਂ ਲਿਜਾ ਕੇ ਚਾਰ ਮੀਲ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਉਥੋਂ ਫੇਰ ਕਿਤੇ 10 ਗਜ਼ ਤੇ ਜਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹੀ ਹਿਸਾਬ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਹੈ—

ਜੁੜਿ ਜੁੜਿ ਵਿਛੜੇ ਵਿਛੜਿ ਜੁੜੇ ॥ ਅੰਗ - 1238

ਕਹਿੰਦੇ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਵਿਛੜ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਵਿਛੜ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਫੇਰ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਰੇਤਾ ਉਥੋਂ ਚੁਕਿਆ ਅੱਗੇ ਮਿਲਾ ਦਿਤਾ ਪਿਛਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਮਿਲਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰੀ, ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਖਸਮ ਕੇ ਕਉਣੁ ਕੀਮਤਿ ਪਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - 1193

ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਐਨਾ ਕੁ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਠੀਕ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੌ-ਸੌ ਜਨਮ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰਾਜ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੇ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਕਰਿਆ ਸੀ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੇ ਰਾਜਨ! ਤੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪੁੱਤਰ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਬੱਚੇ ਯਤੀਮ ਹੋ ਗਏ, ਰਾਜ ਹੱਥੋਂ ਖੁਸ ਗਿਆ, ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਆਏ ਹਾਂ।

ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਠੀਕ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ! ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਇਕ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਵੀਰ-ਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ ਲੇਕਿਨ ਭਗਵਾਨ! ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸ਼ੰਕਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕੁਕਰਮ ਤਾਂ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਉਂ ਮਿਲ ਗਈ? ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ?”

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਐਸੀ ਬਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਪੂਰਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਰਮ ਪੂਰੇ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਅਧੂਰਾਪਣ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ। ਹੁਕਮ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬੁੱਝ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨਿਬੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਸੌ ਜਨਮ ਤਕ ਦੇਖ ਲਿਆ ਪਰ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਕਰਮ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਾਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਿਤੀ, ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਦੇਖ 107ਵਾਂ ਜਨਮ।”

ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦਾ। ਮਾਸ ਖਾਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਸ ਮਿਲਿਆ ਨਾ, ਬਾਵਰਚੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸੌ ਹੰਸਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲੇ ਨੇ ਆਪਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬਣਾ ਲਈਏ। ਕਹਿੰਦਾ ਬਣਾ ਲਓ। ਉਹ ਸੁਆਦ ਲੱਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਬਣਾਓ। ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਸਵਾਦ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ 10 ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ 100 ਬੱਚਾ ਹੰਸਾਂ ਦਾ ਖਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੰਸਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਮਾਨ-ਸਰੋਵਰ ਤੋਂ। ਮੌਸਮ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਹ ਦੋ ਤਿੰਨ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਸਾਰਸ ਨੂੰ ਤੇ ਇਕ ਹੰਸ ਨੂੰ। ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੋਹ ਬਹੁਤ ਰਖਦੇ ਨੇ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਉਡਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਦੂਸਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਹ ਹੈ ਇਹ ਬਾਂਦਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੱਚਾ ਬਾਂਦਰੀ ਛੱਡਦੀ ਨਹੀਂ, ਨਾਲ ਹੀ ਲਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੂਸਰਾ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਿੰਜਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਪੰਛੀ ਸੀ ਘਬਰਾ ਗਏ ਤੇ ਰਾਜ-ਮਹੱਲਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿਤੇ।

ਸਾਰੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਹਾਂ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਹ ਵੀ ਦੇਖ ਲੈ।”

ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ 104 ਜਨਮ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਬੱਚਾ ਹੈ ਦੂਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਟਿੱਡਾ ਫੜ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਫੜ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੱਚੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਪਤੰਗ ਉਡਾਈਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਥੇ ਉਡਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ, ਛਾਲ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧਾਗਾ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਛੁਟ ਕੇ ਉਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਕੱਚਾ ਧਾਗਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਸੂਲ ਤੋੜੀ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੀਂ ਸਾਰ-ਪਾਰ ਕੱਢ ਦਿਤੀ, ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਤੇ ਤੜਫ ਕੇ ਉਹ ਟਿੱਡਾ ਮਰ ਗਿਆ।

ਦੋਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ?

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੁਣ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਦੇਖ ਤੂੰ ਸੌ ਬੱਚਾ ਖਾਧਾ ਸੀ ਤੇ ਤੇਰਾ ਸੌ ਬੱਚਾ ਮਰਨਾ ਸੀ ਤੇ ਤੂੰ ਅੱਖਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਤੇਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਐਨਾ ਸਮਾਂ ਕਿਉਂ ਲਾਇਆ 107 ਜਨਮ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਮਿਲੀ?”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਐਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਪ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨਿਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਸੀ ਇਹ ਵੀ ਸਭ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਸੀ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਚੱਕਰੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣ, ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਤੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ ਕੇ ਜਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਚੱਕਰ ਉਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘੁੰਮ-ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਜੀਵ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਫਲ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਏਸ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਦੇਰ ਲੱਗੀ ਕਿ ਤੇਰੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਬਹੁਤੇ ਸੀ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ, ਸੌ ਹੁਣ ਵਾਰੀ ਆਈ ਹੈ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ। ਨੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਤੇਰੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸੌ ਦੇ ਸੌ ਮਰ ਗਏ।

ਸੌ ਇਕ ਦੋ ਐਸੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਥੇ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸੌ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ-

ਬੜੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਆਈਆਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ -

ਲੇਖੁ ਨ ਮਿਟਈ ਹੇ ਸਖੀ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰਿ॥

ਅੰਗ - 937

ਦਰਗਾਹ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੈ, ਨਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਨਾ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਹੈ, ਨਾ ਧਰਮਰਾਜ ਹੈ, ਨਾ ਬਿਧਿ-ਮਾਤਾ ਜਿਹੜੀ ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਧਿ-ਮਾਤਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੱਥੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਲਮ ਲਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੀ ਕੁਝ, ਕਲਮ ਆਪ ਹੀ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੈਸੀ ਕਲਮ ਵੁੜੀ ਹੈ ਮਸਤਕਿ ਤੈਸੀ ਜੀਅੜੇ ਪਾਸਿ॥

ਅੰਗ - 74

ਉਹ ਜੀਵ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੜੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕਰਮ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ -

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ॥

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਾਨਕ ਭਏ ਨਿਹਾਲ॥

ਅੰਗ - 275

ਦਇਆਲੂ ਸੁਭਾਅ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਏਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਦਇਆਲਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੀਵ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈਆਂ-ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧੂ-ਸੰਤ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਕ ਨਿਯਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕੰਮ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜੇ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਅਸੀਂ ਜਮਰੌਦ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਮੁਲਖਈਏ ਦਾ ਐਨਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਤੇ ਦੋ ਲੱਖ ਬੰਦਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਜਮਰੌਦ ਫਤਹਿ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ 3 ਲੱਖ ਲੁਟੇਰਾ ਹੋਰ ਚੱਲ ਪੈਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਅਜੇ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਹੈ, ਐਨੀ ਫੌਜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿ ਐਡੀ ਯਲਗਾਰ ਦਾ ਅਸੀਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕੀਏ, ਮੁੜ ਕੇ ਓਹੀ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ, ਓਹੀ ਬੇਚੈਨੀ, ਓਹੀ ਬੱਚੀਆਂ ਫੜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਲੁੱਟਾਂ-ਮਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਸਤਿ ਟੁੱਟਣਗੇ, ਕੁਹਰਾਮ ਮਚੇਗਾ। ਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਏਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ।

ਆਪ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਸਨ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਸੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਬੜਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੀ। ਸੋ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਤੋਲ ਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਉਪਕਾਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ॥

ਅੰਗ - 273

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਰਿਆ ਅਟਕ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੇ ਤੂੰ ਰਾਹ ਦੇ-ਦੇ, ਖੜ੍ਹ ਜਾਹ ਜਿੱਥੇ ਹੈਂ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਵਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਾਣੀ ਕਦੇ ਰੁਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਕ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਨਿਕਾਸੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਚਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਥੋਂ-ਜਿਥੋਂ ਪਾਣੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਸੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਰਫਾਂ ਪਿਘਲ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਪਿਘਲਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਣ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਦੀਆਂ-ਨਾਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਨਦੀ ਨਾਲੇ ਉਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਣ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਫੌਜ ਨੂੰ ਲੰਘਣ ਜੋਗਾ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪਾਣੀ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਉਤਰ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਹ ਇਕ ਐਸਾ ਕਾਰਜ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਉਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ-ਜਿਥੋਂ ਪਾਣੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੋ ਘੰਟੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਫੌਜ ਲੰਘਾ ਦਿਤੀ। ਫੌਜ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ। ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਆਫਤ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਉਹ ਟਲ ਗਈ। ਉਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ।

ਸੋ ਓਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸਹਿਜੇ ਨਹੀਂ ਟਲਿਆ ਕਰਦੀ ਪਰ ਇਹ Veto power (ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ) ਹੈ ਗੁਰੂ ਕੋਲ veto power ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋਏ ਹੋਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਸਿਸਟਮ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਸਟਮ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਔਲਾਦ ਹੋ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਸੁਲੇਮਾਨ ਪ੍ਰੇਤ ਦੀ ਸਾਖੀ ਹੈ ਬੜੀ ਲੰਮੀ। ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ। ਉਸ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ, 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੋਟਾ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਨਕਾਰਾ (unfit) ਹੋ ਗਈ। ਇਧਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਪ੍ਰੇਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰੋ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਿਜਾਤ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਬਣ ਕੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਦੋ ਪਰਿਵਾਰ ਆਏ। ਇਕ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ। ਉਸ ਦੇ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਐਨੇ ਪੈਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਦੂਸਰਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਸੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਇਸ ਦੇ ਚਲਿਆ ਜਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਤਾਂ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਤਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ, ਕਿਧਰੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਗਲਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਰੂਹ ਨੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਿਆ ਤੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸਿਸਟਮ ਅੰਦਰਲਾ ਸਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਦੇ। ਹਰ ਥਾਂ ਵਰਤਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕੀਏ ਕੁਕਾਜਾ॥

ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਆਵਤ ਲਾਜਾ॥ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਪਾ: ੧੦

ਸਿੱਧਾਂ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਏਸ ਕਰਕੇ ਗਏ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਨਾ ਦਿਖਾਓ। ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਪਰ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਵੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤੀ। ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਇਕ ਬੀਬੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੰਗਦੀ ਇਕ ਸੀ ਸੱਤ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਗੁਰੂ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਆਦਮ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗਦਾ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਠਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸਾਧੂਆਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਅਉਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੰਭਾਲ ਲਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕੰਮ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਨਾ ਸੰਭਾਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਉਹ ਅਉਸਰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਬਚਨ ਕਰੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੁਝ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ। ਅਖੀਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਲੜਕਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਲੜਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੇਹੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਇਕ 90 ਸਾਲ ਦਾ ਪਠਾਣ ਆਇਆ, ਬੜੀ ਅਧੀਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਤੇ ਆਪ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਉਹ ਅਉਸਰ ਆ ਗਿਆ ਬਚਨ ਕਰਨ ਦਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਬਾਬਾ! ਕਿੰਨੇ ਵਿਆਹ ਨੇ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਪੰਜ ਨੇ। ਦੋ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈਆਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੁਣ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਜਾਹ, ਫੇਰ 70 ਸਾਲ ਵਾਲੀ ਦੇ ਹੀ ਲੜਕਾ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਸੋ ਉਹ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਸਧਾਰਨ ਜਾ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਸੌਦਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਜੀ ਮੇਰਾ ਆਹ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮੇਰਾ ਆਹ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸੇਵਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਲਹਿਰ ਉਠ ਖੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਹ ਤੇਰਾ ਇਹ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਉਹ ਦਇਆਲਤਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਿਸਟਮ ਐਸਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਹੀ ਕਿ ਉਹ ਮੌਕਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੌਕਾ ਆਏ ਤੋਂ ਉਹ ਬਾਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਮ ਟਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ veto power ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿਤੇ ਨੇ।

ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੜੇ ਭਾਰੇ ਵਿਘਨ ਸਨ ਉਹ ਵਿਘਨ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ। ਤੀਸਰਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀਆਂ ਔਖਿਆਈਆਂ ਸੀ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ।

ਸੋ ਪਾਠ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾ ਮਨ ਏਸ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕਾਰਜ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਵਸਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। 24 ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਂਭਦਾ ਕੋਈ ਕੋਈ ਹੈ ਆਉਂਦਾ ਸਭ ਪਾਸ ਹੈ।

ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਐਸੇ ਹੀ ਬਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੇਵਕ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਮੈਂ 24 ਘੰਟੇ ਹੀ ਮੰਗੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗਾਗਰ ਰੱਖ ਲਈ ਸਾਮ੍ਹਣੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲੋਹੇ ਦੀ, ਕਹਿੰਦਾ ਸੋਨੇ ਦੀ ਬਣ ਜਾਹ.....। ਬਾਰਾਂ ਘੰਟੇ ਕਹੀ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੰਤ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਨੇ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੌਂ ਗਏ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨੀਂਦ ਆਉਣ ਲਗ ਗਈ। ਬੜੀ ਵਾਰੀ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਪੈ ਜਾਵਾਂ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਗਲਤ ਕੰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਲਗ ਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਸੌਂ ਗਏ, ਇਹ ਇਹੀ ਕਹੀ ਗਿਆ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੀ ਹੋ ਜਾਹ। ਅੰਦਰ ਖਿਆਲ ਚਲ ਪਏ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਐਉਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਏ। ਅਖੀਰ ਛਿੱਥਾ ਪੈ ਗਿਆ ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਉਠ ਖੜ੍ਹੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਏ ਆਪਣੇ ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਬੈਠਾ ਕਹੀ ਜਾਵੇ। ਅਖੀਰ 23 ਘੰਟੇ ਲੰਘ ਗਏ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਵਸਰ ਆ ਜਾਂਦਾ 24 ਘੰਟੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖ! ਜੇ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਣ ਜਾਹ ਸੋਨੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਹੋ ਜਾਹ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਬਣ ਗਈ। ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਸੀ ਓਸ ਵੇਲੇ। ਸਭ ਦੇ ਕੋਲ ਇਹ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਆਹ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਹੈ, ਇਹ ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲੋਗੇ, ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਚਲਣਾ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇੱਛਾ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਔਖਿਆਈ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਰੜਾਈਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਕਰੜਾਈਆਂ ਤੇ ਔਖਿਆਈਆਂ ਜਾਂ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਲੰਘ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਝਟਕਾ ਦੇ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸੋ ਇਥੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ 48 ਘੰਟੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਠ ਚੱਲਿਆ ਹੈ। ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਸੋਝੀ ਏਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਬੜੀ ਅੱਛੀ ਹੈ, ਮਦਰਾ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਚਲਦਾ ਰਹੇ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਮਿਤ ਵੀ ਕੱਢਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਇਹ ਆਪ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਬਹੁਤ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਇਕੁ ਰਾਮੁ ਪਗਾਇਆ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਸੁਭਾਗ ਬਣਿਆ, ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਹੋਇਆ, ਆਪ ਨੇ ਸੁਣਿਆ। ਇਕ ਉਦਮ ਸੀ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਚਿਤ ਆਵੇ, ਸੁਰਤੀ ਓਸ ਨਾਲ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮ ਆਇਆ, ਕਿ ਜੋ ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਨਾਥ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਭੁੱਲ ਨਾ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ -

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਰਤੇ ਕੀਆ ਬਾਤਾ

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਣਾ ਸੁ ਕਰਿ ਰਹਿਆ ॥

ਅੰਗ - 469

ਸੋ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਜੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਭੁਲਿਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਹ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜੀਉ ਰਿਹਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਰੂਹਾਨੀ ਮੰਡਲ ਹੈ ਉਸ ਪਾਸਿਓਂ ਉਹ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਜੀਵਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਨਾ ਕਰਦੇ -

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਗਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ ॥

ਅੰਗ - 253

ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਨੇ। ਅਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ, ਕੁਲੀਨ ਹੈ, ਚਤੁਰ ਹੈ। ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਵੀ ਹੈ। ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੂੰਹ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਆਪ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਫੇਰ ਧਨ ਐਨਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਹ ਇਕ ਜੀਵਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲੋਚਦੀ ਹੈ। ਧਨ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਚਦੇ ਨੇ, ਚਤੁਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਚਦੇ ਨੇ, ਗਿਆਨ ਵੀ ਲੋਚਦੇ ਨੇ, ਸੁੰਦਰ ਹੋਣਾ ਵੀ ਲੋਚਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨੇ, ਉੱਚਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਲੋਚਦੇ ਨੇ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਏਸ ਚੀਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਦੌੜੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਬੜੇ ਔਖੇ ਔਖੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ, ਧਰਤੀ ਅੰਦਰ ਖਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਖਤਰਨਾਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਹੋ ਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਸੁੰਦਰ ਵੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ, ਚਤੁਰ ਵੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਕੁਲੀਨ ਵੀ ਹੈ, ਜ਼ੋਰ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ, ਚਤੁਰ ਵੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਕੁਲੀਨ ਵੀ ਹੈ, ਜ਼ੋਰ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਪੈਸਾ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਐਨਾ ਕੁਝ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਉਹ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਜਿੰਦਗੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਐਨਾ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤ ॥

ਅੰਗ - 253

ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਰੋਂ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ, ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਮਨੁਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਮਨ ਹੈ ਉਹ, ਜਲਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ -

ਕੋਇਲੇ ਪਾਪ ਪੜੇ ਤਿਸੁ ਉਪਰਿ

ਮਨੁ ਜਲਿਆ ਸੰਨ੍ਹੀ ਚਿੰਤ ਭਈ ॥

ਅੰਗ - 990

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਨ੍ਹੀ ਕਦੇ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਵਿਚ, ਕਦੇ ਫੇਰ ਅੱਗ ਵਿਚ, ਕਦੇ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤੱਤੀਆਂ ਠੰਢੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੜਦੀ ਹੈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਤਾਕਤ ਹੈ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭੁਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਜੋ ਜੀਵਨ ਹੈ ਇਕ ਪਾਸੇ ਦਾ ਮਾਇਆ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ, ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੁਰਦਾ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਜੀਵਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸੋ ਉਹ ਜੀਵਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੋਣੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦੁਖ ਮਹਿਸੂਸ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੰਨਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ -

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ ॥ ਅੰਗ - 633

ਕਦੇ ਦੁਅੰਧ (ਦੁਚਿੱਤੀ) ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸੋ ਐਸਾ ਜੋ ਜੀਵਨ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਆਖਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ ॥

ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ ॥

ਅੰਗ - 142

ਜਿੰਨਾ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਕਹਿੰਦੇ ‘ਹਰਾਮ’ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ, ਹਲਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਹਰਾਮ ਹੈ, ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੇਹੱਕ ਹੈ, ਮੁਰਦਾਰ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਜੀਵਨ ਉਦਮ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਇਕ ਅਜੀਬ ਹੀ ਜਿੰਦਗੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ ਕਿ -

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਾਹੀ ਮਾਨੈ ॥

ਸੁਖ ਸਨੇਹੁ ਅਰੁ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਹ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੈ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਭਿਮਾਨਾ ॥

ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਉ ਨਾਹਿ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨਾ ॥

ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ ਜਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਰਾਸਾ ॥

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਜਿਹ ਪਰਸੈ ਨਾਹਨਿ ਤਿਹ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਵਾਸਾ ॥

ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਜਿਹ ਨਰ ਕਉ ਕੀਨੀ

ਤਿਹ ਇਹ ਜੁਗਤਿ ਪਛਾਨੀ ॥

ਨਾਨਕ ਲੀਨ ਭਇਓ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸੰਗਿ ਪਾਨੀ ॥

ਅੰਗ - 634

ਸੋ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜੀਉਂਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਜੀਉਂਦਾ ਮਰ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਉਂਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਪਿਉਂਦਿਆ ਹੋਇਆ ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਫਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਬ ਓਹੀ ਬੀਜ ਦਿਓ ਦਰਖਤ ਨੂੰ ਪਿਉਂਦ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਉਹ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਠੋਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪਿਉਂਦ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਦੱਸਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਆਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਦੇ ਨੇ -

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ ॥

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ ॥

ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ ॥

ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ ॥

ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ ॥

ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ ॥

ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥

ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ ॥

ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ ॥

ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ॥ ਅੰਗ - 275

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਜੋ ਅਨੰਦ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਜੋ ਜੀਵਨ ਹੈ ਇਹ ਰਸਾਇਣਕ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੂਟਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਭੋਗ ਲਈ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੇ ਭੋਗ ਲਈ, ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਭੋਗ ਲਈ, ਚਾਰੇ ਖਾਣੀਆਂ ਨੇ ਭੋਗ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਲੇ ਗਈਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਸਾਇਣਕ ਜੀਵਨ ਭੋਗ ਕੇ ਤੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਏਂਗਾ, ਤੈਨੂੰ ਜੀਵਨ ਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵਨ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਖੇੜਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥

ਅੰਗ - 2

ਸਦਾ ਦਾ ਵਿਗਾਸ, ਸਦਾ ਦਾ ਖੇੜਾ, ਸਦਾ ਦਾ ਚਾਓ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਖੇਡ ਦੇਖਣ, ਕੋਈ ਮੈਚ ਦੇਖਣ, ਕੋਈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰ। ਕੋਈ ਲਾਟਰੀ ਨਿਕਲ ਆਵੇ, ਕੋਈ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਮਕਾਨ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਉਥੇ ਸੁਰਤ ਜਾ ਕੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਸਰ ਲੈ ਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਐਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਸਾਂਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਕੁਝ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰ ਕਿ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਜੀਵਨ ਆ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਰੋ ਚਲ ਪਈ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਛਿੰਨ ਭੰਗਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਨਾਮ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜੋ ਹੈ ਚਾਓ ਭਰਿਆ, ਮਲ੍ਹਾਰਾਂ ਭਰਿਆ, ਖੇੜਿਆਂ ਭਰਿਆ ਉਹ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜੀਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਨਾ ਭੁਲੋ ਕਦੇ ਵੀ, ਨਾਮ ਜਪੋ। ਉਹ ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਨਾਥ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਓ -

ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਅਪਨਾ ਇਕੁ ਰਾਮੁ ਪਰਾਇਆ॥ ਅੰਗ - 1342

ਸਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਪਰਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਤੇ ਉਹ ਨਾ ਸਾਡੇ ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆਵੇ, ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਥੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਹੈ ਸਤਿਸੰਗ। ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕੁਝ ਭੇਤ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਆ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਦੇ ਹੋ। ਭਾਈ ਉਦਬੋਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਫਿੱਟ ਹੈ। ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰਮੁਖ ਜੀਵਨ ਹੈ ਏਸ ਦਾ, ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਇਹ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਬਿਰਤੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੋਝੀ ਦੇਣ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਜਾਮਿ ਨ ਉਚਰਸਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਸਮਝ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਤੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੁਰਲੱਭ ਹਨ, ਮਿਲਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਲਗੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹਾਂ, ਵਡਿਆਈਆਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ, ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀ ਆਵੇ, ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਜੋ ਹੈ, ਮਿਲਣਾ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ, ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸਿਖਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ, ਵਿਚਾਲੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ। ਇਕ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਜੁਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਕਰਮ ਧਰਮ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਪ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਤਪਸਿਆ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਤੀਰਥ ਫਲ ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ, ਸਭ ਹਟ ਗਏ ਫਲ ਦੇਣ ਤੋਂ। ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਥੱਲੇ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਗਿਆਨ ਲਈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਦਿਬ ਨੈਣ ਸਨ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਫੇਰ ਏਸ ਜੁਗ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਚੰਗਾ ਆਖਿਆ ਗਿਆ? ਕਿਉਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਜੁਗਾਂ 'ਚ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਅਧੂਰੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ।

ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੇ 10,000 ਸਾਲ ਤਪ ਕਰੇ, ਵਿਘਨ ਕੋਈ ਨਾ ਪਵੇ ਤਪ ਦੌਰਾਨ, ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਕੰਦ ਮੂਲ ਖਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰੇ। ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰਦਾ ਰਹੇ। ਨਾ ਕੋਈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਘਰ ਬਣਾਵੇ, ਜਿਥੇ ਥਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਉਥੇ ਰਾਤ ਕੱਟ ਲਈ, ਕੰਦਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ, ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਘੋਰ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ 10,000 ਸਾਲ ਦੀ ਤਪਸਿਆ ਦਾ, 17,28,000 ਸਾਲ ਇਹ ਜੁਗ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਜੁਗ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਦਮ ਹੀ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਘਾਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਭਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੋਕ, ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਝੋਪੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਥਾਂ ਟਿਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਇਥੇ ਨੇ ਮਹੀਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਕੋਈ ਮੇਰ (ਮਾਲਕੀ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ, ਕੋਈ ਰਾਜ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ-ਦੇ ਕੇ ਰਾਜਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਸੋ ਅਜਿਹੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਦੋਂ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੀ ਪਕੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫੇਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਧਾਰ ਹੁੰਦਾ। ਤਪ ਓਸ ਵੇਲੇ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤਪ ਕਰੇ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਜੁਗ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਅਗਲਾ ਸਮਾਂ ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 12,96,000 (ਬਾਰਾਂ ਲੱਖ, ਛਿਆਨਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰ) ਸਾਲ ਦਾ। ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤ੍ਰੇਤਾ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਰਿਆਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ 14 ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਉਸ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ ਬੋਝਾ ਹੀ ਧਰਮ ਦਾ ਵਰਤਾਅ ਵਿਗੜਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 8,64,000 (ਅੱਠ ਲੱਖ, ਚੌਹਠ ਹਜ਼ਾਰ) ਸਾਲ ਦੁਆਪਰ ਜੁਗ ਆਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਜੁਗ ਨਾਲੋਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸਾਧਨ। ਪਹਿਲੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ 'ਸਤਿ' ਬੋਲਦੇ ਸੀ। ਧਰਮ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪੈਰ ਕਾਇਮ ਸੀ। ਦਾਨ ਵੀ ਸੀ, ਸਤਿ ਵੀ ਸੀ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਵਗੈਰਾ ਕਾਇਮ ਸਨ। ਤ੍ਰੇਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਪੈਰ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਦੁਆਪਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਪੈਰ ਟੁੱਟ ਗਏ ਧਰਮ ਦੇ ਤੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਕਲਜੁਗ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੈਰ ਟੁੱਟ ਗਏ, ਬੇ-ਮਰਿਆਦਾ ਸੰਸਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੈਰ ਧਰਦੇ ਸਾਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਬਦਲ ਗਈ, ਉਮਰ 100 ਸਾਲ ਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਪਹਿਲੇ ਜੁਗ ਵਿਚ 1,00,000 (ਇਕ ਲੱਖ) ਸਾਲ ਦੀ, ਦੂਸਰੇ ਵਿਚ 10,000 ਸਾਲ, ਤੀਸਰੇ ਵਿਚ 1,000 ਤੇ ਜਦੋਂ ਦੁਆਪਰ ਜੁਗ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕ੍ਰਿਸਨ ਮਹਾਰਾਜ, ਦ੍ਰੋਣਾਚਾਰੀਆ, ਪਾਂਡਵ ਵਗੈਰਾ ਜੋ ਬੜੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ਕ੍ਰਿਸਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਉਮਰ 150 ਸਾਲ ਦੀ ਦਸਦੇ ਨੇ ਤੇ ਦ੍ਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਜਦੋਂ ਯੁੱਧ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 99 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਯੁੱਧ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 175 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਉਮਰਾਂ ਘਟ ਗਈਆਂ। ਆਚਾਰ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ, ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ, ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ। ਭਾਈਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਤੁੰਲਨ ਵਿਗੜ ਗਿਆ ਤੇ ਕੋਈ ਜਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਪ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਜੇ ਤਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਪ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਤੀਰਥ ਫਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਏ। ਜੁੱਗ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਮਰਿਆਦਾ ਬਦਲ ਗਈ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਪਾਪ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਧਰਮ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਐਸੇ ਜੁਗ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕਿਉਂ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਾਸਤਿਕ ਬਿਰਤੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਲਜੁਗ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਅਧੀਨ ਹੋਇਆ, ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਜੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੜੇ ਪਾਪ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦੇਹ ਹੋਵਾਂਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਥੋਂ ਲੇਖਾ ਲੈਣਾ ਹੈ - ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖ ਸਮਝ ਲਓ, ਆਪਣਾ ਸੇਵਕ ਸਮਝ ਲਓ ਤੇ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਕਰੋ। ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਕਲੰਕ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਕਲੰਕ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਕੋਈ ਯਤਨ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਭਲਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਲਜੁਗ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਦੇਖ ਕੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਹ ਫਲ ਹੋਏਗਾ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਜੁਗਾਂ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤਪ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਤ੍ਰੇਤੇ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ। ਤ੍ਰੇਤੇ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਤਪ ਦੁਆਪਰ ਦੇ 100 ਸਾਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਤੇ ਦੁਆਪਰ ਜੁਗ ਦਾ 100 ਸਾਲ ਦਾ ਜੋ ਤਪ ਹੈ ਉਹ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਘੜੀਆਂ, 50 ਮਿੰਟ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ 10,000 ਸਾਲ ਦੇ ਤਪ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਰਿਆਇਤ ਹੋ ਗਈ ਕਲਜੁਗ ਦੀ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਦੁਰਲੱਭ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ। ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ, ਇਕ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਦਾ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਰੋਜ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਜਿਥੇ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ॥

ਅੰਗ - 72

ਜਿਥੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਹੋਣ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਏਧਰਲੀ ਓਧਰਲੀ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਥੇ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਓਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੋਝੀ ਪਏ ਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਲੱਭੇ ਕੋਈ।

ਦੂਸਰੀ ਹੈ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ! ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖੰਮ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਤੇ ਸਾਧੂ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਓਸ ਵੇਲੇ ਬੜੇ ਸਾਧੂ ਸੀ, ਬੜੇ ਪੀਰ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਉਹ ਬਦਲ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਸੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ, ਪੀਰਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਲੈ ਆਈਏ, ਇਹ ਠੀਕ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਬਜਰ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੇ, ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਜ਼ਬਰ ਨੂੰ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਜੋ ਸਾਧੂ ਸੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚਿੱਲ੍ਹੇ ਕਟਦੇ ਸੀ, ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਔਖੇ-ਔਖੇ ਗਠ ਯੋਗ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਬਿਰਤੀ ਵਿਰਲੇ ਦੀ ਹੀ ਜੁੜਦੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ-ਟਾਵਾਂ ਸੀ।

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਧੂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਆਏ। ਆਪੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਸਾਧੂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ। ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਸਾਧੂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਪੰਗਤੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਇਹ ਨੀਸਾਣੀ ਸਾਧ ਕੀ ਜਿਸੁ ਭੇਟਤ ਤਰੀਐ॥ ਅੰਗ - 320

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਚਕਸੂ (ਅੱਖਾਂ) ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੇ ਤਰ ਜਾਵੇ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਸਾਧੂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਦੂਸਰਾ ਹੈ -

**ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥
ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ ॥ ਅੰਗ - 319**

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 24 ਘੰਟੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਖੁਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਬੰਦ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਿਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਭੁਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭੁੱਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਨੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਸਦਾ ਗਿਆਨ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਟਾਵਾਂ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਲੱਭ ਜਾਵੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਪਿਛਲੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਣ, ਪਿਛਲੇ ਜੁੱਗਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ -

**ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੇਟਿਓ ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥ ਅੰਗ - 204**

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਫਲ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜੇ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉਹ ਰਸੀਆ ਪੁਰਸ਼ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਰਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ, ਨਿੰਦਿਆ-ਚੁਗਲੀ, ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਰਸੀਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਸੀਏ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਬਿਰਤੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਨਾਮ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਯਤਨ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਜਿਵੇਂ ਉਭਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਉਸ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ, ਰਸੀਏ ਦੀ।

ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਰਮ ਕੀ ਹੋਏਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਫਰਕ ਕੀ ਪਏਗਾ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

**ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥ ਅੰਗ - 204**

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਮਿਟ ਜਾਏਗਾ ਅੰਦਰਲਾ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਚਕਸ਼ੂ (ਨੇਤਰ) ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਰੰਗ, ਰੇਖ ਭੇਖ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਰਗੁਣ ਰੂਪ ਧਾਰਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਬਾਤ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਮਿਟ ਜਾਏਗਾ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ, ਪੰਜ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਮਿਟ ਜਾਏਗਾ, ਤੇ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੁਰਤ ਹੈ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹਉਮੈ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਆ ਜਾਏਗੀ, ਜਾਗ ਆ ਕੇ ਉਹ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਿਚ ਉਨਮਨੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਏਗੀ। ਉਹ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਏਗਾ ਬਾਕੀ ਜਿੰਨਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ-

ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ ॥

ਅੰਗ - 920

ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ ਸੰਸਾਰ -

ਸੁਪਨੇ ਸੇਤੀ ਚਿਤੁ ਮੁਰਖਿ ਲਾਇਆ ॥

ਬਿਸਰੇ ਰਾਜ ਰਸ ਭੋਗ ਜਾਗਤ ਭਖਲਾਇਆ ॥ ਅੰਗ - 707

ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਅੰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ-ਕੋਈ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੁਪਨੇ ਦਾ, ਕੋਈ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਏਸ ਪਾਸਿਓਂ, ਰੂਹਾਨੀ ਜਾਗ ਵਲੋਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਸੋ ਇਹ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਅੰਗ - 642

ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਰਮ ਜੋ ਹੈ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤੀ ਜੋ ਹੈ ਉਹ -

ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਕੀਰਤਨੁ ਪਰਧਾਨਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪੀਐ ਲਾਇ ਧਿਆਨਾ ॥

ਅੰਗ - 1075

ਆਪਿ ਤਰੈ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰੇ

ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪਤਿ ਸਿਉ ਜਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - 1076

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸੋ ਐਸੀ ਜੇ ਅਵਸਥਾ ਆ ਜਾਵੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਪੱਤ (ਇਜ਼ਤ) ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨੌਂ ਭਗਤੀਆਂ ਨੇ, ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਮਿਲਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਸ਼ੁਭ। ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ ਹਰੀ ਦੇ ਜਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਗਰਜ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਫੇਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਕੋਈ ਕਿ ਆਪੇ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਦੇ ਨੇ -

ਬੁਰੇ ਕਾਮ ਕਉ ਉਠਿ ਖਲੋਇਆ॥

ਨਾਮ ਕੀ ਬੇਲਾ ਪੈ ਪੈ ਸੋਇਆ॥

ਅੰਗ - 738

ਨਾਮ ਦੇ ਵੇਲੇ ਪੈ-ਪੈ ਕੇ ਸੌਂਦਾ ਹੈ ਉਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਫਲ ਦਸ ਰਹੇ ਨੇ। ਜੋ ਬੇਅੰਤ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਰਸਨਾ, ਚਾਰ ਉਂਗਲ ਦਾ ਮਾਸ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੁਖ ਵੀ ਇਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ 4 ਉਂਗਲ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਅੰਦਰ ਲਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਨਾ ਇੰਦ੍ਰੇ ਦੀ ਜੇ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ। ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਰੱਬ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਹੁਣ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ, ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਰੁਕੇ? ਇਸ ਲਈ ਬੁੱਧੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚਾਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਂਗਲ ਜੁਬਾਨ ਹਿਲਦੀ ਹੈ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਮਹਾਂਮੂਰਖ ਬੰਦਾ ਹੈ -

ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ॥

ਅੰਗ - 755

ਨਿੰਦਾ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਅਤਿ ਦਾ, ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦਾ ਮਨਮੁਖ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਹੈ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ॥

ਅੰਗ - 755

ਘੋਰ ਨਰਕ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ 4 ਉਂਗਲ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਦੀ ਦੁਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ। ਭਜਨ ਪਾਠ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਫਿਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ ਮੁਹਿ ਬੁਕਾ ਫਿਕੇ ਪਾਇ॥

ਫਿਕਾ ਮੂਰਖੁ ਆਖੀਐ ਪਾਣਾ ਲਹੈ ਸਜਾਇ॥ ਅੰਗ - 473

ਨਿਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਭ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਰਸਨਾ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ -

ਕਬੀਰ ਸੁੱਈ ਮੁਖੁ ਧੰਨਿ ਹੈ ਜਾ ਮੁਖਿ ਕਹੀਐ ਰਾਮੁ॥

ਅੰਗ - 1370

ਜੇ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਰਾਮ ਕਹਿ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਧੰਨ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਕਿੰਨਾ ਹੋਏਗਾ -

ਦੇਹੀ ਕਿਸ ਕੀ ਬਾਪੁਰੀ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਹੋਇਗੋ ਗ੍ਰਾਮੁ॥

ਅੰਗ - 1370

ਦੇਹੀ ਨੇ ਤਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ -

ਨਗਰ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਸਾਰਾ। ਸੋ ਇਸ ਰਸਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਰਸਨਾ ਫਿਕਾ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਝੂਠ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਕਪਟ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਛਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਹਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਸਨਾ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿਓ-

ਰੇ ਜਿਹਬਾ ਕਰਉ ਸਤ ਖੰਡੁ॥

ਅੰਗ - 1163

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸ਼ਤ ਸੌ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਜਾਮਿ ਨ ਉਚਰਸਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ॥

ਅੰਗ - 1163

ਤੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਕਦੇ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਕਦੇ ਤੂੰ ਉਚਾਰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਤੇਰੇ ਸੌ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ-

ਰਸਨਾ ਜਪੈ ਨ ਨਾਮੁ ਤਿਲੁ ਤਿਲੁ ਕਰਿ ਕਟੀਐ ॥

ਅੰਗ - 1362

ਐਡਾ ਸਖਤ ਹੁਕਮ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਐਸੇ ਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ -

ਅਜਾਮਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪੁਤ੍ਰ ਪ੍ਰਤਿ ਕੀਨੀ ਕਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ਬੋਲਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - 981

ਹਾਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਰਸਨਾ ਨਾਲ, ਰਸਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਲਈ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਣ ਕਹਿ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਜਾਂਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ-

ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਇ ਭਾਵਨੀ

ਜਮਕੰਕਰ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - 981

ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਉਚਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਮ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਭਾਵਨੀ ਜੋ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਲਾਚਾਰੀ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਅ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ -

ਜਮਾਂ ਨੂੰ ਨਠਾ ਦਿੱਤਾ, ਦੇਵ ਗਣ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆ ਕੇ ਬਿਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਉਸ ਮਹਾਂਪਾਪੀ ਨੂੰ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਕੇਵਲ ਰਸਨਾ ਦਾ ਸਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਉਸ ਨੇ ਮੌਕੇ ਤੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਰਸਨਾ ਗੁਣ ਗੋਪਾਲ ਨਿਧਿ ਗਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - 713

ਜੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਮਨ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਚਿਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਤੀਤ (ਭਰੋਸਾ) ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਸਾਂਤਿ ਸਹਜੁ ਰਹਸੁ ਮਨਿ ਉਪਜਿਓ ਸਗਲੇ ਦੁਖ ਪਲਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - 713

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਖੇੜਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਝੂਮੇਗਾ ਆਦਮੀ। ਮੁਰਝਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ, ਮੱਥੇ ਦੇ ਉਤੇ ਘੁੱਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਹਉਕੇ ਨਹੀਂ ਲਏਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਹੋਏਗੀ, ਉਸ ਦੀ ਚਾਲ ਵੀ ਮਸਤਾਨੀ ਹੋਏਗੀ, ਬੋਲ ਚਾਲ ਵੀ ਮਿੱਠੀ ਹੋਏਗੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਮ ਸ਼ਾਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਸਹਿਜ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਖੇੜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਖ ਨੇ ਚਾਹੇ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਨੇ। ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਦੁਖ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਧ, ਬਿਆਧ, ਉਪਾਧ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਤਿੰਨ ਤਾਪ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੇ ਤਾਪਾਂ ਤੋਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਐਡਾ ਫਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਸੋਈ ਸੋਈ ਪਾਵਹਿ

ਸੇਵਿ ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਣ ਰਸਾਇਣ ॥ ਅੰਗ - 714

ਸਾਨੂੰ ਲੋੜਾਂ ਨੇ ਹਰ ਵਕਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਵਾਝਾ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਠੀਕ ਹੈ ਇਕ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ -

ਜੈਸੀ ਕਲਮ ਵੁੜੀ ਹੈ ਮਸਤਕਿ ਤੈਸੀ ਜੀਅੜੇ ਪਾਸਿ ॥

ਅੰਗ - 74

ਉਹ ਤਾਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਘਟ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ ਵਧ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੋਹਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਲੇ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਸੂਲੀ ਤੋਂ ਸੂਲ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੀ ਲੋੜਾਂ ਨੇ, ਐਸੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਸਾਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਓਨਾ ਹੀ ਲੱਭਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਛੋਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਕਰਮ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ) ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਪੁੱਤਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਪੁੱਤਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਸਿਹਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਸਿਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਇਜ਼ਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਇਜ਼ਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਮਕਾਨ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਸੋਈ ਸੋਈ ਪਾਵਹਿ

ਸੇਵਿ ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਣ ਰਸਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - 714

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਮ ਦਾ ਜਪਣਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਸਾਇਣ ਨੇ ਉਥੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਾਮਧੇਨ, ਪਾਰਜਾਤ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਦੋ। ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਜਪਦਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਵੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ। ਇਕ ਐਸਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ

ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ ॥

ਅੰਗ - 649

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਚਿਲ੍ਹੇ ਕੱਟਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਇਕ-ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਸਤੇ। ਉਹ ਵੀ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਟੁੱਟ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਮੁੱਕਦੀ ਨਹੀਂ -

ਖਾਵਹਿ ਖਰਚਹਿ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਈ ॥

ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਵਧਦੋ ਜਾਈ ॥

ਅੰਗ - 186

ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ। ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਨਾਮ ਦੀ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਮਹੱਤਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ।

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਤੇ ਛੁਟਹਿ ਭਵਜਲੁ ਜਗਤੁ ਤਰਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - 714

ਫੇਰ ਜੰਮਣ ਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਛੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ। ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬੰਦਾ ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਉਦੋਂ -

ਹਉਮੈ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧੁ ਹੈ

ਦੁਇ ਨ ਵਸਹਿ ਇਕ ਠਾਇ ॥

ਅੰਗ - 560

ਦੋਏ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਕੱਠੇ ਵਸਦੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਜੰਮਣ ਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਛੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਜਗਤ ਹੈ ਭਵਜਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ-

ਪਾਵਕ ਸਾਗਰ ਅਥਾਹ ਲਹਰਿ ਮਹਿ ਤਾਰਹੁ ਤਾਰਨਹਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - 613

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਰਦਾ ਜਗਤ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਰ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ -

ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਤਤੁ ਬਿਚਾਰਿਓ ਦਾਸ ਗੋਵਿੰਦ ਪਰਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - 714

research ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਤੱਤ ਦੀ ਬਾਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੋਗੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੋਗੇ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ to the point ਅਖੀਰ-ਆਖਰੀ ਬਾਤ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ 'ਚ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਾਇਣ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਆਪੁ ਛਡਿ ਸਦਾ ਰਹੈ ਪਰਣੈ

ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਏ ॥

ਅੰਗ - 920

ਜਦੋਂ ਪਰਣੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਡੋਲਿਆ ਕਰਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਡੋਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਕਿਤੇ ਬਿਮਾਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਉਥੇ ਲਟ (ਵਾਲ, ਕੇਸ) ਕਟਾ ਆਵਾਂ, ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਆਵਾਂ, ਉਥੇ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ੀਰਨੀ ਵੰਡ ਆਵਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਾਇਣ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਰਾਇਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ -

ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ ॥

ਅੰਗ - 750

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਅਥਿਨਾਸੀ ਖੇਮ ਚਾਹਹਿ ਜੇ ਨਾਨਕ

ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - 714

ਅਥਿਨਾਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਖੁਸ਼ੀ ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੁਖ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈ। ਜੇ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੈਨੂੰ ਸਦਾ ਦਾ ਸੁਖ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆਖਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦੁਅੰਧ ਦਾ ਅਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ॥

ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ॥

ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ॥

ਅੰਗ - 275

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਗਮੀ ਦਾ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਾਮ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਕਦੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਾਮ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਭਰਪੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵਿਓਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਦੇ ਤੋਟਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ।

ਤੈਸਾ ਸਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ॥

ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ॥

ਅੰਗ - 275

ਸੋਨਾ ਕੋਈ ਲੱਖਾਂ ਮਣ ਦੇ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਓਹਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਵਿਹੁ (ਜ਼ਹਿਰ) ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਖੁਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿਆਲੇ ਇਸੇ ਤੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਰਾਜ ਪੰਡਤ ਸੀ। ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਉਠ ਕੇ, ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ! ਇਹ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੋਈ ਅਲੰਕਾਰਿਕ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ - ਵਿਹੁ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਜਿਸ ਵਕਤ ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਗੁਆ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੱਗ ਜਾਲਦੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਡੋਬਦਾ ਨਹੀਂ।”

ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਯਥਾਰਥ ਬਾਤ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਲੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ। ਜੋ ਬਾਤ ਕਹੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗਿਲਾਸ ਲੈ ਆਇਆ ਸੰਖੀਆ ਘੋਲ ਕੇ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਜੀ! ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਲੀ ਕਥਾ ਫੇਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਕਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ,

“ਆਹ! ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਗਿਲਾਸ ਹੈ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ, ਕੋਈ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਪੁਰਸ਼ ਉਠ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੀ ਕੇ ਦਿਖਾਵੇ।”

ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਈ! ਸੰਗਤ ਦਾ ਅੰਤ ਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਈਦਾ, ਮੈਂ ਬੈਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਚਲ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੀ ਲਿਆ ਤੂੰ।”

ਗਿਲਾਸ ਲਿਆ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਉਹ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਪੀ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਮਰ ਜਾਣਗੇ ਇਥੇ ਹੀ ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਰਹੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਵਿਹੁ ਦਾ। ਸੋ ਐਸੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ॥

ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ॥

ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ॥

ਅੰਗ - 275

ਮਾਨ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ।

ਗਰੀਬ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਾ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਮਾਨ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਘੱਟ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ॥

ਨਾਨਕ ਉਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ॥

ਅੰਗ - 275

ਸੋ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਜੋ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਿਓ ਦਾਸ ਗੋਵਿੰਦ ਪਰਾਇਣ॥

ਅਭਿਨਾਸੀ ਖੇਮ ਚਾਹਹਿ ਜੇ ਨਾਨਕ

ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਨਾਰਾਇਣ॥

ਅੰਗ - 714

ਫੇਰ ਤੂੰ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਹੈ, ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖ ਉਹ ਤੇਰੇ ਧਿਆਨ ਤੋਂ ਲਹਿੰਦਾ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਪੈਸਾ ਜੇਬ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕੱਢ ਨਾ ਲਏ, ਗਿਰ ਨਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਜਾਏ। ਸੋ ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾ ਦਿਨੇ ਵਿਛੜਦਾ ਹੈ ਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਛੜਦਾ ਹੈ -

**ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜ਼ੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ॥
ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥
ਈਤ ਉਤ ਨਹੀ ਬੀਛੁੜੈ ਸੋ ਸੰਗੀ ਗਨੀਐ॥
ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਜੋ ਨਿਮਖ ਮਹਿ ਸੋ ਅਲਪ ਸੁਖੁ ਭਨੀਐ॥**

ਅੰਗ - 677

ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਹੀ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਉਤੇ -

**ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥
ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ, ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥**

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਭੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਜੀ ਲਗਦਾ, ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦਾ ਰੁਖ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਦੈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

**ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥**

ਅੰਗ - 642

**ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥**

ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ ਹੈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਨੇ ਠੰਢੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦੋ ਵਜੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੀਕਰ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਿਆ, ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਕੰਠ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜੁਬਾਨੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਗੁਟਕੇ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਜੇ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜੋ ਬਾਹਰ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਆ ਕੇ ਸਰਵਣ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁੱਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਗਿਆਨ ਫਲੀਭੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁੱਗ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਤਰਕ ਵਿਤਰਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਦਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਾਕ 'ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਮੀ' ਕਲਜੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਧਨਾ ਵਿਗੂਣੇ ਸਾਧਕ ਵਿਚ ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਗਿਆਨਮਈ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਬਚਨ ਉਚਾਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦਾ, ਆਪਣੇ ਹਉਮੈ ਭਾਵ ਵਿਚੋਂ ਉਚਾ ਨਹੀਂ ਉਠ ਸਕਦਾ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ, ਲੈਕਚਰਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਜੀਵ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ 84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜੂਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਇਆ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੇ ਸੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀਣਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੀਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਮੈਲ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ

ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ ॥

ਖੰਨਲੀ ਧੌਤੀ ਉਜਲੀ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਣਿ ਪਾਹੁ ॥

ਅੰਗ - 651

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ (ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਦਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਖੇਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਰਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਫਲ ਲੈ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਪਾਣੀ ਰੁਕ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕ ਉਸ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਖੇਤ ਉਕਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਲ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਕਣਕ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਜੇ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਬੱਲੀ ਲੈ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਨੂੰ 10-12 ਪਾਣੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਲਗਾਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਖਤ ਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਖੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਐਸੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਧਾਨ ਦੇ ਖੇਤ ਦੀ ਕਰੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਪਾਣੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਸੁਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੀਆਂ ਤਰੇੜਾਂ ਫਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਕ ਹਲਟ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਉਸਦੀਆਂ ਤ੍ਰੇੜਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸੁਕ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਉਸ ਹਲਟ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਖੂਹ ਵੀ ਲਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਦੋ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਕੇ ਤ੍ਰੇੜਾਂ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਜੇ ਪਾਣੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਖੇਤ ਵਿਚ ਰਹੇ ਤਾਂ ਫਸਲ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਇਹ ਦਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਧਕ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਫਲੀਭੂਤ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਤ੍ਰੇਤੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਯੱਗ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਕਾਫੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਦਾਨ, ਯੱਗ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸੀ, ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਮਿਥੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਧਕ ਆਪਣੇ ਲਕਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਲਜੁੱਗ ਵਿਚ ਉਪਰ ਦਸੇ ਹੋਏ ਸਾਧਨ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਰਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਈ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਅਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਦੂਜਿਆਂ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਲਜੁੱਗ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਜੁੱਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਐਨੇ ਬਲ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਨਾਲ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭਗਤੀ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਰਮ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕੀਰਤਨ ਹੈ, ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੀਨ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ-

ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਕੀਰਤਨੁ ਪਰਧਾਨਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪੀਐ ਲਾਇ ਧਿਆਨਾ ॥

ਆਪਿ ਤਰੈ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰੇ

ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪਤਿ ਸਿਉ ਜਾਇਦਾ ॥ ਅੰਗ - 1076

ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪਦਵੀ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਵਾਰਭਾਟਾ ਲਿਆਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਟਿਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕੀਰਤਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤਸਕਰਣ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਰਮ ਹੈ -

ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਧਰਮੁ ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮੁ ॥

ਅੰਗ - 266

ਸਿਮਰਨ ਭਗਤੀ, ਸਰਵਣ ਭਗਤੀ, ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਉਪਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਨੀਂਦ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਠੀਕ ਦੋ ਵਜੇ, ਦੂਰ ਦੂਰਾਡੇ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਨ੍ਹੇਰੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਘਰ ਟੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਸ਼ਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਜੋ ਆਪ ਦੇ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਧਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਲਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦੀ ਮੈਲ ਲਹਿਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਮੈਲ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਮਨ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵ ਕਿਰਤ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰਜੋ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੇਠ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰਮ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਨ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮ ਤੇ ਕਿਰਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਵੰਡ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਨ - ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਮ ਜੋ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਕਾਇਕ ਕਰਮ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਲਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਉਠਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਕੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਾਸਤੇ ਬੁਰਸ਼ ਆਦਿ ਕਰਨਾ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਸਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸਵੱਛ ਥਾਂ ਉਪਰ, ਕਿਸੇ ਚੌਕੀ ਉਪਰ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਹਣਾ ਆਸਣ ਵਿਛਾ ਕੇ ਇਕਾਂਤ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠਣਾ, ਹਿੰਮਤ ਧਾਰ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਪੂਰੀ ਨਿਮਰਤਾ, ਦਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਜਾਣ ਕੇ ਕਰਨੀ, ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ, ਚਕੋਰ ਤੇ ਚੰਦ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ, ਇਹ ਕਾਇਕ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਵਾਚਕ ਕਰਮ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਅਤੇ ਕੂੜ ਦਾ ਸਪਰਸ਼ ਆਪਣੀ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣਾ, ਬਚਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੋਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ, ਪੂਰੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ, ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮਰਥਾ ਦਿਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਥਾ ਰਾਹੀਂ ਜਸ ਕਰਨਾ। ਤੀਸਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਕਰਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ ਉਸ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਦਸ ਗੁਣ ਦਇਆ, ਖਿਮਾ, ਧੀਰਜ, ਸੀਲ, ਮਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਸੰਤੋਖ, ਦਾਨ, ਸੇਵਾ, 'ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੋਇ' ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਅ ਰਖਣਾ, ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਉਸ ਉਪਰ ਸੰਤੋਖ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਅੰਤਸਕਰਣ ਵਿਚੋਂ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰਨੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਫਲ ਅੰਤਸਕਰਣ ਵਿਚੋਂ ਮਲ, ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਾਨਸ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਕਾਇਕ ਅਤੇ ਵਾਚਕ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਰਮ ਜੋ ਮਨ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਕੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਸ਼ੁਧਤਾ ਲਈ ਉਦਮ ਕਰਨਾ, ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਸ਼ੁਧਤਾ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਰਮ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਮਨੋਂ, ਚਿਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਜੋ ਇਸ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਕਰਮ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਹੰਗਤਾ ਧਾਰ ਕੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਇਹ ਪ੍ਰਾਣੀ ਭਿਆਨਕ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਅਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਕਰਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਨ, ਵਲ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਖਾਲਸਾ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਤਮ ਰਸੀਏ ਹਨ, ਆਤਮ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ ਸੋ ਹੈ ਖ਼ਾਲਸ ਦੇਵ॥

ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥

ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ

ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰੋ, ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿ ਨਿਮਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪੁਤਲੀ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਨਚਾਉਂਦੇ ਹੋ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨਚਦਾ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਰਬੱਗ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਅਲਪੰਗ ਜੀਵ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਬੁਲਾ ਲੈਣਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਜੀਵ ਦੀ ਕੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਕਿ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਹ ਕੋਈ ਬਚਨ ਕਰੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਵੇਂ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਕਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਰਵਣ ਕਰੋ। ਇਹ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਸਾ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਚਿੰਬੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਕ ਕਰਮ ਨੂੰ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ, ਤੀਸਰੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਰੂਪੀ ਭੱਥੇ ਵਿਚ ਇਹ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਣ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੇਤਨ ਆਤਮਾ ਦੀ ਜੋ ਸਤਾ, ਅਭਾਸ (ਆਤਮ ਛਾਇਆ) ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਜਾਂ ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਆਤਮ ਸੱਤਾ ਦੀ ਛਾਇਆ ਜਦੋਂ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਜੜ੍ਹ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਚੇਤਨਤਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ। ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ, ਚਿਤ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ (ਹੰਗਤਾ, ਮਮਤਾ, ਹਉਮੈ) ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਸਾਮੁਦਾਇ ਵਿਚ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਟਿਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਆਪ ਜੜ੍ਹ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਚੇਤਨ ਦਾ ਅਕਸ਼ (ਪਰਛਾਵਾਂ) ਇਸ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ, ਨਾ ਹੀ ਕਰਮ ਕੋਈ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਸ ਵਿਚ ਚੇਤਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਚੇਤਨ ਦੀ ਛਾਇਆ (ਅਭਾਸ) ਪੈਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਚੇਤਨਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਪਿਆ ਅਗਿਆਨ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਅਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਸੋ ਬਿਨਾਂ ਅਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕਰਮ ਧਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਇਕ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਹੋਇਆ, ਦੂਸਰਾ ਅਗਿਆਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਆਤਮਾ। ਇਹ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਇਹ ਜੀਵ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਇਕ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੋ, ਸਤੋ ਗੁਣ ਰੂਪੀ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਜਾਣੋ, ਯਾਨਿ ਕਿ ਸਤੋ ਗੁਣ (ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ) ਨੂੰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਇਕ ਡਲਾ (ਢੇਲਾ) ਜਾਣੋ। ਜੋ ਚੇਤਨ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਕਾਸ਼ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਹੈ; ਜੋ ਅਗਿਆਨ ਹੈ ਉਹ ਜਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਿੱਟੀ (ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ) ਤੇ ਪਾਣੀ (ਅਗਿਆਨ) ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਗੁੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਭਾਂਡਾ ਬਣਨ ਦੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸਮਰਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਸ ਗੁੰਨੀ ਹੋਈ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਘੁਮਿਆਰ ਚੱਕ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਘੜਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਈ ਬਰਤਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਘੜੇ ਵਿਚ ਜੋ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਤਮ ਸੱਤਾ ਸਮਝੋ, ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਜਲ ਅਤੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਘੜਾ ਬਣਾਇਆ ਹੁਣ ਉਸ ਉਤੇ ਕਰਮ ਰੂਪੀ ਅਨਾਜ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦੇ ਹਨ ਜੇ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਅੱਡ ਰਹਿਣ ਯਾਨਿ ਅਗਿਆਨ (ਪਾਣੀ) ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ (ਮਿੱਟੀ) ਅਤੇ ਆਤਮ ਸੱਤਾ (ਖਾਲੀ ਥਾਂ); ਤਾਂ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਰੂਪੀ ਘੜਾ ਬਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੇ ਇਕੱਲੀ ਆਤਮਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਜਿਹੜਾ ਅਗਿਆਨ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਵੀ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਮ ਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਰੂਪੀ ਤਰਕਸ਼ (ਤੀਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਭੱਥਾ) ਦੇ ਵਿਚ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬਾਣ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰਕਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਧਨੁਖ ਦੇ ਉਤੇ ਤੀਰ ਚਾੜ੍ਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਚਲ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਧੇਅ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਗਿਰ ਪਿਆ ਫੇਰ ਉਹ ਤੀਰ ਨਿਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਹੈ ਇਹ ਆਪਣਾ ਫਲ ਦੇ ਕੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੀਰ ਹੋਰ ਫਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਤੀਰ ਅਜੇ ਭੱਥੇ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਆਪਣਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਸਮਝ ਲਓ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਉਹ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਮਤਲਬ ਕਿ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਫਲ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਫੇਰ ਧਨੁੱਖ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਧਨੁਖ ਤੋਂ ਚਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਕਰਮ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਅਗਿਆਨ ਵਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਰਮ ਮੈਂ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੰਚਤ ਕਰਮ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਫਲ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਮਾਣ ਉਪਰ ਚਿਲਾ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਕਾਲ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਕਾਲ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਜੋ ਲੰਘ ਗਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਭੂਤਕਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਤਿੰਨ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਫਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜੀਵ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਉਥੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਕਿਸ ਖਾਨਦਾਨ, ਕਿਸ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਭੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ, ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਜਿਨਸ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਏਗਾ, ਕਿਸ ਖਾਣੀ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਵੇਗਾ, ਦਰਖਤ ਬਣੇਗਾ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂ ਬਣੇਗਾ ਜਾਂ ਸੱਪ ਆਦਿ ਬਣੇਗਾ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਬਣੇਗਾ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੰਗਾਲ ਬਣੇਗਾ ਜਾਂ ਅਮੀਰ ਬਣੇਗਾ, ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ, ਜਾਂ ਧਨੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਬੱਚੇ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਸਾਥ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਦਾ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੰਜੋਗ ਤੇ ਵਿਜੋਗ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬਿਜਨਸ, ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜੜ੍ਹ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਥਰ ਆਦਿ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ-

ਕਈ ਜਨਮ ਸੈਲ ਗਿਰਿ ਕਰਿਆ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਰਭ ਹਿਰਿ ਖਰਿਆ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਸਾਖ ਕਰਿ ਉਪਾਇਆ॥

ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 176

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਤਮ, ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਅੱਧਮ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ, ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਜੋ ਜਾਤੀ ਰੂਪ ਫਲ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਆਰਬਲਾ ਮਿੱਥੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਆਰਬਲਾ ਵਿਚ ਮਿੱਥ ਕੇ ਭੋਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਜੰਮਦਾ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਗਰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਖਿਰ ਜਾਵੇਗਾ, ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਭਰਪੂਰ ਜਵਾਨੀ ਜਾਂ ਬੁਢੇਪੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਭੋਗ ਕੇ ਮਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫਲ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਿਲਣਗੇ ਜਾਂ ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਬੇਮਾਣਾ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਕੋਹੜਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਭੋਗ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋਵੇਗੀ, ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਤੱਤ ਬੇਤਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮਿਲੇਗਾ, ਕੋਈ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਇਸ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

**ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿਆ
ਤਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥ ਅੰਗ - 450**

**ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥
ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥ ਅੰਗ - 204**

ਇਹ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ ਭੋਗਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀਂ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ।

ਜੋ ਪਰਾਲਬਧ ਦਾ ਬਾਣ ਛੁਟ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਲੇਖ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਹਨ ਦੁਖ ਸੁਖ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਉਹ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤਕ ਵੀ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। 14 ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਭੱਥੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਧਨੁਖ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਜਿਹੜੇ ਸੰਚਤ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਜੀਵ ਦੀ ਆਯੂ ਤੋਂ ਭੋਗੇ ਬਗੈਰ ਬਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਚਤ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵ ਨੇ ਆਰਬਲਾ ਵਿਚ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਜੋ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਫਲ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਭੋਗ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੋ ਭੋਗਣੇ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਬਣ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਸਰੀਰ ਜਦੋਂ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਅਤੇ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਐਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਹੀ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਵੀ ਫਲ ਦੇਣੇ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲਈ ਜਿਸ ਨੇ ਹਰ ਥਾਂ ਉਪਰ ਸਮਰੱਥ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਉਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ॥

ਅੰਗ - 1195

ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਧਨੁੱਖ ਦੇ ਚਿਲੇ ਤੋਂ ਚਲ ਚੁਕੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਲੇਖੁ ਨ ਮਿਟਹੀ ਹੇ ਸਖੀ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰਿ॥ ਅੰਗ -

937

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭੱਥੇ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਰੂਪੀ ਬਾਣ ਰੋਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਰਮ ਦਾ ਧਨੁੱਖ ਬਾਣ ਉਤੇ ਚਿਲ੍ਹਾ ਚੜ੍ਹਾ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਛੁਟਿਆ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਛੁਟੇ ਹੋਏ ਬਾਣ ਵਾਂਗੂੰ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਕੋਈ ਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ, ਪੀਰ, ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਦੇ ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਨੂੰ ਸੂਲ ਬਨਾਉਣ ਵਾਂਗੂੰ ਘਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਬਲ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਉਹ ਐਸਾ ਵਾਤਾਰਵਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਕਰਮ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਸ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਜਾਗ ਆ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸੰਚਤ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਅਨਾਜ ਵੀ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੜਿਆ ਹੋਇਆ ਅਨਾਜ ਦੁਬਾਰਾ ਉਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਅਨਾਜ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅੰਕੁਰ ਨਹੀਂ ਫੁਟਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਜੋ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ, ਉਹ ਗਿਆਨ ਅਗਨ ਕਰਕੇ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਚਿਤ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਅਮਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਰਮ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੋਈ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਅਨਾਤਮ ਬੁੱਧੀ ਆਤਮ ਬੁਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਤਿ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਤਿ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿ ਅਤੇ ਅਸਤਿ ਦੀ ਨਿਰਣੇਪੂਰਵਕ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਨਾਤਮ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਵੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਆਤਮਾ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨਾਤਮ ਵਸਤੂਆਂ ਅਨਾਤਮ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਚਿੱਤ ਇਸ ਸਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਅਨਾਤਮ ਚਿਤ ਸਮੇਤ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਵੀ ਜਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਅਨਾਜ ਅੱਗ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਜਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਕੁਝ ਵੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਜਾਗਦੇ ਹਾਂ, ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮੰਦੇ ਫਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਅਨਾਤਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਮਝਣ ਲਈ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਦੇਹੀ ਦੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਦੇਹੀ ਦੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਦੇਹ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਭਿਮਾਨ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਹੰਗਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੋ ਵੀ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਤੇ ਮੰਦਾ ਫਲ ਦੇਣਹਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕਰਮ ਅਸੀਂ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਸਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਅਨਾਤਮ ਜਾਣਦਾ, ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਭੋਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਿਰਥੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਲੇਪ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਅਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਪ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਕੇ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਤ ਕਰਮ ਅਭਿਮਾਨ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਕਰਮ ਕੋਈ ਫਲ ਦੇਣ ਲਈ ਉਪਜਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਭੋਜਨ ਛਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਸਮਝੋ, ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਭੋਜਨ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਕਰਮ ਪਛਾਣੋ। ਜਿਹੜੀ ਦੇਹੀ ਬਿਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅੰਸ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਜਿਹੜਾ ਅਰੋਗ ਹੈ ਉਸੇ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅੰਗ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਗਿਆਨੀ ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ ਸਹਿਤ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੰਧਾਏਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਰੋਗੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅੰਸ ਤਕੜੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਧਾਰਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਗਲ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਨ ਹੰਗਤਾ ਛਡ ਦਿਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਉਹ ਮਾਲਾ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਦਸਿਆ ਹੈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਿ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਹਉਮੈ ਦੇ ਰੋਗ ਕਰਕੇ ਰੋਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਨ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਆ, ਜਾਤੀ, ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਹਉਮੈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਹਉ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹਉ ਵਿਚ ਗਇਆ॥

ਹਉ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਹਉ ਵਿਚ ਮੁਆ॥

ਅੰਗ - 466

ਇਤਿਆਦਿ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ ਛੱਡੋ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਪ੍ਰਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਜੋ ਹੰਗਤਾ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਹੋ, ਇਸ ਉਤੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਾ ਲਿਆਓ, ਫੇਰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹ ਲੱਖਾਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜੂਨੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਘੁੰਮੇਟਣੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਨ ਹੰਗਤਾ ਅਗਿਆਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਨ ਹੰਗਤਾ ਤੋਂ ਮਮਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮਮਤਾ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸੋ ਸਾਰੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਧਨ ਸੰਚਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਝੂਠੀ 'ਮੈਂ' ਨੂੰ, ਨਕਲੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਾ ਸਮਝੋ, ਸਾਡਾ ਸਰੂਪ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇਕੋ ਹਨ, ਓਹੋ ਆਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ, ਓਹੀ ਸਤਿ ਹੈ, ਓਹੀ 'ਓ' ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਕੀ ਹੈ, ਅਵਿਦਿਆ ਕੀ ਹੈ, ਬੰਧਨ ਕੀ ਹੈ, ਮੌਤ ਕੀ ਹੈ, ਜਾਗ੍ਰਤ, ਸੁਪਨ, ਸਬੋਪਤ ਇਹ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ, ਮੂਰਛਾ ਕੀ ਹੈ, ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਕੀ ਹੈ, ਸਾਖੀ ਕੀ ਹੈ, ਜੀਵ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੰਚ ਕੋਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ 15 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ -

ਤਾ ਕੀ ਰਜਾਇ ਲੇਖਿਆ ਪਾਇ

ਅਬ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ਪਾਂਡੇ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੁਕਮੁ ਹੋਆ ਹਾਸਲੁ ਤਦੇ ਹੋਇ ਨਿਬੜਿਆ

ਹੰਢਹਿ ਜੀਅ ਕਮਾਂਦੇ ॥

ਅੰਗ - 653

ਇਸਦਾ ਤਾਤਪ੍ਰਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਪ ਤੋਲ ਕੇ, ਜੋਖ ਕੇ ਸੁਖ ਅਤੇ ਦੁਖ, ਸੰਜੋਗ ਅਤੇ ਵਿਜੋਗ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਲੇਖ ਪੁਰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਲੇਖ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਭੱਥੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ ਤਦੇ ਹੀ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਸੀ ਸੋ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਲੇਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੁਣ ਜੀਵ ਕਮਾਈ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਰੂਪੀ ਨਕੇਲ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਮ ਜਾਂ ਨਕੇਲ ਕਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ ਕਿਰਤ ਬਣਦੇ ਹਨ ਯਾਨਿ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਧੱਕ ਕੇ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਜੋ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖ ਹੁਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸਦੇ ਪਿਛੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਲੋਕ ਜੋ ਕਰਮ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭੋਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਰਮ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਕਾਰਨ ਤੇ ਕਾਰਜ ਵਾਕਰ ਆਪੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬੁੱਧ ਮਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਦੇਣਹਾਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਜੋ ਕ੍ਰਿਆਮਾਨ ਅਤੇ ਸੰਚਤ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਵਿਚ ਭੋਗਣਾ ਸੀ ਉਹ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਨ ਕਾਰਣ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਕਰਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੁਕਮ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਰਮ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਚਾਉਂਦੇ ਟਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਗਮੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਅੰਤਰਣ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ ਹੈ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬੀਚਾਰਿ ॥

ਕਾਰਣੁ ਕਰਤੇ ਵਸਿ ਹੈ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਖੀ ਧਾਰਿ ॥

ਅੰਗ - 148

ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਰੀ ਆਪ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰਮ ਭੀ ਆਪਣੇ ਫਲ ਆਪੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਹਰੀ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਫਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ -

ਹੁਕਮਿ ਚਲਾਏ ਆਪਣੈ ਕਰਮੀ ਵਰੈ ਕਲਾਮ॥

ਅੰਗ - 1241

ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਕਰਤੇ ਦੇ ਵਸ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਹੁਕਮ ਕਰਦਾ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈ, ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ।

ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਉਸਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਸਮੇਟਦਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਦਰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਰਾਗ, ਦ੍ਰੋਹ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦ੍ਰੋਹ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਖਮ ਕਰਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੁਰੇ ਫਲ ਦੇਣੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਅਤੀ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੋ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਸਮਝੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ

ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪ ਦਿਖਾਈ॥

ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੁ ਹੈ

ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥ ਅੰਗ - 442

ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ “ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ?” ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਤੇ ਇਕ ਪੁਸਤਕ “ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ” ਲਿਖੀਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ -

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ॥ ਅੰਗ - 1

ਅਤੇ ਸਚਿਆਰ ਹੋਣ ਲਈ, ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਤੋੜਨ ਲਈ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ -

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥ ਅੰਗ - 1

ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੂਲੀ ਤੋਂ ਸੂਲ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾ ਦਿਤੇ। ਬਾਹਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਸੋ ਇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਦੇ ਫੇਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ - ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ

ਏਕ ਏਕ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਮੌਸਮ, ਠੰਢ ਵੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਧੁੰਦ ਵੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੋ ਵਜੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਸਰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਤਸੰਗ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਕਿਸੇ ਸੂਰਮੇ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੇ, ਜਿਸਦੇ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਝੱਖੜ ਚਲਦੇ ਹੋਣ, ਮੀਂਹ ਵਰਸਦੇ ਹੋਣ, ਫੇਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ। ਸਮੁੰਦ ਸਾਗਰ ਹੋਵੇ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਲੰਘ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਇਹਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਫਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣ ਦਾ ਤੇ ਹਰੀ ਜਸ ਸੁਣਨ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਐਨੀਆਂ ਮੈਲ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਜੰਮ ਗਈਆਂ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਖਿਆਲ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਲਾਹਾ ਖੱਟ ਲਈਏ। ਪੈਸੇ ਟਕੇ ਦੀ ਬਾਤ ਹੋਵੇ ਆਦਮੀ ਦੌੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾਚ ਗਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, Night ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁਖ, ਇਹਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁਬਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਗੱਤੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ - ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ 'ਚ, ਜਿਥੇ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੀ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਹੱਥ ਮਾਰਿਆਂ ਆਪਣੇ ਬੇਗਾਨੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਸ ਅੰਧ ਕੂਪ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਗਿਰਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਕੱਢ। ਉਹਦੇ ਕੱਢਣ ਦਾ ਇਹੀ ਸੁਖਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਪਉੜੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਸਤਸੰਗ ਦੀ, ਹੱਥ ਪੈ ਜਾਵੇ ਇਹਨੂੰ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ; ਫੇਰ ਆਦਮੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਦੁੱਖੀ ਹੈ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਅਪਣਤ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਮੈਂ' ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, 'ਮੈਂ' ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਇਸਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਚਿੰਬੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਵਿਘਨ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਜਿੰਨੀਆਂ frustrations ਹਨ, ਜਿੰਨੇ ਘਾਟੇ, ਇਹਨੂੰ ਚਿੰਬੜਦੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦੈ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕਰਮ ਚਿੰਬੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ - ਚੰਗੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰਮ ਵੀ ਤੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਵੀ। ਜਦੋਂ 'ਮੈਂ' ਵਿਚੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰ 'ਮੈਂ' ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਏਕ ਏਕੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਵਿਆਪੈ॥

ਅੰਗ - 930

ਹੈਗੇ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਪਰ ਮੂੰਹ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ-ਇਕ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀਆਂ, ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ, ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦਾ ਬੀਜ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ ਤੇ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾ Seed (ਬੀਜ) ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਜੰਮਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਮਰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਵਿਛੜਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ, frustrate ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਕ੍ਰੋਧ 'ਚ ਆਏਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਮੈਂ' ਹੈ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ। ਸੋ 'ਮੈਂ' ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। 'ਮੈਂ' ਦੇ ਵਿਚ ਮੋਟੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ - ਇਕ ਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਧਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਮੇਰੀ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮਨ, ਮੇਰਾ ਤਨ, ਮੇਰਾ ਧਨ; ਮੇਰੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ, ਬੇਅੰਤ ਦੁੱਖ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸਚਮੁੱਚ ਸੋਝੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਵੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ, ਫੇਰ ਇਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੁਖੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ 'ਮੈਂ, ਮੇਰੀ' ਦੀ ਛਿਟ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਧਰ ਦਿਓ। ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ - ਮਨ ਹੈ ਮੇਰਾ, ਤਨ ਹੈ ਤੇ ਧਨ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ, 'ਮੇਰੇ' ਨੂੰ ਲਾਹ ਦਿਓ ਫੇਰ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਬਾਕੀ ਇਕ ਹੋਂਦ ਜਿਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਿਛੇ, ਜਿਹਨੂੰ 'ਮੈਂ' ਕਹਿ ਲਓ। ਜਦੋਂ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਹੋਂਦ ਸੱਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਸਤਾ ਦੇ ਨਾਲ 'ਮੈਂ' ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ 'ਮੇਰੀ' ਲਹਿ ਗਈ ਇਹਦੀ, ਫੇਰ ਔਧਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਗਿਆ ਏਹਦੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ, ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਹਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਖੀ ਸਰੂਪ ਹਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ, ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ। ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰੋੜਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਘੁੰਮ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਕਿਉਂ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਗਲੋਂ ਇਹ ਗੱਲ 'ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ' ਦੀ ਸੂਝ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ। ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਟਿਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ? ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਪਰਮ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਾਹੁਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਈਏ, 'ਮੈਂ' ਵੀ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਤਨ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਮਨ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਧਨ ਦੇ ਦੇਈਏ; ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਆਦਿ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਫੁਰਨੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਵੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ ਆਦਮੀ ਨੂੰ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਆਦਮੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਓਨਾਂ ਚਿਰ 'ਮੈਂ' ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਚਿਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ-

ਤਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਧਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਮਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਕੀਆ ॥

ਅੰਗ- 610

ਜਦੋਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੁਛ ਵੀ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ਫੇਰ ਉਹਦੀ ਅਵਸਥਾ, ਬੈਠ ਕੇ ਕਦੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਦੇਖਿਓ, ਸਭ ਕੁਛ ਦੇ ਦਿਓ ਗੁਰੂ ਨੂੰ - 'ਮੈਂ' ਸਾਖੀ ਸਮੇਤ, ਆਪ ਦੇਖਿਓ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਿਛੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਦੇਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕੋਈ stone (ਪੱਥਰ) ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਦਏਗਾ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਹਦੇ ਵਿਚ 'ਮੈਂ' ਫੇਰ ਫਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ 'ਮੈਂ' ਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰਮ ਮੋਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਣੀਆਂ ਥੋੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਨੇ, ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹਦਾ ਦਿਮਾਗ ਨਾ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਸੀ, ਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਗਲ ਸੀ। ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਐਸਾ ਅਧਿਆਸ ਬੈਠ ਗਿਆ ਕਿ ਜੋ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ, ਰਾਜ ਭਾਗ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖੀ, ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ-

ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅਛਤ ਰਾਜ ਬਿਛਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ ॥

ਅੰਗ- 658

ਰਾਜ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸੀਗਾ ਲੇਕਿਨ ਰਾਜ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਆਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਿਹੜੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਜਾਗ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਤੇ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾ ਹੈ? ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਅੱਠ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਮੰਗਾ ਲਏ। ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖਾਤਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਤੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਆਏ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਜਦ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਸੋ ਇੱਕ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਬਾਲਕ, ਜਿਸਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਦਾ, ਅੱਠ-ਨੌਂ ਸਾਲ ਦਾ ਜਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਦਾ, ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਬਾਲਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਦ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਾਲ ਇਕ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਇਹ ਸੱਚਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾ?' ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਡੇ-ਐਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬੈਠੇ ਨੇ ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਦੇ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਭਾਸ਼ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ- ਵੇਦਾਂ ਤੇ, ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਤੇ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਤੇ; ਉਹ ਇਹ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ? ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜ। ਪਾਲਕੀ ਤਿਆਰ ਕਰਾ ਕੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਿਥਲਾਪੁਰੀ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅੱਠ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਸਭਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ, ਸਭਾ ਲੱਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਬੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰ ਪਉੜ ਦੇ ਉਤੋਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅੱਠ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਝਾਕਦਾ ਕਿਧਰੇ ਨੂੰ ਹੈ, ਪੈਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਹੱਥ ਕਿਧਰੇ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕੋਈ ਅੰਗ ਹਿਲਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਕੋਈ ਅੰਗ ਹਿਲਦਾ ਹੈ - ਸਰੀਰ ਦਾ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਜਿੰਨੀ ਸਭਾ ਬੈਠੀ ਸੀ - ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ, ਜਗਿਆਸਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਾ ਕਿਹੜਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਪੁਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰ ਦਏਗਾ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ? ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨੂੰ ਵੀ ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਹ ਬੱਚਾ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ? ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਜਗਿਆਸਾ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਦ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਿੰਗ ਪੈਂਦਾ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹਾਸਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉੱਚੀ ਹੱਸ ਪਏ, ਖਿੜ-ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਹੱਸਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਏਸ ਸਭਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਆਤਮ ਦਰਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ, ਸਾਰੇ ਚਰਮ ਦਰਸ਼ੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਜੋ ਚਰਮ ਦਰਸ਼ੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਚਮੜੇ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਹ ਸਭਾ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਵੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਨਾਲ ਹੱਸਣ ਲੱਗਿਆ। ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਰਾਜਨ! ਐਹ ਚਮੜੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਕੀ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚਰਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਨੇ।” ਐਨੀ ਗੱਲ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਗਈ, ਸਾਰੇ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਗਏ, ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਣਾਂ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਕੋਈ ਬਾਂਹ ਉਚੀ ਕਰਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਦੂਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲ ਬੁਲਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਆਹ ਬੱਚਾ! ਇਹ ਸਾਡੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਐਥੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ? ਕੋਈ ਕਹੇ ਅਸੀਂ ਸਰਾਪ ਦੇਨੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਕੁਛ ਕਹੇ, ਕੋਈ ਕੁਛ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਹੇ ਰਾਜਨ! ਐਸ ਵੇਲੇ ਸਭਾ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਪਰ ਇਹ ਤੇਰੇ ਨਮਿਤ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਏਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਹ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸਾਡੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਚਰਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਚਮਾਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਕੇ ਇਹਨੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ Insult (ਬੇਇਜ਼ਤੀ) ਕੀਤੀ ਹੈ।”

ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੈਣਾ ਸੀ ਏਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, “ਬ੍ਰਹਮ ਰਿਸ਼ੀ ਜੀ! ਆਪ ਵੀ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀ-ਗਣ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬੈਠੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਖੇਦ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਖੇਦ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੋਲ-ਕਬੋਲ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ, ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਰਾਜਨ! ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ। ਦੇਖੋ, ਮੈਂ ਆਇਆ, ਤੇ ਇਹ ਹੱਸੇ ਕਿਉਂ ਨੇ? ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੱਸੇ,

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਉਂ ਹੱਸੇ? ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾਣਿਆਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ Vehicle ਹੈ, ਸਰੀਰ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆਂ ਤੇ ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਵਲ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਲ ਕੋਈ ਸੁੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਰੂਪ ਸ਼ਕਲ ਹੈ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਿਆਨੀ ਹੱਸ ਲੈਣ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਅਗਿਆਨੀ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੇ, ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਸ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਏਗੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਸਾ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੇਰਾ ਨਿਹਚਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਠੇਸ ਲੱਗੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਜਿੰਨੇ ਖਿਆਲ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸੀ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਵਾਸਤੇ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਪਰੀਤ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਕਰਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ - ਐਡੇ-ਐਡੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ, ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਗੰਨਾ ਵਿੰਗਾ-ਤੜਿੰਗਾ ਹੋਵੇ, ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਉਹਦੇ 'ਚ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਹੋਣ ਪਰ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲ ਅਗੜਾ-ਦੁਗੜਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪੱਤੀਆਂ ਉਖੜੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਹਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਇਹ ਆਤਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਲਹਿ ਕੇ, ਹੇਠਾਂ ਚਰਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਮ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਸੋ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ੈਣੀ ਬੁੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਚਰਮ ਵਿਸ਼ੈਣੀ ਬੁੱਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਥੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਂ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਗੱਲ ਕਰਨ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਉਸ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਸੁਣੇ, ਸਾਰੇ ਨੀਵੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਉਦੈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੰਤਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਿਹਚੇ ਪੂਰਬਕ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦਾ ਜਤਨ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਮਨ ਦੇ ਫੁਰਨੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਜਦੋਂ ਖਿਆਲ ਅਸੀਂ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਓਨਾਂ ਕੁ ਚਿਰ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਫੇਰ ਚਰਮ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਨੀਵੀਆਂ ਪਾ ਲਈਆਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਦੱਸੋ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋਵੇ? ਰਾਜੇ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼! ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਆਪ? ਜਦ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਚੰਦਨ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਵਾਲ ਕਰੋ। ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਰਾਜਨ! ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਹੈਂ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਾ ਦੱਸਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਸੋ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਜਵਾਬ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਇਹ ਵੀ ਝੂਠਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਝੂਠਾ।' ਐਨੀ ਗੱਲ ਕਹੀ, ਤਾਂ ਨਾ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਈ, ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਨਿਰਚਾ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ।" ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਤੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਕਰ, ਜੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਤੇਰੀ ਖੋਹ ਲਈ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਤੈਨੂੰ ਬੇ-ਇਜ਼ਤ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਤੂੰ ਦੁੱਖ ਪਾਇਆ ਤੇ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਐਨਾ ਗਹਿਰਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ brain (ਦਿਮਾਗ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ। ਐਨਾ ਭਰਮ ਦਾ ਤੇਰਾ ਮਨ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾ ਹੈ? ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਝੂਠੇ ਨੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰੂਤ ਅਵਸਥਾ ਜਿਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਚਾਹੇ ਸੌਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੋਈ ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਹੈ; ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਝੂਠੇ ਨੇ। ਐਥੇ ਸਤਿ ਅਵਸਥਾ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਆਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਆਦਮੀ 'ਮੈਂ' ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਕਰਕੇ 'ਮੈਂ' ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। 'ਮੈਂ' ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆ ਗਈ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਿਆ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਉਸ (ਰਾਜੇ) ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਐਡੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਐਨਾ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਿਗੁਰਾ ਹੈਂ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਪਈ ਕਾਠੀ ਦੀ ਰਕਾਬ ਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਰਾ ਨਹੀਂ?

ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਕੇ, ਦੂਸਰਾ ਪੈਰ ਰਕਾਬ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਘੋੜਾ ਮੰਗਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਜਾ ਕੇ ਚੰਦਨ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਰਾਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬੱਚਾ ਫੇਰ ਉਠਿਆ ਤੇ ਇਹਨੇ ਜਾ ਕੇ ਚੰਦਨ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, “ਰਾਜਨ! ਘੋੜਾ ਮੰਗਾ।” ਘੋੜਾ ਮੰਗਾ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੁਣ ਦੱਸ! ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।” ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਬਾਗਾਂ ਫੜ ਲਈਆਂ ਤੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੰਨੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਪੈਰ ਪਾ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾਵਾਂ। ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਉਹ ਹੋਏਗਾ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ-ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਦੇਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਠੀਕ ਹੈ।” ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਠਹਿਰ ਜਾ। ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ, ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦਖਸ਼ਣਾ ਕਿਥੋਂ ਦੇਵੇਂਗਾ?” ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ।” ਕਹਿੰਦੇ, “ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਰਾਜ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਲਗਾਓ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਲਗਾਓ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਓ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਂਗਾ ਅਤੇ ਤੱਤ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਖਸ਼ਣਾ ਦੇ ਜਾ - ਅਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾ 'ਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਲਾਜ ਹੈ ਇਹ ਸਾਰਾ - ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗੁ ਹੈ ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸੁ ਮਾਹਿ ॥ ਪੰਨਾ-466

ਹਉਮੈ ਦੀ ਦਾਰੂ ਹਉਮੈਂ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਹਉਮੈਂ ਦੀ ਦਾਰੂ। ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹਉਮੈਂ ਦੀ ਦਾਰੂ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਦੱਸੋ ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।” ਕਹਿੰਦੇ, “ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ-ਦੇ - ਤਨ ਦੇ-ਦੇ, ਮਨ ਦੇ-ਦੇ ਤੇ ਧਨ ਦੇ-ਦੇ।” ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਨੇ ਆ ਕੇ ਤਿੰਨੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਮਰਪਨ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਚੂਲੀ ਲਈ, ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਮਨ, ਤਨ ਤੇ ਧਨ ਤੁਹਾਡਾ ਹੋਇਆ, ਮੇਰਾ ਕੁਛ ਨਾ ਰਿਹਾ - ਹੁਣ ਅਜ ਤੋਂ ਬਾਦ।”

ਕਬੀਰ ਮੇਰਾ ਮੁਝ ਮਹਿ ਕਿਛੁ ਨਹੀ ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੈ ਸੋ ਤੇਰਾ ॥ ਪੰਨਾ -

1375

ਇਹ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸਾਰਾ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤੇਰਾ ਤੁਝ ਕਉ ਸਉਪਤੇ ਕਿਆ ਲਾਗੈ ਮੇਰਾ॥ ਪੰਨਾ - 1375

‘ਮੇਰੇ’ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਨ ਨਾਲ, ਮਨ ਨਾਲ ਤੇ ਧਨ ਨਾਲ; ਉਹਨੇ ਕੱਟ ਦਿਤਾ। ਕੱਟ ਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ ਤੇ ਇਹ ਪੈਰ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਠਹਿਰ ਰਾਜਨ! ਸਰੀਰ ਦੀ ਹਰਕਤ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਕੀਤੀ?” ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ।” ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੋਚ! ਤੂੰ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ - ਸਰੀਰ ਵੀ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਜੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਿਲਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਹਿਲੇਗਾ, ਧਨ ਦਾ ਘੋੜਾ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਧਨ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਫੁਰਨਾ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਹੜੀ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘੋੜੇ ਦੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ। ਨਾ ਤਾਂ ਘੋੜਾ ਤੇਰਾ ਹੈ, ਨਾ ਤਨ ਤੇਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨ ਤੇਰਾ ਹੈ।” ਐਨੀ ਗੱਲ ਜਿਸ ਵਕਤ ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਨੇ ਕਹੀ ਉਸ ਨੂੰ, sincere ਸੀ ਬੰਦਾ ਦਿਲੋਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ; ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕੀ ਅਵਸਥਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਈ, ਪੂਰਨ ਇਕਾਂਤ, ਮਹਾਂ ਸੁੰਨ ਵਰਤ ਗਈ, ਫੁਰਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਨੋ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚੁੱਪ ਕਰਿਆ ਖੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਾਜਨ! “ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਮੈਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਜੰਗਲ ’ਚ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲਿਆ। ਆਹ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਡਾਕੂ ਨੇ। ਮੇਰਾ ਧਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਕੇ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਿਪਾਹੀ ਭੇਜ। ਰਾਜਾ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕੁਝ ਭੀ। ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਅਖੀਰ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਦ ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਕੇ, ਬਹੁਤ ਭੈੜੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੋਲਾ ਹੈ, ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਮੰਦਾ ਪਾਪੀ ਬੰਦਾ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਦੁਨੀਆਂ ’ਚ, ਜਿਹੜਾ ਫਰਿਆਦ ਨਾ ਸੁਣੇ ਤੇ ਧਿਆਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਟਸ ਤੋਂ ਮਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ-ਪੱਥਰ ਹੋਇਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਜਦ ਬੀਤ ਗਿਆ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸ਼ਟਾਵਕਰ ਨੇ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣ ਗਏ ਕਿ ਹਾਂ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ -

ਤਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਧਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਮਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਕੀਆ॥

ਪੰਨਾ - 610

ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਅਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ -

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਸੁਖ ਸਨੇਹੁ ਅਰੁ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ॥ ਰਹਾਉ॥
ਨਹ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੈ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਭਿਮਾਨਾ॥
ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਉ ਨਾਹਿ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨਾ॥**

ਪੰਨਾ - 633

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਵੰਧ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਇਹਦੀਆਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ ਘੋੜਾ ਛੱਡ ਦੇ। ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਰਕਾਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ; ਘੋੜਾ ਛੱਡ ਦੇ, ਤਖਤ ਤੇ ਬਹਿ ਜਾ। ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਮਨ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਧਨ ਵੀ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇਰੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਤੂੰ ਰਾਜ ਕਰ, ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠ। ਜੋ constitution ਹੈ ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚਲ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਮੈਂ' ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਿਆ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ-

ਭਗਤ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਯਾ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ - 10/5

ਮਾਇਆ 'ਚੋਂ ਉਦਾਸ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੰਗਤਾ ਮਮਤਾ ਛੱਡ ਦਿਤੀ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਣਾ ਦਿਤੀ, ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਮੁੜ ਕੇ ਬਣਾਈ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਲਾਈਨ ਹੈ-

ਤਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਧਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਮਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਕੀਆ॥

ਪੰਨਾ - 610

ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਐਡੀ deep Philosophy ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਕੋ ਹੀ ਤੁੱਕ ਅਪਣਾਅ ਲਈਏ ਮੇਹਨਤ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ, ਸਾਧਨ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ; ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਕ ਜਨਮ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਦੋ ਜਨਮ ਲੱਗਣ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਜਨਮ ਲੱਗਣ। ਇਕੋ ਤੁੱਕ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜੇ ਕਮਾ ਲਈਏ, ਆਪਣੇ 'ਚੋਂ ਅਪਣੱਤ ਕੱਢ ਦੇਈਏ ਬਾਕੀ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡਾ ਅਸਲੀ ਸਤਾ ਮਾਤ੍ਰ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਸਾਖਸ਼ੀ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਸਾਖੀ ਜਿਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੱਤਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਤਮ ਸੱਤਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸੋਝੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹੇਠਲੀ ਪੜਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨੂੰ, ਜਿਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਵਿਚ ਇਹ ਆਪਣਾ ਅਣਹੋਇਆ ਆਪਾ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਮਿਥ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਦੀ ਦੇਹ ਸਮਝ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਪਦ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਝੀ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ, ਮੇਰਾ ਘਰ, ਮੇਰੀ ਕੋਠੀ, ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ, ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਗਿਰ ਕੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਇਹ ਜਨਮ-ਮਰਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਅਖੀਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਜੋ ਬਚਨ ਆਇਆ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਉਹਦੇ 'ਚ ਇਹ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਗਿਰੇ ਪਏ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਨਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਕੁਛ ਲੱਭਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੱਥ ਪੈਰ ਅਸੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਹੀ ਦਇਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਕੱਟ। ਉਸਨੇ ਦਇਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸਾਡੇ ਉਤੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਜਾਗਣਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ, ਹਰੀ ਜਸ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਗੋੜੇ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਉਮੈ ਦੇ ਗੋੜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੜਪ ਰਹੇ ਨੇ। ਥੋੜ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਸੋ ਐਸਾ ਤੁਸੀਂ ਤਪ ਕਰਦੇ ਓ, ਏਸ ਤਪ ਦਾ ਕੋਈ ਭਾਵ ਕੱਢੋ, ਹੋਰ ਉੱਚੇ ਚਲੋ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ-ਪੁਣਾ ਹੈ ਇਹ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਏ। ਇਹੋ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਮੁੱਲ ਲਾਭ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਕਰੀਏ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਦੈਵੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰੀਏ। ਨਿੰਦਾ, ਈਰਖਾ, ਲਬ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੀਏ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵਰਤੀਏ ਅਤੇ ਇਕ ਗੱਲ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖੋ -

ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ॥

ਪੰਨਾ - 2

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਤੀਤ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਦਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਆਵੈ ਜਾਇ ਨਿਸੰਗੁ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਹੈ, ਆਪ ਸਾਰੇ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ ਓਂ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਸਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ, ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਓਹਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਅੰਤ ਕਾਰਜ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹਰ ਵਕਤ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਵਾਹ ਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਛ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕੁਛ ਖਾਸ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨ ਵਿਚ ਕਾਮਨਾ ਹਰੇਕ ਦੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕਾਰਜ ਸਫਲ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਸਫਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਨਾਲ ਘਰ ਆ ਜਾਈਏ, ਤੇ ਕਾਰਜ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਭ ਦਿਹਾੜਾ ਕਢਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰਬ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਤਾਂ, ਪੂਰਬ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸੀ ਬਾਤ ਵੀ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰਜ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਣ ਸਾਰੇ, ਕੋਈ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ।

ਪਿਛਲੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਦਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਫਤ ਸੀ ਕਿ ਗਿਣ ਕੇ ਹਕੀਮਾਂ, ਵੈਦਾਂ ਨੇ ਕੱਢੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 32 ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੇਟ ਦੁਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਲੈ ਲਓ, ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਠੰਢ ਲਗ ਗਈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਲੈ ਲਓ, ਹਾਜ਼ਮਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਲੈ ਲਓ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੇਚੈਨੀ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਵੀ ਲੈ ਲਓ ਯਾਨਿ ਉਹ ਇਕੋ ਹੀ ਐਸੀ ਦਵਾਈ ਸੀ ਜੋ ਆਦਮੀ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਪਤਾਸੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਕਤਰਾ ਲੈ ਲੈਣਾ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਸੋ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕੋ ਹੀ ਸਾਧਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਨੇ, ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਬਣਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਡੀ ਹੋਸ਼ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰੀਏ, ਕੀ ਨਾ ਕਰੀਏ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸਾ ਲਓ। ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸਾ ਲਓ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੜਾ ਹੀ ਕੂੜ-ਕੁਬਾੜ ਵਸਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਗਰਜਾਂ ਵਸੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਵਸੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਬੇਅੰਤ ਭਾਵ ਵਸੇ ਹੋਏ ਨੇ - ਕਿਤੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਭਾਵ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਮੋਹ ਦਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਲੋਭ ਦਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਦਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮਾੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੰਦਗੀ ਕਰੀ ਜਾਵੇ, ਨਾਮ ਜਪੀ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਮਨ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਨਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਵੀ। ਮੁੜ ਕੇ ਉਸੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਫੇਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁੰਨ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੋ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮਨ ਹਰ ਵਕਤ ਭਰੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਖਾਲੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਹਰੀ ਦੇ ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸਦੇ ਨੇ, ਨਹੀਂ ਨੀਂ ਵਸਦੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕੱਢ ਦੇਈਏ। ਇਹ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਦੀਆਂ ਨੇ, ਕ੍ਰੋਧ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਏ, ਕੱਢ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿਓ, ਜੇ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਹੈ? ਕੱਢ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਖਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਬਦ-ਖਿਆਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਭ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ, ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਮ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਵੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਿੱਧ ਕਰੀ ਜਾਏਗਾ, ਨਿਕਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਵਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਵੀ ਲਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਲਈਏ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀਆਂ। ਸਾਡੇ ਵਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੀਏ। ਸੋ ਫੇਰ ਕਰਿਆ ਕੀ ਜਾਵੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹਦੇ ਇਕ ਦੋ ਸਾਧਨ ਨੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ ਹਿਰਦੇ ਤੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰੋ, ਫੇਰ ਇਹ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕੁਛ ਰਹਿਤਾਂ ਨੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੋ ਫੇਰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੂੰਹ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਪਰਖ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਉਹ ਗੱਲਾਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਹੀ ਕਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਇਕ ਪੈਸੇ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ-

**ਹਉ ਅਪਰਾਧੀ ਗੁਨਹਗਾਰੁ ਹਉ ਬੇਮੁਖ ਮੰਦਾ।
ਚੋਰ ਯਾਰ ਜੁਆਰਿ ਹਉ ਪਰ ਘਰਿ ਜੋਹੰਦਾ।
ਨਿੰਦਕੁ ਦੁਸ਼ਟੁ ਹਰਾਮ ਖੋਰੁ ਠੱਗ ਦੇਸ ਠਗੰਦਾ।
ਕਾਮੁ ਕਰੋਧੁ ਮਦੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਹੰਕਾਰ ਕਰੰਦਾ।
ਵਿਸ੍ਵਾਸਘਾਤੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਮੈ ਕੋ ਨ ਰਖੰਦਾ।
ਸਿਮਰਿ ਮੁਰੀਦਾ ਢਾਡੀਆ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਖਸੰਦਾ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 36/21

ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬਚਨ ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਕਹੇ ਨੇ, ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਚਮੁੱਚ ਐਸਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਚਮੁੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਲਏ ਫੇਰ ਤਾਂ ਗੱਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫੇਰ ਜਿਹੜੀ ਨੇਕੀ ਦੀ ਹਉਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਹਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਬੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਹਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਸ ਬੰਦਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਹਦੇ ਮਨ 'ਚ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬਚਨ ਸਮਾਅ ਗਿਆ-

**ਕਬੀਰ ਸਭ ਤੇ ਹਮ ਬੁਰੇ ਹਮ ਤਜਿ ਭਲੋ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਜਿਨਿ ਐਸਾ ਕਰਿ ਬੁਝਿਆ ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ ਸੋਇ ॥**

ਅੰਗ - 1364

ਮੈਂ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਭਲਿਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਸਮਝਣ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਸਚਮੁੱਚ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗਾ? ਜੇ ਤੂੰ ਸਚਮੁੱਚ ਸਮਝ ਲਏਂ, ਨੀਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਾਲੀ ਲਾਈਨ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਹੋ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਮ ਨਹੀ ਚੰਗੇ ਬੁਰਾ ਨਹੀ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ - 728

ਜਿਹਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਬੁੱਝ ਲਈ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ, ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਦਾਸ ਹਾਂ। ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਹਿਰਦੇ 'ਚੋਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਜੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚੋਂ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਝਗੜੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਮੁਖਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਕਰੈ ਵਿਰਲੈ ਹਿਰਦੈ ਵਸਾਇਆ॥

ਪੰਨਾ - 565

ਵਿਰਲੇ-ਵਿਰਲੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕੱਢਦੇ ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸੋ ਇਹ ਸਾਧਨ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਐਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਨੇ। ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਏਸ ਕਰਕੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਹੋ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਆਪੇ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਕੌਤਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦੀ - ਮੈਂ ਦੀ। ਨਾ ਜਾਗਣ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਸਰਾ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਜਪ ਤਪ ਹੋਮ ਪੂਜਾ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਤੱਤ ਕੱਢ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਤੱਤ ਹੈ - ਏਸ ਸਾਧਨ ਦਾ। ਫੇਰ ਹਰੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇ। ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਪਛਾਣ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੂੜੀ-ਕੂੜੀ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਭਾਵ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਬਾਣ ਲਗ ਜਾਏਗਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਲੇਕਿਨ ਉਹਦੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜੇ ਬੈਰਾਗ 'ਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਬੈਰਾਗਮਈ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਸਮਝੀ ਨਹੀਂ ਗੱਲ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਅੰਨ੍ਹਾ ਜੇ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੂੜੀ-ਕੂੜੀ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ। ਉਹ ਝੂਠ-ਮੂਠ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਓਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਜੇ ਆਪ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਓਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹਰੀ ਦੀ ਕੀਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਜਦ 'ਚ ਆ ਕੇ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਇਹ ਸਾਧਨ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦਿਨ ਭਰ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਐਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਐਨੇ ਡੂੰਘੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਦ ਅਸੀਂ ਭਜਨ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਟੋਭੇ ਦੀ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਤਹਿ ਦੀ ਗਰਦ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਛੇੜ ਦੇਵੇ, ਇਕ ਦਮ ਮੈਲ ਉਤੇ ਨੂੰ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਸੰਸਕਾਰ ਜਿੰਨੇ ਦਬੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਠਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਭੁੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਕਦੇ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ਉਹ ਭਜਨ ਵੇਲੇ ਯਾਦ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਜਿੰਨੀ-ਜਿੰਨੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਧਦੀ ਜਾਏਗੀ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਵੀਹ-ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀਆਂ, ਤੀਹ-ਤੀਹ ਸਾਲ ਦੀਆਂ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਮ੍ਰਣੇ ਆ ਕੇ ਖੜੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਰਤੀ ਡੂੰਘੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਡੂੰਘੀ ਜਾ ਕੇ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਦੀ ਉਸ ਤਹਿ ਨੂੰ ਛੇੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਜਿਸ ਵਕਤ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਛਾਫੜੇ ਦਾ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੂੰ, ਉਹ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਤਮ ਕਰਮ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਵਸ ਗਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਰਕਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖੜੀਆਂ, ਉਹ ਬਰਕਤਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਬੰਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਫੁਰਨਾ ਕਰ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਐਥੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿਖਾ ਦੇਵਾਂ, ਜਿਹਨੂੰ ਤੂੰ ਯਾਦ ਕਰੇਂਗਾ ਉਹ ਬੰਦਾ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੈਨੂੰ ਪੈਸੇ ਟਕੇ, ਕਾਰਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ-

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ

ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ॥

ਅੰਗ - 649

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿੰਨੇ ਕਾਰਜ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਓਂ ਜੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਵਸ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣੇ ਸਫਲ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਸੋਚ ਕੇ ਸਮਝ ਕੇ ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਨੇ। ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ, ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਚਲ ਰਹੇ ਨੇ - ਰਜੋ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ। ਉਹਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਐਨੀ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਉਠ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦਾ ਜੋ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ, ਝੱਗ ਵਾਂਗਣ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਸੌ ਗਿਆ-

ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ॥

ਪੰਨਾ - 920

ਸਾਡੀ ਉਮਰ ਸੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਲੰਘਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਗਾਉਂਦੇ ਨੇ-

**ਜਾਗ ਲੇਹੁ ਰੇ ਮਨਾ ਜਾਗ ਲੇਹੁ ਕਹਾ ਗਾਫਲ ਸੋਇਆ॥
ਜੋ ਤਨੁ ਉਪਜਿਆ ਸੰਗ ਹੀ ਸੋ ਭੀ ਸੰਗਿ ਨ ਹੋਇਆ॥**

ਪੰਨਾ - 726

ਮਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਸਰੀਰਾ ਜਾਗ ਲੈ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

**ਏ ਸਰੀਰਾ ਮੇਰਿਆ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇ ਕੈ
ਕਿਆ ਤੁਧੁ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ॥
ਕਿ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ ਤੁਧੁ ਸਰੀਰਾ
ਜਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ॥**

ਪੰਨਾ - 922

ਕਿ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਜੋਤ ਰੱਖੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ -

**ਏ ਸਰੀਰਾ ਮੇਰਿਆ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ
ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ॥
ਹਰਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਤੁਧੁ ਵਿਚਿ
ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ॥**

ਅੰਗ - 921

ਕੀ ਕਰਿਆ ਹੈ ਤੂੰ? ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਨਹੀਂ, ਜਿਹਨੇ ਤੇਰਾ ਰਚਨ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਮਨ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੇ ਨੇ -

**ਜਾਗ ਲੇਹੁ ਰੇ ਮਨਾ ਜਾਗ ਲੇਹੁ ਕਹਾ ਗਾਫਲ ਸੋਇਆ॥
ਜੋ ਤਨੁ ਉਪਜਿਆ ਸੰਗ ਹੀ ਸੋ ਭੀ ਸੰਗਿ ਨ ਹੋਇਆ॥**

ਅੰਗ - 726

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ, ਇਥੇ ਮਨ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ - ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵ ਨੂੰ; ਜੀਵ ਆਤਮਾ, ਵਿਚੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ, ਵਿਚੇ ਬੁੱਧੀ, ਵਿਚੇ ਫੁਰਨੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਜਾਗ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮ ਤੈਨੂੰ ਥੀਤ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗਏ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਨੂੰ, ਬੜੇ ਔਖੇ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥
 ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥
 ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥
 ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥
 ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ ॥
 ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ ॥

ਅੰਗ - 176

ਕੁੱਤੇ ਬਿਲੇ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਾਂਝੀ ਦਾ ਨਾਮ ਤਿਨ੍ਹਾ ਵਾਸਤੇ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ -

ਜਿਹ ਮਾਰਗ ਕੇ ਗਨੇ ਜਾਹਿ ਨ ਕੋਸਾ ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਉਹਾ ਸੰਗਿ ਤੋਸਾ ॥
 ਜਿਹ ਪੈਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਉਜਿਆਰਾ ॥
 ਜਹਾ ਪੰਥਿ ਤੇਰਾ ਕੋ ਨ ਸਿਵਾਨੁ ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਤਹ ਨਾਲਿ ਪਛਾਨੁ ॥

ਅੰਗ - 264

ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ -

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਗਰਭਿ ਨ ਬਸੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਖੁ ਜਮੁ ਨਸੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਕਾਲੁ ਪਰਹਰੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਸਮਨੁ ਟਰੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਸਿਮਰਤ ਕਛੁ ਬਿਘਨੁ ਨ ਲਾਗੈ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਅਨਦਿਨੁ ਜਾਗੈ ॥

ਅੰਗ - 262

ਤੈਨੂੰ ਜਾਗ ਆ ਜਾਏਗੀ ਫੇਰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਏਗੀ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਕੁਛ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਇਹ ਜਾਗ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗੋ, ਜਾਗ ਕੇ ਬੈਠੋ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੋ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਜਾਗ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਚਰਨ ਜਦ ਵਸਣਗੇ, ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਉਹ ਰਸ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਖੇੜਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਦੁਬਿਧਾ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਕ੍ਰੋਧ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਨਫਰਤ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਪਿਆਰ ਹੀ ਪਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਖੇੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਵਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਸ ਗਿਆ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ 'ਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਡੀ ਅਵਸਥਾ ਬਦਲ ਜਾਣੀ ਹੈ

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ ॥
 ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ ॥
 ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ ॥
 ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ ॥
 ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ ॥
 ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ ॥
 ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥
 ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ ॥
 ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ ॥

ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ॥ ਅੰਗ - 275

ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਕੇ, ਪ੍ਰਮ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਕੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਜਾ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਵੈ ਜਾਇ ਨਿਸੰਗੁ ॥ ਅੰਗ - 932

ਭੇਜਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹਨੂੰ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਦਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ, ਸਦਾ ਦਾ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਪੱਖ ਵੀਚਾਰ ਲਵੋ - ਇਕ ਦੀਵਾਲੀਆ ਪੱਖ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਮਾਇਕ ਧੰਧਿਆਂ ਵਿਚ ਖਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਵਿਜੋਗ ਦਾ ਦੁਖ ਪੀੜਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਛਤਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕਰਿਆ ਸੀ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਇਕਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਠਾਠੇ-ਬਾਗੇ ਵਿਚ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਪਰ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਰਖਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਗੀ ਰਹੀ, ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ, ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਕੇ ਹਉਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਦੇ ਲਈ ਇਥੇ ਭੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਭੀ ਖੇੜੇ ਹੀ ਖੇੜੇ, ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਹਨ।

ਇਕ ਜੀਵਨ ਦੀਵਾਲੀਏ ਪੁਣੇ ਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਵੱਡੇ ਧਨੀ ਦਾ ਹੈ; ਆਪ ਹੀ ਸੋਚੋ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ, ਕਿਹੜਾ ਘਾਟੇ ਦਾ ਅਤੇ ਹੋਕਿਆਂ-ਹਾਵਿਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ

ਆਪ ਸਾਰੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਏ ਹੋਏ ਇਕ ਰਸ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਸਰਵਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੀ। ਉਪਰੰਤ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਾਵਨ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜੋ ਪੰਨਾ 682 ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਵਣ ਕਰਿਆ। ਆਪ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਸੱਚੀ ਲਗਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਂ। ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹੋਂ, ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਗਹਿਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਆਪ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਅੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਆਏ ਸਿਧਾਂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨਾ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨਾ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥
 ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਲਾਗਿ ਰਹਿਓ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥
 ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਧੰਨੁ ਹਮਾਰਾ ਮੀਤੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਮਨਿ ਬਿਲਾਸ ਭਏ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਅਚਰਜ ਦੇਖਿ ਬਡਾਈ ॥
 ਹਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਆਨਦ ਕਰਿ ਨਾਨਕ
 ਪ੍ਰਭਿ ਪੂਰਨ ਧੋਜ ਰਖਾਈ ॥**

ਅੰਗ - 682

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਐਸੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਮੈਂ ਨਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅੱਖੀ ਘੜੀ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਲਈ ਕੁਝ ਤਾਣ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਦਮੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਹਰਨ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਗਊ ਮੱਝ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ੇਰ ਆਦਿ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਜਾਗਦੀ ਹੈ, ਪੇਟ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇਗੀ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਐਸਾ ਨੇਮ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ 84 ਲੱਖ ਜੂਨੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਚੁੰਝ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਖਾਣਾ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਮਾਤਾ ਦੇ ਬਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿਚਦੀ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੰਮਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਬਣਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ, ਆਦਮੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਓਨਾਂ ਚੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਣ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਟਰੂ ਬਛਰੂਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਦੁੱਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਧਨ ਕਮਾਉਣ, ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਲਗਨ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਤਮੋ ਗੁਣ ਵਰਗ ਦੇ ਜੀਵ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜੋ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ ਐਨਾ ਹੀ ਹੈ ਖਾਓ ਪੀਓ ਅਤੇ ਮੌਜ ਕਰੋ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਬਣਿਆ, ਅਸੀਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ। ਨਾ ਹੀ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਅਗੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਲਈ ਜਵਾਬ ਦੇਹ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਸਾ ਹੀ ਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਓ ਪੀਓ ਮੌਜ ਓਡਾਓ, ਅਸੀਂ ਨਾ ਜਨਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਨਾ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜੋ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ, ਨੱਕ ਨੂੰ ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਜੀਭ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰੀਰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖਾਸ ਮਰਿਆਦਾ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਸਰੀਰ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਕਾਇਮ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਰਗ ਅੰਦਰ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਕੀ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹ ਇਕ ਢਕੋਂਸਲਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਹਲੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਘਾੜਤ ਜਾਣ ਕੇ ਨਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਮਾਨਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ਈ ਅਤੇ ਪਾਮਰ ਵਰਗ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਰੂਹ ਵਿਛੜ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਕਈ ਘੰਟੇ ਪਿਛੋਂ ਫੇਰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਤਜਰਬਾ ਜੋ ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਦਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸੁਪਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਉਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਰੱਖਣ ਪਰ ਉਹ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਸ਼ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਫਿਰ ਮੁੜ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸੁਧ ਜੀਵਨ ਸਚਾਈ ਭਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ਪਰ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਉਤਰ ਨਹੀਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਐਸੀ ਨੇਤ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਰਤੀ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਮੈਂ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ 108 ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਪੁਲ ਪਾਸ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਟਰੱਸਟ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ, ਬੈਠੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕਾਫੀ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਕਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਓ। ਪ੍ਰਿੰ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਕੁਟੀਆ ਬਣਾ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਜਨ ਵਿਚ ਹੀ ਬਤੀਤ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਰੀਚਾ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਕਦ ਕਾਠ ਖੁਲ੍ਹਾ ਡੁਲ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬੰਦੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਸੌ ਉਮੀਦਾਵਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਫੌਜ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਟਰੇਨਿੰਗ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਸਰਵਿਸ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰੀਜ਼ਰਵ ਲਿਸਟ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਮਾਇਆ ਜੋ ਰੀਜ਼ਰਵ ਲਿਸਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮੇਰੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਪੂਰਾ ਜਵਾਨ ਸੀ, ਕੰਮ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਜੀਅ ਲਾ ਕੇ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਖੂਹੀ ਤੇ ਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਜੋ ਫੌਜ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਮੇਰੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਘਰ ਵਿਚ ਅਫਸੋਸ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਕਮਾਊ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵਗੈਰਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਵਲ ਲੈ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਂਦੇ ਪਿਟਦੇ ਵੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ ਐਨਾ ਰੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਗਾਈਡ ਧਰਮਰਾਜ ਵਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ। ਜਮਦੂਤ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਆਏ ਹੋਣ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਵਗੈਰਾ ਮੈਂ ਪੀਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਮਾਸ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਸਰ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਕਿਤੇ ਮਾਰ ਨਾ ਪਵੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਚੁਗਲੀ ਨਿੰਦਿਆ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਇਸ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਮਿਤਰ ਬਣ ਗਏ। ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈਂ, ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਹੁਣ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਲਿਜਾਉਣਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ, ਉਥੇ ਮੇਰਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਧਰਮਰਾਇ ਨੋ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਬਹਿ ਸਚਾ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰਿ॥
ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਦੁਸਟ ਆਤਮਾ ਓਹੁ ਤੇਰੀ ਸਰਕਾਰ॥
ਅਧਿਆਤਮੀ ਹਰਿ ਗੁਣ ਤਾਸੁ ਮਨਿ ਜਪਹਿ ਏਕੁ ਮੁਰਾਰਿ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਰੈ ਧੰਨੁ ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ॥**

ਅੰਗ - 39

ਉਹ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਅਸਾਥੋਂ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆਉਣਾ ਪਰ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾ ਤਰਖਾਣਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਲਿਆਓ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾ ਕੇ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹੋ ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਲੋਕ ਪੁਛਣਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਲਿਆਏ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਨਰਕ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਦੇਵੋ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਲੰਘਾਇਆ। ਉਥੇ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਫਰੀਦਾ ਮਉਤੇ ਦਾ ਬੰਨਾ ਏਵੈ ਦਿਸੈ ਜਿਉ ਦਰੀਆਵੈ ਢਾਹਾ॥
ਅਗੈ ਦੋਜਕੁ ਤਪਿਆ ਸੁਣੀਐ ਹੁਲ ਪਵੈ ਕਾਹਾਹਾ॥**

ਅੰਗ - 1383

**ਵੇਖਹੁ ਬੰਦਾ ਚਲਿਆ ਚਹੁ ਜਣਿਆ ਦੇ ਕੰਨਿ॥
ਫਰੀਦਾ ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤੇ ਦੁਨੀ ਵਿਚਿ ਦਰਗਹ ਆਏ ਕੰਮਿ॥**

ਅੰਗ - 1383

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਹੈ-

ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧ੍ਰਮਰਾਇ॥

ਅੰਗ - 1425

ਮੈਂ ਸਵਰਗ ਦੇਖਣ ਦੀ ਵੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਸਰੀਰ ਸਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਵਲ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰ ਦੇਣ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੇਹ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵਰਗਾਂ ਦਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਾਂਗੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਐਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਦੁਖ ਹੀ ਦੁਖ ਹਨ, ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹਨ ਹੋਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਇਧਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾ ਦਿਤੀ ਮੈਂ ਇਕ ਦਮ ਝਟਕਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਅਰਥੀ ਨਾਲ ਜੋ ਬਾਣ ਦੀਆਂ ਰੱਸੀਆਂ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਉਪਰਲੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਖਿੰਡ ਗਈਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬੈਠਾ ਆਪਣੀ ਲੱਤ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਹ ਮੇਰੀ ਲੱਤ ਦੇਖੋ ਇਸ ਉਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸੋਗ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਏ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਆਇਆ ਹਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਪਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਿਸਤਰੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਹਾੜੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਚਿਤਾ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲਕੜਾਂ ਪਾੜ ਕੇ ਹਟਿਆ ਸੀ। ਅਗ ਲੱਗਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਕਿੱਕਰ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਜਿਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਂਹੇ (ਦਸਤੇ) ਲਈ ਲੱਕੜੀ ਕਟਣੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁਹਾੜਾ ਟਾਹਣੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ balance ਕਾਬੂ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਸਿਰ ਭਰਨੇ ਗਿਰ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ, ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਿਸਤਰੀ ਮਰ ਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਚਿਖਾ ਉਪਰ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੀ! ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਸਾ ਇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਵਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਪਰਿਵਾਰ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਕੀਮ ਨੂੰ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਛੇਤੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆਏ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਜਲੇ ਹੋਏ ਥਾਂ ਉਪਰ ਦਵਾਈ ਲਗਾਈ। ਮੈਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਲਿਜਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਜ਼ਖਮ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਆਇਆ ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਸਭ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਿੰਨੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਦਸ ਰਹੇ ਹਨ -

ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ਸੰਤ ਟਹਲ ਕੀ ਬੇਲਾ॥

ਈਹਾ ਖਾਟਿ ਚਲਹੁ ਹਰਿ ਲਾਹਾ ਆਗੈ ਬਸਨੁ ਸੁਹੇਲਾ॥

ਅਉਧ ਘਟੈ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਾਰੇ॥

ਮਨ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ॥ ਰਹਾਉ॥

ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਬਿਕਾਰੁ ਸੰਸੇ ਮਹਿ ਤਰਿਓ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ॥

ਜਿਸਹਿ ਜਗਾਇ ਪੀਆਵੈ ਇਹੁ ਰਸੁ ਅਕਥ ਕਥਾ ਤਿਨਿ ਜਾਨੀ॥

ਅੰਗ - 13

ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਹੋ ਮੈਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਧਨ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਇਹ ਸਾਰੇ ਝੂਠੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਚ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਬਾਣੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੈਠ ਜਾਈਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਠਨ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਗਏ, ਨਾ ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ, ਨਾ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਓਹੀ ਮੇਰਾ ਅਧਾਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਜਿਹ ਮਾਰਗ ਕੇ ਗਨੇ ਜਾਹਿ ਨ ਕੋਸਾ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਉਹਾ ਸੰਗਿ ਤੋਸਾ॥

ਜਿਹ ਪੈਡੈ ਮਹਾ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਉਜੀਆਰਾ॥

ਜਹਾ ਪੰਥਿ ਤੇਰਾ ਕੋ ਨ ਸਿਵਾਨੁ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਤਹ ਨਾਲਿ ਪਛਾਨੁ॥

ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਤਪਤਿ ਬਹੁ ਘਾਮ॥

ਤਹ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ ਤੁਮ ਉਪਰਿ ਛਾਮ॥

ਜਹਾ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਨ ਤੁਝੁ ਆਕਰਖੈ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਹ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਰਖੈ ॥

ਅੰਗ - 264

ਜਹ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਮੀਤ ਨ ਭਾਈ ॥

ਮਨ ਉਹਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ॥

ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਦੂਤ ਜਮ ਦਲੈ ॥

ਤਹ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਤੇਰੈ ਚਲੈ ॥

ਜਹ ਮੁਸਕਲ ਹੋਵੈ ਅਤਿ ਭਾਰੀ ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਉਧਾਰੀ ॥

ਅਨਿਕ ਪੁਨਹ ਚਰਨ ਕਰਤ ਨਹੀ ਤਰੈ ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਕੋਟਿ ਪਾਪ ਪਰਹਰੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਮਨ ਮੇਰੇ ॥

ਨਾਨਕ ਪਾਵਹੁ ਸੁਖ ਘਨੇਰੇ ॥

ਅੰਗ - 264

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੀ! ਦੇਖੋ ਮੈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਦਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਕੋਈ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਫੇਰ ਉਥੇ ਦੇ ਉਥੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ - 'ਪੰਚਾ ਦਾ ਕਹਿਆ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਪਤਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ', ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਵੇਦ, ਛੇ ਸਾਸ਼ਤਰ, ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਦਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਤੋਸਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈ, ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਲਗਾ ਕੇ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਫਰੀਦਾ ਕੁਕੇਦਿਆ ਚਾਂਗੇਦਿਆ ਮਤੀ ਦੇਦਿਆ ਨਿਤ ॥

ਜੋ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਵਾਇਆ ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ ॥

ਅੰਗ - 1378

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਹਿਮ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਤੋਸਾ ਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈਏ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਬਚਨ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹੇ ਹਨ ਕਿ ਐਨਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਆਦਮੀ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਲਈ ਸੋਹਣੀ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੇਧ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ।

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਮਰ ਅਤੇ ਭੋਗੀ ਪੁਰਸ਼ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਸਚਾਈ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਮਨਮੁਖਤਾਈ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਹੋ ਖਾਓ, ਪੀਓ, ਮੌਜ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤਾ ਖਾਣ ਨਾਲ ਰੋਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪੀੜਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਸਪਿਰਟ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਸੋਚਣ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਨਾ ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਤ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਹੋ be merry ਇਹ ਸਭ ਖਿਆਲੀ ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਭੋਗ ਦੇਰ ਤਕ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਰਜ ਕੇ ਖਾ ਲਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਪੀੜਾ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਮਾੜਾ ਖਾਧੇ ਨੇ ਨਾੜਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅੰਸ ਜਮਾਂ ਕਰ ਦੇਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਲਦੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਣਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਰੋਗ ਲਗ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ॥

ਤਾਂ ਤਨਿ ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ॥

ਅੰਗ - 1256

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਨੇ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਬੋਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਮਨਮੁਖੁ ਦੁਖ ਕਾ ਖੇਤੁ ਹੈ ਦੁਖੁ ਬੀਜੇ ਦੁਖੁ ਖਾਇ॥

ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਜੰਮੇ ਦੁਖਿ ਮਰੈ ਹਉਮੈ ਕਰਤ ਵਿਹਾਇ॥

ਅੰਗ - 947

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਿੰਨੇ ਦੁਖ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਬਿਰਤੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੱਪ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਬਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੂਰ ਦੀ ਜੂਨੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਾਮੁਕ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੇਸਵਾ ਦਾ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਤੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪ੍ਰੇਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਤੇ ਨੀਵੀਂ ਜੂਨ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰੀ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸਹਿਨ ਵਾਲੀ ਜੂਨ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨਾਮ ਵਲ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਲਈ ਕਦੇ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਕਤੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਰ ਮੁਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ 1. ਸਮੀਪ 2. ਸਾਲੋਕ 3. ਸਾਰੂਪ 4. ਸਾਜੁਸ। ਇਹ ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਅੰਤਿ ਕਾਲ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥

ਅਗੈ ਬਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮੁ ਮਤਿ ਬੀਸਰੈ ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

ਬੇਸਵਾ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲੜਕੇ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

ਸੂਕਰ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਨਾਗਇਣੁ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ ਪੀਤੰਬਰੁ ਵਾ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸੈ ॥

ਅੰਗ - 526

ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ Eat drink and be merry for we shall have to die. ਇਹ ਪਾਮਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ, ਨਾ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਸੌਣ ਤਕ ਹੀ ਇਹ ਜੀਵ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਆਏ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਨਾ ਆਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਫਰੀਦਾ ਤਿਨਾ ਮੁਖ ਡਰਾਵਣੇ ਜਿਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓਨੁ ਨਾਉ ॥

ਐਥੈ ਦੁਖ ਘਣੇਰਿਆ ਅਗੈ ਠਉਰ ਨ ਠਾਉ ॥

ਅੰਗ - 1383

ਇਹ ਸੁੰਨੇ ਘਰ ਦੇ ਕਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕਾਂ-ਕਾਂ ਕਰਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਇਆ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ।

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਪਿਆਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਕੋਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ॥

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ॥

ਅੰਗ - 433

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਕ ਵਰਗ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਗਿਆਸੂ ਵਰਗ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ 92% ਪਾਮਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਈ ਲੋਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 7.9% ਜਗਿਆਸੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਆਇੰਟ 0001 ਉਹ ਮੁਕਤ ਆਤਮਾਵਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਕਾਰਜ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਜੋ ਸੁਖ ਹਨ, ਬਰਕਤਾਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਗਰਭਿ ਨ ਬਸੈ॥

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਖੁ ਜਮੁ ਨਸੈ॥

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਕਾਲੁ ਪਰਹਰੈ॥

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਸਮਨੁ ਟਰੈ॥

ਪ੍ਰਭ ਸਿਮਰਤ ਕਛੁ ਬਿਘਨੁ ਨ ਲਾਗੈ॥

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਅਨਦਿਨੁ ਜਾਗੈ॥

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਭਉ ਨ ਬਿਆਪੈ॥

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਖੁ ਨ ਸੰਤਾਪੈ॥ ਅੰਗ - 262

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥

ਅੰਗ - 749

ਇਹ ਮੁਕਤ ਆਤਮਾਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੁਗ ਬੀਤਣ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮੈਂ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਦਾ ਹੀ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ॥

ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥

ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ॥

ਜਨਮੁ ਬਿਥਾ ਜਾਤ ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ॥

ਅੰਗ - 12

ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਅਧੀਨ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਧ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ, ਅੰਡਿਆਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਐਸਾ ਪਿਆਰਾ ਮਿਲਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦੇਵੇ, ਸੋਝੀ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਲਾ, ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਸਮਰੱਥ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮੇਰੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣੇ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ ਰਚਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵੋ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਟਾਂਵੇਂ-ਟਾਂਵੇਂ ਆਦਮੀ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਜਾਗਣਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਮੰਡਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਾਕਿਆਂ ਵਿਚੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਘਰ ਭਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ, ਅਵਾਜ਼ ਘੁੰਮ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਸਿਓਂ ਆਉਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਤਿਸੰਗੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਕਿੰਨੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਗਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਉਚੇ ਸੰਸਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪੈਰ-ਪੈਰ ਉਪਰ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਖਿਆਲ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਸੀਂ ਸੁਕਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਛੱਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਰੁਲਣ ਤੋਂ ਬਚ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਂਵਾਕ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨਾ ਦੇਖਣ ਦੇਈ ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ ॥

ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ ਅਪਨੇ ਕਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ ॥

ਅੰਗ - 682

ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖੀ ਘੜੀ ਕਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੌਣ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਿਰਦ ਕੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਰਖਦਾ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ, ਇਹ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੈ।

ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੂਲਹੁ ਭੂਲਹੁ ॥

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਤੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨਾ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਓ ਹੈ, ਹਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਓਹੀ ਦਿਨ ਘੁੰਮ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਓ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਠ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ? ਇਸ ਦਾ ਜੋ ਮਤਲਬ ਸਾਫ ਹੈ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਫੇਰ ਬਹੁਤਾ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ 'ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ' ਦਾ ਜਵਾਬ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਰਮ ਵੀ ਇਕ ਰਸਮ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋਝੀਵਾਨ ਕੌਮਾਂ, ਸੋਝੀਵਾਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ, ਕਿੰਨਾ ਵਾਧਾ ਪਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਲੇਖੇ ਜੋਖੇ ਪਰਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਮੈਂ ਉਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਓਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਟੁੱਲ੍ਹ (ਅਟਕਲ-ਪੱਚੂ ਗੱਲਾਂ) ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹਰ ਰਸਮ ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜੀਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਹੁਲਾਰੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਜੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਓਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੈ ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਪੰਡਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ। ਕੋਈ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ 9 ਸਾਲ ਦਾ ਬਾਲਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ। ਰਸਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਭਾਈਚਾਰਾ ਤੇ ਜਾਨਣ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪੰਡਤ ਜਨੇਊ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪਾਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਰੋਕ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਇਹ ਧਾਗਾ ਮੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ? ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ? ਜੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਵਿਗੜਦਾ ਹੈ?”

ਪੰਡਤ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਸਮ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਸਮ ਹੈ ਰਿਵਾਜ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਗੁਰਸਿਖ ਕਹਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਇਕ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਯਗੋਪਵੀਤ ਵਿਧੀਪੂਰਵਕ ਪੰਡਤ ਗੱਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕੁਲ ਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਇਕ ਮੰਤਰ ਵੀ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਇਸ ਧਾਗੇ ਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕੁਝ ਬਦਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਕਰ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕਪਾਹ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਗੰਢਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕਪਾਹ ਹੋਰ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਵਾਂਗਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜਾਏਗਾ?”

ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਆਪ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਪਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਦਇਆ ਦਾ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਸੂਤ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਸਤ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਸੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਜੇ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਸਤ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੋਵੇ, ਜਤ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਗਾ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੈਲਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਹੋਰ ਮੈਂ ਆਪੇ ਹੀ ਪਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤੇਰੇ ਘਰੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਪਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੰਮ ਸੰਵਾਰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭ ਜਾਵੇ ਉਹ ਪਾ ਦੇਹ।”

ਜੇ ਦਇਆ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਕਦੇ ਵੀ। ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਣਾ, ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਉੱਤੇ ਧੱਕਾ ਕਰਨਾ, ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨੀਚਾ ਦਿਖਾਉਣਾ ਤੇ ਦਇਆ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦਇਆ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਪੈਦਾ ਹੀ ਦਇਆ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਵਸੀ ਉਥੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕੀ ਵਾਸਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਧਰਮ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਆਚਰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗੁਣ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਖਿਮਾ ਹੈ, ਧੀਰਜ ਹੈ, ਸੰਤੋਖ ਹੈ, ਸਤ ਹੈ, ਮਿੱਠੇ ਬਚਨ ਨੇ ਤੇ ਆਚਰਨ ਹੈ, ਸੌਚ ਹੈ-ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹੈ ਸਭ ਚੀਜ਼ ਦੀ - ਸਰੀਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਮਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰਤਾਵਾਂ ਜੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ, ਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਆਦਿ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਮਾਂ (ਦਇਆ) ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤਾਂ ਧਰਮ ਕਿਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਪੌਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੁਤੁ ॥

ਅੰਗ - 3

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪੰਡਤ ਜੀ! ਜੇ ਦਇਆ ਦੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕਪਾਹ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਮ ਨੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਦਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਮ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਆਇਆ.....।”

ਕਿੰਨੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੰਤੋਖ ਹੈ?

ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਦਮੀ, ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਨੇਊ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਹੋਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਰਖਦੇ ਨੇ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ, ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਬਚਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਲਕੁਲ ਨਕਾਰਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਤ ਹੈ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ -

ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰੂਪੁ ਨ ਪੇਖੈ ਨੇਤ੍ਰੁ ॥

ਅੰਗ - 274

ਕਰਨ ਨ ਸੁਨੈ ਕਾਹੁ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ॥

ਅੰਗ - 274

ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਕੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਜੀਵਨ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ, ਬਚਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹੋਣਾ ਆਦਿ। ਜੇ ਜਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਤੇ ਸਤਿ ਦਾ ਜੋ ਜੀਵਨ ਹੈ ‘ਸਤਿਵਾਦੀ’ ਹੋਣਾ, ਕਦੇ ਵੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਕਿਸੇ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਝੂਠ ਦੀ ਬਾਤ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਕਹਿਣੀ।

ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬਾਤਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਸੀ ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਤੱਕ। ਗੁਰੂ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵਾਕਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ 'ਸਤਿਵਾਦੀ' ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਪ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਪਰ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਪ ਬਰਾਬਰ ਆ ਗਏ, ਦੋ ਚਾਰ ਕਦਮ ਬਰਾਬਰ ਪੁੱਟ ਲਏ ਤੇ ਆਪ ਦੀ ਬਾਂਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬਾਂਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ। ਬਾਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਸੋ ਇਹ 'ਸਤਿਵਾਦੀ' ਜੀਵਨ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। 'ਸਤਿ' ਦੇ ਉਤੇ ਅਧਾਰਤ, ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਸਤਿਵਾਦੀ' ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਫੇਰ ਕਦੇ ਗਲਤ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਚਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਹੋਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਤਿ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਚਨ ਵੀ ਆਪ ਦਾ 'ਸਤਿ' ਹੋਵੇ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਪੰਡਤ ਜੀ! ਜੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਧਾਗੇ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਰਹਿਣ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਚੁਕਣਾ। ਇਹ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਦਸੋ। ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮੇਰੇ ਕੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਓਗੇ? ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਕੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਓਗੇ? ਚਲੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵੀ ਲਾ ਦਿਓ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਖੋਪੇ ਲਾ ਦਿਓ, ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੂੰ ਪਾ ਦਿਓ ਲੇਕਿਨ ਮਨ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕ ਲਓਗੇ? ਮਨ ਦੇ ਖਿਆਲ ਕਿਵੇਂ ਰੁਕ ਜਾਣਗੇ? ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਧ ਹੋ ਜਾਣਗੇ?”

ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਣਾ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

**ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ,
ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 1/27

ਇਹ ਧੁੰਦ ਕਿਹੜੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮਜ਼ਹਬ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਏ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਆਏ ਤੇ ਧੁੰਦ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪਹਿਲਾਂ ਧੁੰਦ ਰਹਿ ਕਿਵੇਂ ਗਈ? ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਨ ਜੋ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ, ਤਰਕ ਵਿਤਰਕ ਸੀ ਆਪਸ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਦੇ ਸਾਸ਼ਤਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਰਿਆ। ਕੁਝ ਮੰਨਦੇ ਸੀ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦੇ। ਸਾਂਖ ਸਾਸ਼ਤਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੀ, ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖੋਜ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਵਿਗਿਆਨ ਉਸ ਉਤੇ ਖੜੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਉਹ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜੋ ਕੁਝ ਆਹ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਦੂਸਰਾ ਜੋ ਨਿਆਏ ਸਾਸ਼ਤਰ ਸੀ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣੂਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣੂਆਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਬਣਿਆ। ਜੋ ਪਾਤੰਜਲ ਸਾਸ਼ਤਰ ਸੀ ਉਹ ਪੁਰਖ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੇ ਜੀਵਨ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਵੇਦਾਂਤ ਜੋ ਸੀ ਉਹ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਅਨਰ ਬਚਨੀ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਸੀ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਉਹ ਜੇ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਓਹ ਨਿਵਾਸ ਪਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁਛੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ? ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੇਸ ਰੱਖੋ ਨੇ? ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਦੇ ਹੋ? ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ? ਤੁਹਾਡੇ ਧਰਮ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ? ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਧਰਮ ਦਾ? ਦੋ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ 'ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ, ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ।' ਇਹ ਸਾਡਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਨੂੰ। ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਅਸੀਂ 'ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਅੰਤਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੀ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅੰਤਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਹੈ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਦੁਤੀਆ ਨਾਸਤਿ॥

ੴ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਏਗੀ -

ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪਿ ਉਪਰਿ ਲੇਖੁ ਭਿ ਤੂੰ।

ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕ੍ਰ॥ ਅੰਗ - 1291

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ -

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ.....॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਜਦੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਆਪ ਅਕਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ -

..... ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਤੇ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ 'ਏਕੰਕਾਰ'।

ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ .....॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਏਕੰਕਾਰ ਤੋਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਉਹ 'ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ' ਹੋਈ।

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ।

ਉਹ ਧੁਨ ਜੋ ਹੈ ਅਲਹਿਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ ਉਹ। ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਸੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਕੀ? ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੋ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰਕੇ ਬੈਕਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ੴ ਸਤਿ'..... ਉਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਇਹੀ ਸਤਿ ਹੈ 'ੴ' ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਮ ਤੱਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ੴ ਹੈ। ਸੋ 'ੴ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ -

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥

ਅੰਗ - 3

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

**ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ ॥
ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥**

ਅੰਗ - 463

ਸੋ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਏਕ ਵਾਦ ਹੈ' ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ। ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਸਮਝ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਹੱਦਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਇਹ ਸਭ ਹਟ ਜਾਣ, ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਦ੍ਰਿੜਤ ਨਾ ਰਹੇ, ਕੋਈ ਈਰਖਾ ਨਾ ਰਹੇ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ -

**ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਕੀਰਤਨੁ ਪਰਧਾਨਾ ॥
ਗੁਰਮੁਖ ਜਪੀਐ ਲਾਇ ਧਿਆਨਾ ॥
ਆਪਿ ਤਰੈ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰੇ
ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪਤਿ ਸਿਉ ਜਾਇਦਾ ॥ ਅੰਗ - 1076**

ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਭਗਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਹ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ -

**ਅਬ ਕਲੁ ਆਇਓ ਰੇ ॥ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ ॥
ਅਨ ਰੁਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ ॥ ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲਹੁ ਭੁਲਹੁ ॥
ਅੰਗ - 1185**

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ, ਜੀਵਨ ਬਣਾਓ ਤੇ ਫੇਰ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਸਫਲ ਹੈ।

**ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥**

ਚਿੰਤਾ ਸਗਲ ਬਿਨਾਸੀ

ਹਰੀ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ ਆਪ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਆਈ ਹੈ—

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਰਣਿ ਸਗਲ ਭੈ ਲਾਥੇ ਦੁਖ ਬਿਨਸੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥
ਅੰਗ - 615

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜੋ ਸ਼ਰਨ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਭੈਅ ਹਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਨਾ ਤਾਂ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਨਾ ਭੈਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਡਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਉਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਸਵਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਡਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਆਸ਼ਾ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣੀਆਂ, ਅੰਦੇਸਾ ਆਖਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਦੋ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ।

ਦੁਖੁ ਦਰਵਾਜਾ ਰੋਹੁ ਰਖਵਾਲਾ
ਆਸਾ ਅੰਦੇਸਾ ਦੁਇ ਪਟ ਜੜੇ ॥
ਮਾਇਆ ਜਲੁ ਖਾਈ ਪਾਣੀ ਘਰੁ ਬਾਧਿਆ
ਸਤ ਕੈ ਆਸਣਿ ਪੁਰਖੁ ਰਹੈ ॥ ਅੰਗ - 877

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੇ ਨੇ। 3-4 ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਥੇ ਦੱਸੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਦੁਖ ਦਾ ਦਰਵਾਜਾ ਹੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਇਸ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਸ਼ਾ ਤੇ ਅੰਦੇਸੇ ਦੇ 'ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ' ਜੜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਖਾਈ ਐਨੀ ਡੂੰਘੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਖਾਈ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਘਰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸਤਿ ਦਾ ਆਸਣ ਹੈ, ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ, ਉਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਬਣਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰੀਕੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਨੇ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਅੰਦੇਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦਰਵਾਜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਰਣਿ ਸਗਲ ਭੈ ਲਾਥੈ..... ॥

ਅੰਗ - 615

ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਆਸ਼ਾ ਤੇ ਅੰਦੇਸੇ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਡਰਾਂ ਦੀ ਜੇ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੇ, ਉਤਨਾ ਹੀ ਨਾਲ ਡਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਆ ਗਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਾਉਣ ਵੇਲੇ ਜਿਥੇ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਡਰ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਕਮਾ ਲਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਿਥੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰ ਆਦਿ ਵਿਚ ਫੇਰ ਉਸ ਰਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ, ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਮਿੰਟ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਬ ਵਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਛਿਨ ਲਈ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਿਸਤਾਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਾਮਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੁੱਤਰ ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੂਰ ਨਾਰਾਇਣ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਿਆ। ਉਸ ਛਿਨ ਨੇ ਹੀ ਨਿਸਤਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਅਜਾਮਲੁ ਪਾਪੀ ਜਗੁ ਜਾਨੇ ਨਿਮਖ ਮਾਹਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - 632

ਅਜਾਮਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪੁਤ੍ਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੀਨੀ ਕਰ ਨਾਰਾਇਣ ਬੁਲਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - 981

ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਕਰਿਆ ਸੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਲੇਕਿਨ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਮਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਡਰ ਕੇ -

ਹੁਣ ਸਮੇਂ ਦੀ, ਕਾਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿ 100 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦੇ ਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਨੂੰ, ਭਾਵਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ 100 ਸਾਲ ਵਿਚ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਖ ਲਓ ਸਾਡੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਭਾਵਨੀ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਬਣਦੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਭਾਵਨੀ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਾਵਨੀ ਬਣੀ -

ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਇ ਭਾਵਨੀ

ਜਮਕੰਕਰ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - 981

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਜਮ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਥੋਂ ਕੱਢ

ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?
ਦਿੱਤਾ।

**ਜਮਗਣ ਮਾਰੇ ਹਰਿ ਜਨਾਂ ਗਇਆ ਸੁਰਗ ਜਮੁਡੰਡੁ ਨ ਸਹਿਆ।
ਨਾਇ ਲਏ ਦੁਖੁ ਡੇਰਾ ਢਹਿਆ॥**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/20

ਨਾਉਂ ਲੈਣ ਨਾਲ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਡੇਰਾ ਸੀ, ਪਹਾੜ ਸੀ ਉਹ ਸਾਰਾ ਢਹਿ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਸਰਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਸਹੀ ਜੋ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ ਲਹਿਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ—

ਪੰਜੇ ਪਾਂਡੋ ਵੇਖਦੇ ਅਉਘਟਿ ਰੁਧੀ ਨਾਰਿ ਜਿਨਾ ਦੀ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/8

ਹੁਣ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਬਹੁਤ ਸੰਕਟ ਆ ਗਿਆ। ਦਲੀਲਾਂ ਬੜੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਕੁਝ ਨਾ ਬਣਿਆ, ਅਪੀਲਾਂ ਕਰੀਆਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬਣਿਆ। ਅਖੀਰ ਦੁਸ਼ਾਸ਼ਨ ਨੇ ਝਟਕਾ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਅੱਧੀ ਧੌਤੀ ਲਹਿ ਗਈ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਅੱਧੀ ਬਚਦੀ ਸੀ, ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਲਗਣਾ ਸੀ ਇਸਦੇ ਵਿਚ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਹੋ ਗਈ -

ਅਖੀ ਮੀਟਿ ਧਿਆਨੁ ਧਰਿ ਹਾਹਾ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਰੈ ਬਿਲਲਾਂਦੀ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/8

ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ -

ਪੰਚਾਲੀ ਕਉ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮਹਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੁਧਿ ਆਈ॥

ਅੰਗ - 1008

ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਸੁਧ ਆ ਗਈ -

ਤਾ ਕੋ ਦੁਖੁ ਹਰਿਓ ਕਰੁਣਾ ਮੈ ਅਪਨੀ ਪੈਜ ਬਢਾਈ॥

ਅੰਗ - 1008

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਬੜਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸੱਤ ਦਿਨ, ਸੱਤ ਰਾਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹੀ ਗਏ। ਪਹਿਲਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਗਿਰ ਗਿਆ, ਦੂਸਰਾ ਦੁਰਯੋਜਨ ਵੀ ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਗਿਰ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਸ ਨਾ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ—

ਹਥ ਮਰੋੜਨਿ ਸਿਰੁ ਧੁਣਨਿ ਪਛੋਤਾਨਿ ਕਰਨਿ ਜਾਹਿ ਜਾਂਦੀ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/8

ਹੱਥ ਮਰੋੜਦੇ ਨੇ, ਸਿਰ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਿਆ ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਨਾ ਹੋਏ, ਰੱਬ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਇਆ ਤੇ ਬਣੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਾ। ਸੋ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕਿ ਬਸਤ੍ਰ ਲਹਿ ਰਹੇ ਨੇ, ਬੇਵਸ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਤ ਦਾ ਸਵੈਮਾਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਸਥਿਤੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਡਿਗਰੀ ਤੇ ਉਹ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਧਿਆਨ ਧਰਿਆ, 100% ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ ਏਸ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ-

ਇਸ ਕਾ ਬਲੁ ਨਾਹੀ ਇਸੁ ਹਾਥ॥

ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਸਰਬ ਕੋ ਨਾਥ॥

ਅੰਗ - 277

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਇਹ ਸ਼ਰਨ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਤੇ 'ਮੈਂ' ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ -

ਜਬ ਲਗੁ ਜਾਨੈ ਮੁਝ ਤੇ ਕਛੁ ਹੋਇ॥

ਤਬ ਇਸ ਕਉ ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥

ਜਬ ਇਹ ਜਾਨੈ ਮੈ ਕਿਛੁ ਕਰਤਾ॥

ਤਬ ਲਗੁ ਗਰਬ ਜੋਨਿ ਮਹਿ ਫਿਰਤਾ॥

ਅੰਗ - 278

ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਾ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁਖ ਹਟਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਡਰ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ -

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਰਣਿ ਸਗਲ ਭੈ ਲਾਥੇ .....॥

ਅੰਗ - 615

ਭੈ ਕਿਹੜਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਫੇਰ, ਭੈ ਦਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭੈ ਤਾਂ ਇਸ ਕਾਲ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਰਭਉ ਹੈ। ਨਿਰਭਉ ਦਾ ਮੰਡਲ ਨਿਰਭਉ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਕੋਈ ਭੈਅ, ਕੋਈ ਦੁਖ, ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥